Selection of Academic Works

Nayia Roussou
Professor Emerita

Edited By
Mike Hajimichael

Department of Communications
University of Nicosia

2024

ISBN: 978-9925-628-02-5

Introduction

Nayia Roussou is a semantic figure in the area of Communications and Public Relations in Cyprus, mostly due to her pioneering academic contributions. As a colleague and Head of Department, Nayia's humility and openness to new ideas consistently motivated us to continue advancing and growing in our own academic areas. As a woman in a predominantly male-dominated media and academic sphere, Nayia consistently emphasised the significance of gender. We were the first department in Cyprus to establish a course on Gender and Communication, starting in the late 1990s, and Nayia played a key role in that regard.

This compilation of her scholarly publications, written in both English and Greek, encompasses a wide range of subjects and significant advancements in the field of Communications and Media. It specifically examines several significant changes, especially with the emergence of the internet and digital media in contemporary culture. These works contributed significantly to research on Media, Communications, and Public Relations in Cyprus. Professor Roussou's academic career began with a strong foundation in television production, television analyses and cultural journalism personal writings, where she quickly distinguished herself as a leading thinker, having a personal newspaper column for 11 years. . Her early work focused on the societal impact of television, laying the groundwork for her later explorations into a PhD “Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth”. Over the years, she has published extensively in prestigious journals, contributed to numerous edited volumes, and presented her findings at international conferences. Her research is characterized by its rigorous methodology, innovative perspectives, and relevance to both theoretical and practical concerns. Professor Roussou also has a rich experience in media, dating back starting as an assistant news editor and reaching the prestigious post of Head of Public and International Relations at The Cyprus Broadcasting Corporation. Her experience in teaching in the tertiary education sector began in the 1970’s and lasted until 2012 when she retired as Head of Department of Communications at The University of Nicosia. Parallel to these achievements, Parallel to these achievements Nayia Roussou also established herself in the area of literature.

Nayia Roussou is also an acclaimed poet and author, and while these works are beyond this volume, it is important to note the impact her poetry has had on our lives. Her writing evokes deep emotions and demonstrates a perceptive understanding of the human condition. The poet frequently delves into subjects of identity, memory, and the progression of time, skilfully intertwining individual

and collective stories. Roussou's utilisation of language is characterised by its accuracy and ability to provoke strong emotions, resulting in the creation of vivid mental pictures that remain in the reader's memory. Her adeptness in expressing intricate emotions with lucidity and elegance establishes her as a unique presence in modern poetry. Roussou's writing inspires readers to contemplate their own lives and the surrounding environment, providing a meaningful and intellectually stimulating literary encounter.
As an edited volume, the present E-book is divided in two parts, A and B and includes key publications in English and Greek representing a testament to the enduring impact of Professor Nayia Roussou's scholarly work. By bringing together her most significant contributions, we aim to provide readers with a deeper understanding of her intellectual legacy and the ways in which her research has shaped contemporary scholarship. As we celebrate her achievements, we also look forward to the continued influence of her work on future generations of scholars.

This introduction establishes the background for the compiled works, emphasising the importance of Professor Roussou's contributions within the disciplines of Communications and Media.

Mike Hajimichael, Head of the Department of Communications, University of Nicosia, July 2024.

Εισαγωγή

Η Νάγια Ρούσου είναι μια σημαντική μορφή στον τομέα των Επικοινωνιών και των Δημοσίων Σχέσεων στην Κύπρο, κυρίως λόγω των πρωτοποριακών ακαδημαϊκών της συνεισφορών. Ως συνάδελφος και Επικεφαλής Τμήματος, η ταπεινότητα και η ανοιχτοσύνη της σε νέες ιδέες μας ενέπνεαν συνεχώς να προχωρούμε και να αναπτυσσόμαστε στους δικούς μας ακαδημαϊκούς τομείς. Ως γυναίκα σε έναν κυρίως ανδροκρατούμενο χώρο των μέσων ενημέρωσης και της ακαδημαϊκής σφαίρας, η Νάγια τόνιζε συνεχώς τη σημασία του φύλου. Ήμασταν το πρώτο τμήμα στην Κύπρο που καθιέρωσε ένα μάθημα για το Φύλο και την Επικοινωνία, ξεκινώντας στα τέλη της δεκαετίας του 1990, και η Νάγια έπαιξε καθοριστικό ρόλο σε αυτό.

Αυτή η συλλογή των ακαδημαϊκών της δημοσιεύσεων, γραμμένων τόσο στα αγγλικά όσο και στα ελληνικά, καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και σημαντικών εξελίξεων στον τομέα των Επικοινωνιών και των Μέσων. Εξετάζει συγκεκριμένα αρκετές σημαντικές αλλαγές, ειδικά με την εμφάνιση του διαδικτύου και των ψηφιακών μέσων στη σύγχρονη κουλτούρα. Αυτά τα έργα συνέβαλαν σημαντικά στην έρευνα για τα Μέσα, τις Επικοινωνίες και τις Δημόσιες Σχέσεις στην Κύπρο.

Η ακαδημαϊκή σταδιοδρομία της Καθηγήτριας Ρούσου εκτός από το Μεταπτυχιακό της στα ΜΜΕ από το Indiana University, ξεκίνησε με μια ισχυρή βάση στην τηλεοπτική παραγωγή, τη μελέτη και ανάλυση της τηλεόρασης και τη

μακρόχρονη συγγραφή πολιτιστικών άρθρων σε προσωπική στήλη εβδομαδιαίας εφημερίδας, όπου γρήγορα διακρίθηκε ως κορυφαία στοχαστής. Η πρώιμη εργασία της επικεντρώθηκε στον κοινωνικό αντίκτυπο της τηλεόρασης, θέτοντας τα θεμέλια για τις μετέπειτα εξερευνήσεις της στο διδακτορικό της "Τηλεόραση και η Πολιτιστική Ταυτότητα της Κυπριακής Νεολαίας", στο Πανεπιστήμιο Coventry της Αγγλίας. Με τα χρόνια, έχει δημοσιεύσει εκτενώς σε έγκριτα περιοδικά, έχει συμβάλει σε πολυάριθμους επιμελημένους τόμους και έχει παρουσιάσει τα ευρήματά της σε διεθνή συνέδρια. Αξιοσημείωτη ήταν η συμμετοχή της στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα COST A-20 από το 2001-2010, στα πλαίσια του οποίου με μια ομάδα Ευρωπαίων ερευνητών εξέταζαν την επίδραση του Διαδικτύου πάνω στα υπάχοντα ΜΜΕ. Η έρευνά της χαρακτηρίζεται από αυστηρή μεθοδολογία, καινοτόμες προοπτικές και συνάφεια τόσο με θεωρητικά όσο και με πρακτικά ζητήματα. Η Καθηγήτρια Ρούσου έχει επίσης πλούσια εμπειρία στα μέσα ενημέρωσης, ξεκινώντας ως βοηθός συντάκτης ειδήσεων και φτάνοντας στη θέση της Επικεφαλής Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων στην Κυπριακή Ραδιοτηλεόραση. Η εμπειρία της στη διδασκαλία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ξεκίνησε τη δεκαετία το 1977 και διήρκεσε μέχρι το 2012, όταν αφυπηρέτησε ως Επικεφαλής του Τμήματος Επικοινωνιών στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, στα τελευταία χρόνια του προηγούμενου και τα χρόνια του παρόντος αιώνα, η διδασκαλία της σε θέματα Δημοσίων Σχέσεων επεκτάθηκε και πριν και πέραν του Intercollege και του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, σε οργανισμούς όπως το Κολέγιο Europa, την Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου, σε κλιμάκιο του Εθνικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και του Ελλαδικού Εθνικού Συστήματος Δημόσιων Μεταφορών (Κ.Τ.Ε.Λ) καθώς και σε ιδιωτικούς επαγγελματικούς οργανισμούς του Κυπριακού χώρου.

Παράλληλα με αυτή την ακαδημϊκή δράση η Νάγια Ρούσου είναι επίσης αναγνωρισμένη ποιήτρια και συγγραφέας, και ενώ αυτά τα έργα είναι πέρα από αυτόν τον τόμο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ο αντίκτυπος που είχε η ποίησή της στις ζωές μας. Η γραφή της προκαλεί βαθιά συναισθήματα και δείχνει μια διεισδυτική κατανόηση της ανθρώπινης κατάστασης. Η ποιήτρια συχνά εμβαθύνει σε θέματα ταυτότητας, μνήμης και της εξέλιξης του χρόνου, συνδυάζοντας επιδέξια ατομικές και συλλογικές ιστορίες. Η χρήση της γλώσσας από τη Ρούσου χαρακτηρίζεται από ακρίβεια και ικανότητα να προκαλεί έντονα συναισθήματα, δημιουργώντας ζωντανές νοητικές εικόνες που παραμένουν στη μνήμη του αναγνώστη. Η ικανότητά της να εκφράζει περίπλοκα συναισθήματα με σαφήνεια και κομψότητα την καθιστά μοναδική παρουσία στη σύγχρονη ποίηση. Η γραφή της Ρούσου εμπνέει τους αναγνώστες να στοχαστούν τη δική τους ζωή και το περιβάλλον τους, προσφέροντας μια ουσιαστική και πνευματικά διεγερτική λογοτεχνική εμπειρία.

Αξιοσημείωτη σχετικά με την λογοτεχνία και τον πολιτισμό υπήρξε και η συμμετοχή και συνεργασία της κατά καιρούς στα Διοικητικά Συμβούλια πέντε πολιτιστικών Οργανισμών που άφησαν το στίγμα τους στον Κυπριακό χώρο.

Ως επιμελημένος τόμος το παρόν ηλεκτρονικό βιβλίο το οποίο είναι αφιερωμένο στις ακαδημαϊκές έρευνες της Νάγιας Ρούσου είναι χωρισμένο σε δύο μέρη, Α και Β και περιλαμβάνει βασικές δημοσιεύσεις στα αγγλικά και τα ελληνικά που αντιπροσωπεύουν μια απόδειξη για τη διαρκή επίδραση του επιστημονικού της έργου. Συγκεντρώνοντας τις πιο σημαντικές συνεισφορές της, στοχεύουμε να παρέχουμε στους αναγνώστες μια βαθύτερη κατανόηση της πνευματικής της κληρονομιάς και των τρόπων με τους οποίους η έρευνά της έχει διαμορφώσει τη σύγχρονη διαλογική και ακαδημαϊκή σκέψη. Καθώς γιορτάζουμε τα επιτεύγματά της, προσβλέπουμε επίσης στη συνεχιζόμενη επιρροή του έργου της στις μελλοντικές γενιές ακαδημαϊκών.

Αυτή η εισαγωγή θέτει το σκηνικό για τα συγκεντρωμένα έργα, παρέχοντας το πλαίσιο και υπογραμμίζοντας τη σημασία των συνεισφορών της Καθηγήτριας Ρούσου στον τομέα της.

Μάικ Χατζημιχαήλ, Επικεφαλής του Τμήματος Επικοινωνιών, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Ιούλιος 2024.

E-BOOK CONTENTS
PART A
PUBLISHED RESEARCH IN ENGLISH

1. **Factors of Humanitarian and Mass Culture And Aggression In Children And Young People**. Nayia Roussou In "Cyprus Review", Vol 8, Fall 1996, Number 2
2. **The Internet in Academia: A Moment of Poise Before New Cultural Reflexivities?** Nayia Roussou**.** In 'International Proceedings of Conference in Pamplona' (Spain) 27-28 June 2003: "Towards New Media Paradigms – Content, Producers, Organisations and Audiences II" (COST A20, 2003)
3. **Reality Shows in Cyprus - New Media Fallout?** Nayia Roussou & Michaela Buck in "Young People, Soap Operas and Reality TV: Yearbook 2004", Editor: Cecilia Von Feilitzen, (Gothernburg Noordicom,2004)
4. **Television and Identity Structures in Cyprus**
   Nayia Roussou. In "Cyprus In the Modern World" Eds. Michalis S. Michael & Anastasios Tamis (Thesaloniki: Vanias, 2005)
5. **Cyprus Newspapers: Print News and Their Online Twins**
   Nayia Roussou in "Print and Online Newspapers in Europe a comparative analysis in 16 countries" eds Richard Van Der Wurff & Edumnd Lauf, (Amsterdam: Spinhuis 2005)
6. **"The Internet and Young People's Sociability: Continuums or Reversals?"**
   Nayia Roussou & Tao Papaioannou (In "The Impact of the Internet on the Mass Media in Europe" Ed. Nicos Leandros, (Minutes of COST A-20 International Conference, 2006)

7. **Cyprus Television, Dialect Productions and Demotic Culture: Urbanization, Westernization, Or New Resistance Identities?**
   Nayia Roussou. In European Journal of Communication, Vol. 21 Number 1, March 2006
8. **The Cypriot Journalism Education Landscape - Greek Cypriot**
   Nayia Roussou. In "European Journalism Education" Ed. Georgios Terzis, (Intellect, The University of Chicago Press, 2009)
9. **Young People and New Communication Technologies: Cross-Media Consumption and Its Effects on Cognitive and Affective Development** Tao Papaioannou & Nayia Roussou. In "Variety In Mass Communication Research", Ed. Yorgo Pasadeos (Athens Institute for Education and Research, 2009)
10. **National and Ethnic Discourses on Cyprus Television"** Nayia Roussou. In "Human Rights and Media: 6", Ed. Diana Papademas, (Emerald, 2011)
11. **Media Research and Youth.** Nayia Roussou. Presentation in The European Forum for Cyprus, (Constanza, Germany, 2009)

THE
CYPRUS
REVIEW
a journal of social, economic and political issues
Eric Neisser
A Federalism Process for Cyprus: An American Constitutional Perspective on the Cyprus Problem
John A. Koumoulides
Early Forms of Ethnic Conflict in Cyprus: Archbishop Kyprianos of Cyprus and the War of Greek Independence 1821
Nayia Roussou
Factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggression in Children and Young People
Harry Anastasiou
Conflict Alienation and the Hope of Peace: The Struggle for Peace in Militarised Cyprus
Plus Commentary Articles by:
Oliver Richmond and Michael J. Maranda
And Book Reviews of:
Dean Acheson, The Cold War Years
Riding with the Lion: In Search of Mystical Christianity
Volume 8
Fall 1996
Number 2
Published by INTERCOLLEGE

1.FACTORS OF HUMANITARIAN AND MASS CULTURE AND AGGRESSION IN CHILDREN AND YOUNG PEOPLE

Dr. NAYIA ROUSSOU IN «CYPRUS REVIEW", FALL, 1996

Abstract

This paper presents a study of school-children, from eleven to thírteen years o/d and their exposure to Mass Media, as wel/ as to Media of a tradítional humanitarian culture, like the theatre, books and music. The hours they watch televisíon and are exposed to Mass Media ín genera/, and other humanitarian, cultural activíties, are then compared to their degree of aggression, as recorded by themse/ves ín a questionnaire which sought to establish their aggressive tendencies at school and at home. The comparison which takes ínto consideration the contents and nature of the televisíon programmes the chi/dren watch, seeks to trace correlations between the viewing of these televísion programmes with their self-confessed aggressive behaviour. The paper records the research carried out by the Research and Development Center of lntercollege ín Spring, 1995, among a sample of 400 e/ementary and high-school students (boys and girls) ín the unoccupied areas of Cyprus.

The instinct of aggression and violence has been within man, ever since the emergence of the human race, whether as an instinct of self-defence or as the urge for survival. ltwas natural, therefore, that aggressive behaviour would influence different forms of human creativity, like different forms of art, literature, theatre, music.

Aggression and violence ίπ traditional forms of art, however, even though an object for reflection, have never been a source for as deep an anxiety, or as an occasion for such intensive research, as is the case with violence οπ television. This difference is justified, considering that art ίπ its various forms is a kind of processed culture, addressing itself to the individual; sorne forms of art (e.g., the theatre) give the individual the right and the privilege of choice, as to the tirne needed for personal assimilation, or rejection of messages.

Television, on the other hand, being a par excellence mediurn of mass comrnunication, establishes a new "mass culture", the influence of which causes concern on the part of many thinkers, as to its negative contents - e.g., violence - because of its daily, familiar presence in the home. Research and experiments into the influence of television on the behavior of children and young people, two very sensitive groups of viewers, have been on the increase, during recent decades.

In Cyprus there may not have been serious increases of child or juvenile delinquency during the last few years, but there is a rising tendency, quantity and quality-wise, of general acts of crime. Serious research, therefore, into the influences on the individual at an early age, should be carried out, as character is fashioned through time and finds expression at different stages and ages of a person's life. lntercollege has conducted this in-depth survey report, the first of its kind in Cyprus, in connection to children's aggression, against the background of their extra-curricular hobbies and interests. These interests are examined in connection to their television viewing habits - television being the most powerful and time - absorbing mass medium-as well as interests in humanitarian (processed) culture.

The results of this survey confirm conclusions drawn from similar investigations conducted in other countries, abroad. This can mean just one thing: our anxiety can no longer express itself on theoretical levels. lt must seek documentation through scientific or experiential research, so we can talk about evidence and face progress and

technological development, in a consistent and organised manner, in the light of our own tradition, culture, education and civilisation.

This course of action is even more imperative today, as Cyprus prepares to enter into the galaxy of Europe, where she will be called upon to maintain a balance between her own cultural foundations, while simultaneously adopting a pan-European vision of the cultural course of man. In this imminent change, the correct use of all cultural modes in our time and place is imperative. Television, as the major factor of this "alternative culture", the inforrnal education going on in our sitting-rooms every night, is a medium we must use in full consciousness, both for ourselves, as well as our children.

The Main Objectives of the Project

The main objective was to examine whether there are indications of relationships between the cultural factors chosen by children (Mass Media among them), their individual socio-econornic background (profession and education of parents) and the aggression or delinquency, exhibited at home and in school.

Other Objectives

a. To examine whether there is deviation on the part of children from family and school principles, as far as discipline and respect of school and family rules is con- cerned.

b. To establish whether there is social deviation and to survey the habits of children, with emphasis on TV viewing, as far as hours of viewing, contents and conditions (alone, or in the presence of others.)

Literature Review

Train chi/dren well
(Euripides, *Suppliant Women)*

Anxiety about violence and its relationship to human thought and behaviour has been expressed in all forms of art, for many years.

The deeper man probed into technology and the quicker and more effective communication became with contemporary media, the more his anxiety rose, with regard to the possible influence of violence through different forms of art.

An interesting publication circulated in 1974, was the book *Violence ín the Arts* by the American author, John Fraser[1]• In this book, the writer investigates with docu-mentation, violence in the theatre, the cinema, painting and literature. Even in one of the most "innocent" works of the so-called "children's literature", in *Alice ín Wonderland* by Lewis Carroll, there is violence in different forms on occasion, accompanying the protagonist:

"In the Alice books, likewise, one is confronted with the steady strong impingement of other individualities on Alice herself, and even though no physical violences are actually inflicted on her, her situation is still continually one in which she must defend herself or be put down, and in which constant alertness is demanded - ask the question wrongly and get no answer; misinterpret an answer and find a door locked or one's body turning against one; lose one's head metaphorically and lose it literally." [2]

The author's conclusion is that not only is there violence in art, as a natural extension of violence in life, but to a point, it is necessary that violence should be there:

"And as one passes from the Alice books - with their risks and traps, and astonishing rudenesses, and insistent claims of people to authority over the heroine - to the world of Jane Austen, one is reminded anew that a really worthwhile kind of polite culture is one that doesn't dull the mind and blur responses but heightens and sharpens awareness and makes for more effective conduct." 3

In conclusion, violence in art, according to Fraser, is justified when it achieves noble goals like self-defence and does not aim at imposing authority on another individual. Besides, we must not forget that we come across aggression at all times and places in the world. As Greek author, Vassilis Vouidaskis correctly comments in his book, *Aggression as a Social Problem ín the Family and at School:*

"At no time and in no place on earth, have there been people ín an organized society, without aggression, crime, murders, violence, revolution and war. On the contrary, one can argue that all this has been in the foreground of social co-habitation of men; their opposites i.e., absence of aggression, murder, violence, revolutions and war have been exceptions." 4

Of course, there are many definitions of aggression, all with common elements. For reasons of pure documentation, we would like to give the meaning of aggression as expressed by J. Schott, in the aforementioned book by Vouidaskis:

"The meaning of aggression is attached to an act, whose immediate objective on the part of the actor, is to deal damage or pain."

Aggression (in its extreme form-violent) even though a most ancient phenomenon that passed and still continues to pass in all the forms of human art, is going through a very dense phase during the second half of the present century. The two world wars, Vietnam, the revolution of the blacks in America, as well as of women and the young people, since 1960, on a global scale, have added their own dimensions to life and its various forms of expression.

Television is one of the contemporary social media, having developed and matured during the same time-periods that the violence experiences we referred to in the previous paragraph, occurred. Violence could not, therefore, stay out of television programmes. Many world thinkers, however, consider that condensed televised violence, exceeds the parameters of real-life violence, hus causing concern as to its possible effects on adults, as well as on young people and children more especially, these last two age-groups being among the more sensitive viewers.

Studies on the relationship between televised and actual violence, exceed 3,000. Their results, as summarized in 1983 by the American National Institute of Mental Health, consist of the following eight conclusions:

1. The more systematic and frequent the viewing of TV violence, the more viewers are influenced. This happens especially to people with a sensitive personality - primarily children who have a still unformed personality and absorb as sponges the persistent behavioral modes they watch. Other such sensitive viewers, are people who live in personal or social

conditions that make them especially vulnerable to violent modelling, during the viewing process.

2. The influence of televised violence on children can be both deep and protracted.

3. Extended television viewing causes a passive assimilation of ideas, attitudes and behaviour models, especially by children, blocking, as a result, the development of critical thinking and of the emotional world. In other words, it prevents the proper development of their personality. It can thus become a cause of reduced application in school.

4. The regular depiction of violence as a means of solving all human differences, creates the impression especially with children who cannot tell myth from reality that the relationships between the members of society, are exclusively relationships of violence and personal assertion, through extermination i.e., criminal. The law of social or vicarious learning, further supports the adoption of similar behavioural expressions, on the part of television viewers.

5. Conditioning to violence, even in its most merciless and brutal forms, leads to the gradual collapse of values that comprise the moral and social safeguards of human behaviour.

6. Dramatized violence has a stronger influence than factual images, as ít creates emotional reactions, often combined with subconscious identification. Especially if the 'tough, violent guy' is depicted on television as a hero.

7. Adults are not at all immune. Reference here should be made, among other reports, to the experiment by R. Gorney and D. Loyg of the University of California, Los Angeles. The husbands in 183 couples, aged 20-70, were exposed to television viewing of different programmes for 21 hours during one week. The programmes contained different grades of violence. The wives did not know what their husbands watched, but wrote down daily their behaviour towards them. The husbands themselves also wrote down their own moods. Results indicated that men showed a more aggressive behaviour, with 35% of those who had watched hard violence, showing hostility towards their wives.

8. The same pattern occurred with the exposure of husbands to sexual violence and pornographic material: The treatment of their sexual partners (wives) was demeaning, causing them mental and physical suffering." [6]

In a research experiment that the author carried out íπ the United States íπ 1972, about the reaction of four-year and seven-year-old girls and boys, to televised aggression íπ cartoons, the basic conclusions were as follows:

1. "Younger children namely four-year-olds appreciated hostility íπ television cartoons, more than older children namely seven-year-olds. This was true regardless of sex. Younger children also tended to appreciate aggression more than older children, although to a nonsignificant degree.

2. Girls, of both age groups, showed more negative reactions than boys to both the hostile and the aggressive contents of the television cartoons. The above findings seem to be íπ agreement with the findings of Himmelweit *et al.* (1958), that verbal and physical aggression were found to be equally disturbing to some children, more especially with girls than boys. They also concur with the observations of Leven and Wardwell (1962) that boys score higher than girls, in all types of aggression, because of patterns of social acculturation, along these lines. " [7]

Research into this subject has been going οπ, of course in many countries. Iπ the United Kingdom, it is interesting to note that the television channels themselves carry out such research. The Independent Broadcasting Authority is one channel that carries out regular research about the impact of television, in many different ways, using different questionnaires.

One such investigation, in 1987, tried to establish a link between the viewing habits of children and their self-confidence with regard to crime *(British Children, Their Television Viewing and Confidence ín the Face of Crime).*

Some of the conclusions were as follows:

" . . . Further than this, age also correlates with increased bravery, or confidence in the face of hostile acts. This does not accord with any idea that years of acclimatisation to (aggressive) television, will produce fearful viewers; on the contary, those who view more adult films and drama, show more bravery in the contemplation of possible hostile acts against themselves. This is in sharp distinction to the negative links between such viewing experience and professed physical and social courage in the contemplation of positive stresses such as injections, going on circus rides, or being made to perform in front of adults." [8]

In the above investigation, however, there was no evidence to support a positive link between the viewing of adult programmes and the possible or expected hostile acts on behalf of the children. Neither was a positive link established between the viewership of adventure programmes and bravery before hostile acts. That is why the survey did not give evidence to support imitation learning from television programmes.

Further research in England-again by IBA-tries to collect evidence about "how violent" the viewers consider television programmes, discriminating between violence, in British, from violence in American programmes. The production of *The Little Tortoises,* is one such example. The programme was produced in America in two versions, one for the American public, with triple the amount of violence, to the version produced for Eu- rope.

In the monograph of IBA, *Violence on Te/evision: What the Viewers Think,* [9] one reads the view that all the levels of programming at IBA, must be made "in the public interest." This explains the fact that television violence, both in the programmes imported from the States, as wellas in the programmes produced in Britain, is an object of research and evaluation, by the British viewers, themselves.

It is good to bear in mind, that when we speak about American productions included in the IBA research, we are referring to such serials, as *Knightrider, Magnum, Murder She Wrote,* etc. These programmes are shown in America, Europe and Cyprus, in exactly the same version.

The same concern about the relationship between televised and real violence, is an object of research and writing, in many other parts of the world. Andreas Chris- todoulides, a Greek writer on Mass Communcication, in a lecture given at Intercollege, in 1994, referred to the studies by Professor Joe Grebel, who, having studied different factors concerning the impact of television in Germany, had concluded that:

"The influence of television is not the most important, but should not be underestimated either."

Grebel suggests that this influence can take three forms:

a. Psychological: it creates familiarity of the viewer with violence and leads him to look for new, violent stimuli.

b. Emotional: violent scenes are considered normal, create πο emotional reaction and the viewer looks for other means of emotional arousal.

c. Cognitive: society is what we are and only through counter-violence can we survive."

In Greece, research about children and television, began ίπ the 1970s. Anastassios Voltis, an educationist, was an early worker ίπ the field. His report ίπ 1977, dealing with children 3-12, examined *Television, a Supreme Factor in the Mental Health of Children and in the Shaping of their Behaviour.* Some of his conclusions were as follows:

- Children viewed television 3 - 7 hours daily.
- The majority of children preferred violent programmes.
- Programmes with emotionally unsuitable content, were generally preferred, especially by girls, with priority to Greek feature films.

Other tendencies, were as follows:

- Loss of night sleep: Almost all children sat up until the 12 o'clock midnight news.
- Fighting with parents who confessed inability to detach children from the TV screen.
-Shaking of the family unity: the traditional Greek dinner, where all the family met together, was being abandoned.
- Children stopped discussing and reflecting. Television offered easy solutions. Children did not act. But they were *neither educated, not all the time anyway.*[11]

This pioneering investigation was followed by others ίπ Greece and critical judgement οπ the subject of *Television and Children* more especially ίπ today's climate of electronic pluralism, ίs rising ίπ volume and intensity and publications and research ήπg a continuous bell of not only concern, but agony.

Christos Michaelides, ίπ an investigation carried out ίπ Athens, ίπ 1994, by the title, *TV: 24-inch Citizens* published ίπ *Eleftherotypia,* on January 11, 1994, counted 640 rapes ίπ seven days, οπ the six major channels of Greece.[12] The government spokesman of Greece, Mr. Venizelos, ί π a press conference he gave οπ January 13th, 1994, emphasized that the wave of violence and blood and satanic scenes, are not simply imposed οπ the viewer. They set the boundaries for his sensitivity.[13]

The efforts for a common television code of practice are still going οπ, in Greece. A few comments on the subject by Professor Stelios Papathanassopoulos, Mass Media lecturer at the University of Athens, taken from his book, *Emancipating Television* are ίn order at this point:

"Recent developments ίn the area of television and other news media, indicate that they do not relate at all, to the visions which see television as an ideal medium in the context of a society, whose course ίs determined directly by its citizens. " Free broadcasting", for example, which ίn 1970, promised something new and different from state broadcasting, beyond consumerism and adveήising, has nothing common today, with "private broadcasting". In effect, the viewer has been tumed into a consumer, or a simple subscriber.

This indicates that the new television field and the viewership research surveys, have little to do, with the genuine needs of the citizen/viewer of the television channels and the adveήising industry. So, the creation of an intensely antagonistic environment, should be examined íπ the light of a wider social perspective. The change of the viewer to a passive consumer, indicates the absence of any social policy".[14] Public concern about the subject of juvenile delinquency became worldwide, in 1993, when British public opinion was shaken by the murder of a two-year-old by two eleven-year-olds, who, according to the judge of the case, might have been influenced by violent scenes contained in a video-tape they had viewed before committing the murder.

Chíld delinquency ín the United States is a source of much concern: ln 1992, four murders were committed by chíldren below 9, while children betwen 1O - 12, committed 30 murders. Fuήhermore, children below ten, were convicted for 1104 attacks against people, 291 robberies and 123 rapes. Concem ín the States, is so intense, that President Clinton, ín Miami, íπ 1994, suggested that a list of ten grades of permissible violence be adopted by all American channels.[15]

In Cyprus, television violence has become more frequent and more intense very recently, with pluralism arriving on the scene. Even though research ís absent and the range of the problem and the possible impact on children, cannot be really doc- umented, there still exist voices of concern and agony about what viewers (especially the young) watch.

We sample the following research repoήs from Cyprus:

ln the 12th elementary school, of the Acropolis suburb, ín Nicosía, research carried out ín 1993, gave evidence that 50% of 250 children in the 3rd and 6th grades, watch television, over three hours daily.

- 40% of the children have television sets in their own bedrooms.
- 50% see programmes unsuitable for them and 24% are afraid.
- 28% watch television, late at night.[16] •

lnvestigation carried out by the association "Mental Health for AII", ín Larnaca, with the assistance of the Larnaca lntercollege students, registered the contents of all television channels in Cyprus, during two days in October 1994. Viewing covered 11O hours and 30 minutes of television transmissions. Published findings were impressive:

- Violent scenes - 66 cases
- Thefts, burglaries, robberies - 30 cases
- Violence on juniors - **11** cases
- Violence on women - 14 cases
- Use of arms - 13 scenes
- Murders - 6 scenes
- Group murders - 8 scenes

According to the research, therefore, **1**O, 950 scenes of violence are aired annually on Cyprus channels[17]. Greek-Cypriot educationalist, Nicos Leontiou, responding to an

invitation in spring, 1995, (extended to him by two Parents' Associations, in different areas of Cyprus), spoke about "Children and Television". He conducted a "mini-survey", as he called ít, in thirteen elementary schools, with five questions addressed to sixth-graders, to establish their extra-curricular activities, including television-viewing. He came up with the following conclusions:

- Most children prefer games (30 - 40%)
- Very high percentages prefer television and video: 41% in the unoccupied district of Famagusta, 28% in the town of Nicosia and 23% in the town of Limassol.
-15 - 20% give priority to school subjects or reading of non-school books.

The most important finding, according to Mr. Leontiou, himself, is that which concerns the quality of the films or programmes viewed by the children:

- Only 4% of the children in Nicosia watch children's programmes.
- In Limassol, they are not at all interested in news.
- TV games are preferred by only 10% of the children.
- Sports programmes are preferred by 15%
- 58% of the children in Nicosia, 50% in Famagusta, 43% in Limassol, watch those programmes, which are considered unsuitable for them i.e., they contain violence, oppression, crime, unrestrained sex.[18]

lt is estimated that child delinquency in Cyprus, has not risen in recent years. This is the conclusion of a report prepared by three specialist-sociologists: Nicos Peristianis, sociologist/economologist: Prodromos Prodromou and educational psychologist, Michalis Papadopoulos.

One of the basic conclusions of this report is that in Cyprus, crime is not on the increase, either on adult, or on juvenile levels. Its observed, however, that there are some differentiations íπ quality, which should cause concern. This is a point taken up by the specialists, who comment as follows íπ their report:

'In the first place, the number of examined trespasses, is rather small. 220 cases of juvenile delinquency are reported out of which 178 should be seriously examined. These small numbers are a match to the small population of the island. Furthermore, the serious offences were committed by under-aged youngsters from among sub-groups íπ the population. That is why the whole subject should be handled with great care. We should remember that a certain decision by a group of young offenders, could change substantially, certain trends.

A second point touches oπ what is really self-evident:

We are only dealing with cases reported to the police, with relevant supporting evidence. Iπ other words, we are dealing with only a part of juvenile delinquency. Additionally, we must remember that the number of cases taken to court, as well as the number of convictions, depends oπ the prevalent attitudes oπ police duties, or on reform measures.

Finally, we must observe that absolute numbers e.g. number of offences by the under-aged have a relative value. Juvenile delinquency, as a statistically indicative size, must be counted versus the whole population. The lndex of Under-aged Offenders {IUO) counts the

number of under-aged offenders (7-15 years) for every 100,000 inhabitants of this age group, ín the country. To simplify, we could safely say that the number of offences corresponds to the number of offenders, if we suppose that every offence has a different perpetrator.

This index appears to be stable íπ Cyprus, with a slightly declining tendency during the last four years. If we compare the IUO of 1992, with that of 1985, we can identify a significant decline. But if we compare 1992 with 1976, or 1980, there is a significant rise:

Index of Under-Aged Offenders (reported)

1976	1980	1985	1988	1989	1990	1991	1992	1993
130	189	310	180	265	258	252	244	166

(Source: Crímínal Statístícs, 1992)

Child delinquency therefore may not have risen significantly íπ Cyprus during recent years. However, the numbers of the following table, prepared by the Welfare Department for the decade 1980 - 91, do not agree. According to this table, the percentage of young individuals condemned for serious offences, showed a serious increase íπ 1987 - 88, with a decline until 1990. After 1991, it again showed an increase. Thus, the picture for 1980 - 90, showed an increase, as follows:

Rise by percentages, 1980 - 90:

Age	%
16 - 20	15
21 - 24	61
25 - 29	60

Considering that the effect of television is curnulative, we cannot rest easy oπ the fact that there is πo increase íπ juvenile delinquency. This increase must be examined cross-temporally. Today's 30-year-old adults, were children that received the television messages during their formative years- messages of violence, horror and unlawfulness, as part of their informal, socio-cultural education. Besides, they continued being exposed to these messages, for decades. It would definitely be dangerous to acquit television, because we do not as yet, have child-murderers íπ Cyprus. Historical, as well as experimental research and analysis must be conducted along practical, scientific directions. Because, when we do have the same tragic phenomena observed íπ more developed countries, social damage may be too great and too deep and therapy much more difficult.

One of the factors examined by Papadopoulos, Peristianis and Prodromou, íπ their report, is the role of the Mass Media, íπ the informal education process of children and the young and the possible relationship between television aggression and juvenile delinquency. Some of the observations emphasized íπ this report, are interesting and relevant to the present study:

1. Regular and protracted television viewing can motivate people to face the world as just a "show".

2. The direct and detailed TV information, reinforced by the unmatched strength of "live" moving images, acts as a multiplier of impressions.

The report further comments that fictional violence is presented oπ an even greater scale oπ television, íπ adventure films (mainly imported) that have a significant share íπ the prograrnming tirne of all Cyprus channels. Besides, the density of violence íπ imported productions, according to the report, seems to be constantly on the rise.

We would further add that alongside imported productions, today, we also have the Greek productions, which seem to rival the violence of imported programmes. No effort, íπ any case, is made, to hide the imitation of imported popular programmes, the aim obviously being to gain a higher share íπ the battle of the ratings.

The above background of research and concern íπ Cyprus, gave occasion to the Research and Development Centre of lntercollege to conduct the present study, suggested and co-ordinated by the author, who also wrote out all the texts of the survey/report, under the title, *Factors of Humanítarían and Mass Culture and Aggressíve Behavíour ín Chíldren and the Young.* The intention of the survey was the investigation of aggressive tendencies in children and young people, in connection to their TV viewing habits, the frequency of their theatre, church and cinema-going, as well as of reading books outside school-book material.

No serious research, of course, can ever ascribe exclusive responsibility to television programmes for any negative behaviour or behavioural tendencies observed in TV viewers, especially the young, sensitive and vulnerable viewers. For even though it is true that research indicates that children watch television on a regular basis, for a number of hours daily, there exist, on the other hand, social, family and school institutions, that can and might reinforce negative television stimuli, or can extinguish or balance these stimuli out. lf, for example, children read non-school literature of quality, they will be equipped to counter-balance the corruption of language in many television programmes.

Sarantos 1. Karghakos, a Greek writer, in a lecture he gave at Intercollege in February, 1995, by the title, *Televísíon, Children and the Greek Language,* made some interesting observations, from which we quote the following excerpts:

"Television, with its fake jargon, not only increases the paucity of language, but also creates ít. Only cheap shows can be supported by such language. Barbarian, poor, distorted words, senseless and empty of sequence, promote a linguistic dearth, with speech bacteria that contaminate the language criterion of young children."

We could further argue that if children indulge in more sports, go to the theatre more frequently, socialize more, if they maintain close bonds with their parents and family, they will give less time to the "magic tube". We could therefore suppose that, as a natural consequence, the influences of television violence, of horror films and aggression, which is included in cartoons, as well as after-midnight horror and sex in films, can be limited and children can receive more positive influences in the formation and development of their spiritual and mental world. 1

We would like to complete this literature review on the subject, with a reference to similar research carried out in 1992, in Greece, by Alexandra Koroneou, under the title, *Young People and the Medía of Mass Communícatíon.* The goal or main question of the research, as shaped by Koroneou, was to establish the degree of truth, with regard to the homogeneous influence of the Mass Media. The working hypothesis, in other words, was that Mass Media are used in many different ways, depending on social inequalities (social class, gender, etc.)

and these inequalities must differentiate decisively the use, by the viewer, of the Mass Media. The conclusions of this research include the following findings:

"The national cultural output has first place in the choice of the young people, inspite of the dissemination of foreign, especially Anglo-Saxon culture. This is disproportionate to the different genres of cultural products in art and entertainment. Even so, even in areas in which the structure of the industry favours imported productions, as in the cinema, we established the priority given to national cultural products. Significant national elements {language, rhythm, symbols, etc.) are constituents of Mass Media products.

The preferences of the young people are differentiated, depending on the social areas in which they live. It is impressive that the young people who are more "open" to the influences of the "ephemeral empire" as Jules Lipvetski calls mass culture, belong to the privileged and educated families who also show a particular sensitivity to the maintenance of their national identity".

One of the general conclusions of Koroneou, is the following:

"Common choices of young people from different social classes, are not restricted exclusively to the area of mass culture, but extend to more elitist fields. So children of all social strata, indicate an indifference to the theatre or to classical music concerts. Lack of interest in educational and children's television programmes, is also common behaviour among children and young people of all social classes. Finally, the most generalized feature, is the undoubtable charm exercised on young people, by fiction."

In her questionnaire, Koroneou aimed at revealing correlations between preferences to various cultural factors - television, cinema, theatre, music, non-school book reading, as well as the living-area and the socio-economic background of children and juniors. We believe ít is appropriate, in summing up, to refer to recent research in the newspaper *File/eftheros* about juvenile delinquency, from which report we note the following:

"Exactly a year ago (ín June, 1994), the Welfare Council in Limassol, investigated in detail , the subject of juvenile delinquency and came up with the following conclusions: A rising tendency in school violence was established, that expressed itself in minor trespasses, but also in extreme, anti-social behaviour."

In the two articles, there was reference to an incident, in November, 1994, in which a student from Nicosia stabbed his classmate, in high school. Mention is also made of different incidents of anti-social behaviour of young people in disco-clubs in Limassol and Nicosia, in 1994 and 1995. In 1995, the incidents took the form of clashes with the police, with massive participation of young people, in a climate of intense ag-gressiveness.

To conclude, in spite of the research prepared by the three specialists for the House of Representatives and its general conclusion that there is no increase in juvenile delinquency in Cyprus, in recent years, events and their dimensions do not permit laxity or indifference. The present investigation is an expression of concern, with the primary objective of research into the role of television (mass culture) among other {humanitarian culture) factors - theatre, church, books, music, cinema - which can potentially exercise an influence on the character of the child and the relationship of these factors to the aggressiveness in the behaviour of children, aged 11 - 13.

Methodology

The sample for this survey consisted of 400 children, aged 11-13 years, from 24 schools 12 high schools and 12 elementary schools, from the four towns and the five districts of unoccupied Cyprus.

Age

ln Cyprus, children at 11, are in the last class of the elementary school and at 12-13, in the first two classes of high school. Apaή from this, at the ages of 11-13, we usually find those factors which form the most critical points in the age of children, in relationship to their habits, interests and their reaction to different influences exercised on their character and personality. The borderline between childhood and teen age, are, as we all know, decisive, in the whole course of human psychology. lt is therefore understandable that all types of influences, as well as the type, quality and density of the influences received during this period, is of a definitive nature.

Furthermore, the resulting differentiations at the ages of 11 - 13, that refer to habits, preferences and interests, can possibly give us a different picture, as far as agression at school and at home is concerned. We should here note that every effort has been exerted to secure sincere answers from the children, as far as their aggressive tendencies are concerned. Any elements of honest self-appraisal obtained, for comparison and correlation, will, it is hoped, enrich our knowledge and historic experience about this burning issue of the formation of human character. Fuήhermore, the discovery of any influences on the child and the teenager, of television, especially, as a medium contributing to the fuήher promotion of crime in the country, will be enriched.

Gender

The goal was that the sample include an equal number of girls and boys, since population analogies at the ages of 1O - 14, which include the sample of this Survey, are, according to the *Demographíc Report* of 1992, roughly equal.

Sample

For the goals of this Survey, it was considered essential to use a stratified sample of 400 children of both genders, from the whole of Cyprus, with the following analogies, from the rural and urban areas of unoccupied Cyprus:

	URBAN	RURAL
Nicosia	120	45
Limassol	90	24
Larnaca	40	26
Paphos	22	13
Famagusta	0	20
TOTAL	**272**	**128**

URBAN AREAS

AGES	11	12	13	TOTAL
Nicosia	40	40	40	120
Limassol	30	30	30	90
Larnaca	14	13	13	40
Paphos	8	7	7	22
Famagusta	0	0	0	0

TOTAL	92	90	90	272

RURAL AREAS

AGES	11	12	13	TOTAL
Nicosia	15	15	15	45
Limassol	8	8	8	24
Larnaca	8	9	9	26
Paphos	5	4	4	13
Famagusta	6	7	7	20
TOTAL	**42**	**43**	**43**	**128**

The above stratified sample safeguarded the balanced representation of the Cyprus population as to the relevant age-groups, not only arithmetically, but also geographically. It is definitely interesting to find out if there are any differences between children and teenagers of urban and rural areas. It is also of interest to establish differences in the tendencies, if existent, between the children and the teenagers of the different towns of unoccupied Cyprus.

Interviews

The schools participating in the Survey were drawn by lot. Before conducting the Survey among the schools drawn, they were telephoned and the topic of the Survey was mentioned to the headmasters, who were also requested to select the number of students necessary, according to the statistical analogy of the sample. It was further emphasized to the headmasters, that the children should be chosen completely at random, without regard to their school record or conduct. The questionnaires were completed between the 6th and 15th June, 1995.

During the completion of the questionnaires, (which was supervised by one or two people from the Research and Development Centre of Intercollege), even though the children were sitting in the same room, no communication was allowed among them. If they had questions, they could have them answered by the people supervising, before continuing with the questionnaires.

Research Group

The Research was coordinated by Nayia Roussou, Senior Lecturer in Mass Media subjects, at Intercollege. The Research group consisted of the following people:

Nayia Roussou, Nicos Peristianis, Eleni Zambela-Ieridou, Maria Peristiani, Christia Brooks, Christos Theocleous, Iliana Kanara, Koula Gregoriou, Anna Christou, Panayiota Ioannou, Maria Zanettou.

Questionnaire

The questionnaire consisted of 46 questions, divided into parts that deal with the habits of children, as far as extra-curricular interests and activities are concerned. These parts, were as follows:

a. The first part (1 - 8) aimed at finding out the more general interests of the children, as to viewing movies in the cinema, seeing plays, going to church, reading non-school book publications, magazines, listening to the radio and preferences for singers - male or female'. This part of the questionnaire was considered necessary to find out which cultural and socializing factors contribute to the personality of the child and to which extent. To understand better the logic of these questions and the goals they serve, we could introduce in our analysis, certain theoretical meanings used in similar research abroad, as in

the case of the Research Survey by Alexandra Koroneou, on *Young People and Mass Communication Media.*

b. According to child psychologist/educationist, George Snynders, referred to by Koroneou, "the culture of a country can be divided into "primary" (which includes "mass" culture) and "human" or "noble" which is considered more individualized, or "processed". It is natural, therefore, that stereotyping and homogenization, as well as the daily familiarity of the television experience, should not possibly act as beneficially as the "noble" or processed types of human culture i.e., the theatre, books, music. Reading, the theatre, music, but church-going also, which is a strong factor for the initiation of the child in the contemporary climate of accepted spiritual values of Cyprus society, were considered as the wider frame or environment which can potentially exercise an influence on the child and its character. The influence of radio, even though it belongs to the electronic family of mass media, was never considered, in any country and by any thinker or researcher, equally important as that of television. We can, however support that its contents can enrich the spiritual world of the listener, whether we are talking about informative, artistic, or musical/entertainment programmes. The influence of television never acts in a vacuum. The viewer, underaged or adult, receives the messages and the influences of television, against the background of his remaining education and other factors that play a role in the shaping of his personality. However, this all-mighty contemporary medium - "*Pandora's box"* - as many call it, has been repeatedly accused for negative influences, especially on the particulary sensitive world of children and young people. Television influence, as far as children's aggression is concerned, has been discussed in the introduction of the present Survey and has introduced us to the problem of the subject. To this effect, 17 questions - (9-25) - which were about television, aimed at finding out the television habits of the children that had taken part in this Survey. The hours, the zones, the days of watching, the channels and the programmes preferred by the children, the cartoons and the television sports which they usually choose, as well as the characteristics of the programmes they prefer, are investigated through these questions. Some comments on the reasoning behind these questions, will probably light up the approach adopted in the Survey, as to the TV habits of the participating children.

The frequency of watching, as to hours (question 9) is, we believe imperative to establish initially, once more, that which many other previous investigations, in Cyprus and at>road have already established that television-viewing definitely forms a daily part of the life of Cyprus children (see at the research by the Association *Mental Health for All,* in Larnaca, 1993, the Survey by the Elementary School of Likavytos, in 1994 and the Sí..ıl'Vey by Nicos Leontiou in 1995).

The zones, the hours of the week and the channels in today's pluralistic television scene in Cyprus (Q. 9 - 12) are also parameters for the initial positioning of the viewing habits of children, before their content preferences are investigated (Q. 13 and 17 and 19 - 20) as well as the characteristics or elements of the programmes which children considet instrumental in their choice of a programme sentiment, humour, violence, crime, horror, etc. (Q. 18).

The titles of the programmes that were mentioned in the questionnaire (Q.17a and 17b) were taken from the magazines promoting the television programmes of the Cyprus channels - CyBC, ANT1, LOGOS, and SIGMA - during the days the Survey was being conducted. The criterion for the choice of the programmes was in some cases, the violence or unsuitability of the programmes for the children-Anatomy *of Murder, Adult Zone,* etc., and in other cases, the popularity among children of programmes like the *Knight Rider and Beverley Hills,* which are shown in the early family zone hours. The goal in the selection was to find out the preferences of the children as to programmes either addressed to them

i.e., cartoons or programmes which are transmitted in the family zóne as well as the programmes transmitted at late hours, containing scenes that are unsuitable for children of the present Survey's sample group. The desire of children for identification with cinema or television heroes, can give us a measure aboí the preferences of children, as to the models proposed by the television screen. The reference to "cinema" heroes, as well as to the television ones, is not random. Very often, popular cinema films are aired on television, featuring well-known names of eontemporary or older cinema productions. Naturally we would not exclude the viewing of films in cinema-houses, as there are no indications as to the contrary. This explains why there is a relevant question in the survey (Q.1). Besides, we must not forget the effort of the cinema owners to face the sharp competition on behalf of television, with quality movies. So, there could be a tendency to go back to the cinema, not only on the part of adults, but also of children.

The conditions under which a child watches television are definitely of interest. So, is the total communication of the child with its parents and family around the television set: Does it watch alone or with another member of the family? (C, Q. 15). Do his parents communicate between themselves and does the child participate? Are certain programmes, furthermore discussed at school, so that the child can position himself íπ his natural environment? The child's feelings when he sees horror films, for example, are all points of interest, as they map out the manner and conditions of television viewing and preferences of the child.

The scale of aggression íπ the questionnaire, compliance with the rules of the school, and attacking schoolmates, or destroying objects (Q. 27. 32 & 34) were definitely considered necessary to give us an all-round picture of the aggressive tendencies íπ the children. This part oπ the aggressiveness of the children was based oπ the sincerity of the children and their willingness to evaluate themselves objectively, sincerity being the cornerstone in any investigation, the foundation on which the whole institution and value of any research lies. It was stressed to all the participating children that the answers were anonymous and they were expected to be frank and honest in their answers. The sample was random and this was pointed out to the headmasters, íπ the telephone contact made with them, before the investigation began, so they would bear this íπ mind, when selecting the participating group from their school.

Questions 38 - 46 aimed at finding out demographic features about the children - gender, age, place of residence, occupation of the father and the mother, educational level of the parents and the family situation of the parents (married or divorced); íπ the case of divorced parents, the child should state who he/she was living with.

Selective Presentation of Results

Some of the findings or results that are interesting, are the following:

- The hours of television viewing by the participating children, which were as follows:
- 63% of the children watch television over two hours a day.
- 29% from one to two hours.
- 7% less than one hour.
- 1.2% only during the vacation.
- There are no children who never watch television

- Percentages of viewing by channel, were as follows:

CHANNEL	%
ANT	2177
SIGMA	13,5
RIK 1	3.5
RIK 2	3.2
LOGOS	2.2
ET 1	0.2

A very important majority - 63.5% - of the 11-13year-old children view television between 8.00 and 11.00 p.m. and 11.8%, after 11.00 p.m.

The categories of programmes preferred by the children, present particular interest: 70.29% prefer programmes of action, detective stories, stories of violence and horror, as well as cow-boy movies (Westerns).

The findings about self-confessed delinquency or aggressiveness in school, or at home, are also of interest.

School aggression

- Half the children (54.5%) do not get involved in fights, "ever". But of the remaining children - from 2.0% to 37.1%, get involved, as follows:

"regularly" (2%)
"Often enough" (6.5%)
"sometimes" (37.1%)

Cursing or using fou/ /anguage

"sometimes" (39.2%)
"often enough" (7.2%)
"sometimes" (2.2%)
"never" (51.4%)

Aggression at home

- The numbers of children that ruin objects at home, are as follows:

"sometimes" (41.8%)
"often enough" (4.2%)
"regularly" (2.5%)
"never" (51.5%)

- They go to church as follows: "every Sunday" (41.2.%) "on big holidays"
(Christmas or Easter) (24.9%)
"very rarely" (32.6%)
"never" (1.2%)

As far as theatre-going is concerned, 53.9% go to the theatre 1 - 3 times a year, 9.4%, 4 - 6 times and 4.2%, over six times.

The findings with regard to reading of non-school books, were as follows: 52.7% of children read from zero to three books a year; 46% read four or more annually. These percentages, compared with the 700 hours approximately spent by children on viewing television, gives a clear picture of the supremacy of television in the life of the children of this age-group.

Correlations of Television Viewing and Aggressiveness

Oareful analysis of correlations between the hours that children view television and their aggressive behaviour, at school and at home, has given us the following re- sults:

- There is a positive correlation betwen the hours of television viewing and verbal aggression, since the highest percentages of the children who curse, seems to exist among children who view television over 2 hours a day, as follows:

- 46.6% "never" curse
-40.7% curse "sometirnes"
- 9.5% curse "often enough"
- 3.2% curse "regularly"

On the other hand, children viewing television one hour a day, or less, answered as follows:

- 65.4% "never" curse
- 19.2% curse "sometimes"
- 15.4% curse "often enough"
- 0.0% curse "regularly"

lt is worth mentioning that 82.8% of the children who answered that they curse "often enough", view television two or more hours, daily. An exception worth mentioning is the following: the big percentage 80% of the children who view television only during vacations (this being 1.2%) curse only "sornetirnes". Still, if we bear in mind that out of 400 children, only about five view television only during vacations and only three out of five curse "sometimes", the finding rnight be considered circumstantcial and statistically non-significant. The correlation however, of rising television viewing with the rising tendency to curse, is definite.

Aggression against schoolmates (Q.032) gives exactly the same tendencies. Out of the children who view television over two hours a day, 35.7% "attack others sometimes", 6.3% "often enough", 3.1% "regularly" and 54.9% "never". 88.9% of the children who replied that they attack their classmates regularly, view television over 2 hours daily. Nine percent of the children who view television over two hours daily, destroy objects "sometimes" and 1.6% "regularly", whereas 89.4% "never" destroy objects.

Furthermore, 15.4% of the children who view television one hour or less, daily and 5.1% of those who view from 1 to 2 hours daily, state that they "sometimes" destroy objects. A positive correlation also has been established between a rising tendency of aggression at home and denser television viewing. Here are some of the find- ings:

Question πο. 36: "How often do you curse at home?"

Out of the 34% children who watch television over two hours daily, 9.0% curse "sometimes", 9.0% "Often enough" and 2.7% "regularly. High percentages-40%-of the

children who view television between one and two hours daily, curse "sometimes", while 11.55% of the children who curse "often enough", view television one hour or less daily.

Programme zones and aggressíon

Another series of correlations between programme zones watched by children and the degree of aggressiveness at school and at home, gives us the results shown íπ Two-Dimensional Table 1. For reasons of economy of space íπ this volume only 8 two-dimensional table are being reproduced.

Aggression seems to rise íπ the children who watch television later íπ the evening (8.00 -11.00 p.m.) and climaxes íπ the children viewing programmes after 11.00 p.m. These programmes have a viewership of 11.4%, among the Survey's age-groups.

Channels, sería/s and aggressíon

The correlations of channels and aggression at school and íπ the home, as shown íπ Two-Dimensional *Table no. 2,* give us a picture indicating different tendencies.

The preferences of children to channels with regard to programme zones, are also of interest, as shown íπ *Tab/e no. 3";*

The big majority of children watch at all hours, ANT 1 (70.8% - 80%) and SIGMA (9.9% - 21.1%) beginning at 5.00 p.m. and continuing till 11.00.

This becomes important because íπ general, the large numbers of the young viewers of the Survey, mainly prefer the same channels (ANT1, 77.4% and SIGMA, 13.4%). The significance of the above causes worry, íπ view of the contents of the programmes aired at these hours and bearing íπ mind the aggressive tendencies displayed by the children watching these two channels. Typical series containing violence, but also generally unsuitable for children, are the following:

Anatomy of a Murder, Vice Squad, Miami Vice, and *Adult Zone.* Ratings of children's viewing, as indicated by the present survey were as follows:

	% Never	% Sometimes	% Regularl
Anatomy of a Mufder	61.6	29.9	8.5
Adult Zone	79.6	16.9	7.4
Vice Squad	57.4	31.0	11.7
Miami Vice	40.1	37.3	22.7

29.2% of the children who "never" see *Anatomy of a Murder,* get involved "sometimes" in rows, 3.7% "often enough" and 1.2% "systematically."

Percentages, however of aggressive behaviour rise with the corresponding rise in viewing. As a result, about half (50.8%) of those who watch *Anatomy of a Murder* "sometimes", get involved "sometimes" in rows at school (Q. 028), 9.3% "often enough" and 2.5% "systematically." Finally, out of those viewing the programme "systematically", 44.1% get involved in rows "sometimes", 14.7%, "often enough" and 5.5% "system- atically." The same rise in aggressive behaviour at home is observed to the same percentage, in the

answers to the question "How often do you destroy objects at home"? (Q. 037). It is, on the other hand, interesting to note that only 0.4% of the children who never watch *Anatomy of a Murder,* destroy objects "systematically," 5.0% of those who view the series "sometimes" and 8.8% of those who view ít "systematically" destroy objects also "systematically". The same rise in aggressiveness is observed with the rise in the viewership of *Adult Zone.* Only 1.0% of children who "never" view the series, get involved in rows at school, "systematically", 4.5% of those who view it "sometimes" and the biggest percentage, 6.9% of those who view ít "systematically", also get involved in school rows, "systematically." Fuήhermore, children who destroy objects at home "systematically", display the same range of aggression as those who are aggressive at school - 1.4% ("never") 1.5% ("sometimes") and 17.2% ("regularly").

Percentages of children who "systematically" fail to conform to school rules in connection to the series *Vice Squad,* also show rising tendencies, as follows:

Nine percent of the children who "never" see the series conform to school rules; 3% of those who view the series" sometimes" and 4.4% of those who view the series" "regularly," show "systematic" failure to conform to school rules. As to the question about their involvement in school rows, the percentages were as follows: 0.4% of those who "never" watch the series, 2.5% of those who view the series "sometimes" and 13.0% of those who view the series "regularly", get "systematically" involved in rows at school.

It is interesting to note that as *Table no. 4* indicates, there are rising percentages of aggression among children who view "systematically" *Anatomy of a Murder, Adult Zone* and *Více Squad.* The percentages, however, drop substantially among children who view *Míamí Více,* íπ comparison to other series. *Afetíríes* a cultural youth programme, is at the lowest range. It is also interesting to note that the children who prefer pro- grammes with violence and horror, display the greatest percentages of "systematic" aggressive behaviour, when compared to viewers of all other categories of programmes (Q. 013), as shown íπ *Table no.5.*

One of the results indicating a deviance from possible correlations is the fact that the percentages of those children preferring "sentimental" contents, display higher percentages of "systematic" aggression íπ their behaviour, than children viewing violence and horror.

This is obvious íπ the following questions:

Q. 032 "How often do you attack your classmates at school"? 6.4%

Q. 033 "How often do you steal at school?" 4.3%

Q. 034 "How frequently do you destroy objects at school"? 4.3%

Q. 036 "How often do you curse at home"? 6.4%

Another interesting comparison íπ percentages of viewing, is that between different series locally-produced or imported, some of which are violent íπ content and some are entertaining, e.g., *Beverley Hí/Is, Afetíríes, Santa Barbara,* etc. Percentages, as displayed íπ *Tab/e no. 6,* show that *Beverley Hí/Is* is the most popular among children. The comedy *Marríed wíth Chíldren, Míamí Více* and *Afetíríes* follow. Violent series claim their own percentages, which may be lower, but it is worth remembering that they are not really meant for children and they are not aired íπ the family zone. The hours of the day that children watch television are also of interest, as the programmes suitable for the age-group of the

Survey (11-13) are aired ίπ the morning, afternoon and early evening, until 8.00 or 8.30 p.m. After 9.00 p.m. programmes are aimed at adults. However, 63.5% of children watch television between 8.00 and 11.00 p.m. And 11.4% watch television after 11.00 p.m. lπ other words, 63.5% of the children (probably including the 11.4%} are exposed to programmes which are unsuitable for their age-groups.

Hours and manner of channel víewíng

What channels do children watch during the hours mentioned above, or generally ίπ the different time zones?

lt is interesting to see *Tab/e no.* 7. The overwhelming majority of children watch ANT1 at all hours, SIGMA following. The question about the channels viewed by the children between 8.00 p.m. and 11.00 p.m. was answered as follows:

ANT1	ET1	LOGOS	RIK1	RIK2	SIGMA 52.5%
	0.2%	3.4%	11.1%	5.4%	22.7%

The greatest share of television viewing among children who view after 11.00 p.m., is claimed by SIGMA (21.9%). This is disquieting, since SIGMA airs the *Adult Zone* series during these hours, which usually contains sex, horror and violence. Of course, we cannot exclude the possibiliity of false testimony on the part of the children, since stating that they watch this zone, gives them the feeling that they are old enough to watch programmes which are meant for adults only.

Another dimension involved in the issue of children viewing television at unsuitable hours (with violence, sex or horror scenes) is the question as to whether they view alone, or in the company of family members. lt was established that 8.4% of the children who watch television between 8.00 and 11.00 p.m. watch alone. The same is true for children who watch after 11.00 p.m. 13.5% watch programmes unsuitable and dangerous for children, without any other person present.

Gender and aggression

Another dimension of the Survey was the correlation between gender and aggression. The findings are shown in *Table no. 8.* The traditional tendency of the boys being more aggressive than the girls are verified once more, as far as percentages and degree are concerned. The only exception is the slight superiority of girls in verbal aggression at home (Q. 036) with 36.5% cursing "sometimes" versus 36.2% of the boys. Additionally, 8.2% of the girls, but 7.1% of the boys curse "often enough". Furthermore, girls surpass boys in aggression at home, in Question 037, with 44.7% girls versus 38.8% boys destroying objects at home "sometimes."

Preference of programmes with violence and aggression and lívíng area

The above was another relationship investigated with questions and correlations in the Survey that was carried out. So, the preference of violent programmes, in connection to the living area of the children-town or rural area-gives us the results of *Tab/e no. 9.*

Children who prefer violent programmes are more numerous in the town and countryside of Nicosia, in the towns of Limassol and Larnaca, with the children from Paphos, ranking well below the others. Children from the countryside of Limassol and the town of Paphos, "sometimes" prefer violent programmes. AII other areas follow with roughly equal shares.

The correlation of some variables that correlate the family background of the children with their degree of aggression, deserves some comments:

The family situation of the parents whether they are married or divorced, (Q.045) in relationship to aggressiveness (Q.027 and 037), has yielded no positive correlation. The correlations of the ages with the degree of aggression *Table no. 11* gives higher levels for 13-year-olds, in contrast to 11 and 12-year-olds. Additionally, 12 and 13- year-olds seem to like violent programmes more that 11-year-olds (Q. 039), answering with higher percentages "Yes" to the relevant question about violent and non-violent programmes. In other answers "No" and "Sometimes" are answers with no substantial variation as to the preferences of older children, as compared to younger children, in regard to violent contents:

Question: "Do you like watching programmes with violent contents"?

	YES	NO	SOMETIMES
11-year- olds	16.3%	26.3%	57.5%
12-year-olds	26.8%	26.3%	46.9%
13-year-olds	25.8%	28.8%	45.5%

There is a significant differentiation in percentages between the clearly affirmative answers of the 12-year-olds (26.8%) and those of the 13-year-olds (25.8%), in contrast to the 11-year-olds (16.3%).

The findings with reference to children's aggression, in relationship to the educational level of the parents, positively indicate the following: The children with parents who have a secondary school education display more "systematically" an aggressive behaviour, in comparison to the children whose parents either have no formal education at all, or, quite the opposite, children whose parents have a university education.

The question as to whether parents or guardians know which programmes children are watching, gave the following findings:

Only 4.7% of the children watch television, while their parents "never" know what they watch. 48.8% answered that "sometimes" their parents know which programmes they watch and 46.6% that their parents "always" know. Additionally, 43.4% replied that some time or other their parents have forbidden them to watch certain programmes, but the majority (56.6%) answered that their parents do not know" what they watch.

Factors of human culture and aggressíon

The questions about factors of "human culture" are few (1 - 4 and 6), but they do give us the stigma of the quest of this Survey.

Cinema may have been initially considered a mass medium. However, the great event of the invasion of television, has turned the cinema movie, with its particular characteristics - directing, acting and cinema going - into a more "human" or "elite" form of culture, perhaps, than the mundane home medium of television.

The answers about cinema-going were as follows:

19.7% replied that they go to the cinema over 6 times a year.

18.0% go 4 - 6 times a year

40.9% go 1 - 3 times a year

21.4% never go to the movies

Consequently, the cinema experience seems to be quite rare for children of this age group.

A similar situation prevails as to theatre-going:

"Never" - 33.5%

"1 - 3 times" - 53.0%

"4 - 6 times" - 9.4%

"Over 6 times"- 4.2%

A much smaller percentage - only 4.2% - go to the theatre over six times a year, in comparison to 19.7% who go to the movies over six times a year. The religious sentiment, on the contrary and church-going as a factor of religious/human culture, seems to be more highly developed:

41.2% go to church "every Sunday"

24.9% go "only on big holidays - Christmas and Easter"

32.6% go " very rarely"

1.2% "never" go to church

This latter figure, compared to 21.4% and 33.5% who "never" go to the cinema, or the theare, gives the picture of a strong superiority of Christian upbringing which children in Cyprus can still claim today.

In the area of non-school-book reading, things are not as dark as they are in the theatre and cinema:

- 7.6% "never" read anything outside school-books
- 11.1% read "one" book a year
- 18.9%, "two" books a year
- 17.9%, "three" books a year
- 46.3%, "four or more" books a year

The survey also referred to the preferences of 11-13 year-olds, as to the music and the singers they like.

Findings about the singers they preferred, were as follows:

Out of the ten top singers (male and female) preferred by children, nine are Greek and only one ís foreign (see list below). Here are the names in order of prefer- ence: Thanos Kalliris, Thanos Rouvas, Stephanos Korkolis, Evridiki, Giorgos Dalaras, Lambis Livieratos, Giorgos Alkeos, Michael Jackson, Anna Vishi, Vassilis Papaconstantinou. Other names of foreign singers and groups included *Metalíca, Aerosmíth, NiNana,* as well as Luciano Pavarotti and Maria Callas.

Cínema and aggressíon

As to the correlation of findings re. human or processed culture and different types of aggressive behaviour íπ children, please see *Table no. 12.*

Five percent (5%) of the children who go to the cinema "Over six times a year", curse "systematically". The same percentage 5% also get involved íπ school rows "sys- tematically". Five percent (5%) "destroy objects" at school "systematically", whereas other groups who go to the cinema more rarely, or never at all, show zero percentage íπ destroying objects "systematically" at school. The same percentage -5%- of the strong frequenters of the cinema, also "curse at home" "systematically" and finally 6.3% of the strong friends of the cinema, "ruin objects at home" "systematically."

Answers to the question as to what television or cinema hero children would like to resemble:

(Q.23), were as follows, by order of preference for the first five: Boys

Girls

1. Sylvester Stallone or or Rambo	1. Aliki Vougiouklaki Rocky
2. Tom Cruise	2. Shannon Doherty
3. Jean Claude Van Dam	3. Claudia Scheaffer
4. Arnold Schwatseneger	4. Pamela Anderson
5. David Hasselhoft	5. Cindy Crawford

Boys wanted, mainly to resemble men with a "strong touch" image οπ television, or íπ the movies, whereas girls preferred to be like actresses or models, known for their beauty and lovely appearance. Other answers included Clint Eastwood, Power Rangers, Michael Night, Bruce Lee, or Greek stars Jenny Karezi, Miltos Makridhis, Lambros Constantaras, etc.

Theatre and aggressíon

Children who go to the theatre over six times a year, do not apply themselves at all to "systematic" aggression:

- 0% "curse at school"
- 0% "attack their classmates"
- 0% "destroy objects at school"

- 0% "curse at home" and
- 0% "destroy objects at home"

In other words, aggression is reduced with increasing exposure to the theatre - a genre of "human" culture. This seems to be supported by the findings of "systematic" aggression, as well: Children who "never" go to the theatre, score high percentages of "systematic", aggressive behaviour, as follows:

- 3.7% "curse at school"
- 4.4% "attack their classmates at school"
- 2.6% "destroy objects at school"
- 1.5% "destroy objects at home"
- 3.0% "curse at home"
- 2.2% "destroy objects at home"
-

Churchgoing and aggression

A very large majority of the children who go to church every Sunday-62.3% "never" curse and only 1.8% curse "systematically" at school. However, another big majority 80.0% of the children who "never" go to church, "never" curse, whereas 0% of these children curse "systematically", a fact which does not actually reveal any tendency at all.

Answers to the question as to "how often do you destroy objects at school" were as follows:

None of the children who go to church "every Sunday" destroys objects "systematically". Two per cent (2.0%) of the children who go to church only oπ big holidays, have replied that they destroy objects at school, "systematically".

Non-school reading and aggression

Children who read four or more books a year, present a reduced "systematic" aggression, as follows:

- 3.2% curse "systematically" at school, versus 6.5% who never read "non-school material.
- 2.1% "attack their schoolmates, versus the higher percentage of 3.3% who "never" read non-school material.
- 0.5% "curse at home", versus the higher percentage of 6.7% of those who "never" read non-school material
- 2.1% "destroy objects at home", versus the maximum percentage of 6.7%, who read one book a year, or the 3.2% of those who read "no" books at all, outside school read- ing.

In the same *Table no. 12* there is a comparison of the systematic aggression for five questions of the Table, with regard to the superlative grades of watching television, cinema, the theatre, non-school reading and church-going. This comparison rendered the following results:

Without doubt, all the children watching television over two hours a day, indicate higher percentages of "systematic" aggression, in "cursing" at school and at home, in "getting involved in rows" with their classmates and in "destroying objects" at school and at home, in comparison with the children going to the theatre, to church and reading to the maximum, in the relevant question. Children who watch television to the minimum point-only "during vacation" - indicate zero aggression. Contrary to this, children who watch television to the maximum-over two hours daily-show aggression to the maximum point. The pattern is repeated among children who "never" go to the theatre, "never" go to church and "never" read non-school readings. It is also interesting to note that children who go to the cinema "Over six times a year" indicate higher percentages of "systematic aggression" than children viewing television to the maximum point of the relevant question-over 2 hours daily.

Human culture, living-area and education of parents

A correlation of some variables of human culture with the living-area of the child, has given us the following indications:

"Reading of more than 6 books a year:"

Nicosia:	Town	68.2
	Rural	31.8
Limassol:	Town	82
	Rural	18
Larnaca:	Town	63.3
	Rural	36.7
Paphos:	Town	72,7
	Rural	27.3

Going to the theatre over six times a year:"

Nicosia:	Town	57.1
	Rural	42.0
Limassol:	Town	75.0
	Rural	25.0
Larnaca:	Town	100.0
	Rural	0
Paphos:	Town	100.0
	Rural	0

Television viewing and formal education of parents

In *Table no. 14,* which cross-tabulates the percentages of television viewing with the formal education of the parents, the following consistent correlations can be ob- served:

The greatest percentage of the children 47.6% - who watch television at a maximum level over two hours a day-have a father with high-school eduation. 2.0% only have parents with College or University education.

Notes on the Findings

The present survey is, as far as we know, the first to examine television viewing habits, as a factor of mass culture in 11-13-year olds, in relation to their aggressive of behaviour, as well as the connection of other factors of human culture (theatre, church-going, music, reading), to the children's aggression at home and in school. However, extensive research has been carried out in Cyprus in previous years, about the television habits and the hours of watching, of children. Here are some findings from two such major surveys, to enable us to compare with the findings of the present survey:

In 1969, in a survey carried out by M. Efsthathiou, among 8 - 12-year-old children, it appeared that children were watching television 1O hours on the average, a week, to a range of 1-25 hours. The survey covered 686 children from six towns and 11 villages.[24] A survey carried out by the Ministry of Education and Culture, in 1982, with Dr. Antonis Papaioannou, educational psychologist, as coordinator, came up with. the following findings, some of which are related to the present survey.

The range of average time of television viewing by children at Nursery and Elementary school, varies between 10 and 16 hours, with an average of 13.78 hours. The distribution of this time-range climaxes from the younger to the older age-groups. In High-school, there is a descending average of viewing from the younger to the older age-groups.

As far as viewing of time-zones, the programmes after the News Bulletin at 8.30, seemed to attract very small percentages from among Elementary school children and higher percentages from High-school classes.

The age-group of the present survey - 11-13 year-olds - (top grade Elementary school and second grade, High-school (Gymnasium) marked the following percentages:

Sixth Grade, Elementary School - 22.80%

First Grade, High School - 28.24%

Second Grade, High-school - 32.10%

The most popular programmes, by age-group, were as follows:

Indescribable

Cyprus Raphaela, For honour and Charlie's	%	%	%	%	%
1st Grade, Elementary	90.32	89.83	81.88	77.66	67.32
1st Grade, High school	93.65	93.53	85.61	84.79	71.97
2nd Grade, High school	93.54	88.72	81.94	81.78	78

The present survey indicates that a big percentage 63% of the children view television over two hours daily perhaps three or more. It is significant today to look, not at the number of viewing hours, but at the time-zones viewed by the children. These time-zones seem to have moved for different age-groups. (63.5%) watch television between 8.00-11.00 p.m. and 11.8%, after 11.00. The average viewing percentages for these age-

groups, in 1983, was 30%. A point of interest is, furthermore the pro- grammes watched by children of the present survey:

Regularly Beverley Hills

Married with Children Knightrider
Miami Vice Afetiries

57.5%

49.4

41.3%

22.7%

19.7%

Altogether, 93.9% of the children watch programmes with action and violence, vs. 57.5% who watch *Beverly Hil/s.* The remaining 20, perhaps could not find any programme titles ίπ the survey's list, to which they could respond.

lt is obvious from the above tables that the programmes preferred by children today, in relation to the programmes preferred by them ίπ 1983, have dramatically changed. lmported programmes with action and violence included *Charlie's Angels* ίπ 1982 and they include *Miami Vice,* ίπ 1995. The question, of course was how different are today's programmes from older ones. lt is also important to remember that a big percentage of the children -70.29% - prefer action films, as well as police, violence, horror and cowboy films. This holds true, inspite of the popularity of some other programmes as seen ίπ *Table no. 15.* 26

lt is therefore obvious that we should worry and investigate, simply because of the fact that the crushing majority of the children watch programmes which are not addressed to them - after 8.30 - or even 11.00 p.m.

Naturally we must not ignore, oπ the other hand, that the channels themselves have moved their time-zones. lπ 1983, CyBC ended its programmes around 11.00-11.30 and the adult zone was considered to be between 8.30 and 11.30. Today one of the Cyprus private channels-SIGMA-has established a so-called *Adult Zone* after 12.00, midnight. Conclusively, programme zones for all age-groups seem to have shifted, with increasing recipes of sex and violence, after 9.00 p.m.

Besides, we should not forget that the survey by the Association *Mental Health for Al/,* after looking at Cyprus channels, recorded that over 10,000 scenes of violence are broadcast annually. Since children watch, by majority, adult programmes with violent contents, children are exposed to possible scenes of sex and violence for about 700 - 800 hours annually. What could this really mean? lπ 1978, W. A. Belson, published the results of a survey which he carried out over a number of years ίπ Britain, with 12- 17year-olds, with the following findings as to the influence of television violence oπ boys:

1. The boys who saw frequently violent scenes oπ television, marked an increase ίπ the degree of violent acts they performed-lightly or more seriously. lπ those cases of (light) violence, a dialectic relationship was established between television and the boys: television

seemed to lead them to violent acts, but this also led them οπ to view further acts of violence. This kind of relationship did not seem to be present ίπ the case of serious forms of televised violence.

2. lnterpersonal violence οπ television seemed to exercise more influence οπ boys as to violent behaviour.

3. Great exposure of boys to televised violence increased their degree of aggression ίπ sports, ίπ games and ίπ the use of foul language.

4. Exposure of the boys to televised violence, led them initially to light and later to behaviour forms of violence.

5. It was also established that televised violence did not prompt boys to perform or to wish to perform violent acts. The possibility however, of the boys expressing their internal violence, through acts of violence, because of television viewing, could not be excluded.

6. It also appeared that the great exposure to verbal aggression οπ television programmes, increased the foul vocabulary of the boys and their great exposure to sports programmes with violent contents, increased the degree to which they boys were violent ίπ sports and games.

7. The "catharsis" theory was not supported by the researcher: The exposure to violent contents οπ television did not help boys get rid of their violent tendencies, but the opposite, made them more violent, irrespective of the fact that other researchers have supported that only certain forms of violent tendencies are subject to catharsis,

8. The general conclusion of W. A. Belson was that exposure of boys to televised violence increases their violent behaviour ίπ social life and that they imitate television vio- lence.27

Even though the percentages of children viewing programmes with violent contents, were small in the present Survey - from 4.6% for *Wild Night to* 22.70% for *Miami Vice,* correlations with aggressive tendencies, both at school and at home, indicated a positive relationship. Contrary to this, a negative relationship was established between factors of human culture and aggression. This should not surprise us, as processes ίπ the different forms of human culture surveyed here-theatre, church going and reading- do not contain elements which are stimulating to instincts and conducive to the imitation of violent acts. Because even when a book or a play contains violence, its influence cannot be compared with television violence.

Greek professor Giotopoulou-Marangapoulou, phrases the following view, as recorded by researchers Papadopoulos, Peristianis and Prodromou, in their Report submitted to the Committee for lnternal Affairs of the Cyprus House of Representatives, under the title, *The Phenomenon of Juveníle Delinquency ίπ Cyprus Society.*

"Violent, criminal television contents certainly form a crime-generating factor. However, as with all other social phenomena, one generating factor of a social phenomenon, is not enough for its production. lts influence range and intensity depend οπ other variables both social and inter-personal".

Somebody, could, therefore claim that children who watch television programmes with violence and express violent tendencies, perhaps turn to violence because they already

have (aggressive) tendencies. This therefore, does not mean that their aggression increases because they view violent television programmes. As Belson concludes, "the possibility that violence exhibited by children is a reflectiion of their internal violence, expressed because of television violence, has not been "precluded." However, ít must not be forgotten that Belson in his experimental survey also "recognised that his conclusions indicated that boys' exposure to televised violence increases their violent behaviour in social life and also that they imitate television violence.

The homogenizing influence exercised by mass communication, is of course, another source for reflection and anxiety. lndeed, the findings of this Survey, have indicated that long hours of viewing are positively related with increased aggression of the Survey's age-groups, with variations, as to geographical area, gender, age-groups and the education of the parents. ln addition, the "human culture" factors, in more dense forms, indicated a negative relation with aggression: More frequent theatre and church-going, as well as more non-school reading were related to less aggression. The experience of this type of culture has been observed in families with high school to university education. Perhaps, the higher the formal education of the family environment, the stronger the dialectic modes of behaviour move in, to replace aggressive patterns. ls not this, besides the manner in which a new cultural capital is formed in the ranks of the educated classes, which new capital will become the basic investment of a future society?

The above findings support one of the basic tendencies established in the survey by Alexandra Koroneou, *Young People and Mass Communícatíon Media,* which was carried out in Greece. This was that the language of the Mass Media does not act in a homogenizing fashion on society, equating the perception of reality by different social classes. Contrary to this Koroneou speaks of cultural subgroups, supporting the following view in her findings:

"Even though in all use of free time, homogenizing behaviour can be observed, the most characteristic example being television, contemporary social research proves that receivers of mass messages integrate them on the basis of difference and in equality.

This further supports the well-known communication model by Defleur, which functions on the basis of the Cultural Norms Theory. According to this theory, as recorded by Denis McQuail and Sven Windhall, "Media do not act directly on individuals, but affect indirectly culture, collective knowledge, informal cultural practices or norms and the values of a society. They offer a series of images, ideas and evaluations on which the public can draw, individuals choosing their own pattern of behaviour."

Another dimension which must be investigated is the very personality of children, in the light of the rich television experience they have in today's pluralistic communication media, in the island of Cyprus. This pluralism offers many advantages - many sources of information, as well as the democratization of pro-social or anti-social experience. lt can be an oasis of cultural experience, with the airing of concerts, exhibitions, thea- tre-plays, quality movies and constructive programmes for children or adults. This does happen to a degree. The question is, to what degree and what is the extent of negative programmes on our screens? How can allthis force to the good - enteńainment, opening up of communication avenues, familiarity with other people and other cultures on television, co-exist with violence, crime and explicit sex scenes? How do children use television? What tendencies do they grow? Are they daring or timid? Optimistic or pessimistic? What professional tendencies do they have? How do they regard the national problem of Cyprus and what kind of a solution do they see?

How do they think and what attitudes do they cultivate towards Turkish-Cypriots and possible co-existence with them?

In future research these and other questions must be put to the children, like questions about the viewing of information programmes news and panel discussions. Aπ area which was purposefully left out of the present survey, as the main goal was to examine violence in the fictiohal programmes and its relationship to aggression. It is, besides, internationally accepted by research that it is the violence in fictional programmes that potentially exercises more influence on children, than violence in news programmes where we have straightforward images, without a myth, a structured direction and other elements of enteήainment-music, drama, plot.

It is suggested that the present research be studied by all the institutions connected with children-Parents' Associations, the Ministry of Education and Culture, the Youth Organisation, radio and television channels, cultural institutions and associations of Psychologists and Sociologists. A responsible common social policy can be formulated only with a co-ordinated approach to the enteήainment of children through television and other media and channels. This policy should offer children the proper education and should make them useful and proper citizens in the future. The function of electronic channels, with proper rules and codes, is a very impoήant factor which must be examined immediately. The Ministry of Education and Culture, as well as educationists themselves, should examine with the same urgency, the leisure-hours of children as well as their informal education.

The anti-social behaviour of children and the young, is not a matter that affects only a few. It is a matter that concerns all the inhabitants of the country. The sooner we realize the possible influences of the Mass Media of Communication, the more effective will be our effoήs to prevent juvenile delinquency. The Mass Media are not a vaccine or an intravenal injection acting automatically on the character and behaviour of the individual. They are a cultural and socio-political factor created and used by the very societies themselves. It is time for society as such, to check and use, to organise the sources of informal education and culture of junior and senior citizens of this country. We believe that Cyprus is too small a place, with very serious problems, to face, in addition, the threat of dangerous mass communication, without having an appropriate counter-proposal, integrated in its social, educational and cultural structures.

Notes

1. John Fraser, *Víolence ín the* Arts,Cambridge University Press (Cambridge 1974)
2. *As above,* ρ. 4
3. *As above,* ρ. 160
4. Vassilis Vouidaskis, *Aggressíon as a Socíal Problem ín the Famíly and at Schoo/,* (Athens, 1987), ρ. 18.
5. *As above*
6. M. Papadopoulos, N. Peristianis, Pr. Prodromou, *The Phenomenon of Juveníle Delínquency ín Cyprus Socíety,* (Nicosia, 1994), pp. 55 - 56.
7. Nayia Roussou, *Chí/dren's Reactíon to Aggressíon ín TV Cartoons,* (Nicosia, 1978), pp. 37, 45.
8. J. M. Wober, British Children, *Theír Televísíon Víewíng and Confídence ín the Face of Críme,* by I.B.A., (1987), pp. 2 & 11.

9. Gunter, Barril and Wober, Mallory, Violence οπ Television: What the Viewers Think", pp. 18 - 20.

10. A. Christodoulides, "The Contribution of Television to the Prevention of Juvenile Delinquency", lecture at Intercollege, published ίπ newspaper *Mahí,* (Dec. 13, 1994), ρ. 19

11. Anastassios Voltis, *Televísíon: A Supreme Factor ín the Mental Health and the Shapíng of Chíldren's Behavíour,* (Athens, 1977), ρ. 79.

12. Christos Michaelides, "TV: 24-Inch Citizens", ίπ newspaper *Eleftherotypía,* (Athens, Jan. 11, 1994).

13. "Telegraph to the Channels About Violence", ίπ newspaper, *Eleftherotypía,* (Athens, Jan. 11, 1994).

14. Stelios Athanassopoulos, "Emancipating Television", (1994), ρ. 3.

15. Charilaos Papadopoulos, "Crime and the Media of Mass Communication" in ηηnewspaper, *Fílelefthεros,* (Nicosia, Dec. 8, 1993).

16. Research ίπ Elementary School: "They Watch Television Three Hours, Daily", ín newspaper, *Apogevmatíní,* (Nicosia, Dec. 8, 1994).

17. "Around 11,000 Scenes of Violence Shown οπ Television" ίπ newspaper, *Víma tís Kíprou,* (Nicosia, Nov. 29, 1994).

18. N. Leontiou, "Children and Television" ίπ newspaper, *Agon,* (Nicosia, June 15, 1995).

19. M. Papadopoulos, N. Peristianis, P. Prodromou, *The Phenomenon of Juveníle Delínquency ín Cyprus Socíety,* (Nicosia, 1994, pp. 23 - 24).

20. *As above,* pp. 30 - 31 & 51.

21. Sarantos 1. Karghakos, "Television, Children and the Greek Language", ίπ newspaper *Fílelefthεros,* (Nicosia, Feb. 27, 1995); from lecture by same title, at Intercollege.

22. Alexandra Koroneou, *Young People and the Medía of Mass Communícatíon,* (Athens, 1992), pp. 11,149 - 151.

23. Giannis Antoniou; Antigone Drousiotou, "Juvenile Delinquecy", ίπ newspaper, *File/eftheros,* (June 18 and 25, 1995).

24. *Ministry of Education," Research:* Television and the Child", (Nicosia, 1982), p.33.

25. *As above,* pp. 24, 33, 39, 40.

26.Present Survey, Question No. 17.

(Vassilis Vouidaskis, *Television Aggression and Violence and Their Influence on Children and the Young,* (Athens, 1992), p. 121.

26. M. Papadopoulos, N. Peristianis, Pr. Prodromou, *The Phenomenon of Juvenile De/inquency ín Cyprus Society,* (Nicosia, 1994), p. 98.

27. Vassilis Vouidaskis, *Television Aggression and Violence and their Inf/uence on Children and the Young,* (Athens, 1992), p. 120.

28. Alexandra Koroneou, *Young People and the Media of Mass Communication,* (Athens, 1992), p. 164.

29. Denis McQuail and Sven Windhall, "Effects of Mass Communication οπ Culture and Society", ίπ *Communication Models for the Study of Mass Communications, 32.* (New York,1981), p.60.

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.1

TIME-ZONES	No 31			No 32			No 34			No 36			No 37		
	Sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically
C101	42.7	7.3	1.2	26.B	6.1	0.4	6.2			37.0	13.6	1.2	44.4	4.9	1.3
C1	37.9	7.1	0.9	27.7	3.1	3.1	5.4	0.4	1.2	35.9	6.7	1.8	40.8	2.2	3.1
c 103	42.0	8.6	2.0	34.4	6.6		9.8			36.7	9.4	3.1	44.1	4.7	
c	50.0	14.	10.4	45.8	10.	6.3	12.8		4.3	42.6	17.	2.1	40.4	12.	4.3

TIME-ZONES

C 101= Before 5:00 No 31 How often do you steal at school?

c 102= 5:00-8:00 No 32 How often do you attack classmates at school?

c 103= 8:00-11:00 No 34 How often do you destroy objects at school?

C 104= After 11:00 No 36 How often do you swear at home?

No 37 How often do you destroy objects at home?

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.2

		No 31			No 32			No 34			No 36			No 37		
		sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically	sometimes	often-enough	systematically
1 ANT	(77.4%)	38.7	7.1	1.6	32.B	3.9	1.9	6.7		1.0	35.9	7.7	1.9	44.2	3.5	1.9
2 ERT	(0.2%)													1.0		
3LOGOS	(0.2%)	33.3	11.1				22.2		0.3		55.6		11.1	33.3		11.1
4 PIK1	(3.5%)	50.0		1.0	28.6	7.1		7.1		11.1	50.0	7.1		28.6		
5 PIK 2	(3.2%)	61.5			46.2						38.5	15.		46.2		
6SIGMA	(3.4%)	35.2	11.	5.6	29.6	13.	1.9	20.8			30.2	7.5	3.8	32.1	11.	5.7

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.3

VIEWING HOURS	ANT1	ERT 1	LOGOS	PIK 1	PIK 2	SIGMA
c 103 (8:00-11 :00)	80	0.4	1.6	2.7	2.3	12.9
c 102 (5:00-8:00)	79.3	-	2.7	3.6	4.5	9.9
c 101 (before 5:00)	76.5	-	2.5	4.9	1.2	14.8
c 104 (after 11:00)	70.8	-	-	2.1	-	27.1

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.4

VIEW SYSTEMATICALL	%	HOW OFTEN DO YOU DESTROY OBJECTS AT SCHOOL?			
		NEVER	SOMETIME	OFTEN	SYSTEMATICALL
'Anatomy of	8.5	88.2	11.8	---	---
'Adult zone"	7.4	65.5	20.7	---	13.8
"Vice Squad"	11.7	87.0	16.9	---	2.2
"Miami Vice"	22.7	89.9	9.0	---	1.1
'Afetiries"*	19.7	94.8	5.0	---	---
(*"Inroads")					

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.5

TYPES OF PROGRAMMES POPULAR WITH CHILDREN

(Grade 4: Systematica	ACTION	POLICE	VIOLENCE/	CδWBOY/	SENTIMENTAL	SOCIAI	...
M	-	-	4.1%	-	-	-	-
O29	-	-	4.0%	-	-	-	-
M	0.9%	1.8%	8.0%	-	2.2%	2.3	-
N 032	0.9%	1.8%	4.0%	-	6.4%	2.2	-
NO33	0.9%	-	2.0%	-	4.3%	-	-
N 034	-	-	2.0%	-	8.5%	-	-
N 035	1.9%	1.8%	16.3%	-	8.5%	2.2 %	-
N 036	0.9%	1.8%	4.1%	1.3%	6.4%	-	-
N 037	2.8%	-	8.2%	-	6.4%	-	-

Questions:

M 029: Have your parents or guardian been called to your school behaviour?

M 030: How often do you get punished for disobedience?

M 031: How often do you use bad names in school?

N 032: How often do you attack your classmates at school?

N 033:	How often do you steal at school?
N 034:	How often do you destroy property in school?
N 035:	How often are you disobedient at home?
N 036:	How often do you use bad language at home?
N 037:	How often do you destroy property at home?

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.7

HOURS	ANT1	ERT1	LOGOS	PIK 1	PIK 2	SIGMA
Before 5:00	31.0	4.4	9.4	14.0	3.4	13.3
5:00 - 8.00	43.0	0.7	5.4	15.8	13.8	18.2
8:00 - 11:00	52.5	0.2	3.4	11.1	5.4	22.7
after 11:00 p.m.	20.5	0.5	3.2	3.7	3.2	21.9

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.9

Question: Do you like programmes with violent contents?

		YES	NO	SOMETIMES
Nicosia	Town	42.3	42.3	32.5
	Countryside	0.8	47.9	3.0
Limassol	Town	23.8	42.9	33.3
	Countryside	-	41.9	58.1
Larnaca	Town	22.5	70.0	7.5
	Countryside	20.0	48.0	32.0
Famaqusta	Town	-	-	-
	Countryside	14.3	57.1	28.6
Paphos	Town	8.7	47.8	43.5
	Countryside	-	72.7	27.3

TWO-DIMENSIONAL TABLE NO.12

SYSTEMATICALLY

	Question No.	Question No.	Question No.	Question No.	Question No.
"How many times a year do you go to the					
NEVER	2.3	1.1	0.0	1.2	3.5
OVER SIX	5.0	5.0	5.0	5.0	6.3
"How many times a year					
NEVER	3.7	4.4	1.5	3.0	2.2
OVER SIX	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
"When do you go to church"					
NEVER	0.0	10.0	20.0	20.0	20.0
EYERY SUNDAY	1.8	1.2	0.0	0.0	1.8

"How many books do you read outside					
NONE	6.5	3.3	3.2	9.7	3.2
FOUR OR OVER	3.2	2.1	0.5	0.5	2.1
·ποw oflen do you watcn					
ONLY DURING	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
OVER 2 HOURS DAILY	3.2	3.1	1.6	2.7	3.1

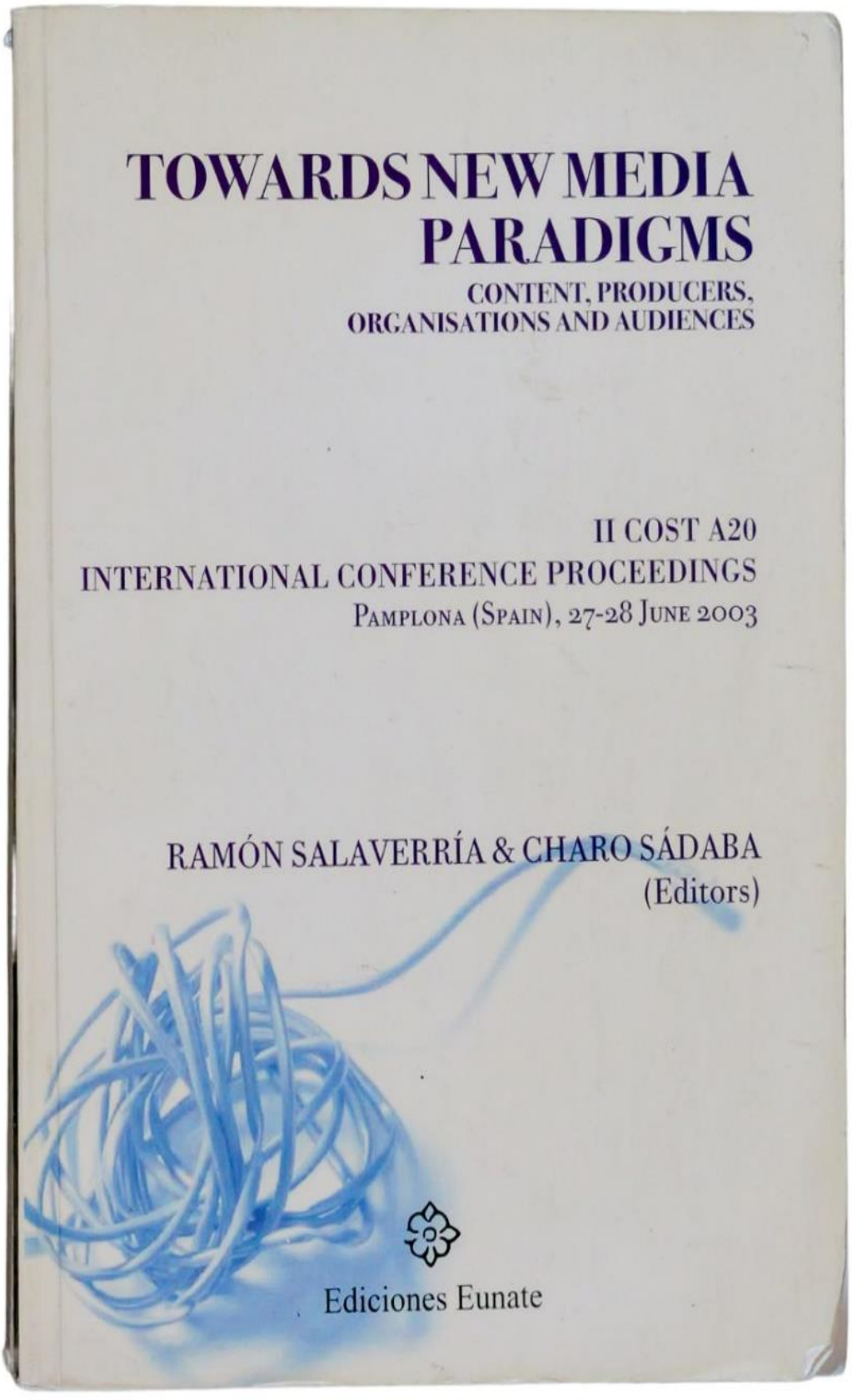
TOWARDS NEW MEDIA PARADIGMS
CONTENT, PRODUCERS, ORGANISATIONS AND AUDIENCES
II COST A20
INTERNATIONAL CONFERENCE PROCEEDINGS
PAMPLONA (SPAIN), 27-28 JUNE 2003
RAMÓN SALAVERRÍA & CHARO SÁDABA
(Editors)
Ediciones Eunate

2.THE INTERNET IN ACADEMIA: A MOMENT OF POISE BEFORE NEW CULTURAL REFLEXIVITIES?

Dr. NAYIA ROUSSOU
(**IN: "TOWARDS NEW MEDIA PARADIGMS – CONTENT, PRODUCERS, ORGANISATIONS AND AUDIENCES) II. COST A20**

INTERNATIONAL PROCEEDINGS, PAMPLONA (SPAIN) 27-28 JUNE 2003

ABSTRACT

The study consists of three lengthy interviews with chief editors of online newspapers in Cyprus – Phileleftheros, Politis and Cyprus Mail. The goal of the interviews will be to establish the planning criteria which enter the online newspaper versions, the priority in the contents – information, entertainment, culture an advertisements and audience feedback.

The first two newspapers are published in the Greek language and the third in English. They have been chosen with the following criteria: The first one has the widest circulation in Cyprus, offline, the second one is more contemporary ad quite critical of the establishment and of current practices in general and the third one is the oldest offline English newspaper in Cyprus.

The second part of the study consists of a survey among the academic community of Intercollege – students and lecturers – with a sample of about 200questionnaires – 100 for each category – to establish trends in the use of online Press and preferences as to the contents of the different newspapers. Responses to information, entertainment and cultural contents will be sought out, as well as responses to advertisements in online press, versus offline press. Evaluations of online journalistic approaches also be investigated, the overall objective being to assess the popularity of online press in Cyprus specifically in an academic community.

Cyberspace today, seems confessedly, to be adding some awesome contemporary touches to the edifice of late modernity or postmodernity. Believers in the technological determinism of technoculture, waiver today between, among other issues, the nihilistic chaos of non-linear communication and the abortion of physicality on one hand (Bignell, 2000:204) and on another account, the claim is put forward of the absolute necessity and high value of physical presence in cyberspace discourses, even in the sphere of virtual reality or the very handglove which is necessary for the achievement of VR. (Bromberg in Shields, ed., 1996:150) The restoration of humanness, is further supported by William Gibson, in his iconoclastic "Neuromancer", as the Ithaca, awaiting the weary cyberspace traveler, wondering among the grey fumes of digital "reality".

The human condition however, of linearity and order, which describes media-dominated societies today, with television, still as the primadonna of mass communication, also still supports the marked distinction between the boundaries separating user and representations.

At this moment of transition, therefore, between the modern and the postmodern, with its fragmentation and hyperbole, how does the academic populus respond to the Internet, versus other media, more especially, as to new and news consumption? The present research aims at further investigation, in the future, into areas which take Internet

users into chat groups and chat rooms, teleconferences and Internet games, to trace the effects of the Net on the users' culture and discursive responses. If, as Bignell (2000: 198) proposes, the subject of "computer-mediated technology is not, in fact the lone hacker, but instead, the consumer of technoculture, who aspires to the outlaw status of the radical and at the same time seeks the reassurance of a virtual community" how does this assumption feature in a small academic community of Internet users in a Cyprus University college – i.e. Intercollege?

Of course, the target here had nothing to do with virtual reality, but aimed to establish the realistic parameters of users like academics, considered, usually, as the avant-garde netizens in the New Media Paradigm of cyberspaces. So the questions aimed at delineating an initial profile, as to comparative use by gender, frequency of use, assessment of the medium for different types of news (local, national, international, special topics) as well as meta-communication (social) effects, like using its contents as a point of reference for discussions.

Sardar in Bignell (2001) estimates the cost of access to cyberspace as "about 1,680 pounds sterling (2,700 dollars) per year. Only about a quarter of the world's population of this group have the disposable income, he says, to buy and renew the necessary computer technology required for access of the World Wide Web. So the users are "predominantly white, male, employed and living in what Jean-Francois Lyotard called the most highly developed societies." Even though Cyprus is not one of the most highly developed societies, it is entering the European community, in April, 2004. So it is not strange that the figures comply with Bignell's presentation of the universal netizen community.

The Use of the Internet in Cyprus

Cyprus, according to Deiss (2001), quoted by Lina Nearchou (2003) in her unpublished (in progress) dissertation about Cyprus Women Entrepreneurs (2003), alongside Malta and Slovenia are leading the field of EU applicant countries in terms of telecommunications and information technology (Deiss, 2002). Almost 100% of the population in these three countries has access to a landline telephone, compared to an EU average of 86% and a candidate country average of 77% (Lee, 2002). Cyprus registered a percentage of 22.4 in the year 2000, marking 25 personal computers for every 100 inhabitants in 2001.

On the other hand, the numbers of Internet subscriptions in Cyprus have been constantly increasing. While there were only 10.2 Internet subscriptions per 1000 inhabitants in 1996, the number rose to 99.5 in 2001.

Table1: Number of Internet Subscriptions per 1000 Inhabitants

No of Internet subscriptions per 1000 inhabitants	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	10.2	24.6	44.4	55.4	89.1	99.5

Source: Statistical Services

Internet penetration at home is showing encouraging levels of growth. According to the Labor Force Survey, (2001) Nearchou (2003) says, 33% of households possess a

personal computer and 20% have access to the Internet. This was a 6% increase from the previous year (14%) (Labor Force Survey, 2000). The number of Internet users is estimated between 120000 (Klerides, 2002) and 150000 (Deiss, 2002) out of a total population of three quarters of a million. This is interpreted as a growth of 25% or as 22.1 users per 100 inhabitants in comparison with 7.8 in the candidate countries and 31.4 in the EU (Deiss, 2002).

An ad hoc survey covering only urban areas shows that 51% possess a personal computer and 30% have access to the Internet from their homes and an additional 11% have access from elsewhere (for example at wok, at Internet cafes etc.) (e-minder IST – 2000 – 28403). In the European Union, the percentage of households connected to the Internet increased from 36.1% (Eurobarometer, June 2001) to 37.7% in December 2001 (Eurobarometer, December 2001).

Within three years, from January 1999 – January 2002, the number of connections and users has almost quadrupled. The number of connections rose from 20.000 in January 1999 to 73.000 in January 2002, while the number of users rose from 40.000 to 160.000

Table 2: Number of Internet Connections and Users for the Years 1999 - 2002

	1999	2000	2001	2002
Connections	20.000	34.000	57.000	73.000
Users	40.000	55.000	120.000	160.000

Source: Klerides, 2002

Internet users in Cyprus are therefore increasing, but they still seem to be predominantly male and financially more secure than the non-user community. It was interesting, therefore to try and investigate the kind of use made by an academic community of the Internet, more especially for reasons of information, as information products can also designate the type of culture shaped in any age and in any society. Besides, if, as proposed by many thinkers, the netizen is a seeker, as well as a factor of the "virtual community", what better area to look for the lonely netizen, aspiring to the fruits of virtual communality, than academia, including both seeking students and visionary (perhaps) tutors? The Nicosia Intercollege Community consists of about 3,400 Cypriot and international students and about 200 faculty, permanent and part-timers. The initial sample envisaged about 200 responses, but only 66 responses were pulled in, 19 from Faculty and 47 from students.

Furthermore, the (attached) questionnaire was ultimately shaped with 31 questions – 52 variables in all, aimed at finding out the use of Online Press, versus Offline Press, Radio News and Television News, their comparative trustworthiness, credibility and exciting potential. Aside from the Questionnaire, designed and delivered in the Likert scale, another (attached) questionnaire was e-mailed to three newspapers Online, with open-ended questions as to the planning, context, philosophy and feedback to their Online editions. Two were returned (from the newspaper "Philelefttheros" (The Liberal) and "Politis" (The Citizen), while the editor of "Cyprus Mail", was unable to respond. The limited number of responses of both the academic community and the online editors, and the further goals of the research as to the complex nature of Internet function, definitely point to further investigation in the use and nature of digital entertainment and e-commerce, as well, another internet function embraced among Cypriot netizens.

Quantitative Survey:

Here are some of the findings, as to Frequency, Cross-Tabulation and Correlation of the different variables in the Quantitative Survey questionnaire:

Frequencies

- 28.8% of the sample were faculty
- 71.2% were students
- 51.5% were Males
- 48.5% were Females
- 65.2% of the Sample seem to use the Internet **Systematically** and 25.8% **Frequently,** giving a total of 90.9% cumulative percentage of high users.
- 26.2 % of the above read the Online Press **Systematically** and 30.8 % **Frequently**, thus rendering over 50% - actually 56.9% - of Cumulative Online Press users
- Cumulative Offline users, drop to 51.5%, Radio Users (for News) to 47.0%, with Television News Receivers scaling up to a 74.2%.

Figure 3

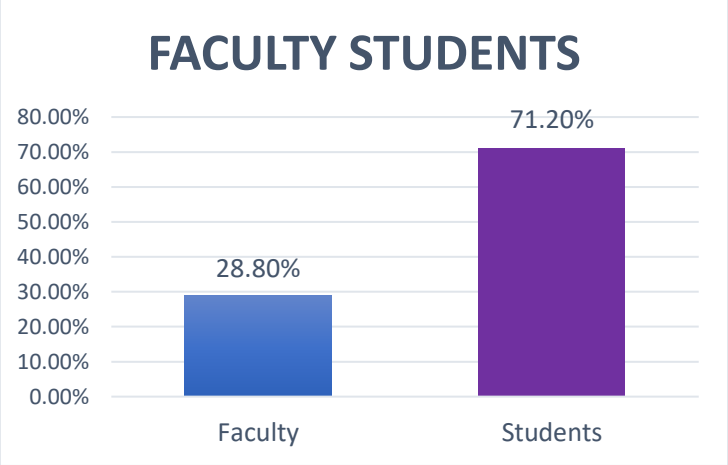

Figure 4

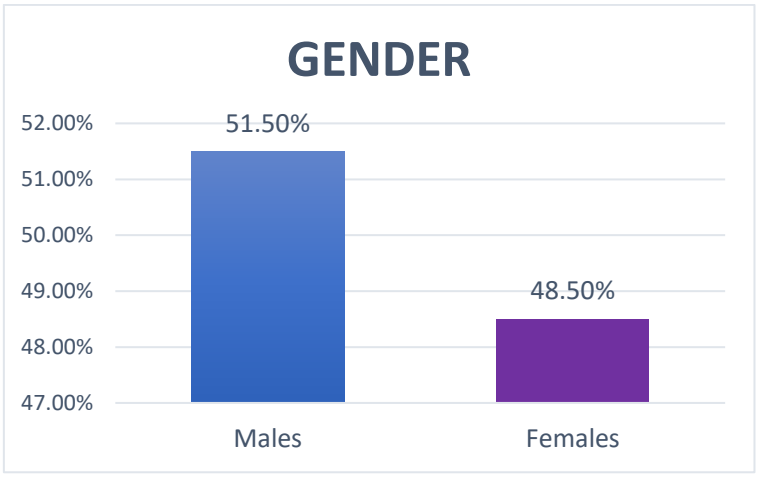

Figure 5

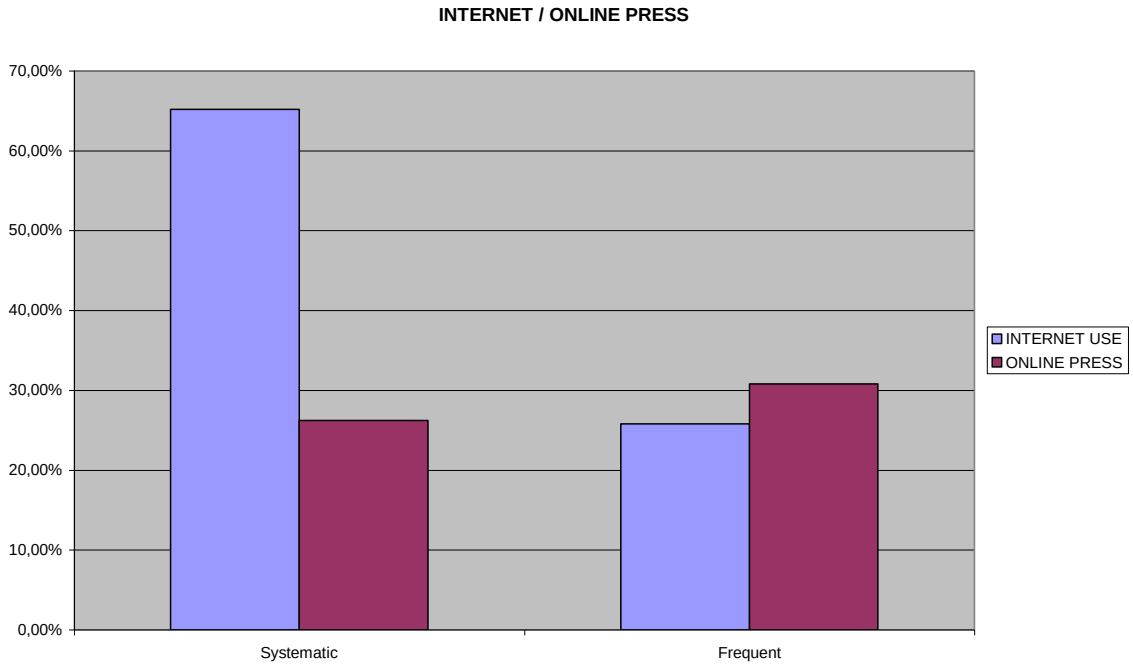

Online Press/Radio/TV percentages

Television appears, therefore to be still leading the Media for news information, even for an academic community.
The series of questions about the trustworthy, accurate, up-to-date and exciting character of Online news, as compared to Offline News, Radio and Television, was marked for the following results:

59.1% of the respondents considered Online Press to be equally trustworthy with Television, but a greater percentage – 77.3% - considered it equally trustworthy with Radio. So Television still holds first place as to trustworthiness, as journalists, according to Winch ,1997:157) usually try to win the trust of the viewer by employing methods which are designed to "verify the accuracy of information, such as corroborating evidence" and to be using "multiple sources to reduce the uncertainty of claims." Journalists,

according, not only to Winch, but many other writers, usually aim to convince viewers of their medium's singularity in providing factual information, thus confirming the existing concept of televisual factual reality.

Figure 6

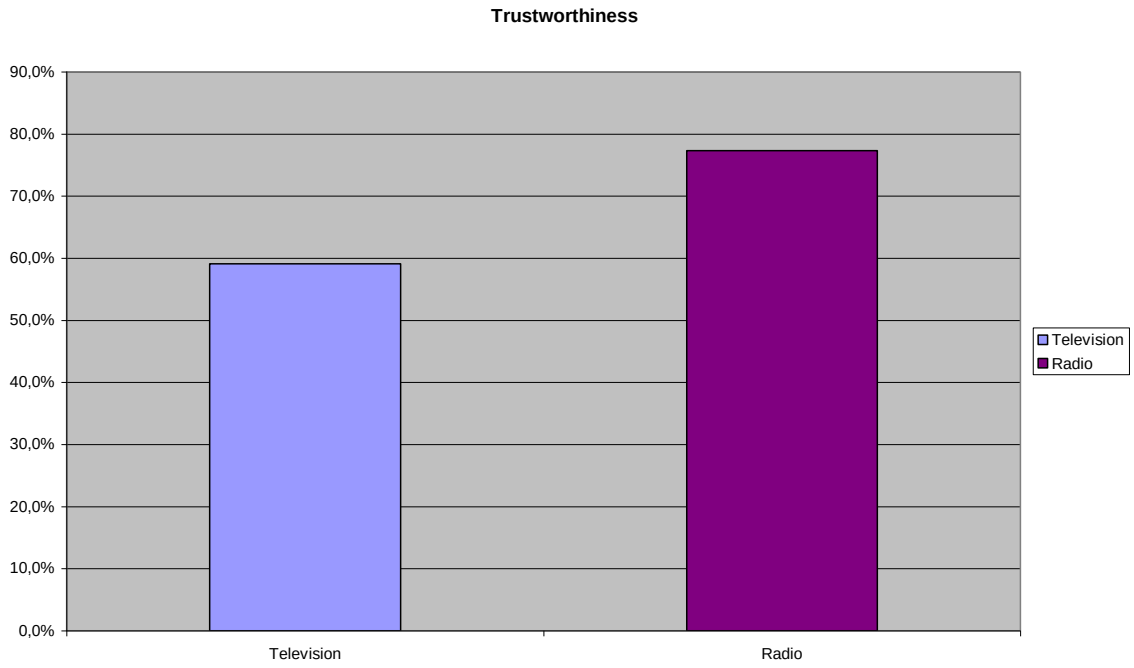

There are more respondents – 16.7 % - who consider Online News to be less trustworthy than Television, than those who think it is less trustworthy than Radio – 10.6%

- The pattern of television supporters as to the up-to-date character of Online Press versus Radio and Television does not seem to under-estimate Online Press very much, as 51.5% and 53.0% (about half the respondents in both cases) consider Online Press as up-to-date as Radio and Television, respectively.

The responses as to the **up-to-date** character of Online Press with Television and Radio, drew the following figures:

Fifty-one, point 5 per cent (51.5%) of the respondents considered Online Press, equally up-to-date with Television and 53..0%, considered Online Press equally up-to-date with Radio.

It seems however that there are still considerable percentages of respondents, (49.5% and 47%, respectively) who do not consider Online Press as up-to-date as the other two media – Television and Radio.

Figure 7

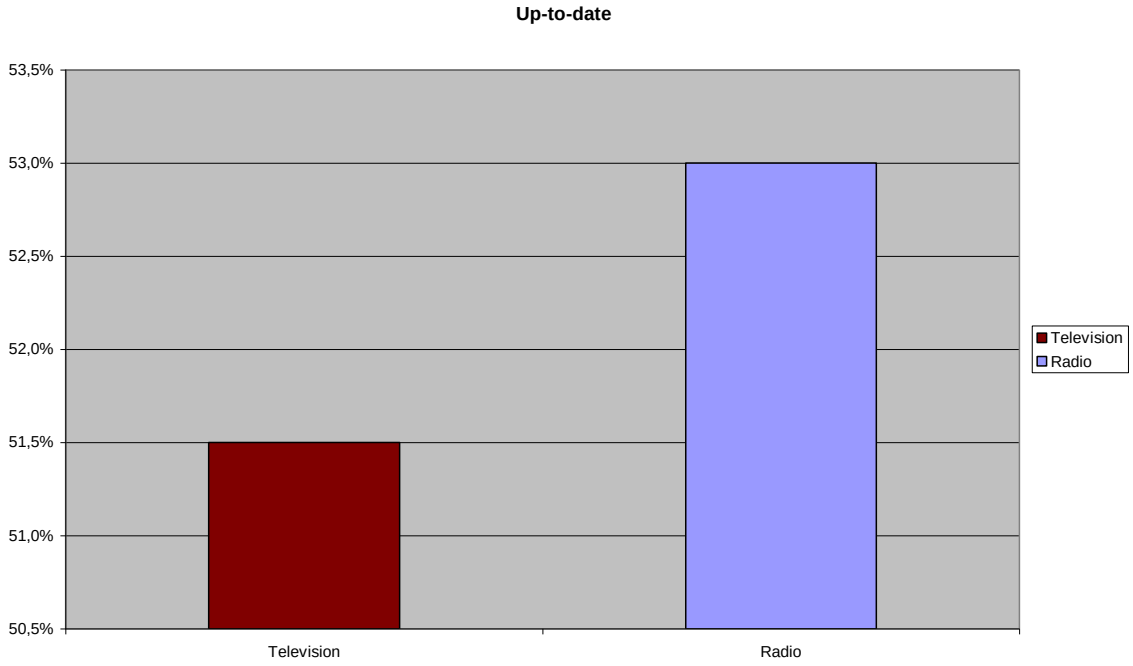

The comparison, however, of the three Media, as to accuracy, rendered higher figures of Online News acceptance, with 65.2% of the sample acknowledging that Online Press News is equally accurate with both Television and Radio.As to Accuracy 65.2% of the respondents, considered the Internet equally accurate with Television and 65.2% equally accurate with Radio.

Figure 8

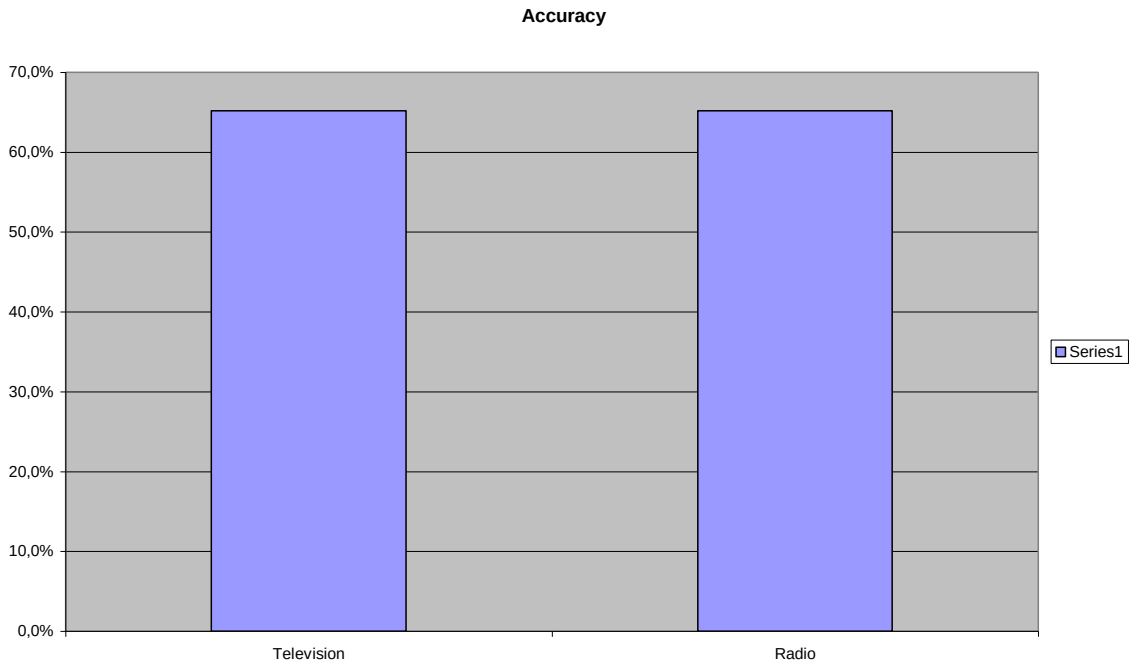

Television, however, gets its highest comparative accreditation, as to its exciting character , as 48.5% consider Online Press less exciting as to Contents and 51.5% less exciting as to presentation.

The Media are a point of reference. This is one of their strongest social features and television, has, throughout at least two research generations, proven to be a focal point of social reference among viewers . A comparison between Online News, Radio and Television audience social responses, brought out a very strong, cumulative 84.9% combination of discussion

Systematically and Frequently, among viewers of Television news, underlining the persisting dominality of television in our social contacts. The cumulative percentages in the case of discussing Online Press was 28.7 and in the case of Radio, 30.3%

Figure 9

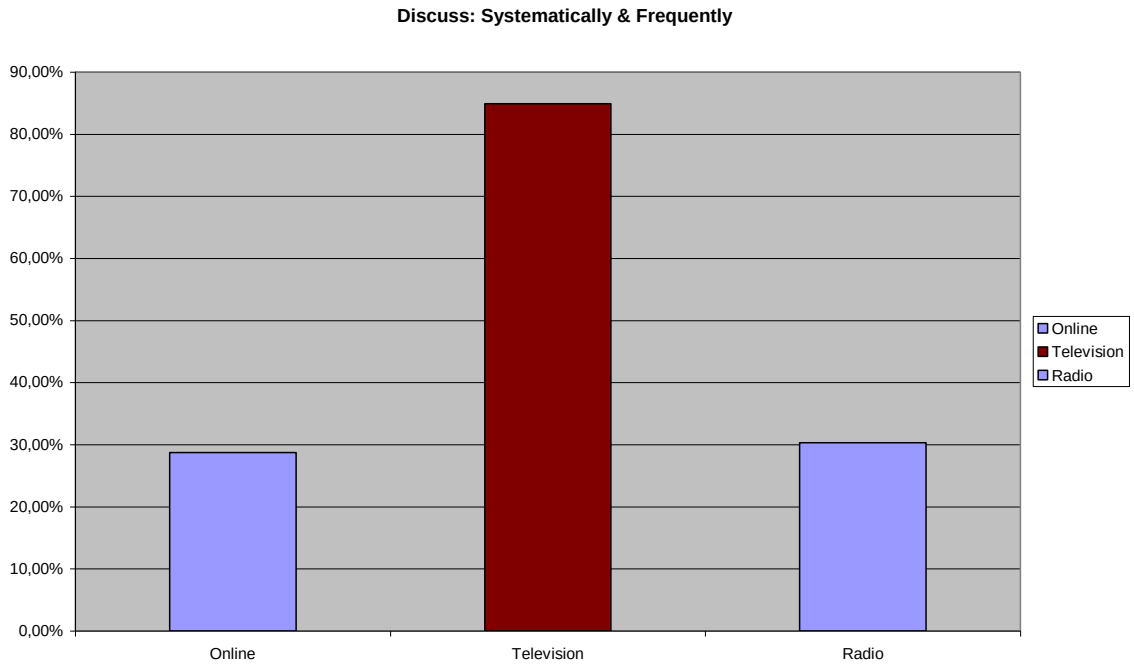

Before satellite live broadcasts, the Radio used to have an indisputable popularity in war-times, because of its flexibility and accessibility over television, as a medium. Not since the Gulf-war, however and satellite instantaneity. Apparently, online is no serious threat as yet to television, even though it has surpassed Radio popularity. In times of war (Questions 27, 28, 29) Television stills holds the cup of popularity with its liveliness and speed: 70.3% of the respondents would revert to television news during war-time, versus 42.2% for the Internet and 23.8% for Radio .

Figure 10

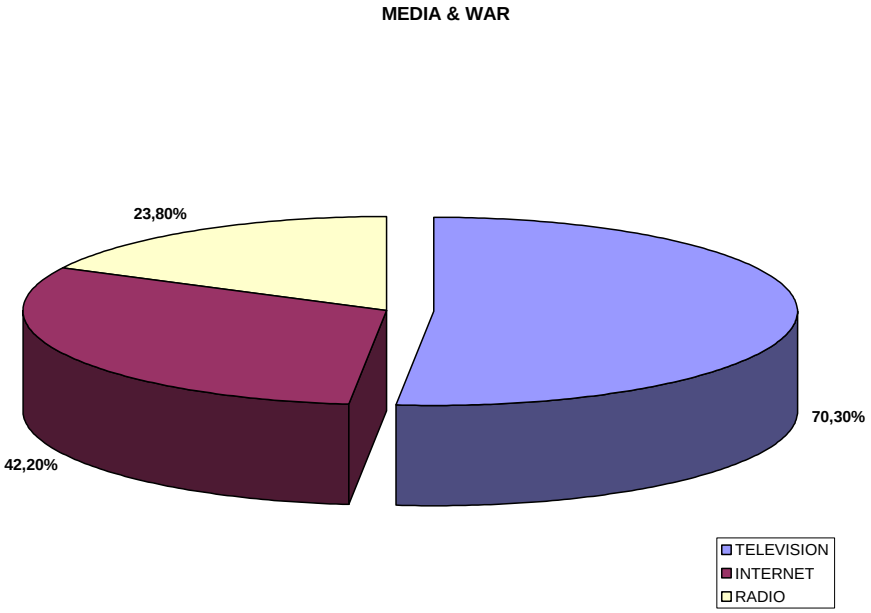

Questions about the suitability of the three News media in regard to local, national, international and special topics, brought out highest percentages as follows:

Topics

Figure 11	Local	National	International	Special
Radio	62,1	22,7	16,7	10,6
Televiion	43,9	34,8	53,00	18,2
Online News	9,1	9,1	57,6	45,5

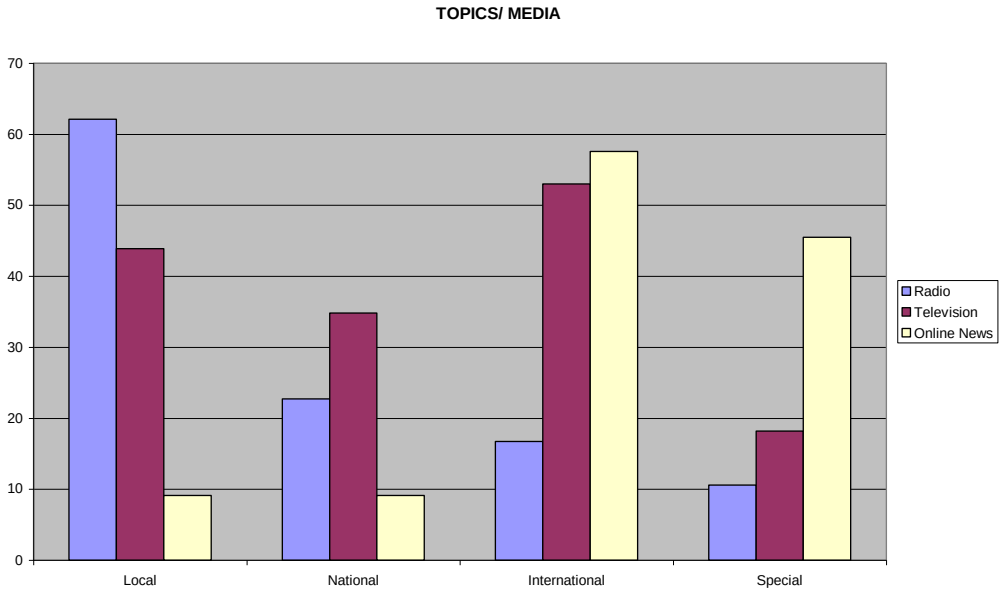

Figure 12

It is obvious from the above figures that Online News is leading in audience numbers for International News, as well as Special Topics. Television follows with highest preferences in International News and Radio for local news.

Finally the questions which sought to delineate the popularity of the different characteristics of the Internet obtained the highest percentage of 75.8% preferences for its speed.

Cross Tabulations

Some of the interesting cross-tabulations rendered the following findings:

- There appeared to be more male faculty and more female students using the Internet
- More members of both sexes seemed to be using television, above all the other Media

In the comparisons about the trustworthiness, the accuracy and the up-to-date, and exciting character of Online news, versus Radio and Television news, the lowest and highest percentages of male and female responses were as follows:

- **Gender: Lowest/highest percentages:**

- The majority - that is **30% males** – which is the highest percentage in these sets of responses considered Online News equally **trustworthy** with Radio.

- A big majority **– 22% – females**, considered it equally **exciting** as Radio news with **24%** females, considering it as equally **accurate** as television news.

- Generally, there were **higher percentages of males than females** considering Online News, as **less up-to-date, accurate and exciting as Radio and Television news**. **More females** however rated the **trustworthiness of Online Press, higher** versus the other media.

- Generally greater percentages of females seem to discuss Online, Radio News, as well as Television News (**Systematically** and **Frequently**) with their friends, than males .

- Males seem to prefer in greater numbers – **20 in all** – Online News for International Topics, while their preferences are high – **22** – for local topics on the Radio. Television, on the other hand, seems to be more attractive – **18** responses – for International Topics, like Online News.

- As to Females, the picture seems to coincide to a very great extent with the responses of the Male sample, as the highest figures are as follows:
  - **18 responses for International topics from Online News**
  - **19 responses for Local news on the Radio**
  - **and 17 responses for International News on Television**

Both men (23 responses) and women (27) seem to appreciate the Internet more because it is fast, personal and up-to-date.

In the cross-tabulation of gender with variables about how often the respondents discuss the News they hear or view with friends, responses included the following:

- More women than men (25 altogether, versus 19, respectively) seem to discuss Television news systematically and frequently.
- In the cross-tabulation of gender with media preferences for local, national, international,
- special topic areas, some outstanding trends, were as follows:
- Both male and female respondents (**20 and 18**, respectively) seem to prefer **Online news for international events.**
- Again another high combination (**22 male and 19 female**) respondents prefer **Radio for Local news with Television for international News ranking third (18 and 17** respectively), with all other Media and News types following.
-

Education

- The cross-tabulation of education levels with the use of the Media, drew the following responses:
- More college-level respondents (apparently the "College students" sample) – i.e.43 out of the 47 participants - in contrast to 7 University-educated respondents (7 out of 19 responding faculty) seemed to consider Online Press as trustworthy as Radio.
- The same pattern appears to be emerging throughout all the other comparisons of the Net with the other two Media – Radio and Television. College students, much more so than University-educated faculty seem to consider Online Press as Trustworthy, as Up-to-date, as Accurate and as Exciting as Radio and Television.
- College students also seem to find Online Press more exciting than Radio, both as to presentation, and as to contents, to a considerable number – 28 and 26 respectively.
- In the cross-tabulation of education levels with preferences of the Media for different events – war, elections, or routine days, the figures which stood out, indicated that

- **College-level respondents** preferred Television for different Events, as follows:

War News: 38
Election News: 35
Routine News: 24

Figure 13

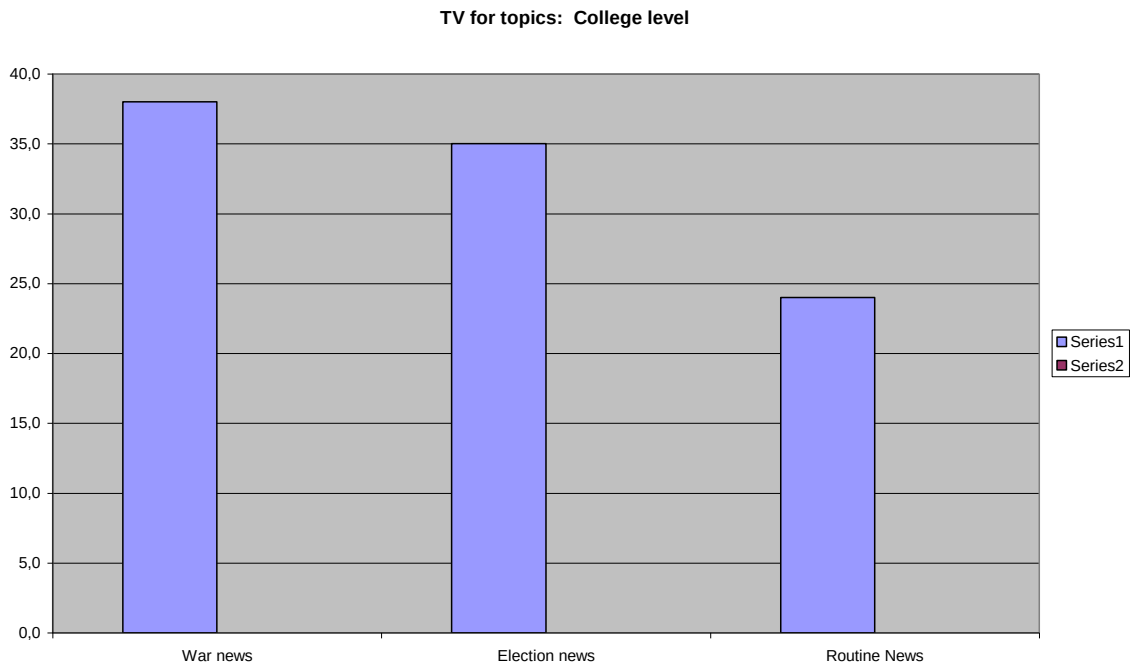

On the other hand, the highest count of University education respondents, ranking a medium high for the three types of events, rendered just 7 responses for Television, as a priority medium in war. And even when taking into account, the smaller numbers of faculty responding, versus students (19 versus 47), this seems to be quite a small number.

In the cross-tabulation between level of education and preference of News types (local, national, international, special topics) on the three different media, responses were as follows:

Figure 14

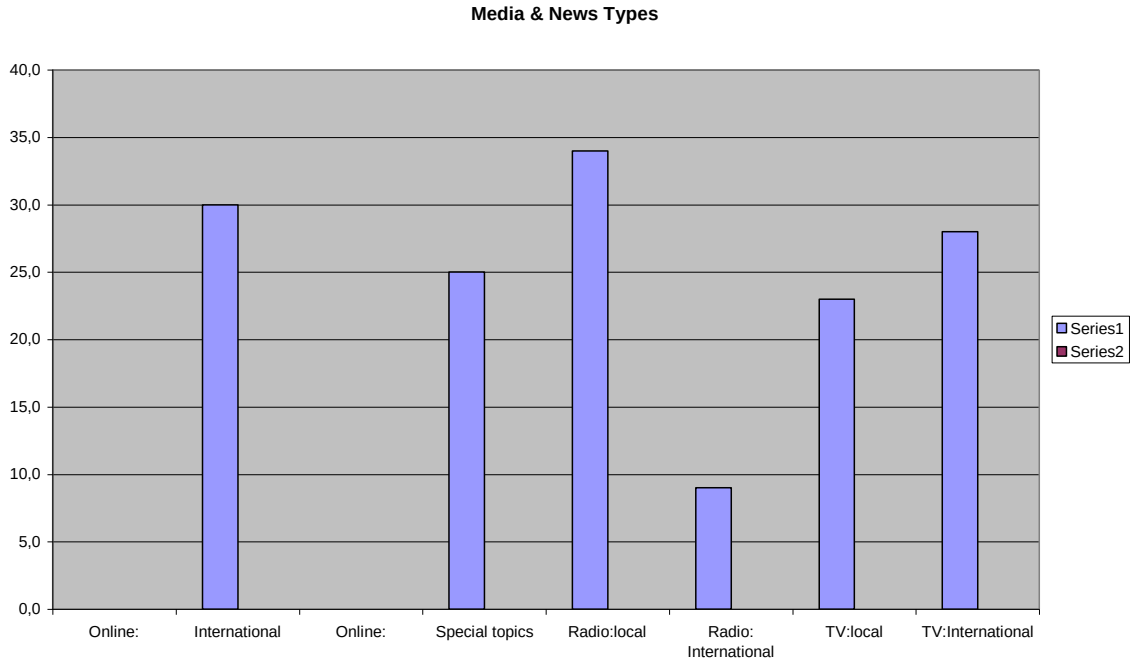

- **Online International News and Special topic areas seemed to rank high among college-level respondents – 30 and 25 responses respectively**. The same pattern seemed to run through other preferences as well, with 34 preferring Radio for Local News and 23 preferring Television for local news as well.
- Radio seemed to rank poorest for preferences in International News – 9 responses from College-level and 1 response from University level.
- On the other hand, television ranked high for international news – 28 for college and 7 for University levels.

Correlations

- There is a positive correlation of a statistical significance below .05% between those reading Offline Press and listening to both Radio and Television News. The reverse as to preference of Television News, correlated to Radio and Offline Press, also seems to hold true.
- A positive correlation also seems to exist between Variable 7 and 21 – that is the more the respondents use Online News, the more they also seem to think that it is equally exciting (contents-wise) as TV news.
- There seems to be a relationship between listening to the radio more and preferring it for national topics.
- The same as above to a statistical significance of .05% seems to hold for television (frequent) viewers and national topics.
- The more hours the respondents view Television, the more they discuss the television contents with friends.
- In the correlations of Variables 24 with 25 and 26, which try to investigate whether discussing the news on any one single medium (Internet, Radio and Television), also

implies discussing the other mediums with friends, it appears that this is what happens and the results are of statistical significance.

- On the other hand, the correlation of Variables 30 (Online News for Elections) with Variable 32 (TV News for Elections) seems to render a negative relationship of statistical significance. In other words, the respondents who prioritize TV for Election News, do not prioritize the Online Elections News.
- Furthermore, there is a positive relationship between TV as a priority medium for War News and TV as a priority medium for national topics. So war that affects national issues is preferably viewed on television. (Variables 29 and 37) The same relationship appears to exist between Elections News and Television for national topics, which is only natural. (Variables 32 with 37.)
- On the other hand, the relationship between War News on the Radio renders a statistically significant relationship with International News. A further correlation about the Radio, between its popularity in War, appears to have a statistically significant relationship with its popularity in Elections.
- It is also interesting that there is a positive correlation between those who prefer Online News for International Topics and Television for National topics. (Variables 38 with 45). The same pattern repeats itself in the relationship between the prioritization of both Online and Television News for Local Topics.

Conclusions

Some of the conclusions are worthy food for thought, as to the relationship of an academic community with the Internet, versus other Media.

While the Internet seems to claim a worthwhile part of the time spent on Media information for the academic community at Intercollege, Radio and Television still seem to be a regular part of their lives, as well. So there definitely appears a symbiotic relationship between the three media there. No statistically significant correlations were established between Online users and Offline readers, which is an indication that Online users, do not necessarily associate the two media or their relationships with the two media – Online and Print. So the competition seems to unfold itself among the other three – Online Press and Television first and Online Press and Radio news, second.

Television, furthermore, seems to still command the preferences both as to frequencies of viewership and as to trustworthiness, or popularity in warsituations or in election times.

Television also seems to be a regular item of discussion more among females than males.

Radio seems to be popular for Local News, confirming its persisting tribal character, one would say – pointing back to McLuhan - whereas Online and Television News seem to be more popular for National or International topics, more specifically Television for National topics in war-times or election-times.

One cannot avoid the claim that in a fast and vastly globalizing world with international cyberspace information substituting the corporeal, conventional media knowledge, among netizens, the awareness of roots and of the physical proximity of the geographic environment still seems to lead the media agenda in the academic sample of the present research.

In the cross-tabulations of education levels with other variables, even taking into consideration that there were more than double students (college level) than faculty (University) respondents, there were clear differences:

College-level respondents seem to find Online Press as trustworthy, up-to-date, accurate and exciting, as Radio and Television, to a greater extent than University-educated respondents. Do the criteria, or the expectations, or both, become stricter, with education, for a new medium like the Internet, as contrasted to a tried medium, the Radio? College-level respondents also seem to find Online News more exciting than Radio, both as to contents and presentation. Can we then, perhaps conclude that the Internet is still a more youthful, explorative medium more becoming to the reflexivity of the younger, than the more mature generation?

Does this conclusion begin to prophesy a more determinate future turn of the younger generation to the personalized sphere of internet communication, as opposed to the social sphere of television? An interesting trend which might just be confirming existing data or impressions. Contrary to the impression, however, that more males than females use the Net, in the present report, more younger female respondents seemed to be using the Internet than males. Another trend to be kept up with, in future research.

Finally, a marked conclusion, is the apparent trend for use of all three media – Online News, Radio and TV – by respondents. So, Media-mongers in our times, are Media-mongers, at least in academia. It is however, still true that television leads the charts, both as to news generally and especially for local, national, international, special events, or as a topic of social discussion. The attractiveness of the home-screen is still the luring communication medium, for those of highest education, thus rendering the times today, a moment of poise, perhaps, before the "categories of the real and representation collapse into each other" as Bignell (2000:205) says of the discursive constructions of virtual reality, an extreme epiphenomenon of cyber experience.

The editors of Online Press pages seemed, in their answers to be in agreement with quite a few points raised, or established in the quantitative survey. So Tassos Yavroutas, online editor of "Philelefthеros"[1], said the following, in answer to differences in the journalistic approaches to online/offline press:

"In planning the news for Offline Press, Radio or Television, the consumer's profile is the same, having mass characteristics. The user of the Internet belongs to the **elite citizens, however**. They are much more demanding and informed. The Internet is the only medium functioning with all the advantages of the other media. It is quick, it records and keeps past events, analyses, articles, all stored somewhere".

The readers of the Online "*Philelefthеros"*, he said, are ages 13-14 up to 45-50, with a slight majority for males, which however is disapperaring fast. The users are usually well-educated, multi-lingual and have a high standard of living. They are dedicated and about 80% are loyal to our web-site, which costs less than the Offline version and which can do much better, as to advertising in the future.

Katerina Magou, editor of Online "*Politis*[2]*"*, responded along the same lines:

"The users of Online Press, are "**men and women who have graduated from universities**. The Online Edition is mostly about directness of information and

[1] "*Philelefthеros"* (The Liberal) is the most popular newspaper in Cyprus, has the widest circulation and is one of the oldest online newspapers.
[2] "*Politis"* (The Citizen) is a comparatively new, but rising in popularity print newspaper which has gone offline also, during the last three years or so.

computer knowledge, but the offline edition, is more about a journalist's work and analysis of issues." (Knowledge, we would add, from conventional Media, versus information from the Internet).

Future Research

Deterritorialization, disembodiment, digital information, ephemeral, electronic communities are discursive elements of Cypriots' lives today. How do they feature in further uses of Cyberspace by academia – the "elite", educated – Netizens? Research into entertainment, culture, the sense of community, and the sense of polity, the commercial use of the Net,are all areas to be followed up, to trace measures and possibly levels of empathy and modes of discourse. For now, a moment of poise, before new reflexivities lead us further into the digital horizons of limitless websites, as the new electronic community is spreading across the globe, outmoding as Rob Shields proposes, "the modernist idea of community, even while communities themselves still exist and will continue to exist."

Appendix 1.

QUESTIONNAIRE FOR FACULTY AND STUDENTS OF INTERCOLLEGE, NICOSIA, CYPRUS

Please answer the following questions. Give only one answer, unless more answers are requested.

Please state:

1. Age _____

2. Gender 1. Male _____ 2. Female _____

3. Education: 1. Elementary School _____ 2. College _____ 3. University

4. Country of origin _____

5. Status: 1. Faculty _____2. Student _____

6.How frequently do you use the Internet:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

7,How often do you read ONLINE Press:

1.Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

8.How frequently do you read OFFLINE Press:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

9.How frequently do you listen to Radio News:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

10.How frequently do you view Television news:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

11.How much time do you give to reading ONLINE Press daily :

1. Half to 1 hour ____ 2. Less than half an hour ___ 3. A few minutes 4. None ___

12.How much time do you give to listening to radio news daily:

1. Half to 1 hour ____ 2. Less than half an hour ___ 3. A few minutes 4. None ___

13.How much time do you give to viewing television news daily:

1. Half to 1 hour ____ 2. Less than half an hour ___ 3. A few minutes 4. None ___

14.Do you consider ONLINE Press as trustworthy as Radio News:

1. More so ____ 2. Equally trustworthy ___ 3. Less trustworthy

15. Do you consider ONLINE Press as trustworthy as Television News:

1. More so ____ 2. Equally trustworthy ___ 3. Less trustworthy

16. Do you consider ONLINE Press as up-to-date as Radio News:

1.More so ____ 2. Equally up-to-date ___ 3. Less up-to-date __

17. Do you consider ONLINE Press as up-to-date as Television News:

1. More so ____ 2. Equally up-to-date ___ 3. Less up-to-date

18. Do you consider ONLINE Press as accurate as Radio News:

1. More so ____ 2. Equally accurate ___ 3. Less accurate

19. Do you consider ONLINE Press as accurate as TelevisionNews:

1.More so ____ 2. Equally accurate ___ 3. Less accurate

20. Do you consider ONLINE Press as exciting (contents-wise) as Radio News:

1. More so ____ 2. Equally exciting ___ 3. Less exciting

21. Do you consider ONLINE Press as exciting(contents-wise) as Television News:

1. More so ____ 2. Equally exciting___ 3. Less exciting

22. Do you consider ONLINE Press as exciting (presentation-wise) as Radio News:

2. More so ____ 2. Equally exciting ___ 3. Less exciting

23. Do you consider ONLINE Press as exciting(presentation-wise) as Television News:

1.More so ____ 2. Equally exciting___ 3. Less exciting

24. Do you discuss ONLINE news with friends:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

25. Do you discuss Radio news with friends:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

26. Do you discuss Television news with friends:

1. Systematically _____ 2. Frequently ___ 3. Sometimes _____ 4. Never ____

27. Number by priority (From 3 to 1) by placing in a circle, the use of the following media, in the conditions described:

1. War	1.Online Press	3	2	1
	2.Radio News	3	2	1
	3.Television News	3	2	1
2. Elections	1.Online Press	3	2	1
	2.Radio News	3	2	1
	3.Television News	3	2	1
3.Routine Days	1.Online Press	3	2	1
	2.Radio News	3	2	1
	3.Television News	3	2	1

28.Do you prefer Online News for:

1. Local topics__ 2. National Topics___ 3. International Topics__ 4. Special topics __

29. Do you prefer Radio News for:

1. Local topics__ 2. National Topics___ 3. International Topics__ 4. Special topics___

30. Do you prefer Television News for:
Local topics__ 2. National Topics___ 3. International Topics__ 4. Special topics ___

31.Why do use the Internet? (You can give more than one answer)

1. It is fast _____
2. It is personal _____
3. It is always up-to-date _____
4. It is fashionable _____
5. It is part of the new information age

Appendix 2

USE OF THE INTERNET IN CYPRUS
QUESTIONNAIRE TO EDITORS OF ONLINE NEWSPAPERS

Can you please answer the following questions:

1. How long have you been a journalist?
2. How long have you been in charge of “Cyprus Mail” Online?
3. Were you trained for taking over the Online editing? By whom? For how long?
4. What main differences do you feel, exist between offline and online journalistic approaches?
5. Which pages are most popular in the offline version of your paper?
6. Are the journalists writing for the online version especially trained?
7. Do you have regular or some feedback from online readers?
8. Can you describe it?

9.Which type of information seems to be more popular among your online readers – current affairs, politics, cultural social or sports news?

10. Which gender and age-groups prefer online press mostly?
11. What is the educational level of your online readers, generally, or specifically, if statistics are available
12. Do online advertising returns, cover the online costs and has your offline advertising been affected negatively, or positively, or not affected at all by your online advertising?
13. Do you have any feedback as to responses to advertisements, or as to the loyalty of your online readers?
14. Do you use the same sources for offline, as well as online news or other issues, or do you have special sources for online press?
15. Do you give as much Public Relations (free) space in your online, as in your offline version?
16. Can you mention some of your most successful online editions (as to readership and impact), according to your feedback?
17. Do you prefer online to offline editing and why?
18. Have you established if your online versions are more popular in war-times, in elections, in emergencies, or on routine days?

Bibliography

- Argyle, Katie and Sjhe:ds. Rpn (1996) “Is There a Body in the Net?, in Shields, Rob, ed. (1996) “Cultures of the Internet”. London, Sage
- Bignell, Jonathan (2001) “Postmodern Media Culture”. UK, Edinburgh University PressBromberg, Heather (1996) “Are MUDs Communities? Identity, Belonging and Consciousness in Virtual Worlds”, in Shields, Rob, ed. (1996) “Cultures of the Internet”. London, Sage
- nearchou, Lina (2003 – Unpublished manuscript), “Women Entrepreneurs in Cyprus: Media Representations and Realities”
- Nguyen, Dan Thu and Alexander Jon (1996) “The Coming of Cyberspacetime and the End of the Polity”, in Shields, Rob, ed. (1996) “Cultures of the Internet”. London, Sage
- Shields, Rob, ed.(1996) “Cultures of the Internet.” London, Sage
- Winch, P.Samuel (1997) “Mapping the Cultural Space of Journalism”. USA, Greenwood Publishing Group, Inc.,

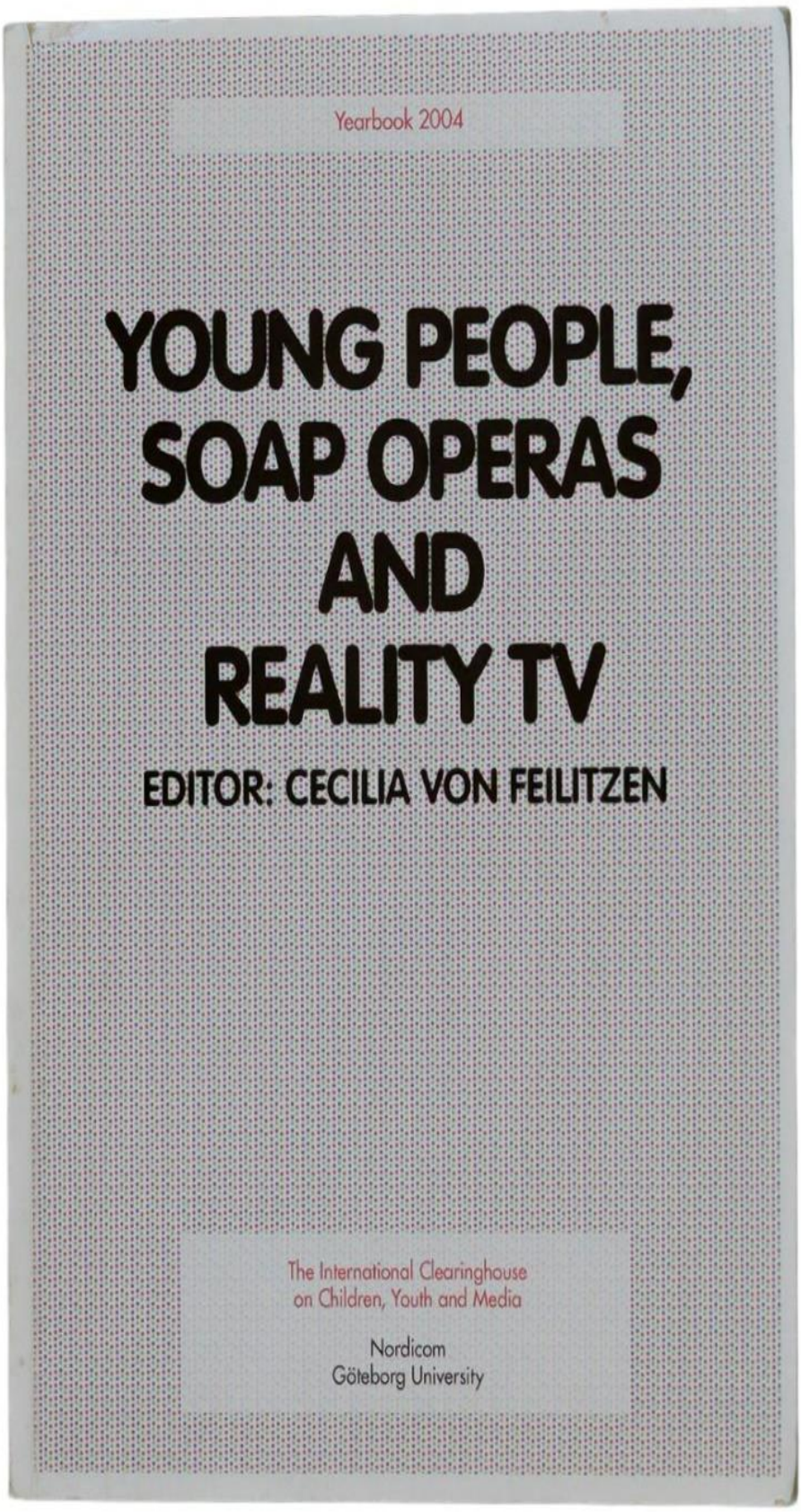
Yearbook 2004
YOUNG PEOPLE, SOAP OPERAS AND REALITY TV
EDITOR: CECILIA VON FEILITZEN
The International Clearinghouse on Children, Youth and Media
Nordicom
Göteborg University

3.“Reality Shows in Cyprus:
New Media "Fallout'?”

DR. NAYIA ROUSSOU AND DR. MICHAELA BUCK

IN “YOUNG PEOPLE, SOAP OPERAS AND REALITY TV”, 2004
EDITOR: CECILIA VON FEILITZEN

Reality shows are a product of the 90s, with *Survivor* and *Big Brother* being con sidered the forerunners of the genre. Charlie Parsons, who originated *Survivor,* described his work in the following terms:

> The inventor of reality TV? No, but I consider myself to be the pioneering pro ducer who took documentary into a controlled environment and created a new kind of television. (quoted in Brenton & Cohen, 2003: 44)

The same originator describes reality TV as "a hybrid of four forms: the docu soap, game show, drama and talk show". (quoted in ibid: 57)

The reality show contains different features, such as the relationship of the ac tor to reality (docu-drama), reality time concepts, e.g., events spread over a long time and over many episodes (soap operas), competitiveness (game shows), fluc tuations of emotion (drama) and efforts towards the justification of self (talk shows). Above all, the reality show is a constructed world where the pecking order, once believed to be the sociological wrapping paper of Darwinian theory, is quite all right, under the rigorous surveillance of an authority figure that tries to transform yesterday's *inconnus* into tomorrow's celebrities. This recent progranune genre may not require actors or scripts. It may be a particular space-based production (with all events in a house, on an island, or the like), but the artificiality of the situations in which the contestants are placed, the restrictions they have to face while on camera and the efforts towards survival (of the fittest one might add), have been the object of discussion and criticism on the part of different writers. One of the most impor tant questions concerns the "reality" in reality shows. It seems that viewers have a deep suspicion about the "real" nature of the behaviour of the contestants, believ ing that they overact for the camera with the mask they put on, slipping away "in moments of stress and conflict, revealing the concealed 'true self or 'real face' of a contestant" (Brenton & Cohen, 2003: 51).

Let us look at the famous reality show *Survivor.* The basic scenario of *Survivor* is simple. Sixteen contestants (called "castaways") are dropped off in an isolated environment (in Borneo, Australia, Africa, etc.) and are divided into two tribes. The tribes have to provide themselves with shelter and food and, besides these activi ties, compete in various physical and mental challenges. The losing tribe has to vote to remove one of its members. The tribes eventually merge, whereby former enemies become team-mates, and the individuals start to compete against one another until the final, when the two remaining contestants get votes from the jury (the out-voted contestants) and one of them wins a million dollars. In our opinion, the appeal of the show lies less in its "reality" than in the underlying fantasies and conflicts the show enacts and that viewers can experience vicariously.

In many reality shows, psychologists enter the process to measure how well participants would hold up under the trying circumstances of life on the physical edge, without proper shelter, food and sleep *(Survivor),* how they will interact with each other or deal with intrigues and conflicts with different types of per sonalities locked in the same house *(Big Brother, The Bar).* For instance, how will a highly energetic extrovert get along with a severe introvert who dwells on details? Or how will a worrying individual cope with the difficult circumstances? The purpose of psychologists is to help people make the best of who they are, rather than -as is more usual -look at their worst traits.

According to Levak (2001), who was the psychologist to screen the *Survivor* contestants, psychologists are looking for character types, people who stand out because they are obnoxious, passionate, or unique types of personalities. At the same time, even the most unique person will not win with a complete break down on 1V, and therefore psychologists also look for self-destructive tendencies in participants. They want to avoid fragile people who cannot deal with trauma and deprivation. Being cold, wet, hungry, thirsty and alone influences thinking, coping ability and requires considerable denial. Based on his personal experi ence, Levak characterizes contestants as supernormal people in terms of resilience and self-confidence (ibid).

On the other hand, Brenton and Cohen (2003: 92-93), analyzing the role of the psychologists and psychiatrists who participate in these reality shows in sup port of the contestants -both prior to their selection for participation when they have to go through interviews, screening processes and personality tests, and during the show when the out-voting processes begin and people have to leave the show, or again after the end of the show when they have to provide "after care" -come to the conclusion that these experts are "primarily, production-side consultants, mind crew". In other words, their prime professional goal is to help the programme carry on, by supporting the contestants to reach this end.

Kellner (2003: 109) believes that the way we perceive people is mediated by media images, stating that:

> looks, image and style become more and more fundamental constituents of social identities, shaping how people are publicly viewed and defined.

How, then, are the looks, image and style of the younger generation -both participants and viewers - affected by reality shows in which the contestants are moving in a semblance of freedom, but with the oppressive presence of cameras and microphones all around and the threat of expulsion from the arena of com petition? In other words, how is the social identity of these contestants affected in a forum where competition is raised to the level of adversity and the ethos of fair play, which is legitimate in a world of mercantile utilitarianism, is turned into a Darwinian struggle for the survival of the fittest in the specific game -be it a farm, an island, a house with a big brother watching, or a singers' contest, where the winner will harvest the loot of glamour, fame and money?

Perhaps this kind of adverse ethos should not surprise us, as identity politics in the past few dec ades, according to Kellner again (ibid: 116) "have become **in** general heavily media oriented, with contending groups articulating and circulating their views through the media". This media strategy or perspective is now being literally applied, not to groups but to individuals, by placing them in enclosed encounters to test their viability and survivability in conditions of stress and competition, a transfer proc ess that should not

perhaps surprise us, as social identities and their relationships to reality are inextricably interwoven with social, professional or economic com petition.

However, where does the responsibility of the media lie in relation to the moral and psychological dimensions implied in the process of this entertainment genre, which establishes and promotes looks, images and styles of real people who, at least, have made it to the production studio and whose sleeping and waking hours, and discussions, arguments and activities throughout the day, are of interest to a nation of viewers daily, for weeks or, sometimes, months? Brenton and Cohen (2003: 104) remind us that:

> Entertainment is frequently the foremost purpose of broadcast mental health pres entations but the mental health professional must never allow entertainment con siderations to outweigh or dilute the principles of ethical mental health practice.

Because reality shows are comparative newcomers on the television scene, data about their influence on viewers and contestants are not forthcoming. That is why we believe this article, organized in two parts -about viewership as well as three cases of reality show contestants in Cyprus –makes a contribution to the area.

Viewing of reality shows in Cyprus

With the end of the public television station monopoly (Cyprus Broadcasting Corporation) in Cyprus in 1990 and the arrival of other TV channels, the com mercialization of television placed a new set of values before Cypriot viewers, young and old. Many of the programmes broadcast by private stations (of which Antenna and Mega are extensions of channels in Greece) are produced in Greece and sometimes shown either as repeats in Cyprus, or in the case of very popular programmes as live broadcasts.

There are today (2004) five private TV channels broadcasting on a national level: Mega, Antenna, Sigma, Alpha and Lumiere, a subscription channel. There are also several private local channels broadcasting in the island, in Limassol, Paphos and Larnaca.

Reality shows first reaching the island were those produced in Greece and, as early as 1998-99, the Greek-produced reality show Epitelous Mazi (Together at Last) was very popular among Cypriot audiences; it was however essentially, a talk show attracting mainly adult audiences.

Reality shows popular among young people on the island began being aired in 2001, with Big Brother, produced by Antenna 1, Greece, and transmitted live in Cyprus. The high ratings obtained by the show led to other channels broad casting similar reality shows and in the next three years, the reality shows pre sented in Table 1 - all originating in Greece and imported from there - were shown in Cyprus with the ratings given in the table, according to the age-group indexes used by AGB. The percentages indicate "the AMR (Automated Meter Read ing) of the programme, in relation to all viewers of the specific target" (http:// www.agb.com.cy).

It is obvious from the table that, on average, the two age groups most highly attracted to these shows are teenagers and adolescents, i.e., the age groups 13- 17 and 18-24. These results are not surprising. During adolescence, insecurities concerning social acceptance and a need to belong, accompanied by a fear of banishment, are very strong

(Erikson, 1980). The shows remind us of cliques in school and high school in relation to which inclusion or exclusion can be felt very dramatically. These characteristics during adolescence are probably one reason why so many teenage viewers watch the shows.

The most popular reality shows among the two younger age groups are sum marized in Table 2.

Even though Big Brother 2 Final earned the highest ratings among the older age groups, too, the percentages in Table 2 are exceptional.

It is also understandable that the younger generation is most attracted to the reality shows transmitted in Cyprus since 2001 if we bear in mind that in the first reality show that became popular on the island, Together at Last mentioned ear lier, Cypriots never seemed to participate. Cyprus is a small, closed society and airing personal or family problems on television would leave an individual highly exposed to the public. However, after that young Greek-Cypriots began partici pating in the Greek-produced reality shows, beginning with Big Brother. Presenters always made special mention of the participating Cypriots and this was, probably, a further motivation for participants from Cyprus, as well as a further attrac tion for wider Cypriot audiences. Young Cypriots also participated in Tbe Bar, cohabiting in a house and in the evenings working in the bar on the ground floor, serving “clients” who essentially were audience members, and disussing the aired programmes with them.

Table 1. Audience ratings of reality shows in Cyprus 2001-2004 by age groups (per cent

Year	Channel	Title*	Age				
			13-17	18-24	25-44	35-54	18-54
2001	ANTI	*Big Brother*	33.6	37.0	26.4	23.7	26.3
2001	ANTI	*Big Brother Final*	55.8	54.7	50.5	48.5	50.8
2002	MEGA	*The Bar*	34.5	30.3	28.2	25.6	27.2
2002	MEGA	*The Bar Final*	79.6	71.0	63.2	53.1	59.7
2002	ANTI	*Big Brother 2*	24.5	24.9	19.9	20.5	20.9
2002	ANTI	*Big Brother 2 Final*	98.9	99.7	74.4	84.5	81.4
2002	ANTI	*Fame Story*	28.7	31.2	17.5	13.8	18.4
2002	ANTI	*Fame Story in*	48.7	44.5	39.9	36.1	42.8
2002	MEGA	*The Farm*	20.4	26.3	24.7	21.4	24.5
2002	MEGA	*The Farm Final*	13.9	27.5	33.1	27.4	31.8
2003	ANTI	*Fame Story in*	34.2	36.5	16.2	10.9	17.1
2003	MEGA	*The Farm*	13.9	12.4	13.2	13.4	13.1
2003	MEGA	*The Farm Final*	11.5	41.4	14.7	15.8	18.9
2003	ANTI	*Mission*	11.9	12.6	10.4	11.7	11.5
2003	ANTI	*Mission Final*	5.9	7.8	6.1	4.9	6.5
2003	MEGA	*Popstars*	35.2	24.0	21.0	16.5	20.8
2003	MEGA	*Popstars*	30.3	29.3	8.2	11.6	13.6
2003	MEGA	*Survivor*	34.6	29.7	25.6	25.4	26.5
2003	MEGA	*Survivor Final*	53.5	52.9	42.8	43.9	47.1
2003	ANTI	*The Wall*	17.9	29.9	13.7	11.8	15.0
2003	ANTI	*The Wall*	39.1	43.7	32.5	26.9	31.2
2004	ANTI	*Fame Story 2*	26.4	37.6	21.5	19.2	22.6
2004	ANTI	*Fame Story 2 Live*	100.0	53.3	18.7	28.2	25.2
2004	ANTI	*Mission Final R/R*	18.1	19.2	9.5	15.5	15.1
2004	MEGA	*Super Idol*	36.4	44.4	28.7	24.6	29.4
2004	MEGA	*Super Idol Final*	56.7	47.2	50.7	45.6	47.6

The Farm features people of different age groups living together in a farm doing different chores. In *Mission* a group of participants camps in a military setting and undertake different ac- tion projects related to "military" expeditions. *The Wall* is a reality show in which two groups of participants live under extremely contrasting conditions -rich or very poor and primitive. The groups exchange visits in the different settings. The contents of the other series are briefly mentioned in the text of the article.

Table 2. The two highest audience ratings of reality shows in *Cyprus* **2001-2004 among 13- to 17- and 18- to 24-year-olds, respectively** (from Table 1) (per cent)

Year	Channel	Title	Age	
			13-17	18-24
2002	ANTl	*Big Brother 2 Final*	98.9	99.7
2004	ANTl	*Fame Story 2 Live*	100.0	
2002	MEGA	*The Bar Final*		71.0

Other programmes in which Cypriots participated were the singing reality competitions *Popsta'l'S* and *Super Idol* and more recently *Fame Story* - something natural as quite a few Greek Cypriot singers are making a successful career in Greece. Besides, the concept of a reality singing competition has proved to be very attractive for young people who feel they can, or would like to, make a career in singing. A start in a singing competition, set in the framework of a re ality show with expert training and guidance for young aspirants in song and dance, is glamorous. However, all three shows had numerous young participations from Greece, with just few participants from Cyprus.

When *Big Brother 1* was being aired in 2001, the more conservative circles in Cyprus criticized the violation of young participants' personalities, as well as the creation of new lifestyle standards, which prioritized publicity and glamour, media coverage and a heightened sense of competition that cultivated more self centredness among young people -both among participants and viewers -as the sole goal was to outstay all others in the house of *Big Brother,* thus winning fame, money and recognition. When *Big Brother 2* and *Tbe Bar* were introduced in Cyprus in 2002, the Federation of Parents' Associations on the island lobbied against the shows in the House of Representatives, as they believed that these shows were demoralizing their children. The TV channels did not stop the shows from being aired, of course, but moved the series to later hours of transmission, from 9.00 to 10.00 p.m.

In these programmes, the cameras were constantly tracking all the movements and behaviours of the young participants, and it was therefore difficult to know which behaviours were natural and spontaneous and which were affected and assumed because of camera recording and live transmission. We will now deal more with the climate and culture of these shows by presenting three participants in reality programmes.

A winner, a loser and a quitter

The three reality show participants can be called a "winner", a "loser" and a "quitter". The "quitter", Marios Kleanthous, 20 years old, participated in *Tbe Bar.* He quit in the middle of the show and wrote a book about his experiences that was published in Greece and titled *BARethika kefevgo* (I got fed up, I am quit ting).1 The "loser" is a young woman, Lina Kawar, 26 years old, who participated in *Popsta'l'S ,* but was voted out of the show, mainly because she could not sing in Greek (a fact the producers were aware of from the start). The third contestant, Stavros Kyprianou, 19 years of age, was a "winner" in *Super Idol* and has now got an agent and is embarking on a career in Greece.

The first two contestants, the "quitter" and the "loser", gave us personal inter views in August-September 2004. The third participant, *the* "winner", said he was "too busy" to give an interview, so we use here another interview he gave to the pop magazine *Selidhes* (Vol. 657, 1 August 2004, pp. 31-32).

Considering the very exploratory nature of this study, we used personal in depth interviews with open-ended questions (which was also the method used in the printed magazine). The three types of contestants would provide, we believed, varied reactions to reality shows. Using a list of questions, we focused on the contestants' personal experiences and feelings regarding the shows and their own performance. Ample time and space were given in our own two interviews for the participants to explore their remembered experiences of the show in as much detail as possible. Tapes were transcribed and analysed to identify key themes and categories. The translated interview of the winner from the pop magazine contained questions that to a certain extent facilitated our approach to the other two interviews, as the magazine questions to the "winner" tried to delve into his feelings about and attitudes towards the show as well as his predicament in the show.

The interviews

The interviews generated a great deal of material about the contestants' experi ences of the respective shows and the impact of the shows on their personal and professional lives. In this article, we offer a descriptive account of only some of the most salient themes. A more fine-grained analysis will be provided in the future.

Initially, our informants found it exciting to participate in the reality show and to strive for victory. There was, however, a striking difference between the ex pectations of the committee in the cases of Popstars and *Super Idol,* as described by the contestants. Lina Kawar ("loser" in *Popstars)* said they expected the girls to have a good singing voice, but also to be able to dance and perform. The girls' band they would form from the winners of the contest - called Hi-5 -would, Lina said, be modelled after Spice Girls. That is why, she said, one of the coloured girls seemed to be good, because she had beads in her hair when they wanted to make the dance, they gave her an Afro look, like the coloured girl in the Spice Girls, so they were trying to give that image of the young hippie to the girl, like in Spice Girls.

In the reality show *Fame Story,* Lina said, the organizers tried to make a Britney Spears out of the winner Kalomira. For Lina herself, however, "she was always going to sing, and the competition was just an experience" on her journey, noth ing more.

In contrast, the "winner" in *Super Idol,* Stavros Kyprianou, was not very good at dancing or performing, but had a good singing voice. He was continuously proclaimed the winner by the votes of both the invited audience and the television audience. Throughout the different elimination stages of the contest, however, the committee constantly pointed out to Stavros that he should sing a song by Parios, or in the future do a duet with Parios, a well-known Greek pop singer from the island of Paras. Parios depends for his fame almost exclusively on his voice, not on his star power or performing abilities. He is also an aging singer, which is why a young Cypriot -from another island - appeared to be a good successor to the Greek idol. Characteristically, magazine commentator Christina Skordi, who interviewed Stavros in the magazine *Selidhes,* describes his success as follows:

Counter to existing trends, without stylish techniques and without the appearance of a "super idol", with authentic simplicity, Stavros managed to find himself among the top ten contestants and to eventually win, with his voice as his only advantage.

Stavros himself stated in the same interview:

> Fame has no influence on me whatsoever. I belong to the type of people who are not easily influenced and I'm not gonna change. For the time being my feet are well on the ground and that's how I plan to stay.

In Tbe Bar there were no singing demands, so to be a winner one had to be diplomatic and careful in her/his verbal and non-verbal expressions. The "quit ter" Marios Kleanthous, who quit Tbe Bar halfway through the programme, re vealed uncertainty in response to the question regarding the impact of the fame and popularity participants gained during the show:

> Fame has no influence, only I started to be more careful with my manners because more people know and recognize me now.

Talking about the short-term influence of popularity, the interviewees' answers are more "the socially accepted responses" than accurate or objective evaluations of their talents. The reality is that huge popularity and love of the public helped them to publish and sell the book (the "quitter"), or led them to contracts on the pop music scene (the "winner"). The long-term influence is almost unpredict able, depending a great deal on their personality qualities, such as discipline, hard work and ability to glean something from fame, the interviewees said.

Reality show finalists usually enjoy enormous status and popularity, glamour, and attention of the media and cameras, which cause them to have great illusions about themselves. However, publicity does not last and it can, if allowed, upset one's life and future, as happened to a young farmer who won Greek Big Brother

Having quit his farming job during the show, he found himself looking for a new job after the show, forgotten by those who just recently had worshipped him.

Common to all three informants were the negative feelings accompanying the voting system. Having to vote out their fellow players of the game without any real reason or explanation and seeing how those who lost went through difficult emotional situations, were in conflict with the three contestants' personal values. None of our informants experienced any satisfaction of the type "Fine, they are out and my chance to win is higher". They experienced the opposite: sympathy. The role of "togetherness" plays a big part in the lives of young people and was also reflected in the responses of our interviewees. They experienced the voting out of fellow-participants as very disturbing and a blow to the morale of the whole group to such an extent that the psychologist had to be called in to talk to them, relieve their depression and brighten up the climate. Marios Kleanthous (the "quitter") offered a variety of explanations for the contestants' bitterness and pointed at several frustrating elements:

> The most traumatizing experience was watching how people around me are being kicked off the show and how difficult it was for them to cope with this defeat. It was one of the reasons I quit.

Another reason was, of course, that, whereas for him it was all a game, he soon realized he was surrounded by "conflict and intrigue", with insults and four-let ter words populating the contestants' vocabularies.

Lina Kawar ("loser" in Popstars) also expressed her disappointment with the judges' panel:
Judges knew exactly what they wanted from the first time they saw a girl, but because it was a reality show they had to drag it out and sometimes they would insult us like: "You look like a lady of the night with your make up on."

However, she is ready to offer perhaps an "accommodating" explanation, as well: Judges were cruel because they wanted to get a reaction out of us because that's the whole reason we are there - viewers want to see us laugh and cry.

She further felt that this oppressive approach was characteristically illustrated on the eve of the day she was going to leave the game: Even though they told her she would have to leave the next day, she still had to learn two verses of a new Greek song, as well as some new dance steps. That, she said, "was the stressful, the most stressful time".

If the role of fame in their lives was a hidden topic that was not easy to talk about, the traumatic experiences regarding the voting procedure let loose many emotions and unresolved conflicts.

Discussion

When we watched different programmes in repeat broadcasts after the interviews, quite a few of the points made by the Cypriot contestants were verified on dif ferent occasions in the programmes. For example, in one episode of *The Bar* on August 18, 2004, the entire programme was full of beeps, obviously in order to mute four-letter words used by the participants, a fact reminding us of the "quit ter" Kleanthous' remarks about the atmosphere of intrigue and bad language used in the show. Quite a few of the participants, if not all, looked unhappy and be haved nervously, jumping on each other about different things, whereas some of them seemed to feel rather lost. Characteristically, responding to a question from a fellow contestant about whether she was really "herself", one of the girls re torted with: "Which one is yourself? Can you really be yourself, at the end of the day? In some phases, yes, I am myself."

In another repeat broadcast on August 15 on the same channel, one of the ten last contestants in a reality song contest, Maria, upon being voted out, complained publicly to the panel of judges that "her mobile messages had not reached their destination and she hadn't been receiving any mobile messages herself, either", insinuating there had been interventions in her communication with people outside the building of the contest. In the same programme, another remaining contest ant was modelling his overall appearance, style and singing after a popular Greek Cypriot singer, already famous in Greece.

In a repeat broadcast of *Fame Story,* also a reality song contest, on October 3, one of the contestants, who was quite overweight, was protesting at the top of her voice

against the panel of judges who, even though she had lost about 100 kilos in order to participate in this contest, were out-voting her from the very first day, not even giving her a chance to learn anything new at all in singing or dancing.

Our observations must, naturally, be interpreted with great caution, as the three interviewed contestants comprised only a very small "sample" from Cyprus, whereas most of the contestants in the reality shows in question came from Greece. However, despite this basic limitation, our exploratory study generated a number of themes that may have heuristic value in guiding future investigations. The main findings that emerged were:

- the contestants' belief that the winner does not need to be the best, but needs to be attractive to the viewers
- the contestants' uncertainty about acknowledging the impact of fame on their lives
- the contestants' traumatic experience of the voting system.

In one sense, reality shows map the world we live in, not only because of con testants who decided not to live with the feeling "I could participate but I didn't do it", but mainly because participants must endure an enigmatic situation, where cheating is not possible. This enigma somehow mirrors the real world's law of the jungle in which the winner is the strongest.

In contrast to society, which may appreciate the player who is playing fairly, but in the end still celebrates the winner, the informants appear to give humble, not self-revealing responses regarding the role of popularity on their lives. Prob ably, they assume that this type of response will be accepted by the readers and will not harm their image.

However, lack of certainty in relation to the voting procedure was expressed. In our opinion, even if it is painful for the contestants, the enormous appeal of reality shows is found exactly in the voting process -the worse for the contestants, the better for the audience. In spite of being fabricated, the shows create a reality of physical and social stress and then allow the audience to witness the exposure of human character through the contestants' interpersonal responses and interactions. Contestants have to struggle to balance the competing sides of their nature. To varying degrees, we all are involved in a similar balancing of actions in our lives. Reality shows probably play on a deep-seated fear of rejection and humiliation (Shapiro, 2002). Contestants may be kicked off the island *(Suroivor),* out of the bar *(Tbe Bar)* and the song contest *(Pqpstar-s, Super Idol),* and audiences internalize their fear. All people need love and acceptance (Maslow, 1970), and all of us to some extent worry about losing them. Watching how others have to confront this fear, how they scramble to fit into a group and find their role and acceptance, makes us cringe, but on the other side brings us some pleasure. And it seems that, today, looks, image and style are taking a meaningful place in the consciousness and social ideology of both contestants' and young viewers' concepts and value systems.

Further research

It is clear that further research into personal feelings and experiences of the con testants in reality shows is necessary. Even if our pilot study has identified im portant issues, they require more extensive exploration in the context of a larger sample of informants. It is hoped that the findings of a next phase of the inves tigation, involving more contestants, will provide a framework that can contrib ute to greater clarity about the validity of the impact of reality shows on contest ants and perhaps, audiences.

The conclusions of this preliminary study constitute, we believe, a type of theoretical "fallout" that is different from audience reactions, or TV audience relationships that we are familiar with in numerous empirical academic research studies about media functions. This is media fallout that seems to be delineating new parameters of the TV audience's (young in this case) relationships, which may begin through programme participation, but continue into other strata of the lives of both participants and non-participants. Some specific reminders of the general points drawn from the study could be the following:

- Reality shows, especially those involving art contests, seem to aim at pro liferating acknowledged stars, such as the Hi-5 girls' group in *Popstars* modelled after Spice Girls, or Stavros Constantinos from the island of Cy prus in *Super Idol,* modelled after the well-known singer Parios from the Greek island Paros. A good reminder to the point is Brenton's and Cohen's (2003: 91) remark that "conceptual artists create templates for installation in the world"; the conceptual artists here are obviously the panel judges, who are trying to model new singers after existing stars in national or inter national forums.
- Reality shows seek to impose the organizers' decisions on the participants and to train them to comply with discipline and authority. Brenton and Cohen do remind us, after all, that "reality TV is a game of power" (ibid: 1).
- Reality shows seek to immunize young people to their loss of privacy and their adaptation to competition, the cynical acceptance of difference or of trauma and indulgence in self-interest which accompany the process of turning "scars into stars" (ibid: 101).

This is a new type of fallout being created by a new type of programme that is currently gaining ground -all over the world -and that deserves more attention and further analysis.

Acknowledgement

The authors thank M.A. Psychology student Marianna Charilaou fortranscribing the interviews.

Note

1. "Barethika" is a pun on "bar", which in Greek is also the first syllable of the word "barethika" (I'm fed up).

References

- Brenton, S. & Cohen, R. (2003): Shooting People. USA, Library of Congress. Erikson, E.H. (1980): Identity and the Life Cycle. New York, Norton. http://www.agb.com.cy
- Kellner, D. (2003): Media Spectacle. London, Routledge.
- Kleanthous, M. (2002): BARethika kefevgo. Athens, Livanis Press. (in Greek) Levak, R. (2001): Survivor, Psychology Today, Vol. 34, No. 5, p. 51.
- Maslow, A. (1970): Motivation and Personality (2nd ed.). New York, Harper and Row.
- Selidhes, Vol. 657, August 1", 2004, pp. 31-32.
- Shapiro, B. (2000): Who's afraid of being kicked off the island? The psychological appeal of Survi vor. journal for the Psychoanalysis of Culture and Society, Vol. 7, No. 2, pp. 274-280.

CYPRUS IN THE
MODERN WORLD
Edited by
Michális S. Michael and Anastasios M. Tamis

4.TELEVISION AND IDENTITY STRUCTURES IN CYPRUS

Dr. NAYIA ROUSSOU

(IN "CYPRUS IN THE MODERN WORLD". EDS. MICHALIS S. MICHAEL AND ANASTASIOS TAMIS VANIAS, 2005)

Territorially small, but geographically and politically significant, Cyprus has had its own undoubted share in most of the recent processes and developments which were connected with post-colonialism, media pluralism and globalization. A newly-formed state, in the 60's, it has had its share of ethnic conflict, mainly due to its bi-communal character. The two communities, Greek and Turkish, had their entire outlook and political existence and function, coloured by their distinct ethnicities, after the establishment of the new independent Republic. The differences of the two communities in national, cultural and religious values, did not allow them to bridge their rivalries and political oppositions. Furthermore, their overarching cross-boundary ethnic bonds with Greece and Turkey (Joseph, 1999:39-40), which had been kept alive by historical and national tradition, did not allow them to merge into one state, with homologous goals and visions. Contrariwise, ties between the Greek-Cypriot community and mainland Greece became closer in areas of education, defence, sports and culture. This only served to keep the antagonism with the Turkish-Cypriot community (itself strongly affiliated with Turkey) alive and burning, an antagonism that turned into a deep rift of political and territorial segregation, after the Turkish invasion and occupation of 38% of the Island, in 1974.

Cyprus is a country with many idiomorphic (ethnic) as well as many characteristic modernity problems like fragmentation brought about by media pluralism and the sharing of economic power in a capitalist society that has been on the rise for the last 40 years. High numbers of University students abroad and high consumption patterns - a mark of economic development – as well as cosmopolitan/global trends in the thinking and lifestyle of people, have been the results of rising national incomes from tourism and the development of services, all features of modernity. On another account, however, Turkish invasion of 1974, brought about another kind of fragmentation - geographical and sociological, as 200,000 refugees have been disembedded and dispossessed of their property and have settled in the unoccupied part of the Island, with social coherence among the dispersed rural and urban community being shattered. Any coherence existing before, between the Greek and Turkish-Cypriot communities, was also wiped out in 1974 segregation being finalised. Media pluralism and the commercialization of the television experience, pop culture, CD's, Internet communication and globalised styles of consumption patterns are today firmly established in the lives of the younger and older generation. It is, in other words, a country, like many others, caught in a socio-political transition that cannot but influence its cultural parameters, including the role of different social agents like television, in the making or remaking of national and cultural identity. According to Gillespie (1995:10), ethnicity acknowledges the place of history, language and culture in the construction of subjectivity and identity. Discourse, in this process, is placed, positioned, situated and all knowledge is contextual.

In Cyprus, we have already established the fact of an ethnic identity, which has been forged by allegiances beyond the borders of the Island-state and by political exigencies which have driven the people to a shared sense of national (Greek) descent, traditional heroes, past achievements. Ethnic identity, besides, is "past-oriented", (De Vos,

1995:356), providing the people with a sense of security. As a repository of cultural heritage, this ethnic identity, could, therefore not be ignored, when we talk about the cultural identity of the Greek-Cypriot population of the Island. On the other hand, Cyprus is a country aspiring to present and future affiliations, with Europe and with Western realities and developments. These present trends, expressed in the lifestyle of the people, in their contacts and behaviours, in their economic, market, media and entertainment orientations, are another dimension of cultural identity, which again could not be left out of any attempted research into the issue. Kellner, in Lash & Friedman (1998:148), takes up a most decisive position, with regard to the role of television, not only in the structuring of an identity related to contemporary dimensions as such, but also an identity motivated by contemporary myths and rituals, glamorously propagated by the home screen, in homely settings of comfort, familiarity and intimacy. He argues that television and other forms of mass-mediated culture play key roles in the structuring of contemporary identity by assuming some of the functions traditionally ascribed to myth and ritual (that is, by integrating individuals into the social order, celebrating dominant values, offering models of thought, behaviour and gender for imitation, and so on).

Be that as it may though today, television, like all institutions, and all building blocks of national identity, is caught in the grips of another reconstruction of life's values – the movement away from modern to postmodern orientations. And if ethnic identity is grounded in the safety and continuity of the past, postmodern identities, are caught in the changing tides of the temporary, the uncertain, the fragmented, the disjunctive, the destabilized and destibalizing configurations of the superficial and the transitory. Globalisation is spreading its wings around the globe, invoking images of mutuality and international cooperation but also of dissimilarity, and of national individualism and particular identities.

The condition of modernity has, in the case of Cyprus, given rise to conditions pregnant with unique repercussions. Capital accumulation and technology development, the influx of the media and Western lifestyles after Independence, media pluralism after the 90's, together with the unresolved political problem of the dysfunctional London-Zurich Treaty Agreements and the Turkish invasion of 1974, have all been factors contributing to the internal struggle between global and local tensions in the midst of which identity processes have had to develop. Westernisation with its multifarious icons (McDonald's, Coca-Cola, Levi Jeans) the spread of Western popular music and of Western lifestyles, together with the extensive consumption of entertainment media products, have disseminated a whole new range of cultural values and attitudes, a trend that has been overtly sweeping across postcolonial Cyprus.

Many writers and thinkers believe that the newly- created globalisation realities have signified the end or at least the "imminent decline" of the West", with Tomlinson (1996) proposing that globalisation is the continuation, or imminent successor of Westernisation.

The process of globalisation, with its political, socio-economic and technological developments has been associated with ongoing processes of fragmentation as well as homogenisation. The concept of fragmentation could here apply in a twofold direction: on one hand, social fragmentation, which would be one of the natural processes preceding modernisation or Westernisation in the first half of the century. On the other hand, it would, as a consequence, also involve fragmentation in the sense of existing national heterogeneous structures, even though globalisation considers the world as a single place with "Western modernity extending globally." (Downing, S.Mohammadi, Mohammadi, 1995:485).

In consequence diverse social, economic and national structures remain factors of fragmentation, inspite of the spreading globalisation perspectives and practices.

However, this spreading of global economic, ideological and cultural practices (Ang, 1996:171) with its accompanying fragmentation further expresses itself more generally, in the weakening of former national identities and the emergence of new identities.

One of the proponents of the cultural homogenization thesis - Meyrowitz (1999), argues that the electronic media, particularly television, have radically restructured social life by disrupting the traditional link between culture and geography and extending contextualization to global ldimensions. People can, today, escape from identity forms forged by the relations between persons and the 'symbolic place', which is identical with geographical locality. So Meyrowitz (Ibid) proposes that the media are destroying our sense of "locality" and the popular search for "roots" and the resurgence of concern with ethnic identity, are signs of the decay of group identity – national, or cultural - rather than of its regeneration.

The realities in Cyprus after the Turkish invasion, the Island's dichotomy and the occupation of 38% of the land, are creating new realities that reverberate structures of current identities. A process not apart from the media of mass communication, and more especially, not apart from television, a source of impactful, pluralistic messages that sweeps across modern Cyprus.

Modern identities have been associated with the development of modernity itself and the struggle of nations to maintain their indigenous characteristics in a dialectical implication with hegemonic power systems - economic and technological. In post-colonial nation-states, the weldering of a national or ethnic identity was part of the development of these nations, as a form of guarantee or resistance, to assert a newly-won independence and in order to consolidate newly won national boundaries. Television has played a very decisive part in these changes, by representing social realities and projecting images of "Others" in the intimacy of reconstructured events, mostly removed from our immediate socio-cultural horizon. Television, according to Meyoritz (1985:309) has served,

> "…as an instrument of demystification. It has led to a decline in the image and prestige of political leaders, it has demystified adults for children and demystified men and women for each other".

As the present chapter is more focussed, however on national and cultural identity, it is important at this point to establish certain boundaries or discriminatory lines between different overlapping versions of identity,

Thomas (1997:3) defines national identity as a "shared structure of feeling, a largely imagined consciousness, that is reinforced both through life's daily routines, as well as through ritualized, symbol-laden celebrations of nationhood." The same author (Ibid: 4& 5) also considers that the mass media are a primary source for meanings, understandings and interpretations on many issues, including that of national identity.

On the other hand, there is always a struggle over different representations and the fact is that unanimity or concensus, are not always present in images of ethnic representation

on national television. This can cast the contributiveness of television to the construction of national identity in a continually procedural context.

To this effect, Richards (1995:257) in making a direct connection between the media and "national identity", believes that national identity is a complex phenomenon, widely represented on television and reflecting collective identity. In Cyprus however, with the existence of two major ethnic communities that have not merged into one national identity through a consolidated nation-state, the issue of a national/cultural identity becomes more complicated.
De Vos (1995:20) believes that, even though strictly speaking nationality is indistinguishable from ethnicity, in a more general sense, the concept of "nation" and "nationality" can frequently include different groups that "have achieved political unification but still consider some territorial base, actual or desired." And he sums up the relationship between ethnic, national and cultural identity in the following words:

"It can be argued that for many people, national identity and subjective cultural identity cannot be distinguished, especially when ethnic identity and a national territorial identity have been united historically. Otherwise, ethnic identity is either a more specific or a broader identity than national identity."

The above can be said to apply specifically to Cyprus, where ethnicity (Greek-Cypriots) and nationhood (Cypriot citizens) have, after the dislocation of the unified national state of Cyprus in 1974, conflated with territorial consolidation - Greek-Cypriots (in the South) and Turkish-Cypriots (in the North), Cultural identity, therefore, in the present study is closely associated with the national (ethnic) identity of the Greek-Cypriots.

In the light of the above, the cultural expressions of a people, seem to partake in ***its overall national, ethnic and social identity. Or as Renato Rosaldo (1993***: xi) suggests, "'questions of culture'...quite quickly become...questions of identity."

Clifford Geertz, in Inglis (1993:175) picturesquely considers culture as "an ensemble of stories we relate about ourselves" with such resulting benefits as a sense of identity, membership, mutuality, loyalty and patriotism. Values which also involve exclusion, enemies, rejection, quarrels, betrayal and warfare, processes, in other words, of both inclusion and exclusion." (Ibid) The progress of Cyprus television throughout the making of all these processes and developments, is worth monitoring.

Developments in Cyprus Television and Identity Structures
The CyBC (Cyprus Broadcasting Corporation) - comprising both radio and television channels – monopolized electronic communication as of 1953 (59 for Television) when it officially began broadcasting during colonial rule, until 1990, when the first private radio channel – SUPER and until 1992, when the first private television channel - the church channel LOGOS were established. There are today, five private TV channels broadcasting on a national level, in Cyprus: LOGOS, ANTENNA, SIGMA and ALPHA, while LUMIERE is a closed-circuit (subscription) channel. There are also several private local channels broadcasting in the Island, in Limassol, Paphos and Larnaca District areas. Their programmes however are not listed in the local Radio-TV magazines and they are rarely, if ever covered in Pancyprian Ratings Research Surveys. Their overall audience percentages in other words, still seem to be fractional. CyBC and ET.1 – Greek Public TV.,[3] relayed in the Island since 1990, together with satellite antennas which are now available at accessible prices, complete the picture of audience fragmentation of

[3] Now NET – New Greek TV, channel 2

Cyprus audiences, in a population of about 700 thousand people . Television, in its turn, reflects this fragmentation, by trying to cater to different age-group tastes and cultural expectations, always targeting at bigger numbers in the ratings struggle.

Furthermore, deregulation and commercialization have introduced new competition norms in broadcasting – a world phenomenon. The new market freedoms accompanying commercial television, have set new rules for broadcast expression that can play different roles in the constitution of identity. The intensification of globalised media contents that accompanies pluralistic broadcasting, has offered Cyprus audiences a wider range of socio-cultural representations than before. Reimer (in Fornas & Bolin, 1995:139) proposes a postmodern (fractured and non-unitary) condition as a result of media pluralism.

“An ever-more pervaded media reality is an indication of a postmodern condition.”

Or, as Bignell (1997:161) points out:

“Postmodernist thought claims that all ‘real meaning’ is vanishing because experience and reality are now shaped or ‘simulated’ by the discourses of the media.”

Readings and negotiations in culturalism and their polysemy and multiplicity, as well as the heterogeneity of meanings, deriving from contemporary media pluralism, have been stimulants that have led on to postmodernism and its own particular perspective towards media analysis, as postmodernism - developed in the 70’s - emphasizes “the mixing of codes, pastiche, fragmentation, incoherence, disjunction and syncretism.” (Featherstone, 1997:118) Interpretation, therefore, of television signs and media culture take on a different guise, as postmodern society unfolds its rich tapestry of a buzzing information market before the eyes of most nations, worldwide.

Kellner (1995:297) further believes that classes, genders, political differences and once autonomous realms of society and culture imploded into each other, “erasing boundaries and differences in a postmodern kaleidoscope.”

So, any attempt at trying to construct a coherent, meaningful model of interpretation in the light of capitalist postmodernity and the entropy of its global diversification, would, according to the postmodern model of media interpretation, be condemned to failure.

Today, in Cyprus, as already indicated, pluralism in the media has fragmented an audience dispersed and traumatised by historical/political circumstances. Media research seeking to explore the relationship between television contents and audience attitudes has been very infrequent in the Island and has been using, so far, quantitative approaches, like the measurement of Ratings by the European Company, AGB. Meanwhile, television itself has, today, become a very complex and sophisticated medium of information and entertainment, local and at the same time global, fragmenting its audiences with an abundance of viewing opportunities, but at the same time maintaining globalism and ubiquity in thematic and aesthetic patterns that transects most channels and most programme productions.

Furthermore, as Cyprus prepares to enter the European community, this expansion of consciousness is, of necessity, taking us closer to international trends and anxieties. Perhaps this "globalisation" may not be "determinist" as in the critical studies approach of the Media (the Frankfurt School) but it is still "determining". (Ang, 1996:170)

Cyprus, as established earlier is a postcolonial nation in a state of modernity that has not foregone tradition. In fact it is a country with a place-bound identity, resting as Harvey (1997:303) says, "on the motivational power of tradition."

Nonetheless, the commercialization of television in the Island with its inherent commodification is bestowing upon thirsty audiences all the boons of an imported, Western culture with its global simulacra and all the familiar representations of Greek and Greek-Cypriot culture in the two primary languages of the country - Standard Modern Greek and the Cyprus dialect. This relationship of identity to the global, or postmodern nexus, has attracted many comments.

Hall (1992) suggests three possible consequences of globalisation in the dialectics between roots and cultural identities: erosion, strengthening and the emergence of new identities or "new ethnicities" (Gillespie, 1995:17). In a syncratic rendering of the post-modern approach and the concept of globalisation, Hall (in Gillespie, 1995:17) gives us a more realistic description of the two concepts and their connection to cultural identity, by using the term, 'global postmodernity' to refer to:

> "…a perceived breakdown of all established cultural identities, the fragmentation of cultural codes, pluralisation of styles and emphasis on the ephemeral, fleeting aspects of contemporary culture"

The identities resulting from the above would then be "detached, disembedded – from specific times, places, histories and traditions and appear free-floating."

In another context of reactions, of course, and apart from the specific television experience, the intensification of global contacts and interchanges can reinforce resistance, which can strengthen the individuality of nations and the assertion of a national, or local, cultural identity.

Featherstone (1997:114) commenting on the effort of nations to reinforce their cultural boundaries in view of the spread of global practices, sees globalization as producing postmodernism. He sees these practices as provoking reactions that seek to rediscover particularity, localism and difference which generate a sense of the limits of the culturally unifying, ordering and integrating projects, associated with Western modernity. In one sense, therefore, it can be argued that globalization produces postmodernism, in the sense of pluralism and fragmentation.

So even though it would not be accurate to conflate globalisation with postmodernity, the two processes have common elements, as far as fragmentalization and disjuncture are concerned. Appadurai (quoted in Featherstone, 1997:118), in rejecting attempts at the integration of national cultures into one unified global context, argues that global order must be understood as "a complex, overlapping, disjunctive order." An order in which incompatible processes and socio-cultural realities like universalism and particularism, homogenization and fragmentation, localism and globalism all find their place in different forms, analogies and combinations. This could be in the forms of contradiction, conflict or in complementarity with identity and its formation and articulation being caught in the middle of all these pluralistic processes. Writers like Robertson (1994:100) see in this, "a massive, twofold process involving the interpenetration of the universalization of particularism and the particularization of universalism."

It is not surprising then in today's global-local dialectics, with values and concepts floating in a free media market of ideas, to conclude as Hall (1997:24) does, that "the

snag is no longer to discover, invent, construct, assemble (even buy) an identity, but how to prevent it from sticking."

Television seems to be a continuing priority of popular culture for the majority of people, the world over, including Cyprus. And if television "provides materials out of which we forge our very identities" (Kellner, 1995:5), this relationship should be investigated empirically.

Cultural identity and its connection to the ubiquitous television experience today is, as we have tried to indicate a rather complex phenomenon, in view of the many global changes in the processing of national culture, on one hand - localisation versus globalisation – but also in view of the many changes in the cultural context of the television-audience relationships, as examined all over the world. Language, a prime factor in television-audience relationships, calls for more elaboration, particularly in the case of Cyprus communication realities.

Language, the "Frequency of Culture"

During (1987) proposes that postcolonial times in new nation states, are usually identified with the desire of these decolonized states for an identity which centers mainly around language, as it seems to be the most formidable stronghold in an age of postmodern, postcolonial, globalising era.

The truth, anyhow, about the formation of national identity in Cyprus, is that this formation was definitely not effected on the precincts of the common history of a nation-state. Besides, the transition, according to Raymond Williams (1983:180) from the nation to the "nation-state" is artificial. We are born into relationships and the bonds built within a place-bound community - a nation - are of "quite fundamental human and natural importance." A case in point is that in the development of Cyprus, where the majority feeling is that of Greek ethnicity, the transfer from "ethnos" (the people) to "kratos" (the state) did not integrate successfully the two communities:

> "The state which was exemplary for a common history was that of Greece, not of Cyprus." (Sant Cassia, in Peristianis and Tsangaras, 1995:182).

It is not surprising, therefore that as to ethnicity and nationhood, the very hyphenation, in English, or the composite adjective in Greek – "Ellinokyprios" (Greek-Cypriot) and "Tourkokyprios" (Turkish-Cypriot), is another interesting and diaphanous phenomenon of the communities' attempt to disidentify (Connor, 1996:268) with either a British colonial culture or (possibly) with the newly established, integral state of Cyprus, by not describing themselves as "Cypriots". The hyphenation further seeks to identify the citizens with Greek culture, Greek language and Greek norms (Turkish for the Turkish-Cypriots.)

Counter-identification may also be inferred, not as "open opposition" (Ibid), but again as disidentification of Greek-Cypriots with the "Others" - the Turkish-Cypriot community and vice-versa.

Naisbitt in Doyle (1992:82) states that "language is the frequency on which culture is transmitted."

Television, according to Van den Bulck and Van Poecke (1996:223) contributes to the creation and development of a national identity and culture. In Cyprus today, the main

menu of television channels offers Greek-language soap-operas, game-shows, reality and entertainment shows, dramatic or comic serials and Greek sitcoms, aside from imported English-language, globally popular programmes, in a social context where language constitutes a crucial issue: there is a distinct difference between Standard Modern Greek, or Demotic Greek and the Cyprus Dialect, with a wide distribution and use of the English language, parallel to these. Doyle's (1992:80) comment about the recent discovery that "although English is becoming a universal language, it is usually supplementing rather than replacing native languages," is also interestingly applied to Cyprus. Discourses of power also reflected in languages, are of course, a very potent source of dialectics, in a country split by political separation, territorial dichotomy and communal friction between the Greek and Turkish communities. Bourdieu, (1991:60), in distinguishing between "correct", or "legitimate" and "incorrect" or "vulgar" types of language offers some very enlightening insights into the use and power of language that can be paralleled to language encounters observed in Cyprus realities:

> "Those who use (in speaking or writing) the varieties ranked as acceptable, exert a degree of control over those with the dominated linguistic habitus."

The analogies between the respect attributed to the Standard Greek Demotic and the inferior standing attributed to the Cyprus dialect – inspite of the complementarity of their relationship – as well as the significance of English in the linguistic picture of Cyprus, will be traced in the pages that follow, as the Dialect is connected to the most recent and most popular programme trends in Cyprus television.

In Cyprus English is widely spoken, while Standard Modern Greek is the basic language of instruction in formal education, on all levels. The Greek-Cypriot Dialect is, on the other hand, generally spoken by the Greek-Cypriots, while Turkish is a language spoken by only a small part of the Greek-Cypriot population.

In 1996, in a research conducted by Lydia Sciriha (1996:104 -105). On "A Question of Identity: Language Use in Cyprus", it was concluded that while English is in reality widely spoken, only about 4% of Greek Cypriots know Turkish, leaving the two languages - Standard Modern Greek and the Greek-Cypriot dialect, in competition with each other.

Furthermore the statement in the research which declares that the Greek Cypriot dialect should not be used on television as a language medium, obtained the third highest rating - 56.67 points - while the highest rating of all - 58.07 points - was given to the statement that the dialect should not be acquired by children as a first language and the second highest rating - 57.93 points - was given to the statement which considers that the dialect is spoken by uneducated people. (Ibid)

Furthermore, it is also interesting to refer to Prodromou's argument (in Tsangaras & Peristianis, 1995:87) that the Cyprus dialect has been loosing ground in industrialized (modernized) Cyprus for half a century now.

"As it was a dialect corresponding to an 'agricultural traditional society', without great demands on written communication and intellectual (participative) education, it could not be an adequate language instrument or horizon of thought".

This "gap", according to Prodromou, was filled by a foreign, international language (English in this case.). This has survived colonialism and the "pseudo-dilemma" as he terms it, is whether Standard Modern Greek or English will be the language of contemporization in Cyprus. (Ibid: 7 & 8)

The above conclusions have taken a new turn in the media landscape, since 1997. Up until privatisation, the most popular television programmes were in the English language. From 1992 onwards – the year of television privatisation, until 1997, the most popular programmes on Cyprus TV channels were imported from Greece and were in the Standard Modern or Panhellenic or Demotic Greek. After 1997, however, the scales weighed in favour of the Dialect productions. This was only natural as two of the new private stations – ANT.1 and MEGA are major channels in Greece, supplying the Cypriot channels with their staple programmes.

This transitional period from English-language programmes first to the popularity of mainland Greek productions and then the switch-over to Cypriot Dialect productions is clearly illustrated in the top-ten charts of 1995, 1997, 2000 and 2003, which are listed in detail below:

1995	
Programme	%
1. Beverly Hills – English lang.	57.5
2. Married with Children	49.4
- English language	
3. Knightrider – English lang.	41.3
4. Miami Vice – Engl. Lang.	19.7
5. Afetiries - Cypriot	19.7
6. Santa Barbara – English lang.	13.2
7. Vice Squad – Greek	11.7
8. Anatomy of a Murder - Greek	8.5
9. Adult Zone – mostly Engl.	7.4

Five to six of the above top nine programmes were English-language, imported productions and only one was a Greek-language Cyprus production **Afetiries** - a youth competition programme, discontinued after 1996 and resumed again in 1998, to stop after one season. Two of the productions were Greek programmes with considerably lower percentages than the English productions.

The survey in which the above ratings were featured, was conducted by the author among 11-13-year-olds in a Research Report focusing on "Factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggression in children and Young People". The programmes, however were generally popular across all age-groups of television viewers, in Cyprus. In 1997, in a Field Survey conducted again by the author as part of a doctoral dissertation, among a sample of 600 13-18-year-olds, the following programmes led the sample's preferences (Roussou, 2000:121):

1997 **PROGRAMME**	**REGULARLY**	**ALWAYS**	**TOTAL**
1. News at 8.30 (In the Demotic)	32,30%	23,70%	55,00%
2.To Kafenion (The Coffee shop) Cyprus Dialect Production)	26,00%	46,80%	20,80%
3. Kalimera Zoi (Good morning life") (Greek Demotic Prod.)	21,30%	22,90%	44,20%
4. Efharisto Savvatovradho (Pleasant Saturday Night) (Cyprus Demot. Product.)	7,30%	16,90%	43,12%

5. Pater Imon (Our father) (Greek Demotic Production)	27,50%	15,70%	43,20%
6. Beverly Hills (Engl. Lang.)	18,80%	21,10%	39,90%
7.Athlitikes Idhisis (Sports news) Cyprus Demotic prod,)	14,20%	25,20%	39,40%
8. Epitelous Mazi (At last, together) (Greek Demot. Product.)	29,00%	9,90%	38,14%
9. Istories tou horkou (Stories from my village) (Cyprus Dialect Prod.)	19,90%	19,30%	38,12%
10.Costas Costa stis Okto (Costas Costa at Eight) (Cyprus Demotic prod)	24,40%	13,20%	37,60%

Obviously, the picture was now entirely different. The only English-language programme in the top ten was **"Beverly Hills"**, all the rest being Greek (imported from Greece) and local, Cyprus productions, of which some were entirely in the Dialect and some were entertainment programmes presented in the Demotic. Even though there was an age difference in the two samples – 11-13 (1995) and 13-18 (1997), subsequent ratings among a more inclusive (adult) group, indicated similar patterns.

Three years later, in a survey by AGB, among 250 households, between 20-26th March, 2000, about 900 respondents over 6 years, from all areas of Cyprus recorded their programmes of preference, in the form of Audience shares. Results did not differ very much from those recorded in 1997, with two Dialect preferences, one English-language programme from America and all the rest in the Greek Demotic:

2000 Programme	**Audience Share**
1. Grafio Taxi (Taxi Office) (Cyprus Dialect Prod.)	39,2%
2. To Kafenion (ANT.1) (Cyprus Dialect Prod.)	37,5%
3. Ke I Pantremeni Ehoun Psihi (Married men also have a Soul) (Greek, Demotic prod.)	36,7%
4. Angigma Psihis (Touch of the Soul) (Greek Demotic Prod.)	35,0%
5. Kalimera Zoi (Greek Demotic Prod.)	35,2%
6. Anaconda (Latin American)	33,2%
7. I Lampsi (Greek Demotic)	33,2%
8. Konstantinou ke Elenis (Greek Demotic)	32,4%
9. Hercules (American Production)	32,4%

Two of the most recent ratings by AGB – June and December, 2003 - endorse a complete switch-over of preferences by Cyprus audiences, as Cyprus Dialect Productions sweep the charts with the highest popularity ever.

AGB
Week 23.6.2003 – 29.6.2003
Stations recorded: CyBC 1, CyBC 2, MEGA, ANT1, SIGMA (Highest Percentages of Viewership)
(Hours monitored: 14.00 – 25.59)
(Age group: Over 4, in a population of 670,300)

CHANNELPROGRAMME PERCENTAGES
(All, Cyprus productions)

SIGMA	"Vourate Gitoni" (Neighbours, Help)	61,6%
SIGMA	"Sto Para Pente" (To Five – o'Clock)	40,2%
ANT.1	"I Horaites" (The Nicosia residents)	33,2%
SIGMA	"Ta Kopelia" (The Guys)	28,3%

AGB
Week 15.12.2003 – 21.12.2003
Stations recorded: CyBC 1, CyBC 2, MEGA, ANT1, SIGMA (Highest Percentages of Viewership)
(Hours monitored: 14.00 – 25.59)
(Age group: Over 4, in a population of 670,300)

CHANNEL, Cyprus productions)	PROGRAMME	%
SIGMA	"Vourate Gitoni"	59,2%
SIGMA	"Vourate Gitoni" (Repeat)	55,1%
SIGMA	"Vourate Gitoni" (Repeat)	55,1%
SIGMA	"I Takki"	41,2%
SIGMA	"I Takki"	40,9%

Undoubtedly Cyprus Dialect productions are leading the preferences for Greek-Cypriot audiences – even the repeats - having taken the sceptre from the Standard Modern Greek productions, which had succeeded English-language programmes. A phenomenon which is worthy of comment at a time of persisting transitional changes in the Media and the cultures they reflect (or shape). The language, the locales, the networks, all elements of identity (Preston, 1997:49) were directly associated with the urban culture of middle-class and lower middle-class Cyprus. What then, are the scripts, plots, representations and themes of this new wave of Dialect programmes, so high in Cypriot preferences and how do they fit into the identity picture?

Dialect Programmes and the Urbanization of Demotic Culture

Up until privatisation and until 1997, Dialect productions were set in the rural environment and they generally revolved around rural customs and traditions. They were, as far as structure or genre is concerned, described as a "Cyprus sketch", which implied a theatrical style with simple plots, uncomplicated characters and autochthonous narratives. The main plot revolved around arranged marriages, family land feuds or vendettas about marriages, socio-economic clashes among rural inhabitants and a general type of lifestyle in the countryside, either in its traditional purity, or caught in the clashing throes of modernity. The programmes in Standard Modern or Panhellenic Greek, the Cyprus Dialect sketches and the news and information programmes, constituted eventually, the move towards the consolidation of the national-cultural identity of the Greek-Cypriots, in transition from colonialism to the status of a new state. One could not, of course, speak about a "national identity" for all the Cypriots – Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots, as Cyprus never became a nation-state after gaining its Constitution in 1960. The antagonism between the two communities, looking for support and overseas affiliation to Greece and Turkey, acted preventively to their integration into a unified nation. So language, a fortuitous component and instrument of identity, for the Greek-Cypriots was encapsuled in the Panhellenic Demotic, not the Cyprus Dialect.

It was natural then, as already pointed out, that in 1994, when mainland Greek channel ANT.1 and later MEGA, began broadcasting in Cyprus, carrying Demotic productions as the bulwark of its programme menu, a dramatic change occurred in the Cyprus media scene. The Demotic language productions soon won first place in audience preferences. They were in the language in which people received their education and conducted official business and professional communications, even though they only used it partly in their everyday contacts and vocabularies.

Historically, this was a time-period after the Turkish Invasion of 1974, which left the Island, divided and its unity and historical continuity, mutilated. Greek-Cypriots were still trying to make as resounding a statement as possible about the Greekness of the country and the language only reflected their cultural resistance to the fact of dichotomy and occupation and their persistence on the (Greek-Cypriot) cultural identity which they wished to assert in all forums, in view of the fact that the so called "Republic of Northern Cyprus", was adamant in its position about the segregation and seclusion of the Greek and Turkish communities The phase succeeding this, was initiated in 1997, with a modernised, or "urbanised" programme of tradition – the "Coffeeshop", which launched a new era of Dialect programmes, proposing new national and cultural identity complexes to Cyprus audiences. And even though the main intention of this paper is not to give analytical descriptions of any one of the Cyprus productions, some highlights from different popular Dialect productions of the last six or seven years, would drive the point home.

Themes, Characters and Plots in Cyprus Dialect Productions

The first "transitional" Dialect programme, marking the change between the traditional Cyprus sketch productions and the modern productions, set in a different type of culture was "To Kafenion" (The Coffee-shop) appearing in 1997 and tracing a life of about 5 years, successfully making the rounds of three different channels. The plot unfolded in an urban coffee-shop, which reminded the viewers of the traditional rural coffee-shop, an inextricable part of the life of Cyprus traditional, rural life, with a décor however that combined the old and the new – e.g. a crystal radio set and a Coca-cola poster. The lives, of the coffee-shop inmates were separate little narratives that came to contact each other in the coffee-shop space. In an analysis of the programme by Roussou and Richards in "Media Development" (2002), under the title of "Cyprus Television and Global Postmodernity", the Conclusions to the programme, are succinctly relevant:

"The contradictory and the illogical, characteristics of postmodernity, are strongly represented in the character relationships of the serial, cast in the contrasting mythology of the past and the present. Cyprus audiences have caught on to this spirit of the strange but otherwise charming combination of mythology and ideology, a 'glocal' simulacrum which points to their roots, but at the same time transcends them, a reminder of the shifting realities around them".

"Para Pente" - in which the characters, men and women are all involved in odd conversations about society, sports, politics and their personal lives, was a simulacrum of the American production "Cheers" and shuffled popular culture themes further into Western models than the "Kafenion" did. Again, it featured a modern bar, a boiling-pot of different characters, with character representations and scenario vignettes expressing different social classes and cultural backgrounds, using a mixture of the Dialect and the Demotic, in conversations, which even bring the two languages (as well as the characters using them) into a cultural encounter. The popular culture here, whereas moving completely away from the traditional (or the urban "Kafenion") coffee-shop, brings

together the excesses of Cypriot dialect – again featuring vociferous – even aggressive – behaviours, with slapping and loud argumentation – creating, all in all, an urban café with strong features of parody and satire – political, social, cultural.

In "*Vourate Gitoni*", one of the most recent and most successful, one could say Dialect productions, the cast includes a loud, aggressive and dominant wife, who subverts the patriarchal model sanctioned by Cyprus social realities, of the submissive, sweet little spouse, dominated and suppressed by the tough, chauvinistic husband. Their student daughter is having an affair which is deterring her educational progress and in the same block of flats, the stories of two more tenants are unfolded – that of an unmarried, silly, but pretty beautician and that of three young room-mates, two boys and a girl.

Essentially, we are, again, talking about a parody of different conditions in an urban family (both father and mother descended from rural villages) and of male and female roles, as well as social relationships. The characters are not marked for their consistency. The exaggeration in language, gestures, and overall behaviour, surpasses even the expected (high) levels of comedy. On the other hand, plot climaxes which usually seal classical comedies and dominant cultural narratives (Mattelart, in Brown, 1994:136)) are usually absent from these programmes. In essence, we are faced with the fragmentation and disjuncture of the "petite histoire" – quite a few of them, in lieu of the grand narrative of modernity, aspiring to sustain a fixed, coherent identity, with the promotion and cultivation of principles and moral rules, connected to the Enlightenment of modernisation. Some of the characters, like the beautician, become amusing, through the used of malapropisms – even in the Cyprus Dialect, with malformed words, while barbarisms, clichés and inaccuracies, indicating, "not only the ignorance but also the vanity and affectation of the characters who speak them" (Eschholz, 1978: 115, 11\65) are in the order of the play.

"I Horaites" (the inhabitants of "hora", or Nicosia – the capital of Cyprus) again features a group of people who have moved from their village to Nicosia, in a neighbourhood where different types of people – mostly struggling wage-earners – live and unfold their daily problems and efforts at happiness. The average education of the character representations is below that of high school and the author and production side poke fun at these people, and their efforts at urbanization and modernization in a city where they are trying to catch up and revise their attitudes, lifestyles and socio-cultural perspectives. Again, in other words, the series aims at evoking laughter, at the expense of urbanizing characters, people looking for new roots in a changing world, having left the restful assurance of village tradition and sanctified custom.

In "Una Ratsa", the characters in the featured family – two couples, the son of one, the grandmother and the servant, all living in the same house - seem to be city-born and their occupations, lifestyles and orientations are urban middle-class, reverberating strong criticism by the production forces. One of the protagonistic characters – the Pakistani male servant – is cast in a graceless role of the uneducated, cunning and "smelly" foreigner who tries to take advantage of the family employing him, who are deplorable as characters – lazy, antagonistic to each other, with seriously disturbed marital relationships. In this negative slice of urban mythology, the interchanging "petite narratives" are depicting unsuccessful people who can only evoke laughter and ridicule from the viewers, in the pathetic conditions they are cast by production. One could even say that in these productions, narrative is being substituted by the domination of the abundant, diversified, depthless images – of characters, of relations, of behaviours and fleeting human expressions. There is, as Harvey (1997:54) points out, with regard to postmodernity, "a breakdown in the temporal order of things", the world "momentarily

looses its depth" and the "the immediacy of events, the sensationalism of the spectacle (political, scientific, military, as well as those of entertainment) become the stuff of which consciousness is forged." The words and attitudes of the popular programme characters make the everyday rounds of vernacular vocabularies in real-life transactions and these characters are points of reference, as if existing on a very special, but in a sense "tangible" level, outside normal human dimensions.

There are at least three or four more Dialect productions, which, however, do not appear to be very popular among audiences, so it is not significant, we believe to present theme. The programmes presented here, have, however, given us a taste of what is popular in Cyprus productions today. The fortification of identity in the pre-privatisation Dialect productions, has given way to the structure of a new type of entertainment, a new type of popular culture, in the Cyprus Dialect this time, with aesthetic features which seem to re-define popular or demotic culture on television, by moving locales and connections from the rural to the urban setting, in an overall menu of television programmes, some of which have global success – i.e. "X-files", "Friends", "Beverly Hills", "The Bold and the Beautiful."

Conclusions

It is interesting to observe that even though the Dialect is not a socially "palatable" language with the middle or the upper middle class, recently, even politicians use it sporadically in their speeches in media statements, to underline a point, or to make humour, or to give their discourses a homely touch of familiarity with the people. The visibility, in other words of the Cyprus Dialect on television, has taken it out of the familial or peer context and placed it in the eye of the public sphere. This is quite a contradiction with the conceptions around the Dialect prevailing about ten years ago, when children in school were even forbidden to use the Dialect but were prompted to use the dominant Demotic Greek, in order to communicate "properly". One cannot help but associate this with the "identities of resistance", as described by Burke, quoting Helias (1976) in Lash & Friedman (1998:298-301), when, in Breton schools, at the end of the nineteenth century, the children were punished for speaking their native language at playtime. Burke (Ibid) analytically refers to "identities of resistance" not only in Latin America in the nineteenth century, in conflict with Westernisation, but also in East and Central Europe itself. Here the power of "the people", versus the ruling classes was tried in another historical setting – that of the creation of the working class versus the bourgeoisie. Of course, in Cyprus, at this moment and age, we are not referring to class struggles, or class identities but to national and cultural identities. And here it is the urban or middle class which, aside from linguistic encounters, is trying to assimilate the struggle between the dominant linguistic expression – the Greek Demotic and global English on one hand – and, on the other, the subordinate Cyprus Dialect, in an effort, perhaps to assert the Cypriot national and cultural identity vis-à-vis the "threat" to tradition by the oncoming Europeanization and Globalisation, Burke (Ibid:305) maintains that "identities are multiple and fluid or 'negotiable' and that the same individual or group may privilege one identity over another according to the situation and the moment". In a moment so historical, critical and so challenging for Cyprus, it would, as a result, be strange not to have issues of identity visible in many social expressions, including television programming.

Identity, according to Hall (1997:3), is not a matter of "being" but of "becoming", especially in the modern, post-colonial world, where the search for identity is "not the so-called return to roots, but a coming-to-terms with 'our routes', which is a more definitely discursive approach to identity." And Sebba (1997:3), commenting on the significance of

language and national culture, proposes that “the real difference between ‘languages’ and ‘dialects’ is social; first, in terms of their social status; secondly in that a language is associated with nationhood and, to some extent, with ‘European ideas of civilization”.

The Panhellenic Greek Demotic – associated with mainland Greece and European culture in general, is today losing the battle of the Cyprus ratings with the ascent of the popularity of Dialect productions, leading the ratings in a self-defeating parade of parody, and self-ridicule of middleclass Cypriot culture, embodied, in other television eras, by the Cypriot Dialect, when it was used almost exclusively for rural-life, traditionally oriented productions.

Dickerson, quoting Bakhtin again (1996) repeats the suggestion that “self or identity can be understood as constituted in language” and that our ‘selves’ could be seen “as the consequence rather than the cause of what we say”. The Dialect Programmes are mainly a very light entertainment genre, very directly appealing to norms and values of popular Cypriot (urban) culture, that so far did not feature in television programmes, the Dialect being reserved for traditional, rural discourses and dialectics. One would wonder, how much more effective can this type of popular urban discourses be in the life and thought of people and how much, over time it can really influence their social norms and values, or their thought processes and their cultural attitudes?

On the other hand, the influx of Cyprus Dialect productions on Cyprus television, cannot, but lead us to a very crucial question:

Can there be a correlation between the accelerated use of the Dialect and the historico-cultural moment in the fates of the Greek-Cypriots? Is the Dialect itself, loud, heavy, vibrant with vowels and multiple consonants, historically resilient, tracing its roots from agrarian to urban communities, a postmodern response and challenge (in its very liminality) to the status and sovereignty of the Greek Demotic and the Greek demotic culture, or the widespread globality of the English language and of Western culture? Or is it really just creating a new middle-class discourse, a re-articulation of the demotic (popular) culture of urban Cypriot life, transgressing the planes of its relationship to identity and overarching into the precincts of popular psyche, an ethos and a domestic perspective that is familiar, idiomorphic and unique to Cypriots, a kind of ultimate (“nomadic”) Greek-Cypriot claim to language and culture? Cyprus, like many other countries with native dialects, is a country to monitor for further developments in linguistic media representations which together with the internal political problems and the overall changes in the fates of the Island, constitute an interesting stage for continuous cultural communication developments.

One of the current national issues in Cyprus, is, besides, the country’s imminent accession to the European community. Media problems in Europe are now in a sharp transitory stage: Eurocentrism, the attempt to form a "European cultural identity" is bound to come across many problems and many obstacles, because each state in Europe does have its own cultural identity:

"The EC itself has recently been struggling to assert a cultural identity of its own in the face of fragmentation, the dominance of American culture and the persistence of national traditions." (Stevenson, 1995:206)

At the level of the European Community a policy of "Television Without Frontiers" has been adopted, along with certain minimal forms of regulation in respect of

pornography, violence and racism. (Ibid:205). But problems as to the preservation of the balance between the national cultural identity of European countries and their collective European identity still persist and are still an object of discussion, more especially in the light of Americanization and commercialization fears, as regards television. That is why, as Morley & Robins (1995:77) suggest, television itself "can actually be an instrument of integration." The Commission of the European Communities will add on the role of television that:

"… it will play an important part in developing and nurturing awareness of the rich variety of Europe's common cultural and historical heritage. The dissemination of information across national borders can do much to help the people of Europe to recognise the common destiny they share in many areas." (Ibid

The question of a globalised television, versus the formation and continuous re-processing of a national cultural identity, has been a dominant issue in the unification of Europe, itself, where questions of national cultural identities have to test their uniqueness against the internal cultural coherence of a united Europe. The Commission of the European Communities (1984:28) maintains that television can be an instrument of integration among different peoples of Europe to help them "recognise the common destiny they share in many areas."

Television is one of the mirrors of history, together with the family, the church, other informal agents of socialization, as well as the formal education system. So, what representations, in which languages, what plots, scripts and characters are most highly rated by Cyprus television audiences today and how long these preferences are going to last, to be succeeded by which language and identity schemas, is a question for future tracking.

Bibliography

- AGB Survey, 20 - 26 March, 2000
- AGB Survey, Week 23.6.2003 – 29.6. 2003
- AGB Survey, Week 15.12.03 – 21.12.03
- AMER Survey, May, 1997
- Ang, Ien (1996) "Living Room Wars - Rethinking Media Audiences for a Postmodern World". London, Routledge
- Bignell, Jonathan (1997) "Media Sem iotics: An Introduction". Manchester, Manchester University Press
- Bourdieu, P. (1991) "Language and Symbolic Power", Cambridge, Polity Press
- Brown, G. & Yule, G. (1983) "Discourse Analysis". Cambridge, Cambridge University Press
- Mary Ellen (1994), "Soap Opera and Women's Talk". Sage, London
- Burke, Peter (1998) "We, the people: popular culture and popular idenity in modern Europe", in Lash, Scott & Friedman, Jonathan, eds. (1998) "Modernity and Identity", U.K., Blackwell
- Commission of the European Communities (CEC) (1984) "Television Without Frontiers", Brussels: Commission of the European Communites.
- Connor, Steven (1997) "Postmodernist Culture: An Introduction to Theories of the Contemporary", London Blackwell
- De Vos, George (1995) "Concepts of Ethnic Identity", in De Vos, G. & Romanucci-Ross, Lola, eds. (1995), "Ethnic Identity", London, Sage (AltaMira Press)
- Dickerson, Paul (1996) "Let Me Tell Us Who I Am," in **European Journal of Communications**, **11, 57-82,**

- Doyle, Marc (1992) “The Future of Television – A Global Overview of Programming, Advertising, Technology and Growth”, USA, NTC Business Books
- Downing, J., Mohammadi, A. & Sreberny, Mohammadi, A. (1995) “Questioning the Media”. London, Sage
- During, Simon (1987) “Postmodernism or Postcolonialism Today” Textual Practice 1 (I) 32-47
- Eschholz, Paul, Rosa, Alfred & Clark, Virginia (1978) “Language Awareness”. New York, St. Martin’s Press
- Featherstone, Mike (1997) “Undoing Culture”. London, Sage
- Gillespie Maria (1995), “Television Ethnicity and Cultural Change.” London: Routledge.
- Hall, Stuart & du Gay Paul, eds. (1997), "Questions of Cultural Identity". London, Sage
- Harvey, David (1997) “The Condition of Postmodernity”. London Blackwell
- Holquist, M (1981), ed., “The Dialogic Imagination: Four Essays by M.M. Bakhtin”, Austin, University of Texas Press
- Inglis, Fred (1993)"Media Theory: An Introduction". London, Oxford Blackwell
- Joseph, S. Joseph (1999) “Cyprus: Ethnic Conflict and International Politics”, Great Britain, Macmillan Press Ltd.
- Kellner, Douglas (1995) "Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics between the Modern and Posatmodern”. London, Routledge.
- Kellner, Douglas (1998) “Popular Culture and the Construction of Postmodern Identities”, in Lash, Scott & Friedman, Jonathan, eds., (1998) “Modernity & Identity”, USA, Blackwell
- Meyoritz, Joshua (1985) “No Sense of Place: the Impact of Electronic Media on Social Behaviour”. Oxford, Oxford University Press
- Meyoritz, Joshua, in Mackay & Sullivan, eds. (1999): “No Sense of Place: the Impact of Electronic Media on Social Behaviour” 99-120. London, Sage
- Morley, David & Robins, Kevin (1995) “Spaces of Identity”. London, Routledge
- Mowlana, Hamid (1996) “International Communication Research in the 21st Century: From Functionalism to Postmodernism and Beyond”, pp. 353 – 369, in LHamelick, Cees.J. & Linn, Olga “Mass Communication Research on Problems and Policies”, London, Sage.
- O’Connor, Alan & Downing, John (1995) “Culture and Communication”, in Downing, J., Mohammadi, A. & Sreberny-Mohammadi, A., eds. (1995)
- Peristianis, Nicos (1995) “Right and Left, Greco-centrism, Cypro-centrism: the Pendulum of Group Identification, after 1974”, in Peristianis & Tsangaras, eds, “Anatomy of a Metamorphose: Cyprus After 1974.” Nicosia, Intercollege Press (Greek)
- Preston, P.W. (1997) “Political/Cultural Identity”. London, Sage
- Prodromou, Prodromos (1995) “Economic Development, Social Transormation and Ideology, After 1974”, in Peristianis, N. & Tsangaras, G., “Anatomy of a Metamorphoses: Cyprus After 1974”. Nicosia, Intercollege Press (Greek)
- Reimer, Bo in Fornas & Bolin, eds. (1995): “Youth and Modern Lifestyles”, 120-144. London, Sage
- Richards, Mike (1995) “National Identity and Television: Some Conceptual Issues”, in Scottish Communication Association Journal, 2:251-269, 1995
- Robertson, Roland (1994) “Globalisation: Social Theory and Global Culture”. London, Sage
- Rosaldo, Renato (1993) “Culture and Truth”, London, Routledge

- Roussou, Nayia, (1995) “Factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggressiveness in Children and Young People,” in The Cyprus Review, 8, 2:38-78,Nicosia, Intercollege.
-
- Roussou, Nayia (2001), “Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth”. Nicosia, Intercollege
- Roussou, N. & Richards, Mike (2002):“Cyprus Television and Global Postmodernity” (Co-authored with Mike Richards) in “Media Development” Vol. XLIX 1/2002
- Sant Cassia, Paul (1995) “A Divided Past and a United Present: Opinions of the Extremist Greek Nationalism in Cyprus”, in Persstianis. N. & Tsangaras, G., eds., “Anatomy of a Metamorphoses: Cyprus After 1974”. Nicosia, Intercollege Press (Greek)
- Sarup, Madan (1998) “Identity, Culture and the Postmodern World”. Edinburgh, Edinburgh University Press
- Sciriha, Lydia (1996) "A Question of Identity: Language Use in Cyprus". Nicosia, Intercollege Press
- Sebba, Mark (1997), “Contact Languages”, USA, Palgrave.
- Stevenson, Nick (1995) “Understanding Media Cultures: Social Theory and Mass Communication”. London, Sage
- Thomas, P. (1997), “Communications and National Identity: Towards an Inclusive Vision,” Media Development 2
- Tomlinson, John (1996) “Cultural Globalisation: placing and displacing the West”, in The European Journal of Development Research, 8:22-35,
- Van den Bulck, Hilde. & Van Poecke, Luc “National Language, Identity Formation and Broadcasting,” in European Journal of Communications, 11, 1996.
- Williams, Raymond (1983), “Towards 2000”. London, Chatto & Windus/Hogarth Press Fornas,
- Johan & Bolin, Goran, eds. (1995) “Youth Culture in Late Modernity”, London, Sage

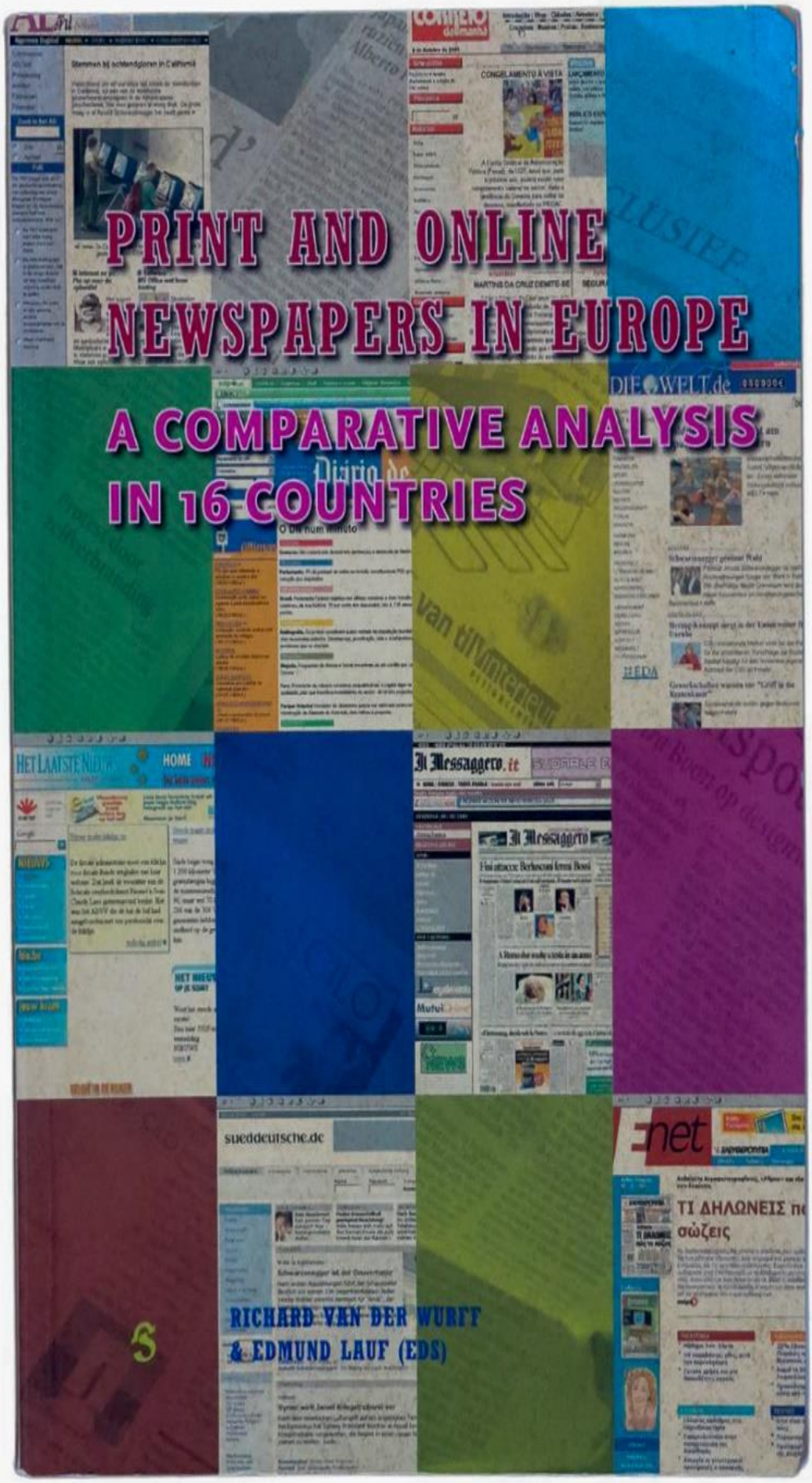
PRINT AND ONLINE
NEWSPAPERS IN EUROPE
A COMPARATIVE ANALYSIS
IN 16 COUNTRIES
RICHARD VAN DER WURFF
& EDMUND LAUF (EDS)

5.CYPRUS NEWSPAPERS: PRINT NEWS AND THEIR ONLINE TWINS

DR. NAYIA ROUSSOU

(IN "PRINT AD ONLINE NEWSPAPERS IN EUROPE")
(EDS. RICHARD VAN DER WURFF & EDMUND LAUF)
2005

Print journalism has existed in Cyprus since 1878 and newspapers have been a part of the news industry for many years. In the middle of the 20th century, newspapers had to adjust to developments brought about by the electronic media. Since 1996, they were challenged by yet another platform of communication - the Internet. Newspapers responded to this new challenge by initiating online versions of their print issues a few years later. The first newspaper (Simerini) went online in 1998. This chapter explores some of the emerging practices and the reciprocal impacts of print and newspapers, as journalism moves online in Cyprus.

Philip Seib (2000:113) states that 'there is no original reporting online and print manage ment simply treat websites as "a delivery tool, not as a new medium".' Apparently, also Cypriot newspapers follow this practice. Editorial content is transferred verbatim from print to the Internet editions. Internet features like visuals, interactivity, hyperlinking are only presented on a limited scale on the front pages of the online editions. Besides, visuals that are presented are not related to news items but rather to advertisements. Parallel to this, however, formatting techniques usually associated with the Internet are adopted on the front pages of the print newspapers; an osmosis process that we will trace in this chapter.

The Media Backdrop

Cyprus is an island, situated in the Eastern Mediterranean, with a total area of 9,250 square kilometres. In 1974, after an invasion by Turkey that occupied 38% of the is land, Cyprus was divided into two separate areas. Since then, the two major commu nities, the Greek-Cypriot and the Turkish-Cypriot, have been living in two different parts of the country: the officially recognized Cyprus Republic in the South and the 'Turkish Republic of Northern Cyprus' in the North. The official languages of the Cyprus Republic are Greek and Turkish, with English being widely spoken. In 2003, the Cyprus Republic had a population of 730 thousand people, and a GDP of 6.8 bil lion Cyprus pounds (n.6 billion Euro) or 15.9 thousand Euro per capita (Statistical Service of the Republic of Cyprus 2005).

Online front page of Philelefiheros on 8 October 2003.

The first newspaper in Cyprus was published in 1878. Since then, more than 400 newspapers and periodicals have been published, mainly in Greek, but also in Turk ish, Armenian and English. Newspapers in Greek, Turkish and English are published on both parts of the island, but there is no statistical evidence about cross-readership in the two areas. This chapter focuses on three of the most popular Greek-Cypriot newspapers in the Cyprus Republic.

In 2000, newspaper circulation in Cyprus was no copies per woo inhabitants (Vassiliadou 2003). The large majority of newspapers (80%) is sold as single copy and only 20% is delivered at home, which indicates that the public buys ad hoc. In Octo ber 2003, the average daily circulation of all newspapers was around 56,000 copies (WAN 2004:117-n9).

The copy price of the newspapers has been rising, as owners have had to face tough competition from the electronic media, with most of the advertising pie (49% in 2002; Kevin et al. 2004) being claimed by television. The standard price of a newspaper is 40 Cyprus cents (o.8 Euro). On Saturdays and Sundays, different publications like TV guides and other popular entertainment magazines or CD ROMs are distributed with the

newspaper 'free of charge' and the price of newspapers is increased to fifty cents (o.86 Euro), in an effort to increase sales income.

TABLE 1: Basic indicators for newspapers in Cyprus

	Number of titles		Circulation		Share in advertising revenue (%)	
	1999	2003	1999	2003	1999	2003
Newspapers	8	9	45,000	65,000	13.9	25.5 a
Internet					n.a.	n.a.
online newspapers	n.a.	n.a.				

Note: a. Estimate for 2002.

Sources: Kevin et al 2004; Vassiliadou 2003; WAN 2004:117-119.

The electronic media are well developed in Cyprus. The Cyprus Broadcasting Cor poration (CyBC), which is the public station, runs two television and four radio channels. Private broadcasting was introduced in 1990. Today there are 13 television and 48 radio channels in the island, including six countrywide television and four countrywide radio channels (Press and Information Office 2005). Two of the countrywide television channels - ANT.I and MEGA - are closely linked to the mother channels in Greece, and most of their programmes are supplied by their Greek coun terparts. All countrywide television channels and fourteen radio channels have web sites, streaming online many of their programmes. The national Cyprus News Agency, established in 1976, is also running a website. Together with several interna tional news agencies established in the island, this completes the rich media sources in Cyprus (Press and Information Office 2005; Vassiliadou 2003).

As to the Internet, there are six Internet Service providers (2000) in Cyprus. The number of Internet subscriptions rose from IO per woo inhabitants in 1996 to 120

Online front page of Simerini on 8 October 2003.

per 1000 inhabitants in 2003. Three-quarters of the subscriptions use a dial-up con nection; only 12% uses broadband (DSL). The total number of users reaches 247

thousand (34% of the population) in 2003, with almost a quarter of the population above 15 years using Internet at least once a week. Approximately half of the Internet audience uses the Net to read or download newspapers or news magazines (Statistical Service of the Republic of Cyprus 2005).

Print and Online Newspapers

The most popular broadsheet newspapers, circulating in all areas of Cyprus, are Phileleflheros, Simerini and Haravgi. These three newspapers are the oldest and most resilient newspapers on the island and, in October 2003, were the only ones to have both a print and an online edition. Typos was the only online-only news service avail able in Cyprus at that time. Its website is remarkable for its many Internet features, which makes it interesting to compare Typos with the online versions of the three main newspapers.

TABLE 2: Summary information on selected quality newspapers and news site in Cyprus (2003)

	Founded	*Publisher*	*Print*		*Online*	
			format	*circulation*	*since*	*users* [a]
Philelefttheros	1950	Philelefttheros Ltd	Broadsheet	25,000	2001	15,000
Simerini	1975	Dias Ltd	Broadsheet	10,000	1998	10,000
Haravgi	1956	Tilegraphos Ltd	Broadsheet	4,500	2001	2,000
Typos [b]					2002	9,000

Notes: a. Unique users. b. Online-only news site

Sources: Kevin et al. 2004; newspaper websites; personal communications; Press and Information Office 2005.

Phileleflheros [The Liberal] belongs to the publishing group of Philelefttheros Ltd, the biggest press company in Cyprus, active in the area for about 70 years. The newspa per's online editorial team includes five people, with two working as technical staff. Members of the online editorial team collaborate with their print newspaper colleagues with the sole objective, as the editor-in-chief says, of'giving timely and objec tive information to the readers or the Web users.'(Tassos Giavroutas, personal com munication, 18 November 2003) Phileleflherosonline runs two versions daily, updating its morning version at around three o'clock in the afternoon. Phileleflheros maintains a print archive since 1950 and an online archive since April 2001, when it started operat ing online. The newspaper offers free access to its records. (Philelefttheros 2005).

Phileleflheros still leads the press polls with a daily circulation of 25 thousand copies in 2003, at times reaching a high circulation of 65 thousand copies on Saturdays. The online edition has 15 thousand unique visitors per day in 2003 (Phileleflheros, 23 May 2005). About 80% of the online visitors of Phileleflheros, including advertisers, regularly come back to the online edition (editor, personal communication, 18 November 2003). However, the editor added, 'there is not much interest in advertising on the net' as yet and revenues from online ads do not really cover online production costs.

Simerini [Today] belongs to the Publishing House DIAS (Zeus) that was founded in 1975 and now employs over 350 professionals. The editorial team of the online newspaper includes five people. Simerini claims a daily circulation of r10,000 copies (Nicos Nicolaou, Simerini, personal communication, 20 November 2003). It is con sidered the newspaper of the more 'independent' flank of the right-wing party, with a much higher circulation than Alithia [The Truth], which is the traditional herald of the right wing in Cyprus. Simerini went online in 1998, maintaining since then a freely accessible archive with 10,000, website visitors, generating more than 120,000 hits a day. Simerini puts the

day's online version on its website at the rather late hour of n.a.m. every morning, to substitute the previous day's version. (Simerini 2005).

Haravgi [Dawn] represents the Cyprus Communist party. It is owned by the publishing company Tilegraphos Ltd This company does not prepare a web version of the newspaper at all. It just transfers the print content to the web (Mary Macheras, Haravgi, personal communication, 15 November 2003) So it is the same editorial team that works on both versions, except for the day's editor and an IT person who are responsible for the online version. Haravgi went online in April 2001 and even though it does not keep a proper online archive, by clicking on to the date of the on line version, the visitor can retrieve material published in the past. Like Simerini, Haravgi goes online with the day's version at 11.00 in the morning, substituting the previous day's version.

Typos [The Press] is the only online-only news service in Cyprus. It is owned by an independent company, Typos.com.cy.ltd Typos, rich in contents, layout, graphics and ads, carried two different versions on 8 October 2003, a morning and an evening edi tion. Reporters working for Typos have all been engaged in the profession for many years, with a background at other newspapers and TV stations. Typos went into oper ation in January 2002. Its archive, which goes back to their establishment online, can be accessed freely (Bharet Kouyioumdjian, editor-in-chief of Typos online, personal communication, 14 November 2003). Typos adopts a highly corporate approach, pre senting a lot of display and classified advertisements on the front page. It also pro vides personal interactivity, hyperlinking and multi-media features to a considerable extent.

The day chosen for this study- 8 October 2003 - was a rather routine day in Cyprus, as far as historical, political or other circumstances were concerned. Major news top ics concerned economic, social health and political issues. Characteristically, one of the leading stories in all three print and online newspapers discussed in this chapter was the strike/demonstration of Cyprus truck drivers and its influence on the island's economy. It was only Typos- the online news service - that opened its first page with an item about the Cyprus government moving 'very slowly in its plan for the recon structing of occupied areas.' Another item common to all three newspapers was an accident in which an 'ungoverned lorry' killed eight children. A third item common to all newspapers had political significance. It referred to Turkey persistently denying payment of damages to Greek-Cypriot Titina Loizidou for her loss of property, in the Turkish-occupied area of northernCyprus. Other than that, one international item reported in *Philelefttheros* and *Simerini* but not *Haravgi* was the election of Ar nold Schwarzenegger as governor of California. Most of the shared items, however, were differently treated in extent and headline emphasis across the newspapers.

Print-Online Newspaper Osmosis

One of the most obvious conclusions that emerges from the comparison of print and online front pages of the three main newspapers in Cyprus is the fact that the stories in print and online editions are exactly the same, as these items are merely transferred from print to Internet, verbatim. Visual and other opportunities to create a new, enhanced journalistic culture in an international climate - features usually attributed to the Internet - were not used in the newspapers. This indicates that online journal ism is still in its introductory stages in Cyprus.

Print newspapers borrow pointers and visuals from online editions

The front pages of both the print and online editions in Cyprus showed a consider able number of textual and graphic pointers. This practice is quite novel to print. The inclusion of pointers on print front pages has probably been initiated under the influence of online practices, where both graphic and textual pointers are quite dense, ranking second to news in terms of the space that they occupy on the front page.

Advertisements, which provide a serious source of revenue for print newspapers, are usually printed on the inside pages. In particular *Philelefthe ros* uses little space on its print front page for advertisements, devoting the front page to a large extent to news. Online, the proportion of space devoted to advertisements in *Philelefthe ros* is much higher, and the proportion of space devoted to news is much lower. Also, the other two online front pages provide considerably more advertising than the print edition. Lower percentages of space are used for self-promotion. *Philelefthe ros* and *Haravgi* probably in an effort to increase both the number of web visitors and print readers, carry more self-promotion items online than Simerini

The presence of advertisements online adds to the visual imagery of the layout. However, these visual images are not 'news-level' visuals. Instead, news items usually consist mainly of text. At the same time, there are more visuals - and 'news level' vi suals besides that - on the print front pages than there are on online front pages and than there ever were in the past on print front pages. This new formatting practice adopted in print newspapers can be possibly attributed to two factors: the visual leg acy heralded by television, and arguably also an osmosis process in which newspapers have had to embrace and incorporate the Internet visual culture in their publishing tactics in recent years.

TABLE 3: Key characteristics of print and online front pages in Cyprus (8 October 2003)

	Haravgi		***Philelefthe ros***		***Simerini***		***Average***	
	print	***online***	***print***	***online***	***print***	***online***	***print***	***online***
Front page content by type (% of space)								
News	76.4	43.0	70.2	22-Apr	67.8	31.1	71.5	32.1
Breaking news	0.0	0.0	0.0	o.6	0.0	0.0	0.0	0.2
Advertising	6.8	13-9	2.9	18.0	4.8	13.3	4.8	15.1
Self promotion	0.0	6.8	1.8	10.3	4.9	1.7	2.2	6.3
Interaction/communication	0.0	0.0	0.0	0.6	0.0	1.4	0.0	0.7
Service information	0.0	0.0	0.0	2.8	4.9	3.7	1.6	2.2
Entertainment	0.0	0.0	3.0	0.6	0.0	1.6	1.0	0.7
Pointers	16.8	36.3	22.1	44.9	17.6	47-2	18.8	42.8
Front page pointers by type of content to which they refer (% of pointers)								
News	50.0	62.5	63-2	18.8	58.8	90-4	57.3	57-2
Breaking news	0.0	0.0	0.0	1.6	0.0	0.0	0.0	0.5
Advertising	10.0	25.0	15.8	18.8	5.9	2.2	10.6	15.3
Self promotion	20.0	4.2	5.3	35.9	23.5	3.7	16.3	14.6
Interaction/communication	20.0	8.3	5.3	10.9	11.8	2.2	12.3	7.2
Service information	0.0	0.0	5.3	6.3	0.0	1.5	1.8	2.6
Entertainment	0.0	0.0	5.3	7.8	0.0	0.0	1.8	2.6
n (total number of pointers)	10	24	19	64	17	136	15.3	74.7
Front page news items by type (% of items)								
Headline	0.0	0.0	13.3	0.0	0.0	0.0	4.4	0.0

Teaser	0.0	0.0	26.7	58.3	33.3	0.0	20.0	19.4
Brief	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Caption	0.0	0.0	20.0	41.7	6.7	6.7	8.9	16.1
Other	100.0	100.0	40.0	0.0	60.0	93.3	66.7	64.4
n (max 15 items selected)	15	8	15	12	15	15	15.0	11.7
Full news items, started on front page, by format (% items)								
News story	80.0	100.0	93.3	100.0	66.7	86.7	80.0	95.6
Colour writing	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Commentary	0.0	0.0	0.0	0.0	13.3	6.7	4.4	2.2
Analysis	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6.7	0.0
Other	0.0	0.0	6.7	0.0	20.0	6.7	8.9	2.2
n (max 15 items selected)	15	8	15	12	15	15	15.0	11.7
Internet feature indices (0-1)								
User feedback	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.1
Discussion index	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	0.1
Content interactivity	0.2	0.2	0.2	o.6	0.2	o.6	0.2	0.5
Hyperlinking	0.1	0.0	0.3	0.1	0.1	o.8	0.2	0.3
Multimedia in articles	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	o.8	0.1	0.3
Updating		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.

Online newspapers do not include service, entertainment and breaking-news items on their front pages. Simerini and *Philelefthеros* have a very few service and entertainment items on the front page, including some pointers to these types of content, while *Haravgi* does not carry any service or entertainment item at all. No breaking-news items appeared either **in** *Simerini* and *Haravgi,* in spite of the fact chat they are up loaded, as we saw earlier, at $_{11.00}$ a.m., which would afford them an opportunity for revising and enriching their online version. Only the online edition of *Philelefthеros* carried a small percentage of breaking-news items.

Online newspapers copy editorial information from print editions

All three online newspapers copy news items verbatim from the online editions, keeping headlines, texts and references to sources intact. There are, however, differ ences as to which news items are chosen to be transferred from print to online. *Philelefthеros* transferred eight items from the print front page to the online edition. Two other online front-page news items - about European funding of the new mem ber-states and the new (tough) strategy oflsrael prime minister Ariel Sharon - were taken respectively, from the *Financial Philelefthеros* insert and the inside section on 'International News'.

Simerini online provided a more limited selection of items taken from the print front page. Only 6 of the r5 most important online front page stories were taken from the print front page; the other 9 items were derived from the inside pages. These nine additional items dealt with social issues (potato-cultivator problems), educational topics (national parades), sports and political parties. The online front page of *Simerini* is also different from *Haravgi* and *Philelefthеros,* as it carries at the centre of the page a list of recent news items, alongside the first paragraphs of the main stories.

In *Simerini* and *Philelefthеros,* the main news stories start on the front page and are continued on secondary pages of the online version. This makes for more visual variety in both newspapers. *Haravgi,* however, transfers only the titles of the print front-page stories to the online front page, devoting the remainder of the news space on the online

front page entirely to the text of the first story. This creates a very monotonous visual impression.

The news items chosen to be transferred from the print to the online editions had by majority a domestic focus in all three newspapers. In addition, *Philelefthe ros* pre sented some articles in which domestic topics were placed in an international con text. The topics of the news items in the print and online versions revealed a high level of attention for financial issues, with *Philelefthe ros* leading the percentages, in print and online, mostly because of the attention given to the effects of the truck drivers' strike. Political topics were also important, with *Haravgi* leading in political issues online, reminding us of its strong partisan character. Social health was the third most popular area of topics, leading in the online edition of *Simerini.*

The authenticity of news stories has been traditionally underscored by the stated name (and authority) of the signing journalist. This practice continues in print. All print items in *Philelefthe ros* and a majority of items in the print editions of *Haravgi* and *Simerini* are attributed to journalists. Online, we find a different picture for *Philelefthe ros,* which seems to be more in line with online anonymity. The percentage of news items attributed to journalists in online *Philelefthe ros* is only 33.3%, while 50% of items has an unknown author. In addition, *Philelefthe ros* is the only outlet publishing material from news agencies. Also, in the online-only news service *Typos* unknown authorship seems to be the practice. In contrast, online *Simerini* and *Haravgi* still have a majority of online stories signed.

The sources on which the news items are based, are again transferred verbatim on line, as part of the texts that are copied from print to online. These sources show that journalists, on 8 October 2003, relied heavily on government and business sources. Non-governmental organizations play a smaller role, illustrating the dependence of Cypriot newspapers on authoritative sources to inspire trustworthiness. One could conclude then, that the impact of print on online news as far as the texts, the geo graphic focus, the choice of topics, and the use of sources in editorial information is concerned, was quite outstanding.

Internet features

Characteristics that we might consider indigenous to the Internet are indeed primar ily present in the online editions, although all three online newspapers have similar low scores on the 'user feedback' index. Discussion features are somewhat more prominently displayed on the online front page of *Philelefthe ros* than on the front pages of the other two newspapers. Both *Philelefthe ros* and *Simerini* score relatively high on content interactivity. The latter newspaper, *Simerini,* is the only one that adds (pointers to) sound files and animations, and hyperlinks to its articles. The rela tively high scores of the print newspapers on content interactivity reflect primarily the situation that readers can choose between two language editions

The low scores of online *Haravgi* on Internet features once more signal that the publisher of this newspaper devotes relatively little effort and time to the online edi tion. The scores of the *Simerini* and *Philelefthe ros,* on the other hand, suggest that these two newspapers seek different approaches for their online editions, *Simerini* emphasising content interactivity and *Philelefthe ros* focusing more on news updates - actually being the only online newspaper to have breaking news items. It is not strange, then, that both of these newspapers have more visitors than *Haravgi* online.

An Exchange of Online Features for Print Contents: Legitimate Beginnings

The comparison of the print and online editions of the three main Cyprus newspapers shows that each of these newspapers considers its web edition as an online twin of the print version, as far as the text, topic, source and geographical focus of editorial information is concerned. Newspapers simply transfer their print news items online, in a very cautious Internet culture, without any 'news-level' visuals. They mainly carry visual commercial advertisements and self-promotion, to increase their print and online revenues.

The online papers, we can say, do not appear to use extensively the possibilities and characteristics of the Internet. Nevertheless, a bi-polar osmosis effect may be noticeable in the newspapers, with *Philelefiheros* leading the way. *Philelefiheros* is ahead in using some Internet features - pointers and news visuals - in print as well as capitalizing upon the characteristics of the Net in its online edition, with more in ternational and breaking news, relatively high levels of 'content interactivity' and 'discussion', as well as more anonymous news items.

Of course, the very fact that the three newspapers analysed in this chapter had on line editions in 2003 and still have online editions in 2005, is a good indication that these papers have responded to the call of the times. Not only that, but, in a coun ter-move, they have also adopted online layout and formatting features in their print versions, a novelty that has updated and modernized them visually. This is further evidence in support of their resilience and survival qualities through time. It is proba bly not irrelevant in this respect, that both *Simerini* and *Haravgi* have adopted the compact format in 2004, in an effort to give the newspapers a further touch of modernity. Of course, compact formats may also help to reduce publishing costs, so that newspapers can respond to the additional expenses incurred by their online versions, as all editors pointed out that online versions are not cost-effective.

Print publishers in Cyprus have not only gone online. They have also taken up the challenge of online communication, and to a certain extent have utilized its features in print. All in all, one could say that print has benefited from online news tech niques, but not as much as online newspaper versions are benefiting from their print counterparts, as they are using the news items in the exact form in which they were prepared for print. What is interesting to observe in future developments, is the pace at which the online versions will be adapting to the Net, making decisive moves away from their print 'originals' and initiating their own climate and journalistic professional style and culture.

The convergent nature of the Internet may require, after all, that tomorrow's journalists are able to combine journalistic techniques with a specialization in computer features, including knowledge of visual and graphic design. This double 'dexterity' is well illustrated in *Typos,* the only-online news service in Cyprus. *Typos* has established an online profile that might be representative for the potentialities of the Internet, with strong emphasis on visuals, brevity, anonymity, interactivity, and hyperlinking. As the use of the Internet rises in Cyprus, audiences may very well expect online newspapers to maximize the use of these possibilities and features. If this makes on line editions more attractive for advertisers, this development can be conducive to the financial viability of the online versions, increasing their own advertising revenues and reducing their dependence on their print counterparts for economic support.

Bibliography

- Kevin, D., T. Ader, O.C. Fueg, E. Perczinidou & M. Schoenthal (2004). Final report of the study on "the information of the citizen in the EU: obligations far the media and the Institutions concerning the citizen's right to be fully and objectively informed". Diisseldorf: The European Institute for the Media. Available at: http://www.epra.org/content/english/press/papers/European%20Citizen%20Information%20Project%20Final0/o20REPORT.pdf [12 July 2005].
- Philelefttheros (2005). 'Who we are'. Nicosia: Philelefttheros. Available at: http://www.phile leftheros.com.cy/main/main.asp?gid=o&tp=69 (12 July 2005]. [In Greek].
- Press and Information Office (2005). 'Mass Media.' Official communication. Available at: http:/ /moi.gov.cy/ [12 July 2005]. [In Greek].
- Seib, P. (2002). Going live. Boston: Rowman & Littlefield Publishers, Inc. Simerini (2005). 'Communication'. Nicosia: DIAS. Available at: http://www.simerini.eom.cy/nqcontent.cfm?tt=article&a_id=2o5r68 [12 July 2005]. [In Greek].
- Statistical Service of the Republic of Cyprus (2005). Website [no tide]. Available at:
- http://www.mofgov.cy/mof/cystat!statistics.nsf/index_en/index_en?OpenDocument [7 July 2005]. Vassiliadou, M (2003). 'The Cyprus media landscape.' Maastricht: European Journalism Centre. Available at: http:/ /www.ejc.nl/jr/emland/cyprus.hcml [8 November 2003].
- WAN (2004). World press trends. 2004. Paris: World Association of Newspapers (WAN).

Selected news websites Cyprus

- Philelefttheros. Nicosia: Philelefcheros Ltd Co. Available at: http://www.philelefcheros.com. Simerini. Nicosia: Publishing House DIAS Led. Available at: http://www.simerini.com.cy. Haravgi. Nicosia: Tilcgraphos Led. Available at: http://www.haravgi.com.cy.
- Typos. Nicosia: Typos.com.cy.ltd. company. Available at: http://www.typos.com.cy.

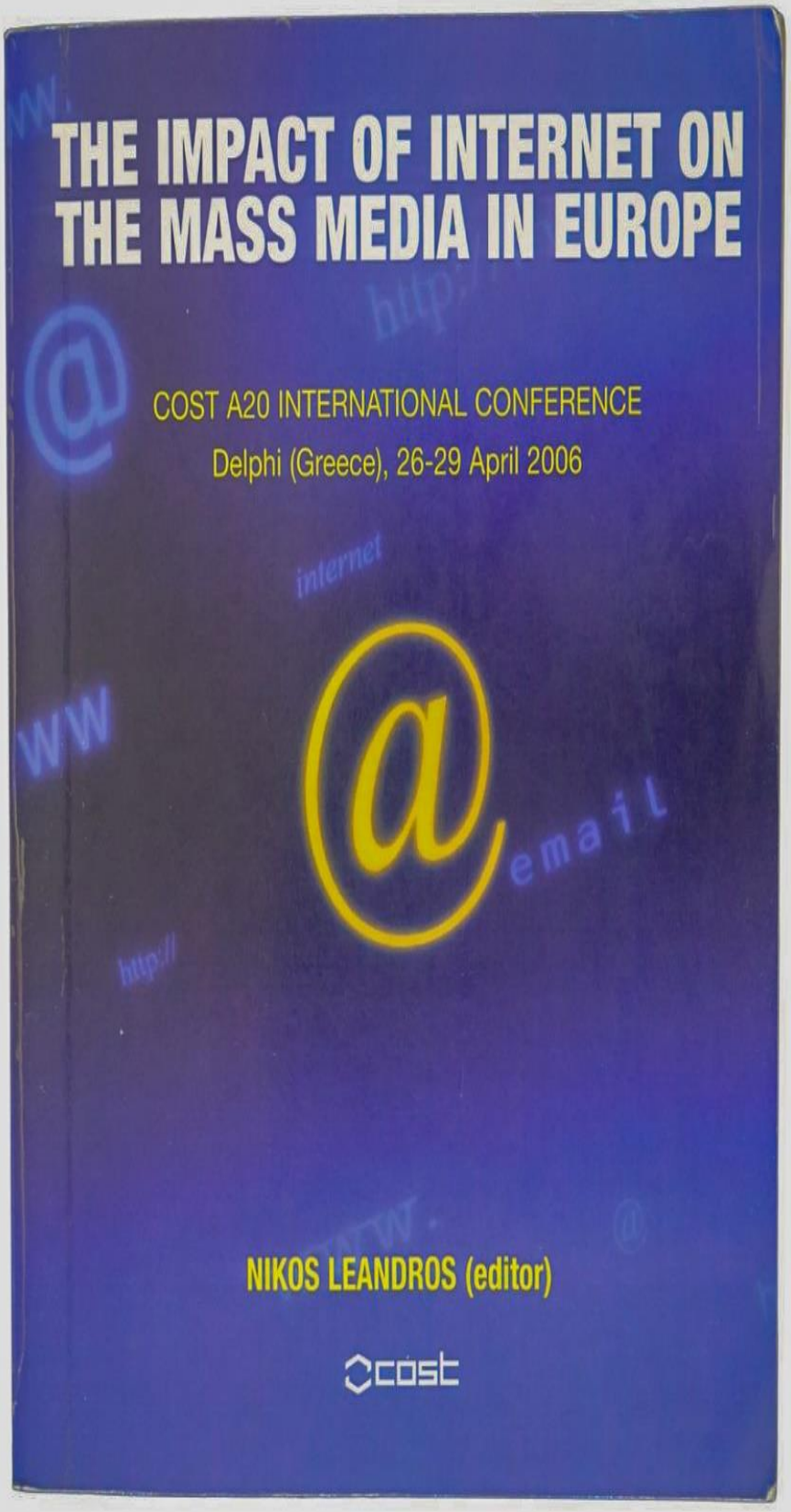
THE IMPACT OF INTERNET ON THE MASS MEDIA IN EUROPE
COST A20 INTERNATIONAL CONFERENCE
Delphi (Greece), 26-29 April 2006
NIKOS LEANDROS (editor)
cost

6. «THE INTERNET AND YOUNG PEOPLE'S SOCIABILITY: CONTINUUMS OR REVERSALS? »

DR. NAYIA ROUSSOU AND DR. TAO PAPAIOANNOU

IN "THE IMPACT OF THE INTERNET ON THE MASS MEDIA IN EUROPE."

MINUTES OF COST A-20 INTERNATIONAL CONFERENCE, 2006

- **EDITOR NICOS LEANDROS**

Abstract

Existing literature on young people and traditional media, mainly television, has suggested that young people are susceptible to the negative influences of media sources, even though pro-social influences have also been marked. The tradition, however, of cultural studies and reception analysis points to great differentiations in the interpretation, assimilation and impact of television messages on youth, television always being a frame of reference for physical contact. On the other hand, recent research on internet use by young people has found evidence supporting conflicting views. For example, young people chatting on the Internet is considered by some social scientists as potentially beneficial, yet there are others who believe that such activities may lead to social isolation and depression, as virtual community is not complemented, or followed, as in the case of television, by physical contact and neither is it normally part of family life as television viewing is. Although Cyprus is among the countries with highest internet user rates in Europe, there is a lack of systematic data and theoretically grounded investigations of the (sociability) parameters associated with internet use by Cypriot youth. The present study aims to examine television viewing and internet use and possible sociability influences on a survey sample of 396 (N = 396) university and college students in Cyprus. Hypothesized effects are evaluated through analyzing the survey data and possible social and cultural implications unique to Cyprus, in view of Europeanization and globalization, are explored in the context of the research project.

Literature Review

1.1. Television and its Audiences

For the purposes of the present research, sociability is defined as social interaction (communication) with a view to sharing information, entertainment, or with a view to helping, sharing and cooperating. And as this project is concerned with sociability as a result of television viewing and internet use, the aspects of sociability investigated covers reported use of television and the Internet and combined use.

Research into the sociability effects or non-effects of television has a longer history than the Internet and to form a backdrop for the present research, it is worth giving some relevant summative reminders for both media. Besides, with convergent use of traditional media such as the television and the Internet becoming increasingly commonplace, critical examinations of the interplay or convergence of these media and their combined effects on social interaction are necessary. The present study is an attempt to explore just that.

Anti-social behaviour related to television in the form of aggression has been a great concern for researchers. According to Gunter and McAleer (1997), television violence viewing has "consistently been found to correlate with aggressive behaviour over various demographic groups and over time and across a variety of television genres" (p.93). This assessment of cause-effect in America, is not accepted to the same extent in the UK or other countries, but concern about the amount of violence and its anti-social effects still prevails in many countries across the globe.

On the other hand, a lot has been also written about the pro-social effects of television, whereby positive social behaviours like "cooperation, sharing and helping" (Ibid, p.504) could result from appropriate television representations and modeled behaviours. Still, McQuail (2000) emphasizes that the media are neither social nor "anti-social", but they tend to favour the values of the establishment.

Of course, one pro-social advantage for television audiences is the domesticity of the medium and the resultant inherent characteristic of usually - or potentially - belonging to an audience in the viewing process. This is a factor which is absent from the New Media, like the Internet, where the users may belong to a "group" of people who access similar information, on a solitary basis, not as an audience.

James Lull (1982), in speaking about television as a socializing agency, particularly in the family, has proposed several typologies of its social uses and functions.

The **relational** typology which uses television experiences, characters and other factors as a "coin of exchange" to ease social contact and exchange (Ibid), seems to be more relevant to internet users, not just as a "coin of exchange", but as a field of common experience that cultivates social relationships. On another account, however, the "ubiquitousness" of television, spreading into "every corner of day-to-day social life" (Ang, 1996, p.174), can surely make only for an endless and unruly play of differences in social practices related to television viewing, a continuous social differentiation bordering on chaos. Interactivity and digitalization of television could be more recent additions in the immediate European realities, that could subscribe to Laclau's (1991) view that "Utopia is the essence of any communication and social practice" (p.93).

So, it can be said with caution, that even though writers and thinkers do not seem to subscribe to television's contribution toward social isolation, both anti-social and pro-social (sometimes, even parasocial) effects have been registered in the transaction between television and audiences -younger audiences included. Can we claim the same agenda of relationships for the Internet, which is now leading the list of New Media?

1.2. The Social Impact of Internet Use

Extant literature on the social impact of the Internet, particularly on young people, remains unclear at present. Some anecdotal evidence indicates that e-mail and internet chat have the potential to create new forms of expressive communication and public identities and bring about new social relations and behavioral norms (Kraut, et al., 2002). Young people who feel alienated in their social environment may use the Internet to communicate with others sharing similar experiences. Shared experience gives a sense of legitimate identity and growing self-confidence, thereby reducing existing sources of anxiety. A study based on data in Finland claims that frequent internet

use, particularly by young people, leads to greater social involvement (Rasanen and Kouvo, 2005). Other studies also report that internet users tend to have more contact with family members and make more new friends than non-users (Katz and Aspden, 1995, Kraut et al, 2002).

Not only do individuals respond to each other via the Internet, but entire interpersonal communities may be created online. Howard Rheingold (1996) claims that virtual communities help people expand their social circles and "life will be happier for the on-line individual" (p. 298) precisely because virtual community members are bound by common interests and goals. Parks (1996) shares the view that online groups contribute to greater rates of relationship building and that online personal relationships are often built over time, continued through combined use of the Internet and other communication channels, and often lead to face-to-face interactions. Online communication may then supplement traditional methods of keeping up social contacts (K:atz and Aspden, 1995; Lievrouw, 2001).

Others have argued for the opposite. According to Calhoun (1991), the me dia's ability to expand people's range of experiences tends to generate false impressions of greater social contact. This type of connectivity is often indirect, more imagined and less real. Often sharing an imaginatively constructed identity, instead of creating communities, these indirect social relationships are merely imagined communities, the feeling of wanting to belong to a group. The traditional stance in sociological analysis is that physical co-presence is necessa1y for significant and intimate social interaction (Cerulo, 1997).

Some research further suggests that online connectivity is more likely to produce social isolation and depression (Kiesler, et al., 1984). The associations of internet use with the possibility of meeting friends and other forms of sociability have been reported as weak or nearly non-existent (Franzen, 2003; Gershuny, 2003). A cross-sectional survey study of internet use in American households claims that internet use actually contributes to social isolation (Nie and Erbring, 2000). The authors believe that as internet use is essentially an individual activity, the potential psychological and emotional effects of increased internet use could be more people being home alone and anonymous, particularly those under the age of 25. Furthermore, internet use may create the issue of identity deception and confusion (Turkle, 1995). As internet users have the freedom to camouflage or hide their social identities, or even create false identities, this may lead to the virtual world being the preferred space to the physical reality and subsequent depression in everyday reality.

With the opposing interpretations and their associated empirical findings presented above, it is apparent that the Internet is a powerful yet ambivalent technology. This has led to some recent longitudinal (Kraut et al., 2002) and meta-analysis-based research (Shklovski et al., 2005), but the outcomes are still mixed. In order to untangle the contradiction, some researchers have advanced the argument of adopting a more differentiated view of the Internet and its social impact (Kraut et al., 2005, Shklovski et al., 2005; Yamauchi and Coget, 2002): First, the Internet may have heterogeneous effects for heterogeneous people. People with different demographic characteristics possibly are affected by the Internet differently. Second, since the Internet is a complex and diverse technology, its effects may vary depending on the purpose of its use. Examinations of different uses of the Internet for different relationships will be more likely to discover how using the Internet in these ways affects social interaction.

Method

11.1. Instrumentation

This study is based on data from a survey of 396 students (N = 396) attending two major colleges and a university in Cyprus. A questionnaire is constructed to measure five groups of variables including TV viewing, internet use, pro-social vs. anti-social behavior, social attitudes and gender-relations. The questionnaire also has ten demographic items including age, country of origin, gender, years in college, major of study, and family background. Measures of TV viewing consist of locations of TV viewing, TV viewing time, frequencies of viewing different types of TV programs, frequency of discussions with friends about TV programs, and frequency of interaction with TV program presenters, producers or actors. Measures of internet use are based on participants' responses of locations to access the Internet, time spent online, frequency of different uses, frequency of discussions with friends about internet experience, and assessment of internet use on social connectivity and academic performance. These measures are captured using a 5-point, quasi-logarithmic Likert-scale. For example, frequency measures have response categories ranging from "never," "sometimes," "frequently," "nearly always," and "always." Time spent watching TVand on the Internet have response categories ranging from "never," "about an hour daily," "about two hours daily," "about tl1tee hours daily," and "more than three hours daily."

Measures of pro-social vs. anti-social behavior include frequencies of various weekend activities, interaction with friends, drug use, physical and verbal aggression tendencies, frequencies of watching violent/ horror films on TV and online, and frequencies of arguing with parents and friends. These measures are also captured using a 5-point, quasi-logarithmic Likert-scale, with response categories ranging from "never," "sometimes," "frequently," "nearly always," and "always." Finally, social attitude and gender relations are described by dichotomous measures including enjoyment of school subjects, musical instrument and sports, interaction with siblings and friends, membership in clubs and societies, depression tendency, and gender of friends as well as attitude toward the presence of female on the Internet. Reliability analyses indicate that measures of pro-social vs. anti-social behavior are reliable (Cronbach's = .63), measures of social attitude are reasonably reliable (Cronbach's alpha = .48), but reliability coefficient for gender relations is low (Cronbach's alpha = .19).

11.2. Description of the Sample

The survey sample includes 396 participants with 130 and 131 students from two major colleges and 135 from the University of Cyprus. The respondents consisted of 32% men and 68% women, and 89% of them were full-time students and 11% were part-time. Among them, 86% were Greek Cypriots, 1% were Turkish Cypriots, and 13% were International students. The breakdown of years in college is as follows: first year 19%, second year 14%, third year 25%, fourth year 29%, and fifth year 13%

11.3. Measurement of Independent and Dependent Variable

In terms of TV viewing, an overwhelming 90% of the respondents claimed watching TV only from home as opposed to other locations or from the Internet. The breakdown of TV viewing time is as follows: about 6% never watching TV, 33% and 31% watching about 1 and 2 hours daily, and 15% and 16% watching about 3 hours daily and more than 3 hours daily respectively. Frequencies of viewing various types of TV programs revealed that respondents seemed to watch entertainment, informational and educational fairly indiscriminatingly although a slightly higher percentage, about 40% of them, said they would prefer entertainment programs. The breakdown of the frequencies is shown in Table 1.

Type of TV Program	Response Category	Number of Cases	Percentage
Entertainment Programs	Never	21	5.3
	Sometimes	215	54.3
	Frequently	104	26.3
	Nearly Always	42	10.6
	Always	14	3.5
Informational Programs	Never	38	9.6
	Sometimes	256	64.6
	Frequently	78	19.7
	Nearly Always	14	3.5
	Always	10	2.5
Educational Programs	Never	65	16.4
	Sometimes	250	63.1
	Frequently	64	16.2
	Nearly Always	6	1.5
	Always	11	2.8

Table 1.Frequencies of watching entertainment, informational and educational programs on TV

Frequencies of discussions with friends about TV programs suggested that about 44% and 31% of respondents would discuss TV programs with their friends either sometimes or frequently. However, only about 36% and 5% would interact with TV presenters, producers or actors on the same levels.

Measures of internet use showed a remarkable contrast from TV viewing behaviour. About 50% of the respondents claimed accessing the Internet from all locations including home, work, school, game centers, Internet cafes and other public places as opposed to the 33% who would only access tl1e Internet from home. The breakdown of internet use is as follows: 2% never used the Internet, 13% spent about 1 and 2 hours daily on the Internet respectively, 14% spent about 3 hours daily on the Internet, and finally, about 58% spent more than 3 hours daily on the Internet compared to the 16% who reported watching TV more than 3 hours daily. Frequencies of various internet uses showed that most people mainly used the Internet for informational and educational purposes. The breakdown of the frequencies is shown in Table 2.

Table 2. Frequencies of accessing the Internet for various purposes

Type of Intemet Use	Response Category	Number of Cases	Percentage
Entertainment	Never	46	11.6
	Sometimes	162	40.9
	Frequently	123	31.1
	Nearly Always	37	9.3
	Always	28	7.1
Information	Never	13	3.3
	Sometimes	66	16.7
	Frequently	145	36.6
	Nearly Always	100	25.3
	.Always	72	18.2
Education	Never	19	4.8
	Sometimes	94	23.7
	Frequently	145	36.6
	Nearly Always	89	22.5
	Always	49	12.4

Keeping up Communication	Never	127	32.1
	Sometimes	80	20.2
	Frequently	98	24.7
	Nearly Always	59	14.9
	Always	32	8.1
Making New Friends	Never	277	69.9
	Sometimes	96	24.2
	Frequently	15	3.8
	Nearly Always	3	.8
	Always	5	1.3
Online Community	Never	279	70.5
	Sometimes	81	20.5
	Frequently	21	5.3
	Nearly Always	6	1.5
	Always	9	2.3

Frequencies of discussions with friends about internet use showed that about 61% would discuss their internet experience with their friends. Regarding the impact of internet use, about 76% of the respondents believed that the Internet did not help them expend their social circles; about 35% claimed internet use did not improve their academic performance. Overall, about 58% of the respondents considered the Internet as useful, sometimes useful or highly useful.

Measures of pro-social and anti-social behavior revealed a rather puzzling picture. On the one hand, the survey participants seemed to be a group of rather social young people -- about 82% of them usually spent weekend nights going out or going to a friend's; about 96% of them socialized with their friends outside school. On the other hand, about 10% said they sometimes used drugs, 4% used drugs frequently, and about 2% used drugs nearly always or always. Furthermore, about 65% admitted of being physically aggressive (pushing or hitting someone) with 10% being always physically aggressive. Equally alarming, about 90% of the respondents acknowledged themselves as being verbally aggressive with 31% characterizing themselves as always being verbally aggressive. These aggressive tendencies are also reflected in the frequencies of arguing with parents and friends. About 77% and 45% of the respondents said that they would argue with their parents and friends and 23% and 14% would argue with parents and friends frequently or more often than tlrnt. Finally, about 59% of the respondents reported that they enjoyed watching violent films on TV, and 73% said that they enjoyed watching horror films on TV. However, only 20% and 25% said they enjoyed violent and horror films online.

Measures of social attitude also suggested contradictive interpretations. These responses indicated that this group of students would help their friends and younger siblings with their lessons if they had one (about 92% and 70% respectively). They enjoyed school (about 60%), were active in sports (about 46%), belonged to at least one club or society (about 33%), and quite a few of them could play a musical

instrument (26%). In spite of these, a startling 92% said they sometimes felt unhappy and sad. Likewise, about 70% said they wished that they had more friends.

Finally, measures of gender relations revealed that although about 40% of the respondents reported of having friends of both genders, about 45% of them believed that girls would ruin the freedom of expression in an online chat room.

Results

1. Correlations of TV Viewing Behaviour with Other Variables

Correlation analyses on TV viewing variables rendered the following findings:

- The correlation of TV viewing time with the frequency of watching entertainment programs on TV was .47, p <.01. This suggests that TV viewers tend to prefer entertainment programs to other types of programs, and TV is still considered by many a major source of entertainment.
- The correlation of TV viewing time with the frequency of discussions with friends about TV programs was .32, p <.01. That is, TV viewing increases the likelihood of discussions with friends about the viewing experiences, therefore, TV viewing can be possibly interpreted as a frame of reference for socialization.
- Increased viewing of informational programs on TV was correlated with the likelihood of enjoying school subjects and belonging to a club or society, r = .13 and .12, p<.01 and

- Increased viewing of educational programs on TV was correlated with the likelihood of helping one's siblings and friends with their lessons, r = .21 and .16, p <.01. The above four results support the conclusion that TV offers educational benefits to young viewers and that it encourages social learning and social interaction.

- TV viewing time was negatively correlated with the likelihood of enjoying school subjects, r = -.14, p <.01. This result seems to support the view of the general negative

influences of TV on young viewers' learning behaviour. It also emphasizes that the type of TV content viewed (educational vs. other types of programs), along with the amount of viewing, is important in determine the precise relationship between TV viewing and learning behaviour.

- TV viewing time was negatively correlated with the likelihood of playing a musical instrument, r = -.12, p <.01. Again, this finding confirms the idea that increased TV viewing

(especially of certain types of content) tends to prevent young people from active development in other areas.

- TV viewing time was correlated with the likelihood of feeling depressed, r = .13, p

<.01. This result supports the view that increased TV viewing tends to distort the perception of reality which may lead to the TV world being the preferred space to the physical reality and subsequent depression.

.17 Increased 1V viewing was correlated with the likelihood of verbal aggression, r =, p <.01 and

- Increased viewing of informational programs on 1V was correlated with the likelihood of arguing with friends, r = .14, p <.01. These two results assert the conclusion of previous research that there is an association between 1V viewing and verbal and/or physical aggression.

111.2 Correlations of Internet Use with Other Variables

Correlation analyses on internet use produced the following results:

- The correlations of time spent online with frequencies of internet use for entertainment, for information, for keeping up communication with people already known, and for making new friends were .38, .31, .39 and .40. All results were significant beyond the
.1 level. These results indicate that increased time online is associated with various internet uses instead of a particular use. Overall internet use may be disaggregated into a set of components such as entertainment, instrumental information seeking, and communication with friends, family and strangers. This result also supports the argument that the effects of the

- Time spent online was correlated with the likelihood of discussions with friends about the internet experience, r = .31, p <.01. That is, in a broad sense, internet use can serve as a frame of reference for interpersonal communication, perhaps more so with friends than with strangers in order to increase one's social connectivity.
-
- Increased internet use for informational purpose was correlated with the likelihood of enjoying school subjects and belonging to a club or society, r = .12 and .18, p <.01. These results support the notion that increased internet use does not necessarily produce positive or negative social impact. Rather, it is the particularly type of use that affects social involvement and psychological wellbeing.
-
- Increased internet use for keeping up communication was positively correlated with the likelihood of belonging to a club or society, r = .13 and negatively correlated with the likelihood of being active in sports, r = -.13, p <.01. These results hinge on two points. First, the Internet is used for a wide range of functions, thus using the Internet for different purposes will have different effects. It is likely that the more one uses the Internet for social communication, the more socially involved one becomes. Furthermore, self-selection may play a role in internet use. It has been suggested (Kraut et al., 2000) that, for example, extraverts tend to use the Internet for social communication which increases social activities. Second, compared to watching TV, the Internet is a technology that requires more engagement and attention, more time spent online may lead to reduction in some social activities.
-
- Use of the Internet for educational purpose was correlated with the possibility of helping one's siblings r =.13 and negatively correlated with the

likelihood of being active in sports, r = -.13, both results were significant beyond the .01 level. Once again, these results support the view that the social outcome of internet use varies depending on the type of use. In this case, educational use may lead to better interaction with family members as opposed to other types of interpersonal communication.

- Time spent online was correlated with the likelihood of believing that girls ruin the freedom of expression online, r = .19, p <.01. This result questions the power of the

Internet to generate new behavioral norms regarding gender stereotyping. Regardless the technical features of the Internet, it is likely that certain social norms may be carried from a more traditional medium (TV) to a new medium (the Internet).

Increased internet use was correlated with the likelihood of verbal aggression, r =, p <.01 and

- Increased internet use was correlated with the likelihood of arguing with one's friends, r = .20, p <.01. Similar to TV viewing, the above two results suggest the association between internet use and verbal aggression.

- Increased internet use for entertainment purposes was correlated with the likelihood of using drugs, r = .16, p <.01. Previous research (Kraut et al., 2005) has suggested that using television primarily as an entertainment source is associated with decline in social engagement, which subsequently may lead to social isolation and depression. The above result suggests tlrnt using the Internet mainly for entertainment may also produce negative social outcome.

- Increased internet use for informational purpose was correlated with the likelihood of feeling sad and unhappy, r = .15, p <.01. This result once again emphasizes the importance of differentiated use and the role self-selection plays in Internet use and its associated social outcome. It may well be that those who choose to use the Internet for social communication are more likely to experience greater social involvement.

- Increased use of the Internet for making new friends was correlated with the likelihood of arguing with friends and feeling the need of having more friends, r = .20 and .21, p <.01. These results support the view that physical co-presence is necessary for significant social interaction. The traditional stance in interpersonal communication is that face-to-face exchanges are considered the most substantive and meaningful form of interaction whereas online people can only make indirect and less intimate connections with others.

III.3 Inter-Correlations between TV Viewing and Internet Use

- The correlation of TV viewing time and time spent online was .13, p < .01. Contrary to the possibility of functional displacement where the Internet is displacing or reducing TV viewing, the Internet and TV watching may be in an ambiguously parallel relationship in which increase in use of one medium does not necessarily decrease, but possibly increases in use of another, depending on the purpose of the use

- The likelihood of enjoying violent and horror films on TV was correlated with the likelihood of enjoying these films online, r = .43 and .43 respectively, p <.01. That is, the preferred type of TV content viewed is in parallel with the preferred internet use. This result once again contradicts the functional displacement hypothesis which claims that a new technology will displace the old to the extent the new technology can serve similar functions.

4. Regression Results

As many of the independent and dependent variables are inter-correlated, a step-wise regression analysis was conducted to test the predictive power of the identified independent variables. Enjoyment of violent films on TV, enjoyment of horror films on TV, and time spent on the Internet emerged as significant predictors of the likelihood of enjoyment of violent films on the Internet. Enjoyment of violent films on TV (beta coefficient = .429) explained 18.4% of the variance in the likelihood of enjoying violent films online. Together with enjoyment of horror films on TV (beta coefficient = .136) and time spent on the Internet (beta coefficient = .096), the percentage of variance explained increased to 20.7 ($F [3, 395] = 34.036$, $p < .001$). This result emphasizes the need to further investigate the effects of internet use on TV viewing as the relationship between the two variables seems to be far more complex than a straightforward functional displacement. It is also possible that this relationship may be moderated by factors such as self-selection. That is, those who choose to view a particular type of TV content tend to access the Internet for the same purpose.

IV. Discussion and Conclusion

The fact that several significant correlations render the television viewing experience an extension or continuum of previous studies should not come as a surprise. More generally, these conclusions fall under the James Lull "relational" typology, wherein television experiences are used as a coin of exchange between the audience and more specifically, there is again a continuum in the findings about correlations between television viewing and other pro-social activities, like information program lovers belonging to a club or society and increasingly helping siblings and friends; this also happens with increased viewing of educational programs. With increased television viewing, negative attitudes toward involvement in sports and the increased likelihood of verbal aggression, would also confirm previous studies about TV viewing being related to aggression and avoidance of creative leisure activities, such as sports. But one of the most disquieting results, perhaps, is the significant correlation between TV viewing and the likelihood of feeling depressed among young people as this negative tendency may be reinforced with increased TV viewing and that it may extend into adulthood

Similarly, in the results relating internet use with sociability expression, spending more time online would lead to more discussions with friends and wanting to belong to a club or society, but also increased verbal aggression, and a tendency for depression. As internet use for one purpose may extend into many other areas of daily life, the social impact of the Internet needs to be treated as a differentiable variable: it may vary depending on the frequency of use as well as purpose of use just as that the amount of TV viewing, along with the type of content viewed, determine the effects of TV watching on socialization behaviour. Furthermore, self-selection may play an important role in moderating the effects of media use on sociability. Evidence

suggests that those who choose to view certain types of TV content (for example, entertainment programs or violent or horror films) tend to access the Internet for the same purposes. This also casts doubt on the idea that the Internet will reduce the dominance of TV in daily life as TV viewing displaced to an extent radio and print media. Although it would seem logical that the Internet could displace TV as a source of entertainment and information, it seems that internet use and TV viewing may exist in a much more complex and contingent relationship.

Also, although a number of effects of TV viewing and internet use on sociability expression are significant, their effect size is small. This suggests that perhaps the most important aspects of social life such as closest relationships or emotional lives are comparatively stable. Therefore, the Internet may have fundamental effects on social interaction and ultimately psychological well-being, these effects are likely to be slow in emerging. Research thus needs to focus on particular uses of the Internet for particular relationships in order to understand how using the Internet in these ways affects sociability expression.

In spite of the similarities in the results with regard to the two media and the continuums in the findings, a big reversal from the very nature of these findings does loom big and inviting in the research field. While young people increase their use of TV and particularly the Internet, they are likely to experience some negative effects on their psychological well being. This seems to be inagreement with Kiesler et al (1984) that online connectivity is unlikely to create genuine personal relationships and are more likely to produce social isolation and depression. Facts which definitely do not speak for increased sociability but contrariwise testify to loneliness, lack of support and friendly solidarity. Are the imagined and virtual friendly communities created, not substantial enough to take the place of bonds and affection created by face-to-face contact and communication exchange? And are the friendly relationships and exchanges created with television (or the Internet) experiences focal points, superficial and transitory, creating no steady or personal affiliations that can actually see young people through the challenges and the siren calls of contemporary society?

These are questions that call for further research, as the reversal is not in the sphere of correlations between media experience and conventionally defined sociability, but in the relationship between media experience and the human psyche, with no reinforcement occurring through media use, of self-confidence and with no reduction of anxiety. It is also worthwhile to bear in mind that there are still many results occurring from this study which have not been examined, so the present paper should really be considered as work in progress.

Bibliography

- Calhoun, C/ (1991) “Indirect relationships and imagine communities: Large-scale integration and the transformation of everyday life”, in P. Bourdieu and J.S. Colemen (Eds.) Social theory for a changing society. Boulder, CO: Vestview Press.
- Campbell, A. (1998) "The social impact of the information revolution". Keynote conference paper presented at the international conference of Internet research and information for social scientists, 25-27 March 1998, Bristol, UK.
- Cana1y, DJ. and Spitzberg, R.H. (1993) "Loneliness and media gratifications".
- Communication Research, 20 (6), pp. 800-21.
- Cerulo, K. A. (1997) "Reforming social concepts for a brave new (virtual) world". Social Inquiry, 67 (1), pp. 48-58.
- Dominick, Joseph, R. (2002) The Dynamics of Mass Communication. New York: McGraw Hill.
- Finn, S and Gomm, M.B. (1988) "Social isolation and social support as correlates of television viewing motivations". Communication Research, 15 (2), pp. 135-58.
- Franzen, A. (2003) "Social capital and the Internet: Evidence from Swiss Panel Data".
- Kyklos, 56(3), pp. 341-360.
- Gunter, B. and McAleer, J. (1997) Children & Television. London: Routledge.
- Katz, J. and Aspden, P. (1997) "A nation of strangers?". Communications of the ACM, 40(12), pp. 81-86.
- Kraut, R. E., Kiesler, S., Boneva, B. and Shklovski, I. (2005) "Examining the impact of Internet use on TV viewing: Details make a difference", in R. Kraut, M. Brynin, and S. Kiesler (Eds) Domesticating Information Technology. Oxford University Press.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B. and Cummings, J. (2002) "Internet Paradox revisited".
- Journal of Social Issues, 58(1), pp. 49-74.
- Gershuny, J. (2003) "Web use and Net nerds: A neofunctionalist analysis of the impact of information technology at home". Social Forces, 82(1), pp. 141-168.
- Kiesler, S., Siegel, J., and McGuire, T. (1984) "Social psychological aspects of computer
- mediated communication". American Psychologist, 38, pp. 1123-1134.
- Livingstone, S. (1999) "New media, new audiences?". New Media and Society, 1 (1), pp.
- 59-66.
- Lull, J. (1982) "The social uses of television", in D.C. ·whitney et al. (Eds) Mass Communication Review Yearbook, Vol. 3. Beverly Hills, CA: Sage.McKenna, K. and Bargh, J. A. (2000) "Plan 9 from cyberspace: The implications of the Internet for personality and social psychology". Personality & Social Psychology Review, 4(1), pp. 57-75.
- McLeod, Jack M., Kosicki, Gerald, M. and Pan Zhongdang (1991) "Understanding and Misunderstanding Media Effects", in Curran, J. and Gurevitich, M. (Eds) Mass Media and
- Society. London: Edward Arnold.
- McQuail, Denis (2000) Mass Communication Theory. London: Sage. .
- Nie, N. H. and Erbring, L. (2000) Internet and society. A report by the Stanford Institute for the Quantitative Study of Society (online). Available from:http://www.stanford.edu/group/siqss/PressRelease/internetStudy.htm(Accessed 18 July, 2005).

- Meyoritz, Joshua (1985) No Sense of Place: the Impact of Electronic Media on Social Behaviour. Oxford: Oxford University Press, pp. 307-29.
- Morley, David (1992) Television, Audiences and Cultural Studies. London: Routledge. Parks, M. (1996) "Making friends in Cyberspace". Journal of Communication, 46 (1), pp.
- 80-97.
- Rasanen, P. and Kouvo, A. (2005) "Has the Internet impact on social activities and interpersonal involvement? A comparison of Finland and Britain". Janus, 13(1), pp. 21-38.
- Rheingold, H. (1996) "The virtual community"' in K. M. Galvin and P. Cooper, (Eds)
- Making connections: Readings in relational communication. Los Angeles, CA: Roxbury Publishing Company.
- Rubin, A.M., Perse, E.M. and Powerll, E. (1990) "Loneliness, parasocial interaction and local TV news viewing". Communication Research, 14 (2), pp. 246-48.
- Shklovski, I., Kiesler, S. and Kraut, R. E. (2005) "The Internet and Social Interaction: A
- Meta-analysis and Critique of Studies, 1995-2003 ': in R. Kraut, M. Brynin, and S. Kiesler (Eds) Domesticating Information Technology. Oxford University Press.
- Turkle, S. (1995) Life on the screen: Identity in the age of the Internet. New York: Simon & Schuster.
- Yamauchi, Y. and Coget, J. F. (2002) Untangling the social impact of the Internet: A
- large-scale survey. Information Systems \Vorking Paper Series (online). Available from: http://www.anderson.ucla.edu/acad unit/info sys/ (see IS Research Program). (Accessed 21 July, 2005).

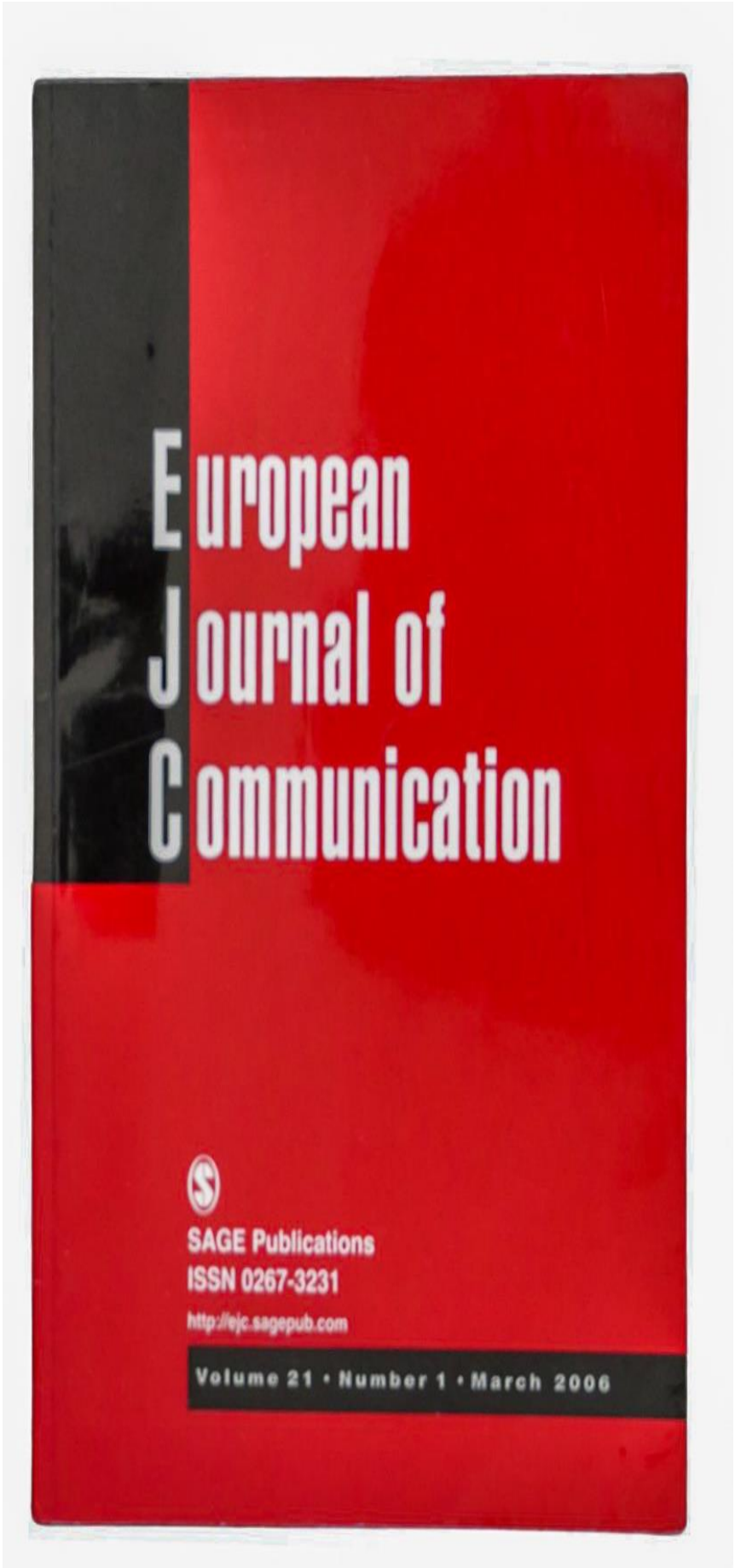
European
Journal of
Communication
SAGE Publications
ISSN 0267-3231
http://ejc.sagepub.com
Volume 21 • Number 1 • March 2006

7.CYPRUS TELEVISION, DIALECT PRODUCTIONS AND DEMOTIC CULTURE: URBANIZATION, WESTERNIZATION, OR NEW RESISTANCE IDENTITIES?

Dr. NAYIA ROUSSOU

(IN "EUROPEAN JOURNAL OF COMMUNICATION, VOL. 21 NUMBER 1, MARCH 2006)

ABSTRACT

This article examines the television programme preferences in Cyprus over the last 10 years or so, from the Engllish-languge programmes popular during the public broadcasting monopoly period and up to the mid-1990's, to the imported Greek productions, in the Panhellenic demotic, after the pluralism of the 1990\s and up to more recent times, when productions in the Cypriot dialect have become very popular on all Cypriot television channels. The significance of language in the expresseion of a people's culture is discussed, but at the same time, some of the content transition from rural to urban themes and modalities in dialect programmes. Today, Cypriots live in a changing, fragmented world. Could this phenomenal turn to dialect productions (with their satirical self-derision) be a voic of (modernized) demotic expression or is it a type of auochthonous cultural resistance to te embraces of Europeanization and globalization?

Key Words: dialect, language, resistance, rural, urban

Introduction

Television was set up in Cyprus by the British government in 1959 and up until the 1990's, the Cyprus Broadcasting Corporation, broadcast TV programmes that were in the majority English-language productions mainly from America. This attracted heavy criticism in the1980's, suggesting that these programmes were a form of "cultural imperialism" or even "ill-formed (base) products of culture". The only Greek-language programmes in standard Modern Greek besides news and information programmes were Greek films or theatrical plays in Greek, adapted for television. In 1990, privatization of the media and the ensuing pluralism brought to the screens a number of programmes rather different, from the climate that Charlotte Brundson (2000:168) describes as "the public service ethos," i.e. more commercially-oriented with regard to aesthetics, contents and social perspectives. Between 1994 and 1997 Greek programmes dominated the Cyprus channels, transmitting the popular culture of mainland Greece, in the Panhellenic Demotic[2] language. These programmes articulated the trends, the throes, the joys and the agonies of working-class and urban middle-classes in Greece, a country whose culture is very close to the Cyprus culture. The official language in Cyprus is Panhellenic Greek, whereas the unofficial, spoken vernacular, is the Cyprus Dialect. During these years, the only Cyprus productions using the Dialect, continued to be the so-called Cypriot "sketches", which had also been a popular format before privatization. The sketches were about aspects of rural life and were rather poor in aesthetics, language, or "*mise-en-scene*" principles. The popularity

[2] The "Demotic" language, or "Standard Modern Greek" or "Panhellenic Greek" , as termed, should be distinguished from the "Demotic" Culture, or traditional culture, with its usually agrarian values in socio-cultural norms and patterns of behaviour, which is the subject of the present paper.

however of mainland Greek productions initiated a new cultural climate in television, as producers became more alert to the popularity, among the Greek-Cypriot population, of the Greek language, as opposed to English which had dominated television before. So, channels responded by beginning to produce Cyprus Dialect productions at an even faster pace, Meanwhile, over the last five years or so a spectacular change has also occurred in the content of the Dialect programmes, aside from their high position in the ratings (Tabgle 1). Ratings results shown iin the table have been chosen randomly, in order to give a flavour of Cypriot audiences' preferences since 1995 – the last year that English-language programmes dominated the ratings.

Top Five Rated Programmes (1995-2004)

Year	Programme	Rating
	Title of Program (Description - i.e. Dialect or Greek Demotic etc.	**Percentage**
1995	1. Beverly Hills – English	57.50%
	2. Married with Children - English	49.40%
	3. Knightrider – English	41.30%
	4. Miami Vice – Engl.	19.70%
	5. Afetiries - Cypriot Prod. (Panhellenic Demotic)	19.70%
1997	1. News at 8.30	55,00%
	2.To Kafenion (The Coffee shop) (Dialect)	46.80%
	3.Kalimera Zoi (Good morning life) (Greek Demotic Prod.)	44%
	4. Efharisto Savvatovradho (Pleasant Saturday Night) (Cyprus. Product – in Demotic. Greek)	43.12%
	5. Pater Imon (Our father) (Greek Demotic Production)	43.20%
2000	1. Grafio Taxi (Taxi Office) (Cyprus Dialect Prod.)	39.20%
	2. To Kafenion (Dialect)	37.50%
	3. Ke I Pantremeni Ehoun Psihi (Married men also have a Soul) (Greek Demotic.)	36.70%
	4. Angigma Psihis (Touch of the Soul) (Greek Demotic)	35,00%
	5. Kalimera Zoi (Greek Demotic)	
		35.20%
2003	"Vourate Gitoni" (Neighbours, Help) (Cyprus Dialect Prod.)	61.60%
	"Vourate Gitoni" (Neighbours, Help) (Cyprus Dialect Prod.)	58.80%
	"Vourate Gitoni" (Neighbours, Help) (Cyprus Dialect Prod.)	46.20%
	"Formula 1" (Narration: Greek Demotic)	43.40%
	"Vourate Gitoni" (Neighbours, Help) (Cyprus Dialect Prod.)	38.10%
2004	I Takki – Dialect	49.80%
	Fame Story 3 In Concert (Greek Prod.- Demotic)	42.80%
	Pou Pame (Whereto?) (Greek Production - Demotic)	42.50%
	Vourate Gitoni - Dialect	41.80%
	Vourate Gitoni - Dialect	41.20%

1. Findings from research by N. Roussou (1995) on "Factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggressiveness in Children and Young People". (See references) From a.g.b. website. (See references)
4. As above
[5]5. As above

Demotic and Dialect Productions in Cyprus Before Pluralism

After the Independence of Cyprus, in 1960, the programmes in standard Modern or Panhellenic Greek (predominantly Greek films or stage plays produced for television), the Cypriot dialect sketches as well as news and information programmes, constituted a postcolonial move towards the consolidation of the national-cultural identity of the Greek-Cypriots, in transition from foreign rule to the status of a new state. One could not, of course, speak about a "national identity" for all the Cypriots - Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots - as Cyprus never did become a nation-state after gaining its constitution in 1960; the two communities having strong attachments to Greece and Turkey. Therefore, language encapsuled in the Panhellenic Demotic, constitutes a solid symbol and instrument of identity, for Greek-Cypriots was, with the Cypriot Dialect running second in significance.

Until privatization of the broadcast media in the 90's, Cyprus dialect productions or "sketches" were in a theatrical style with simple scripts, uncomplicated characters and autochthonous, extended narratives. The main plots usually revolved around arranged marriages, family feuds vendettas about land and water, church festivities, or socio-economic clashes among rural inhabitants; they generally portrayed a countryside lifestyle moving from tradition to modernity.

It is not surprising therefore, that the Cyprus dialect, not being the official language of the country, was at the start of postcolonialism framed in the role of the vulgar language with little intellectual status, considered by some (a dialect corresponding to an «agricultural traditional society, inadequate as a language instrument or horizon of thought». (Prodromou, 1995:87)

In a research report on "Language and Identity in Cyprus", Sciriha (1995:13), mentions, in her turn that the Dialect is spoken in "informal settings at home, with friends, or with shop assistants", while Standard Modern Greek is used more in formal domains.

It is not surprising therefore that Sciriha's (Ibid:19) sample, did not, at the time, consider the Dialect appropriate for television programmes. 'Dialect, according to the Collins Concise English Dictionary, is defined as 'a form of a language considered inferior'. There are many subdivisions of the Cypriot dialect in fifferent areas of the county, with dfferent vocabuylaries and pronciations, always ranking below the Greek demotic as an instrument of linguistic expression.

Bourdieu (1991:60) makes his own peroposition zbout the significance of language in the power games that mark society and its ahgencies – television not edxcluded. He believes that lingist6ic expression is a battlefield between what is considered a 'distinguished' or 'legitimate' language, as opposed to other languages, which are 'incorrect' or'vulgar'. So, the author concludes:

…those who use (in speaking or writing) the vvarieties ranked as acceptable, exert a degree of control over those with the dominated linguistic habitus.

As language is associated with culture and power, it is important to examine the type of culture being articulated through the use of the Cypriot dialect in some of the most successful Cypriot television productions, following the onset of pluralism.

The onset of pluralism in television (1994) took place in an era after the Turkish invasion of 1974, which had left the island divided and its historial continuity mutilated. Greek-Ccypriots were still trying to make as hold and resounding a statement as possible about

the Greekness of the country, in the face of the Turkish invasion and occupation o the north. Language, therefore, reflected their cultural resistance to the fact of dichotomy and occupation a reassertion of the (Greek-Cypriot) cultural identity in all forums, in the face of the separation and seclusion of the Greek and Turkish communities. On the other hand, language and national culture are indivisible for many wirters, who point out that the role of the national language is central to how 'national culture organizes and sustains communal memory'' (Sarup, 1998:156).

Bfore privatization, Cypriot dialect productions employed integrated, continuous narrative that were well structured and supported the sociocultural identity of traditional Cypriotness. They offered fitting themes for a people going through the trials of postcolonial stabilization and post-invation political and economic trauma and struggle. A return to heritage, the norms of the countryside, the beginnings of modernity vstraidition in Cyprus, were the themes depictyed in the Cypriot dialect productions. Altogether, the ideas and plots in the dialect productions before privatization were oriented towards the support of the traditional support of their identity through these roots, or to see "secure moorings in a shifting world (Harvey, 1997:86), even more so in view of the onset of globalization and the oncoming embrace of Europeanization. After privatization, though, the most striking change in Cypriot dialect productions was, discursively speaking, the move from programmes signifying identity to programmes signifying what Grossberg (1987) describes as 'nomadic subjectivity', which is understood to traverse fixed determinations of odeology, discourse and identity, and, in doing so, to elude the marks of esssentialism'. The meta-privatization productions in the Cyprus dialect, therefore, can be described as expressive of the disjuncture in social continuity and the lack of cultural cohesion that accompanies contemporary Cypriot society. The intense rhythms of urbanization and the heterogeneity of city dwellers, the amalgam of lifestyles, the combination of western with Cypriot food, rules of conduct and entertainment, all delineate today a Cypriot society caught in an encounter between late tradition and late modernity; it is a society moving away from the 'essentialism' of fixed discourses and poised or crystallized cultural identities. As if in full accord, television productions in the Cypriot dialect have been creating and expressing a new style of demotic culture, which reflecs the social transition of the country from postcolonial to late modernity.

Although the main intention of this article is not to give analytical descriptions of the Cypriot productions, some examples from popular programmes serve to illustrate the argument.

Cypriot dialect productions today: urban echoes of rural sounds

The first 'transitional' dialect programme, marking the change between the traditional Cypriot sketch productions and the modern productions, set in an urban culture, was To Kafenion (The Coffee Shop) which appeared in 1997 and was broadcast for about five years, being shown on three different channels. The plot unfolded in an urban coffee shop in a suburb of the capital, Nicosia, pointing back to tradition. The set combined the traditional and the modern – e.g. a crystal radio set and a Coca-cola poster and a group of characters set in a traditional coffee-shop in the context of a modern society – almost setting the plot in a kind of 'glocal simulacrum' of the US series Cheers (Roussou and Richards, 20010.

Para Pente (To Five, as in reading the time on a clock) was another popular dialect series, in which the characters, both men and women are all involved in a bar, in odd conversations about society, sports, politics and their personal lives, using a mixture of

dialect and demotic. This was a more direct simulacrum of Chees, reminding us of the global dissemination of American television hits (Roussou and Richards, 2001).

I Horaites (The People of Hora) features a group of mostly uneducated people who have moved from their village to Nicosia, in a neighbourhood where workers struggle to make a living, unfolding their daily problems and efforts at happiness. The production pokes fun at these people, and their efforts at urbanization and modernization, as sthey have left the restful assurance of village tradition and sanctified custom to seek their fortunes in the city.
In Una Ratsa, another dialect production, which was not very highly rated, the protagonists centre around one family – two couples, the son of the one ouple, the gradmother and the servant, all living in the same house. They are city-born and their occupations, lifestyles and orientations are all urban middle class. They are depicted in a highly satirical and critical light by the author, who represents them as lazy and antagonistic; the marital relations are dysfunctional. As a reminder of the (westernized) multicultural expansion in Cypriot society, one of the protagonists, the Pakistani male servant, is cast in the graceless role of an uneducated, cunning and 'smell' foreigner who tries to take advantage of the family members employing him.

Vourate Gitoni (Neighbours, Help), one of the most recent and most successful dialect productions, is set in a block of flats in Nicosia, and features a loud, aggressive and dominant wife and a tough, chauvinistic husband. A loitering student daughter, an unmarried, silly, but pretty beautician and three young flat sharers, two boys and a girl, are the other principal characters. It is of interest to remark here on the influences of western youth cultures on gender norms, as young people do not, traditionally, share flats in Cypriot society.

Essentially, we are, again, talking about a parody of different conditions in an urban family (both father and mother are descended from rural villages) and their family and social relationships. We are given again the 'petite histoire' rather than the grand narrative of modernity, which aspires to sustain a fixed, coherent identity that was unfolding in the pre-privatization Cypriot 'sketch' productions.

Finally, in another popular programme, titled I Takki (The Solid Ones), the family is quite close, but all the relationships are represented in a vein of parody and satire. The mother, cast in the role of a school-teacher, is featured as quite ineffective professionally, the father is (unsuccessfully) in real estate and the daughter is ludicrously groping for success in the media world. The characters are all represented in an ironi tone, which derides ahd urban megalomania and familial conflict now quite usual in Cypriot urban life.

These programmes give us a taste of what is popular in Cypriot productions today.

The fortification of traditional identity in the pre-privatization dialect productions has given way to a new type of entertainment, a new type of popular culture being depicted, still in the dialect, but with aesthetic features that seem to rearticulate popular or demotic culture on television. A transition has taken place from the culture of traditional identity, to the disqueting expression of the social, uran soul, in agonizing transition from the local to European/global realities, expressed with heavy irony by the production forces of the television channels.

New discourses of power: from identity to social psyche
Bahtin (1981292) states that:
"….each social group speaks in its own 'social dialect' – possesses its own unique language
expressing shared values, perspectives, ideology and norms."

Social dialect, we might add, through the new cumulative representations on television, intersects not only with the everyday consciousness of viewers, but with their everyday speech as well. So this intersection between television semantics, ciic consciousness and the language used in society might eventually be turning into a process, which again according to Bahktin (1981) 'lins the psyche, language and social interaction'.

The dominant social ideology in Cyprus, however, has a playful, liminal character on Cypriot television today, though the dialect productions. Iis a power game that shifts the balance of status and hegemony away from standard modern Greek and the culture of mainland Greece o that of the dialect, even if only for laughs. The crucial question is what kind of power, and with what results? Do the Greek-Cypriots poke fun at their dialect, as well as their recently acquired urban ways? Or are they learning to rearticulate their demotic culture througha televisual criticism of modern lifestyles cast in a society of changing parameters from rural to urban and national to European, and onwards to global? Or is it a form of contemporized 'root' resistance to these changes, a statement of 'being' a television 'dialectic' chuckle, in the face of persisting, demanding challenges?

The dialect no longer expresses the identity of traditional Greek-Cypriotness, or if it does, it is an identity caught in the irony of subversion, dysconnectivity, an expression of the current Greek-Cypriot social psyche, caught in the tribulations of late modernity and globalization vs localization.

Conclusions

Identity, according to Hall and u Gay (1997:3), is not a matter of 'being' but of'becoming', Especially in the modern, postcolonial world, where the search for identity is 'not the so-called return to roots, but a coming-to-terms with "our routes", which is a more definitely discursive approach to identity'.

Sebba (1997:3), commenting o the significance of language and national culture, proposes that 'the real difference between "languages" and "dialects" is social; first, in terms of their social status; secondly in that a language is associated with nationhood and, to some extent, with "European ideas of Civilization".'

Panhellenic demotic Greek – associated with mainland Greece and European culture in general – is today losing the television ratings battle in Cyprus with the ascent of dialect productions, parodying, making fun of and literally walking away from traditional Cypriot culture peacefully embodied, in the pre-pluralism era, in the dialect 'sketches". The word, according to Bahktin (1981:293), becomes one' s own when the speaker 'populates it with his own intention'. This intention in television is discursively also populated, however, with the expressions of the audience, with whom the dialect productions are very popular.

True enough, in Cyprus today one frequently bears the words, phrases ande sayings used by the characters in the popular dialect productions (the television 'others') being uttered by Cypriots in their everyday conversations – by younger members of the

audience, in particular. Bahktin very explicitly points to this process of the population of language by other people' vocabularies and intentions:

The word in language is always half someone else's. It becomes one's own only when the speaker populates it with their own intentions, their own accent, when they appropriate the word, adapting it to their own semantic and expressive intention. (Bahktin, 1981:293-4)

This statement is not far removed from the disputed but partly justifiable hypothesis of Whorf (Carroll, 1999:381) that 'the distinctions employed by a language, may influence the ease with which a speaker can adopt a particular mode of thought'. The Cypriot dialect programmes mainly fall within the light entertainment genre, appealing directly to the norms and values of popular Cypriot (urban) culture, that previously did not feature in television programmes. One asks how much more effective this type of popular urban discourse could be in the life and the thoughts of people and how much, over time, could it really influence their social norms, choices and value patterns, their cultural attitudes and their cultural identities?

So the crucial question is, can there be a correlation between the accelerated use of the dialect and the historic/cultural moment in the fates of Greek-Cypriots? Is the dialect itself, loud, heavy and vibrant with vowels and multiple consonants, historicially resilient, tracing its roots from village to city, a contemporary example of resistance, simply offered for mass consumption? Or is it a liminal challenge to the status and sovereignty of the mainland Panhellenic Greek language and culture – as well as to the universality of the English language ande of northern and western cultures? Is it just creating a new discourse, a rearticulation of the demotic (popular) culture of contemporary urban Cypriot life, thus transgressing the planes of its relationship to identity and reaching into the precincts of the popular psyche, an ethos and a domestic perspective that is familiar, idiomorphic and unique to Cypriots, a kind of Contemporary ('nomadic') Greek-Cypriot reclaiming of Cypriot urban identity? Or alternatively, could the popularity of dialect comedies be marking a peak moment before the possible decline of the urbanized dialect, caught between local and Eur-global tensions and realities?

Identities and cultures are never static; they keep changing with the time and tides. More answers will probably be provided with changing patterns in the dialectics of Cypriot productions and their audiences in the short-term future, as Cyprus is now a member of the European community. A crtical question in media studies according to Mowlana (1996:366), is related to 'the evolution of linguistic for and specialized languages, under the impact of modern international communication technologies and the development of science and the arts'. Cyprus, like many other countries with dominant dialects – in Europe and across the world – is a country to monitor for further developments in linguistic modes and media representations, in view of its particular political problems and changing future.

Notes

1. Cyprus became in independent state with ts own constitution in 1960, having been a British colony from 1878 to 1960. The Cyprus Broadcasting Corporation ('Service', during British rule) was initiated as a public station in 1953 (radio) and 1959 (television). Privatization of the media came to the island in 1990, 16 years after the Turkish invasion, and the occupation of the northern part of the island wih the ensuing dichotomy of the country and of the population of Greek and Turkish-Cypriots. The article, therefore, deals with television in the Republic of Cyprus, which is populated by the Greek-

Cyprios, together with other minorities, whereas the Turkish-Cypriots essentially live in the occupied areas of the north, since 1974.

2. The 'demotic' language, or 'standard modern Greek' or "panhellenic Greek', as it is termed, should be distinguished from the general 'demotic' or tradtional culture, with its agrarian sociocultural norms andpatterns of behavior, demotic culture itself being an issue that is discussed in the present article.

References

- Bahtin, Mikhail (1981) 'Discourse in the Novel', The Dialogic Imagination: Four Essays by M.M Bahktin, ed. M. Holquist, trns. C. Emerson and M. Holquist. Austin, TX: University of Texan Press
- Bourdieu, Pierre 1991 "Language and Symbolic Power", Cambridge, Polity Press
- Brundson, Charlotte 2000, "The Feminist, the Housewife, and the Soap Opera". Clarendon Press, Oxford
- Carroll, Davi. W. (1999) Psychology of Language. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole
- Grossberg, L. (1987) The In-difference of Television', Screen 28: 28-45
- Hall, Stuart & du Gay Paul, eds. 1997, "Questions of Cultural Identity". London, Sage
- Harvey, David 1997 "The Condition of Postmodernity". London Blackwell
- Loyd, David 2001, "Adulteration and the Nation" in Castle, Gregory (2001) "Postcolonial Discourses: An Anthology." Oxford, UK, Blackwell
- Mowlana, Hamid 1996 "International Communication Research in the 21st Century: From Functionalism to Postmodernism and Beyond", pp. 353 – 369, in LHamelick, J. Cees and Olga Linn (eds.) Mass Communication Research on Problems and Policies. London: Sage
- Prodromou, Prodromos (1995) 'Economic Development, Social Transformation and Ideology, After 1974', pp. 73-104 in N. Peristianis and G. Tsangaras (eds) Anatomy of a Metamorphosis: Cyprus After 1974: Nicosia: Intercollegege Press (in Greek).
- Peristianis, Nicos 1995 "Right and Left, Greco-centrism, Cypro-centrism: the Pendulum of Group Identification, after 1974", in Peristianis & Tsangaras, eds, "Anatomy of a Metamorphosis: Cyprus After 1974: Nicosia: Intercollege Press (Greek)
- Roussou, N. & Richards, Mike (2001):"Cyprus Television and Global Postmodernity"
- (Co-authored with Mike Richards) in "Media Development" Vol. XLIX (1): 57-61
- Roussou, Nayia (1995) 'Factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggressiveness in Children and Young People', The Cyprus Review 8(2) 38-78
- Roussou, Nayia (2001) Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth. Nicosia: Intercollege Press.
-
- Sarup, Madan 1998 "Identity, Culture and the Postmodern World". Edinburgh, Edinburgh University Press
- Sciriha, Lydia 1995 "A Question of Identity: Language Use in Cyprus". Nicosia, Intercollege Press
- Sebba, Mark 1997, "Contact Languages", USA, Palgrave.

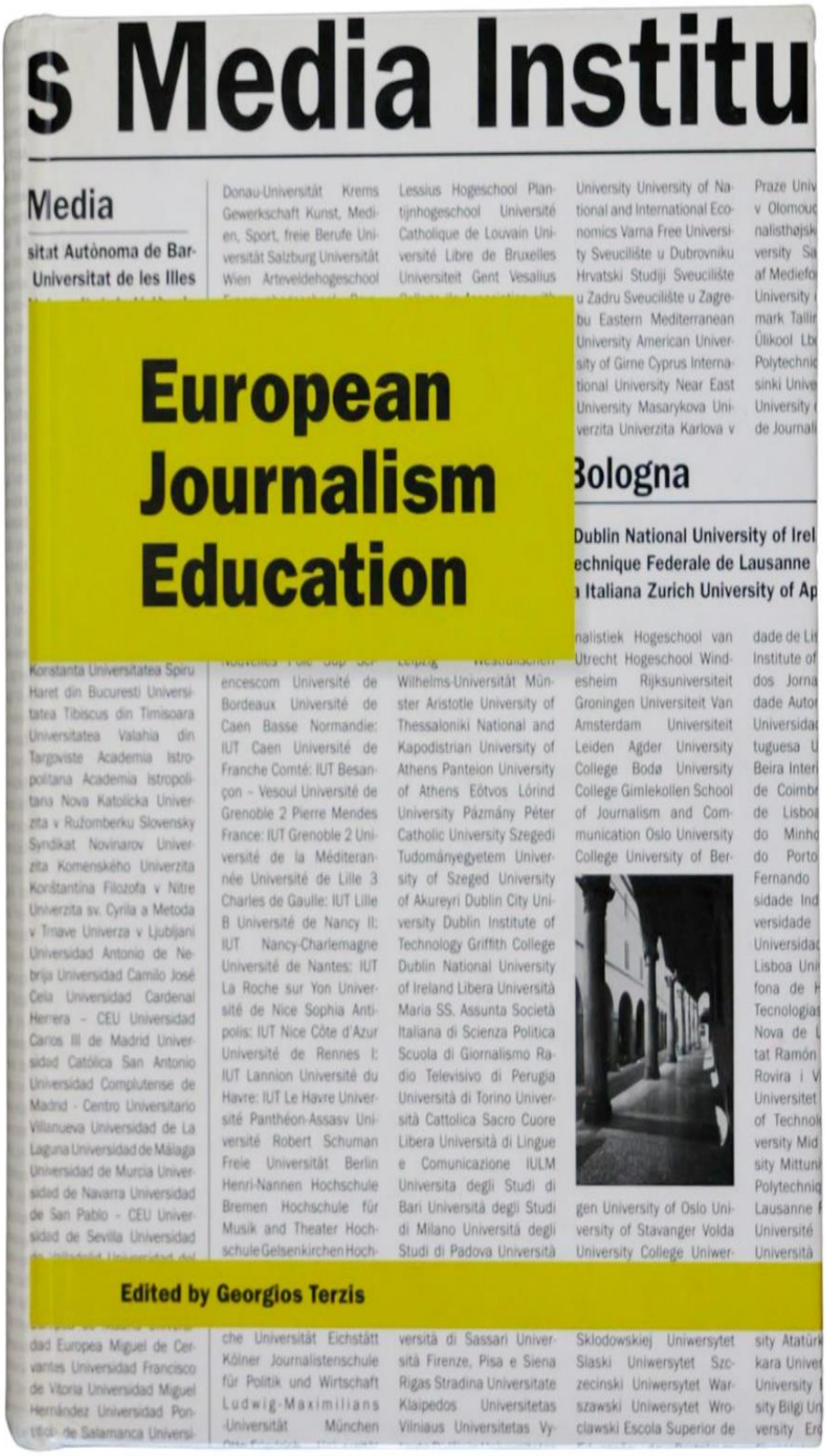
s Media Institu
Media
sitat Autònoma de Bar-
Universitat de les Illes
Donau-Universität Krems Gewerkschaft Kunst, Medien, Sport, freie Berufe Universität Salzburg Universität Wien Arteveldehogeschool
Lessius Hogeschool Plantijnhogeschool Université Catholique de Louvain Université Libre de Bruxelles Universiteit Gent Vesalius
University University of National and International Economics Varna Free University Sveučilište u Dubrovniku Hrvatski Studiji Sveučilište u Zadru Sveučilište u Zagrebu Eastern Mediterranean University American University of Girne Cyprus International University Near East University Masarykova Univerzita Univerzita Karlova v
Praze Univ
v Olomouc
nalisthøjsk
versity Sa
af Mediefo
University
mark Tallir
Ülikool Lb
Polytechnic
sinki Unive
University
de Journal
European
Journalism
Education
Bologna
Dublin National University of Irel
echnique Federale de Lausanne
Italiana Zurich University of Ap
Konstanta Universitatea Spiru Haret din Bucuresti Universitatea Tibiscus din Timisoara Universitatea Valahia din Targoviste Academia Istropolitana Academia Istropolitana Nova Katolícka Univerzita v Ružomberku Slovensky Syndikat Novinarov Univerzita Komenského Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave Univerza v Ljubljani Universidad Antonio de Nebrija Universidad Camilo José Cela Universidad Cardenal Herrera - CEU Universidad Carlos III de Madrid Universidad Católica San Antonio Universidad Complutense de Madrid - Centro Universitario Villanueva Universidad de La Laguna Universidad de Málaga Universidad de Murcia Universidad de Navarra Universidad de San Pablo - CEU Universidad de Sevilla Universidad
dad Europea Miguel de Cervantes Universidad Francisco de Vitoria Universidad Miguel Hernández Universidad Pontificia de Salamanca Universi-
encescom Université de Bordeaux Université de Caen Basse Normandie: IUT Caen Université de Franche Comté: IUT Besançon - Vesoul Université de Grenoble 2 Pierre Mendes France: IUT Grenoble 2 Université de la Méditeranée Université de Lille 3 Charles de Gaulle: IUT Lille B Université de Nancy II: IUT Nancy-Charlemagne Université de Nantes: IUT La Roche sur Yon Université de Nice Sophia Antipolis: IUT Nice Côte d'Azur Université de Rennes I: IUT Lannion Université du Havre: IUT Le Havre Université Panthéon-Assasv Université Robert Schuman Freie Universität Berlin Henri-Nannen Hochschule Bremen Hochschule für Musik and Theater Hochschule Gelsenkirchen Hoch-
Wilhelms-Universität Münster Aristotle University of Thessaloniki National and Kapodistrian University of Athens Panteion University of Athens Eötvos Lórind University Pázmány Péter Catholic University Szegedi Tudományegyetem University of Szeged University of Akureyri Dublin City University Dublin Institute of Technology Griffith College Dublin National University of Ireland Libera Università Maria SS. Assunta Società Italiana di Scienza Politica Scuola di Giornalismo Radio Televisivo di Perugia Università di Torino Università Cattolica Sacro Cuore Libera Università di Lingue e Comunicazione IULM Universita degli Studi di Bari Università degli Studi di Milano Università degli Studi di Padova Università
nalistiek Hogeschool van Utrecht Hogeschool Windesheim Rijksuniversiteit Groningen Universiteit Van Amsterdam Universiteit Leiden Agder University College Bodø University College Gimlekollen School of Journalism and Communication Oslo University College University of Ber-
gen University of Oslo University of Stavanger Volda University College Uniwer-
dade de Lis
Institute of
dos Jorna
dade Auto
Universidad
tuguesa U
Beira Inter
de Coimbr
de Lisboa
do Minho
do Porto
Fernando
sidade Ind
versidade
Universidad
Lisboa Uni
fona de H
Tecnologias
Nova de L
tat Ramón
Rovira i V
Universitet
of Technol
versity Mid
sity Mittuni
Polytechniq
Lausanne
Université
Università
Edited by Georgios Terzis
che Universität Eichstätt Kölner Journalistenschule für Politik und Wirtschaft Ludwig-Maximilians-Universität München
versità di Sassari Università Firenze, Pisa e Siena Rigas Stradina Universitate Klaipedos Universitetas Vilniaus Universitetas Vy-
Sklodowskiej Uniwersytet Slaski Uniwersytet Szczecinski Uniwersytet Warszawski Uniwersytet Wroclawski Escola Superior de
sity Atatürk
kara Univer
University
sity Bilgi Ur
versity Er

8."THE CYPRIOT JOURNALISM EDUCATION LANDSCAPE"

DR. NAYIA ROUSSOU

(In "EUROPEAN JOURNALISM EDUCATION", Ed. Georgios Terzis, 2009)

A. The Greek Cypriot

Introduction

The practice of journalism in Cyprus began as early as the nineteenth century, with the establishment and circulation of the first bilingual newspaper in the Island, *Cyprus* launched by Theodoulos Constantinides in Larnaca, on 29 August 1878. The town of Limassol followed suit and for ten years the two towns pioneered in press journalism, with Nicosia joining them in 1890, partly with fresh newspapers and partly with newspapers like *Neon Kition* and *Phoni tis Kiprou* which had first circulated in Larnaca. (Sophocleous, An.:1997)

During these years, however and for a long time to come, many forerunners in journalism were self-taught, applying themselves to newswriting, mainly because of their literary talents. Many of them were indeed well-known and well-respected poets and prose writers, often publishing their literary writings in the Cyprus press, alongside their journalistic articles, commentaries and critiques.

Education in journalism by academic institutions

During the first half of the twentieth century the number of newspapers was on the increase in Cyprus and with the proclamation of independence in the Island in 1960, strong moves were made by both Government bodies and by private organizations for the promotion of arts and letters in different areas. The first private tertiary education institutions in the Island began functioning in the 1970's and it was in the context of their programmes of study that journalism education first began. So, in 1972–1973 KES, a private tertiary education college, began offering a journalism programme, with courses taught by professional journalists, aiming mainly at familiarization of the students with journalism as a professional occupation, enriched by Public Relations, sports, as well as subjects on international journalism.

The main scope of lessons covered Press and Radio journalism, the terminal degree being a three-year diploma. The average number of students yearly has since been ten to fifteen, mostly young women, with numbers of young men being on the increase in recent years. The programme is registered with the Cyprus Ministry of Education and Culture but does not participate in the European policies, like the Bologna Process, any exchange programmes, or the ECTS. Several students are funded however for their studies with KES, by different commercial organizations in the Island. (Stylianou, Th: April 17, 2008)

In 1977 the Europa Mass Communication Centre ('Europa College' in 1987) was founded and for about two and a half decades became a pioneering school in teaching journalistic courses. In 1999 the Europa College merged with the Cyprus College,

established in 1961 and from 1977 to 2004 it was one of the leading schools in journalism with subjects taught by highly qualified academics as well as professional journalists, leading to a two-year college diploma. Adjunct subjects like Public Relations, Advertizing and Marketing were offered with great success, preparing students for the LCCI (London Chamber of Commerce and Industry) exams. The journalistic courses were both theoretical and practical and the students were given the opportunity of practical training in the Cyprus media, including press and radio-television. About twenty to twenty-five students attended the College yearly, the practical subjects being conducted in the workshops and studios of the Europa College and after 1999, the Cyprus College. Many graduates of the College were employed not only by the Cyprus Media of communication but also by the National Greek Radio (ERT), the London Greek Radio (LGR), the Cyprus News Agency and the Cyprus Broadcasting Corporation, as well as the Cyprus Embassy in Mexico and the French Embassy in Nicosia.

After 2004 the collaboration with the Cyprus College was interrupted and as the Europa College degree was only of a two-year duration it did not participate in the Bologna Process or the ECTS, and neither did the College apply to the Cyprus Ministry of Education and Culture for accreditation. (Georgiades, G: May 30, 2008).

In 1980 the Philips College began offering a BA in Journalism under the Faculty of Languages and Communication. The programme which is registered with the Cyprus Ministry of Education and Culture and supported by an adjunct BA in Public Relations is accredited by the Ministry and has the following objectives:

- To provide a practical education in journalism and proficiency in journalism skills
- To develop communication skills
- To develop awareness of the ethical issues facing journalism

The duration of the studies is four years and the programme offers practical training in print, broadcasting and online journalism, underpinned by the study of communication, law, ethics and politics. It is addressed to both students aspiring to become professional journalists, as well as to practitioners, desiring higher qualifications. It is part of the Bologna Process and the ECTS system. (http://www.philips.ac.cy/cgibin/hweb?-A=1259&-V=degrees, accessed 2008)

With the further explosion of the Media in Cyprus in the decade of the 90's and the beginning of private broadcasting, more emphasis was given to journalism education.

A major landmark towards this increased emphasis was the crucial change that marked the fates of the private tertiary colleges in 2007. A new Law licensed three Colleges to function as private Universities, with Intercollege becoming the University of Nicosia Cyprus College, the European University and the Frederick Polytechnic, Frederick University. Not all of their programmes were accepted to be included in the University curricula, however. In the case of the three Media programmes of the Communications Department of the Nicosia University, all three programmes were accepted as University programmes.

The University of Nicosia (Intercollege up to 2007) launched a two-year communications diploma in 1991, under the Communications Department, with a concentration on journalism, attracting both aspiring students and practitioners wishing for academic learning and qualifications. In 1993 the two-year diploma was extended into a four-year B.Sc. in Communications, the programme still offering a concentration in journalism, consisting of both theoretical and practical courses in both Press and Electronic media. The lecturers included both highly qualified academics as well as established professionals with a reputable career in the Cyprus Media. The University afforded the students the opportunity to do their practical exercise in the Radio-TV Unit of the institution, which Unit has recently been upgraded to a 'Mediazone' Centre. The BSc in Communications offered the students a triple choice for a major concentration:

- Journalism
- Radio/TV Production
- Corporate Communication (Public Relations, Advertising, Marketing).

The programme continued to grow and to flourish with its graduates pursuing professional careers in the Cyprus media, or continuing their media studies abroad. In the year 2000 both the Diploma and the BSc were accredited by the Ministry. In 2005 an MA in Media and Communication was introduced with theoretical and practical courses in communication, like Newspaper Production and Management, Public Relations Theory and Advertizing and Research topics.

All of the programmes are attended by both students and practicing journalists who seek to upgrade their qualifications. The latter attend mainly the evening courses which are offered in Greek and all the two-year diploma courses are offered in Greek in the evening. The courses in English are attended by both Greek Cypriots and international students and many communication courses including journalism are also attended inter-departmentally, with students that are from different departments in the University, aside from the Department of Communications. Some of the students are given the chance to work in the Mediazone Center and to get practical experience in the different newspapers published by the students, either in the context of their coursework, or by different student groups working in the context of the Student Affairs Department.

Besides their practical work on the grounds of the Nicosia University, the students are also given the opportunity to work in Radio/TV channels and in the newspapers of the Island, as well as to take part in different research projects conducted by the faculty in the courses they teach. Further to this extramural experience, the Department, like the rest of the University is networked with different European exchange programmes like Erasmus and parallel to this, the whole university is also moving currently from the American credit system to the Bologna process and the ECTS.

A considerable number of graduates are pursuing careers in newspapers and Radio/TV channels or media research and market communication offices. The subjects offered in the programme range all the way from introductory subjects, to Press and Radio/TV production in conventional journalism and newswriting, sports journalism, photo-journalism, as well as Ethics and Law. In the past academic year, 2007–08, 221 students were registered – 86 men and 135 women.

The Department is also currently processing a BA in Journalism in Greek, as this was considered to be an imperative response to the demand from high school graduates who want to acquire journalism qualifications in Greek and also from experiential journalists who consider that their practical experience is not enough and they should obtain academic qualifications to face competition in the market. Some of the new courses envisaged to complete the new BA in Journalism are on Research in Journalism and European and International Journalism, as well as Online journalism subjects. (Roussou.N: 2008)

Frederick University (Polytechnic, before 2007) began offering a four-year programme of journalism studies leading to a BA in Journalism, in 1993 with a faculty body consisting of 90% academics and 10% professional journalists. The main aims of the programme were as follows:

- To offer students the professional training in the skills and techniques needed to practice journalism in all its forms.
- To familiarize students with the cultural, political and economic tendencies which shape the world and train them in the use of the analytic models of the social and historical sciences as interpretative tools in organizing and analyzing information.
- To guide students to examine critically the realm of publicity with a special focus on public discourse, public relations and the laws and ethics of the journalistic profession.
- To provide students with an understanding of the processes of development and change in the increasingly complex world of mass communication and encourage the development of the necessary skills for working and creating in this context.
- To help students develop personal qualities that contribute to social responsibility, cultural interest and successful careers in a democratic society by taking into consideration both the needs of their own society and the condition and needs of the global human community.

In the light of the above, new technologies like Internet Journalism have been incorporated in the programme, which offers Investigative Journalism, Sports Journalism and International Journalism. Emphasis with practical exercises in the second and fourth years of study is distributed among the different Media as follows:

- Press: 25%
- Radio: 25%
- TV: 25%
- Internet: 15%

The programme carries 130 credits or 240 ECTS and it is networked with European exchange programmes like ERASMUS. There are about 30 students aspiring to become professional journalists every academic year, with 60% men and 40% women. The programme is accredited by the Cyprus Ministry of Education and Culture and many graduates are absorbed by the Cyprus media.

The university has its own Radio/TV station licensed to broadcast on a national level, in which station the students have the opportunity to do their practical work in a professional context. (Theocharidis, S., may5, 2008)

Journalism education by public bodies

As the media explosion spread in Cyprus and private broadcasting also began in the early 1990s, deregulation and re-regulation finally settled down with the passing, in 1998 of the Law for Private Broadcasting. The law also established the Cyprus Broadcasting Authority and it was natural that the Authority would also, at some stage of its function, become interested in the education of Cyprus journalists. The Broadcasting Authority organized its first seminar for journalists in 2000, with the participation of about 60 people. The purpose of the seminar was the acquaintance with the philosophy and the legal provisions which regulate private radio/television stations, especially the contents of news bulletins. The participants were not directly involved with the preparation of the news bulletins and even though the audio-visual materials shown were very relevant to the chosen topics of human rights and the protection of minors, the general conclusion of the Authority from the seminar was that in future it would be more useful and effective to organize such seminars for the electronic media journalists who are directly involved in journalistic practices.

In the year 2002 the Cyprus Broadcasting Authority additionally organized, in collaboration with the Ministry of Education and Culture, a special seminar for journalists on 'The Correct Use of the Greek Language in the Electronic Media of Communication.' A certificate was awarded at the end of the seminar and materials about correct linguistic expression prepared by the Ministry of Education and Culture were distributed to the participants. (Aletrari, M & Peristiani: 2002)

The Union of Cyprus Journalists, ever since its establishment in 1960, has been actively involved in the professional education and further training of its members, especially the younger professionals. So, from time to time the Union organizes seminars which are practically oriented, on language issues and Press Law and Ethics. It is worth mentioning, perhaps that emphasis on language use in Cyprus is much more necessary, perhaps, than in many other countries, as Greek-Cypriots use the Cypriot Dialect in their everyday life and in their family and peer context, but the official language of the country, the formal education language and the media language is the Demotic or Panhellenic Greek. This discrepancy sometimes creates a diglossic canvas against which professionals have to work. In order to improve the language abilities of its members, the Union of Cyprus Journalists organized in the 1990s a series of lectures by the Department of Communication of the Panteion University of Athens. The seminar was also attended by officers of the Press and Information Office and official certificates by the Panteion University were given to all participants.

The Union of Cyprus Writers have organized seminars in collaboration with the Cyprus Press and Information Office, the Association of Newspaper and Magazine Publishers, the Cyprus Broadcasting Authority, as mentioned earlier, the European Journalism Centre, as well as non-Cypriot Journalistic Organizations. They have also subsidized Radio/TV presentation courses for their members. The different seminars were taught by academics and experienced professional journalists and did not involve public relations and advertising topics. The seminars did not include topics on new technologies and the number of journalists attending, even though subsidized by both the State and the Association of Newspaper and Magazine Publishers, has been comparatively small. The seminars are not accredited by the Ministry of Education but the latter collaborates in the organization of such seminars, as we saw earlier.

The Union also organizes lectures on journalism topics by the members of the Union's Board, to high school students who are members of journalism clubs, a practice which is becoming popular in Cypriot high schools of recent years.

The Union of Cyprus journalists envisages the creation of an Institute of Mass Media and Communication, which will aim at offering a programme of about 8 to 10 months to young journalists embarking on their professional career. To this end they are working together with the Cyprus University, the Technological University of Cyprus (TEPAK) and the Cyprus Press and Information Office. (Kannaouros, A., May, 2008)

Finally in 1999 the Institute for Mass Media of Communication was established as a non-profit, scientific research and academic organization affiliated with the University of Nicosia. Its main objectives are oriented towards upgrading the journalism profession and organizing seminars on journalism and communication. It has also been building a valuable archive on journalists and print media. (http://www.immecy.org/achievements.htm, accessed 2008)

Concluding remarks

In spite of its small size Cyprus has been modernizing in the area of the media, not only on the practical, production level, but in the sphere of academic education as well. The emphasis given to media teaching and to the education of journalists in particular, has been an ongoing process during the last three decades, developing from early non-accredited college diplomas to accredited bachelor's and master's programmes, functioning in the context of European policies. Much has yet to be done with regard to the transition of journalism from conventional forms to online practices and the training and preparation of journalists to that effect is not on a desirable or effective level. A fact which is not particular to Cyprus alone as the domestication of new technologies is still in process in many European countries. In research conducted by nine researchers among newsrooms in eleven countries (Cyprus, Estonia, Finland, Greece, Ireland, Italy, Lithuania, United Kingdom, Slovenia, Spain and Sweden) in 2005/6, about how journalists perceive the changes introduced by the Internet in the functions, practices and ethics of the profession, a general note of scepticism by respondent journalists themselves, about the domestication of the internet was noted in the conclusion by the writers, Fortunati, L. et al., 2008:

"According to our respondents, the great value of the internet is to be a vast deposit of information that they can search to retrieve, when needed, information to enrich their articles. However, journalists do not think that web or multimedia publishing is in itself a way to write more interestingly or with greater satisfaction. Moreover they do seem to consider print and web journalism as two distinct jobs: a good print journalist is not necessarily also a good web journalist, and vice versa."

New forms and opportunities for the profession are, however, constantly developing in cyber journalism and technology is, after all, scarcely ever adopted through a flash of lightning but through long and laborious practices

References:

- Aletrari, Marianna and Persiani, Loukia, Officers of the Cyprus Broadcasting Authority (2002), Memo to the President and Members of the Cyprus Broadcasting Authority, In a written interview with George Georgiades (Owner/Director of EUROPA College), 30 May 2008.
- Fortunati, L.; Sarrica, M.; Balcityene, A.; Harro-Loit, Halliki; Macgregor, Ph.; Roussou, N.; Salaverria, R.O'Sullivan, J. and de Luca, F. (in press), 'The Influence of the Internet on European Journalism', 2008.
- E-mail Interview - Kannaouros, Andreas (2008), President of the Union of Cyprus
- Journalist, interview, May 2008.
- Roussou, Nayia (2008), Records of UNIC and of Department of Communications, UNIC.
- Sophocleous, Andreas (1997), "Οι Πρώτες Ελληνικες Εφημερίδες της Λευκωσίας» (The First Greek Newspapers of Nicosia), Nicosia, Intercollege Press.
- Stylianou, Th., (2008), E-mail interview with Owner/Director of KES, 17 April 2008.
- Theocharidis, Sotiris (2008), E-mail interview with Chair of Journalism Programme, Frederick University, 5 May 2008.
- http://www.philips.ac.cy/cgibin/hweb?-A=1259&-V=degrees, accessed 03/05/2008
- http://www.immecy.org/achievements.htm, accessed 16/ 06/2008

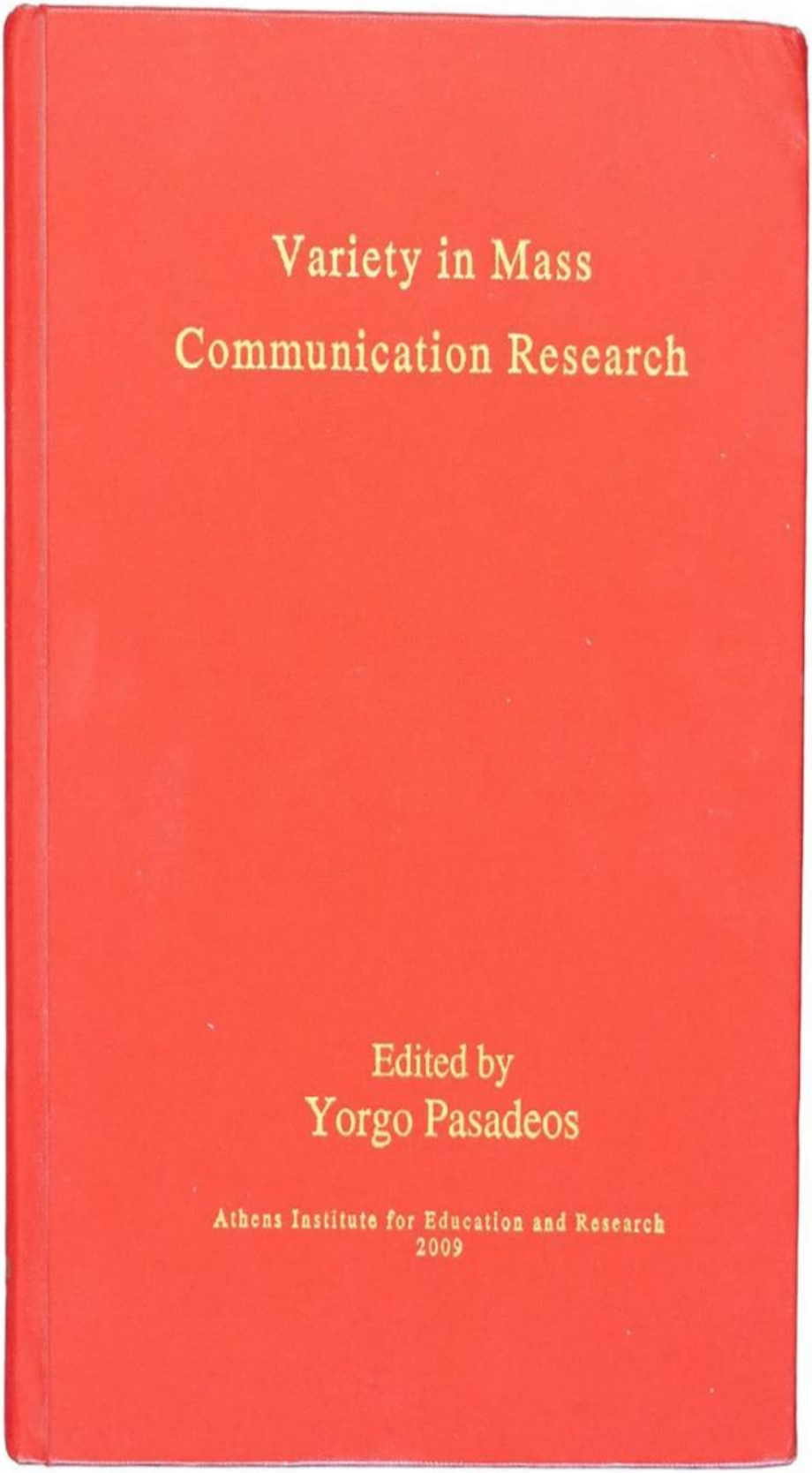
Variety in Mass
Communication Research
Edited by
Yorgo Pasadeos
Athens Institute for Education and Research
2009

9."YOUNG PEOPLE AND NEW COMMUNICATION TECHNOLOGIES: CROSS-MEDIA CONSUMPTION AND ITS EFFECTS ON COGNITIVE AND AFFECTIVE DEVELOPMENT"

Dr. Tao Papaioannou & Dr. Nayia Roussou

(IN: "VARIETY IN MASS COMMUNICATION RESEARCH", ED. YORGOS PASADEOS, ATHENS INSTITUTE FOR EDUCATION AND RESEARCH, 2009)

Abstract

Research on social interaction and the use of new media by young people tends to be contradictory. On the one hand, widespread adoption of internet-based new technologies by young people is evident, and it is considered by some researchers as having the potential to create new social relations and behavioral norms. On the other hand, there are studies suggesting that online connectivity actually contributes to social isolation and depression as virtual relations are not complemented, or followed, by physical contact and neither is internet use normally part of family life as television viewing is. The present study argues that the Internet is a complex technology, its effects may vary depending on the purpose of its use, and use for one purpose may extend into other areas of daily life. Examinations of different uses of the Internet for different relationships are more likely to discover how the Internet affects social interaction. Furthermore, as young people are at a critical stage of self-development, the impact of their media consumption needs to be assessed beyond the scope of social interaction. Adopting a differentiated view of media use, this study aims to compare and contrast TV viewing and different kinds of internet use by young people and the effects of such cross-media consumption on the cognitive and affective development of young people. Through analyzing survey data and transcripts of focus group discussions and in-depth individual interviews with students from three universities in Cyprus, possible social and cultural implications unique to Cyprus are also explored.

Introduction

Internet Use and Youth's Sociability: Pros and Cons

Extant literature on the social impact of the Internet, particularly on young people, remains unclear at present: Does using the Internet engage young people in a shared culture as in 'public opinion', 'public participation' and 'public space'? Or does it contribute to their withdrawal or isolation as in 'a private retreat' (Livingstone, 2005, p. 169)?

Some anecdotal evidence indicates that e-mail and internet chat have the potential to create new forms of expressive communication and public identities and to bring about new social relations and behavioral norms (Kraut et al., 2002). Young people who feel alienated in their social environment may use the Internet to communicate with others sharing similar experiences. Shared experience gives a sense of legitimate identity and growing self-confidence, thereby reducing existing sources of anxiety. A study based on data in Finland claims that frequent internet use, particularly by young people, leads to greater social involvement (Rasanen and Kouvo, 2005). Other studies also report that internet users tend to have more contact with family members and make more new friends than non-users (Katz and Aspden, 1997, Kraut et al, 2002).

On the other hand, there is also research suggesting that online connectivity actually contributes to social isolation and depression as virtual relations are not complemented, or followed, by physical contact and neither is internet use normally part of family life as television viewing is. According to Calhoun (1991), the media's ability to expand people's range of experiences tends to generate false impressions of greater social contact. This type of connectivity is often indirect, more imagined and less real. Often sharing an imaginatively constructed identity, instead of creating communities, these indirect social relationships are merely imagined communities, the feeling of wanting to belong to a group.

The traditional stance in sociological analysis is that physical co-presence is necessary for significant and intimate social interaction (Cerulo, 1997). Instead of broadening social experiences, online connectivity is more likely to produce social isolation and depression (Kiesler, et al., 1984). Some studies have specifically reported that the associations of internet use with the possibility of meeting friends and other forms of sociability are weak or nearly non-existent (Franzen, 2003; Gershuny, 2003). A cross-sectional survey of internet use in American households also affirms that internet use actually contributes to social isolation. The authors (Nie and Erbring, 2000) believe that as internet use is essentially an individual activity, the potential psychological and emotional effects of increased internet use could be more people being home alone and anonymous, particularly those under the age of 25. Furthermore, internet use may create the issue of identity deception and confusion (Turkle, 1995). As internet users have the freedom to camouflage or hide their social identities, or even create false identities, this may cause the virtual world being the preferred space to the physical reality and lead to subsequent depression in everyday reality.

Taking into consideration the contradictory interpretations and their associated empirical findings presented above, an investigation of social interaction and internet uses and TV viewing by young people was conducted in order to contribute to the untangling of the contradiction (Papaioannou and Roussou, 2006).

Results of the study support the argument of adopting a more differentiated view of the media, particularly the Internet, a view which has been advanced by some other researchers (Kraut et al., 2005; Shklovski et al., 2005; Yamauchi and Coget, 2002). Since the Internet is a complex and diverse technology, its effects may vary depending on the purpose of its use. Examinations of different uses of the Internet for different relationships are more likely to discover how using the Internet in these ways affects social interaction. For example, E-mail/instant messaging was found to be mostly used to communicate with existing friends whereas public chat rooms were mainly forums to talk with strangers. As internet use for one purpose may extend into many other areas of daily life, the social impact of the Internet also needs to be treated as a differentiable variable: it may vary depending on the frequency and purpose of use just as that the amount of TV viewing, along with the type of content viewed, possibly determine the effects of TV viewing on socialization patterns. Furthermore, as young people are at a critical stage of self-development, the impact of their media consumption needs to be assessed beyond the scope of youth's sociability and social interaction behavior. Young people's psychological development and well-being must also be examined in a

way in which the role of the Internet on the intersection of private with public sphere is emphasized.

Adopting, therefore, a differentiated view of media use, beyond the references to the positive or negative influences of internet use on young people's sociality, the present study has aimed at detecting possible connections between internet uses by young people – juxtaposed to their television viewing behavior – and their cognitive and affective development.

Psychological Aspects of Internet Use: Cognitive and Affective Influences

Human development is a lifelong process of physical, behavioral, cognitive and affective, or conative learning, growth and change. The three terms as used here in this research study are broadly associated and derived from established definitions of the three theories of learning and development as Huitt W (1999) proposes them:

> *'Cognition refers to the process of coming to know and understand; the process of encoding, storing, processing and retrieving information. It is generally associated with the question of 'what' (e.g., what happened, what is going on now, what is the meaning of that information.*
> *Affect refers to the emotional interpretation of perceptions, information, or knowledge. It is generally associated with one's attachment – positive or negative –to people, objects, ideas etc.'*
> *Conation refers to the connection of knowledge and affect to behaviour and is associated with the issue of 'why'.*

Evolving through the stages of life – from infancy to childhood, childhood to adolescence and adolescence to adulthood – each person develops attitudes and values that guide states of knowledge, feeling and thinking, behavioral choices, relationships and understanding (Santrock, 2007). As young people progress from adolescence to early adulthood and then onto middle adulthood, significant changes occur in the way they think and view the world. There are many developmental theories pertaining to exactly what changes take place in young adults and when these changes occur.

According to K. Warner Schaie (2005), adults progress beyond adolescents in their growing abilities to not only acquire knowledge but apply that knowledge in everyday life. Schaie claims that cognitive changes in adults take place in two stages: the achieving stage and the responsibility stage. In the achieving stage, one learns to apply intelligence to situations that have profound consequences on achieving long term goals such as those involving careers. This stage of development includes mastering the cognitive skills needed to monitor one's own behavior. Young adults in this stage will also acquire a considerable amount of independence. Development of the responsibility stage begins in early adulthood and extends into middle adulthood. This is the time one establishes a family. Young adults are called upon to crystallize their identity as they accept social responsibilities: managing a career, giving attention to the needs of a spouse and children and taking on some level of responsibility for others at work and in the community.

As adolescents advance into young adults, one particular profound cognitive change occurs in them, a new integration of thought - postformal thought (Labouvie-Vief, 1984). In this thinking process, young adults rely less on logical analysis when solving problems. They instead, take into account the relativistic nature of problems and solutions. This process calls for a flexible thinking which acknowledges the world as complex and contradictory and having grey areas, and truth is understood as relative, with an appropriate integration of cognitive and affective elements. Young adults learn to replace dualistic thinking in which everything is seen in polar terms or opposites, with multiple thinking in which one recognizes and faces multiple (more complex) realities such as work and maintaining relationships (Perry, 1981). They develop a logic that views one's perspective as one of many valid perspectives. A logical evaluation of knowledge is actively pursued which leads to an understanding that knowledge is constructed and not given, contextual and not absolute. It is generally agreed among developmental psychologists that most young adults aged 18 and over should be able to:

- Move into adult roles and responsibilities and may learn a trade, work, and/or pursue higher education
- Fully understand abstract concepts and be aware of consequences and personal limitations
- Identify career goals and prepare to achieve them
- Secure their autonomy and build and test their decision-making skills
- Develop new skills, hobbies, and adult interests

Of course, along with advances in cognitive development, young adults also mature emotionally, enhancing their emotional intelligence or emotional competence (Salovey and Sluyter, 1997). As adolescents move into early adulthood, they learn to manage and tolerate a wider range of emotions and beliefs, further develop their social and interpersonal competence for relating to others and establish the capacity for intimacy. They begin to build mature relationships with their parents and consider the peer group a less important determinant of behaviour, thus moving from a strictly peer culture to an intergenerational culture (Livingstone, 2005). Gaining greater intimacy skills, the successful young adult is capable of experiencing true intimacy, an emotional foundation for a good marriage or a genuine and enduring friendship. While still carrying some feelings of invincibility, young adults also feel empathetic about others. Through clarifying their personal values, solidifying their sexual identity, selecting an ethical and moral position for oneself and experiencing spiritual growth, young people complete their value framework in their adulthood.

In the transition from adolescence to adulthood, young people clearly are at a critical stage of further cognitive, affective and a combined conative development; at the same time, they tend to be extensive users of new media technologies. For example, Internet users in the republic of Cyprus, with a population of 788,457, rise today to 45.2 % and even though this is only 1% of total users in Europe (Internet World Stats, 2008). Between 2000 and 2007, there was a usage growth of 197.2% in Cyprus with an average of 75% of people aged 16 to 24 having used the Internet (Eurostats, 2008). Beyond a possible enrichment of their cultural capital and beyond their possible changing roles in the contemporary public sphere, it is important that young people's adoption of new technologies is assessed with an emphasis on cognitive/affective psychological development.

This development is at the heart of identity development in youth, bearing significant influence on the formation of adult identities. In the public sphere, the media can act as

a forum 'for democratic debate, mediated community participation and public culture' and in the personal or intimate sphere, the media provide 'the images, pleasures, habits and goods from identity, relationships and lifestyle' (Livingstone, 2005). Specifically, there are research questions as illustrated above, pertaining to the purpose/function of young people's use of different media technologies (including TV), the frequency of their use, attitudes associated with (cross) media consumption and most fundamentally, whether the Internet is a cultural tool and an environmental stimulus that influences cognitive and affective learning or conative growth, in which knowledge and affect can be connected to behavior, being associated mostly with the issue of "why' about things and phenomena, beliefs and ideologies (Huitt, 1999).

Method

General Approach

In the 1960's, according to David Brooks (2005), there was a shift by the U.S. intelligence community away from 'qualitative/interpretative research and analysis methods to quantitative research and analysis in an attempt to legitimize conclusions in the fashion of physical sciences'. Brooks claims that this unimaginative approach may have led to research interpretations and models which, in turn, led decision makers to dramatic policy errors. A re-evaluation of qualitative research is thus necessary in order to provide a more 'insightful, imaginative, accurate and useful' research narrative (Ibid). This is particularly crucial when examining new media technologies which are constantly changing and evolving and capable of generating societal impact. Strictly quantitative or qualitative approaches based on 'methodological apartheid' (Tingstad, 2007) do not necessarily provide insight in such a dynamic area with uncovered spheres. Consequently, there has been a growing interest among media researchers to employ multiple methods of enquiry to allow for complementary forms of data to emerge (Grant, 2007; Tingstad, 2007).

In order to explore young people's experiences with the Internet and the television and the possible effects of their media consumption on cognitive and affective development, the present study employed a combination of three methods: self-completion questionnaire, in-depth individual interviews and focus group discussions. A total of 120 students from three universities in Cyprus (40 students from each institution) participated in the survey. The sample was not designed to be representative but to access a diverse range of viewpoints on young people's media consumption.

Upon completion of the survey, seven semi-structured individual interviews and three focus group discussions with students from the same universities were conducted. Specifically, three male and four female students were interviewed and each focus group consisted of five to seven participants. The main instrument used to structure these interviews and group discussions was a thematic interview guide with questions and topics corresponding with those of the self-completion questionnaire. All interviews and group discussions were recorded with the permission of the participants and transcripts were subsequently produced for analysis. The semi-structured interviews allowed for exploration of individual interpretations of media use as well as their perceptions of cognitive, affective and conative development. Moreover, as the interview respondents and focus group discussion participants had diverse backgrounds and were from different universities, by comparing and contrasting their responses, in addition to individual accounts, a wider spectrum of responses registering

collective notions on media consumption were also obtained. Finally, these viewpoints, articulated in the interviews on one level and in the focus group discussions on another, were also used to verify and validate the survey data and provide a guide for interpreting the results.

Description of the Questionnaire

Based upon the literature reviewed and consultations with a developmental psychologist, a questionnaire was constructed consisting of 39 open-ended and close-ended questions. The first 11 questions were on TV viewing and internet use and attitudes toward media consumption. The remaining 28 questions sought to draw a profile of cognitive, affective and conative development, sometimes in connection to the media, and sometimes independent of the preferred or used media. Finally, there were also five demographic items including age, country of origin, gender, years in college and major of study.

Media Use and Associated Attitudes

Measures of TV viewing and internet use were based on participants' responses of TV viewing time, time spent online and frequency of different uses including e-mail/instant massaging, chatting and use of two specific online utilities considered very popular among young people - Facebook and Second Life. Attitudes associated with TV viewing were captured by asking questions about the reasons for watching/and not watching entertainment programs on TV and opinions on the associations of viewing educational programs on TV with enjoyment of school, viewing informational programs on TV with verbal aggression and excessive TV viewing with the feeling of loneliness and depression. Regarding attitudes towards internet use, participants were asked about the reasons for chatting/not chatting on the Internet, using/not using Facebook and Second life and sharing/not sharing with friends their internet experience and whether using the Internet takes away time from watching TV and time from their friends and family

Cognitive Aspects

Cognition oriented questions were derived from Schiae's theory of the responsibility stage and the achieving stage. With reference to the questionnaire (see Appendix), these questions were Nos. 12, 13, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 29, *30* and 35. These items focused on taking social responsibilities (club/society membership, community involvement and participation in philanthropic work and in cultural and political events and activities), attitudes toward achieving long term-goals (pursuing tertiary education) and their beliefs in the association of internet use/cross media consumption with academic performance. Their attitude toward young people gaining independence was also probed.

Affective Aspects

Nine questions sought to obtain responses on issues touching on the affective side of the respondent's personality, behavior and lifestyle. With reference to the questionnaire (see Appendix), these questions were Nos.14, 15, 16, 17, 18, 32, 33, 34 and 36. These questions measured peer culture, personal values such as willingness to help others and attitudes toward gender equality.

Conative Aspects

Conative questions tried to elicit responses on intellectual curiosity combined with emotional needs. With reference to the questionnaire (see Appendix), these questions were Nos. 21, 25, 26, 27,31,37,38 and 39.

Otherness, in its expression toward Turkish Cypriots and in its gamut of interest in other cultures and traveling to other countries, as well as the sense of citizenship were classified under conative dimensions. So was the question about belief in God, as this is a combination of learned religion but also a matter of personal (emotional/intellectual) self-coordination, conviction and expression. Particular to Cyprus was the question on attitudes toward Turkish Cypriots, who are the closest "Others" for Greek Cypriots. This is important as it is a part of the Cyprus problem and the geographical division of the Island since 1974.

So, in spite of the multi-cultural nature of the Cyprus population, there still exists a distance between the two communities - Greek Cypriots and Turkish Cypriots. And this is worth examining in light of the cross-media consumption existing on the island today. The question about reading non-school material implied both unsatisfied intellectual curiosity and emotional needs for reading material not catered to by the media and new technologies. Finally, citizenship, a complex issue being discussed widely, sought to bring to the surface the feelings and considerations of the respondents as to their primary commitment to their nation, as many believe that, in spite of Cyprus accessing the European community and much-discussed issues like Europeanization and globalization, 'a formal declaration of the End of Nationalism might be premature' (Hockenberry,1998, p.262).

Results and Discussion

Conclusions

Survey Data: Sample Description

Out of a total of 120 participants, 40% men and 60% women, and 70% of them were full-time students and 30% were part-time. The age of the participants ranged from 20 to 32 years old with an average age of about 23. Among them, about 80% were Greek Cypriots, 7% were international students from the European Union, and 13% were International students from countries outside the European Union. The breakdown of years in university is as follows: 0-1 year 0%, 1-2 years 20%, 2-3 years 50%, 3-4 years 10%, and more than 4 years (including graduate students) 20%. Finally, the majority of the respondents, about 80%, were students majoring social sciences.

Survey Data: Media Consumption and Associated Attitudes

In terms of TV viewing time, the breakdown of the results is as follows: about 10% never or rarely watching TV, 33% and 30% watching about 1 and 2 hours daily, and 27% watching about 3 hours or more daily. The average TV viewing time was 1.7 hours. Measures of internet use showed a contrast from TV viewing behavior. Only less than 1% said they never or rarely used the Internet on weekdays, 10% using the Internet four days on weekdays and an overwhelming 89% the respondents claimed accessing the Internet everyday on weekdays. When asked about time spent on the Internet on weekdays, the response categories ranged from about 30% using the Internet for 1

hour per day, 29% for 2 hours per day, 31% for 3 hours per day and 10% for 4 or more hours per day. These resulted in an average time of 2.2 hours on the Internet on weekdays. On weekends, about 35% the respondents reported of using the Internet on both Saturdays and Sundays and 25% using it only on one of the two days, and the remaining 40% reported of not using the Internet on weekends. Again, when asked about time spent on the Internet on weekends, the response categories ranged from about 10% using the Internet for 1 hour, 40% for 2 hours, and 10% for 5 or more hours. The average time the respondents spent on the Internet on weekends was about 1.4 hours.

The above results suggest that while TV is still very much present in young people's lives, the adoption and use of internet-related communication technologies are evident and commonplace. Young people seem to willingly integrate the Internet into their everyday routines in such a way that it is permanently present in their lives both temporally and spatially. Internet use is becoming a permanent (yet not necessarily fixed) activity that takes place frequently and that takes up a considerable amount of time – more than the average TV viewing time. Furthermore, it is likely to be present in multiple locations. For example, young people may access the Internet from school or work on weekdays and from home on weekends.

With respect to different uses of the Internet, the dominating activity was e-mail/instant messaging: about 84% of the respondents claimed of using e-mail/instant messaging when online. Specifically, 48% of respondents reported of accessing their e-mail everyday on weekdays, 22% using e-mail every 2-3 days and another 14% using e-mail once or twice on weekdays. Furthermore, about 40% of those who used e-mail also reported of using it on weekends. The frequencies of other internet uses are as follows: about 70% of the respondents reported of chatting online, about 35% said they used Facebook and only about 2% claimed of having used Second Life.

With response rates of 80% and 74% (the categories are not mutually exclusive), the results seem to suggest that e-mail/instant messaging is mainly used to keep up communication with existing friends, especially in circumstances where physical distance is an issue (e.g., friends studying or living in another country or region); it is also used to discuss with teachers and fellow students about school related matters such as clarification on assignments. Results on online chatting showed that about 75% of those who chose to chat actually preferred chatting with friends and/or family members (to e-mailing them) as chatting was perceived as easy to use, cheap/free and fun. Although the freedom of expression, or in some cases flaming (associated with being anonymous) was cited as an advantage (e.g., 'When you chat, you can say things that you wouldn't say in others' face.'), about 30% of the respondents claimed of not or seldom chatting online (e.g., 'I used to chat with strangers but not anymore. I prefer to talk with people that I know I can meet face-to-face.' 'I don't like the idea of chatting or talking with people who I don't really know or might be hiding their real identity.').

These results indicate the necessity of differentiate different internet uses and their associated effects on young people's communication and social interaction behavior. While e-mail may combine different possibilities for pleasure and work/study: it is used to communicate with friends, but also within the university about school work. These uses /purposes are sometimes intermingled and/or running in parallel, but the boundaries based on existing social networks (friends/family members/ acquaintance

vs. strangers) are becoming clear and rigid. Although public chat rooms have the potential to create new social relations, young people are becoming increasingly resistant to the intrusion of strangers. They clearly differentiate between the real and the virtual and between the face-to-face and the online. And this differentiation prohibits engagement with unknown people. Considered anything known, physically accessible or local, the real (real life or real friendships) is mostly seen as inherently better than the virtual and this clear distinction is partially based on the perception of online deception.

Despite the presumed popularity of Facebook and Second Life, the majority of the respondents reported of not using these so-called online social utilities. This choice seems to be influenced by a range of factors including technical difficulties (e.g., 'It is difficult to learn to navigate on Second Life.' 'If you don't have a profile on Facebook already, you can't see others' profiles. But it takes time to create your own profile.'); affordability (e.g., 'Playing on Second Life needs serious investment. You can't play if you don't have money.' 'If you want to send someone a virtual present on Facebook, you have to buy it as in real life.') and online security (e.g., 'Many people put a firewall on their profile so you can't read it and decide if you want to be their friend.'). Interestingly, online security was also cited as a major reason why some respondents chose to use Facebook (e.g., 'I only let my friends read my profile. And I only decide to be someone's friend if I see I have something in common with them. If someone bothers me, I can have them blocked.').

With respect to attitudes and beliefs associated with TV viewing, about 70% of the respondents reported of watching entertainment programs on TV. The reasons included the following: 1) Some popular sitcoms, soap operas and series were fun to watch; 2) Watching entertainment programs was a way of relaxing; 3) Friends watched the same or similar programs and 4) Did not perceive other alternatives (e.g., 'I've got nothing else to do.' Or 'There is nothing else to watch.'). Consistently, about 70% of respondents said they would discuss what they watched on TV with their friends. Respondents' opinions on the effects of viewing educational and informational programs revealed that they did not believe that viewing these programs would necessarily lead to enjoyment of school/studying/certain school subjects or verbal aggression. The response categories in both cases were 60% vs. 40%. Furthermore, participants' responses on the impact of excessive TV viewing were ambivalent: about 50% said that excessive TV viewing would lead to the feeling of loneliness and depression yet about another 50% believed otherwise.

Consistent with the willingness to share their TV viewing experiences with peers, about 75% of the respondents reported of discussing their internet experiences with friends as they shared same online activities (e.g., visiting the same websites, blogs, etc), had common friends (e.g., sharing friends on Facebook), shared information and knowledge, particularly which might be of interest to friends.

Considering the amount of time the respondents spent on various internet activities, only 30% claimed that using the Internet took their time away for their friends and only 20% shared the perception that using the internet took away their time for family members. However, about 65% acknowledged that using the Internet took away their time for watch TV. With nearly 80% of respondents claiming of having at least B grades in school, 60% believed that good grades in school were associated with internet use (10%), TV viewing (10%), both internet use and TV viewing (40%).

The above results seem to show that while television experiences are still used as a coin of exchange between the audience, the Internet is reducing the dominance of TV in young people's daily lives. Although it would seem logical the Internet could displace TV as a major source of information and entertainment, cross media consumption by young people indicates that internet use and TV viewing may exist in a much more complex relationship. Evidence on young people sharing their online experiences further suggests that internet use may not be an exclusively individual activity as previously thought (Nie and Erbring, 2000). Although young people do spend a considerable amount of time online, as many reported internet uses are associated with staying in contact with existing friends and family networks, this perhaps explains why young people do not perceive new media technologies as intrusive, but rather willingly accept them.

Survey Data: Responses to Cognitive, Affective and Conative-oriented Questions

Responses of the survey participants to the above three categories of questions afforded a cross reference of these results with the views obtained from the interviews and the focus group discussions. This could render a possibly unified platform of either trends or of possible contradictions which should be discussed and researched further. Triangulation and consistency in these responses was the goal, as the survey was not designed to allow for statistical analysis, but to form a platform for the qualitative research which followed. And the breakdown of the frequencies of responses to cognitive, affective and conative questions is shown in Table 1.

Generally, it can be said that cognitive, affective and conative responses revealed a startling picture. With respect to questions on taking responsibilities, about 80% of the respondents reported of not belonging to any club, society or citizen group, the same rate for not participating in any philanthropic work, about 70% of respondents claimed of not attending any cultural or political events and about 90% said they did not belong to any political party. In terms of achieving long- term goals and gaining independence, an overwhelming 90% of the respondents believed that tertiary education was mainly to prepare them for a job in the future, only 40% of them reported of reading besides school texts and another 40% believed that young people over the age 18 should live independently from their parents. Results on application of postformal thought showed that 80% of respondents claimed of not communicating with any Turkish Cypriots online and 90% claimed of not communicating with any Turkish Cypriots in real life. Yet another 90% said they were interested in other cultures and countries.

Regarding affective development, results showed that, as reported above, the majority of the respondents were willing to share their TV viewing experiences as well as internet experiences with their peers although about 60% of them said when interacting with their friends, instead of e-mailing or sending text messages to their friends, they preferred to meet with them and talk or telephone. Responses on personal values and spiritual growth indicated that all respondents said they would be willing to help others, 80% believed in gender equality and 70% would be willing to fight for gender equality. However, only 30% said they viewed themselves as global citizens as opposed to the 70% who mainly considered themselves a citizen of their own nation. Finally, 70% of

respondents demonstrated that spiritual beliefs were beyond religions or religious practices, but an internalized understanding of their faith.

Responses from Semi-Structure Interviews and Focus Group Discussions

It is not the intention of this part of the paper to exhaustively discuss and compare the results from the survey and the interviews and discussions but to selectively look at main issues of the three areas of young people's development being examined, in order to verify and triangulate the results. It is clear that the responses to the cognitively-oriented questions were mostly negative with two exceptions: views were split in half about whether the internet took time from watching TV and the overwhelming majority (80%) stated they had good grades in school. Their membership in political, cultural or civic groups was low and when it came to association of good grades with the Internet and TV or neither, there was an equal percentage response of 40%. Bearing in mind the fact that on average the Questionnaire showed an average of 1.7 hours spent daily on watching television and 2.2 hours using the Internet, which makes up for almost 4 hours spent on the media, it is not strange that they wouldn't have time to spend in public sphere activities. Their sense of the role of the media in their studies, is again no surprise as most of them in the scripted questionnaire stated they watched television serials and soap operas and using the e-mail a lot on the Internet.

What is worth commenting on is the responses to these questions in the interviews and discussions. Most interviewees said there was nothing to watch on television in the form of educational programmes, which were their first choice but most of them did state they watched television 2-4 hours daily and during weekends. They also said that they used the Internet mainly for deriving information for their course projects, or for e-mailing their friends, even though except for one interviewee who used the Internet very rarely, all others both interviewees and discussion participants did use the Internet on a range of 2-6 hours daily. Most of them, except one or two said they do not use Facebook or Chat rooms, because as also stated in the scripted answers they had a feeling of insecurity. One of the girls said using Facebook 'is a good chance to meet other people from other countries, or talk with your friends.' The majority however, said they used these utilities at younger ages – 15 or 16. One of them said 'I stopped because you open up to too many individuals you do not know and who look at your personal data. It was interesting but I had reservations.' One of the girls said that she had taken up karate because she had a feeling of danger and insecurity which was not unrelated to the Internet. And still another respondent stated that:

'You create a different identity on the internet. Maybe the entire you on the internet is fake. And everyone lies on the Internet, including myself.'

Their assessment of the role of these media in their school grades was more sophisticated though, revealing a more verbalized form of cognitive attitudes: the media alone do not contribute directly to school achievement, as it depends on what you see and what other materials you use to supplement your school studies. The respondents on both interview and discussion levels also stated abstention in general, with few exceptions from belonging to associations and civic groups. Perhaps by the time they are over 20 (average age of sample - 23) and their use of the internet since teenage,

creates in them a pseudo-feeling of sustained participation in the public sphere, they don't feel the need of this participation in real life.

There were more positive responses to the affectively-oriented questions: They met with their friends, telephoned and sent them SMS's, they discussed their media experiences and gained knowledge with them, but they said they did not allow the media to take time away from their friends and family. All would offer help when requested to do so and all accepted (in theory) the equality of women to men, even though this equality was not confirmed by society's structures, as they verbalized in the ensuing dialogues. Further explanations given to these points indicated that they do realize when the media take time away from their families and they either interrupt their media pre-occupation to join their parents, or respond to their families call for communication and socialization. As to the equality of the genders, the majority of both male and female respondents seemed to have a solid sense of gender identity, as in the questionnaire the responses were 80%yes vs. 20% no. But in the face-to-face dialogues, they all supported equality as illustrated by time and history but did realize that society is not yet mature enough to recognize this equality. Some also criticized women themselves for not stepping out more dynamically for not 'believing in themselves enough'. In their response to the question about helping others, there was a 100% positive response in the questionnaire, but some respondents in the interviews and discussions elaborated, introducing a more substantial cognitive element, by saying that they would help if they understood that the people asking for their help were not 'bullshitting' them. Generally here we find a group of people more willing to indulge in their emotional dictates, with an exercise of care and self-knowledge.

This overall behavioral expression was further reinforced by the responses to the conatively-oriented questions, to which positive answers were more frequent than in the other two categories. Actually the two answers with higher percentages of negative answers were those about their having communicated online or in real life with Turkish Cypriots. This was also true of the interview and focus group responses. The positive answers were far fewer and they pointed toward accidental meetings, in the university or in other contexts. Only one person stated they had communicated with a Turkish Cypriot online, on Facebook. She said

> *'It was good. He had really good ideas, a good way of thinking, because he was young. Even though he couldn't speak Greek. He was Turkish, Turkish. He feels like we feel here. Not superior or different.'*

By 'Turkish Turkish' she meant a Turk from the mainland. The impressions however of those who had communicated with Turkish Cypriots in real life were dichotomized. Some considered them 'like us', not very different, but some were much more negative.

'*Once I met one in a boarding house I was staying. As an individual he was OK but I did not feel very comfortable with him. As a refugee, having heard so much, I don't have the best impressions of them. I know it sounds racist, I know they are not to blame, but it is difficult to escape from these impressions*.'

And still another impression from real life:

'I worked in building constructions and I met them there. They are human, like us. The gap I may have had in my mind has been bridged but not entirely. There could be a moment of coldness'.

Some others, however, stated explicitly they did not believe 'we could be brothers again and all that stuff'. A fact which illustrated that even though they could have attempted to communicate with Turkish Cypriots online in different websites, they did not do so, as their knowledge of and feeling about the Cyprus problem and the 1974 invasion and subsequent occupation with the resulting refugee problem to which some did refer, had created negative attitudes and prejudice against the Turkish Cypriots in general.

All other six conative questions received more positive than negative answers, both in the scripted questionnaire and in the interviews/discussions. Reading besides school books was a frequent answer. One person read books on psychology and he considered they helped him in his lessons. One of the girls said she read books like 'Harry Potter' and 'Lord of the Rings', as she watched the films first and then read the books out of curiosity. She also said she read these books and saw these films which were in the sphere of the psychic, because she listened to too many real things in real life and 'wanted to get away from it'.

A big majority – as in the scripted questionnaire – stated they were interested in traveling and knowing the cultures of other countries. The face-to-face responses were very similar, with elaborations. Some prioritized knowing the people of a country and some the sights, the history and the cultural monuments. Some were also guided by the Internet about a country before visiting.

Two final questions received very interesting answers on God and Citizenship.

Most of the respondents stated they felt primarily Greek-Cypriots, because 'of what we are' because 'of our language'. As to European citizenship, it either ranked second to the feeling of ethnicity or did not surface very much: 'It's a little strange about Europe. I don't feel anything has changed in my feelings and thoughts. I felt a Greek Cypriot and I continue like that'. Or: 'Perhaps we feel it. But what we are is what we feel more intensely. What we are in everyday life'. Strangely enough, also, the only one person who chose to state he was also a 'global' citizen next to being a Greek Cypriot, because of 'behavior, principles', was a male student who did not even have an e-mail and only accessed the Internet for course projects or sports information.

The question trying to probe the attitudes of the respondents to spiritual and religious issues was again quite revealing. With one exception they all stated they believed in God, but with diversified feelings and knowledge. Responses ranged from pure agnosticism to skepticism and to unquenching conviction:

'I haven't seen him. I don't know if he exists. I haven't felt his intervention in my life. We have been told He exists so I don't know.'

'I believe there is a superior force in the universe that makes us feel we are not alone. I want to believe that there is somewhere God, because I need to believe…. I don't know if God listens to me, but I hope so…If I look at the results, there is no God."

'It's a superior force in which I personally believe. It's my religion…it's a goal of my life. We must believe in Him. He will judge us.

'I feel that God is something very strong and it depends on our experiences. Personally I had a case of illness in the family and your only hope is God. And the only thing you can expect is that God can do something. And I kept my hope alive with this.'

The present study with results obtained from three different methods has, in essence, verified several points made in the introduction of this research paper.

The fact that young people tend to move away as they grow up from the need of group affiliation and find their way from internet communication to real life contact and experience is an ascertainment of Cerulo's (1995) suggestion. It was also quite obvious from the results that their being more negative to cognitive and more positive in answers to affirmative and conative questions may be an indication of their moving in between the achieving and the responsibility stage, as K. Warner Schaie (2005) has pointed out that young adults at this stage will also acquire a considerable amount of independence. This was also clear from the way they used the Internet mostly for utilitarian purposes, whilst their feelings about peers, parents and friends, as well as their attitudes toward school and future career seemed to become more definitive and crystallized. At this age – having passed the 20's – they had a clearer idea of the usefulness of both television and the Internet in their lives, as self-knowledge with the implied integration of cognitive and affective elements seemed to be on the increase. Their judgment on people, on 'others' and on experience in general also seemed not only to become more personalized but they also seemed to be selecting a more settled moral and ethical position on different issues – individual, national and religious.

So, in spite of Europeanization and globalization, the celebration of the end of nationalism, as mentioned earlier, seems to be premature but their value system seems to become more strengthened as they learn to assess the value of the media versus everyday life experience and as they seem to be moving from a mainly peer culture to an inter-generational culture (Livingstone, 2005). Their attention to parents and family was an illustration of that. Considering the amount of time the respondents spent on various internet related uses, only 30% claimed that using the Internet took their time away for their friends and only 20% shared the perception that using the Internet took away time from family members. Furthermore, in their answers to questions about living on their own after 18, they were very cautious, stressing the fact that they must first be financially independent and mature to make this move and they can stay with their parents and still maintain their independence to a certain extent.

One of the most worrisome aspects though in the results of this survey which deserves further research is young people's avoidance to contribute to the public sphere in real life, as very few seemed to be active in any specific social, political, or cultural areas. Is their age group oriented more toward their immediate choice and pursuit of career, putting aside public affairs? Or have they satisfied with virtual internet experiences their need for participation in public affairs at an earlier age? So now they sense more freedom from this responsibility?

The other question which has been rarely touched on by the respondents is the nature of young people's identity, on and off the net. While television still continues to be part of their lives, providing entertainment; the Internet at this age seems to become more of an information source, whilst their identities in teenage have been impregnated by internet use. Quite a few of them confessed to using chat rooms and Facebook or other utilities at earlier age – from 15 to 17. An experience on which they commented negatively has emphasized that people tend to take on a different (deliberate or fake) identity while online. Does this mean that they start developing or reinforcing their real identity after they stop seeking to satisfy their affective (pleasurable/entertainment) needs in cyberspace and they engage more in real life activities? This could lead to further investigation as to individual and civic identity among young people and their future development in a world loaded with universal problems with which they do not seem to be concerned much.

Future research could therefore concentrate on, among other issues, the above two, outside the student population, among young working adults who cannot justify their reduced public affairs interest by their school work and their preoccupation with career. It would be interesting to find out how their increased affective and conative development which seems to be more on the increase after their twenties, as illustrated in this research, influences their presence in the public sphere and their sense of identity (social, civic, cultural and national). Ofcourse it can be claimed that the survey has not established any correlation between reduced presence in the public sphere with a reduced use of the Internet for other than cognitive reasons (information). But it has been established that the sample at earlier ages did use the Internet (like television) for a combination of entertainment/communication, alongside information sourcing. A practice they reduced in their more mature adolescent years, in which they admit to no interest and no contribution to the public sphere and to a reinforced ethnic identity.

So how do the internet generations shape up their civic consciousness and their cultural/national identities when the first (teenage) and the first adolescent (university) phases give way to subsequent adult periods of life? And how does use of the internet develop in these adult periods?

Table 1: Frequencies of the responses to the Cognitive, Affective and Conative Questions

	Yes (%)	No (%)
Cognitive Positive Negative		
Question 12	**20**	**80**
13	**50**	**50**
19	**20**	**80**
20	**20**	**80**
22	**30**	**70**
23	**30**	**70**
24	**10**	**90**
28	**80**	**20**
29*	**40**	**40**
30	**40**	**60**
35	**90**	**10**
Affective Question14	**40**	**60**
	40	**60**
15	**40**	**60**
16	**90**	**10**
17	**30**	**70**
18	**20**	**80**
32	**100**	**0**
33	**80**	**20**
34	**70**	**30**
36	**100**	**0**
Conative Question 21	**60**	**40**
25	**20**	**80**

26	**10**				**90**
27	**90**				**10**
31	**90**				**10**
37	**70**				**30**
38	**Greek Cypriot**	**70**	**Europ.citiz.**		**30**
39	**70**				**30**

The other 20% responses fell under two other categories which are explained in the section Results and Discussion.

REFERENCES

- Brooks, D. (2005). Approaches to understanding people: Qualitative vs. quantitative. Available at http://joelamantia.com/blog/archives/user_research/approaches_to_u.html (1 April 2008)
- Calhoun, C. (1991). Indirect relationships and imagined communities: Large-scale social integration and the transformation of everyday life. In P. Bourdieu and J. S. Colemen (Eds.), Social theory for a changing society (pp.99-122). Boulder, CO: Westview Press.
- Cerulo, K. A. (1997). 'Reforming social concepts for a brave new (virtual) world.' Social Inquiry 67 (1), 48-58. Eurostas.
- Available αt http://ec.europa.eu/information_society/activities/statistics/index_en.html (30 March 2008).
- Franzen, A. (2003). 'Social capital and the Internet: Evidence from Swiss Panel Data.' Kyklos 56(3), 341-360.
- Hockenberry, J. (1998) 'The End of Nationalism?' in Holeton, R. (1998) "Composing Cyberspace: Identity, Community and Knowledge in the Electronic Age'. Boston. McGraw Hill.
- Huitt, W. (1999) in http:chiron.valdosta.edu/whuitt/col/regsys/conation.html, accessed 26/04/2008
- Internet World Stats. Available at http://www.internetworldstats.com/stats4.html (30 March 2008)
- Katz, J. and Aspden, P. (1997). 'A nation of strangers?' Communications of the

- ACM 40(12), 81-86.
- Kraut, R. E., Kiesler, S., Boneva, B. and Shklovski, I. (2005). Examining the effect of Internet use on TV viewing: Details make a difference. In R. Kraut, M. Brynin, and S. Kiesler (Eds), Domesticating Information Technology (pp.70-83). Oxford University Press.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B. and Cummings, J. (2002). 'Internet Paradox revisited.' Journal of Social Issues 58(1), 49-74.
- Gershuny, J. (2003). 'Web use and Net nerds: A neofunctionalist analysis of the impact of information technology at home.' Social Forces 82(1), 141-168.
- Grant, I. (2007). Online privacy – An issue for adolescents? In K.M. Ekstrom & B. Tufte (Eds), Children, Media and Consumption (pp. 127-142). Goteborg University: The International Clearinghouse on Children, Youth and Media.
- Kiesler, S., Siegel, J., and McGuire, T. (1984). 'Social psychological aspects of computer-mediated communication.' American Psychologist 38, 1123-1134.Labouvie-Vief, G. (1984). Logic and self-regulation from youth to maturity: A model. In M. L. Commons, F. A. Richards, & C. Armon (Eds.), Beyond Formal Operations (pp. 158-179). New York: Praeger.
- Livingstone, S. (2005). In defence of privacy: mediating the public/private boundary at home. In S. Livingstone (Ed.), Audiences and Publics: When Cultural Engagement Matters for the Public Sphere (pp. 163-186). U.K.: Intellect.
- Nie, N. H. and Erbring, L. (2000). Internet and society. A report by the Stanford Institute forQuantitative Study of Society. Available at http://www.stanford.edu/group/siqss/Press_Release/internetStudy.html (18 July 2005).
- Papaioannou, T. and Roussou, N. (2006). The Internet and Young People's Sociability: Continuums or Reversals? In: Leandros, N. (Ed). The impact of the internet on mass media in Europe (pp. 191-206). Suffolk, UK: Arima Publishing.
- Perry, W. G., Jr. (1981). Cognitive and Ethical Growth: The Making of Meaning. In Arthur W. Chickering and Associates (Eds), The Modern American College (pp. 76-116). San Francisco: Jossey-Bass.
- Rasanen, P. and Kouvo, A. (2005). 'Has the Internet impact on social activities and interpersonal involvement? A comparison of Finland and Britain.' Janus 13(1), 21-38.
- Santrock, J.W. (2007). Life-Span Development. Boston: McGraw-Hill.
- Salovey, P. and Sluyter, D. (1997). Emotional Development and Emotional Intelligence: Educational Implications. New York: BasicBooks.
- Schaie, K. W. (2005). Developmental influences on adult intelligence: The Seattle Longitudinal Study. New York: Oxford University Press.
- Shklovski, I., Kiesler, S. and Kraut, R. E. (2005). The Internet and Social Interaction: A Meta-analysis and Critique of Studies, 1995-2003. In R. Kraut, M. Brynin, and S. Kiesler (Eds). Domesticating Information Technology (pp.251-264). Oxford University Press.
- Sinnott, J. D., (1998). The Development of Logic in Adulthood: Postformal Thought and its Applications. New York: Plenum Publishing.
- Tingstad, V. (2007). New Technologies, New Methods? In K.M. Ekstrom & B. Tufte (Eds.), Children, Media and Consumption (pp.127-142). Goteborg University: The International Clearinghouse on Children, Youth and Media.
- Turkle, S. (1995). Life on the screen: Identity in the age of the Internet. New York: Simon & Schuster.
- Yamauchi, Y. and Coget, J. F. (2002). Untangling the social impact of the Internet: A large-scale survey. Information Systems Working Paper Series. Available at http://www.anderson.ucla.edu/acad_unit/info_sys/ (21 July 2005).

Appendix

SCRIPTED QUESTIONNAIRE

Please read these instructions carefully before answering.
Thank you for participating in this study of young people's experiences with the internet and television. Your answers are valuable to us.

Take your time to answer the questions; there are no right or wrong answers we would just like to get your opinion. It should take no longer than 10-15 minutes to complete.

Whatever you answer in the questionnaire is completely confidential. You will remain anonymous throughout the study so it will not be possible to identify you through your responses. Towards the end of the questionnaire there are a number of personal questions. These are asked because the researchers are interested in comparing different groups of young people with different backgrounds. Please answer these questions honestly as they are very important for the research to be successful.

Please be concise when you answer open-ended questions (2-3 lines).

If you have any queries concerning this research or wish to find out more about the study, please contact Dr. Nayia Roussou at roussou.n@unic.ac.cy or Dr. Tao Papaioannou at papaioannou.t@unic.ac.cy

THANK YOU VERY MUCH FOR YOUR TIME AND SUPPORT.

How much TV do you watch?

- Never
- About 1 hour daily
- About 2 hours daily
- About 3 hours daily
- More than 3 hours daily
- Other

2. How much time do you spend on the Internet?

- On weekdays, how many days? And how many hours?
- On weekends, how many days? And how many hours?

3. How often do you use E-mail/Instant Messaging?

- On weekdays, how many days? And how many hours?
- On weekends, how many days? And how many hours?

4. Do you watch a lot of entertainment programs on TV? Why or why not?

- I do, because

- I don’t, because

5. Do you discuss what you watch on TV with your friends? Why or why not?
    - I do, because
    - I don’t, because
6. Do you think that the more educational programs you watch on TV, the more likely you will enjoy school?
    - Yes
    - No
7. Do you think that the more informational programs you watch on TV, the more likely you will argue with parents and friends?
    - Yes
    - No
8. Do you think that watching a lot TV leads to loneliness and depression?
    - Yes
    - No
9. Do you use facebook on the Internet?
    - I do, because
    - I don’t, because
10. Do you use Second Life on the Internet?
    - I do, because
    - I don’t, because
11. Why do you/don’t you chat online?
    - I do, because
    - I don’t, because

12, Do you belong to a club or society?

- Yes
- No

13.Does using the Internet take away your time for watching TV?

- Yes
- No

14.How often do you go out and have fun with one or more of your friends?

- On weekdays, how often?
- On weekends, how often?

15. Do you usually
    a. Meet with your friends and talk
    b. E-mail them
    c. Telephone them
    d. Text them
16. Do you discuss what you do online with your friends? Why or why not?

    I do, because

    I don't, because
17. Does using the Internet take away your time for friends?
    a. Yes
    b. No
18. Does using the Internet take away your time for family?
    - Yes
    - No
19. Do you belong to any citizens' group?

20. Do you help with philanthropic work?
    - Yes
    - No
21. Do you read besides school texts?
    - Yes
    - No

22. Do you attend cultural events?
    - Yes
    - No
23. Do you attend political events?
    - Yes
    - No
24. Do you belong to a political party?
    - Yes
    - No

25. Do you communicate with any Turkish Cypriots online?
    - Yes

- No

26. Do you communicate with any Turkish Cypriots in real life?
    - Yes
    - No
27.
28. Are you interested in the cultures of other countries?
    - Yes
    - No
29. Do you have good grades in school (B/85 and above)?
    a. Yes
    b. No
30. Do you think that good grades in school are associated with
    a. Internet use
    b. TV viewing
    c. Both Internet use and TV viewing
    d. Neither
31. Do you believe that young people above the age of 18 should live independently from their parents?
    a. Yes
    b. No
32. Are you interested in travelling?
    - Yes, because
    - No, because

33. Do you choose to help other people when they need it?
    a. Yes
    b. No
34. Do you believe that women can be as dynamic and successful as men?
    a. Yes
    b. No
35. Would you be willing to fight for gender equality?
    a. Yes
    b. No

36. Do you believe that college/university education is mainly to prepare you for a career/job in the future?

    a. I do, because

    b. I don't, because

36. Do you share knowledge/information with your friends?

    c. Yes

    d. No

37. What is "God" to you?

38. If you are a Greek/Cypriot, do you feel that you are primarily a/an

    e. Greek/Cypriot citizen

    f. European citizen

    g. Global citizen

    I feel this way because

39. If you are not a Greek/Cypriot, do you feel that you are primarily a

    h. Citizen of your country/nation of origin

    i. Global citizen

    I feel this way because

Your age is _____ Your country of origin is _____

You are
□ male
□ female

You have been in college/university for
□ 0-1 year
□ 1-2 years
□ 2-3 years
□ 3-4 years
□ more than 4 years

You are a
□ full-time student
□ part-time student

Your major of study is _____

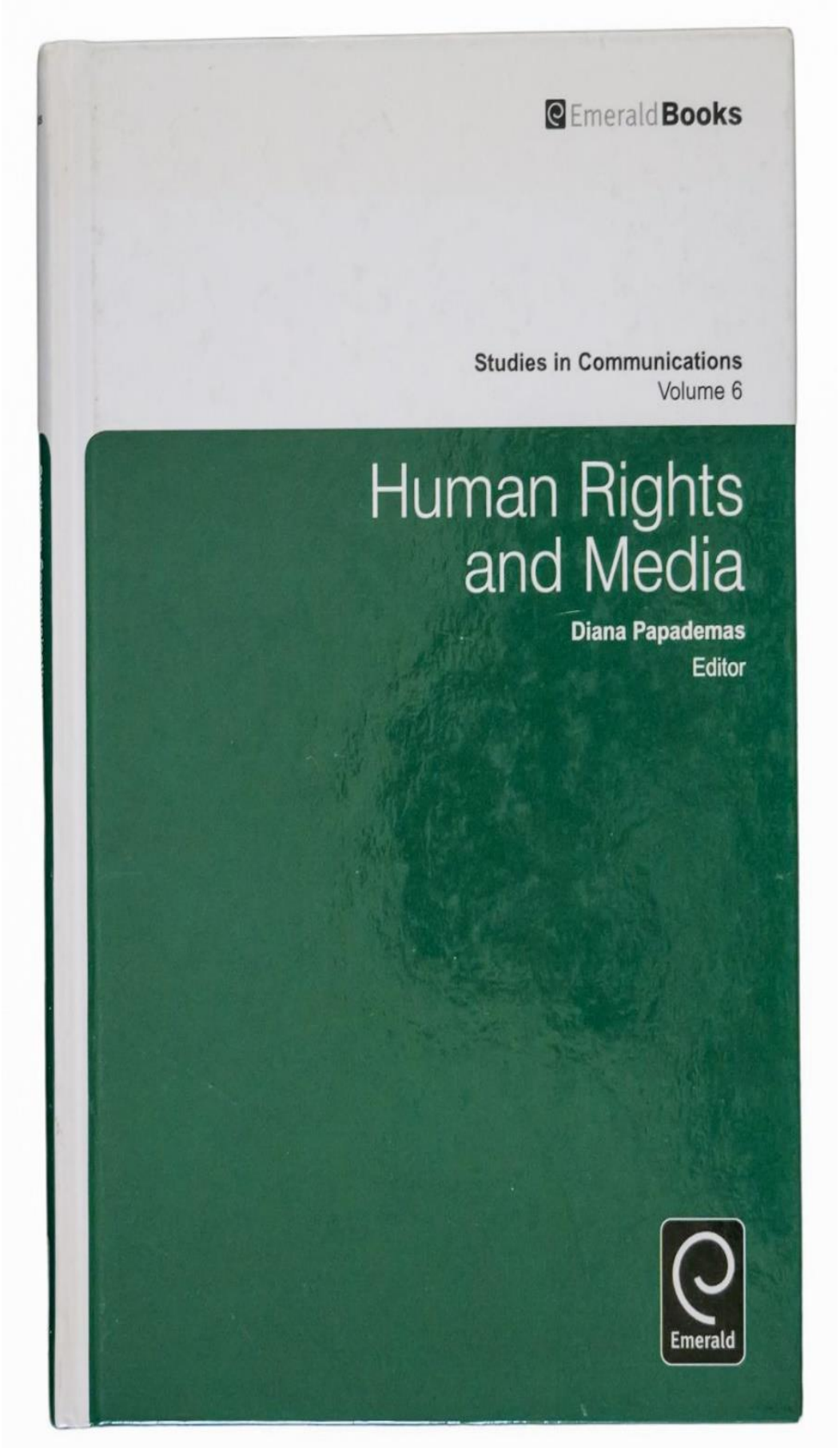
Emerald Books
Studies in Communications
Volume 6
Human Rights and Media
Diana Papademas
Editor
Emerald

10.NATIONAL AND ETHNIC DISCOURSES ON CYPRUS TELEVISION

DR. NAYIA ROUSSOU
(IN "HUMAN RIGHTS AND MEDIA" ED. DIANA PAPADEMAS, 2011)

ABSTRACT

Cyprus, a small Island State in the far eastern corner of the Mediterranean, is, today an appropriate example of modernising states faced with the influx of Media pluralism and all the boons of a rich age of information communication systems, while its indigenous political problems remain unsolved. The invasion of Cyprus by Turkish troops in 1974 and the dichotomy of the land, with Turkish-Cypriots occupying and living in the Northern part and Greek-Cypriots living in the southern part of the Island, has created a state in transition, from nationalism to internationalism, from the stage of ethnic cleavage to the stage of modernisation and globalisation.

Media pluralism with the proliferation of imported programmes is another interesting dimension in the life of the Island. The ethnic/national issues, together with the contents of television programmes were the subject of the present study among youth. The discourses in these issues are presented through the three stages of the research conducted: the statistical research survey, the discourse analysis of 5 out of the top 10 programmes popular among the sample and the 23 interviews and 2 group discussions conducted with members of the sample.

The results establish a relationship between television and national/ethnic issues and open areas of research in television/media discourses about human rights, identity and nationality in an age of globalisation. The world may be sharing images, but individual countries are called upon to face internal national and political realities.

INTRODUCTION: THE CYPRUS NATIONAL PROBLEM

The history of Cyprus has been marked by centuries of foreign occupation, war adventures and political vagaries. Its strategic position at the geographical crossroads of three continents, combined with the indigenous resilience and cosmopolitan consciousness of its people, has helped the population not only to survive but also to integrate the ongoing process of modernisation which began with the British rule of the Island, in 1878, when the Ottomans ceded Cyprus to the British Empire. After the 1955-59 EOKA struggle and the ensuing Independence Treaties of Zurich and London, inspite of the strong Enosis-with-Greece movement in the Island still existing at the time, as mainland Greeks and Greek Cypriots shared the same culture, this Enosis vision began to fade out and was ultimately relegated to historical nostalgia. This, according to Kyriacos Markides, was due to a number of differences in the political and economic institutions in the structure of Greek and Cyprus society:

Although mainland Greeks and Greek Cypriots shared the same culture, the structure of their societies and their political and eonomic institutions were diametrically different and often contradictory. Cyprus was spared the various historical convulsions that plagued Greece during the twentieth century and obstructed the normal evolution of the

Greek society. It was spared the two world wars, the Asia Minor disaster of 1922 and the bloody Greek civil
war of the 1940's. The Cypriots were able to develop their social and economic institutions relatively unhampered. (Markides, 1977:78)

Cyprus remained a member of the British Commonwealth after Independence, with most of its external trade being conducted with the former colonial metropolis and there was an abundance of goods in the Island. Inspite of this modernising process however, internal forces of tradition, like the Church and its power, education in the sense of Hellenistic paedhia (body of cultural knowledge) and even forces like the Cooperative movement preserved the sense of historical continuity and cultural progress in the Island.

Parallel to the ongoing modernisation or continuous secularisation of Cyprus, with the influx of technology, automobiles, mass media and modern economy, there was, according to Markides, a "decline and debunking of cherished traditional values and ideologies". (Markides, 1977:79)

The end of the EOKA national liberation struggle in 1959 and the inauguration of Independence, was not the beginning of a new era of peace in the Island, but the beginning of a sharp, inter-communal cleavage between the Greek-Cypriot and the Turkish-Cypriot communities, known henceforth, as the Cyprus conflict.

After 1963, the socio-political balances were radically changed. Politically the question of Enosis was still a major issue with disloyal political Government opponents - and EOKA B, a terrorist group created in 1972, together with the dictatorship at the helm of the Greek government, paved the way to the coup of 1974 against Archbishop Makarios and the subsequent Turkish military intervention by the Turkish troops in July, 1974. It was this event which brought about the final "territorial consolidation of the two communities". (Groom, in Koumoulides, ed., 1986:128).

Economic progress in the years after 1974, however, still continued to carry Cyprus along the course of modernity and inspite of this progress, during the years after the invasion, there has occurred, not just a territorial, but also a socio-cultural consolidation. The national identities of the two communities have become reinforced along parallel lines in a triple direction: On the Greek side, people tend to consider themselves either as "Greeks" (the affiliation being with Greece, the motherland), "Greek Cypriots" or "Cypriots."

On the contrary, in the Turkish sector, one can almost identify a similar pattern of cultural nationalism, with Turkish-Cypriots rating themselves as "Turks", Turkish-Cypriots", (strongly affiliated with mainland Turkey) or just "Cypriots", with a strong emphasis on their "Cypriotness" (citizens of the Cypriot Republic.)

Other than this common trend, however, there are more cultural differences between the two communities today, than there are similarities. The dispersed identities and the hyphenated nationhood that the two communities have adopted, as Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots have created a dichotomy, instead of a

conflation of their ethnicity and nationhood, which would have been a natural state of affairs in a newly-formed nation-state. And, whereas the conflation of ethnicity and nationhood is a natural process in the case of ethnic groups claiming self-determination (Gillespie, 1995:10) in the case of Cyprus citizens, this claim to self-determination, because of the different feelings of nationhood among the two communities (Greek-Turkish), it has brought about the opposite result - a cleavage between ethnicity and nationhood. Gillespie (Ibid) suggests that "ethnicity, as consciousness of shared ethnic identity tends to crystallise in situations where people of different backgrounds come into contact or share the same institutions of political systems."

Hall, in Grossberg, (1993) defines ethnicity as “the astonishing return to the political agenda of all those points of attachment which give the individual some sense of place and position in the world, whether these be in relation to particular communities, localities, territorialities, languages, religions, or cultures".

This kind of crystallisation has been absent in the state of Cyprus: its ethnic communities - Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots - have been and still are caught in a painful process of survival counter to a political problem and in a climate of dispersed communities, which look to language, religion, locality and culture, sometimes beyond the borders of the nation-state of Cyprus with Greek Cypriots - looking to Greece - and Turkish Cypriots to Turkey.

It is no coincidence, therefore, that the two communities in Cyprus have, for one, developed distinct cultural elements that have given them, especially after 1974, a feeling of separate ethnicity and a "place-bound nationalism" which has negated the other side. This has been one of the main impediments in the way of forming a unitary nation-state in Cyprus, as would have been the case in any other country coming out of colonialism. A nation-state involves "coherence and integrity of identity" according to Morley & Robins (1995:24). This has been lacking in the newly established state of Cyprus, as the differences between the two communities did not allow them to respond to the requirements for the construction of a nation-state:

The construction of nation states involved the elimination of complexity, the extrusion or marginalisation of elements that compromised the 'clarity' of national attachment. This process was about the purification of space and of identity. The nation state does not easily tolerate difference. (Ibid:23)

Kyriacos Markides, referring to Cyprus realities, describes this decisive lack of homogeneity, which was one of the historical cornerstones of the modern nation-state in Europe, in the following words:

“It is a tragedy that Greeks and Turks developed their national identities on the basis of their mutual traditional antagonisms. The national celebrations of the Turks are Greek defeats and vice-versa. A durable republic cannot be maintained when Turkish Cypriots celebrate the twentieth of July, the invasion date, as a national holiday and Greek Cypriots treat it as a day of mourning. Nor is the diligent commemoration by Greek

Cypriots of the Greek War of Independence of 1821 and the Greek Cypriot rebellion of 1955 conclusive to intercommunal trust. (Markides, 1977:185-6)."

Of course, population shifts have also occurred after 1974, as the influx of refugees from the occupied area has been absorbed by the cities of Nicosia, Limassol and Larnaka, as well as Unoccupied Famagusta. This has changed the character of the population and the socio-cultural features of these cities. A new factor entering these changes is connected to the demarcation line which today runs across the entire Island, not just the capital, Nicosia, which was, at any rate divided as far back as 1963.

Greek-Cypriots along this demarcation line live closer to the threat of possible incidents by the Turkish soldiers stationed in the occupied area and for this reason, many of the areas along the borderline are not inhabited. Inspite of this, however, there is an effort at resistance, in the sense that sometimes people choose to live by the demarcation line thus declaring their persistence in claiming their land, and their human rights (of movement and choice of residence), close to the territories in which they were born and raised.

The Dherynia incidents in August, 1996, along the demarcation line in the Unoccupied Famagusta area, are good evidence in point: When a crowd of Greek-Cypriots tried to cross the demarcation line, one Greek-Cypriot - Tassos Isaac - was beaten to death by Turks from Turkey, while Solomos Solomou, who climbed the flag pole to bring down the Turkish flag, was shot dead in cold blood, by the same bunch of "grey wolves" from Turkey.

Therefore, the political conflict in the Island has created a set of new, harsh realities, which must, if a proper solution is to be found, be faced by a new attempt at a political and cultural rapprochement. Today, Cyprus is partaking in a world process of the diffusion of global cultural values spread by the Media, the Internet and an international communication and information system. Its cultural identity is open to world influences on one hand, whereas, on the other hand, its local (social, ethnic and cultural) identity is being dichotomized by internal political problems.

THE MEDIA SCENE IN CYPRUS

In Cyprus, apart from the tradition or the national voice that is apparent in many cultural traditions or national symbols that have prevalence in the life of the country, the Media have been a powerful socialization agency which has gone through a very radical change during the last decade. From 1953 until 1990, the only Radio-Television station in the Island was the public channel, CyBC (Cyprus Broadcasting Corporation) established by the British Colonial Government. The onset of independent broadcasting in the beginning of the 90's, introduced pluralism in the Island with phases of deregulation and re-regulation taking place, as they indeed do in many European countries, after the 80's.

Aside from the ongoing discussion about the encounter, or confrontation of Public and Private Television channels today, in many countries, global-local dialectics and the trend in globalisation - i.e. "the spreading of economic and cultural practices" (Ang, 1996:171) seem to be a very potent factor in the national and cultural identity of different nations. And even though these globalisation processes may not be "determinist" they still seem to be "determining". (Ibid: 171)

Regional, generational, as well as dislocation and change factors are also present in the historical meeting between CyBC and Private television in Cyprus, a country which aspires to join the European Union in the near future.

The question of a globalised television, versus the formation and continuous re-processing of a national cultural identity, has been a dominant issue in the unification of Europe itself, where questions of national cultural identities have to test their uniqueness against the internal cultural coherence of a united Europe. The Commission of the European Communities (1984:28) maintains that television can be an instrument of integration:

Television will play an important part in developing and nurturing awareness of the rich variety of Europe's common cultural and historical heritage. The dissemination of information across national borders can do much to help the peoples of Europe to recognise the common destiny they share in many areas."

Television is one of the mirrors of history, together with the family, the church, the formal education system and the informal agencies of socialisation. Friedman (1995:141) argues that "the constitution of identity is an elaborate and deadly serious game of mirrors. It is a complex temporal interaction of multiple practices of identification external and internal to a subject or population." These mirrors, or these constituents of history and therefore of identity, must, therefore be placed in the contexts of time and space, if the assessment of their role will be close to any degree of reality. The problem is that with the globalisation of the media, there is, today, what Harvey (1997:296) describes " a time-space compression, in reference to the rate of transport of people, sound, pictures and any other forms of information, including of course , money." This time-space compression, an inherent feature in the process of globalisation is both a subjective and an objective process in any society, or nation, as it "refers both to the compression of the world and to the intensification of the consciousness of the world as a whole." (Ibid)

John Tomlinson (1996) phrases this concept of compression in describing processes of Westernisation, which seem to spread this common consciousness around the globe, in the following terms:

“When people talk about 'Westernisation' they are referring to a whole range of things: the consumer culture of Western capitalism with its now all-too-familiar icons (McDonald's Coca-Cola, Levi Jeans), the spread of architecture and of music, the adoption of an urban lifestyle consuming extensively the information and entertainment products of the electronic mass media, a range of cultural values and attitudes

regarding personal liberty, gender and sexuality, human rights, the political process, religion, scientific and technological rationality and so on."

The consciousness of Western standards, practices and lifestyles, as well as the wider use of the English language in both real life and in imported Media products, have been very prevalent in Cyprus, after de-colonisation.

Of course, language in Cyprus and its use in television programmes is, in essence of crucial importance as the three languages prevalent on Cyprus home screens are English, Standard Modern Greek and the Cyprus dialect. This is in perfect accord with language as part of the cultural identity of Cypriots, a theme studied by Lydia Sciriha (1996) in "A Question of Identity: Language Use in Cyprus." The Research was conducted in the context of the association of language as an instrument and also an expression of ethnicity and identity.

In Cyprus English is widely spoken, while Standard Modern Greek is the basic language of instruction in formal education, in official government functions and in professional and business transaction, as well. The Greek-Cypriot dialect is, on the other hand, generally spoken by the Greek-Cypriots, while Turkish is also a language spoken by only a small part of the Greek-Cypriot population.

Sciriha's research concluded that while English is in reality widely spoken, only about 4% of Greek Cypriots know Turkish, leaving the two languages - Standard Modern Greek and the Greek-Cypriot dialect, in competition with each other. (1996:104 -105).

It is interesting to note here the ambivalence existing around Standard Modern Greek and the Cyprus dialect, with reference to language use in programmes, as quoted by Sciriha (1996:86) in her research which was conducted after the introduction of media pluralism.

The statement in the research above which declares that the Greek Cypriot dialect should not be used on television as a language medium, obtained the third highest rating (56.67 points), from the research sample, while the highest rating (58.07 points) was given to the statement that the dialect should not be acquired by children as a first language and the second highest rating (57.93 points) was given to the statement which considers that the dialect is spoken by uneducated people. (Ibid)

Furthermore, it is also interesting to refer to Prodromou's (in Tsangaras & Peristianis, 1995:87) argument that the Cyprus dialect has been losing ground in industrialized (modernized) Cyprus for half a century now.

As it was a dialect corresponding to an 'agricultural traditional society', without great demands on written communication and intellectual (participative) education, it could not be an adequate language instrument or horizon of thought." This "gap", according

to Prodromou, was filled by a foreign, international language (English in Cyprus). This has survived colonialism and the "pseudo-dilemma" as he terms it, is whether Standard Modern Greek or English will be the language of contemporisation in Cyprus.

RESEARCH ON TELEVISION AND IDENTITY OR ETHNICITY ISSUES IN CYPRUS

In Cyprus, a conscious effort at modernization of many of its contemporary educational, social and economic institutions is definitely on hand. One such area which has known a lot of progress during the last 5 - 8 years, is that of social research. More especially research that has to do with young people and characteristics of their personality.

Up until today however, media research in Cyprus has been using earlier methods of strictly quantitative approaches, an approach that has to be enriched as television itself has become more complex and sophisticated and as socio-cultural conditions in the Island have been going through sweeping changes because of political, historical and technological developments. Television today is local and at the same time global, fragmented, but also ubiquitous in nature and in context, pluralistic but also fragmenting its audiences with an abundance of viewing opportunities.

Between the years 1997 - 2000, the author conducted a three-phase PhD Research Project about "Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth", submitted to Coventry University, U.K. The study, focussing on lifestyle and ethnicity issues of identity, used a combination of the following quantitative and qualitative methods:

A field questionnaire to be answered by a statistical sample of 600 students, 13-18, from all over Cyprus.

An analysis of five from among the top ten television programmes, preferred by the respondents to the Questionnaire.

A series of one-to-one, in-depth interviews, again with respondents selected from among the questionnaire sample.

And a group discussion with selected respondents from among those that participated in the field survey.

Even though the above combination of quantitative methodology and the qualitative approaches of discourse analysis, interviews is a newer approach approarch to media methods there are supporters of the combination:.

Blumler et al (1985:258), speaking for quantitative approach to social science did raise ‘the prospect of a meaningful meaningful cross-paradigm dialogue" and Lull (1985:220) from the qualitative side suggested that "a convergence of quantitative and qualitative research offers the greatest potential for accurate description and explanation of the significance of communication in all contexts." The author, therefore feels confident, that even though one would not expect corroboration of data resulting from different methods, the findings from the different stages, supported each other, thus achieving

general consistency in the answers to the research goals sought. The establishment in the present study of self-stated preferences, attitudes and social or ethnic values, which led to the analysis of programmes, was concluded with a series of interviews and discussions to support and verify programme interpretations, in the social and historical context of the respondents, by the establishment of meanings they derive from their television viewings, thus procuring a set of different discourses, for the first time in the history of Cyprus Media research. The findings from all three different stages of the Research Study, cross-fertilizing each other in a triangulation approach (Schroeder, 1999:50). For the purposes of the present paper, an integrated discussion of national and ethnic discourses, indicating the touching points, or the relationship between television and the national (ethnic) identity of Cyprus youth, will be presented. The results derive from the percentages rendered by the Statistical survey, the discourse analysis performed in five out of the top ten programmes of the sample and the interviews and group discussions.

NATIONALITY/ETHNICITY TRENDS IN THE STATISTICAL SURVEY

Before giving the statistical percentages derived from the answers to direct nationality/ethnicity questions addressed to the Cyprus sample, it is of interest to indicate the television programme preferences of the sample, as the language, the country oforigin of these programmes and their respective cultural value systems, essentially mapped out certain trends in the sample's identity and in their national/ethnic discourses which were also traced later, in the remaining stages of the Research project. So the top ten programme preferences of the sample were stated to be the following:

	REGULARLY	ALWAYS	TOTAL
1. News at 8.30 - ANT.1 (Locally produced)	32,3%	23,7%	55,0%
2.To Kafenion (The Coffee shop) (Locally produced)	46,8%	20,8%	26% (CyBC)
3. Kalimera Zoi (Good morning life) (Imported from Greece)	21,3%	22,9%	44,2% (ANT1)
4. Efharisto Savvatovradho (Pleasant Saturday night) (Locally produced)	27,3%	16,9%	43,12% (CyBC)
5. Pater Imon (Our father) (Imported from Greece)	27,5%	15,7%	43,2% (ANT1)
6. Beverly Hills (Imported from America)	18,8%	21,1%	39,9% (PIK1)
7.Athlitikes Idhisis (Sports news) (Locally produced)	14,2%	25,2%	39,4% (PIK1)
8. Epitelous Mazi (At last, together) (Imported from Greece)	29,0%	9,9%	38,14% (ANT1)
9. Istories tou horiou (Stories from the village) (Locally produced)	19,9%	19,3%	38,12% (PIK1)
10.Costas Costa stis Okto (Costas Costa at Eight) (Locally produced)	24,4%	13,2%	37,6% (SIGMA)

It is also important, however, to note that many other imported, English-language programmes were popular among the statistical sample, with lower percentages, e.g. "Baywatch", "X-Files", "Melrose Place", "Robocop", etc. But what is apparent from the above picture is that six out of the top ten programmes were locally (Cyprus) produced, three imported from Greece and one from America

The percentages of the sample's answers given below, illustrate statistically their responses to the direct research questions about national/ethnic issues:

- The question about whether they "believe that Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots can live together peacefully in the future after a solution?" received the following answers:

	%
Certainly	20.3
Very probably	25.7
Perhaps	40.7
Never	12.4

- The question about whether they considered Turkish-Cypriots, "violent" "backward", "human" or "no" different from Greek-Cypriots" obtained a majority percentage of 30.6%, who replied that they consider them "backward". The word "backward" (in Greek "opisthodromiki") insinuates lack of modernism and a contemporary attitude in thinking, behaviour and living in general. A similar question, relating to Turks of Turkey, drew a much bigger negative majority description - 70.7% considered them "violent".
-

Of course this attitude towards the mainland Turks drew from the invasion of the Island in 1974, but also from the more recent (1996) Dherynia incidents.

- Answers about the character of the Cyprus University rendered the following frequencies:
- 64.7% believed it should be "strictly Greek"
- 28.3% "international"
- 6.4%, "bi-communal and bi-lingual"

- The Question that sought answers as to whether they believed the use of the English language in official Cyprus documents is justified obtained the following percentages:
- 59.8% answered NO
- 39.5% answered YES

``Again the above are further illustrations of the emphasis placed by the sample on Greek language as a factor of national culture.

- The question about which flag did they consider characteristic of the Republic of Cyprus? brought up the following preferences in order of percentages:

	%
• Both the Greek and Cyprus flags together, depending on the occasion	44.6
• The Cyprus flag	43.0
• The Turkish and the Cyprus flag together, depending on the occasion	1.0

- Answers to the invitation to state their self-perceived identity, gave the following self-descriptions:

• Self-perceived Identity	%

- A Greek-Cypriot a g 48.3
- A Cypriot 18.8
- A citizen of the world 12.9
- A Cypriot, not a Greek 9.9
- A European 4.8
- A Greek, not a Cypriot 4.0

Finally, the Question about the prioritization of current issues by the sample gave the following frequencies:

- Priorities %
- The Cyprus Problem 30.0
- A possible war with Turkey 24.9
- Drugs in Cyprus 17.0
- Cyprus joining the EEC 14.2
- Violence in Cyprus 7.4
- Equality of men and women 4.4

The strong trend of the sample towards the use of the Greek Demotic and the Cyprus Dialect, in regard to language preferences, , was (not surprisingly) indicated in their top ten programme preferences, thus also reaffirming their responses to questions about the use of language . Parallelwise, the equal percentages given to the use of the Cyprus flag (alone) and the two flags together, provided a good hint for further discussion with the sample. It also pointed back to the persistence of a "place-bound nationalism" inspite of the featured global trends in Cypriot society. The same can be said about the future of peaceful co-existence with Turkish Cypriots in the Island, after a solution, which seemed to draw undecided responses - 40.7% (the highest value in the responses) answering "Perhaps" - a pointer to the ignorance of the Turkish-Cypriot "Others" on behalf of the younger generation of Greek-Cypriots. Further pointers as to ethnicity were the replies about the self-stated identity of the sample, the greatest number of which (48.3%) perceive themselves as "Greek Cypriots", disidentifying or perhaps counter-identifying with the Turkish Cypriots, those "Others" missing from their actual or their television experiences. Generally, the picture derived from the first part of the Statistical Survey, was one of a locally-oriented society, exhibiting a high sense of place-bound ethnicity, in an age where "time-space compression" is, according to Harvey (1997:296) a high feature of the globalising process.

NATIONAL/ETHNIC DISCOURSES IN THE ANALYSED PROGRAMMES

Five programmes were analysed textually through discourse analysis in the second stage of the Research, to identify features of continuity or consistency - or perhaps contrast to the Statistical data and to fertilize the agenda of questions that would be addressed to the sample subjects in the final Interviews/Discussion stage. The five programmes analysed, were selected to represent productions from Greece, America and Cyprus and to also represent factual and fictional programmes. They were the following:

- Programme No. 1 — ANT.1 News at 8.30
- Programme No. 2 — To Kafenion (The Coffeeshop)
- Programme No. 3 (ANT.1) — Kalimera Zoi ("Good morning Life")
- Programme No. 5 (CyBC 1) — Beverly Hills
- Programme No. 7 (b) (Cy — Istories tou Horiou (CyBC 1 Stories from the Village)

Morley and Robins (1995:135) maintain that "everything seen on the screen says something about ourselves. It challenges us to respond, to relate what we see to what we are. It compels us to validate our own identity."

CONCLUSIONS RELATED TO NATIONAL/ETHNIC ISSUES

- The complexities in language issues,language being a "locus for the struggle of power" (Bourdieu, 1991:60) were traced and pointed out in programmes The Coffee-shop and Stories of the Village, where the Demotic and the Dialect were juxtaposed. English, the Demotic and the Dialect were all present in this "social distribution of power", as indicated by the distribution of the Statistical programme preferences in the Statistical Survey.

- Micro-level discourses were identified in almost all the programmes, as to the programmes' individual plots, character zones and character relationships, and their counterpart macro-level social realities, whether in a global nexus (Beverly Hills) or the national/ethnic/local (Greek and Cyprus nexus in the Greek and Cyprus programmes). This was the stepping stone for further discussing these levels with the sample in the Interviews/discussions in the meta-communication stage which followed.

- The theoretical concept of "Otherness" was a further theme established in the Programme Analysis, as it run through almost all the programmes analysed, whether in "Beverly Hills", with the black "Others", or in Stories of the Village, with Vassiliou, as the unwanted, suspected, or even alien presence in the village. The "Otherness" of the global youth models in Beverly Hills was also a further dimension in the complexity of the theoretical approaches existing around the global/local dialectics.

- The order of discourse in the news bulletin of ANT.1, with its "voices of dissent", together with its sole attribution of news to its own reporters and correspondents, supported its powerful (objective) image and further enhanced the strong representations of the (Cyprus) Establishment figures. This

authoritative, popular status of the channel was further accentuated by the (regular) news item from Greece, which completes the picture of close collaboration with Greek ANT.1 (most of the channel's productions come from Greece). Another example of discourse contributing to the "social distribution of power," as ANT.1 has been leading the charts, ever since its establishment in 1995.

- The absence of Turkish-Cypriots from all programmes, including the News Bulletin, was conducive to the ignorance of this "Other" community, its presence being ignored on television, in the construction of the national or cultural identity of the sample.

- Finally, the cultural climate of the local (and Greek) programmes analysed, versus that of the English-language programmes, was a definite expression of localism, versus globalisation, in the theoretical discussion about global/local dialectics, or an expression of particularism and indigenous roots, versus universalism.

NATIONAL/ETHNIC DISCOURSES IN INTERVIEWS AND DISCUSSIONS - - LANGUAGE

One of the conclusions of the field research already presented in this chapter was the fact that the majority of programmes preferred by the sample were Greek or Cyprus productions. This was further verification of the language trend established by Lidia Sciriha (1995:98-105) that in truth, the only two varieties competing with one another are the Greek Cypriot dialect and Standard Modern Greek, which, due to their diglossic relationship, are more in complementary distribution, than in competition with each other." Competition, however, was not only exemplified in the split preferences between the programmes - Greek and Cyprus productions. It was also illustrated within specific Cyprus productions, like in "Kafenion" and "Istories tou horiou" which describes life in a Cyprus village. In both of these programmes the characters speaking the Demotic were in direct encounter or contrast with the characters speaking the Dialect. This does not seem to present the two languages in "complementarity" according to Sciriha, but actually in what is almost an encounter, or competition. Bourdieu's pointer about language being the locus of the battle for power of the legitimate language over the less refined one, is appropriate here. Of course, his point about meta-discourses and the social distribution of this power, in the the characters of "Kafenion" (dialect versus demotic) and the power of the villagers (Dialect) over the suspected character of Vassilou (the Demotic) in "Istories" are appropriate indications to the point.

The discussion of the two languages brought out some very enlightening remarks from the respondents in the Interviews and Discussions, as to their views of the Cyprus dialect and its suitability for television programmes. They generally supported very warmly the continued use of the Cyprus dialect, as it is "very special, many words come from the ancient Greek and we must preserve it". A reminder of the fact that as culture is tied to power relations and language is really a vital factor of culture, the use of the dialect gives the sample a sense of cultural power - or perhaps ethnic identity -which they aspire to maintain and cultivate.

This appeared to co-exist with the awareness that more and more programmes were being produced in Cyprus, using the Cyprus dialect. One of the younger interviewees, Andreas Savvides, 13, indicated full consciousness of the fact: ‘The programmes we view in the Cyprus dialect are becoming more usual, like the Greek serials we view. Yes, I think we should maintain the Cyprus dialect, as it is tradition and we must preserve it.’

Other respondents on the other hand, whose parents had a higher level of education, discriminated between the heavy village type of Cyprus dialect and the one spoken in the cities. Phanourios Tamanis, whose parents are philologists, was an example:

At home we speak the Cyprus dialect, but not the old type, as my parents are philologists and they try to improve our vocabulary. In school, we also speak the Cyprus dialect, but not the very old, heavy type of the village kind. We speak the dialect used in the town. This sounded like a direct under-estimation of the heavier dialect, spoken in the countryside.

This ‘gap’, then, between the Standard Modern Greek spoken by the literate, educated Greek-Cypriots and the dialect spoken by illiterate, rural countryside, was, according to Prodromoy (1995, p. 87) ‘filled by a foreign international language (English in this case)’.

Sarup (1998: 156), comments as follows on language:

"There are some important themes in theorising cultural resistance: There is, for example, the insistence on the right to see the community's history coherently and integrally. The role of the national language is central here, because it is through language that national culture organises and sustains communal memory." This has survived colonialism and the ‘pseudo-dilemma’, as he terms it, is ‘whether Standard Modern Greek or English will be the languages of contemporization in Cyprus’. Sarup (1998, p. 156) comments as follows on language: There are some important themes in theorising cultural resistance: There is, for example, the insistence on the right to see the community’s history coherently and integrally. The role of the national language is central here, because it is through language that national culture organises and sustains communal memory.

Furthermore, Van den Bulk and Van Poecke (1996) are even more specific when they maintain that "language often constitutes the most important embodiment of ethnicity and the means for distinguishing 'us' from 'them'." The complication that occurs in the case of the mentioned research sample is the fact that even though they did distinguish between the "other" (linguistically, the Turks, or other nationalities' foreign languages, like the English), their sense of language and identity, sounded ambivalent: the dialect could be used in television programmes, but not in serious or dramatic ones.

The point is debatable, as Cyprus productions are becoming more frequent and as we saw in the Field Survey, six out of the top ten programmes were produced locally in the Dialect (complemented by the Greek Demotic) or in the Demotic for News.

Therefore, the triglossic encounter on television is taking on new dimensions, as English, the Demotic and the Dialect seem to be in direct competition on Cyprus

television channels, the Demotic and the Dialect frequently being in the same programme. The struggle for the 'social distribution of power' through the use of language as an expression of ethnicity seems, as a result, to be rising in importance in this struggle of cultures in Cyprus.

OTHER NATIONAL ETHNIC ISSUES

Another important set of issues that were touched upon in the interviews, eliciting meaningful comments and responses from the interviewees, included the following questions:

- the possibility of Greek-Cypriots living together with Turkish-Cypriots after a solution to the Cyprus problem
- general attitudes towards the Turkish-Cypriots and the Turks, in association with television programmes
- the Cyprus culture versus the Greek culture
- national symbols like the Greek and Cyprus flag and the meaning and associations of these symbols, for the respondents
- and questions as to the self-stated identity of the interviewed sample.
- The above issues are all related to ethnic and political issues and were tackled in
- The field survey and the results were summarized earlier in this chapter.
-

The above issues all related toethnic and political issues and tackled in the field survey and the results were summarised earlier in this chapter.

The conclusions derived from the personal interviews, indicated that the major source of information for the sample, about the Turkish-Cypriots, consisted almost exclusively of the News Bulletins on Greek-Cypriot television. Most interviewees were not aware of any other programmes about Turks on Cyprus television - and indeed the only relevant programme is a television magazine programme broadcast by CyBC.1 on Tuesdays and Fridays. Some of the interviewees mentioned this, but most of their information about the Turkish-Cypriots came from their parents or grandparents and even though this information was generally positive as to the character of the Turkish-Cypriots, the general attitude was that Greek-Cypriots cannot live peacefully in the future with Turkish-Cypriots. The information about the Turks was strongly influenced by the events along the Dherynia demarcation line in 1996, again mentioned, earlier when two Greek-Cypriots were killed by Turks from Turkey. The references to the televised events shed light on the way these broadcast scenes created indelible images in the minds of the respondents about Turks and their character and culture.

The respondents indicated familiarity with the plot and characters of the programmes they watched. They could identify character zones (good or bad) like Stathis (good) and Arhos (bad) (from "Kalimera Zoi"), or Brandon (good) and Vanessa (bad), (from "Beverly Hills.) So these "Others", personified in their television experiences were known to them, but the "Others" living across the barbed wire, seemed to be unknown to them, and they had no frames of reference on television for Turkish-Cypriots. They expressed an interest for more programmes about them. But most of the representations they actually get on television are of the Turks from Turkey and their reactionary attitudes to the Greek-Cypriots and the Cyprus problem. This

trend of information, mainly from the news, reinforced by the 1996 Dherynia incidents, created a definitely negative relationship and a bellicose attitude towards the Turks. Attitudes towards the Turkish-Cypriots were lukewarm to moderate, with occasional strong doubts about living together, after a solution. The political "Other" was either unknown, feared or hated. They did, however, generally believe there could be more programmes about Turkish-Cypriots. And even though they gave different reasons for this, it was an indirect confession that they did derive materials from television for the articulation of their ethnic and national stands and attitudes. Some of the reasons they gave for the existence of these further programmes (about the Turks) were the following:

Andreas:So we would see how they live in occupied Cyprus.

Or:

I would like to see programmes that would inform us about their culture and civilisation so we learn more about them. Now there are programmes in Turkish addressed to the Turkish-Cypriots. They are not addressed to us. But there could be programmes to make Greek Cypriots know more about Turkish-Cypriots - where they come from. Many people do not know that most of them were Greeks, who, history books say, were forced to become Turks."(Mihalis Mihail).

Anna:

I haven't seen any programmes about Turkish-Cypriots on television.

And Eleni:

I would like to see more programmes about Turkish-Cypriots on television and learn more about these people. Many fanatics who are all fire and thunder against Turkish-Cypriots, should meet them and realize they are not zero, they also have a history and they were living in this place, before we came along…. They have their own history, their roots; we should know what we have in common with them and what are our traditions and our differences. There is nothing on television about them, apart from discussions among us.

Antonia:

I get my views about Turkish-Cypriots and Greek-Cypriots, from my parents and grand-parents. They say they were quiet people and did not wish Cyprus ill and could live well with the Greek-Cypriots."

There was also the view that too much propaganda was conducted by the Turkish mass media:

I know there are news bulletins in Turkish and this is very useful, as Bayrak has news in Greek. You might consider this useless, but it isn't. The two news bulletins make different statements - e.g. we say that the air space of the Greek side has been violated. This is the correct version, as the computers also support it. In their news bulletins, they claim that Greek planes violated the air space of Ankara. So we see that it is the

military and Denktash who fanaticise them. They don't become fanatics of their own."(Phanourios)

The above statement leaves no doubt that this particular respondent at least, considers that the Turkish media are fully controlled by the hegemonic forces of the establishment and his oppositional interpretations are quite natural, inspite of the "rapprochement" experience he had in the Fulbright programme.

The above section brought out quite different responses to television programmes existing - or not existing - in reference to the Turkish-Cypriots and the Turks. A very apt confirmation of the polysemy in the readings of TV contents and of the active audience that is really making its own meanings in its own particular conditions.

The investigation, during the interviews of how the respondents felt about living together with the Turkish-Cypriots after a solution to the Cyprus problem, brought out an almost repetitive pattern of negative attitudes, with a few exceptions. A reminder again, as already pointed out that "a nation-state involves 'coherence and integrity of identity' " according to Morley & Robins (1995:24), which has been lacking in the newly established state of Cyprus, as the differences between the two communities did not allow them to respond to the requirements for the construction of a nation-state:

I used to believe we can live peacefully with the Turks. No, I do not believe this now. After the murder of Tassos Isaac by the Turkish-Cypriots and the "grey wolves" from Turkey, who hit him with so much cruelty, even after he died, I no longer believe this. I think this thorn, this hatred on their part will never be eradicated. (Marina)

Christina:

I don't think we can live peacefully with the Turks in the future, because of the conditions in the Island. During these 24 years there is an aversion towards the Turkish-Cypriots and the Turks and there can never be perfect co-existence. I have never spoken to a Turkish-Cypriot. I would like to talk with one to find out what they know about the Cyprus problem and how they could face it.

Or:

I don't believe that we can live peacefully with the Turks. The hatred separating us is very deep." (Mihalis)

Charalambos : I don't think we can live peacefully with the Turks. Those who went to the occupied areas, did not have a good time."

And Evi : It would be impossible to live with the Turkish-Cypriots, because both sides feel a great hatred. We cannot forget what the Turks have done to us.

A few of the responses were positive:

We can live peacefully with Turkish-Cypriots in the future. I have, on the occasion of the UN Day met Turkish-Cypriots and I believe they are like us. They are ill informed and the young Turks are told that we are responsible for the invasion. The Turkish-Cypriot government suppresses them. When they claim their human rights they are imprisoned and human rights do not exist in Turkey. I believe they would like to live with us." (Thomas)

We can live peacefully with Turkish-Cypriots, but not with Turks, we'll have conflict. If the Cyprus problem gets solved, the Turks from Turkey should go home." (Antonia)

Or Anna:

I believe that when the Cyprus problem is solved, Greek-Cypriots and Turkish-Cypriots can live together and we'll forget our differences. No, I have never met or spoken to a Turkish-Cypriot."

And Eleni:

Yes, I personally believe we can live peacefully with the Turks, after a solution. Yes, I have met a Turkish-Cypriot. I see them like us.

A more analytical approach came from Phanouri in the light of his Fulbright experience:

I cannot say we can live together, some days they were OK, some, no. Both communities must try and face the problems and the prejudices against each other. We must try not to see each other as enemies, because as time goes by, the borders are closing. And by 'borders' I do not mean a door, but a frame of mind among nations which tells them 'I am a Greek' or 'I am a Turk' and I prefer to stick to my own faith."

Phanourios's rendering of the concept of "otherness" of "them and us" deserves appropriate comment here, as he seemed to be confusing religious faith with ethnicity.

It is not strange, perhaps that a conflation of ethnicity and religious faith is made by the respondent. Jaworski & Coupland (1999:408-9) try to encapsulate the different versions of the self that modernisation has generated - these "tribulations of the self" as Giddens (1991: 5) describes them - in the following words:

'Traditional systems of belief based on faith have given way to secularisation and the emergence of a multitude of competing ideologies (of which religious faith is only one.')

A question about whether they would save the life of a Turkish-Cypriot or a Turk sought to investigate the feelings of the sample towards Turkish-Cypriots and Turks, in moments of crisis. With very rare exceptions, they all replied they would save the lives of both, as they are "human beings". Some replies were very emphaticYes, I would save the life of a Turkish-Cypriot. He may have different views from me, but I am nothing before God and it's not up to me to take away his life, but if I can help him, I will do it:

The same applies to the life of a Turk from Turkey." (Marina).

The reference to God, may again, be an indication of religious faith, this being one of the emerging ideologies in the midst of the dense secularisation process going on in Cyprus during the last few decades.

There was stronger deviance, however, when it came to saving the life of a Turk from Turkey:

I would save the life of a Turkish-Cypriot, because when I am in danger if he is around, he might also save my life. I wouldn't s

ave the life of a Turk from Turkey, because they are barbarians. (Charalambos)

Despite of his basically utilitarian ideology and his self-interest, the respondent's attitudes to Turks still remained bellicose.

Or, as in the case of Antonia:

Yes, I would save the life of a Turkish-Cypriot. Not, not of a Turk. I would kill him on the spot.

Author: Even without a war?

Antonia: Perhaps I would save his life, eventually, he is also a human being."

The initial reaction of the above respondent, was the most aggressive statement during the entire series of Interviews and Discussions. The more human statement came after a prompting question, and it was, essentially, an afterthought which the respondent articulated in order to bridge the conversation with the Interviewer, or, perhaps, to erase a very negative impression?

Or again as in the case of Andreas:

Yes, I would save the life of a Turkish-Cypriot; he is one of us, a Cypriot, our citizen. I wouldn't save the life of a Turk from Turkey. I feel hatred for him, because of what we see; they are evil, we are told they kill people, television tells us and shows us how they killed Tassos and the motorcyclists. Our parents tell us they are very evil people, very cruel - these created a hatred in me for the Turks."

The hatred towards Turkey was also mixed with an admitted fear, in response to the question as to whether the Greek-Cypriot army could save Cyprus in the case of war. The general feeling was no, it couldn't, as Turkey is "armed like a lobster" (Marina) or because "Turkey has a big army and better weapons of war." (Antonia).

Socrates was more optimistic and even quoted the source that shaped his opinion:

I believe that the Cyprus army, when necessary, will help to a great degree the security of our country. Maybe I am influenced by the parades and the different bits of information I gather."

In spite of the fact that Philippides may have seen the parades live in the streets, we should note here that Cyprus television channels regularly broadcast the military and school parades (with a show of arms and military forces) on national days live, with patriotic narratives and comments, in a contextualization of military power. The television transmissions could, therefore be an additional source of influence. Brass (in Gillespie, 1995:9) states:

'Ethnicity or ethnic identity (…) involves in addition to subjective self-consciousness, a claim to status and recognition, either as a superior group or as a group at least equal to other groups.'

It is not surprising, as a result, that parallel to these nationalistically assertive views, one discussant also exhibited a very negative assessment of Turkish-Cypriots and Turks - against whom, of course the banner of Greek-Cypriot military readiness was being waved: No, I haven't met a Turkish-Cypriot and I wouldn't like to meet one. I believe they are very hypocritical, they oppress others and their culture and standard of living is not that well developed…This is my idea of a Turk.

Meyoritz in "No Sense of Place" (1985) suggests that "physically bounded space" is becoming less important in the age of electronic information. Television has eroded traditional boundaries, both social and physical, "so that many social spheres, which were once distinct, now overlap each other." (In Billig,1995:144) This is one of the building blocks in the construction of the post-modern approach to culture and the media. Still, modern nationalism with its emphasis on borders and national symbols is again a part of today's reality, more especially in the case of states, still struggling to guard their borders and to reinforce their national security. It is in situations of crisis therefore, that this turn to national symbols, like the flag, the landscape and the language and to the value of the borderline provides a a sense of national security and trust in the strength and solidarity of national identity - a sense of space-bound nationalism. And even though, according to Billig (1995:144) "banal flagging of nationhood is not something that is to be expected in this postmodern world" it is still a fact that "place-bound nationalism" is in some ways, definitely present in Cyprus society (modern or even post-modern in some ways). and symbols like the flag in Cyprus have, today, become major issues in the history of the Island. This confirms further the dialectics between the global and the local, or the universal and the particular, in Cyprus realities. Immanuel Wallerstein (1984a:166-7) describes this discourse:

The nationalisms of the modern world are not the triumphant civilizations of yore. They are the ambiguous expression of the demand both for assimilation into the universal and simultaneously for…adhering to the particular, the reinvention of differences. Indeed, it is universalism through particularism and particularism through universalism.

The concept proposed by Robertson (1994:100) to describe globalization and localisation, as a "twofold process involving the interpenetration of the universalization of particularism and the particularization of universalisation" can, perhaps be exemplified - in its latter dimension - in the sequence where Solomos is being shot on the mast of the Turkish flag, in his effort to bring it down, the televised version making the rounds of international channels, in 1996. Or again, the particularization of universalisation in the use of English language as bearer of Anglo-Saxon culture, on Cyprus television, or its inclusion in the everyday use in Cypriot communication as well as in television (imported) programmes.

The flag, as a symbol of affiliation respectively, with Greece and Turkey, was included in the Constitutional rights of the Cypriots with the establishment of Independence in 1960, as pointed out by Tzermias (1994):

The institutionalization of the affiliation with Greekness and Turkness respectively, was already clear in the general terms of the Constitution. It penetrated the three State authorities and went through to the regulation of detailed items, where a number of petty rules revealed a deep distrust. Certain regulations (e.g. the right to hoist the Greek and respectively the Turkish flag) were devised as a substitute for the unrealized national postulates (Enosis and Taksim) – “Unification and Dichotomy in Greek and Turkish”.

The questions, therefore, to the interviewees, about the significance of the flag did not only serve to bring out their views with regard to a symbol of the national identity of Cyprus, but also brought to the surface different attitudes variously connected to their identity:

Sure, the Greek flag is a holy symbol for me. Many people lost their lives for this flag - starting from the Greek Revolution and the liberation struggle of 55-59; we defend this flag with our teeth and nails and it owes its recognition today to the fact that it was dipped in the blood of many heroes. The same goes for the Cyprus flag. It is more recent - going back to the 1960 independence of Cyprus and the heroes of 55-59 who died for this. It is worth honouring, respecting and treasuring as something that nobody can violate. (Marina)

Or:

The Greek flag is motherland on a flag. I feel joy and pride when I see it. Our motherland is Greece and Cyprus. Greece and we, are one. The Cyprus flag is what I live, it is Cyprus. I have never been to Greece but the Cyprus flag is more important. (Andreas)

And Phanourios:

The Greek flag is a symbol of the nation, it is a holy symbol in which we must believe, our spirit and roots being Greek, but we shouldn't be chauvinists…The Cyprus flag is the flag of the motherland. It symbolizes the Cyprus Republic, in which we must believe. Both are symbols of faith and love, one of the nation (ethnos) and the other, the motherland.

Obviously, the discussant here is referring to Greece, as "ethnos" in order to articulate the ethnic descent of the Greek-Cypriots, while his reference to Cyprus as "motherland" is an intension of codifying the values and associations with one's country of descent. Another indication of the spirit of particularism and a "place-bound nationalism", inspite of the configurations of post-modern globalism in the life of the Island.

Evi:

The Cyprus flag is a symbol for us Cypriots and Cyprus is an island occupied by the Turks, but the Greek flag is a symbol for all the Greeks.

And Socrates:

Seeing the Greek flag flying, I remember mother Greece, I feel security. I feel proud. But on the other hand, I don't like the fact that we relate it to the political party of the right wing, who use it. I don't believe it should be used by one party exclusively, as its own…The same goes for the Cyprus flag, but I don't view it with as much sentiment as I do the Greek flag.

On another account, the Turkish flag becomes a symbol that attracts sentiments of intense counter-identification, which can easily be related to space configurations and the flag incident in Dherynia, in 1996, broadcast on television on innumerable occasions:

I feel some fear when I see Turkish military posts, but also indignation, when I look at the Turkish flag, from afar, flying in the occupied areas"(space configurations). (Anna)

Therefore, the flag, the landscape, the borderline, become definitive components in the national and ethnic ideologies of young citizens of the traumatized state of Cyprus, inspite of a parallel globalisation process that is unfolding through the media. This process of counter-identification was continued in the self-stated national identities of the respondents:

They mostly stated "Greek-Cypriots", looking to Greece, as the metropolis of their ethnicity, and believing that the cultures of Greece and Cyprus are very similar, with only a few differences:

I don't think the word Greek-Cypriot differs from Greek. We, here in Cyprus, are more Greek than the Greeks living in mainland Greece, because we know what it means to face a conqueror like the Turks and what it means to know you want to fight and defend your motherland." (Marina Polyviou)

But, at the same time, differences between the two cultures are pointed out. So the same person, will also comment as follows on the two cultures:

Our culture differs from that of Greece. I don't think people care much for each other. I haven't been to Greece, but my father has and he tells me that people walk down the

street, angry and thoughtful, or not having this gentle, hospitable disposition, that we in Cyprus have.

Anna:

I feel I am a Cypriot, as I was born in Cyprus, but Greek also. We have differences from Greece in language, also the way of life in Greece. Sometimes we copy them, their way of dressing, their habits, their entertainment styles, etc.

And Phanourios, who, we might point out, never saw Greek imported programmes and considered them stuff "fit for grandmothers":

I would say I am a Greek-Cypriot. There are differences between our culture and that of Greece. Not because the spirit is different, but because the economy in Greece is declining, it is not as healthy as the Cyprus economy. So, they don't have the same opportunities like we have. They try to safeguard what they have. We - in Cyprus, don't hesitate to give what we have, to help others.

Other views about the two countries, however stressed differences even more:

In Cyprus we are a little oriental. The Greeks are more European in mentality. We are more passive than Greeks. We do not fight for our rights, we accept situations more easily."(Eleni)

Thomas who mostly views Cyprus productions will further state:

There is a Greek element in me, but I will always remain a Cypriot, a citizen of the Cyprus state and will support Cyprus matters.

This was a very clear indication of the strong direction of localism, or particularism versus universalism, in the local-global dialectics around which many television discourses are conducted.

These strong and repeated reverberations about differences between the cultures of Cyprus and Greece, seem to be in support of views quoted earlier by Markides (1977:78):

Although mainland Greeks and Greek Cypriots shared the same culture, the structure of their societies and their political and economic institutions were diametrically different and often contradictory.

Tzermias (1994) agrees with Markides, in describing the complexity of the Cypriot identity:

It is true, the Greek Cypriots are Greeks. But they have their own peculiarities, in the same way as, for instance, the Cretans have their own features in comparison to the continental Greeks. The same goes for the Turkish Cypriots.

Therefore not only was there an encounter of Greek Cypriot versus Turkish Cypriot identity, through political expression - like living as one community in the future - or on the level of national symbols - like the flag - but there was also an encounter, on another level of language or culture, as a way of life, for some respondents: Modern Greek and the Cyprus Dialect, set out the ground for a "Greece-Cyprus culture" a tie that perhaps is not obvious, but nevertheless did surface in the respondents' conversations.

The research findings of national and ethnic discourses on Cyprus television, far from being conclusive, are revealing in many ways, for countries like Cyprus with its particular national/political problems and for any country, in this age and time of transition from local to global dialectics. Modernity and even late or post-modernity may be unfolding their spectacular wings in many countries today. Local problems of national and ethnic issues are also part of the media discourse that contributes to people's ways of thinking, attitudes and value systems. Human rights discourse regarding one's own rights and those of others in civil society continue to link media research in the future, as the traditional like broadcast television and new social media are rich vehicles of information effecting social empowerment.

REFERENCES

- Ang, Ien (1996) "Living Room Wars - Rethinking Media Audiences for a Postmodern World". London, Routledge
- Billig, Michael. (1995) "Banal Nationalism." London: Sage.
- Commission of the European Communities (CEC) (1984) "Television Without Frontiers", Brussels: Commission of the European Communites.
- Giddens, Anthony (1991), "Modernity and Self-Identity." London, Stanford & Stanford
- Gillespie Maria (1995), "Television Ethnicity and Cultural Change." London: Routledge.
- Groom, A. J. R. in John T. A. Koumouliades ed., (1986) "Cyprus in Transition, 1960-1985".
- Grossberg, Lawrence (1993) "Cultural Studies and/in New Worlds", in "Critical Studies in Mass Communication", 10, 1-22.
- Harvey, David (1997) "The Condition of Postmodernity". London Blackwell
- Jaworski, A. & Coupland, Nikolas (1999) "The Discourse Reader". London, Routledge
- Livingstone, Sonia, M. (1998)"Making Sence of Television: The Psychology of Audience Interpretation". London, Routledge.
- Lull, J. (1985) "The Naturalistic Stjudy of Me4dia Use and Youth Culture" in K. E. Rosengren, L.A. Wenney & D. Palmgreen, eds., "Media Graticifcations Research". Beverly Hills, Sage
- Markides, Kyriakos C. (1977) "The Rise and Fall of the Cyprus Republic", USA, Yale University Press
- Meyoritz, Joshua, in Mackay & Sullivan, eds. (1999): "No Sense of Place: the Impact of Electronic Media on Social Behaviour" 99-120. London, Sage
- Morley, David & Robins, Kevin (1995) "Spaces of Identity". London, Routledge
- Prodromou, Prodromos (1995) "Economic Development, Social Transormation and Ideology, After 1974", in Peristianis, N. & Tsangaras, G., "Anatomy of a Metamorphoses: Cyprus After 1974". Nicosia, Intercollege Press (Greek)
- Robertson, Roland (1994) "Globalisation: Social Theory and Global Culture". London, Sage
- Schroder, Kim Christian, "The Best of both Worlds? Media Audience Research between Rival Paradigms" in Alasuutari, Pertti, ed. (1999), "Rethinking the Media Audience". London, Sage
- Sarup, Madan (1998) "Identity, Culture and the Postmodern World". Edinburgh, Edinburgh University Press
- Sciriha, Lydia (1996) "A Question of Identity: Language Use in Cyprus". Nicosia, Intercollege Press

- Tzermias, Pavlos, "Cyprus Identity", in Conference, Cyprus in Text-books-Text-books in Cyprus (Brawnschweig, April 27-30, 1994.)
- Tomlinson, John (1996) "Cultural Globalisation: placing and displacing the West", in The European Journal of Development Research, 8:22-35,
- Van den Bulk, Hilde. & Van Poecke, Luc "National Language, Identity Formation and Broadcasting," in European Journal of Communications, 11, 1996.
- Wallerstein, Immanuel (1984a), "The Politics of the World Economy". Cambridge, Cambridge University Press.

Council of Europe
Conseil de l'Europe

European Union
Union européenne

Universität Konstanz

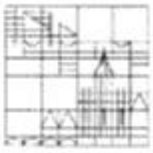

European Forum Cyprus

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΚΥΠΡΟΥ AVRUPA KIBRIS FORUMU

28 October 2009

Draft Programme

Youth in Cyprus - values and lifestyles

1st Seminar of the 2nd year (2009/2010)

of the *European Forum Cyprus*

Organised
in co-operation with the

University of Konstanz

Co-funded by the European Commission

Constance, 6-7 November 2009

Venue:
Universität Konstanz

Address:
Universitätsstrasse 10
D- 78457 Konstanz
Tel.: +49 (0)7531 / 88 – 0

Room: V 1001

Hotel:
Golden Tulip Halm Konstanz

Address:
Bahnhofplatz 6
D-78462 Konstanz, Germany
Tel. +49 (0) 7531 1210,
Fax: +49 (0)7531 21803
www.goldentuliphalmkonstanz.com

11.MEDIA RESEARCH AND YOUTH

DR. NAYIA ROUSSOU
(ADDRESS IN EUROPEAN FORUM FOR CYPRUS, CONSTANZA, GERMANY, OCTOBER 28, 2009

Ladies and Gentlemen,

During the break of a recent lecture I was giving on Media theory, one my students, a little awed, I believe by the different media theories suggested by Denis McQuail in his relevant publication, turned to me in wonder and asked me: "How come you got involved with Media Studies?" I caught the discourse allusions, of course behind her words: You seem rather like a reasonable or conventional type of person, so how come?

Yes, I often ask myself that question and the answer is difficult and complex probably. But I can only fall back on one very strong argument. I was impressed. I come from the generation of the oil lamp, the bicycle and the early huge Bush radio. So television's presence struck me with a blow of wonder, respect, and a thousand questions and concerns especially for the more sensitive part of our population: Children and Young people. I will try and trace the research I have done for young people by topic, rather than by date, as this will give you a more compact picture of my contribution.

So, in a backtracking movement I should, I believe, mention that my earliest experimental research was, in the context of my M.A. studies in America, a research experiment with children 4-5-years-old, girls and boys and their reactions to violent TV cartoons. Just for the sake of interest, the results registered were, very very briefly the following:

SLIDE NO. 2

- FOUR-YEAR OLDS REACTED MORE POSITIVELY (IN TIME-SPAN AND FACIAL EXPRESSION, IE. WITH PLEASURE) TO THE AGGRESSIVE VIDEO CONTENTS, AS COMPARED WITH FIVE-YEAR-OLDS.
- GIRLS OF BOTH AGE-GROUPS REACTED MORE NEGATIVELY (AGAIN IN TIME-SPAN AND FACIAL EXPRESSION) TO AGGRESSION IN THE VIDEO-TAPED CARTOONS, THAN THE BOYS.

- THE ABOVE CONCLUSIONS PLACED IN THE CONTEXT OF THE EXISTING AT THE TIME RESEARCH, WERE IN FULL AGREEMENT AS RESEARCH WAS SUPPORTED BY DIFFERENT EXPERIMENTS SHOWING THAT BOYS (CHILDREN AND TEENAGERS) SEEMED TO BE MORE ACCEPTING OF TV VIOLENCE AND ALSO EXHIBITED MORE AGGRESSIVE BEHAVIOURS IN THEIR TEEN OR YOUNG AGE. (Roussou, 1979)

My interest in television violence, and young people never abandoned me. I wrote several research studies on the subject and in 1995, in the context of the work done by the Intercollege Research and Development Centre, I conducted a pancyprian statistical research project among 400 11-13-year-old elementary and high school Greek-Cypriot students in an effort to compare their exposure to Mass Media (television contents more specifically) as compared to Media of a traditional humanitarian culture, like the theatre, books and music, both types of media, versus their aggressive behaviour in school. The results again illustrated more aggression among those students who watched more (violent or aggressive) TV, and engaged in less traditional cultural activities:

SLIDE NO. 3

FACTORS OF HUMANITARIAN AND MASS CULTURE AND AGGRESSION IN CHILDREN AND YOUNG PEOPLE

RESULTS:

- QUESTIONS ON AGGRESSION EXPLORED SUCH BEHAVIOURS BOTH IN SCHOOL AND AT HOME (STEALING, SWEARING, PHYSICAL AGGRESSION)

- 12 AND 13-YEAR OLDS SEEMED TO LIKE WATCHING VIOLENT PROGRAMMES MORE THAN 11-YEAR-OLDS
- ALL AGE GROUPS WENT TO THE CINEMA, THE THEATER AND TO CHURCH MUCH LESS FREQUENTLY THAN THEY WATCHED TV
- STUDENTS WATCHING TV PROGRAMMES WITH MORE AGGRESSION SHOWED HIGHER FREQUENCIES OF AGGRESSIVE BEHAVIOURS
- CHILDREN WHO WENT TO THE CINEMA MORE FREQUENTLY, ALSO SHOWED MORE TENDENCIES TO AGGRESSIVE BEHAVIOUR
- CHILDREN WHO WENT TO THE THEATER MORE FREQUENTLY, SHOWED LOWER TENDENCIES TO AGGRESSIVENESS
- THE SAME REDUCED LEVELS APPLIED TO MORE FREQUENT CHURCH-GOERS AND TO STUDENTS READING MORE EXTRA-CURRICULAR BOOKS

(Cyprus Review, Volume 8:2. Fall 1996, pp.38-78)

Out of the various Conference and seminar papers, published and unpublished, on the same topic of TV violence and young people, I have singled out and would like to mention one research paper I presented in 2007, in a seminar organized by the Ministry of Justice and the Union of Cyprus Journalists, by the title of "Reality, Youth and the Mass Media: Representation, Relationships and Challenges".

Allow me here to quote Cecilia von Feilitzen, director of the UNESCO International Clearing House for Children and Television Violence, who, among other conclusions from her continuous relevant research, states the following about television and violence:

"The increase of the Mass Media has increased violence as well. This is not only due to the cumulative influence of the new media but to the increasing competition of the media, as well as to the globalization and privatization of the media".

Youth delinquency among Greek-Cypriot youth as presented in this research paper, up to 2006, indicated a rise in youthful violence, as follows:

SLIDE NO. 4

SERIOUS CRIME: NUMBER OF CASES

2004	7621
2005	7241
2006	7923

SERIOUS CASES INVOLVING JUNIORS

2004	209
2005	257
2006	478

SERIOUS CASES INVOLVING JUNIORS (BY AGE GROUP)

	7-13	14-16
2004	125	335
2005	99	339
2006	139	578

A further indication of self-destroying violence is, I personally believe the multiple road accidents due to speeding, drinking or carelessness. A tragic dimension of young people's lifestyle with still increasing losses.

On the other hand, a close-up presentation in the seminar, of newspaper titles and television factual (news) and fictional programmes very eloquently revealed aggressive wording of newspaper titles of reports and articles about violence and aggression while about half the TV programmes of the week in the Radio/TV Guide, had titles also containing aggression. Furthermore, the main news bulletins also contained aggression and violence. What is worse, research, as we all know, indicates that audiences seem to accept factual violence much more easily than fictional violence.

SLIDE NO. 5

CONSIDERING THEREFORE THAT YOUNG PEOPLE (13-20) VIEW TELEVISION 12-15 HOURS A WEEK IT IS NOT GROUNDLESS TO ASSUME A WORKING RELATIONSHIP OF THE INFLUENCES OF TELEVISION AGGRESSION AND VIOLENCE ON YOUTH, IF NOT ON A MASS LEVEL, CERTAINLY ON AN INDIVIDUAL LEVEL, DEPENDING ON BACKGROUND, SOCIAL CONDITIONS, PSYCHOLOGICAL RECEPTIVENESS AND ENVIRONMENTAL STIMULI.

Another aspect of the above-mentioned seminar report, however, deriving from the AGB Ratings, was that young people seem to prefer entertainment programmes and reality shows. The reality show, a new global source of television entertainment has become very popular among young Greek-Cypriots, since "Big Brother" was featured on Cyprus screens in 2001. So, in 2006 together with a colleague from psychology, Dr. Michaela Buck, we did a qualitative research pilot study on "Reality Shows in Cyprus: New Media Fallout?". which was later published in a Nordicom publication on "Young People, Soap Operas and Reality TV, ed. By Cecilia Von Feilitzen" (2006).

Kellner (2003:109) believes that the way we perceive people is mediated by media images, stating that: "looks, image and style become more and more fundamental constituents of social identities, shaping how people are publicly viewed and defined". The question explored in this paper, therefore, through interviews with young people and an analysis of sample reality shows, was how the looks, image and style of the younger generation of Greek-Cypriots (participants at least) is affected by reality shows. In these programmes while the contestants seem to be moving in a semblance of freedom, the oppressive presence of cameras and microphones all around them and the threat of expulsion from the arena of competition constitutes a threatening web all the time. A winner, a loser and a quitter were interviewed about their feelings and reactions during their participation and in their post-participation phases as well.

SLIDE NO. 6

EXPERIENCES MENTIONED INCLUDED:

- TRAUMA FROM DEFEAT AND EXPULSION FROM THE SHOW
- INSULTS ABOUT THEIR LOOKS OR APPEARANCE
- ("YOU LOOK LIKE A LADY OF THE NIGHT WITH YOUR MAKE UP ON")
- CRUELTY OF THE JUDGES TO EXTRACT LAUGHS OR TEARS FROM THE PARTICIPANTS

AND MAIN FINDINGS WERE AS FOLLOWS:

- THE CONTESTANTS BELIEVED THAT THE WINNER DOES NOT NEED TO BE THE BEST, BUT NEEDS TO BE ATTRACTIVE TO THE VIEWERS

- THE CONTESTANTS ARE UNCERTAIN ABOUT THE IMPACT OF FAME ON THEIR LIVES

- THE CONTESTANTS WERE TRAUMATIZED BY THEIR EXPERIENCE OF THE VOTING SYSTEM

TV programme preferences, TV violence, participation and viewing of Reality shows, increasing violence and increasing self-destruction on the roads, they are all connected with the lifestyle and the identity of young people. A major theme in today's Europe. This was my theme as well, in my Ph.D. which I did between the years 1996-2001 on Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth. The research was multi-level and combined both quantitative and qualitative research as follows:

SLIDE NO. 7

- A SURVEY OF THE BIBLIOGRAPHY ON CULTURE AND IDENTITY
- A STATISTICAL QUESTIONNAIRE AMONG 600 GREEK-CYPRIOT HIGH SCHOOL STUDENTS 13 – 18 - FROM ALL CYPRUS CITIES
- 23 INTERVIEWS SPANNING AGAIN ALL CYPRUS DISTRICS
- TWO FOCUS GROUP DISCUSSIONS ONE IN NICOSIA, ONE IN THE FAMAGUSTA AREA
- A TEXTUAL AND DISCOURSE ANALYSIS OF THE TOP FIVE PROGRAMMES PREFERRED BY THE SAMPLE

SLIDE NO. 8

THE AIMS OF THE RESEARCH WERE AS FOLLOWS:

- TO INVESTIGATE THE CULTURAL/NATIONAL IDENTITIES OF 13-18 YEAR-OLD GREEK-CYPPRIOTS AS MEDIATED BY TELEVISION, IN RELATION TO GLOBALISING TENDENCIES,

` IN PARTICULAR:
TO IDENTIFY AND EXPLORE:

- SOCIO-CULTURAL THEMES AND THEMES ASSOCIATED WITH NATIONAL/POLITICAL ISSUES, E.G. REPRESENTATIONS OF GENDER, WOMEN, VIOLENCE AND DRUGS, AS WELL AS POLITICS AND PROBLEMS OF NATIONHOOD AND ETHNICITY AS MANIFESTED IN LOCALLY-PRODUCED AND IMPORTED TELEVISION PROGRAMMES (FROM USA, UK, GREECE)

- ATTITUDES AND BELIEFS OF THE SAMPLE ON THE ABOVE SOCIO-CULTURAL THEMES AND ON NATIONAL/POLITICAL PROBLEMS

AND ISSUES – THE CYPRUS PROBLEM, RELATIONS WITH TURKISH CYPRIOTS AND LANGUAGE ISSUES

- TO IDENTIFY AND ANALYSE RESPONSES AND TELEVISION READINGS OF INTERVIEWED TEENAGERS TO TV PROGRAMME CONTENTS, ESPECIALLY IN RELATION TO SOCIO-CULTURAL THEMES.

It was a long, fascinating journey, as the work done could really respond to three, not one Ph.D. But I enjoyed every moment of it and I still miss it. A whole world embodying mass communication theories and embracing current trends in mass media studies was recorded through contact with these young people and through registering their feedback and their negotiations of their cultural identity, not only as to the programmes they viewed, but also through probing their ideas and ideologies about Cyprus, the world, the media, about themselves and about the "Others".

Ricoeur (1965:278), on Otherness comments as follows:
"When we discover that there are several cultures, instead of just one, and consequently, as the time we acknowledge the end of a sort of cultural monopoly, be it illusory or real, we are threatened by our own discovery. Suddenly it becomes possible that there are just Others, that we ourselves are an 'Other' among Others".

It would be impossible to record here the conclusions of this multi-layered research project, so bear with me if I just choose main points.

SLIDE NO. 9

FINDINGS FROM THE STATISTICAL QUESTIONNAIRE:

- GREEK AND GREEK-CYPRIOT PRODUCTIONS WERE THE FIRST PREFERENCES OF THE SAMPLE
- SOCIO-CULTURAL PRIORITY VALUES INDICATED:
- SECURITY FOR CYPRUS
- HAVING FRIENDS
- UNDERSTANDING
- PROFESSIONAL SUCCESS
- AND A STEADY JOB

SLIDE NO. 10
AS TO NATIONAL/POLITICAL ATTITUDES:

- THEY MOSTLY PERCEIVED THEMSEVES AS GREEK-CYPRIOTS, THEN AS CYPRIOTS AND LAST, AS GREEKS OF CYPRUS
- THE CYPRUS PROBLEM WAS, AT THE TIME OF HIGHEST IMPORTANCE FOR THEM
- ABOUT 30 % CONSIDERED THE TURKISH CYPRIOTS AS NO DIFFERENT FROM THE TURKISH CYPRIOTS

- ABOUT 27 % AS HUMAN (KIND, POSITIVE)
- AND ABOUT 31% AS BACKWARD, AS TO ATTITUDES, LIFESTYLES AND EDUCATION
- A COMBINED PERCENTAGE OF 45% FELT THAT "GREEK-CYPRIOTS AND TURKISH CYPRIOTS CAN LIVE TOGETHER, VERY PROBABLY AND CERTAINLY, PEACEFULLY IN THE FUTURE AFTER A SOLUTION.
- THEY BELIEVED THAT TURKISH-CYPRIOTS ARE REPRESENTED FAIRLY ON TV CHANNELS.

Of course at the time, except for the news, no other programmes included Turkish-cypriots. And in the news, it was Denktash that featured more regularly, about whom they did not express very benign feelings.

The statistical survey was a map or guide for the research stages that would follow. The integrated results, through the triangulation process were very complementary to the conclusions of the statistical survey.

SLIDE NO. 11

- THERE WAS IN THE RESPONSES OF THE INTERVIEWEES AND THE DISCUSSION PARTICIPANTS A FEAR OR APPREHENSION OF THE UNKNOWN "OTHER", TURKISH CYPIOT.
- THE SOCIO-POLITICAL VALUE OF TERRITORY IN THE ISLAND, ESPECIALLY AFTER 1974, HAS CONNECTED IDENTITY POLITICS WITH THE LAND
- THE BOUNDARIES SEEM TO HAVE DEFINED BOTH IDENTITY AND ALTERITY.
- YOUNG PEOPLE ARE WILLING TO IDENTIFY WITH THE OTHERS OF THE IMPORTED (OR CYPRIOT) PROGRAMMES THEY VIEW, BUT QUITE A NUMBER WERE NOT WILLING TO DO SO WITH THE TURKISH CYPRIOT OTHERS.
- HOW COULD IT BE DIFFERENT IN THE ABSENCE OF ANY TELEVISION PROGRAMMES INTEGRATING THE TWO COMMUNITIES, LIKE "BIZ" TRIES TO DO TODAY, FOR EXAMPLE?

Identities overall but also as to lifestyle and ethnicity then, are never static and the Media play a drastic role in shaping their parameters. The Cypriot youth investigated in this project were caught between a tapering moment of nationalistic and place-bound identity and an ongoing global process of modernity to post-modernity. We still live in the autocracy of the image.
How and to what extent this formation of identity can change though through the use of television, among other instruments, is a question for further research.

And if you believe I am exaggerating when referring to postmodernity in Cyprus, listen to this: Young people who are members of "Facebook" get up at five in the morning to water their virtual farm or garden!!!!

To remember Kroker and Cook our culture may be vanishing into the absolute and total dominion of the image, the real is slipping away and the power of the spectacle is being consolidated.

So, it was time to turn to a more fresh and more contemporary a more interactive and virtual medium, the Internet.
Having worked with COST-A 20 for six years (2000-2006) in a programme on the "Impact of the Internet on the Mass Media", I could not forget my favourite interest in young people.
So, other group publications with COST done, I first conducted a research report on "The Internet in Academia: a moment of poise before new cultural reflexivities?" (Salaveria, R & Sadaba, C., eds. 2004: (681-700), which I presented in a Cost Conference at the University of Navarra, 2003.

Bignell (2000:198) believes that "computer –mediated technology is not, in fact the lone hacker, but instead, the consumer of technoculture who aspires to the outlaw status of the radical and at the same time seeks the reassurance of a virtual community".

In a research questionnaire among 200 members of the Intercollege academic community (70% students, 20-25) and 30% lecturers) I sought to explore how the academic community respond to types of news (local, national, international, special topics) and news consumption, as well as Internet meta-communication (social effects on the users) versus other media, ie. Radio and Television. The questionnaire was completed with three interviews from newspaper chief editors as to the planning criteria of their online newspaper versions. Some of the findings:

SLIDE NO.12

- DETERRITERITORIALIZATION, DISEMBODIMENT, DIGITAL INFORMATION, EPHEMERAL, ELECTRONIC COMMUNITIES ARE DISCURSIVE ELEMENTS IN THE LIFE OF YOUNG CYPRIOTS TODAY.
- THE ACADEMIC POPULUS HAVE NOT ABANDONNED RADIO AND TELEVISION, BUT THE INTERNET CLAIMS A REGULAR PART OF THEIR LIVES. SO A SYMBIOTIC RELATIONSHIP SEEMS TO EXIST
- TELEVISION SEEMS TO STILL COMMAND THE PREFERENCES BOTH AS TO FREQUENCIES OF VIEWERSHIP AND AS TO TRUSTWORTHINESS, OR POPULARITY IN WAR SITUATIONS OR IN ELECTION TIMES.
- AND COLLEGE-LEVEL(YOUNGER) RESPONDENTS SEEM TO FIND ONLINE PRESS MORE TRUSTWORTHY, ACCURATE, UP-TO-DATE AND EXCITING THAN UNIVERSITY-EDUCATED RESPONDENTS.

So can we conclude perhaps, that the Internet is still a more youthful medium, or at least this is applicable as to news and news worthiness?

My interest in the Internet and young people continued in the form of two further research projects conducted with another colleague, Dr. Tao Papaioannou.
The first one, "The Internet and Young People's Sociability: Continuums, or Reversals?" was conducted in 2005-2006 and presented at a COST-A 20 conference in Delphi, in spring, 2006. (Leandros, N., ed.:2006) It spanned 396 respondents to a statistical survey among 3 universities (colleges at the time, i.e. Intercollege, Cyprus College and the Cyprus University). The survey was conducted against a backdrop of conflicting views still existing, as to the advancement or deterrence of sociability of young internet users. The use of television as compared to internet use was also explored, parallel to the type of programmes which attract young college and university students. Aggressiveness and isolation versus sociability, and contentment versus depression were also conditions explored through relevant questions in the survey questionnaire.

Some of the findings were as follows:

SLIDE NO. 13

- THE INTERNET AND TV VIEWING SEEMED TO BE IN PARALLEL RELATIONSHIP, EVEN THOUGH IN AN AMBIGUOUS WAY, I.E. NO FUNCTIONAL DISPLACEMENT WAS CONCLUDED, BUT THE PREFERRED TYPE OF TV CONTENT VIEWED WAS IN PARALLEL WITH THE PREFERRED INTERNET USE.
- INCREASED INTERNET USE WAS STATISTICALLY CORRELATED WITH THE LIKELIGHOOD OF VERBAL AGGRESSION AND WITH ARGUING WITH ONE'S FRIENDS
- TIME SPENT ONLINE WAS CORRELATED WITH THE LIKELIHOOD OF DISCUSSIONS WITH FRIENDS ABOUT TE INTERNET EXPERIENCE.
- INTERNET USE FOR INFORMATIONAL PURPOSES WAS CORRELATED WITH THE LIKELIHOOD OF ENJOYING SCHOOL SUBJECTS
- AND BELONGING TO A CLUB OR SOCIETY AND USING THE INTERNET FOR SOCIAL COMMUNICATION SEEMED TO INCREASE THE SOCIAL ACTIVITIES OF THE USER.

SLIDE NO. 14
FUTHERMORE:

- INCREASED INTERNET USE FOR INFORMATIONAL PURPOSES WAS CORRELATED WITH THE LIKELIHOOD OF FEELING SAD AND UNHAPY.
- INCREASED USE OF THE INTERNET FOR MAKING NEW FRINEDS WAS CORRELATED WITH THE LIKELIHOOD OF ARGUING WITH FRIENDS AND FEELING THE NEED OF HAVING MORE FRIENDS.

GENERALLY:

- CONCLUSIONS FALL UNDER THE JAMES LULL "RELATIONAL TYPOLOGY", WITH TV EXPERIENCES BEING USED AS A COIN OF EXCHANGE BETWEEN THE AUDIENCE AND MORE SPECIFICALLY TV BEING ASSOCIATED WITH PRO-SOCIAL ACTIVITIES (CLUBS OR SOCIETIES & HELPING FRIENDS)

- INCREASED TV VIEWING CONFIRMS PREVIOUS STUDIES ABOUT INCREASED LIKELIHOOD OF AGGRESSION AND AVOIDANCE OF CREATIVE LEISURE ACTIVITIES, E.G. SPORTS.
- DISQUIETING FINDING: SIGNIFICANT CORRELATION BETWEEN TV VIEWING AND THE LIKELIHOOD OF FEELING DEPRESSED, THIS NEGATIVE TENDENCY EXTENDING INTO ADULTHOOD.
- SAME WITH INTERNET USE: INCREASED INTERNET USE COULD LEAD TO INCREASED SOCIABILITY EXPRESSION BUT ALSO INCREASED VERBAL AGGRESSION AND TENDENCIES OF DEPRESSION.

The above results, more especially since they are statistically significant, may seem strange or contradictory, but it must never escape us that reception studies in the light of cultural studies, do provide a big span of different and frequently opposing reactions on behalf of media consumers, depending on a great variety of factors as to their personalities, environment, psychographic characteristics and educational backgrounds.

The consumption of new media technologies like the Internet is still an object of study and publication world wide. In the next (and lastly completed) research report about young people and the Internet that I conducted with Dr. Papaioannou agin we tried to examine "Young People and Communication Technologies: Cross-media Consumption and its Effects on Cognitive and Affective Development". The paper was presented in a conference of the Athens Institute for Education and Research, 2007. (Pasadeos, G., ed.: 2009)

The study was conducted on two levels, quantitative and qualitative: 140 students were questioned from three universities (Nicosia, the European and the University of Cyprus) and seven semi-structured individual interviews, plus three focus group discussions were held with respondents from all three institutions. The questionnaire again aimed at exploring TV viewing and Internet use, in connection to cognitive, affective and conative development, in relation to or independent of the media. The findings from the three different methods of research are quite lengthy, so I will again restrict myself to a very brief selection:

SLIDE NO. 15

- TV SEEMED TO BE VERY MUCH PRESENT IN THE LIVES OF THE PARTICIPANTS (WITH 70% WATCHING ENTERTAINMENT PROGRAMMES), WHILE INTERNET ACTIVITIES ARE ALSO PERMANENT WITH THEM.
- THE INTERNET SEEMS TO BE REDUCING THE DOMINANT PRESENCE OF TELEVISION IN YOUNG PEOPLE'S LIVES.
- MOST OF THE RESPONSES TO THE COGNITIVELY-ORIENTED QUESTIONS WERE NEGATIVE. (NOT BELONGING TO CLUBS AND NO PARTICIPATION IN THE PUBLIC SPHERE.
- THERE WERE MORE POSITIVE REPLIES TO THE AFFECTIVE QUESTIONS AND A MIXTURE OF POSITIVE AND NEGATIVE, TO THE CONATIVELY-ORIENTED QUESTIONS.

- 90% REPLIED THAT THEY WERE INTERESTED IN OTHER CULTURES AND COUNTRIES.

BUT

SLIDE NO. 16

IN THE INTERVIEWS AND DISCUSSIONS:

- THE SAME NEGATIVE TENDENCIES WERE MARKED IN THE RESPONSES TO COGNITIVE QUESTIONS, MORE POSITIVE TO THE AFFECTIVE, AND RATHER POSITIVE TO THE CONATIVE QUESTIONS WERE MARKED
- 80% CLAIMED OF NOT COMMUNICATING WITH ANY TURKISH CYPRIOTS ONLINE AND 90% OF NOT COMMUNICATING WITH TURKISH CYPRIOTS IN REAL LIFE.
- AS TO AN EVALUATION OF TURKISH CYPRIOTS: POSITIVE FOR THOSE THEY MENTIONED AS HAVING MET ONLINE. DICHOTOMIZED AS TO THOSE THEY MET IN REAL LIFE – SOME POSITIVE AND SOME NEGATIVE.

Globalization, post-modernity, mediaflux, new technologies. We haven't researched into video games, mobile telephony, satellite communication. We have scratched the top of the iceberg and pulled back with a definite conclusion: Yes, there is a media connection. In a dichotomized country, the media are building bridges with the world. How many bridges are they building with that part of the population which is today living in a neighbouring territory? What identities are being shaped on both sides? Greek Cypriot, Turkish Cypriot, Cypriot, European or global? Perhaps that should be our next piece of research, so we can point a finger at the media and say: OK, you mirror but you can also shape. So what do you do about that?

Thank you, ladies and gentlemen.

BIBLIOGRAPHY

Bignell, J.(2001) “Postmodern Media Culture”. UK, Edinburgh University Press

Kellner, D. (2003) “Media Spectacle”, London, Routledge

Ricoeur, P (1965) “Civilisation and National Cultures” in “History and Truth”, Evanston, ILL., Northwestern University Press

Ρούσου, Ν. (1979) Τηλεοπτικη Βία και Παιδια, Λευκωσία

Roussou. N. (1996) “factors of Humanitarian and Mass Culture and Aggression in Children and Young people” in Cyprus Review, Volume 8:2. Fall 1996, pp.38-78

Roussou, N. (2001) “Television and the Cultural Identity of Cyprus Youth”, Ph.D. dissertation, unpublished

Roussou, N. & Buck, M., “Young People and Reality Shows”, New Media Fallout”? in “Young People, Soap Operas and Reality TV”, ed. Cecilia Von Feilitzen”(2006), 199-209.

Roussou.N. (2003) “The Internet in Academia: a Moment of Poise Before New Cultural Reflexivities?” (Salaveria, R & Sadaba, C., eds. 2004: (681-700)

Roussou, N. & Papaioannou, T. (2005) “The Internet and Young People’s Sociability: Continuums, or Reversals?” in Leandros, N., ed.(2006) “The Impact of Internet on The Mass Media in Europe” 191-206, UK, ASK House, Northgate Avenue

Roussou, N. & Papaioannou, T. (2007) “Young People and Communication Technologies:Cross-media Consumption and its Effects on Cognitive and Affective Development” in Pasadeos, G., ed.(2009), 251-272. Greece. Athens Institute for Education and Research.

E-BOOK CONTENTS
PART B
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1. **"Τηλεοπτική Απομυθοποίηση Της Γυναίκας: Αναπαραστάσεις, Χώροι, Σχέσεις Και Ανατροπές"**
   (Συνέδριο ΙΜΜΕ , 7.12.02)
2. **«Κυπριακές Τηλεοπτικές Παραγωγές: Ανάγκη Για Νέους Ιδεολογικούς Ορίζοντες»**
   (Δ΄ Διεθνες Κυπρολογικό Συνέδριο, Λευκωσία, 2008)
3. **"Τα Θεία, Τα Μήντια και οι Κοινωνικές μας Διαδρομές:**
   (ΙΜΜΕ: **2010)**
4. **"Η Σύγχρονη Τηλεόραση Στην Εποχή των Μεταγεγονότων και της Υπερπληροφόρησης".**
   («60 Χρόνια Κυπριακής Τηλεόρασης –
   1957-2017», ΡΙΚ, 2017)
5. **Δημοσιογραφία των Πολιτών και ΜΜΕ: Κώδικας ή Πάθος;"**
   ("Φιλολογική Κύπρος», 2016-17)
6. **«Τηλεόραση: Εξιλέωση του Λαϊκισμού και Εξέλιξη της Τεχνολογίας: Σύμπτωση, ή Συνάρτηση και Ποια η Αλληλεπίδραση;"**
   (ΕΠΟΚ: Πρακτικά Ημερίδας 5 Μαϊου, 2018)
7. **Η Ετερότητα Στην Εποχή Μας Επί Ξυρού Ακμής»**
   (ΕΠΟΚ, Πρακτικά Ημερίδας, 2022)
8. **«Χάρι Πότερ και Διακειμενικότητα: Ένας Σύγχρονος Λογοτεχνικος Μύθος»**
   (ΕΠΟΚ, Πρακτικά Ημερίδας, 2023)
9. **«Η Ποίηση της Εισβολής του 1974: Ο Διάλογος της Τραγωδίας με την Ιστορία»**
   (ΕΠΟΚ, Πρακτικά Ημερίδας, 2024)

1.“ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ: ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ, ΧΩΡΟΙ, ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ»

ΔΡ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ στο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΙΜΜΕ: «ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ», 7.12.02

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανακοίνωση καταπιάνεται με την ανάλυση γυναικείων χαρακτήρων απο γνωστές τηλεοπτικές σειρές Κυπριακής παραγωγής. Η ανάλυση καττιάνεται με τις αναπαραστάσεις που προβάλλονται, τις διαφυλικές σχέσεις εντές των προγραμμάτων, καθώς και τις ανατροπές οι οποίες πραγματοποιούνται σε γνωστά παραδοσιακά γυναικεία μοντέλα, υπογραμμίζοντας και συζητώντας τη σημερινή κοινωνική πραματικότητα και τη σχέση της με τις προβαλλόμενες αναπαραστάσεις στα τηλεοπτικά μυθοπλαστικά προγράμματα τα οποία φαίνεται να έχουν δημοτικότητα μεταξυ του Κυπριακού κοινού.

Κυρίες και κύριοι,

Ανάμεσα στις πολλές επιδράσεις και τα πολλά αποτελέσματα τα οποία αποδίδονται στην τηλεόραση, διά μέσω των πολλών μελετών και ερευνών που έχουν γίνει, είναι και η διεργασία της απομυθοποίησης. Σήμερα, πιο ειδικά, με την παρουσία των «Άλλων» στο οικείο γυαλί του σπιτιού μας, των ΄Αλλων φυλών, του άλλου φύλου, των άλλων θρησκειών, ατόμων, ηλικιών, κουλτούρων, των ΄Αλλων που εμπλέκονται στην όλη παγκοσμιοποίηση της επικοινωνίας και της διεθνούς πληροφόρησης, οι μέχρι τώρα αντιλήψεις των ανθρώπων γι αυτούς τους «΄Αλλους» ανατρέπονται καθημερινά μέσα απο την «΄Αλλη» τηλεοπτική, οπτικό-ακουστική πραγματικότητα, με την οποία έχουμε συνηθίσει να ζούμε τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτή η ανατροπή, ή η απομυθοποίηση των σχημάτων, των μορφών, των αξιωμάτων, έχει επιφέρει την απομυθοποίηση, όπως προτείνει και ο Meyoritz, των ενηλίκων, για τα παιδιά, του αντρικού για το γυναικείο φύλο και αντίστροφα. Η τηλεοπτική αποκάλυψη κάποιων άγνωστων μέχρι τώρα χώρων, όπως είναι το σπίτι, η κουζίνα, η φυλακή, το μοναστήρι και η ζωή, η διακίνηση και συμπεριφορά των ατόμων σ’ αυτούς τους χώρους, έχει προβάλει κρυφές ή άγνωστες διαστάσεις τους στο πλατύ μαζικό κοινό, δημιουργόντας καινούργια μοντέλα συμπεριφοράς, ή ακόμη και καινούργια στερεότυπα. Η πρόσβαση όμως - την οποία αποκτούμε με την τηλεοπτική παρακολούθηση - στις καινούργιες συμπεριφορές και στα νέα μοντέλα που προβάλλονται ατόμων, ή φύλων, επηρεάζει και την κοινωνική πραγματικότητα, ή τις αντιλήψεις μας για την κοινωνική πραγματικότητα.

Η απομυθοποίηση λοιπόν αυτη αποτελεί μια συνεχή διαδικασία σε πολλές τηλεοπτικές παραγωγές, γι αυτό και το θέμα μας σήμερα καταπιάνεται με μια σελίδα η οποία αποτελεί

ουσιώδη πτυχή του πολιτισμού κάθε χώρας – το θέμα της αναπαράστασης του γυναικείου φύλου στα τηλεοπτικά προγράμματα.

Στην Κύπρο, η ιδιωτικοποίηση των ηλεκτρονικών μέσων την τελευταία δεκαετία έχει εισάξει αρκετά προγράμματα τα οποία εμπίπτουν στην εποχή την οποία η Charlotte Brundson αποκαλεί «την εποχή μετά τη δημόσια τηλεόραση» - “post-public television”. ΄Ενα απο τα χαρακτηριστικά αυτών των καινούργιων προγραμμάτων είναι και η προβολή, ή η αναπαράσταση της συνηθισμένης γυναίκας, στον οικιακό χώρο. Αναπαράσταση η οποία αφθονεί, ή αποτελεί και τον κεντρικό άξονα, θα λέγαμε της σαπουνόπερας, η οποία έχει χαρακτηρισθεί και σαν «domestic serial”, ή «οικιακή σειρά».

Η αναπαράσταση της γυναίκας στις σαπουνόπερες έχει δεχτεί πολλή κριτική και έχουν ασχοληθεί πολλοί συγγραφείς με το θέμα. Η Brundson χαρακτηριστικά επισημαίνει ότι

«ι σαπουνόπερες και τα τηλεοπτικά παιγνίδια, τα οποία προτιμούνται κυρίως από γυναίκες, πιστώνονται με χαμηλό κύρος και πολιτιστική αξία, γι αυτό και η ιστορία του φεμινισμού – της υπεράσπισης εδώ της γυναικείας ισότητας και της σαπουνόπερας – συμβαδίζουν απο τη δεκαετία του 1970. Γιατί η γυναικεία μορφή στις σαπουνόπερες είναι η αναπαράσταση της «συνηθισμένης» γυναίκας, χωρίς εξουσία, χωρίς κοινωνική υπόσταση, χωρίς ουσιαστική πνευματική αξία ή υποδομή. Στα προγράμματα αυτά, γενικά, σύμφωνα με διάφορους κριτικούς, όπως η Gaye Tuchman πραγματοποιείται μια «συμβολική εκμηδένιση» (symbolic annihilation) της γυναίκας.

Στην Κύπρο, τα τελευταία πέντε χρόνια έχει πραγματοποιηθεί μια θεαματική στροφή στα περιεχόμενα των τηλεοπτικών εκπομπών. Τα δημοφιλή Αγγλόφωνα προγράμματα έχουν αντικατασταθεί απο τις Ελλαδικές και τις Κυπριακές παραγωγές. Κι’ ενώ μέχρι το 1997, για παράδειγμα στα πρώτα δέκα, σε δημοτικότητα προγράμματα, υπερτερούσαν Ελλαδικές εκπομπές όπως το «Καλημέρα Ζωη», η «Λάμψη» και κάποιες Κυπριακές εκπομπές όπως «Το Καφενείο», σήμερα υπερτερούν οι Κυπριακές παραγωγές, στην Κυπριακή διάλεκτο. ΄Ετσι μία απο τις τελευταίες τηλεμετρήσεις της εταιρείας AGB, στη διάρκεια της εβδομάδας 11.11.02 – 17.11.02, ανάμεσα στις ώρες 02.00 – 25.59, στο σύνολο ενος δείγματος απο 300 νοικοκυριά, με περίπου 1000 άτομα απο 6 ετων και πάνω, μας έδωσε τα ακόλουθα αποτελέσματα για τη δημοτικότητα των πρώτων 25 προγραμμάτων:

«Βουράτε Γειτόνοι»	43 – 6
«Τα Κοπέλια»	27 – 34.9
«Στο Παρά Πέντε»	29.6 – 34.7
«Ούνα Ράτσα»	28.8 - 34
«Οι Χωραίτες»	28.7

Είναι φανερό, ότι τα πιο ψηλά ποσοστά συγκεντρώνουν οι Κυπριακές σειρές.

Σε όλες τις Κυπριακές σειρές οι χώροι είναι κατ’ εξοχην οικιακοί, εκτός απο το «Παρά Πέντε» το οποίο διαδραματίζεται σε καφενείο/μπυραρία, ενώ κάποια εξωτερικά γυρίσματα στις σειρές πραγματοποιούνται περιστασιακά, χάριν της πλοκής του έργου.

Επίσης, όπως και στις σαπουνόπερες, η πλοκή δεν εκτυλίσσεται στους χώρους εργασίας, ή σε σχέση με την πολιτική, ή τον πόλεμο και την ειρήνη, αλλά περιστρέφονται γύρω απο τις προσωπικές και κοινωνικές σχέσεις των χαρακτήρων.

Ποιές γυναικείες αναπαραστάσεις λοιπόν χαρακτηρίζουν τις δημοφιλείς αυτές σειρές και ποιό χαρακτήρα, έχουν, κατ' αρχήν αυτές οι σειρές; Χωρίς πρόθεση αυστηρής κατάταξης ή περιοριστικών ορισμών και χαρακτηρισμών, οι σειρές αυτές γενικά, αν και χρησιμοποιούν, ως επί το πλείστο, την Κυπριακή διάλεκτο, ξεφεύγουν απο το είδος του Κυπριώτικου σκετς. Διατηρούν μεν τα κωμικά στοιχεία, έχουν όμως πολλά από τα χαρακτηριστικά της σαπουνόπερας. Διακρίνονται για το οικιακό σκηνικό, την τριβή με την καθημερινή πραγματικότητα, και τους συνηθισμένους ρυθμούς της καθημερινής εμπειρίας, που χρησιμοποιούνται στη σαπουνόπερα, αντίθετα με τη συμπύκνωση του χρόνου που πραγματοποιείται στον κινηματογράφο ή στην τηλεταινία, ή σε άλλα μυθοπλαστικά προγράμματα. Επίσης, όπως και το κοινό της σαπουνόπερας, το κοινό που παρακολουθεί αυτά τα προγράμματα, αντιμετωπίζει τους χαρακτήρες σαν να είναι πραγματικοί, κι'αυτό εύκολα διαπιστώνεται όταν ακούμε να συζητούν τα προγράμματα αυτά και τους χαρακτήρες τους, κάποιες ομάδες τηλεθεατών. Το κοινό της σαπουνόπερας, κατά τη Mary Ellen Brown διακινείται ανάμεσα στον κόσμο της τηλεοπτικής παραγωγής και τον κόσμο της πραγματικότητας και βλέπει τα πράγματα και κωμικά αλλά και σοβαρά, καθώς οι προσεγγίσεις στη σαπουνόπερα, είναι, ουσιαστικά παρωδίες οι οποίες κατα τον Bakhtin, ανατρέπουν την κοινωνική κυριαρχία και η γλώσσα χρησιμοποιείται ως πεδίο μάχης ανάμεσα σε αντίθετες προθέσεις.

Αυτό το καρναβαλίστικο γέλιο το οποίο ανατρέπει τις ιεραρχίες και τους ρόλους, προτού αρχίσει η περίοδος των νηστειών, όπως και πάλιν προτείνουν οι Bakhtin και Turner, εξουσιοδοτεέ το κοινό και του εκχωρεί δύναμη, μέσω της ειρωνείας και της διακωμώδησης μέσω του παιγνιδιού με τις λέξεις και τις ιδέες, του παιχνιδιού με τα σύμβολα και τις λεκτικές μεταφορές.» Ακριβώς αυτό το καρναβαλίστικο γέλιο των ανατροπών φαίνεται να επικρατεί στα προγράμματα αυτά - ένα λαϊκό χιούμορ το οποίο αναζωογονεί και ανανεώνει, ίσως αλλά ταυτόχρονα και απορρίπτει.

Γενικά λοιπον, οι αναπαραστάσεις των γυναικών στα προγράμματα αυτά δεν διαφέρουν και πολύ απο τις αναπαραστάσεις τους στις κλασικές σαπουνόπερες.

Στις σαπουνόπερες, σύμφωνα με μελετητές όπως τον Benokraitis, οι δυνατές, θεληματικές γυναίκες αναπαρίστανται ως κακές, ενώ οι πιο «καλοπροαίρετες» γυναίκες είναι πιο ευάλωτες και αφελείς. Σύμφωνα δε με την Tuchman, οι ρόλοι που δίνονται στις γυναίκες στα προγράμματα του είδους, τις προβάλλουν σαν κατώτερα όντα, με χαμηλό στάτους, χαμηλή νοημοσύνη, χωρίς σοβαρή επαγγελματική απασχόληση, αλλά περιορισμένες στο σπίτι και ασχολούμενες με τα οικιακά.

Αυτές ακριβώς τις αναπαραστάσεις είναι που συναντούμε, αν εξετάσουμε κάποια στοιχεία – άλλα μόνιμα, και άλλα περιστασιακά - από κάποιες απο τις σειρές που φαίνεται να κατέχουν το προβάδισμα σε δημοτικότητα στα Κυπριακά κανάλια σήμερα.

Στο «Βουράτε Γειτόνοι», οι γυναίκες περιλαμβάνουν μια φωνακλού, επιθετική και καταπιεστική σύζυγο, η οποία ανατρέπει τα πατριαρχικά πρότυπα της υποταγμένης, γλυκειάς γυναικούλας που καταπιέζεται απο τον σκληρό, φαλλοκράτη σύζυγο, μια αισθητικό την οποία βλέπουμε μεν στον επαγγελματικό της χώρο, αλλα σπάνια δουλεύει, ενω διακρίνεται για την (διακοσμητική) ως συνήθως ομορφιά της, τη χαζομάρα, την αφέλεια και την ημιμάθεια της. Επίσης, μια φοιτήτρια του θεάτρου αρκετά απελευθερωμένη για να συγκατοικεί με δυο άντρες, ανατρέποντας έτσι την εικόνα της

συντηρητικότητας, μέσα όμως από το ρόλο της σπουδάστριας του θεάτρου, καλλιτεχνικός κλάδος που αφήνει να νοηθεί ότι προσελκύει τις σεξουαλικά πιο απελευθερωμένες γυναίκες. Αντίληψη που δεν απέχει και πολύ απο τις κοινωνικές αντιλήψεις στον Κυπριακό χώρο. Απο τον ίδιο καλλιτεχνικό χώρο, προέρχεται και η χορεύτρια που τη διαδέχεται, ενώ η μαθήτρια που προβάλλεται, ξεγελά τους γονεις της για να κάνει τη ζωη της, χωρίς πολυ σεβασμό για το σχολείο, ή τα μαθήματα. Τέλος η αδελφή του ενός ενοίκου της πολυκατοικίας αποτελεί μιαν ογκώδη (εύσωμη), ειρωνική και οικτρή ταυτόχρονα αντιπροσώπευση της σεξουαλικής πείνας των απωθητικών, χοντρών, ανεπιθύμητών γυναικών που ρίχνονται στους άντρες ασύστολα και αξιολύπητα. Αυτές είναι οι γυναίκες στο πρώτο σε δημοτικότητα πρόγραμμα στην Κύπρο σήμερα, το οποίο και έχει φτάσει τηλεμερίδια ύψους 60%. Φυσικα δεν μπορούμε να πούμε ότι και οι αναπαραστάσεις των αντρών προβάλλουν αξιοζήλευτα αντρικά πρότυπα, γιατί και εκει σημειώνονται αρκετές ανατροπές, με συζύγους υποταγμένους, αλλά κατά τα άλλα κλασικούς στις συνήθειες της σεξουαλικής παρενόχλησης, τσιγγούνηδες, φωνακλάδες, επιθετικούς, νευρικούς και καθόλου υποδειγματικούς. Κωμωδία είναι, φυσικά, αλλα κωμωδία καρναβαλίστικη με πολλές ανατροπές της συζυγικης, της πατρο-μητρικής και γονικής σχέσης και με πολύ γέλιο απο φράσεις που μετατρέπονται σε λογότυπα και συνθήματα στους διαλόγους των τηλεθεατών που παρακολουθούν τη σειρά και που συγκροτούν διάφορες ερμηνευτικές κοινότητες στην όλη κατανάλωση του προγράμματος. Δίκτυα δηλαδή, τηλεθεατών που αποτελούνται απο παιδιά, απο εφήβους, απο γυναίκες, απο άντρες, διαφόρων τάξεων και πολιτιστικών επιπέδων.

Η δύναμη του καρναβαλίστικου γέλιου είναι μεγάλη. Γιατί, πρώτ' απ' όλα είναι γιορταστικό γέλιο, ομαδικό ή και καθολικό, γιατι απευθύνεται όχι μόνο στους τηλεθεατές, αλλά και στους ίδιους τους εμπλεκόμενους ηθοποιους. Τα «Παραλειπόμενα», με τα γέλια των ηθοποιών στα γυρίσματα αποτελούν ευθαρσή απόδειξη της φύσης και της καθολικότητας αυτού του είδους του γέλιου. Η κωμικη σχέση του κόσμου, λέει ο Bakhtin, χαρακτηριστικά, απεικονίζεται στο αμφίσημο γέλιο που χαρακτηρίζει το ανατρεπτικό γέλιο του καρνάβαλου. Γιατί ενώ απο τη μια, το γέλιο αυτό είναι θριαμβευτικό και χαρούμενο, από την άλλη κοροιδεύει, διχάζει, απορρίπτει και ενώ ενταφιάζει, παράλληλα ενσαρκώνει. Ουσιαστικά μιλούμε για παρωδία διαφόρων καταστάσεων, παρωδία της οικογένειας, των αντρικών και των γυναικείων ρόλων, των κοινωνικών σχέσεων. Οι χαρακτήρες δεν διακρίνονται για τη συνέπεια τους, η υπερβολή στο λόγο, στις χειρονομίες και στη συμπεριφορά, ξεπερνά ακόμη και τα προσδοκούμενα όρια της κωμωδίας, και η κορύφωση η οποία συνήθως επισφραγίζει την κλασική κωμωδία και τις κυρίαρχες πολιτιστικές αφηγήσεις, κατα τους Mattelart, απουσιάζουν από αυτά τα προγράμματα.

Στα «Κοπέλια», με τηλεμερίδια της τάξης των 34.9 %, οι πρωταγωνιστές είναι άντρες, με διάφορες γυναικείες παρουσίες, τις οποίες δεν προτείνουμε να αναλύσουμε. Κάνουμε όμως αναφορά σε ειδικό επεισόδιο το οποίο μεταδόθηκε την εβδομάδα 25.11.02, θέμα του οποίου βασικά, αποτέλεσε η σάτυρα του γυναικείου καφενείου «Το Συναπάντημα» το οποίο λειτούργησε πρόσφατα στη Ξυλοτύμπου. Η σκηνή ήταν ότι πιο ταπεινωτικό για τις γυναίκες. Πρόβαλε μια ομάδα γυναικών να διασκεδάζουν και να χορεύουν στα πλαίσια του γυναικείου καφενέ που έχουν ανοίξει, ντυμένες με χρώματα κτυπητά, και κακόγουστα, με αποκριάτικη σχεδόν συμπεριφορά στην όλη κωμικότητα και τον τραγελαφισμό της σκηνής. Αυτό ήταν το σχόλιο του σκηνοθέτη και του συγγραφέα για την «πρόκληση» και το «θράσος» των γυναικών να αντιδράσουν μ' ένα δικο τους καφενέ, εφόσω το παραδοσιακό, ανδροκρατούμενο καφενείο ακόμα κρατά τον χώρο του

αποκλειστικά για το ανδρικό φύλο. Έτσι η ανατροπή η οποία αποδοκιμάσθηκε με την ίδρυση ενός «πραγματικού» γυναικείου καφενείου, στην τηλεοπτική αναπαράσταση σατυρίστηκε σκληρά κι' αδυσώπητα και η γυναίκα απομυθοποιήθηκε με όσο γίνονταν πιο κωμική και φανφαρόνικη ανατροπή του ρόλου που επεδίωξε με την διεκδίκηση κάποιου δικού της κοινωνικού χώρου, πέραν του οικιακού βασιλείου της.

Στο «Παρα Πέντε», το τηλεοπτικό μπαράκι, που αποτελεί απομίμηση της Αμερικάνικης παραγωγης "Cheers", γνωστής και δημοφιλούς κωμικής σειράς τύπου "situation comedy", με τηλεμερίδια της τάξης των 34.7%, τόσο τα πρότυπα των αντρών, όσο και των γυναικων φέρουν, βασικά, το στίγμα της ανατροπής και της σάτυρας. Οι γυναίκες, ωστόσο και πάλιν μειονεκτούν, με τη μια απ' τις δυο βασικές πρωταγωνίστριες να προβάλλεται χαζή, ονειροπαρμένη, αλλοπρόσαλλη και παράξενη, ποτέ σχεδόν προσγειωμένη και «εξηγημένη» και με την άλλη να προβάλλεται στον ανατρεπτικο ρόλο της δυναμικής γυναίκας που ελέγχει τον άντρα, ο οποίος στην περίπτωση προβάλλεται ως χαζός, αφελής και ανόητος.

Στο «Ούνα Ράτσα» που ως επί το πλείστον διαδραματίζεται σε μεσο-αστική κατοικία, και έχει φτάσει μέχρι το 34.2% των τηλεμεριδίων, αν και το κύριο θέμα που προκύπτει είναι, ουσιαστικά, η ρατσιστική αναπαράσταση ενός Πακιστανου, βλάκα, μικρο-κολπαδόρου, βρώμικου και εκμεταλλεύσιμου από τους μεσο-αστούς Κύπριους, ένας απο τους γυναικείους χαρακτήρες, η γιαγιά του σπιτιού, αξίζει σχολίου και πάλιν. Τον ρόλο υποδύεται άντρας/ηθοποιος, κι' έτσι βλέπουμε μια γιαγιά, καθόλου παραδοσιακή, γεμάτη ενέργεια, ζωτικότητα και αρρενωπότητα, να τρέχει πάνω κάτω, να πίνει ουίσκυ και να καπνίζει πούρα. Ακόμη μια προσπάθεια απομυθοποίησης του ρόλου της γιαγιάς, αλλά μέσα σ' ένα αρνητικό κλίμα, με τη δημιουργία ενος μοντέλου ανορθόδοξου που σατυρίζει την προσπάθεια των γυναικών για ισότητα με τους άντρες, ανατρέποντας το κλασικό πρότυπο της ήσυχης, γλυκειάς, συντηρητικης γιαγιας που ξεχειλίζει απο καλοσύνη, ηρεμία και προστατευτικότητα.

Στους «Χωραίτες», τέλος, η πρωταγωνίστρια δεν εργάζεται, ράβει πολύ παραδοσιακά στο σπίτι αλλά χωρίς ποτέ να την δούμε να ράβει στην οθόνη, παρα μόνο να ζαλίζει τον άντρα της με τα κουτσομπολιά της γειτονιάς και τις διαρκείς απαιτήσεις της. Από τις υπόλοιπες γυναίκες, δύο τουλάχιστον είναι εργαζόμενες, αλλά δεν προβάλλονται στο χώρο εργασίας τους και οι μόνοι που προβάλλονται να δουλεύουν συστηματικά, σκληρά και χειρωνακτικά στα κτίσματα, είναι οι δύο κύριοι άντρες της σειράς. Σε κάποιο μάλιστα επεισόδιο, το ρόλο της κουτσομπόλας της γειτονιάς που ανακατεύει και συγχίζει τους πάντες με τα ψέματα και τις διαστρεβλώσεις της, τον αναθέτει ο συγγραφέας σε ένα μικρό κοριτσάκι, κόρη του δικαστή που μένει κάπου στην ίδια περιοχή. Η διαστρέβλωση του γυναικείου φύλου έτσι, δεν αφήνει έξω και τις μικρές ηλικίες.

Σε όλα τα στιγμιότυπα ή και τους χαρακτήρες στους οποίους αναφερθήκαμε, πραγματοποιείται μια σχετικη ανατροπή της κλασικής, πατριαρχικής μειονεκτικότητας της γυναίκας, σε κάποιο βαθμό - όπως, για παράδειγμα στη σύζυγο, στο «Βουράτε Γειτόνοι», στη γιαγιά, στο «Ούνα Ράτσα», σε κάποια επεισόδια στα «Κοπέλια», ή ακόμη και στους «Χωραίτες», όπου η σύζυγος παίρνει σεξουαλικες πρωτοβουλίες ανατρέποντας τα πατριαρχικα κατεστημένα. Όλες όμως οι ανατροπές οι οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως απομυθοποίηση της συμβατικής γυναικείας προσωπικότητας, στην ουσία πραγματοποιούνται με τρόπο εντελώς κωμικο/σατυρικό, προκαλώντας το γέλιο (γέλιο καρνάβαλου) για τα νέα μοντέλα και τα νέα παρωδούμενα πρότυπα τα οποία προβάλλει ο συγγραφέας και ο σκηνοθέτης, εκμηδενίζοντας με τον τρόπο αυτο την αναπαράσταση των γυναικών στα τηλεοπτικά προγράμματα.

Η κυρίαρχη κοινωνική ιδεολογία, ως εκ τούτου η οποία επικρατεί για τα φύλα και τις σχέσεις τους, στην εποχή μας, όχι μόνο ενισχύεται απο τα προγράμματα αυτά, αλλά και αποτελεί πολιτικά προπομπό καταδίκης οποιωνδήποτε φεμινιστικών ή απλά δημοκρατικών προσπαθειών για την αποκατάσταση περισσότερη ισορροπίας των δυνάμεων ανάμεσα στα φύλα. Οι γυναίκες παραμένουν χωρίς εξουσία και στις αναπαραστάσεις τους, στα πιο δημοφιλή προγράμματα της Κυπριακής τηλεοπτικής παραγωγής, προβάλλονται σ' ένα πλαίσιο γελοιοποίησης, μειονεκτικότητας και πολιτιστικής εκμηδένισης. Δεν μπορούμε, προτείνει ο Foucault, να διαχωρίζουμε το «γένος» απο τις πολιτικές και πολιτιστικές διατομές ή διασταυρώσεις, στα πλαίσια των οποίων παράγεται και συντηρείται αυτό το γένος.» Και οι αναπαραστάσεις λοιπόν της γυναίκας στην Κυπριακή τηλεόραση αποτελούν προϊόν των διαπολιτιστικών παραγόντων που συνυπάρχουν στην Κυπριακή κοινωνία – και η τηλεόραση είναι ένας, μόνο ένας τέτοιος παράγοντας, αλλά πολύ ισχυρός, μια και η σχέση τηλεόρασης και κοινωνίας, αποτελεί ένα θανάσιμο παιχνίδι με καθρέφτες. Σ' αυτό το παιχνίδι, ας είμαστε τουλάχιστο συνειδητοί αν δεν μπορούμε (δυστυχώς), να είμαστε δημιουργικοί, ή δραστήρια και θετικά αποτελεσματικοί, όσον αφορά τους συνεχείς αγώνες του γυναικείου φύλου στο κοινωνικό μας σύνολο.

Βιβλιογραφία

- Bay, James, Grossberg, Lawrence & Wartella, E., eds. (1996) "The Audience and Its Landscape." USA, Westview Press
- Brown, Mary Ellen (1994) "Soap Opera and Women's Talk". London, Sage.
- Brundson, Charlotte (2000) "The Feminist, the Housewife and the Soap Opera". Clarendon Press, Oxford.
- Creedon, Pamela, J, ed. (1993) "Women in Mass Communication". London, Sage.
- Gauntlett, David & Hill, Annette (1999) "TV Living". London, Routledge (British Film Institute)
- Kuhn, Annette & Wolpe, AnnMarie, eds. (1978) "Feminism and Materialism". London, Routledge
- Lembo, Ron (2000) "Thinking Through Television". U.K., Cambridge University Press
- Meyoritz, Joshua, in Mackay & Sullivan, eds. (1999): "No Sense of Place: the Impact of Electronic Media on Social Behaviour" 99-120. London, Sage

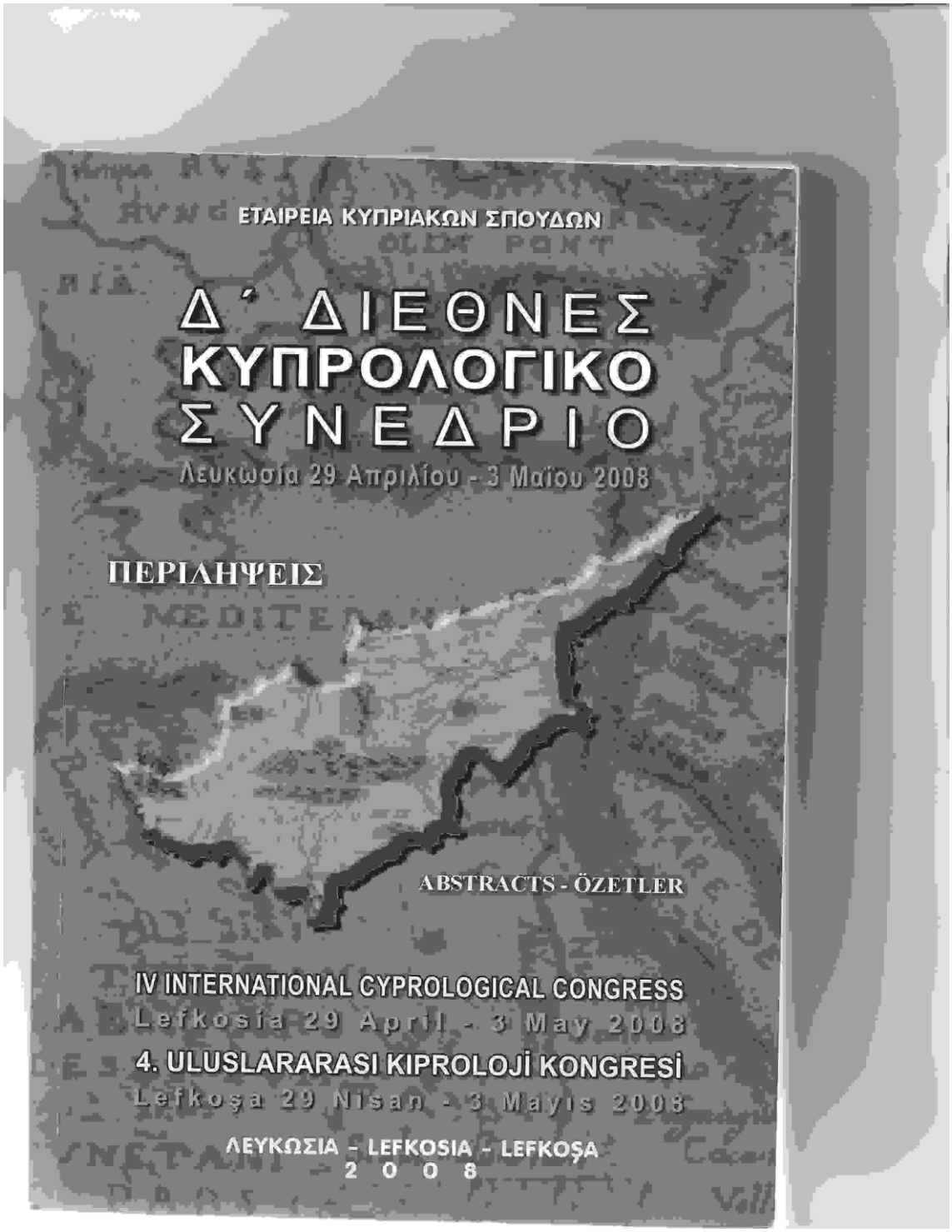
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Δ΄ ΔΙΕΘΝΕΣ
ΚΥΠΡΟΛΟΓΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Λευκωσία 29 Απριλίου - 3 Μαΐου 2008
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ABSTRACTS - ÖZETLER
IV INTERNATIONAL CYPROLOGICAL CONGRESS
Lefkosia 29 April - 3 May 2008
4. ULUSLARARASI KIPROLOJİ KONGRESİ
Lefkoşa 29 Nisan - 3 Mayıs 2008
ΛΕΥΚΩΣΙΑ - LEFKOSIA - LEFKOŞA
2 0 0 8

2. ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ: ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΔΡ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(IV Κυπρολογικό Συνέδριο, Μάϊος, 2007)

Είναι δύσκολο να μιλάς για τα ΜΜΕ. Όχι γιατί δεν αποτελούν θέμα παρακολούθησης και μελέτης, αλλά αντίθετα γιατί θα πρέπει ο μελετητής και ο παρατηρητής να είναι διαρκώς σε εγρήγορση και διαρκώς ενημερωμένος για τις αλλαγές και την πορεία των Μέσων και για την όλη θέση τους στο σύνολο των παγκόσμιων θεωριών, δεδομένων και εξελίξεων τόσο στον διεθνή όσο και στον Κυπριακό χώρο. Και η Κύπρος όσο μικρή και αν είναι δεν αποτελεί εξαίρεση, όχι μόνο γιατί το κεφάλαιο ΜΜΕ είναι ζωντανό και εξελισσόμενο, αλλά και γιατί ο ίδιος ο τόπος αντιμετωπίζει ειδικά τοπικά και εθνικά προβλήματα. Γι'αυτό και σήμερα επιλέξαμε να δούμε το θέμα Κυπριακή τηλεόραση μέσα από ένα ειδικό πρίσμα το πρίσμα των ιδεολογικών οριζόντων για τα Μέσα και για τους πολίτες. Για το θέμα των ιδεολογικών οριζόντων έχουν γραφτεί διάφορες μελέτες και ένα τέτοιο σύνολο μελετών έχει περιληφθεί σε πρόσφατη έκδοση του Πανεπιστημίου του Γκέτενμποργκ, στη Σουηδία και έχει εκδοθεί από τον Οργανισμό Nordicom, με επιμέλεια ττης Birgitta Hoijer. (2007)

Εισαγωγικά θα πρέπει ίσως να υπενθυμίσουμε την πρόταση των Gramsci & Althusser που ορίζει την ιδεολογία κυρίως ως ένα σύστημα αντιλήψεων και ιδεών οι οποίες προσφέρουν νομιμότητα στους σχεδιασμούς και στις δραστηριότητες της εθνικής πολιτικής ενός έθνους/κράτους. (in Norherstedt, Stig.A.2007: 11-13, 31)

Σήμερα όμως η παγκοσμιοποίηση έχει καταστήσει αυτόν τον ορισμό προβληματικό γιατί συνεπάγεται παραγωγή και αναπαραγωγή νέων διαλογικών εκφράσεων, έτσι που να επιβάλλεται η επανεξέταση της σχέσης ιδεολογίας και κοινωνικής τάξης ή και εθνικής πολιτικής. Γι' αυτό και η ιδεολογία σήμερα έχει πια ξεφύγει από τον ιστορικό ντετερμινισμό του Μαρξ και των συνεχιστών του και συσχετίζει τα συστήματα των αντιλήψεων περισσότερο με θέματα που ανήκουν στην δημόσια σφαίρα και υπόκεινται στην κριτική ανάλυση. Έτσι όταν πια μιλούμε για την ιδεολογία των Μέσων αναφερόμαστε πιο πολύ στη δημιουργία από τα Μέσα μιας κοινότητας αισθημάτων και ενός δημόσιου διαλόγου με τους πολίτες μιας χώρας, λειτουργίες οι οποίες διαμορφώνουν την κοινή γνώμη σε σχέση με το κράτος. Δηλαδή δημιουργούν ένα ιδεολογικό ορίζοντα, ένα σύνολο συν-αντιλήψεων, με ιδιαίτερους δημόσιους διαλόγους, κείμενα και αφηγήσεις.

Στα πλαίσια της πρότασης αυτής για τους ιδεολογικούς ορίζοντες και τα ΜΜΕ, ο Nohresdt (Ibid) πιστεύει ότι λειτουργούν τα ακόλουθα επικοινωνιακά επίπεδα:

- Ο Αναφορικός Ορίζοντας με τα όρια των αναπαραστάσεων
- Ο Οντολογικός Ορίζοντας με την εσωτερική πραγματικότητα και τα εξωτερικά της όρια
- Ο Επιστημολογικός Ορίζοντας με τα όρια της πιθανής γνώσης
- Ο Αντανακλαστικός Ορίζοντας με τα υπερβατικά όρια της προσωπικής πρόσληψης
- Ο Ουτοπικός Ορίζοντας με τα όρια του επιθυμητού και του εφικτού
- Ο Δραστικός Ορίζοντας με τα όρια της νενομισμένης δράσης

Στην Κύπρο, όπως και διεθνώς, η τηλεόραση ακόμη αποτελεί το πιο δημοφιλές ΜΜΕ. Γι' αυτό και διαλέξαμε να εξετάσουμε τους ιδεολογικούς ορίζοντες που προσφέρονται τρεχόντως με πιο ψηλή τηλεθέαση στην Κυπριακή τηλεόρασης ς. Ασφαλώς ο χρόνος και η φύση της παρουσίασης δεν μας επιτρέπει να ασχοληθούμε

με όλα τα πιο πάνω επικοινωνιακά επίπεδα των ιδεολογικών οριζόντων που θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε. Κάποιες όμως αναφορές σε κάποια επίπεδα είναι και χρήσιμα και απαραίτητα. Σαν τέτοια δε έχουμε επιλέξει το Αναφορικό επίπεδο με τις αναπαραστάσεις χαρακτήρων, σχέσεων και ιστορικών συμβάντων, το Οντολογικό με τη μετάδοση πραγματικοτήτων και το Δραστικό επίπεδο με τις διάφορες συμπεριφορές και δράσεις των χαρακτήρων.

Προτού βέβαια το κάνουμε αυτό είναι διαφωτιστική πιστεύουμε, μια πολύ γρήγορη αναδρομή στο τηλεοπτική πεδίο των τελευταίων χρόνων, μετά το τέλος της αποικιοκρατικής κυβέρνησης στα χρόνια της οποίας – δηλαδή 1957-1960 – η τηλεόραση αποτελούσε ένα κατ' εξοχήν μέσο ιδεολογικής προπαγάνδας των κυβερνώντων.

Από το 1960 - 1992 το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου είχε το μονοπώλιο στη ραδιοτηλεόραση και τα πιο πολλά προγράμματα που μετέδιδε ήταν Αγγλόφωνα και εισαγόμενα, με εξαιρέσεις τα Δελτία Ειδήσεων, τις Ελληνικές κινηματογραφικές ταινίες, τις Κυπριακές θεατρικές παραγωγές και το Κυπριώτικο σκετς, πάντοτε περιστρεφόμενο γύρω από αφηγήσεις της αγροτικής ζωής και θέματα της ζωής της υπαίθρου. Η τότε επίμονη κριτική δε, από πολλούς κύκλους ήταν ότι το ΡΙΚ εισήγαγε και πρόβαλλε την Αμερικανική υποκουλτούρα, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός νέου πολιτιστικού ιμπεριαλισμού από την τηλεόραση. Από το 1992 και μετά, η ιδιωτικοποίηση άλλαξε δραματικά το Κυπριακό τηλεοπτικό τοπίο. Πλάι στα Κυπριώτικα σκετς, άρχισαν να μεταδίδονται και να κερδίζουν σε δημοτικότητα σύγχρονες Ελληνικές τηλεοπτικές παραγωγές, σειρές οι οποίες καταπιάνονταν με τη σημερινή αστική ζωή της μητροπολιτικής Ελλάδας. Το δημόσιο αίσθημα στον Ελληνικό Κυπριακό χώρο, βρήκε καινούργιους άξονες επαφής με τον μητροπολιτικό ελληνισμό και οι ισορροπίες στον τηλεοπτικό διάλογο και στην κοινωνική και πολιτιστική ανάγκη αυτού του διαλόγου μπήκαν σε μια καινούργια διαδρομή. Χαρακτηριστικά παραθέτουμε δύο πίνακες με τα πιο δημοφιλή προγράμματα το 1995 και μετά το 1997. Χρονικό διάστημα που απετέλεσε μια διαλεκτική στροφή στα τηλεοπτικά περιεχόμενα του Κυπριακού τηλεοπτικού τοπίου. (Ρούσου, Ν., 2001)

1995

- Beverly Hills
- Married with Children
- Knightrider
- Miami Vice
- Αφετηρίες

1997

- Το Καφενείο
- Καλημέρα Ζωή
- Πάτερ Ημών
- Beverly Hills
- Επι τέλους Μαζί
- Αθλητικες Ειδήσεις
- Ευχάριστο Σαββατόβραδο
- Ιστορίες του Χωρκού

- Κώστας Κώστα

Όπως διαφαίνεται λοιπόν από τους πίνακες μας, εκτός από τη στροφή στις Ελλαδικές παραγωγές που απευθύνονται επικοινωνιακά και στους δύο χώρους, Ελλάδα και Κύπρο με τις ίδιες αναζητήσεις, τις ίδιες προβληματικές, αστικές αντιλήψεις και αισθητικές φόρμες, κάνει για πρώτη φορά αισθητή την παρουσία του ένα καινούργιο είδος στον χώρο των Κυπριακών παραγωγών, «Το Καφενείο» παραγωγή που πραγματεύεται τον παραδοσιακό θεσμό του καφενείου, στα πλαίσια όμως της αστικής - Λευκωσιάτικης - ζωής. Μια καινούργια γλώσσα, είδος μεικτό αλλά δημοφιλές όπως δείξαν τα αποτελέσματα, δημιουργείται. Ο συνδυασμός της Κυπριακής διαλέκτου όπως ομιλείται στην καθημερινή ζωή της πόλης, σε συνδυασμό με την πανελλήνια δημοτική. Το «Καφενείο» το οποίο έκανε το γύρο των καναλιών, αποτελεί της είσοδο για την Κυπριακή τηλεόραση σ ένα νέο ιδεολογικό ορίζοντα, από πλευράς γλώσσας, θεματολογίας και αισθητικής προσέγγισης. Ο τηλεθεατής δεν καλείται να ταυτισθεί ιδεολογικά μόνο με την μητροπολιτική Ελλαδική κοινότητα αλλά και με την Κυπριακή αστική έκφραση όπου και φαίνεται να ξεκινά ένας ιδεολογικός δυαδισμός στον τηλεοπτικό χώρο, με προτιμήσεις στην πανελλήνια δημοτική από τη μια και στην Κυπριακή διάλεκτο από την άλλη. Κάποτε δε, οι δύο γλωσσικές εκφράσεις συνυπάρχουν στο ίδιο πρόγραμμα και μάλιστα αντιπαρατίθενται. Έτσι ο Αναφορικός ιδεολογικός ορίζοντας που προβάλλεται από την Κυπριακή τηλεόραση εμπλουτίζεται με νέες αναπαραστάσεις οι οποίες προέρχονται όχι μόνο από τη σύγχρονη Ελλαδική κοινωνία και διατυπώνονται στην πανελλήνια δημοτική αλλά και από τη σύγχρονη αστική Κύπρο. Ο Οντολογικός ιδεολογικός ορίζοντας ανιχνεύει τις παραμέτρους της πραγματικότητας τόσο στην Ελλαδική, όσο και στην Κυπριακή κοινωνία. Και για να συμπληρώσουμε με το τρίτο επικοινωνιακό επίπεδο του ιδεολογικού ορίζοντα, στο Δραστικό επίπεδο, προβάλλονται μέσα από αυτές τις δημοφιλείς παραγωγές νενομισμένες δράσεις και στην Ελλάδα και στην Κύπρο, παρμένες από τη ζωή του μέσου Ελλαδίτη και του μέσου Κύπριου, σ ένα στυλ δραματοποιημένης σαπουνόπερας, ή προσομοίωσης Αμερικάνικων απλών κωμωδιών η και κωμωδιών καταστάσεων.

Στα χρόνια αυτά, η Κυπριακής τηλεοπτικής παραγωγή καταφέρνει να προσελκύσει ψηλά τηλεμερίδια και να καταγράψει νέους διαλόγους ανάμεσα στην τηλεόραση και το Κυπριακό κοινό, με προγράμματα όπως τα ακόλουθα που μπορεί να είναι δημοφιλή αλλά δεν είναι ότι καλύτερο θα μπορούσαν οι παραγωγικές δυνάμεις του τόπου να δημιουργήσουν.

- 1997: Παρά Πέντε
- 2003: Βουράτε Γειτόνοι
- 2004: Οι Τάκκοι
- 2006: Βασιλική
- 2006: Βέρα στο Δεξί

Στη νέα λοιπόν εικόνα που διαμορφώνεται αρχίζουν να μπαίνουν νέα ιδεολογικά στοιχεία στις Κυπριακές παραγωγές. Ένα τέτοιο νέο στοιχείο είναι η ανοιχτή επίδραση ξένων επιτυχιών, όπως γίνεται στο «Παρά Πέντε» το οποίο είναι, βασικά, προσομοίωση της Αμερικανικής σειράς «Το Μπαράκι Cheers». Τόσο ο Αναφορικός όσο και ο Οντολογικός και Δραστικός ορίζοντας είναι περίπου ίδιοι στις δύο

παραγωγές. Οι αναπαραστάσεις του χώρου και των χαρακτήρων είναι παρόμοιες της Αμερικανικής σειράς και οι πραγματικότητες που ανιχνεύονται και οι εξωτερικές τους διαστάσεις και πάλι παράλληλες. Το ίδιο και η δράση που εντοπίζεται και εξελίσσεται στις ίδιες νενομισμένες παραμέτρους – σ' ένα μπαρ με κωμικές δράσεις, χαρακτήρες εξεζητημένους ή ακόμη και εκκεντρικούς που προκαλούν ένα διάλογο κωμικής ευφορίας. Η δημοφιλής παραγωγή, μαζί με άλλες που ακολούθησαν εντάσσονται στην κατηγορία των «τοπικο-παγκόσμιων» παραγωγών («glocal» productions)» όπου οι ιδεολογικοί ορίζοντες απλά αλλάζουν γλώσσα και σκηνικό. Παρόμοιες Κυπριακές παραγωγές της περιόδου ήταν και οι «Αδιάφθοροι», το «Μάλιστα Κύριε Πρόεδρε» καθώς και τα διάφορα Reality Shows, από την αλυσίδα των παγκόσμιων παραγωγών, όπως το «Big Brother», «Big Mother» «Survivor» και άλλες Ελλαδικές «glocal» παραγωγές, για τις οποίες και έχει γίνει κριτική κατά κόρον. Ο ιδεολογικός ορίζοντας στο «Βουράτε Γειτόνοι» και στου «Τάκκους» διακωμωδεί χαρακτήρες της Κυπριακής αστικής κοινωνίας, με τρόπο αισθητικά ακατέργαστο αλλά και αρκετά επιφανειακό. Στη «Βασιλική» βλέπουμε μια νέα προσπάθεια προσέγγισης κάποιων (των πιο ανώδυνων ίσως) προβλημάτων της εισβολής του 74, που στη δραματική και σκηνοθετική μεταποίηση μετέτρεψαν και αυτά τα προβλήματα σε κακό μελόδραμα. Περιληπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ιδεολογικός ορίζοντας που διαγράφεται συλλογικά από την Κυπριακή τηλεόραση αναπαράγει και αναμασά επιτυχίες του παγκόσμιου και του Ελλαδικού χώρου με κάποιες προσπάθειες επικέντρωσης στην διάλεκτο και στα Κυπριακά δρώμενα που σκοντάφτουν στην ποιότητα και στη θεματολογία.

Το ίδιο φαινόμενο της Κυπρο-κεντρικότητας παρατηρείται βέβαια εδώ και χρόνια στα Δελτία Ειδήσεων που είναι και από τα πιο δημοφιλή προγράμματα της Κυπριακής τηλεόρασης. Το μεγαλύτερο μέρος των Ειδήσεων προβάλλει θέματα που αφορούν την Κυπριακή κοινωνία – κυρίως επίκαιρα προβλήματα – με πάντα παρόν, φυσικά, το Κυπριακό πρόβλημα. Οι διεθνείς ειδήσεις, πρέπει να είναι πολύ συνταρακτικές για να προβληθούν μεμονωμένα, διαφορετικά αποτελούν ένα σύνθετο έκθεμα, κάπου στο περιθώριο της δικής μας νησιώτικης επικαιρότητας.

Η πιο πρόσφατη τηλεοπτική περίοδος του 2007-8, εκτός από τα είδη των προγραμμάτων που αναφέραμε πιο πάνω, πρόσθεσε δύο καινούργιες παραγωγές που κέρδισαν τις προτιμήσεις του κοινού. Τις «Γενιές της Σιωπής» και το «Μίλα μου» με άλλες παράλληλες «τοπικο-παγκόσμιες» επιτυχίες όπως στην εξ Ελλάδος «Μαρία την Άσκημη» (μεταφορά της Αμερικανικής σειράς «Ugly Betty») ή τη σατυρική εκπομπή «Πατάτες Αντιναχτές» το «Αλ Τσαντίρι Νιουζ», «Έρωτας», «Με Πολύ Μπλα Μπλα» κλπ. («Φιλελεύθερος», 13.4.2008)

Φυσικά δεν μπορούμε να αναλύσουμε εδώ τα πιο πάνω προγράμματα. Γνωρίζουμε όμως όλοι ότι αν ξεχωρίσουμε τις «Γενιές της Σιωπής» στα υπόλοιπα έχουμε μια εύπεπτη τηλεοπτική τροφή που απευθύνεται στα χαμηλότερα συναισθηματικά/ψυχαγωγικά γούστα του τηλεθεατή, με κριτήριο πάντα εκείνο που θα αρέσει πιο πολύ και πιο άμεσα. Αρκετές δε από τις παραγωγές και τις πραγματικότητες και δράσεις τους δεν εκπορεύονται από την Κυπριακή πραγματικότητα γι αυτό και είτε δεν αγγίζουν, είτε δεν συνδέονται με τη δημόσια σφαίρα της Κυπριακής κοινωνίας. Μπορεί φυσικά να συνδέονται με τις Ελλαδικές πραγματικότητες και το διεθνή χώρο, αλλά πόσο ρεαλιστικοί είναι αυτοί οι ιδεολογικοί ορίζοντες, όταν ο δικός μας χώρος υπο-εκπροσωπείται ή και παραμορφώνεται ίσως στις εκπομπές εκείνες που τέρπουν το κοινό και φτάνουν τα ψηλότερα τρέχοντα επίπεδα δημοτικότητας:

«Οι Γενιές της Σιωπής» ξεχωρίζουν για την επιμελημένη σκηνοθεσία και σκηνογραφία , το ρεαλισμό της σειράς , και τις καλές, εσωτερικές ερμηνείες των ηθοποιών. Και παρά το γεγονός ότι η σειρά διαδραματίζεται στην Κύπρο της υπαίθρου πριν μισό περίπου αιώνα, η σοβαρότητα και ο επαγγελματισμός της παραγωγής δημιουργούν ένα ιδεολογικό, επικοινωνιακό ορίζοντα που ανιχνεύει, αναφορικά,

οντολογικά και δραστικά, μια χρονική περίοδο, συνδέοντας έτσι τους Κύπριους τηλεθεατές με τη δημόσια σφαίρα της εποχής και πείθοντας με τον τρόπο αυτό για την ποιότητα και την αλήθεια της δραματοποίησης. Δεν θα μπορούσαμε να πούμε το ίδιο και για τις υπόλοιπες Κυπριακές σειρές, έστω και αν προσελκύουν ψηλά τηλεοπτικά μερίδια. Φυσικά είναι απαραίτητο σε κάποιο στάδιο να αναλυθεί το φαινόμενο της στροφής των Κυπρίων τηλεθεατών στις Κυπριακές διαλεκτικές παραγωγές. Ίσως η γλώσσα, το τοπικό στοιχείο, οι γνώριμοι ηθοποιοί, οι αναπαραστάσεις στης καθημερινότητας, άλλοτε ρεαλιστικές και άλλοτε τεχνητές και εξεζητημένες, παράλληλα με την επιθυμία για μια αλλαγή από τις Ελλαδικές ή και τις Αγγλόφωνες σειρές και προγράμματα, να έχουν συμβάλει σ' αυτή την δημοτικότητα. Το ζητούμενο για ένα αναλυτή δεν είναι τι προτιμά ο τηλεθεατές, αλλά πολύ περισσότερο γιατί προτιμά ότι προτιμά και σε ποια διαλογικά πλαίσια, σε σχέση με την πραγματικότητα.
Μήπως λοιπόν σ' αυτά τα πλαίσια η ηγεμονία τόσο των παγκόσμιων παραγωγών όσο και αυτών του Ελλαδικού χώρου με τον οποίο και συγγενεύουμε ασφαλώς στενότατα, τίθεται πια σε αμφισβήτηση τόσο από τις δυνάμεις της παραγωγής όσο και από την κατανάλωση – τους Κύπριους παραλήπτες /τηλεθεατές οι οποίοι σπεύδουν να αγκαλιάσουν το τοπικό και εθνικό τηλεοπτικό προϊόν, ως πράξη αντίστασης τόσο στην περιθωριοποίηση όσο και στην παγκοσμιοποίηση;
Η στροφή στην εθνική γλώσσα όσον αφορά την τηλεόραση είναι φαινόμενο διαδεδομένο σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες που μεταδίδουν σχεδόν όλα α εισαγόμενα προγράμματα ντουμπλαρισμένα στην εθνική του ς γλώσσα. Η δε στροφή σε διαλεκτικά προγράμματα παρατηρείται και σε πολλές μικρές χώρες, όπως τις Βαλτικές, για παράδειγμα. Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε, ότι και η Κύπρος, όπως και άλλες χώρες βρίσκεται σήμερα στην κόψη του ξυραφιού, επιλέγοντας και ιεραρχώντας ανάμεσα στην παγκόσμια και στην εθνική κουλτούρα, προσαρμοζόμενη στην εξελισσόμενη τεχνολογία της μαζικής επικοινωνίας; Τι όμως σημαίνει αυτό για την εθνική συνείδηση ενός λαού;
Ο Morley (Ibid, 2007:70 μας λέει χαρακτηριστικά):
«Οι άνθρωποι και τα γεγονότα εκείνα που αποκλείονται από τα εθνικά ΜΜΕ, αποκλείονται επίσης και από την εθνική κοινότητα» .

Αυτή η κοινότητα κατά τον ίδιο συγγραφέα διαπλάθεται μέσα από τη γλώσσα του ιδιαίτερου έθνους, στο οποίο μόνο εφόσον ανήκεις, μπορείς να απολαύσεις την πολιτειακή σου ταυτότητα. Πόσοι λοιπόν άνθρωποι και πόσα γεγονότα αποκλείονται από τις πιο πετυχημένες σειρές και εκπομπές της Κυπριακή τηλεόρασης; Πόσο σφαιρικές είναι οι αναπαραστάσεις, οι πραγματικότητες και οι δράσεις που μας προσφέρονται από τις Κυπριακές παραγωγές έτσι που ο διάλογος ανάμεσα στο «τοπικο-εθνικό» και το παγκόσμιο να είναι γόνιμος και αποδοτικός και οι ιδεολογικοί τηλεοπτικοί μας ορίζοντες να είναι αντιπροσωπευτικοί μιας χώρας ημι-κατεχόμενης, μιας πολιτιστικής κληρονομιάς λεηλατημένης και ενός λαού ακρωτηριασμένου από την προσφυγιά, τον εγκλωβισμό και την εδαφική διαίρεση; Πόσα απ' αυτά τα δεδομένα περνούν στις σημερινές Κυπριακές εκπομπές; Γνωστή η απάντηση και δεν έχετε παρά να δείτε μερικά επεισόδια. Εκτός και αν τα ιδιάζοντα εθνικά προβλήματα του τόπου δεν βρίσκονται πια στην ατζέντα ούτε του κράτους ούτε των πολιτών. Αν πράγματι οι ιδεολογικοί ορίζοντες του Ελληνο-Κυπριακού πληθυσμού είναι πρωτίστως αυτοί που βλέπουμε στις παραγωγές που αναφέραμε, τότε δεν μπορούμε να αναμένουμε οτιδήποτε διαφορετικό από τις δικές μας παραγωγές. Όμως όσο κι αν είναι δημοφιλή αυτά τα προγράμματα, υπάρχουν και οι τηλεθεατές που τα βλέπουν, αλλά παρακολουθούν άλλα, ίσως Αγγλόφωνα, ίσως Λατινοαμερικάνικα, ίσως Ευρωπαϊκά προγράμματα. Πως αναμένουμε λοιπόν να συνεχίζουν να υπάρχουν στην εθνική μας συνείδηση τα ιδιάζοντα γεγονότα του τόπου αυτού που ακόμη υφίστανται και ακόμη παραμένουν άλυτα, παράλληλα με πολλά άλλα προβλήματα που μπήκαν πρόσφατα και στην Κυπριακή κοινωνία, περιβαλλοντικά, παράνομες ουσίες, οδικά δυστυχήματα,

το υδατικό, η πολύπλευρη πολιτισμικότητα και άλλα; Ή ακόμη και πως περιμένουμε να υπάρχει ένας γόνιμος διάλογος τηλεόρασης και τηλεθεατών γύρω από την πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου και γύρω από τον πολιτιστικό-ιδεολογικό μας ορίζοντα; Άλλο μεγάλο ερώτημα που χρειάζεται ψάξιμο μέσα από τις Κυπριακές πολιτιστικές εκπομπές, εκείνες τις κάποιες που υπάρχουν και που προσελκύουν τις μεγαλύτερες προτιμήσεις των τηλεθεατών.

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης λέγεται ότι είναι και η πιθανή ενδυνάμωση των τοπικών και εθνικών ταυτοτήτων. Στην Κύπρο κάπου το νοιώσαμε αυτό με την προώθηση των Κυπριακών διαλεκτικών παραγωγών, αλλά κάπου στοιχεία – σοβαρά στοιχεί – απουσιάζουν. Τόσο από τα περιεχόμενα και την ποιότητα, όσο και από την ίδια τη χρήση της γλώσσας. Γιατί διάλεκτος είναι μεν το εκφραστικό όργανο της εθνοτικής μας ταυτότητας, αλλά παραμένει το ερώτημα: γιατί πρέπει να απουσιάζουν οι σοβαρές παραγωγές και στην πανελλήνια δημοτική, που είναι και η γλώσσα της παιδείας και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς; Αυτό πρέπει να απαντηθεί με άλλες ίσως μελέτες και έρευνες. Γι αυτό και είπαμε εισαγωγικά η ανάλυση των ΜΜΕ είναι πραγματικά ανεξάντλητη γιατί άπτεται όλων των πτυχών της ζωής μας, ατομικής, συλλογικής, εθνικής. Ελπίζω με τις σημερινές τουλάχιστο παρατηρήσεις μου να φώτισα κάποιες διαστάσεις της Κυπριακής τηλεοπτικής προσφοράς.

ΒΙΒΛΙΟΓΑΦΙΑ

Hoijer Birgitta, “Ideological Horizons in Media and Citizen Discourses. Theoretical and Methodological Approaches”, Sweden, Nordicom, 2007

Morley, David, “Home Territories: Media, Mobility and Identity”, London, Routledge, 2000
.

Nohrstedt Stig A., “Ideological Horizons, Outline of a Theory on Hegemony in News Discourse”, in Birgitta Hoijer, “Ideological Horizons in Media and Citizen Discourses. Theoretical and Methodological Approaches”, Sweden, Nordicom, 2007, 11-31

Olausson, Ulrika, ”The Ideological Horizons of Ciitizenship, National Media as Discursive Bridge” in Birgitta Hoijer, “Ideological Horizons in Media and Citizen Discourses” 51- 74, Sweden, Nordicom, 2007

Ρούσου Νάγια «Τηλεόραση και Πολιτιστική Ταυτότητα της Κυπριακης Νεολαίας», Λευκωσία, Intercollege Press, 2001

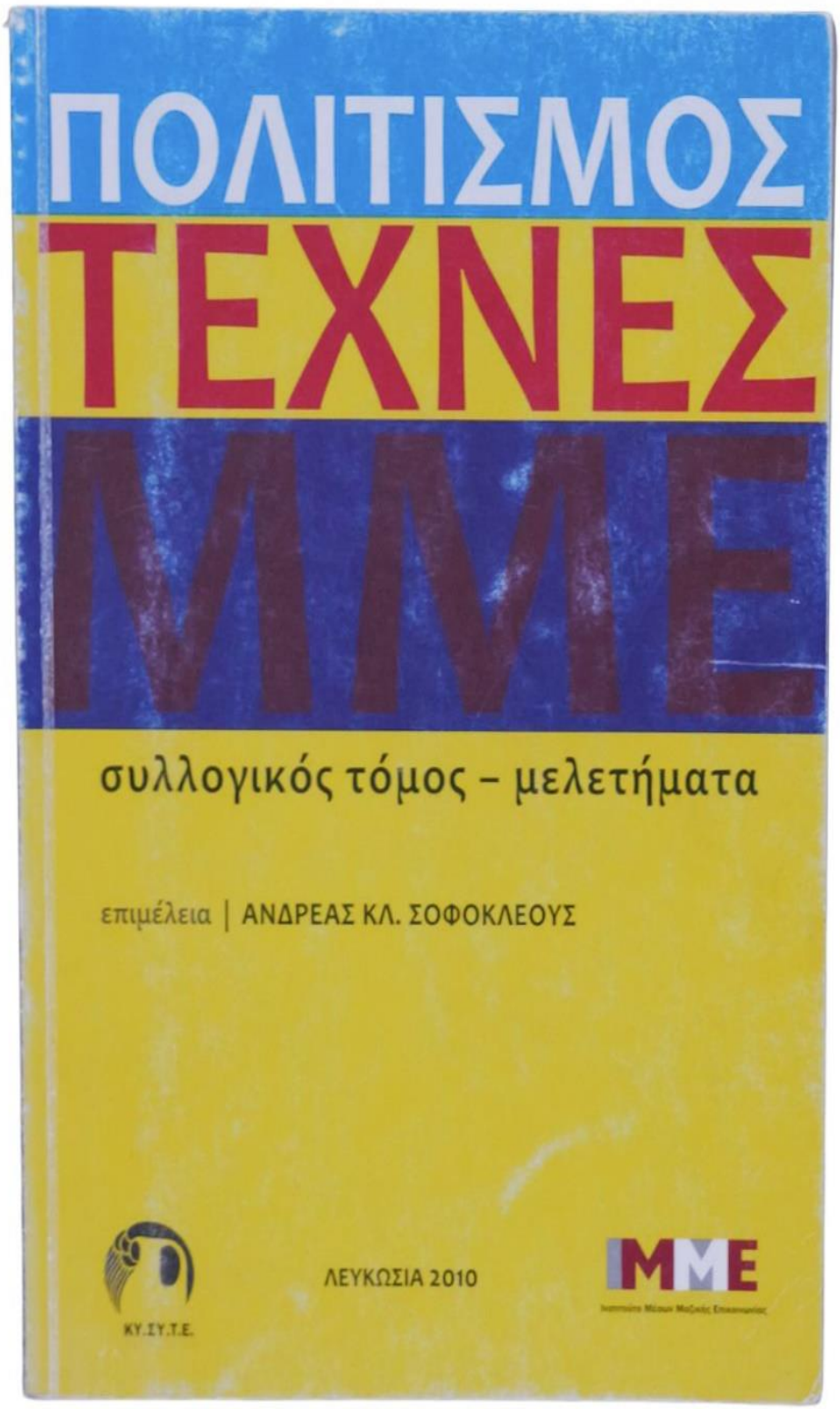
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΤΕΧΝΕΣ
ΙΜΜΕ
συλλογικός τόμος – μελετήματα
επιμέλεια | ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΛ. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΚΥ.ΣΥ.Τ.Ε.
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2010
ΙΜΜΕ

3.ΤΑ ΘΕΙΑ, ΤΑ ΜΗΝΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΑΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ:

ΑΠΟ ΤΟΝ «ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΠΕΙΡΑΣΜΟ» ΣΤΟΝ «ΚΩΔΙΚΑ ΝΤΑ ΒΙΝΤΣΙ».

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(**ΙΜΜΕ 2010 «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΕΣ- ΜΜΕ)**

Στην παρούσα μελέτη θα εξετάσουμε δυο βιβλία κολοσσούς στην εποχή τους, με υποδοχή και εκτόπισμα ιστορικής σημασίας, και δυο κινηματογραφικές ταινίες με παγκόσμιο διαμέτρημα. Επίσης θα δούμε αυτά τα δυο είδη μέσων – το βιβλίο και τον κινηματογράφο, να περιβάλλονται από ένα πλήθος αντιφατικών κρίσεων και συζητήσεων, σχετικά με τις δημιουργικές αναπαραστάσεις της Χριστικής υπόστασης. Η πρόκληση αυτή, μη φανταστείτε βέβαια ότι εξυπακούει μια πλήρη ανάλυση ή σύγκριση ων δυο έργων, γιατί σίγουρα κάτι τέτοιο δεν θα χωρούσε στα πλαίσια μιας σύντομης μελέτης. Η προσέγγιση ή η ψηλάφιση, αν θέλετε, επικεντρώνεται βασικά στην αναπαράσταση της δυαδικής υπόστασης του Χριστού στα δυο βιβλία και στις δυο ταινίες. Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και τα δύο που λειτουργούν, στην προκειμένη περίπτωση, σε διαφορετικές εποχές και σε διαφοροποιημένες κοινωνίες. Οι πτυχές λοιπόν του θέματος που θα σχολιάσουμε θα αναφέρονται κυρίως:

- Στους δημιουργούς και την εποχή τους
- Στα Μέσα και την τεχνολογία τους
- Στο Κοινό και το κοινωνικό/πολιτιστικό του υπόβαθρο

Γράφει λοιπόν ο Γιάννης Γουδέλης που εξέδωσε πρώτος το μυθιστόρημα του Καζαντζάκη, «Ο Τελευταίος Πειρασμός»:

Το 1954, μετά από την κυκλοφορία του «Τελευταίου Πειρασμού» στα Γερμανικά, και ενώ ετοιμαζόμουν να εκδόσω το μυθιστόρημα στα Ελληνικά, μια ομάδα μελών της Ιεράς Συνόδου με επικεφαλής τον Κασανδρίας με πλησίασε και μου είπε:

«Παιδι μου, επειδή έχουμε μάθει ότι τέλος πάντων κάνεις μια δουλειά και εγώ εκτιμώ τον Καζαντζάκη, μάλιστα το βιβλίο του «Ο Τελευταίος Πειρασμός» το έχω διαβάσει στα γερμανικά σε παρακαλούμε βοήθησε μας.

Λέω εγω: Να σας βοηθήσω μα πως;

Μου απάντησε, “Μην εκδίδεις Καζαντζάκη, μην προκαλείς τον κόσμο.”

Οπότε γέλασα εγώ βέβαια και τους λέω: Εγώ είμαι αποφασισμένος.. Εγκατέλειψα ένα πτυχίο που είχε επιτυχία, ένα εργαστήριο που έχω ανοίξει με καθηγητές του Πανεπιστημίου, με τον καθηγητή μου τον Χόνδρο και με άλλους, γιατί έχω κάνει σκοπό της ζωης μου το έργο του Καζαντζάκη, κι εσείς μου λέτε να το εγκαταλείψω στη μέση; Ε, δεν υπάρχει περίπτωση.’ Μου λένε, θα υποστείς τον αφορισμό.» (http://www.enet.gtr/online/online issues?pid=51&dt=27/7/2007&id=1110315880)

Ο Γουδέλης εξέδωσε το βιβλίο και τα βήματα για τον αφορισμό του ίδιου του συγγραφέα έγιναν και οι κατηγορίες της Ιεράς Συνόδου ήταν βαρύγδουπες και από

πλευραά Ορθοδόξου εκκλησίας, ακόμη και σήμερα μη αναστρέψιμες. Το κατηγορητήριο λοιπόν, εκτός απο τις αναφορές στον «Καπετάν Μιχάλη» και στο μυθιστόρημα «Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται», για τον «Τελευταίο Πειρασμό», ήταν το εξης:

«Ο εκδοθείς εις Γερμανίαν «Τελευταίος Πειρασμός» θεωρείται βιβλίον σκανδαλώδες και επικίνδυνον δια κάθε Χριστιανόν και, ως εκ τούτου, επιβάλλεται όπως πάση θυσία, αποφευχθεί η εις την Ελληνική μετάφρασις του. Ειδικώτερον, αναφέρεται, ότι διά του «Τελευταίου Πειρασμού», υβρίζεται το Θεανδρικό πρόσωπο του Χριστού, ότι επιδιώκεται να καταρριφθεί η θεότης Αυτού, ως και η χριστιανική ηθική. Τονίζεται, εξ άλλου, ότι με μεγάλην φαντασιοκοπίαν και αχαλίνωτο αυθαιρεσίαν, παραποιείται εις αυτό, η διδαχή του Ευαγγελίου και ότι είναι γραμμένο βάσει των θεωριών του Φρόυντ και του ιστορικού υλισμού». (http://www.enet.gtr/online/online_text/c-113,dt=07.10.2007,id-6466400, πρόσβαση 12.10.2008)

Η απάντηση του Καζαντζάκη:

«Μου δώσατε μια κατάρα Άγιοι Πατέρες, σας δίνω μια ευχή: Σας εύχομαι νάναι η συνείδηση σας τόσο καθαρή όσο η δικη μου και νάστε τόσο ηθικοί και θρήσκοι όσο είμαι εγώ.» (Ibid)

Ο Τελευταίος Πειρασμός αφηγείται τη ζωη του Χριστού που ξεκινά ως κατασκευαστής σταυρών που χρησιμοποιούν οι Ρωμαίοι για τους Ιουδαίου προδότες και παραβάτες. Η ανακάλυψη της θείας του υπόστασης και προέλευσης γίνεται βαθμιαία, μέσα από τον ανθρώπινο πόνο, το φόβο, την εσωτερική σύγκρουση και την κατάθλιψη με τη βοήθεια πάντα του Ιούδα που του συμπαραστέκεται και τον στηρίζει. Γεγονός που μας παραπέμπει στο δόγμα των Γνωστικών και στο φερόμενο ως Ευαγγέλιο του Ιούδα που κυκλοφόρησε περίπου μετά από δυο αιώνες από τα τέσσερα κανονικά Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης. Στο μυθιστόρημα, αφού ο Χριστός ενοποιήσει τις δυο υποστάσεις του και αφού βαπτισθεί και τελέσει σειρά από θαύματα, συλλαμβάνεται, σταυρώνεται και στο σταυρό υποβάλλεται στον τελευταίο πειρασμό: οραματίζεται ένα γάμο με την προσφιλή μαθήτρια του Μαρία Μαγδαληνή, η οποία όμως στη συνέχεια δολοφονείται από τους ζηλωτές, αλλά ο Χριστός νυμφεύεται τη Μαρία, αδελφή του Λαζάρου, με την οποία αποκτά και παιδιά, ζώντας μια ήσυχη οικογενειακή ζωή με ανθρώπινες χαρές και με γυναίκες συντρόφους του και τη Μαρία και την αδελφή της Μάρθα. Εδώ, υπενθυμίζει τον συγγραφέα ο άγγελος του (παραπέμποντας στις μυστικιστικές αντιλήψεις του Καζαντζάκη) ότι «μια μονάχα γυναίκα υπάρχει στον κόσμο, μια, με αναρίθμητα πρόσωπα. Πέφτει το ένα, ανεβαίνει το άλλο, πέθανε η Μαρία η Μαγδαληνή, ζει η Μαρία του Λάζαρου, μας περιμένει σε περιμένει, είναι η ίδια η Μαγδαληνή, με άλλο πρόσωπο». Διαδηλώνεται με άλλα λόγια η πίστη στο αιώνιο θήλυ. Σε κάποιο όμως στάδιο αφυπνίζεται η θεϊκή του συνείδηση από τους μαθητές αλλά και από τον Απόστολο Παύλο, σε είδος μεταμοντέρνου συναπαντήματος με τον Χριστό και ο Θεάνθρωπος επιστρέφει στο σταυρό για να ολοκληρώσει τη θυσία του, θυσία θείας τελείωσης:

«Δηλαδη τέλεψα το χρέος μου, σταυρώθηκα, δεν έπεσα στον πειρασμό. Για να δώσω ένα ανώτατο πρότυπο στον αγωνιζόμενο άνθρωπο, για να δείξω πως δεν πρέπει να φοβάται τον πόνο, τον πειρασμό και το θάνατο, γιατί όλα αυτά μπορεί να νικηθούν, νικήθηκαν κιόλα, γράφτηκε το βιβλίο ετούτο. Ο Χριστός πόνεσε, κι' από τότε ο πόνος άγιασε, πολέμησε ως την τελευταία στιγμή, ο Πειρασμός να τον πλανέψει, κι ο Πειρασμός νικήθηκε, σταυρώθηκε ο Χριστός κι' απο τότε νικήθηκε ο θάνατος».

(http://www.metafysiko.gr/form/showthrea.php?t=1923, πρόσβαση 24.10.29=008)

Δεν θα αποπειραθούμε εδώ φυσικά να αναλύσουμε τον «Τελευταίο Πειρασμό». ΄Εργο με βαθύ λογοτεχνικό, φιλοσοφικό και μεταφυσικό περιεχόμενο, γραμμένο με πολύ συναίσθημα και μεγάλη φαντασία, σε μια χυμώδη και αισθητικά άρτια λογοτεχνική γλώσσα και με πλούσιες οπτικές και νοηματικές εικόνες. Όσον δε κι' αν ακούεται παράξενο, και με μια βαθειά και ταπεινή θρησκευτική διάθεση και πίστη στη βιβλική θεϊκή υπόσταση του Χριστού, όπως την αντιλαμβάνεται ο συγγραφέας στη μυθιστορηματική του απόδοση. Ο Καζαντζάκης δεν επιδιώκει να μειώσει τον Χριστό στο μυθιστόρημα, προσπαθεί να ανεβάσει με την φιλοσοφική του θεώρηση τον άνθρωπο, περιγράφοντας τη σύγκρουση ανάμεσα στις δύο φύσεις του Θεανθρώπου.

«Πάλη ανάμεσα στη σάρκα και στο πνεύμα, ανταρσία κι' αντίσταση, φίλιωση κι' υποταγή και τέλος, ανώτατος σκοπός της πάλης, η ένωση με το Θεό - να ο ανήφορος που πήρε ο Χριστός και μας καλεί να πάρουμε κι εμείς ακολουθώντας τα αιματωμένα του αχνάρια. Πως να κινήσουμε κι' εμείς για την ανώτατη αυτή κορφή, όπου, πρωτότοκος υιός της σωτηρίας, έφτασε ο Χριστός, να το εκπληρώσει το ανώτατο Χρέος του αγωνιζόμενου ανθρώπου». (Ibid)

Πως και πόσο όμως σχετίζονται το προϊόν με την εποχή του συγγραφέα;

Ο Καζαντζάκης έζησε την κατοχή και τον εμφύλιο. Τη φτώχεια, την καταδίωξη για τα πολιτικά του φρονήματα και τη μοναχική πορεία του πνευματικού ανθρώπου στις δύο δύσκολες δεκαετίες που ακολούθησαν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ελλάδα πιο ειδικά. Δεκαετίες ανέχειας, στέρησης και οξείας πολιτικής και κοινωνικής καταπίεσης. Το κοινωνικό αυτό υπόβαθρο επενέργησε καταλυτικά στη γραφή και στη φιλοσοφική θεώρηση του Καζαντζάκη. Οι αξίες των μυθιστορημάτων του είναι ανθρωποκεντρικές. Πηγάζουν έμμεσα απο τα γεγονότα της εποχής και τον παρακινούν να μεταπλάσει τις συγκρούσεις και τις αντιπαραθέσις των κοινωνικών συνόλων απο πάλη πολιτική και ταξική, σε πάλη εσωτερική, ανθρώπινη, πάλη που σφραγίζει απο τη μια τη μορφή του Θεανθρώπου και από την άλλη τον αγώνα του απλού ανθρώπου για θέωση.

Εδώ δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι μόλις το 1945 η έκρηξη στη Χιροσίμα, η έκρηξη του ατόμου δεν ήταν μόνο ένα βιοχημικό γεγονός. Σήμανε μια έκρηξη στη σκέψη του ανθρώπου, καλλιτεχνική, θρησκευτική, πολιτική. Σήμανε τη δημιουργία των Ηνωμένων Εθνών με την Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σήμανε στην Τέχνη το σουρρεαλισμό του Νταλί και τον κυβισμό του Πικάσσο. Σήμανε στα Μήντια την εμφάνιση της τηλεόρασης και τη νέα οπτικο-ακουστική διάσταση στην επικοινωνία του παγκόσμιου πολίτη.

Οι κοινωνικές συνθήκες και οι συνισταμένες της εποχής υπαγόρευαν στον εσωτεριστή Καζαντζάκη, στον μύστη συγγραφέα της «Ασκητικής» ένα Χριστό αντι-ηρωικό. Κι' αυτό ήταν δύσκολο να το δεχτεί και η εκκλησία και οι πολλοί Χριστιανοί, προσηλωμένοι στα Ευαγγέλια και στον αναμάρτητο, άμωμο Θεάνθρωπο. Γιατί μπορεί οι κοινωνικές συνισταμένες της εποχής του Καζαντζάκη να του έδωσαν από τη μια τα ερεθίσματα και τα κίνητρα για τη λογοτεχνική του δημιουργία , αλλα όταν πια η λογοτεχνική του σκέψη υλοποιήθηκε στα βιβλία του που ήταν και τα βασικά ΜΜΕ της τότε εποχής, η υποδοχή του κοινού ήταν διχασμένη. Η εκκλησία και οι ακροδεξιοί κύκλοι τον καταδίκασαν έστω κι' αν « Ο Τελευταίος Πειρασμός» πούλησε πάνω απο 1.700 αντίτυπα την πρώτη μέρα που κυκλοφόρησε. Η διεθνής δε επιτυχία του έργου στον Αγγλόφωνο κόσμο μετα το

1964 ήταν σημαντική. Όπως λέει ο Ντέηβιντ Κόννολυ, η εκλεκτική φιλοσοφία του πνευματικού αναζητητή, σε συνδυασμό με το «spirit of place» δηλαδη το πνεύμα της εξωτικής Κρήτης και της Ελλάδας γενικότερα, δημιουργεί ένα λαμπρό σχήμα του εντόπιου και του οικουμενικού. Ο δε Κόλιν Γουίλσον, διάσημος Άγγλος κριτικός περιγράφει τον Καζαντζάκη ως «τον μεγαλύτερο Ευρωπαίο συγγραφέα μετά τον Τολστόι».

Βέβαια δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός του τελικού «μη αφορισμού» του Καζαντζάκη. Η καταδίκη της Ιεράς Συνόδου δεν υλοποιήθηκε λόγω της επέμβασης του Πατριάρχη Αθηναγόρα, γεγονός που έγινε οριστικά γνωστό το 2003. Όμως τα γεγονότα που συνόδευσαν το θάνατο του συγγραφέα επιβεβαίωσαν τη σύγκρουση στις αξίες του περιβάλλοντος όσον αφορά το έργο του: Η μεν εκκλησία απαγόρευσε την ταφή του στην Αθήνα, ο Ωνάσης όμως έθεσε ιδιωτικο αεροπλάνο στη διάθεση της οικογένειας για τη μεταφορά της σορού στην Κρήτη και εκεί, χάρις εις τη σύσσωμη δυναμική παρουσία των Κρητικών και την παρέμβαση της εκκλησιαστικής εξουσίας της Κρήτης, ο Καζαντζάκης έτυχε μιας αξιοπρεπούς θρησκευτικής κηδείας και ταφής, για την οποία ακόμη και σήμερα πολλά οξύμορα λέγονται και γράφονται στις εφημερίδες και στο διαδίκτυο. Τα ΜΜΕ της εποχής εξάλλου ήταν βασικά η εφημερίδα, το βιβλίο και το ραδιόφωνο. Γιαυτό και οι πληροφορίες για το τέλος της διαδρομής του Καζαντζάκη πριν 52 τόσα χρόνια μας φτάνουν αργά και σαν επωδός υστεροφημίας. Γιαυτό επίσης και το έργο του δεν αξιοποιήθηκε απο άλλα Μέσα που την εποχή εκείνη είτε δεν υπήρχαν, είτε μόλις που ξεκινούσαν. Ο Ελληνικός κινηματογράφος τότε ήταν ακόμη υποτονικός και επαρχιώτικος τα δε Χολλυγουντιανά κυκλώματα είχαν άλλες προτεραιότητες.. Αλλά και μετά το 80 ο Νέος Ελληνικός Κινηματογράφος, ευαισθητοποιημένος πολιτικά και κοινωνικά, δεν ασχολήθηκε με το έργο του. Το τόλμημα ήρθε το 1988 απο τον Μάρτιν Σκορτσέζε ο οποίος δήλωσε ότι του πήρε 16 χρόνια να κάνει τη σχετική ταινία. Και «Ο Τελευταίος Πειρασμός» εσυνέχισε την αντιφατική πορεία του. Η ταινία επαινέθηκε για τη σκηνοθεσία, την ερμηνεία την τόλμη, τη δράση της τα σκηνικά, τα κοστούμια. Πολλοί όμως ήταν εκείνοι που την κατέκριναν για την αρνητική της επίδραση πάνω στα θρησκευτικά πιστεύω των Χριστιανών. Και αν λειτουργούσαν ακόμη οι επίσημες απαγορεύσεις απο την Καθολικη εκκλησία (που σταμάτησαν το 1966), ίσως να βλέπαμε την ταινία να εντάσσεται στους σχετικους της καταλόγους, όπως είχεν ενταχθει το βιβλίο πριν. Στην Ελλάδα, εν πάσει περιπτώσει, εχρειάστηκε η επέμβαση της αστυνομίας για να μπορέσουν οι ενδιαφερόμενοι να παρακολουθήσουν το έργο. Στη δε Αμερική η Ευαγγελική εκκλησία κήρυξε πόλεμο ενάντια στην ταινία και οι διαδηλώσεις και οι πικετοφορίες εναντίον της ήταν συχνό φαινόμενο στα πρώτα της βήματα. Ο Σκορτσέζε, πιστός στο βιβλίο του Καζαντζάκη, δημιουργεί ένα Χριστό αντι-ήρωα που υπόκειται στους πειρασμούς του φόβου, της αμφιβολίας, της κατάπτωσης, της απροθυμίας και της λαγνείας. (Εν παρενθέσει, όλα αυτά προσάποτονται και ως ελαττώματα στην ίδια την προσωπικότητα του Καζαντζάκη. Κι'αν είναι έστω και έτσι, πως μπορούμε να καταδικάζουμε το έργο, λόγω της προσωπικότητας του δημιουργού;) Η αντιπαράθεση του δικαιώματος της ελευθερίας του Λόγου και του αμαρτήματος της βλασφημίας παίρνει διαστάσεις και σχολιάζεται σε βιβλία, άρθρα και δημοσιεύματα που και σήμερα , μετά απο 20 χρόνια γεμίζουν το Διαδίκτυο. Οι Bob & Gretchen Passatino γράφουν χαρακτηριστικα για το έργο του Σκορτσέζε:

«Η ταινία δεν είναι μυθοπλαστική. Δεν είναι απλά μια ιστορία. Είναι προπαγάνδα μιας ειδικής παγκόσμιας θρησκευτικής άποψης την οποία διατύπωσε ο Νίκος Καζαντζάκης και απεικόνισε ο Μάρτιν Σκορτσέζε. Αυτή η άποψη ταυτίζει το Θεό με την οικουμένη και

κατανοεί το Θεο ως ατελή, περιορισμένο και αναπτυσσόμενο μέσα απο ένα οικουμενικό αγώνα. Αυτο είναι το κλειδί του μυστηρίου αυτού.»

(htpp://answers.org/entertainment/last_temptation.html, πρόσβαση 3/11/2008)

Αν όμως ο Καζαντζάκης (και συνακόλουθα ο Σκορτσέζε) πριν 57 χρόνια αναστάτωσαν τον συντηρητικό και χριστιανικό κόσμο με τις δικές τους αναπαραστάσεις της δυαδικής υπόστασης του Χριστού, ο Αμερικανος Νταν Μπράουν που ακολούθησε το 2003 με τον «Κώδικα ντα Βίντσι», δημιούργησε θύελλα σε παγκόσμια επίπεδα, τόσο στις περί Χριστού αντιλήψεις, όσο και στις αναπαραστάσεις των Μέσων Μαζικης Επικοινωνίας, με το βιβλίο του, με την κινηματογραφική ταινία, με τα πυκνά κι εκτεταμένα δημοσιεύματα, κριτικές, αντιπαραθέσεις και πολεμικες επιθέσεις. Πολλοι δε έχουν χαρακτηρίσει την όλη σύλληψη του Αμερικανου συγγραφέα ως μια παγκόσμιας εμβέλειας συνομωσία με θρησκευτικη και κοινωνικηκατεύθυνση. Το βιβλίο πουλήθηκε σε 40 εκ. αντίτυπα, μεταφράσθηκε σε 44 γλώσσες, ήταν στον κατάλογο των μπεστ-σέλλερ για σειρά ετων και προκάλεσε τη συγγραφή άλλων έξη βιβλίων τα οποία ανέλυαν και πραγματεύονταν τα θέματα του. Περιγράφεται δε ως το μεγαλύτερο φαινόμενο στο χώρο των βιβλίων, μετα τον Χάρυ Πότερ. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα απο την αρχή.

Σήμερα ζούμε μια κοσμογονική τεχνολογική επανάσταση – οπτικές ίνες, κυβερνοχώρος, διαστημικά ταξίδια, κοινωνία της πληροφόρησης, τεχνολογία της πληροφόρησης, ο πλανήτης ενοποιείται και ο κόσμος παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα. Παράλληλα μετα την διάλυση των δύο μπλοκς, η Ευρώπη ενοποιείται και δημιουργείται μια διαλογικη επικοινωνία μεταξύ ομάδων κρατών, όπως μεταξύ Ευρώπης και Ασίας και συναντιούνται πρώην αντίπαλα θρησκευτικά στρατόπεδα, όπως καθολικός Πάπας και Ορθόδοξος Πατριάρχης, βάζοντας κατά μέρος σκληρές αντιπαραθέσεις περί αιρέσεων και άλλων δογματικν διαφορωών. Η ελευθερία της σκέψης γνωρίζει μια ανθοφόρα περίοδο.

Βρισκόμαστε σε μια Νέα Εποχή, την οποία μερικοί κατηγορούν για πανθεισμό, άλλοι μιλούν για Ευρωπαικό αποκρυφισμό και γενικά, οι περιορισμένες αντιλήψεις που ήθελαν τον Καζαντζάκη και το έργο του εκτός εκκλησίας, έχουν περάσει σε πιο ανεκτικές μορφές κοινωνίας και επικοινωνίας. Και όμως. Μια νέα και πάλιν αναμόχλευση της δυαδικής υπόστασης του Χριστού έφερε τη θύελλα.

Ο Μπράουν λέει ότι ο Χριστός δεν εφαντασιώθηκε απλά ένα γάμο με τη Μαρία τη Μαγδαληνή, αλλά τον πραγματοποίησε. Και η Μαρία η Μαγδαληνή κατέφυγε στη Γαλλία και γέννησε τον καρπό του γάμου της με τον Χριστό. Από δω ξεκινά μια ολόκληρη γενια, η εξ αίματος δυναστεία των Μεροβιγγίων η οποία μπορεί να διεκδικήσει το θρόνο όχι μόνο της Γαλλίας, αλλα και πολλών άλλων χωρων της Ευρώπης. Επίσης υποδεικνύει την ύπαρξη μιας μυστικής οργάνωσης, του Κοινού της Σιών (the Priory of Sion), της οποίας ήταν μέλη, επιφανείς διασημότητες της ιστορίας όπως ο Βίκτωρ Ουγκώ, ο Σερ Άιζαακ Νιούτον και ο Λεονάρντο ντα Βίντσι. Γνωρίζοντας αυτό το μυστικό, τα μέλη αυτής της οργάνωσης υπήρξαν πάντοτε υπό παρακολούθηση και εθεωρούντο επικίνδυνοι, μιας και η αποκάλυψη του θα ανέτρεπε εκ βάθρων τη Χριστιανική εκκλησία. Γιαυτό και η καθολική οργάνωση «Έργον του Θεου» (Opus Dei) παρακολουθεί, στο μυθιστόρημα του Μπράουν την όλη δράση των δύο ηρώων του Καθηγητή Λάνγκτον, συμβολολόγου και της Σοφί Νεβέ, κρυπτολόγου οι οποίοι αγωνίζονται να σπάσουν και εν μέρει τα καταφέρνουν, τον Κώδικα ντα Βίντσι. ΄Ολα αυτά πιθανόν και να μη δημιουργούσαν τα ξεσπάσματα της κριτικής, της επίθεσης και της αντιπαράθεσης που δημιούργησαν, αν δεν εδήλωνε εισαγωγικά στο βιβλίο του ο Νταν Μπράουν ότι

«Όλες οι περιγραφές των έργων τέχνης, της αρχιτεκτονικής, των εγγράφων και των μυστικών τελετών στο μυθιστόρημα αυτό είναι απόλυτα ακριβείς.»

Γ' αυτό και η βασική ερμηνεία του Κώδικα του Ντα Βίντσι η οποία γίνεται στον πίνακα του Μυστικού Δείπνου προκαλεί τον αναγνώστη να προβάλει με μεγάλη απορία το ερώτημα:

"Τι είναι το βιβλίο τελικά, αλήθεια ή μυθιστόρημα;" Σύμφωνα με τον Μπράουν, το άτομο που κάθεται πλάι στο Χριστό με τα μακριά μαλιά και τα λεπτά χαρακτηριστικά, δεν είναι όπως διατυπώνεται απο πολλούς ο Ιωάννης, αγαπητός μαθητής του Χριστού, αλλά η Μαρία η Μαγδαληνή, σύζυγος του Χριστού. Το δε διάστημα το οποίο σχηματίζεται ανάμεσα στα κεφάλια τους είναι η ανεστραμμένη πυραμίδα, που συμβολίζει το θηλυκό και σε προέκταση υπογραμμίζει τη σημασία της Μαγδαληνής στην όλη κληρονομιά που άφησε ο Χριστός στην ανθρωπότητα, στην γενηά του αίματος που μας κληρονόμησε μέσα απο το παιδί που χάρισε στη Μαγδαληνή. Η δε Μαγδαληνή ή η εξ αίματος γενηά του Χριστού που ξεκίνησε με τη Μαγδαληνή, αποτελεί το ΄Αγιο Δισκοπότηρο, που γενεές γενεών ψάχνουν και προσπαθούν να ανακαλύψουν σε διάφορες χώρες και ποικίλους χώρους, έχοντας υφάνει πολλούς μύθους γύρω απο το θέμα όπως αυτό του Βασιληά Αρθούρου και των Ιπποτών της Στρογγυλής Τράπεζας, ή των Ναϊτών ιπποτών, αντιφατικών μορφών στη χριστιανική ιστορία.

Πως ακριβώς υποδέχτηκε το βιβλίο η κριτική;

Ο Τζέρεμυ Πιου γράφει: «Με τον Κώδικα Ντα Βίντσι, ο Νταν Μπράουν συνθέτει ένα έξυπνο και διαυγες θρίλλερ που παντρεύει την ορμη ενος διεθνους μυστηριώδους φόνου με μια συλλογη απο μαγευτικα στοιχεία εσωτερισμου τα οποία συγκέντρωσε απο την ιστορία των 2,000 χρόνων της Δύσης».

Ο δε Nelson DeMille σημειώνει:

«Ο Νταν Μπράουν πρέπει να είναι ένας από τους καλύτερους, εξυπνότερους και πιο ταλαντούχους συγγραφείς στη χώρα. Ο Κώδικας Ντα Βίντσι είναι πολύ πιο ψηλά απο ένα οποιοδήποτε άλλο θρίλλερ. Το βιβλίο είναι απλά ιδιοφυές».

Στο Λίβανο όμως ο Πρόεδρος του Καθολικού Κέντρου Πληροφοριών, περιέγραψε το βιβλίο ως «εξυβριστικό». Δήλωσε δε σε ρεπόρτερ του BBC ότι «Υπάρχουν παράγραφοι που αγγίζουν τις ρίζες της Χριστιανικης θρησκείας, όταν προτείνουν ότι ο Ιησούς Χριστός είχε σεξουαλικες σχέσεις με τη Μαρία τη Μαγδαληνη και απέκτησαν παιδιά. Αυτά τα πράγματα είναι δύσκολο για μας να τα δεχτούμε, έστω κι' αν πρόκειται για μυθοπλασία. Η αστυνομία δε στον Λίβανο διέταξε τους βιβλιοπώλες να αφαιρέσουν τα αντίτυπα του βιβλίου στα Αγγλικά, Γαλλικά και Αραβικά.

Ο δε Ρωμαιοκαθολικός Καρδινάλιος Tarcisio Bertone, Επίσκοπος στη Βόρεια Γένοβα επιτέθηκε εναντίον του βιβλίου , ζητώντας από τα βιβλιοπωλεία να το αφαιρέσουν από τα ράφια τους, γιατί πρόκειται για τη διάδοση μιας καλά οργανωμένης εκστρατείας προκατάληψης εναντίον του Καθολικισμού.»

(Ontario Consultants on Religious Tolerance in ύ4/11/2008)). Ωστόσο ο Νταν Μπράουν δεν απειλήθηκε έστω με αφορισμό.

Το 2006 δε, ο Ron Howard σκηνοθέτησε τον «Κώδικα Ντα Βίντσι» σε μια ταινία δράσης, με γρήγορους ρυθμους και άφθονο μυστήριο, κάτι ανάμεσα στη σειρά δράσης

Ιντιάνα Τζόουνς, τον Τζέημς Μπόντ και ταινίες Γοτθικού μυστηρίου, εγκλήματος και συνομωσίας. Στην ταινία που στοίχισε 77 εκ. δολάρια, πρωταγωνιστής ήταν ο Τομ Χανκς, γνωστός εμπορικός ηθοποιός του Χόλυγουντ και η λιγότερο γνωστη Ώντρευ Τότου. Αν και ο κόσμος γέμισε τις κινηματογραφικες αίθουσες και η ταινία υπερκάλυψε τα έξοδα της, υπήρξαν χώρες, όπως και η Ελλάδα όπου η Ελλαδική εκκλησία συμβούλευσε το πλήρωμα της να μην πάει να δει το έργο. (http://www.apoligitis.com/gr/ancient/da_vintsi.htm, πρόσβαση 27/102008)

Το επίκεντρο στην όλη διαμάχη βέβαια για τον Κώδικα Ντα Βίντσι, δεν είναι άλλο, όπως και στον «Τελευταίο Πειρασμό» του Καζαντζάκη» η δυαδικη, θεανθρωπική φύση του Χριστου. Αν και δεν πρόκειται να εξετάσουμε το θέμα απο θεολογικης πλευράς, είναι εν τούτοις απαραίτητο να απαντήσουμε σε κάποια βασικά ερωτήματα, αν πρόκειται να δούμε αντικειμενικά και τα δύο βιβλία. ΄Ηταν ο Χριστός, ερχόμενος στη γη κομμάτι του Θεου, δηλαδη ο ίδιος Θεος, ή επεσκίασε τον Ιησού απο την Ναζαρετ με την πάροδο των χρόνων και πιο ειδικά μετά τη βάπτιση του, αφού πήγε στην έρημο όπου και υπέστη τον Πειρασμό, προτού επιστρέψει για να σταυρωθεί και αναστηθεί;

Οι υποστηρικτές του Νταν Μπράουν προβάλλουν τον ισχυρισμό ότι στη Σύνοδο της Νίκαιας το 325 μ.χ. ο Μέγας Κωνσταντίνος ήταν εκείνος που «μετέβαλε τον Ιησού σε θεότητα», γιατί πριν από αυτό οι Χριστιανοί δεν τον θεωρούσαν Θεό. Η εκκλησία φυσικά απορρίπτει κάτι τέτοιο λέγοντας ότι στη Σύνοδο της Νίκαιας εξετάσθηκε το Σύμβολο της Πίστεως και όχι η θεότητα του Χριστού.

Χαρακτηριστικά δε, ο Ωριγένης στις «Βασικές Διδασκαλίες, 136-216 μ..χ.) δηλώνει για τον Χριστό ότι «Αν και ήταν Θεός, προσέλαβε σάρκα. Και, γενόμενος άνθρωπος, παρέμεινε εκείνο που ήταν: Θεός.» (Ibid)

Είναι ωστόσο προφανές ότι και τα δύο βιβλία παίρνουν ως δεδομένο την εκδοχή του Ιησού με την ανθρώπινη φύση του να επισκιάζεται απο τον Θεό και ο μεν Καζαντζάκης βλέπει τον Χριστό να φαντάζεται έστω πάνω στο σταυρό μια πιθανή ανθρώπινη εξέλιξη στην ενσαρκωμένη πορεία του, ενώ ο Νταν Μπράουν το παίρνει σαν δεδομένο ότι ο Χριστός έζησε και ως άνθρωπος, αποκτώντας και παιδί απο τη Μαγδαληνη το οποίο κατέληξε στη Γαλλία, για να δόσει Χριστικούς απογόνους. Μάλιστα υπάρχουν και αρκετα σημεία ομοιότητας στα δυο βιβλία:

- Και στα δυο βιβλία υποβόσκουν έννοιες παρμένες απο τα Γνωστικά Ευαγγέλια. Στον Τελευταίο Πειρασμο ο Ιούδας είναι ένα συνειδητό όργανο προδοσίας, εξουσιοδοτημένο απο τον ίδιο τον Χριστό και στον Κώδικα ο Συγγραφέας αναφέρεται σε απόσπασμα του Γνωστικού ευαγγελίου του Φίλιππου για να τεκμηριώσει τη σχέση του Χριστού με τη Μαρία τη Μαγδαληνή, λέγοντας:
- «Η σύντροφος του Σωτήρα είναι η Μαρία η Μαγδαληνή. Αλλα ο Χριστός την αγαπούσε περισσότερο απο τους υπόλοιπους μαθητες του και συνήθιζε να την φιλάει στο στόμα. Οι υπόλοιποι μαθητές σκανδαλίζονταν. Αυτοί του είπαν: «Γιατι αυτήν την αγαπάς περισσότερο απο εμάς; Και ο Σωτήρας απάντησε σε αυτούς: “Αναρωτηθείτε μάλλον, γιατι δεν σας αγαπώ τόσο όσο αγαπώ αυτήν”. (Elaine Pagels, The Gnostic Gospels, σελ. 84, στην ιστοσελίδα http://www.apoligitis.com/gr/ancient/da_vintsi.htm, πρόσβαση 27/10/2008)
- Τόσο στο ένα όσο και στο άλλο βιβλίο η Μαρία η Μαγδαληνη προβάλλεται ουσιαστικά σαν το αιώνιο θήλυ, το σύμβολο της γυναίκας που έχει ως προορισμό την εξύψωση του γυναικείου φύλου.

- Και στα δύο βιβλία εμφανίζονται μέθοδοι σωματικής τιμωρίας όπως το αυτομαστίγωμα για σκοπούς κάθαρσης και εξαγνισμού, τόσο απο τον ίδιο τον Ιησού, κατασκευαστή σταυρών, όσο και απο τον Σίλα, τον δολοφόνο/φύλακα της Αδελφότητας «΄Εργον του Θεού.»

Ο Κώδικας Ντα Βίντσι γράφτηκε και η κινηματογραφικη του μεταφορα έγιναν σε μια εποχή ελευθερίας της σκέψης και του Λόγου. Τη διάσπαση του Ατόμου της εποχής του Καζαντζάκη έχει πια διαδεχθεί η πολυπλοκότητα της εποχής της Πυρηνικής Φυσικής. Η προσομοίωση, η συναίρεση της ανομοιότητας, η συνέρευση της διαφοράς, ο συμβιβασμός της δογματικής σκέψης, αποτελούν σήμερα διαδεδομένα φαινόμενα. Υπάρχουν ακόμη στον αέρα αναφορές σε μια «Παγκόσμια Θρησκεία». Η δε εποχή μας απο πλευράς Μήντια θεωρείται κατ'εξοχην εποχή της πληροφορικής και της δύναμης, έστω διασπασμένης, των Μέσων. Μιας δύναμης και επίδρασης μεταμοντέρνας, που ξεπέρασε προ πολλού θεωρίες όπως αυτές της υποδόριας επίδρασης της θεωρίας της Φρανκφούρτης και θέλει τη διάχυση των εννοιών των Μέσων, σε διαφορετικές κοινωνίες ή ακόμη και άτομα, με διαφορετικους τρόπους. Γι' αυτό και παρά τις αντιδράσεις της εκκλησίας και των θρησκευόμενων, το πλατύ κοινό δέχτηκε τον μεταμοντερνισμό του «Κώδικα ντα Βίντσι», σε μαζικά επίπεδα, κάνοντας εκπτώσεις στην προσβολή της θεϊκής υπόστασης του Χριστού. Ασφαλώς ο κινηματογράφος αμέσως μετά το βιβλίο, η τηλεόραση και το Διαδίκτυο διαδραμάτισαν τον δικό τους συγκλιτικό ρόλο. Αντίθετα τον «Τελευταίο Πειρασμό» τον αποδέκτηκαν και τον αγάπησαν μια ελίτ ίσως πνευματικών ανθρώπων. Απουσίαζε για πολλά χρόνια η στήριξη του κινματογράφου, της τηλεόρασης και του Διαδικτύου.

Καταληκτικά, δεν μπορούμε παρα να παρατηρήσουμε, λοιπόν, ότι και στα πιο δύσκολα και ευαίσθητα σημεία της οικουμενικής χριστιανικής πίστης, ο δημιουργός, η εποχή του, τα Μήντια και το κοινό αποτελούν ένα αδιάσπαστα δεμένο σύνολο στο οποίο όλοι οι παράγοντες αλληλο-επηρεάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται. Και αυτό το σύνολο ακριβώς είναι ρευστό και διαφοροποιείται δια μέσω του χρόνου, ακόμη και όταν θίγονται ουσιαστικές αξίες όπως είναι τα θεία και οι θρησκευτικές αντιλήψεις των ατόμων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Brown, Dan (2003) “Κώδικας Ντα Βίντσι». Μετάφραση Χρήστος Καψάλης (2004). Αθήνα, Εκδοτικος Οργανισμος Λιβάνη
- Καζαντζάκης, Νίκος (1967) «Ο Τελευταίος Πειρασμος». Αθήνα, Εκδόσεις ΕΛ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- (http://www.enet.gtr/online/online issues?pid=51&dt=27/7/2007&id=1110315880)
- (http://www.enet.gtr/online/online_text/c-113,dt=07.10.2007,id-6466400, πρόσβαση 12.10.2008)
- (http://www.metafysiko.gr/form/showthrea.php?t=1923, πρόσβαση 24.10.29=008)
- (htpp://answers.org/entertainment/last_temptation.html, πρόσβαση 3/11/2008)
- (Ontario Consultants on Religious Tolerance in http://www.revolutionsf.com/article.php?id=3181, 4/11/2008)
- (http://www.apoligitis.com/gr/ancient/da_vintsi.htm, πρόσβαση 27/102008).
- (Elaine Pagels, The Gnostic Gospels, σελ. 84, στην ιστοσελίδα http://www.apoligitis.com/gr/ancient/da_vintsi.htm, πρόσβαση 27/10/2008)

επιμέλεια: Δρ Γιώργος Β. Γεωργίου

60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

1957 - 2017

ΡΙΚ
εκδόσεις

4.Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΠΕΡΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΡΙΚ, 2015: «60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ, 1957-2017)

Φέτος είναι μια σημαδιακή χρονιά όχι μόνο για το ΡΙΚ αλλά και για την Κύπρο ολόκληρη. Γιατί η Δημόσια Τηλεόραση μας έβαλε, πριν εξήντα χρόνια, στον αστερισμό των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας με το πιο δυνατό απ' όλα τα Μέσα – την Τηλεόραση. Θάταν δύσκολο ασφαλώς στα λίγα λεπτά της παρούσας ανακοίνωσης να εξετάσουμε την πορεία και τις διαδρομές της Δημόσιας Τηλεόρασης στο χρονικό πλαίσιο των εξήντα χρόνων. Γι' αυτό προτιμήσαμε μια άλλη προσέγγιση. Να δούμε πολύ συνοπτικά τη σημερινή τηλεόραση μέσα στο πλαίσιο σύγχρονων ιδεών και διαδικασιών αλλά και της σύγχρονης τεχνολογίας για να μπορέσουμε να αντιληφθούμε που πάει και τι μπορεί να προσφέρει η Δημόσια Τηλεόραση του ΡΙΚ εξήντα χρόνια μετά από την πρώτη λειτουργία της. Να τη δούμε με άλλα λόγια μέσα από ένα πιο ενισχυμένο φακό.

Όχι, δεν θα καταπιαστούμε με θεωρίες για την τηλεόραση και για τα ΜΜΕ που τόσο αφθονούν. Θα αναφερθούμε σε διαδικασίες και γεγονότα τα οποία παρατηρούνται διεθνώς τα οποία και πάλιν όμως απαιτούν οπωσδήποτε μακροχρόνια παρακολούθηση, για να μας δώσουν τις απαντήσεις που αναμένουμε και τώρα και στο μέλλον.

Για να μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε μια σύντομη έστω προσέγγιση θα αναφερθούμε σε δύο πυλώνες που άπτονται της λειτουργίας των Μέσων:

Στην ιδέα της Μηντιοποίησης (ή της Μεσοποίησης) της κοινωνίας, που είναι ίσως και οι δυό πλησιέστερες αποδόσεις του Αγγλικού όρου "Mediatization" καθώς και στις διαδικασίες της διαδικτυακής επικοινωνίας, η οποία υπόκειται στη Μηντιοποίηση ενώ όμως ακόμη βρίσκεται υπό εξέλιξη στη σημερινή μεταμοντέρνα εποχή.

Η ιδέα της Μηντιοποίησης δεν είναι ούτε καινούργια αλλά ούτε και αποτελεί θεωρία για τη σχέση τηλεόρασης και κοινωνίας.

Ο Σουηδός ερευνητής Kent Asp, το 1986 μίλησε πρώτος για τη Μηντιοποίηση της πολιτικής, κάνοντας αναφορά σε μια διαδικασία όπου το πολιτικό σύστημα επηρεάζεται έντονα και προσαρμόζεται στις ανάγκες των Μέσων στην όλη κάλυψη της πολιτικής έκφρασης, αφού η ίδια η πολιτική έκφραση τροφοδοτεί και ανατροφοδοτείται παράλληλα από τα Μέσα. (Asp, 1986:359)

Η ιδέα αυτή με την πάροδο του χρόνου επεκτάθηκε σε όλους τους τομείς – κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό, λειτουργώντας στα πλαίσια της ακόλουθης διαδικασίας:

- Τα Μήντια αποτελούν ανεξάρτητο θεσμό με μια δική του λογική (Media Logic) και οι υπόλοιποι θεσμοί πρέπει να προσαρμόζονται στη λογική των Μέσων.
- Στη διαδικασία αυτής της συναλλαγής το ερώτημα που προκύπτει και πρέπει πάντοτε να διερευνάται είναι:

- «Πως επηρεάζονται από τα Μέσα τα Κοινωνικά θέσμια και ποιές οι αμοιβαίες σχέσεις των δύο αυτών θεσμικών συνόλων;»
- Με λίγα λόγια, πόση ενδυνάμωση ή πόση αποδυνάμωση προσφέρει στους λήπτες η διαδικασία αυτής της ώσμοσης ανάμεσα στους θεσμούς των Μέσων και τους λοιπούς κοινωνικούς θεσμούς;

Με την πρόοδο της τεχνολογίας και με την έλευση του διαδικτύου η Μηντιοποίηση πήρε ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις:

- Οικονομικά μπορούμε να κάνουμε τις τραπεζικές μας συναλλαγές, μέσω του διαδικτύου
- Πολιτικά ηγέτες, ψηφοφόροι και αντιπολιτευόμενοι καταθέτουν συχνά τις απόψεις και τις τοποθετήσεις/ανταποκρίσεις τους μέσω των κοινωνικών ιστοσελίδων του διαδικτύου. Έτσι κόμματα, κινήσεις, σωματεία και κρατικοί θεσμοί εμπλέκονται στη διαδικασία της Μηντιοποίησης της πολιτικής ζωής του τόπου
- Πολιτιστικά, κοινωνικά και θρησκευτικά τα Μήντια έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν και προβάλουν τα δικά τους πρότυπα και αξίες.
- Στη θετική του πλευρά δε το Διαδίκτυο επισπεύδει επικοινωνίες, γνώσεις, μάθηση και καταργεί τις διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στα έθνη και στους λαούς συναδελφώνοντας και συσπειρώνοντας τους ανθρώπους γύρω από κοινούς στόχους και αγώνες.

Έτσι, οικογενειακοί, θρησκευτικοί, πολιτιστικοί θεσμοί επηρεάζονται και επηρεάζουν τα Μέσα σε μια συνεχή αλληλεπίδραση. Εδώ βέβαια δεν πρέπει να μας διαφεύγουν μια σειρά από παράγοντες που παρεμβαίνουν, όπως οι ακόλουθοι:

- Το συνεχές Κέρδος που υπεισέρχεται στη χρήση των Μήντια (Διαφήμιση, Μάρκετιγκ, εμπορευματοποίηση, ψηφοθηρία, κ.α.)
- Τα μεγάλα πολιτικά συμφέροντα τα οποία εμπλέκουν και εμπλέκονται στα κοινωνικά σύνολα με τα εξής κατά τόπους και κατά καιρούς αποτελέσματα - βραχυπρόσθεσμα και μακροπρόθεσμα μεταξύ του κοινού, με τα ακόλουθα αποτελέσματα :
- Ατομικοποίηση/ Εθνικοποίηση /Τοπικοποίηση/Παγκοσμιοποίηση

Με την άνοδο του διαδικτύου παρατηρούναι σχεδόν όλα τα πιο πάνω αποτελέσματα σε διάφορους χώρους και χρόνους. Πότε ενδυναμώνοντας και πότε αποδυναμώνοντας τους λήπτες στους διάφορους τομείς, αποτελέσματα τα οποία μόνο με την έρευνα μπορούν να διαπιστωθούν. Για παράδειγμα η μηντιοποίηση της πολιτικής και από το διαδίκτυο τώρα μάλιστα, μάλλον έχει αποδυναμώσει το πολιτικό αίσθημα και το ενδιαφέρον της νεολαίας για την πολιτική.

Όλα αυτά τα αποτελέσματα , με την άνοδο της χρήσης του διαδικτύου παρατηρούνται σε διάφορους χώρους και χρόνους. Μεγάλο ρόλο στις διαδικασίες αυτές παίζει ίσως η πλατφόρμα των κοινωνικών ιστότοπων WEB 2.0, με ιστοσελίδες όπως το Facebook, το Twitter, το My Space, τα Blogs, το Instagram κ.α. Στις ιστοσελίδες αυτές τα άτομα:

- Προβάλλουν τα δικά τους πιστεύω
- Αναζητούν ομο-ιδεάτες

- Οργανώνουν τεράστιες κάποτε διαδηλώσεις για πολιτικά, ή κοινωνικά θέματα – Αραβική Άνοιξη, Occupy, κ.α.
- Δημιουργούν καινούργιες σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, στα σύνολα και στους κοινωνικούς θεσμούς. Και όλα αυτά συνήθως ακολουθούν, δεν προηγούνται των γεγονότων.

Γιαυτό οι σχέσεις αυτές πρέπει να διερευνηθούν πια μέσα από μια καινούργια σύνθετη θεωρία που θα εξετάσει επιστημονικά και συνολικά που οδηγούνται οι άνθρωποι μέσα από αυτή την καινούργια τεχνολογία και τη δημιουργία νέων γενικά πραγματικοτήτων.

Το διαδίκτυο είναι ασύγχρονο και παγκοσμιοποιημένο. Πότε προλαβαίνει τα γεγονότα, πότε τα δημιουργεί και πότε τα ακολουθεί. Συνήθως τα τέμνει αφού δημιουργηθούν, μεταφέροντας τα με τους τρόπους των χρηστών/δημιουργών. Η όλη δε διαδικασία όχι μόνο ακολουθεί συνήθως τα γεγονότα αλλά τα αναπλάθει στο πλαίσιο μιας «εικονικότητας», μιας προσομοίωσης κατά τον Μπωντριγιάρ, πίσω από την οποία κρύβεται η πραγματική ταυτότητα του χρήστη-παραγωγού.

Μερικοί μελετητές μάλιστα που ασχολούνται ακαδημαϊκά με το θέμα όπως ο Manuel Castells θεωρούν ότι το νέο τεχνο-οικονομικό παράδειγμα που βασίζεται στα δίκτυα της πληροφορίας είναι η «πληροφοριοποίηση». Τα πάντα, κατά τον Castells υπάγονται πια στην πληροφορία η οποία και αντικαθιστά το κεφάλαιο. Γι' αυτό βλέπουμε και φαινόμενα όπως τη δημοσιογραφία των πολιτών (ή διαζευκτική/συμμετοχική), όπου η εκκόλαψη της πληροφορίας (μετά τα γεγονότα) δεν γίνεται από επαγγελματίες δημοσιογράφους αλλά από άτομα που διέπονται από το πάθος για δημοσιότητα – με όλα τα συνεπαγόμενα διαφημιστικά κα άλλα εμπορικά κέρδη στους ιδιοκτήτες των ιστοσελίδων.

Μεγάλο λοιπόν το κεφάλαιο της εκμετάλλευσης της πληροφορίας μέσα στο όλο σύγχρονο σκηνικό της υπερ-πληροφόρησης. Παρά τις επιτυχίες όμως κάποιων ρεπορτάζ από πολίτες δημοσιογράφους που εκδημοκρατικοποιούν την πληροφοριοποίηση είναι σωστό να αναφερθούμε και στα μεγάλα τρωτά της συμμετοχικής ή διαζευκτικής δημοσιογραφίας:

Είναι γνωστές οι αξίες οι οποίες αναμένεται να διέπουν τη συμβατική δημοσιογραφία:

- Αξιοπιστία-Αντικειμενικότητα-Σεβασμός στην Αλήθεια-Σεβασμός στις Πηγές-Εφαρμογή Κώδικα δεοντολογίας-Σεβασμός στην άλλη άποψη-Ακρίβεια

Αντί των πιο πάνω η δημοσιογραφία των πολιτών αντιμετωπίζει και όχι αδικαιολόγητα τις πιο κάτω κατηγορίες:

- Γραφή φτωχή σε περιεχόμενο-Προκατάληψη-Απουσία σωστού πλαισίου αναφοράς-Απουσία Ελέγχου-Χαμηλή Δημοσιογραφική ποιότητα

Με άλλα λόγια επισημαίνονται ως αρνητικά στοιχεία η μη εφαρμογή δημιοσιογραφικού κώδικα και η απουσία του πυλάρχη ο οποίος μετατρέπει την πληροφορία σε πληροφόρηση μέσα σε δεδομένα επαγγελματικά πλαίσια. Επίσης η προσωπική ταύτιση του υπογράφοντος την πληροφορία υποκαθιστά την επαγγελματική επιβεβαίωση μιας δημοσιογραφικής ιεραρχίας. Όσο δε κι' αν έχει συζητηθεί το θέμα ακαδημαϊκά δεν

μπορούμε να πούμε ότι η διαζευκτική αυτή δημοσιογραφία μπορεί να υποκταστήσει ή να συναγωνιστεί πάνω σε μόνιμη βάση την επαγγελματική δημοσιογραφία που διεξάγεται πάνω σε οργανωμένη βάση από τα ΜΜΕ.

Ποιά είναι όμως τα βασικά στοιχεία που αποδίδονται στη γενική και σύγχρονη, μεταμοντέρνα επικοινωνία; Μια επικοινωνία που έχει πια διαδοθεί και καθιερωθεί και στο διαδίκτυο το οποίο είναι έξω από χρόνο, χώρο και θέσμια, και πότε βρίσκεται στα χέρια πολυεθνικών ιδιοκτησιών και πότε στα χέρια ατόμων με προσωπικές φιλοδοξίες και με κίνητρα την ανία και την παρότρυνση για επιφανειακή και παροδική επικοινωνία; Και όλ' αυτά χωρίς να αναλαμβάνονται κεντρικές ευθύνες για τα περιεχόμενα αυτού του Μέσου των Μέσων, πουθενά, σε καμιά χώρα του κόσμου.

Ο μεταμοντέρνος πολιτισμός έχει χαρακτηρισθεί ως

«Άστατος, Ανορθολογικός, Καλειδοσκοπικός και ηδονιστικός» (www2.media.uoa.gr/lctures/ad/download/php?media_theory)

Τα χαρακτηριστικά δε αυτά τα βρίσκουμε όχι μόνο στο διαδίκτυο με τις πολλαπλές ιδιοκτησίες, τα πολλαπλά συμφέροντα και τη θολή γραμμή ανάμεσα στον παραγωγό και τον χρήστη, αλλά και σε πολλά ίσως συμβατικά ΜΜΕ ιδιωτικών συμφερόντων που όλοι γνωρίζουμε και όλοι ζούμε.

Δεν έχετε παρά να παροκολουθήσετε μια σειρά από τηλεοπτικά προγράμματα, Δυτικής βεβαίως νοοτροπίας στα οποία το φιλήδονο, βίαιο και άστατο ύφος και ήθος επιβεβαιώνεται πέραν των τηλεοπτικών μουσικών βίντεο-κλίπ που πρωτοστάτησαν σύμφωνα με τους κριτικούς στην ανάπτυξη των μεταμοντέρνων χαρακτηριστικών.

Ο μεταμοντερνισμός ωστόσο δεν σταματά εδώ ούτε και περιορίζεται στην κριτική που βλέπει συχνές, κακές αναπαραστάσεις της ζωής και της πραγματικότητας. Συνεχίζεται, συνεχίζοντας και την Μηντιοποίηση, με την ανάλυση της διαδικτυακής πλατφόρμας 2.0, όπου τα προγράμματα κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook, και άλλα προσφέρουν στους χρήστες, ιστότοπους άμεσης επικοινωνίας. Προβάλλουν θετικές και αρνητικές απόψεις, προσωπικά δεδομένα, θεμιτή ή αθέμιτη κριτική επί πάντός δεδομένου και επιστητού. Και όσο πιο πολλοί οι χρήστες/παραγωγοί τόσο πιο μετάλο το διαφημιστικό κέρδος για τους επιχειρηματίες που χειρίζονται και εκμεταλλεύονται τους ιστότοπους αυτούς του διαδικτύου. Έτσι οι θεσμοί που προβάλλονται πλούσια και ασταμάτητα από το διαδίκτυο επιδρούν στο κοινωνικό σύνολο και οι χρήστες εκ μέρους του κοινωνικού συνόλου ανατροφοδοτούν το διαδίκτυο, καταξιώνοντας οπωσδήποτε τη διαδικασία της Μηντιοποίησης.

Θα' ταν δύσκολο λοιπόν με αυτά τα δεδομένα της εμπορευματοποίησης της ανθρώπινης δημιουργικότητας να μιλούμε για σύγχρονο «εκδημοκρατισμό» που συντελείται στον κυβερνοχώρο. (www2.media.uoa.gr/lectures/ad/download.php?media_theory)

Πέραν όμως της τεχνικής ίσως πιο πάνω ανάλυσης τι μας λένε οι μελετητές για τη χρήση των τόσο δημοφιλών κοινωνικών ιστοσελίδων;

Αν κρίνουμε φυσικά από τις προσπάθειες για ενημέρωση γονιών και παιδιών, ανήλικων και ενήλικων όσον αφορά τους κινδύνους του διαδικτύου που ελλοχεύουν πίσω από τη φιλική επικοινωνία, το διαδίκτυο είναι ακόμη ένα δίκοπο επικοινωνιακό μαχαίρι που μπορεί να πληροφορεί, να ψυχαγωγεί, να ενώνει λαούς και ανθρώπους αλλά και να

εκθέτει όλους, σε όλους τους κοινωνικούς κινδύνους της εποχής μας – πορνογραφία, ναρκωτικά, ληστείες κατόπτευση της ιδιωτικής ζωής, διαδικτυακό οικονομικό έγκλημα, εκμετάλλευση των χρηστών.

Έτσι από τη μια έχουμε την υπέροχη προσφορά ενός πλούτου επικοινωνίας και από την άλλη, μια εικονική ζωή, μια πλασματική αντιμετώπιση των ανθρώπινων σχέσεων που τυγχάνουν εμπορικής εκμετάλλευσης κάθε δευτερόλεπτο.

Και όχι μόνο:

- Εκτειθέμεθα, λένε οι ερευνητές στο σύνδρομο της πληροφοριακής κόπωσης
- Υπονομεύεται η χρήση της φαντασίας στα παιδιά, με την προσφορά ετοιμοπαράδοτων στοιχείων για τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες
- Αφαιρείται χρόνος από την πραγματική επικοινωνία και τις υπαρκτές ανθρώπινες σχέσεις
- Δημιουργείται εθισμός ο οποίος κάποτε καθίσταται και επικίνδυνος
- Προσφέρεται μια διαστρεβλωμένη επικοινωνία μέσω της ανωνυμίας ή μέσω ψεύτικων ταυτοτήτων
- Σύμφωνα δε με τον Andrew Keen η διαδικτυακή πλατφόρμα Web 2.0 έχει δημιουργήσει μια κουλτούρα ναρκισσισμού και ερασιτεχνισμού που υποσκάπτουν την έννοια της εξειδίκευσης επιτρέποντας σε οποιοδήποτε, οπουδήποτε να μοιράζεται και να προσδίδει αξία στις γνώμες του για οποιοδήποτε θέμα, καθώς και να αποστέλλει οτιδήποτε, ανεξάρτητα από το πραγματικό του ταλέντο, γνώση, πιστοποιητικά, προκαταλήψεις ή και κρυφά προσωπικά σχέδια.

(https://en.wikipedia.org/w/index/php?title=Web _ 2/08&oldid=768678578)

Ασφαλώς όπως ήδη τονίσαμε τα θετικά είναι πολλά. Ανάμεσα τους καταλογίζεται από πολλούς και η παγκοσμιοποίηση – στον εθνικό και πολιτιστικό τομέα. Γιατί στον κοινωνικό/οικονομικό έχουμε άλλα δεδομένα που δεν είναι της παρούσας ανακοίνωσης. Είναι λοιπόν αυτή η εθνική/πολιτιστική παγκοσμιοποίηση απόλυτα θετική και καλόδεκτη σε όλες τις χώρες σήμερα; Ας δούμε τι λέει ο Manuel Castells που αφιέρωσε τρεις εκδόσεις του σ' αυτά τα θέματα:

- Οι λαοί έχουν προτάξει τις αντιστάσεις τους απέναντι στην παγκοσμιοποιητική πρόταση του διαδικτύου όσον αφορά την εθνική τους ταυτότητα. Σε πολλές χώρες έχουν αναβαθμίσει την ιδιαίτερη εθνότητα ή εθνικότητα τους, συντάσσοντας την ταυτότητα τους με τα στοιχεία της ιστορίας, της γλώσσας, της παράδοσης. Άλλωστε είναι γνωστό ότι οι πιο ανθεκτικές ταυτότητες είναι εκείνες που βασίζονται σ' αυτά τα στοιχεία – τη γλώσσα, τη θρησκεία, την εθνότητα και όχι στα εφήμερα στοιχεία του γούστου, της μόδας, του στυλ. (Castells, Manuel: "The Information Age – Economy, Society and Culture, Vol. II «The Power of Identity», p. 69. Blackwell, 2004)

Η Κύπρος, ναι, ανήκει στο ψηφιακό κόσμο της επικοινωνίας, όπως πλείστες προηγμένες χώρες του πλανήτη μας που οδεύουν στην παγκοσμιοπίηση με την αυξανόμενη χρήση του κυβερνοχώρου. Ωστόσο παρά τους ιστορικούς εθνικούς της αγώνες δεν κατάφερε μετά την ανεξαρτησία του 60 να επιβιώσει ως έθνος-κράτος. Ακόμη αγωνίζεται να διατηρήσει τις ταυτότητες των κοινοτήτων της μέσα από τους δαιδάλους του

εκκρεμούντος Κυπριακού προβλήματος η πιθανή λύση του οποίου δεν γνωρίζουμε τι αλλαγές θα επιφέρει. Πως μπορεί λοιπόν να αφήσει ένα ουσιασιαστικό μέρος της επικοινωνίας, της πληροφόρησης της χάλκευσης, διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής της ταυτότητας στην εικονική αφθονία του διαδικτύου, με όλα τα τρωτά του (παρά τα θετικά του) τα οποία έχουμε επισημάνει στην παρούσα μας ανακοίνωση; Ή και πως μπορεί απλά να δώσει τη σκυτάλη της δημοτικότητας από την τηλεόραση στο διαδίκτυο, όπως ήδη γίνεται με τεράστιους αριθμούς χρηστών σε πολλές χώρες;

Εδώ δεν μιλήσαμε για θεωρίες αλλά για διαδικασίες. Και ναι, ιστορικά και κοινωνικά η Κύπρος αναπόφευκτα μετέχει τόσο στη διαδικασία της Μηντιοποίσης όσο και στη διαδικτυακή επικοινωνία που κι' αυτή υπάγεται στην ίδια διαδικασία της Μηντιοποίησης της κοινωνίας. Μια συνεχής δηλαδή αλληλεπίδραση με πολλές κατακτήσεις αλλά και πολλούς καινούργιους κινδύνους. Ακόμη όμως διατηρεί τη δόκιμη Δημόσια της Τηλεόραση, που όσο κι' αν περνούν κάποια κομμάτια της μέσα σε κλίμα υβριδικό στο διαδίκτυο ή και το αντίστροφο, διατηρεί ακόμη την αυτονομία της. Με τον έλεγχο της, τους κανόνες της, τους πυλάρχες της, τους κώδικες και τα πλαίσια της, παλεύοντας να διατηρήσει και τον χαρακτήρα και την αποστολή της. Μια δε από τις πιο σοβαρές αποστολές της ήταν και η διατήρηση της κοινωνικο-πολιτιστικής συνοχής και του αισθήματος της ενότητας ανάμεσα στο λαό της Κύπρου, όσες ιστορικές, πολεμικές και οικονομικές περιπέτειες κι' αν πέρασε. Κι' αυτό το επιδίωκε μέσα από:

- την πολιτιστική και πληροφοριακή προσφορά στον τόπο
- μέσα από την διεθνή επικοινωνία
- και μέσα από την ανάπτυξη της τεχνολογίας που η τηλεόραση και το ΡΙΚ καταθέτουν στην Κύπρο όλα αυτά τα εξήντα χρόνια.

Το διαδίκτυο θα μπορούσε να κλονίσει ή να ενδυναμώσει τις εθνικές ταυτότητες επισύροντας στην επιφάνεια την εθνική αυτοάμυνα των λαών. Ποιά θα είναι η επιλογή της Κυπριακής Δημόσιας τηλεόρασης στον όλο αναβρασμό της Μηντιοποίησης που επιφέρει το Διαδίκτυο; Η δικλείδα κάθε δημοκρατίας είναι οι ανθρώπινες σχέσεις. Οι σχέσεις αυτές στη ψηφιακή δημοκρατία που ζούμε σήμερα δεν αποτελούν εχέγγυο για δημοκρατικές ισορροπίες και πρόοδο. Μέχρι να μπορούν οι άνθρωποι να χρησιμοποιούν σωστά το μέγιστο τεχνολογικό δώρο της διαδικτυακής επικοινωνίας, δεν μπορούμε, ούτε να υποβαθμίσουμε, ούτε να παραμελήσουμε το ακόμη δυνατό χαρτί της τηλεόρασης.

Οφείλουμε να διατηρήσουμε όπως διατηρούμε και συνεχώς να αναβαθμίζουμε τα πληροφοριακά μας προγράμματα και να τονώσουμε την τηλεοπτική πολιτιστική προσφορά στον τόπο. Η πρόκληση των καιρών είναι μεγάλη και η Δημόσια Τηλεόραση του ΡΙΚ μπορεί να σεμνύνεται για την ιστορία, τους αγώνες και την προσφορά της στην ιστορία του τόπου αυτά τα εξήντα χρόνια. Η αποστολή της δεν είναι ληξιπρόθεσμη αλλά και ούτε είναι γνωστό πόσα ακόμη χρόνια θα απαιτείται, παρά τη δημοτικότητα των καινούργιων Μέσων.

ΠΗΓΕΣ

- Asp, Kent (1986) “Maktiga massmedier: Studier i politisk opinionsbildning (Powerful mass media: studies in political opinion-formation). Stockholm: Akademilitteratur
- (in “Nordicom Review 29 (2008) 2, pp. 105-134)
- Castells, Manuel: “The Information Age – Economy, Society and Culture, Vol. II The Power of Identity, p.69 Blackwell, 2004)
- https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Web_2.0&oldid=768678758 πρόσβαση 3.5.17
- www2.media.uoa.gr/lectures/ad/download/php?=media_theory πρόσβαση, 3.7.17

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ 2016-2017

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2016-2017

5.ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΜΜΕ: ΚΩΔΙΚΕΣ Ή ΠΑΘΟΣ;

ΔΡ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ
(«ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ», ΕΠΟΚ, 2016-17)

Συχνά σήμερα ακούονται φωνές ανησυχίας και προβληματισμού για την πορεία και την εξέλιξη της δημοσιογραφίας. Οργανώνονται συνέδρια και σεμινάρια και εκδίδονται βιβλία στα οποία γίνεται ανασκόπηση της σημερινής κατάστασης όσον αφορά το δημοσιογραφικό λειτούργημα και τις τρέχουσες εξελίξεις που έχουν προκύψει μετά τη διάδοση του διαδικτύου πιο ειδικά.

Προτού όμως πάμε στο διαδίκτυο και στο ερώτημα του τίτλου μας ας ρίξουμε μια ματιά στην ορθόδοξη (συμβατική) δημοσιογραφία.

Από τον 15ο αιώνα και πιο ειδικά μετά την εφεύρεση του Γουτεμβέργιου, όσες παραλλαγές και όσοι επαναπροσδιορισμοί κι' αν έγιναν στη λειτουργία της δημοσιογραφίας τα βασικά της συστατικά δεν άλλαξαν ουσιαστικά. Χαρακτηριστικές παραλλαγές ήταν ασφαλώς και η κίτρινη δημοσιογραφία, η εξεταστική (ερευνητική) δημοσιογραφία που απεκάλυψε πολλά σκάνδαλα στα πιο πρόσφατα χρόνια καθώς και η πληροφοριακή/ψυχαγωγική δημοσιογραφία (infotainment news.)

Δύο όμως βασικά συστατικά της δημοσιογραφίας παρέμειναν σταθερές αξίες για πολλά χρόνια και μέχρι τις μέρες μας:

- Οι Κώδικες
- Και οι Πυλάρχες

Και τα δύο αυτά συστατικά σκοπό είχαν να υπενθυμίζουν το δημόσιο λειτούργημα του δημοσιογράφου. Λειτούργημα στο οποίο πληροφορούσε τον πολίτη και γι' αυτό θα πρέπει να το πραγματοποιεί με σεβασμό στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παράλληλα με την ελευθερία του λόγου. Και εφόσον η πληροφόρηση εμπλούτιζε αυτόματα τη δημόσια σφαίρα, ο έλεγχος για τα μηνύματα στον πολίτη θα' πρεπε να τηρείται, όχι ως λογοκρισία αλλά ως προκαταρκτική επιλογή μεταξύ διαφορετικών μηνυμάτων, δοσμένων με διαφορετικούς τρόπους. Όσο δε κι' αν διαφέρουν οι εθνικοί κώδικες δημοσιογραφίας, διατηρούνται κάποιες βασικές ομοιότητες στη γενική προοπτική του επαγγέλματος, όπως είναι η αντικειμενικότητα και η ίση μεταχείρηση. Λειτουργίες που προϋποθέτουν ότι ο δημοσιογραφικός λόγος απευθύνεται σε μια ομοιόμορφη δημόσια σφαίρα, όχι σε πολλές και διαφορετικές.

Η ιδέα που προσδίδει το ελεύθερο στους πολίτες να δημοσιογραφούν ξεκίνησε από παλιά στις Ηνωμένες Πολιτείες, όταν τον 18ο αιώνα φυλλαδιογράφοι όπως ο Thomas Paine αλλά και ανώνυμοι συγγραφείς των Φεντεραλιστικών Εντύπων διένειμαν το δικό τους υλικό. Με την πρόοδο της τεχνολογίας, σημειώνεται και η αποστολή στις εφημερίδες κειμένων των πολιτών στα οποία υποστηρίζουν τις δικές τους απόψεις, ενέργεια που βρίσκει συνέχεια στα ηλεκτρονικά μέσα. (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9)

Το 1988, στις προεδρικές εκλογές της Αμερικής δημοσιεύτηκαν πολλές αμφισβητήσεις για την κάλυψη αυτών των εκλογών. Η απογοήτευση από την απόδοση των συμβατικών μέσων οδήγησε μάλιστα αρκετούς δημοσιογράφους να προωθήσουν τη δημοσιογραφία των πολιτών, ως μέτρο αντίδρασης εναντίον του απογοητευτικού

συντηρητισμού της επαγγελματικής δημοσιογραφίας.
(http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism)

Έτσι από τη δεκαετία του ΄90 όταν πια μπήκε στην παγκόσμια εμπειρία το διαδίκτυο με νέες, άμεσες, διαδραστικές, πλουραλιστικές και πολυδιάστατες μορφές επικοινωνίας, η δημοσιογραφία των πολιτών άρχισε να διαδίδεται και να αποκτά ένα παγκόσμιο χαρακτήρα που σήμερα και εφαρμόζεται και συζητείται πλατειά.

Η J.D. Lasica ταξινομεί τα Μέσα για τη δημοσιογραφία των πολιτών κάτω από τις πιο κάτω κατηγορίες (ibid):

1. Συμμετοχή του κοινού με σχόλια των χρηστών του διαδικτύου σε δημοσιογραφικά ρεπορτάζ και μπλόγκς, φωτογραφίες, ερασιτεχνικά βίντεο, ή και τοπικές ειδήσεις από τα μέλη μιας κοινότητας.
2. Ανεξάρτητες ειδήσεις και πληροφόρηση από ιστοσελίδες
3. Πλήρεις πληροφοριακές ιστοσελίδες (*Now Public, Third Report, OnlyNews, Digital Journal.com, GroundReport*)
4. Συνεργατικές ιστοσελίδες με συμβολή σε διάφορους δημόσιους τομείς (*Slashdot, Kuroshin, Newsvine*)
5. Άλλα είδη πιο «αδύνατων Μέσων» (ταχυδρομικοί κατάλογοι και επιστολές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

Ο Chris Atton (http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php) πιστεύει ότι τα διαζευκτικά Μέσα συχνά αντλούν την έμπνευση τους από την κριτική του Chomsky εναντίον του εταιρικού μύθου περί «ισορροπίας» και «αντικειμενικότητας», υπογραμμίζοντας παράλληλα τον παρτιζάνικο χαρακτήρα αυτών των μέσων. Επίσης τονίζει ότι ανατρέπουν την ιεραρχία της πρόσβασης στις ειδήσεις από τους κοινούς πολίτες (ακτιβιστές, διαμαρτυρόμενους και μέλη κοινοτήτων) οι οποίοι δεν τυγχάνουν ορατότητας στα συμβατικά Μέσα στα οποία κυριαρχούν ομάδες και άτομα της ελίτ.

Διάφοροι άλλοι διανοούμενοι όπως ο Αμερικανός ιστορικός Tom Engelhardt, στην ιστοσελίδα http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php αλλά και διάφορα ερευνητικά κέντρα, όπως το Κέντρο Έρευνας και Παγκοσμιοποίησης στο Μοντρεάλ (http://globalresearch.ca) στην ιστοσελίδα http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας διαζευκτικής δημόσιας σφαίρας.

Ποια, λοιπόν η επίδραση του διαδικτύου στη δημοσιογραφία;

Πρώτο και καλύτερο το διαδίκτυο εκ των πραγμάτων δημιούργησε και δημιουργεί μια καινούργια δημόσια σφαίρα, ή αν θέλετε πολλές δημόσιες σφαίρες. Οι πολλές κοινότητες με τα πολλά ενδιαφέροντα αποτελούν και πολλές μικρές ή μεγάλες κοινότητες στο διαδίκτυο. Γιατί ο Giddens (1991) προτείνει ότι «Η εκθεμελίωση των κοινωνικών σχέσεων σημαίνει ότι μπορούν να λειτουργήσουν εξ' αποστάσεως και μακράν της φυσικής συμπαρουσίας». Αυτό λοιπόν το χαρακτηριστικό των πολλών κοινοτήτων με τα πολλά ενδιαφέροντα και την εξ' αποστάσεως σχέση αποτελεί ένα από τα κύρια στοιχεία της διαδικτυακής επικοινωνίας.

Ο Fraser στον Calhoun (1993: 129), στην ιστοσελίδα http://www.zipworld.com.au/-athornto/thesis5.htm περιγράφει το έντονο αυτό χαρακτηριστικό του διαδικτύου με τα εξής λόγια:

«Η δημοκρατική δημόσια σφαίρα σημαίνει ευκαιρίες για υποτελείς ομάδες να πείθουν κυρίαρχες ομάδες ότι οι ανησυχίες τους είναι νόμιμες και άξιες συζήτησης». Τίθεται όμως ακριβως το ερώτημα, πόσο μπορούν οι ομάδες που είναι χωρίς εξουσία (υποτελείς ή αδύναμες) να το κάνουν αυτό στα πλαίσια της συμβατικής δημοσιογραφιας. Μπορούν να στείλουν τις απόψεις τους στα έντυπα μέσα ή να πάρουν τηλέφωνα σε ζωντανές ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Με σύντομες, ελεγχόμενες παρεμβάσεις. Όσο για δύναμη ή ευκαιρία να επεκταθούν και να πείθουν τις ομάδες που έχουν την εξουσία στα χέρια τους – ΜΜΕ, Πολιτικούς, Κόμματα και Ηγέτες – για τη δική τους άποψη, θέση και προσέγγιση, δεν υπάρχουν και πολλά περιθώρια.

Ο Έγελος και το «παγκόσμιο πνεύμα του Weltgeist (Volkmer,I.στην ιστοσελίδα http://web.mit.edu/comm-forum/papers/volkmer.html) δεν βρήκαν και πολλή ανταπόκριση στα συμβατικά Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Δεν πρέπει βέβαια να μας διαφεύγει ότι το CNN το 1987 καθέλκυσε το δικό του World Report, (http://web.mit.edu/comm-forum/papers/volkmer.html) ένα παγκόσμιο δελτίο ειδήσεων που χρησιμοποιεί τη δορυφορική μετάδοση για να δώσει την ευκαιρία σε πολλά έθνη και κοινότητες να μεταδώσουν τις δικές τους ειδήσεις χωρίς μοντάζ και χωρίς λογοκρισία. Πόσος κόσμος όμως και ποιά μερίδια του παγκόσμιου πληθυσμού παρακολουθούν δορυφορικά προγράμματα και πιο ειδικά το CNN; Οι περισσότεροι πολίτες βλέπουν τα εθνικά τους πληροφοριακά προγράμματα. Και τα προγράμματα αυτά έχει λεχθεί κατ' επανάληψιν ότι προάγουν τον ελιτισμό μιας και μεταδίδουν τις απόψεις των λίγων που βρίσκονται στην οικονομική, κομματική, πολιτική, κοινωνική ή πολιτειακή εξουσία. Απουσιάζει με άλλα λόγια το στοιχείο της δημοκρατικής ισότητας στην πρόσβαση των μέσων. Έτσι λοιπόν ήρθε στο προσκήνιο το διαδίκτυο με τις δικές του προτάσεις για μια ανανεωμένη δημόσια σφαίρα, προσφέροντας:

- Τη δυνατότητα στα άτομα να προβάλλουν τις απόψεις τους σε άλλους πολλούς
- Τη δυνατότητα στις μικρές ομάδες να επικοινωνούν μεταξύ τους
- Την ευκαιρία για την προβολή πολλαπλών απόψεων
- Τη δυνατότητα αρχειοθέτησης των προβαλλομένων πληροφοριών
- Τη διαδραστικότητα
- Τη διαμόρφωση διαδικτυακών κοινοτήτων.

Η επικοινωνία, η πρόσβαση σε πληροφορίες, το διεθνές εμπόριο, η διευκόλυνση στη ροή του χρήματος και των αγαθών έσπασαν τα τοπικά και εθνικά φράγματα και βάλανε τα θεμέλια για μια διαφορετική διεθνή κοινότητα, με νέες δυναμικές και καινούργιες διαστάσεις στις εφαρμογές της παγκοσμιοποίησης. Πως μπορούσε εξάλλου η δημοσιογραφία να μείνει έξω από αυτό το σύγχρονο «Μέσο των Μέσων»; Έτσι μπήκε στην επικοινωνιακή πραγματικότητα, πέραν της διαδραστικής επικοινωνίας και η δημοσιογραφία των πολιτών.

Ποιός όμως εννοιολόγησε τον όρο και πως τον εννοούσε;

Ο Dan Gillmor στο βιβλίο του We the Media) υποστηρίζει ότι:

«Διαδραματίζεται μια μεταμόρφωση της δημοσιογραφίας από τα κυρίαρχα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης του 20ου αιώνα σε κάτι βαθύτερο και πιο δημοκρατικό. Παλαιότερα η ροή των ειδήσεων ήταν μονόπλευρη, από τα Μέσα προς το Κοινό, με ελάχιστη δυνατότητα παρέμβασης από το τελευταίο. Μέσω της δημοσιογραφίας των πολιτών όμως, η ροή αυτή γίνεται αμφίδρομη και τα όρια μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή ειδήσεων γίνεται πολύ δύσκολο να προσδιοριστούν.» (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9)

Από τη άλλη, ο Mark Glasser, γνωστός δημοσιογράφος περιγράφει ως εξής τη δημοσιογραφία των πολιτών. (Simons, G.) στην ιστοσελίδα (http://www.ejc.net/magazine/article/citizen_journalism_in_the_age-of_global_terrorism)

«Η ιδέα πίσω από τη δημοσιογραφία των πολιτών δίνει την ευκαιρία σε ανθρώπους χωρίς επαγγελματική δημοσιογραφική κατάρτιση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία της σύγχρονης τεχνολογίας και την παγκόσμια διανομή του διαδικτύου για να δημιουργήσουν, να επαυξήσουν ή να ελέγξουν τα γεγονότα που μεταδίδουν τα άλλα μέσα, είτε μόνοι τους είτε με άλλους.»

Εκτός λοιπόν από τα blogs ή τα chatrooms στο διαδίκτυο, το You-Tube, το Facebook το Twitter και άλλες κοινωνικές ιστοσελίδες, το CNN αλλά και η Fox και η Καναδική Τηλεόραση (CTV) έχουν δόσει βήμα σε δημοσιογράφους/πολίτες. Η δε Washington Post παρέθεσε ολόκληρο ένθετο με άρθρα των πολιτών. Περαιτέρω δε ο εκτελεστικός εκδότης των Times, John Solomon (http://www.digitaljournal.com./article/271657) σχολίασε το νεωτερισμό ως εξης:

«Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν πολλά θέματα και κοινότητες που δεν τους καλύψαμε στα πλαίσια του προυπολογισμού του κανονικού μας δελτίου και γι' αυτό είμαστε ενθουσιασμένοι που εξουσιοδοτούμε τους πολίτες αυτών των κοινοτήτων να μας προμηθεύουν με ειδήσεις πού ενδαφέρουν τους αναγνώστες μας.»

Είναι γνωστές οι αξίες οι οποίες διέπουν (ή αναμένεται να διέπουν) τη συμβατική δημοσιογραφία:

- Αξιοπιστία
- Αντικειμενότητα
- Σεβασμός στην Αλήθεια
- Σεβασμός στις Πηγές
- Εφαρμογή Κώδικα Δεοντολογίας
- Σεβασμός στην άλλη άποψη
- Ακρίβεια
-

Η δημοσιογραφία των πολιτών είναι ταυτόσημη και με τη συμμετοχική αλλά και με την διαζευκτική δημοσιογραφία. Η H.J.D. Lasica ορίζει ως συμμετοχική δημοσιογραφία:

1 Τη συνδιαμόρφωση της είδησης με την βοήθεια του κοινού μέσω των σχολίων, των φωτογραφιών, των προσωπικών ιστότοπων και των αποπασμάτων βίντεο.
2 Την ύπαρξη ανεξάρτητων ειδησεογραφικών ιστοσελίδων, μη επαγγελματιών δημοσιογράφων (indymedia – independent media)
3 Τις ιστοσελίδες με απευθείας μεταδόσεις web tv και web radio.

Το πιο πάνω σχήμα το οποίο καθιστά τη ροή της πληροφορίας αμφίδρομη αντί μονόδρομη αυτομάτως είναι πιο δημοκρατικό, εφόσον προσθέτει την άποψη των

ακροατών, των αναγνωστών αλλά και των μαρτύρων στη μονοδιάστατη (συγκεντρωτική) άποψη των δημοσιογράφων για διάφορα περιγραφόμενα επεισόδια και συμβάντα. (http://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism)

Το ίδιο ισχύει για τη δημοσιογραφία των πολιτών όταν αποκαλείται «διαζευκτική δημοσιογραφία» με την έννοια όμως την προσφοράς της πληροφόρησης, πέραν των κανονισμών των μήντια, σ' ένα χώρο ελεύθερης διακίνησης των μηνυμάτων με καινούργια χαρακτηριστικά:

«Η λειτουργία της δημοσιογραφίας αυτής δεν έχει στόχο το κέρδος, αλλά την παραγωγή ιδεών και μηνυμάτων, ενώ υπάρχουν μορφές αυτορρύθμισης και όχι κεντρικού ελέγχου από την πολιτική και οικονομική εξουσία.

Η δημοσιογραφία των πολιτών δεν δημιουργεί ιεραρχικές δομές, αλλά οριζόντιες (Πολίτες προς Πολίτες) και η παραγωγή της πληροφορίας γίνεται με το διαμοιρασμό καθηκόντων και τη συνεργασία ανάμεσα στην ομάδα διαχείρισης.

Δεν είναι απαραίτητη η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα, που ασπάζονται τουλάχιστον φαινομενικά, τα παραδοσιακά ΜΜΕ. Τα εναλλακτικά μέσα δεν είναι αποστασιοποιημένα από τα γεγογονότα, τα οποία περιγράφουν συχνά μέσα σε κλίμα εγγύτητας (προς τα γεγονότα) και με συναισθηματικό λόγο.

Το περιεχόμενο εξαρτάται άμεσα από την συμμετοχή του κοινού στη διαμόρφωση του και στην δημιουργία ενός πεδίου για συζήτηση και επικοινωνία. Επομένως, η ίδια η ύπαρξη του μέσου βρίσκεται σε συνάρτηση με τους αναγνώστες που το παρακολουθούν και συνεισφέρουν στη συνέχιση της λειτουργίας του.

Οι συμμετέχοντες καθορίζουν μόνοι τους το είδος και τους κανόνες της συζήτησης και δεν έχουν εξαρτήσεις. Αντίθετα η εξάρτηση των παραδοσιακών μέσων από τα κέντρα πολιτικής και οικονομικής εξουσίας οδηγεί συχνά στο να αποσιωπούνται θέματα ή να προβάλλονται άλλα λιγότερο σημαντικά, με βάση το μοντέλο που έχει κυριαρχήσει τα τελευταία χρόνια.

(http://www.koutipandoras.gr/article/telika-ti-einai-i-dimosiografia-ton-politon)

Από την άλλη πλευρά η κριτική της δημοσιογραφίας των πολιτών - του διαδικτύου, των bloggers ή των κοινωνικών ιστοσελίδων που ολοένα κερδίζουν περισσότερη δημοτικότητα και χρήση περιλαμβάνει και την κατηγορία για έλλειψη αντικειμενικότητας και αξιοπιστίας, ή ακόμη και υπερβάλλοντος πάθους.

Επίσης η κριτική περιλαμβάνει την κατηγορία για:

- γραφή φτωχή σε περιεχόμενο
- προκατάληψη
- απουσία σωστού πλαισίου αναφοράς
- απουσία ελέγχου
- χαμηλή ποιότητα

Με άλλα λόγια επικρίνονται η μη εφαρμογή δημοσιογραφικού κώδικα και η απουσία του πυλάρχη.

Εδώ φυσικά δεν τελειώνει η συζήτηση του θέματος και τα επιχειρήματα και από τις δύο πλευρές συνεχίζονται από διάφορα άτομα, όπως , λχ. τον Tim Luckhurst, πρώην

δημοσιογράφο του BBC και μετέπειτα καθηγητή της δημοσιογραφίας στο πανεπιστήμιο του Κέντ, σύμφωνα με την εκτίμηση του οποίου οι κριτικοί της αριστεράς προβλέπουν με πολλή ικανοποίηση το τέλος της εταιρικής (επαγγελματικής) δημοσιογραφίας. (Keeble,R and Luckhurst T., στην ιστοσελίδα http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php)

Παραθέτοντας λοιπόν ο Luckhurst την άποψη αυτή, την περιγράφει ως εξής:

«Δεν θα υπάρχει πια ανάγκη για τις εφημερίδες ή τα ραδιοτηλεοπτικά κανάλια να φιλοξενούν συζητήσεις και να αναπαριστούν την κοινή γνώμη. Το διαδίκτυο θα επιτρέπει στον κάθε πολίτη να μιλά για τον εαυτό του. Οι μάζες θα αρπάξουν τα εργαλεία για την παραγωγή των Μέσων και θα γίνουμε μάρτυρες μιας επαναστατικής αλλαγής». (http://www.independent.co.uk/news/media/opinion/tim-luckhurst-demise-of-news-barons-is-just-a-marxist-fantasy-1856668.html)

Ωστόσο ο ίδιος ο Luckhurst σε άλλη ιστοσελίδα υποδεικνύει ότι «υπάρχει μια στοιχειώδης αυταπάτη πίσω από την ιδέα ότι οι ερασιτέχνες μπορούν να δημοσιογραφούν με ακρίβεια, γιατί το δικαίωμα της πληροφόρησης δεν μπορεί να βασίζεται στις διαθέσεις της διχασμένης συνείδησης ενός ατόμου. Οι αποφάσεις αυτές πρέπει να καθοδηγούνται από επαγγελματικές προτεραιότητες και από κώδικες δεοντολογίας». (http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php)

Δύο πλευρές λοιπόν του ιδίου νομίσματος που κατατίθενται από τον ίδιο ακαδημαϊκό/δημοσιογράφο.

Οφείλουμε να υπενθυμίζουμε ότι οι πολίτες που δημοσιογραφούν συχνά δεν υποκινούνται από δημοσιογραφικό ενδιαφέρον αλλά από την προσωπική ταύτιση με το περιγραφόμενο ή το βιντεογραφούμενο γεγονός. Καθοδηγούνται από την αυθόρμητη αντίδραση τους στα τεκταινόμενα, από την ενσυναίσθησή τους για τα όσα παρακολουθούν, ή επιμαρτυρούν, γι αυτό και συχνά διαφαίνεται στην κάλυψη το προσωπικό τους πάθος. Επιπρόσθετη κριτική εξάλλου υποδεικνύει ότι οι πολίτες/δημοσιογράφοι μπορεί να είναι ακτιβιστές εντός των κοινοτήτων για τις οποίες γράφουν, διακυβεύοντας έτσι την αντικειμενικότητα την οποία αντιπαραβάλλουν με τη δημοσιογραφία των επιχειρησιακών Μέσων και των συμφερόντων τους. . (https://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism). Παρά την πιο πάνω κριτική, ωστόσο η δημοσιογραφία των πολιτών κατέγραψε άξιες λόγου επιτυχίες όπως είναι οι ακόλουθες:

Το 2001 η επίθεση εναντίον των Διδύμων Πύργων στη Νέα Υόρκη καλύφθηκε από πολλούς πολίτες των οποίων η αφήγηση – λεκτική και οπτική - συνέβαλε στη γενική καταγραφή της ιστορίας με την αυθεντικότητα της άμεσης μαρτυρίας.

Το 2004 το τεράστιο τσουνάμι στην Ινδονησία με τις καταστροφές και τους θανάτους που έπληξαν τη χώρα καλύφθηκε από ομάδα bloggers των οποίων η άμεση κάλυψη με την αυθεντικότητα και το ρεαλισμό της ζωντανής κατάθεσης έκανε το γύρο του κόσμου και εκτιμήθηκε περισσότερο, κατά πολλούς από την υπολογισμένη κάλυψη της επιχειρησιακής δημοσιογραφίας που ακολούθησε.

(Ibid)

Η κάλυψη το 2005 της τρομοκρατικής επίθεσης στον υπόγειο του Λονδίνου στην οποία οι πολίτες κατέκλυσαν το BBC με τα ρεπορτάζ τους σημείωσε μεγάλη επιτυχία και το 2008 η κάλυψη της τρομοκρατικής επίθεσης στην Ινδική πόλη Mumbai, αλλά και καλύψεις σε άλλες τρομοκρατικές επιθέσεις

έτυχαν παγκόσμιας θετικής αποδοχής.
(http://www.ejc.net/magazine/article/citizen_journalism_in_the_age-of_global_terrorism)

Το 2009 το Twitter διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις διαδηλώσεις των εκλογών του Ιράν, παρεμποδίζοντας και αντικαθιστώντας με την προσφορά του την (κρατική) καταστολή της επαγγελματικής κάλυψης .

Το κύμα των διαδηλώσεων και διαμαρτυριών στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική που ξεκίνησε τον Δεκέμβρη του 2010 και πήρε το όνομα «Αραβική Άνοιξη», σάρωσε με εξεγέρσεις την Αίγυπτο, τη Λιβύη, το Μπαχρέϊν, τη Συρία και την Υεμένη. Κοινωνικές δε ιστοσελίδες όπως το Facebook, το Twitter και το YouTube συμμετείχαν στην οργάνωση και στην ενημέρωση της δημόσιας σφαίρας για τις προσπάθειες των κρατικών αρχών για καταπίεση και για λογοκρισία των επαναστατημένων πολιτών.

(https://el.wikipedia.org/wiki%CE%91%CF%81%CEB1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%, 12.12.2016)

Τα συμβατικά, κυρίαρχα (mainstream) Μέσα δεν έχουν μείνει αδιάφορα μπροστά στις εξελίξεις που επιβάλλει η νέα ψηφιακή δημοσιογραφία:

“Σήμερα τα Μέσα θ’ αναγκαστούν να αναμεταδόσουν και αυτό που οι πολίτες θεωρούν σημαντικό, το οποίο όμως δεν θα ταυτίζεται αναγκαστικά με τα επιχειρηματικά συμφέροντα των επιχειρήσεων ΜΜΕ» λέει η Βίβιαν Ευθυμιοπούλου, για να παρατηρήσει πάρα κάτω στο άρθρο της «Και Πολίτης και δημοσιογράφος» στην ιστοσελίδα http://www.protagon.gr/epikairotita/ellada/kai-politis-kai-dimosiografos-31414000000, (12.12.16) τα εξής:

«Την Τετάρτη, ο ειδησεογραφικός κολοσσός CBB ανακοίνωσε ότι θα συνεργαστεί με το Twitter και μια εταιρεία συλλογής data με σκοπό την ανάπτυξη ενός εργαλείου που θα επιτρέπει τον εντοπισμό ειδήσεων σε πραγματικό χρόνο, όπως αυτές καταγράφονται από τους πολίτες ανά την υφήλιο». Και πάρα κάτω:

«Την Πέμπτη, η διοίκηση της εφημερίδας Washington Post ανακοίνωσε με εσωτερικό σημείωμα στους συνεργάτες της δημοσιογράφους ότι σκοπεύει να προσλάβει μπλόγκερς προκειμένου να προσφέρει στους αναγνώστες μεγαλύτερη εμβάθυνση αλλά και εύρος στη θεματολογία που καλύπτε παραδοσιακά.»

Στην Κύπρο εδώ και κάποια χρόνια κάποιες εφημερίδες πρόσφεραν τις στήλες τους για επικοινωνία και για απόψεις των πολιτών-αναγνωστών, χωρίς αυτό να αποτελεί βέβαια σύγχρονο δείγμα δημοσιογραφίας του πολίτη, αλλά μια ένδειξη για δημοκρατικό διάλογο μεταξύ των επιχειρησιακών μέσων και των πολιτών. Όσον αφορά το διαδίκτυο ξεκινήσαμε ίσως με κάποιες ιστοσελίδες με δημοσιογραφία των πολιτών όπως το Cyprus Blog με ιστολόγια όπως το Fasikajucin ή το Φουκού Group of Blogs, ή και άλλες προσωπικές ιστοσελίδες. Έχουμε όμως και βίντεο που γυρίστηκαν από ιδιώτες με τα οποία κατέγραψαν γεγονότα όπως τον ξυλοδαρμό πολιτών από μέλη της αστυνομίας,

τον ξυλοδαρμό μαθήτριας από συμμαθήτριες της πρόσφατα ή και άλλα περιστατικά. Η θεσμική όμως δημοσιογραφία έχει κατηγορηθεί τα τελευταία χρόνια για τον μη ικανοποιητικό τρόπο κάλυψης της οικονομικής κρίσης και γίνεται ανοικτή αναφορά σε «διαπλεκόμενα συμφέροντα». (Χρυσάνθου «Ρέκβιεμ για την κρατική ραδιοτηλεόραση», 2013, στον Ανδρέα Μιχ. Παναγόπουλο – https://www.facebook.com/dimosiografia/)

Ο Τύπος βρέθηκε στο «εδώλιο του κατηγορουμένου» επειδή δεν ανταποκρίθηκε στο καθήκον του και δεν είχε ενημερώσει τους πολίτες για τυχόν κινδύνους που διέτρεχαν οι καταθέσεις τους. Η κανονιστική, θεσμική δημοσιογραφία μπορεί να χάνει πια την αίγλη της μπροστά στη ψηφιακή πολύπλευρη κάλυψη της επικαιρότητας από τους πολίτες για τους πολίτες, μέσω του διαδικτύου, των blogs αλλά και των κοινωνικών ιστοσελίδων που σιγά-σιγά εκτοπίζουν και τα ίδια τα μπλόγκς. Παγματοποιείται έτσι μια αισθητή αλλαγή στις προσδοκίες και στις απαιτήσεις του κοινού όσον αφορά το ρόλο του στη δημόσια σφαίρα όπου διεκδικεί πια το δικό του μερίδιο στο συμμετοχικό/κριτικό δημόσιο λόγο.

Πιο πρόσφατα (2013) δημιουργήθηκε μια πλατφόρμα συμμετοχικής δημοσιογραφίας «We Report Cyprus", μεταξύ του PIK, του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) και του Κέντρου Κοινοτικών Μέσων Επικοινωνίας (CCMC), με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (ΙΠΕ). Στόχος της πλατφόρμας όπως διαβάζουμε σε σχετική ιστοσελίδα, είναι ο ακόλουθος:

«Να δοθεί η ευκαιρία στους πολίτες να αναδείξουν θέματα, ιδέες και οπτικές γωνίες που συχνά δεν καλύπτονται ή καλύπτονται μερικώς από τα Μέσα. Η συνεργασία πολιτών με άλλους πολίτες αλλά και με τους δημοσιογράφους μπορεί να φέρει στην επιφάνεια σημαντικές πληροφορίες και απόψεις ώστε να υπηρετηθεί πληρέστερα το δικαίωμα στην ενημέρωση (file:///C:/Users/Owner/Documents/citizen's%20journalism,%20cybc.html)

Άλλη επίσης συνεργατική πλατφόρμα ενημέρωσης και διαλόγου μεταξύ πολιτών και πολιτικών είναι η πλατφόρμα VouliWatchCyprus της οποίας τα προγράμματα μεταδίδονται από το ΣΙΓΜΑ.

Αυξημένη είναι παράλληλα, η σημασία που δίνεται από ακαδημαϊκές σπουδές στο θέμα της ψηφιακής δημοσιογραφίας – συμβατικής και μη συμβατικής - με τον εμπλουτισμό των προγραμμάτων για τα ΜΜΕ με μαθήματα σχετικά με τις νέες μορφές επικοινωνίας και δημοσιογραφίας που έχουν μπεί στη σφαίρα της ενημέρωσης του πολίτη και ως εκ τούτου και στη δημόσια σφαίρα του ευρύτερου κοινού, εθνικού και παγκόσμιου. Χαρακτηριστικό δείγμα είναι και το πρόγραμμα «Στρατηγική, Τακτικές Επικοινωνίας και Μέσα σε έναν Υπερ-επικοινωνιακό Κόσμο» που προσφέρει το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου στα πλαίσια της Σχολής των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών. Κύριος στόχος του προγράμματος είναι «η προσφορά ουσιαστικής καιι πολύτιμης γνώσης στην επικοινωνία, τη δικτύωση και τη δημοσίευση – την εμπλουτισμένη, δηλαδή, εκδοχή της νέας δημοσιογραφίας». (http://www.ouc.ac.cy/web/guests/s1/programme/epdim/description),

Είμαστε, με άλλα λόγια στο κλίμα των σύγχρονων εξελίξεων όσον αφορά τη δημοσιογραφία. Ο πλανήτης διέρχεται μια φάση αλλαγής σε πολλούς τομείς. Η πληροφόρηση δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από αυτές τις εξελίξεις.

Τι θα επικρατήσει λοιπόν; Η δημιουργική ελευθερία που άλλοτε προσφέρει τη δημοκρατική και άμεση διαφάνεια και άλλοτε χαρακτηρίζεται από υποκειμενικότητα και προσωπικό πάθος, ή η συμβατική δημοσιογραφική προσέγγιση και οι ανά το παγκόσμιο κώδικες; Είναι η δημοσιογραφία των πολιτών ένας καινούργιος μύθος που

θα αργοσβύσει μέσα στη φθορά των αδυναμιών της πρακτικής, ή μια νέα κατάκτηση της ελεύθερης έκφρασης, στον πολυδύναμο αστερισμό της πλουραλιστικής δημόσιας σφαίρας που προσφέρει η νέα τεχνολογία; ΄Η μήπως βρισκόμαστε μπροστά σε νέες υβριδικές μορφές δημοσιογραφίας που θα εκτοπίσουν τελικά τη συμβατική επαγγελματική λειτουργία της, με τα πλαίσια, τους κώδικες και τις καθιερωμένες προδιαγραφές της; Ή μήπως και πάλιν τα διάφορα κατεστημένα πίσω από τα ΜΜΕ ή ακόμη και οι ακαδημαϊκές σπουδές θα συμβιβάσουν την ψηφιακή ή άλλη εναλλλακτική δημοσιογραφία με τις συμβατικές πρακτικές της ενημέρωσης του πολίτη;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Keeble,R and Luckhurst T., "How Alternative Media Provide the Crucial Critique of the Mainstream in http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php, πρόσβαση 02/11/2010
- Simons, Greg "Citizen Journalism in the Age of Global Terrorism in
- Volkmer, Ingrid, "International Communication Theory in Transition: Parameters of the New Global Public Sphere" in http://web.mit.edu/comm-forum/papers/volkmer.html, πρόσβαση 11//2010
- http://www.independent.co.uk/news/media/opinion/tim-luckhurst-demise-of-news-barons-is-just-a-marxist-fantasy-1856668.html
- http://www.zipworld.com.au/-athornto/thesis5.htm, πρόσβαση 9/8/2010
- http://www.medialens.org/alerts/10/100120_the_future_of.php, πρόσβαση, 2/11/2010
- http://web.mit.edu/comm-forum/papers/volkmer.html πρόσβαση 11//2010
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%B9, πρόσβαση 04/11/2010
- http://www.digitaljournal.com./article/271657, πρόσβαση 04/11/2010
- http://www.ejc.net/magazine/article/citizen_journalism_in_the_age-of_global_terrorism, πρόσβαση 11/1.2010
- http://www.ejc.net/magazine/article/citizen_journalism_in_the_age-of_global_terrorism, πρόσβαση 11/1/2010
- http://en.wikepedia.org/wiki/Citizen_journalism, πρόσβαση 11/1/2010
- https://www.facebook.com/dimosiografia/, πρόσβαση 23.9.2014
- http://www.koutipandoras.gr/article/telika-ti-einai-i-dimosiografia-ton-politon . πρόσβαση 26.9.2014
- https://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism, πρόσβαση 12.11.2016
- https://el.wikipedia.org/wiki%CE%91%CF%81%CEB1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%, πρόσβαση 12.12.2016
- http://www.protagon.gr/epikairotita/ellada/kai-politis-kai-dimosiografos-31414000000, πρόσβαση 12.12.2016
- file:///C:/Users/Owner/Documents/citizen's%20journalism,%20cybc.html, πρόσβαση 12.12.2016
- file:///C:/Users/Owner/Documents/citizen's%20journalism,%20cybc.html, πρόσβαση 12.12.2016

Ελληνικός Πνευματικός
Όμιλος Κύπρου (ΕΠΟΚ)
Πρακτικά
Ημερίδας
(5 Μαΐου 2018)
Λόγος, Τέχνη και
Τεχνολογία σήμερα
Ποια η
αλληλεπίδρασή τους;
Λευκωσία 2018

6.ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: ΕΞΙΛΕΩΣΗ ΤΟΥ ΛΑΪΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ – ΣΥΜΠΤΩΣΗ Ή ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ;

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ
(ΕΠΟΚ: «ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ», 5 Μαΐου, 2018)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κυνήγι του κέρδους στις τηλεοπτικές εκπομπές τις μετέτρεψε πολύ νωρίς στην ιστορία της (ιδιωτικής πιο πολύ) τηλεόρασης σε εκπομπές απλής ψυχαγωγίας, που κινούνται σε επίπεδα καθαρά εμπορικά, με στόχο το κέρδος. Την εικόνα αυτή ήρθε να ανατρέψει σύμφωνα με τον θεωρητικό Denis McQuail μια σειρά από ταινίες που γυρίστηκαν κατ' αρχήν για τον κινηματογράφο και αργότερα πέρσαν και στην τηλεόραση, αποτελώντας μια αναπνοή, μια «εξιλέωση» του τηλεοπτικού λαϊκισμού από τα χαμηλά επίπεδα της μαζικοποιημένης σπιτικής διασκέδασης. Οι παραγωγές συτές κατατάσσονται πολύ πλατιά σε τρεις περίπου κατηγορίες:

Στις ταινίες που προβάλλουν πανανθρώπινες αξίες, αυτές που αντλούν από τη χριστιανική παράδοση και τη χριστιανική θυσία και τέλος κάποιες που αποτελούν αυτούσια έργα τέχνης με αξιώσεις στην αισθητική και την επικοινωνιακή τους δύναμη. Πόσο και πως βοήθησε ή βοηθά η τεχνολογία στην παραγωγή και στη διάδοση αυτών των προγραμμάτων;

Θέμα πολύπλοκο που χάνεται στους αιώνες, από τον γραφικό τηλέγραφο του Μαρκόνι μέχρι τη σημερινή τηλεοπτική και διαδικτυακή αυτοκρατορία. Στα σχετικά λοιπόν πλαίσια που εντάσσεται η μελέτη αυτή έκανα τις επιλογές μου: Τηλεόραση (ίσως ακόμη αυτοκρατόρισσα) και Τεχνολογία. Τηλεγραφικά σχεδόν ας δούμε τι γίνεται ή περίπου τι γίνεται στην ειδική σελίδα της Τέχνης και του Λόγου από την τηλεόραση σε σχέση με την τεχνολογία.

Γιατί «εξιλέωση» πρώτα; Μα γιατί παρά την επικοινωνιακή πανδαισία που πρόσφερε η τηλεόραση όλα αυτά τα εξήντα περίπου χρόνια της λειτουργίας της, εξακολουθεί να κατηγορείται, για τον αγώνα κατάκτησης της δημοτικότητας πιο ειδικά μετά την άφιξη των ιδιωτικών καναλιών στην Ευρώπη, γιατί στην Αμερική ξεκίνησε αντίστροφα, με τα ιδιωτικά πρώτα για να προχωρήσει μετά στη Δημόσια Τηλεόραση. Κατηγορείται λοιπόν όχι μόνο από λαϊκούς αλλά και από ειδικούς. Για να θυμηθούμε τον κοσμολάλητο Noam Chomsky, ο οποίος λέει τα εξής για τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας:

«Τα ΜΜΕ βοηθούν στην προαγωγή ενός κλίματος φόβου και κατοχυρωμένης ανισότητας, λόγω των ακόλουθων χαρακτηριστικών:

- Υπερβολική συγκέντρωση ιδιοκτησίας των μέσων στα χέρια των λίγων και δυνατών
- Χρηματοδότηση από την εμπορική διαφήμιση
- Υπερ-εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία των επίσημων πηγών
- Κριτική των ΜΜΕ από τους πολιτικούς για να τα ελέγχουν

- Τάση των συμβατικών ΜΜΕ να διατηρούν το κατεστημένο
https://forum.maidenfans.com/threads/noam-chomskys-media-theories.8135/

Ο Νίκος Κούνδουρος καυτηριάζοντας το χαζοχαρούμενο συνήθως σκηνικό της σύγχρονης τηλεόρασης, σημειώνει και τα εξής: «Ο παγκόσμιος τηλεοπτικός άνθρωπος έχει τα χάλια του σε όλα τα μέρη της γης…». «Αν υπήρχε πραγματικό ενδιαφέρον, αν το ζητούμενο ήταν η ποιότητα, θα μπορούσαν να γίνουν θαύματα, όπως προσθέτει ο Δημήτρης Μυταράς. Η τηλεόραση ως μέσο που εκπέμπει εικόνες μπορεί να δημιουργήσει και έργα τέχνης. Άλλωστε το έχει αποδείξει. Αυτοί που κατέχουν το μέσο έχουν και την πλήρη ευθύνη αν το μήνυμα είναι τέχνη, ή στη χειρότερη περίπτωση, σκουπίδι. Ίσως λοιπόν τελικά, το ζητούμενο να μην είναι το αν παγματικά η τηλεόραση μπορεί να παραγάγει τέχνη, αλλά το γιατί δεν το κάνει στο βαθμό που μπορεί.»

http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=86595

Γιαυτό και μελετητές/ερευνητές όπως τον Denis McQuail χρησιμοποίησαν τον όρο «εξιλέωση» του Λαϊκισμού («Redemption of the Popular» 2009: 119) σε ακαδημαϊκό πλαίσιο, προκειμένου να καταπολεμηθούν τα πιο πάνω χαρακτηριστικά, στα οποία ο McQuail προσθέτει και τις δικές του εκτιμήσεις:

«Η κουλτούρα των ΜΜΕ είναι:

- Επαναληπτική, δεν είναι απαιτητική, περιορισμένη θεματικά και συμβιβαστική»

Στοιχεία τα οποία της προσδίδουν λαϊκισμό που δύσκολα μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις περί ποιότητας στο Λόγο και στην Τέχνη. Γιατί ο λαϊκισμός μπορεί να ικανοποιεί, να θέλπει, να ψυχαγωγεί και να διασκεδάζει τα πλατειά στρώματα με τις λιγοστές προσδοκίες, αλλά σίγουρα δεν ικανοποιεί το αισθητήριο κάποιων λιγότερων σε μαζικότητα ατόμων, αλλά με έντονα κριτήρια για τη δημιουργικότητα, την πρωτοτυπία, την πολιτιστική ταυτότητα ή και τις ηθικές παραμέτρους στις οποίες προσβλέπουν.

Εδώ ίσως θα πρέπει να κάνουμε μια εκτενέτερη προσέγγιση στον όρο «λαϊκισμός».

Η Βικιπαίδεια αναφερόμενη στον λαϊκισμό ως μορφή πολιτικής ιδεολογίας προτείνει ότι αντιπαραβάλλει τα συμφέροντα και τις επιθυμίες της μάζας του λαού ενάντια στις ελίτ. Το δε λεξικό Cambridge ορίζει το λαϊκισμό ως «πολιτική ιδέα και δράση που στοχεύει στην αντιπροσώπευση των επιθυμιών και των αναγκών του απλού λαού». (όπως πιο πάνω)

Κοντινές έννοιες του λαϊκισμού προτείνονται «η δημαγωγία, η κολακεία των αδυναμιών και ελαττωμάτων του λαού και η υιοθέτηση θέσεων και τάσεων που τον ευχαριστούν και απαντούν στο συναίσθημά του χωρίς να τον ωφελούν ή που να τον βλάπτουν μακροπρόθεσμα, με μοναδικό πάντα σκοπό την εξασφάλιση της εύνοιάς του.» Από δε τα πολλά φαινόμενα του λαϊκισμού αναφερόμαστε και στα πιο κάτω, που συχνά βλέπουμε στο κοινωνικό μας περιβάλλον:

- Η καπηλεία και της έντεχνης και της λαϊκής δημιουργίας
- Η διαβολή άξιων ανθρώπων που διακρίνονται στον τομέα τους
- Οι χαμηλής ποιότητας τηλεοπτικές εκπομπές που προβάλλονται με έντονα τα περιεχόμενα της βίας, του σεξ και του εντυπωσιασμού. Σύμφωνα δε με τον Αυστριακό φιλόσοφο Καρλ Πόππερ τα στοιχεία αυτά και κυριώτερα η βία αποτελούν κίνδυνο για τη δημοκρατία με τη διάβρωση του νόμου που επιτελείται λόγω της άμετρης χρήσης και του σέξ και της βίας, στοιχείων που

δεν υπάρχουν στη ζωή μας και στη ζωή των παιδιών στο μέτρο που προβάλλονται τηλεοπτικά. (Rejane Xavier, «Television: a danger to democracy?» http://www.litandlang.co.uk

Σύμφωνα δε με τη Βικιπαίδεια:

«Κατά την ακραία αρνητική του εκδοχή, ο λαϊκισμός στηρίζεται στην εσκεμμένη ανειλικρίνεια (π.χ. στη διάδοση κάποιου θέματος που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα). Επίσης, ο λαϊκιστής πολιτευτής θέτει σκοπίμως ψευτοδιλήμματα, όπως "εχθροί ή φίλοι", "ταραξίες ή φιλήσυχοι", "αλλογενείς ή γηγενείς", με απώτερο σκοπό την καλλιέργεια ανασφάλειας στο λαό, και την αυτοπροβολή του ίδιου σαν προστάτη και σωτήρα[5].

Κοντινές έννοιες είναι η δημαγωγία, η κολακεία των αδυναμιών και ελαττωμάτων του λαού και η υιοθέτηση θέσεων και τάσεων που τον ευχαριστούν και απαντούν στο συναίσθημά του χωρίς να τον ωφελούν ή που να τον βλάπτουν μακροπρόθεσμα, με μοναδικό πάντα σκοπό την εξασφάλιση της εύνοιάς του.

Μορφή λαϊκισμού αποτελεί και η προπαγάνδα.

Ο λαϊκισμός παρατηρείται όχι μόνο στην πολιτική και τα ΜΜΕ. Παραδείγματος χάριν, συναντάται συχνά στη λογοτεχνία και τις τέχνες γενικότερα. Παρότι δε είναι συνήθως kitsch, μελοδραματικός και αγράμματος, ο λαϊκισμός είναι *"διαταξικός"*, υπό την έννοια ότι διαπερνάει μορφωτικά, κοινωνικά και οικονομικά στρώματα.
(https://el.wikipedia.org/wiki/Λαϊκισμός#Η_έννοια_του_λαϊκισμού)

Με όλους αυτούς τους αρνητικούς προσδιορισμούς του λαϊκισμού με τον οποίο κατηγορούνται και τα ΜΜΕ γενικά αλλά και οι τηλεοπτικές εκπομπές πιο ειδικά, McQuail, επισημαίνει την εξής δίοδο διαφυγής από αυτό τον τηλεοπτικό κίνδυνο, την οποία διαφυγή προτείνουμε να δούμε για λίγο.

- Οι εμπορικές ιδιωτικές εκπομπές της δύσης μπορούν να εξισορροπούνται με την «εξιλέωση» του λαϊκισμού. Αλλά πως;
-

Με την δημιουργία και προβολή εκπομπών οι οποίες ανταποκρίνονται στα κριτήρια και προσκοδίες μιας μερίδας ατόμων που αναζητούν τις «έννοιες και τις απολαύσεις» τους σε διαφορετικούς τηλεοπτικούς τόπους, σύμφωνα με τον Fiske (1987), προσυπογράφοντας και οδηγώντας μας έτσι στη θεωρία του για «διαφορετικές αναγνώσεις από διαφορετικές μερίδες του κοινού.» Μια πρόταση που όσο ανακουφιστική και αν είναι, δεν ακυρώνει τη διάβρωση των δημοκρατικών αξιών έστω και για εκείνες τις ομάδες οι οποίες με τη δική τους ανάγνωση αντιτίθενται στις βλαβερές και διαβρωτικές προτάσεις και τις απορρίπτουν, εφόσον υπάρχουν άλλες αναγνώσεις που τις αποδέχονται. Πόσο πραγματοποιήθηκε ή ακόμη και πόσο προχώρησε όμως αυτή η (τεκμηριωμένη πρόταση του McQuail) για εξιλέωση του λαϊκισμού τις τελευταίες δεκαετίες; Και το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος μας: Ποιος ήταν και ποιος φαίνεται να είναι ο ρόλος της τεχνολογίας σ' αυτή την εξιλέωση;

Από τις εξελίξεις και τα τεκταινόμενα η εξιλέωση αυτή ακολούθησε τις εξής περίπου κατευθύνσεις:

- Ξεκίνησε από ατομικά έργα ποιότητας

- Προχώρησε στη χρήση Χριστιανικών αρχών και αξιών σε διάφορες ταινίες οι οποίες πέρασαν στις κινηματογραφικές και στις τηλεοπτικές παραγωγές/προβολές
- Και υλοποιήθηκε μέσα από παραγωγές με αξιώσεις λογοτεχνικές, δείγματα ποιότητας στην Τέχνη και στον Λόγο

Τρεις, οι «εξιλεωτικές» προσεγγίσεις που θα δούμε συνοπτικά πιο κάτω.

Ο Σίτνεϋ Άαρον (Πάντυ) Τσαγιέφσκυ Αμερικανός θεατρικός συγγραφέας, σεναριογράφος και μυθιστοριογράφος κατέδειξε προδρομικά πόσο αξιόλογη δουλειά μπορούσε να προβληθεί από τη μικρή οθόνη μέσα στη λεγόμενη χρυσή εποχή της Αμερικανικής τηλεόρασης. Από τα τηλεοπτικά του δράματα ξεχώρισε το αριστουργηματικό «Δίκτυο» («Network», 1976). Έχει περιγραφεί ως το «λογοτεχνικό είδος του υλικού, σκοτεινά κωμικού και δυναμικά προφητικού» κατά πολλούς, το μεγαλύτερο τηλεσενάριο του 20ου αιώνα». Αποκλειστικό δε τεχνολογικό του μέσο η τηλεσκηνοθεσία.

(https://www.nytimes.com/2011/05/22/movies/paddy-chayefskys-notes-for-network-film.html)

Το 1980 στην Ευρώπη ο Μικελάντζελο Αντονιόνι γυρίζει «Το Μυστήριο του Όμπερβαλντ» με αποκλειστικά τηλεοπτικές κάμερες, χρησιμοποιώντας και πάλιν την τεχνολογία της τηλεοπτικής παραγωγής για να δημιουργήσει ένα έργο τέχνης – τόσο για τον κινηματογράφο όσο και για την τηλεόραση. Την ίδια δεκαετία ο Ίνγκμαρ Μπέργκμαν δημιουργεί το τηλεοπτικό έργο «Φάνι και Αλένανδρος» αποδεικνύοντας τη δυνατότητα της τηλεόρασης για τέχνη, πέραν και έξω από τον λαϊκισμό και τονίζοντας την τεχνολογική ικανότητα της τηλεόρασης να δημιουργεί, όχι μόνο να αναμεταδίδει. Η Μαρία Παπαδοπούλου περιγράφοι τους «Ευλογημένους¨του Μπέργκμαν ως κάτι το πραγματικά μοναδικό», Το δε ντοκυμανταίρ του Φρεντερίκ Ροσίφ «Από τη Νυρεμβέργη στη Νυρεμβέργη», το περιγράφει ως «ένα μεγάλο πνευματικό αλλά και καλλιτεχνικό δημιούργημα.» Αυτά και άλλες παραγωγές έχουν οδηγήσει πολλούς μελετητές της τηλεόρασης όπως τον ζωγράφο Δημήτρη Μυταρά να δηλώσει ότι «Η τηλεόραση είναι τέχνη, μόνο που ακόμη δεν το έχουμε πάρει είδηση». http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=86595
Στο χώρο της ιδιωτικής παραγωγής της Δύσης παρατηρείται παράλληλα μια σειρά από άλλες ταινίες που γράφουν ιστορία σε δημοτικότητα και προτιμήσεις τηλεθέασης έστω και αν ξεκινούν από τον κινηματογράφο, πράγμα που καταδεικνύει την αποδεδειγμένη βέβαια συνέργεια ανάμεσα στα δύο Μέσα:

Το 1994 η εταιρεία Castle Rock παράγει την ταινία «Η Εξιλέωση Shawshank" (The Shawshank Redemption) που καταπιάνεται με την εφιαλτική κάθειρξη του πρωταγωνιστή στις φυλακές Shawshank. Μέσα λοιπόν από τον εξευτελισμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας καταφέρνει να διατηρήσει τις ελπίδες του και την πίστη στις αξίες του που αντλούν από τη Χριστιανική θρησκεία και τα διδάγματα της βίβλου. Η ταινία θεωρείτα παγκόσμια επιτυχία και προβλήθηκε πολλές φορές από τηλεοπτικούς σταθμούς. Μέχρι το 2017 δε αποτελεί το πιο δημοφιλές έργο στο διαδίκτυο και μια από τις δυναμικώτερες ταινίες όλων των εποχών. Έχει γραφτεί ότι είναι μια ιστορία η οποία «περιγράφει πως η ελπίδα μπορεί να σε κάνει να επαναδιεκδικήσεις τη ζωή σου, ακόμη κι' όταν κτυπά η τραγωδία. Το σενάριο είναι τέλειο. Οι ερμηνείες είναι τέλειες. Τα συναισθήματα μεταφέρονται με πολύ λεπτό τρόπο σε κάποιες σκηνές και σε ορισμένες άλλες, κραυγάζουν έξω από την οθόνη και σε αρπάζουν από το κολάρο.» www.bfi.org.uk/news-opinion/.../shawshank-redemption-greatest-film-frank-darabont

Εξιλέωση, Ελπίδα, Σωτηρία. Αυτό το τρίπτυχο το συναντούμε πια σε πολλές παραγωγές τόσο κινηματογραφικές όσο και τηλεοπτικές, με τη χρήση μάλιστα συμβόλων από τη Χριστική θυσία και τις βιβλικές εικόνες.

Χαρακτηριστικά:

- Στην παραγωγή του «Superman» ο πρωταγωνιστής Clark Kent συχνά απλώνει τα χέρια του στο σχήμα του σταυρού.
- Στον «Άρχοντα των Δακτυλιδιών» ο Gandalf θυσιάζει τη ζωή του για του φίλους του και για τη συνέχεια του (ιερού) σκοπού του
- Ο Χάρρυ Πότερ σώζεται από τον άρχοντα του σκότους με τη θυσία του διδασκάλου Dumbledore

- Στη «Χριστουγεννιάτικη Ιστορία» ο τρομερός τσιγκούνης και μισάνθρωπος Σκρούτζ τελικά, με τη βοήθεια τριών φαντασμάτων αναγνωρίζει τη λανθασμένη συμπεριφορά του και αλλάζει ως άνθρωπος. Η εξιλεωτική αυτή διαδικασία εξάλλου αφορά πολλούς από τους πρωταγωνιστές ταινιών που έχουν αγαπηθεί και έχουν σημειώσει μεγάλη δημοτικότητα και επιτυχία.

Αυτές και άλλες ταινίες στις ιδιωτικές παραγωγές παραπέμπουν στις βιβλικές σελίδες της θυσίας του Ιησού για την εξιλέωση και τη σωτηρία του ανθρώπου.
(https://www.ranker.com/list/best-movies-about-redemption/ranker-film)

Θα μπορούσαμε να αναφερθούμε σε ολόκληρο κατάλογο ταινίων που αντλούν από τις αξίες και τις σελίδες της βίβλου για να δημιουργήσουν κινματογραφικούς και τηλεοπτικούς πόλους έλξης για τα άτομα που ψάχνουν για περιεχόμενο, τροφή σκέψης, τροφή αισθημάτων και ενδυνάμωση αρχών και αξιών μέσα από την ψυχαγωγία τους.

Μια δεύτερη κατηγορία αποτελείται από ταινίες που προβάλλουν τις θετικές ανθρώπινες σχέσεις, τις σωστές αξίες, την αγάπη για τις αρχές που καταξιώνουν τον άνθρωπο και τον παίρνουν πέραν του λαϊκισμού, σε επίπεδα αυτογνωσίας και ενσυναίσθησης με τον συνάνθρωπο του, όπως οι πιο κάτω καταγραμμένες επιτυχίες, οι οποίες προστίθενται στον κατάλογο του εξαγνισμού ή της εξιλέωσης του λαϊκισμού:

- «Οι Άθλιοι» (2000)
- «Ο Κόμης Μόντε Χρίστο» (2002)
- «Ο Βροχοποιός» (1988)
- «Ο Πιανίστας» (2002)
- «Starwars» (1977)
- «Stargate» (1994)

Και αυτές οι ταινίες σημείωσαν και σήμερα ακόμη σημειώνουν τεράστια επιτυχία προβαλλόμενες σε μια πλειάδα από χώρες όχι μόνο στη συμβατική τηλεόραση αλλά και από ψηφιακές διαδικτυακές πλατφόρμες.

Αναφερόμαστε τέλος σε μια τρίτη κατηγορία παραγωγών οι οποίες καταγράφουν επιτυχίες σε νούμερα αλλά και σε κριτικές. Τις ταινίες εκείνες που αντλούν από λογοτεχνικά έργα τα οποία αγαπήθηκαν σε κάποιες εποχές από πολλές κοινωνίες. Έργα τα οποία σημείωσαν σταθμό στην πορεία κινηματογράφου και τηλεόρασης. Ξεκινούμε από το ανεπανάληπτο μυθιστόρημα της Margaret Mitchell «Όσα Παίρνει ο Άνεμος» που γνώρισε την τηλεοπτική προβολή κατ' επανάληψιν, τα μυθιστορήματα της Jane Austen «Περηφάνεια και Προκατάληψη» και «Λογική και Ευαισθησία», «Μεγάλες

Προσδοκίες» του Charles Dickens, «Το Όνομα του Ρόδου» του Ουμπέρτο Έκκο καθώς και άλλες παραγωγές από το λογοτεχνικό έργο του Stephen King, πέραν του «Shawshank Redemption» που ήδη αναφέραμε.

Η μαγική όμως εξέλιξη σήμερα της επικοινωνιακής ψηφιακής τεχνολογίας – το tablet, το έξυπνο τηλέφωνο και οι διεθνείς ψηφιακές εξέδρες με τη συνεχή ροή προγραμμάτων – μας έχουν βάλει πια στον αστερισμό μιας μετα-τηλεοπτικής εποχής. Οι παραγωγοί είδαν την πρόκληση και ανταποκρίθηκαν. Η εποχή του λαϊκισμού στις τηλεοπτικές παραγωγές μπορεί να δεσπόζει ακόμη σε κάποιες κοινωνίες. Τα τηλεοπτικά κανάλια ωστόσο βάζουν μπρος κάπου-κάπου για παραγωγές με περισσότερη ποιότητα και περισσότερη πρόκληση και ενδιαφέρον για το κοινό εκείνο που μπορεί να αναζητεί τη ψυχαγωγία του έχοντας περισσότερες απαιτήσεις.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η παραγωγή πιο πρόσφατα του «Παιγνιδιού του Θρόνου» («Game of Thrones») φαντασιακής τηλεοπτικής σειράς βασισμένης σε σειρά μυθιστορημάτων – «Ice and Fire» του George R. Martin. Το έργο περνά στην 8η σειρά επεισοδίων το 2019. Δεν είναι λοιπόν παράξενη η αναφορά στην ουρά των 500 ατόμων που περίμεναν στις 12 Απριλίου του 2015, έξω από κεντρικό κινηματογράφο της Αθήνας για να δουν την πρεμιέρα της 5ης σειράς του «Game of Thrones». Η σειρά έχι ευφημιστεί για τις ποιοτικές αξίες στην παραγωγή, τους σύνθετους χαρακτήρες, το εύρος της κάλυψης της. Και παρά τη βία και το σεξ που περιέχει, έτυχε αναγνώρισης και επιβράβευσης. Και ασφαλώς η πλατειά προβολή και πρόσβαση μέσω της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας διαδράματισε διπλό ρόλο:

- Από τη μια να προβάλλει και από την άλλη να προκαλεί τη συνέχεια σ' αυτού του είδους τις παραγωγές.

Τα συμπεράσματα και τα ερωτήματα είναι πια πολλαπλά:

- Η συνάντηση εξιλέωσης και τεχνολογίας αποτελεί μια λογική συνεύρεση ή μια σύμπτωση;
- Θα αποτελέσει το Game of Thrones πρόδρομο για ποιοτικώτερες (αλλά εξίσου εμπορικές) τηλεοπτικές παραγωγές που θα κτυπήσουν την παραδοσιακή τηλεόραση και θα ανοίξουν καινούργιους δρόμους τόσο στην ποιότητα όσο και στους αριθμούς θεατών και κοινών:

Αδύνατο φυσικά να απαντηθούν τα ερωτήματα, προεξοφλώντας την πάροδο του χρόνου και τη διαμόρφωση των συνθηκών. Το μόνο σίγουρο είναι η διαφοροποίηση στις κατηγορίες του κοινού που βλέπει μια σειρά ή ένα έργο. Γίνονται πιο πολλές αυτές οι κατηγορίες γιατί οι επιλογές είναι περισσότερες, ευκολώτερες, γρηγορώτερες πιο πρακτικές και πιο προσιτές. Έτσι οι πλατειές μερίδες ή κατηγορίες του κοινού και η διαίρεση τους σε «Μάζα» και «Ελίτ» παύει σιγά-σιγά να υπάρχει και αντικαθίσταται από ιδιαίτερα κοινά με τις δικές τους, ιδιαίτερες προτιμήσεις. Πόσο μάλλον που οι ψηφιακές πλατφόρμες λειτουργούν σήμερα με συνδρομητές σε διάφορα ηλεκτρονικά μέσα τα οποία και απαριθμήσαμε πιο πάνω.

Και η ποιότητα;

Εδώ ας μου επιτραπεί ένα μικρό πισωγύρισμα. Όταν στα μέσα περίπου του περασμένου αιώνα μπήκε στην επικοινωνιακή/ψυχαγωγική μας ζωή η ιδιωτική τηλεόραση επανηγυρίζετο και ακόμη (βέβαια) συνεχίζει να πανηγυρίζεται η θεοποίηση του σώματος και του σεξ, το κυνήγι της ύλης και της φτηνής ψυχαγωγίας, η χυδαιοποίηση της γλώσσας, η περιφρόνηση της ανθρώπινης ζωής («Η Βία Πουλά») και η δηλητηρίαση

των ανθρώπινων σχέσεων. Ο λαϊκισμός ανέβηκε στα ύψη και καλά κρατεί σε πολλές χώρες όπως και στη δική μας.

Ωστόσο η Δημόσια Συμβατική Τηλεόραση στόχευε για χρόνια στους δικούς της προορισμούς και αποστολές. Παραγωγές του BBC, της Αμερικανικής Δημόσιας Τηλεόρασης, η Ελλαδική Δημόσια Τηλεόραση με τις λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές της εκπομπές αλλά και στη δική μας μικρή Κύπρο, θεατρικά έργα και ψυχαγωγικά ντοκυμανταίρ έθεσαν τους κώδικες της ποιοτικής τηλεόρασης μπροστά στον τηλεθεατή γιατί δεν υπήρχαν και άλλες επιλογές. Έστω δε και αν πολλοί θεωρούν την τηλεόραση απλό μέσο αναπαραγωγής και αναμετάδοσης, όλοι γνωρίζουμε από προγράμματα που έχουμε δει ότι μπορεί παράλληλα να δημιουργεί και αξιόλογα προϊόντα ποιότητας στην τέχνη και στο λόγο και ακόμη και με πολύ απλές μορφές τεχνολογίας στοχεύει και υπηρετεί τα υψηλότερα κριτήρια του Λόγου και της Τέχνης και όχι την εύπεπτη ψυχαγωγία, απλή και καταναλώσιμη «έως θανάτου» σύμφωνα με τον Neil Postman στο «Amusing Ourselves to Death». (1985)
(http://www.in2life.gr/everyday/tv/article/532257/oi-ellhnikes-seires-poy-espasan-ta-rekor-thiletheasis.html)

Τι πιο χαρακτηριστικό να θυμηθούμε τη σειρά εκπομπών της ΕΡΤ στη δεκαετία του ’80 με τον τίτλο «Μονόγραμμα» παρμένο από το ομώνυμο ποιητικό έργο του Οδυσσέα Ελύτη. Μια σειρά στην οποία προβλήθηκαν μερικοί από τους πιο γνωστούς λογοτέχνες του Ελληνικού χώρου .

Αλλά και πιο πρόσφατα, το 2010 η ΕΡΤ δημιούργησε μια νέα σειρά 13 εκπομπών με τίτλο «Λογο-τεχνία» για τη ψηφιακή της τηλεόραση, το Πρίσμα+ και όχι μόνο. Στη σειρά εντάχθηκε και η νοηματική ερμηνεία και ο υποτιτλισμός για άτομα με προβλήματα ακοής, προσφέροντας γενικά μια αξιόλογη ευκαιρία μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας να προβληθούν τηλεοπτικά η ελληνική ποίηση και ο Ελληνικός Λόγος. Στη σειρά αυτών των εκπομπών δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη γλώσσα και την επιστημονική ευθύνη είχε ο καθηγητής Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Χριστόφορος Χαραλαμπάκης ο οποίος και διετύπωνε «και τις απόψεις του για τις συνιστώσες που κάνουν κάθε ποιητή ή συγγραφέα να ξεχωρίζει με τη λάμψη και τη γοητεία του λόγου, σε επίπεδο μορφής και περιεχομένου.»

Μεταξύ δε άλλων αναλύθηκε το έρο των Στράτη Μυριβήλη, Νίκου Καζαντζάκη, Γιάννη Ρίτσου, Γιώργου Σεφέρη, Οδυσσέα Ελύτη και Στρατή Τσίρκα.» http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=1641770

Δεν μπορούμε εδώ να μη θυμηθούμε δε τη μετάδοση αποσπασμάτων από την ποιητική σύνθεση του Ελύτη το «Μόνογραμμα» στη γνωστή σειρά των εκπομπών της ΕΡΤ που κρατά εδώ και δεκαετίες. Μερικά δε αποσπάσματα από τις εκπομπές είναι αναρτημένα και στο You Tube. Η απαγγελία στίχων του ιδίου του ποιήματος με μια απλή, τεχνολογικά τηλεοπτική σύνθεση που εκπέμπει ποιότητα με τη φωτογραφία, τη μουσική τον ποιητικό λόγο, λυρικό, χυμώδη, ανεπανάληπτο, μας υπενθυμίζει ότι ναι και με τη χρήση ακόμη της απλής τεχνολογίας της φωτογραφίας και της μουσικής η ποίηση μια αθάνατη τέχνη του λόγου σαγηνεύει και καθηλώνει.

Γράφει ο Κωνσταντίνος Μάντης για το Μονόγραμμα του Ελύτη: «Ο Ελύτης δημιουργεί εδώ μια σύγχρονη ερωτική τραγωδία, με ελλειπτική όμως αποτύπωση. Αφήνει ασαφή τα περισσότερα στοιχεία του μύθου, όπως για παράδειγμα το λόγο για τον οποίο γίνεται αποδεκτός, ώστε το ποίημα να είναι ανοιχτό σε ποικίλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Εκείνο που ενδιαφέρει τον ποιητή είναι η απόδοση της αγάπης, είναι ο θρήνος για την ιδανική αγάπη…»

«Θα γυρίσει αλλού τις χαρακιές
Της παλάμης, η Μοίρα, σαν κλειδούχος
Μια στιγμή θα συγκατατεθεί ο Καιρός
Πως αλλιώς, αφού αγαπιούνται οι άνθρωποι
Θα παραστήσει ο ουρανός τα σωθικά μας
Και θα χτυπήσει τον κόσμο η αθωότητα
Με το δριμύ του Μαύρου του θανάτου.»
https://latistor.blogspot.com.cy/2012/08/blog-post_1143.html

Και η Μαρία Στρατήγη (17.10.1015) γράφει στην
ιστοσελίδα https://frapress.gr/2015/10/monogramma-tou-odissea-eliti/

«Το Μονόγραμμα είναι ένας ερωτικός ύμνος. Σε κατακλύζει, σε ζαλίζει μιλώντας στην καρδιά σου και μουδιάζοντας το μυαλό σου. Ποτέ άλλοτε ο έρωτας δεν φαινόταν τόσο δυνατός και τόσο μελαγχολικά όμορφος όσο στους στίχους του Οδυσσέα Ελύτη. Δεν χρειάζεται να παρατηρήσεις και την πιο μικρή λεπτομέρεια, ούτε να έχεις εξειδικευμένες ποιητικές γνώσεις για να παρασυρθείς στην ομορφιά και στη δίνη του ερωτικού συναισθήματος.» Η δύναμη αυτή της τέχνης του Λόγου από ένα κατ' εξοχήν δημιουργό, καθηλώνει τον τηλεθεατή και με τη χρήση υποτυπώδους ακόμη τεχνολογίας.

«Θα πενθώ πάντα -μ' ακούς;- για σένα
μόνος, στον Παράδεισο»

«Θα Παραστήσει ο ουρανός τα σωθικά μας

Και θα χτυπήσει τον κόσμο η αθωότητα

Με το δριμύ του μαύρου του θανάτου.»

(https://frapress.gr/2015/10/monogramma-tou-odissea-eliti/

Στον Ελλαδικό πολιτισμικό χώρο αγαπήθηκαν, ανάμεσα σε άλλα η ποίηση και η Τέχνη σε κάποιες τηλεοπτικές παραγωγές. Η εξιλέωση παρατηρείται με πολλούς λοιπόν τρόπους σε πολλά επίπεδα, σε διαφορετικούς χώρους. Σωτήριο ή υποσχόμενο έστω φαινόμενο η δύναμη της τεχνολογίας. Όσο πιο προσβάσιμο όμως σήμερα ένα πρόγραμμα σε μαζικούς αριθμούς, τόσο πιο πολύ πρέπει να φροντίζεται στυλιστικά, αισθητικά, ερμηνευτικά, τόσο στο Λόγο όσο και στην Τέχνη. Με αυτό το σκεπτικό κάποια προγράμματα πια σήμερα σαρώνουν όπως είδαμε νωρίτερα το διαδίκτυο με την

πληθώρα των συνδρομητών να στηρίζουν οικονομικά ακριβά έργα που από τη μια συντηρούν την εμπορικότητα αλλά διατηρούν παράλληλα τα στοιχεία εκείνα της ποιότητας που τα κάνει να ξεχωρίζουν και να επιβάλλονται σε πολλές κατηγορίες κοινού – όπως το «Game of Thrones», μια σύγχρονη δεσπόζουσα τηλεοπτική εποποιϊα. https://en.wikipedia.org/wiki/Game_of_Thrones».

Η σειρά είναι ένα Αμερικανικό φαντασιακό τηλεοπτικό δράμα, δημιούργημα των David Benioff και D. B. Weiss και αποτελεί τηλεοπτική προσαρμογή του πρώτου μυθιστορήματος της σειράς του George R. Martin. Έχει γυριστεί στο Μπέλφαστ, στις ΗΠΑ, στον Καναδά, στην Κροατία, στην Ισλανδία, στη Μάλτα, στο Μαρόκο στην Αγγλία και στην Ισπανία. Η μετάδοση του ξεκίνησε το 2011 και συνεχίζει το 2019. Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από τον Σιδηρένιο Θρόνο επτά βασιλείων και καταγράφει τις συμμαχίες και τις συγκρούσεις μεταξύ των οικογενειακών δυναστειών που είτε επιδιώκουν τον θρόνο, είτε την ανεξαρτησία τους από τον θρόνο. Έχει πάρει τις εξής διακρίσεις:

- 38 Βραβεία Emmy (2015 και 2016)
- Τρία βραβεία Hugo (2012-14)
- Ένα βραβείο Peabody (2011)
- Τέσσερεις προτάσεις για το Golden Globe Award for Best Television Series – Drama (2012, 2015-17)
-

Ακόμη όμως και στην παραγωγή της ίδιας σειράς οι παραγωγοί συνειδητοποιώντας την πολλαπλότητα και τη διαφορετικότητα που χαρακτηρίζουν τις διάφορες κατηγορίες κοινού, πιο ειδικά στις προβολές σε διεθνή επίπεδα στο διαδίκτυο, παρεμβαίνουν καθοριστικά στα στοιχεία της παραγωγής προκειμένου να κερδίσουν το κοινό, ή τα κοινά της χώρας στην οποία οι κοινωνικοί κώδικες και η κοινωνική κριτική διαφέρουν από τη γενικά κριτήρια και με την κοινωνική προσέγγιση με την οποία γίνεται η παραγωγή. Για να αναφερθούμε σε μια μόνο χαρακτηριστική σκηνή, στη σκηνή της «ντροπιαστικής» πορείας της πρωταγωνίστριας που στη δύση προβάλλει την ηθοποιό, εντελώς γυμνή, και μάλιστα σε μπροστινόγυμνα πλάνα, για την προβολή στην Ινδία, τα γυμνά πλάνα του μπροστινού μέρους του σώματος παρελήφθησαν εντελώς. Τα γυρίσματα και το σενάριο έλαβαν υπόψη, με άλλα λόγια το διαφορετικό κοινό, ή κοινά τα οποία θα παρακολουθούσαν το επεισόδιο. Ακόμη μια παρέμβαση της τεχνολογίας (στην παραγωγή και στην προβολή) στο τηλεοπτικό αποτέλεσμα της τηλεθέασης με βάση τον πολιτιστικό χώρο.(https://www.youtube.com/watch?v=qEEskm25UGA) (Cersey's Walk of Shame

(https://www.youtube.com/watch?v=CWtS7jyhl-0&t=181s) Same as above – censored for India

Ο πρώτος κύκλος είναι ο μόνος που έχει ξεκάθαρο πρωταγωνιστή. Δεν είναι ιδιαίτερα υπερβολικό να πούμε ότι αν δεν υπήρχε ο **Ned Stark του Sean Bean**, δε θα υπήρχε το Game of Thrones· όσο σημαντικός είναι ο Ned Stark για το GoT, άλλο τόσο σημαντικός ήταν ο Sean Bean.

Η ιστορία και ο θάνατος του Ned ξεκίνησαν τη διαμάχη μεταξύ των Επτά Βασιλείων, με αποκορύφωμα τον ολοκληρωτικό πόλεμο που θα ξεσπάσει σε κατοπινά επεισόδια

http://popaganda.gr/simantikoteros-xaraktiras-kiklou-game-of-thrones/

«Η τηλεθέαση του ξεπέρασε κάθε προηγούμενο και έχει χαρακτηρισθεί ως 'κτηνωδώς πιο ρεαλιστικό από οποιοδήποτε ιστορικό μυθιστόρημα'».

https://en.wikipedia.org/wiki/Game_of_Thrones

Η τεχνολογία λοιπόν μας χάρισε την τηλεθέαση η οποία προχώρησε από την ποιότητα της Δημόσιας Τηλεόρασης στον άμετρο λαϊκισμό της ιδιωτικής παρασύροντας όλα σχεδόν τα κανάλια στον ίδιο δρόμο έρχεται όμως η τεχνολογία και πάλιν με την πληθωρική, μαζική και ποικιλότροπη ψηφιακή προσφορά της και βοηθά σε ορισμένους ίσως τομείς στην εξιλέωση αυτού του λαϊκισμού. Με διαφορετικούς τρόπους και προγράμματα σε διαφορετικές χώρες και διαφορετικά κοινά, ακόμη και σε εμπορικές διεθνείς παραγωγές όπως στο «Game of Thrones» που χαρακτηρίζεται για τη δημιουργικότητα στις ερμηνείες, στη σκηνοθεσία, στην πολλαπλότητα και στον δυναμισμό των χαρακτήρων στα επίπεδα της παραγωγής, αλλά και στη διάκριση που ασκείται για την παρακολούθηση από διαφορετικά κοινά με διαφορετικές κουλτούρες. Μήπως λοιπόν για να θυμηθούμε ξανά τον Μυταρά «Η τηλεόραση είναι τέχνη, μόνο που ακόμη δεν το έχουμε πάρει είδηση;». http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=86595

Αν δε λάβουμε υπόψη τις μεγάλες αλλαγές που αναμένονται εξελικτικά αλλά αρκετά σύντομα στην τηλεόραση θα συνειδητοποιήσουμε με πόση ευκολία και άνεση θα μπορεί πια κάποιος να παρακολουθεί με οποιοδήποτε τρόπο ότι θέλει, παγκοσμίως όπως προτείνεται σήμερα:

« Ο τηλεθεατής του μέλλοντος θα κάθεται αναπαυτικά στον καναπέ του, θα 'κτυπά' τα δάχτυλά του για να ανάψει την, πάχους χαρτιού, αναρτημένη στον τοίχο τηλεόρασή του, θα διαλέγει φωνητικά το κανάλι της επιλογής του και θα παρακολουθεί το πρόγραμμα που επιθυμεί (φερ' ειπείν, ένα παιχνίδι ποδοσφαίρου) σε 3D - 'τρισδιάστατο'»

Επίσης προβλέπεται είτε ένα ενιαίο κοντρόλ για Ίντερνετ, κονσόλα και κλασική τηλεόραση, είτε ακόμα απλά η κίνηση των χεριών του τηλεθεατή. (http://www.kathimerini.gr/termsofuse)

Ποια λοιπόν η αλληλεπίδραση ανάμεσα στο Λόγο και στην Τέχνη εκπορευόμενη (ποικιλοτρόπως) από την τηλεόραση και στην τεχνολογία που εξελίσσεται αλματωδώς;

Σύμπτωση, συνεύρεση; Ασφαλώς ούτε το ένα αλλά ούτε και το άλλο. Γιατί η τεχνολογία απλά εμφωλεύει στον ίδιο τον άνθρωπο και ο άνθρωπος γεννά και δημιουργεί την ίδια την τεχνολογία στα διάφορα στάδια και μορφές της, κερδίζοντας πίσω την επένδυση του. Είμαστε οι καθέφτες των δημιουργημάτων μας και το αντίστροφο. Μόνο που διαφορετικοί πληθυσμοί και γεωγραφικά/οικονομικά σύνολα σε διαφορετικές συνθήκες προχωρούν με διαφορετικούς ρυθμούς και διαφορετικά αποτελέσμαα στην καμπύλη της ιστορίας. Γιαυτό προκύπτουν και τα διαφορετικά είδη κοινού που επενδύουν και εξυπηρετούν τις δικές τους απαιτήσεις, προτιμήσεις και προσδοκίες με ανάλογους κώδικες Λόγου και Τέχνης στη μικρή οθόνη. Κι' ίσως όπως διαιρούνται σήμερα οι πληθυσμοί σε προχωρημένους και μη, στη ψηφιακή επικοινωνία (Ο «Ψηφιακός Διαχωρισμός» ή το «Digital Divide») ήδη να δημιουργούνται και τα κοινά ή τα σύνολα που απολαμβάνουν περισσότερη ποιότητα από τους μη έχοντας πρόσβαση, με την παρακολούθηση των συνδρομητικών καναλιών, της υβριδικής και διαδραστικής τηλεόρασης και των συσκευών που ολοένα διαδίδονται και γίνονται και πιο ευκολόχρηστες και πιο προσιτές.

Που οδεύουμε; Μα αν το ερώτημα μας παραμένει η εξιλέωση του λαϊκισμού, η μόνη ελπίδα μας όπως και σ' όλους τους τομείς είναι να γίνει κατορθωτή απ' όλους η απόλαυση της Τέχνης και του Λόγου και της Ομορφιάς και της Αλήθειας των ανθρωπίνων δημιουργημάτων με την πάροδο του χρόνου, μέσω της προχωρημένης τεχνολογίας και της αυξημένης της διάδοσης. Μέχρι να καλυφθούν οι μεγάλες διαφορές στην οικονομία και στην υλική πρόοδο για να υπάρξει περισσότερη ομοιόγενεια στα ποιοτικά επίπεδα της κουλτούρας στα ΜΜΕ των λαών. Όχι ως απλή προσομοίωση κατά των Μπωντριγιάρ (1991:269) αλλά ως ουσιαστική πολιτισμική κατάκτηση στην εξελικτική πορεία του Ανθρώπου.

ΠΗΓΕΣ

- Baudrillard, Jean “Η Κουλτούρα των Μαζικών Μέσων» στο «Μαζική Κοινωνία και Πολιτιστική Βιομηχανία», 1991 Εκδόσεις Αλεξάνδρεια
- Fiske, John “Television Culture”, 1987. London: Methuen
- McQuail’s Mass Communication Theory”, 2010, Sage, London
- https://www.nytimes.com/2011/05/22/movies/paddy-chayefskys-notes-for- network-film.html, πρόσβαση 14.4.18
- http://www.in2life.gr/everyday/tv/article/532257/oi-ellhnikes-seires-poy-espasan-ta-rekor-thletheashs.html , Πρόσβαση 14.4.18
- https://www.ranker.com/list/best-movies-about-redemption/ranker-film, Πρόσβαση 15.3.18
- https://en.wikipedia.org/wiki/Game_of_Thrones, Πρόσβαση 15.4.18
- Hall, Stuart, “Encoding and Decoding in the Television Discourse in
- https://en.wikipedia.org/wiki/Encoding/decoding_model_of_communication
- / www.bfi.org.uk/news-opinion/.../shawshank-redemption-greatest-film-frank-darabont, πρόσβαση 30.4.18
- http://www.kathimerini.gr/termsofuse, πρόσβαση 8.3.18
- https://latistor.blogspot.com.cy/2012/08/blog-post_1143.html, πρόσβαση 22.5.18
- https://en.wikipedia.org/wiki/Game_of_Thrones, πρόσβαση 23.5.18
- https://cityculture.gr/2016/10/to-monogramma-tou-od-eliti-mia-diarkis-erotiki-exomologisi, πρόσβαση 23.5.18
- https://frapress.gr/2015/10/monogramma-tou-odissea-eliti, πρόσβαση 23.5.18
- http://popaganda.gr/simantikoteros-xaraktiras-kiklou-game-of-thrones
- http://www.litandlang.co.uk, πρόσβαση 24.5.18
- https://latistor.blogspot.com.cy/2012/08/blog-post_1143.html , πρόσβαση 24.5.18
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82#%CE%97_%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%BB%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D , πρόσβαση 24.5.18
- http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=86595 , πρόσβαση 6.3.2018
- https://forum.maidenfans.com/threads/noam-chomskys-media-theories.8135/ , πρόσβαση 25.5.18

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ 2018-2019

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2018-2019

7.Η ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ ΕΠΙ ΞΥΡΟΥ ΑΚΜΗΣ

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ
(ΕΠΟΚ «ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ 2018-19)

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί και είδη ετερότητας. Διαλέξαμε για σκοπούς γενικής χαρτογράφησης στην παρούσα μελέτη τους ακόλουθους:

- «Η ετερότητα σε ένα γενικό επιφανειακό επίπεδο, αφορά σε κάθε προσωπικό, φυσικό ή δημογραφικό χαρακτηριστικό» (δέρμα, φύλο, καταγωγή) (Ely & Thomas, 2001: 230)
- Σε ένα βαθύτερο επίπεδο αφορά σε «στάσεις, αξίες και πεποιθήσεις» (Harrison, Price, Bell, 1998 in https://www.jstor.org)
- Οι δε πιο γνωστοί άξονες είναι η Γλώσσα, η Εθνότητα, η Θρησκεία και ο Πολιτισμός

Πιο απλά ή πιο εξελικτικά αν θέλετε: Ερχόμαστε στον κόσμο με μια κατάσταση βιωματικής ετερότητας, συνδεδεμένης με τη βιολογική μας ύπαρξη. Το έμβρυο ζει μέσα στο σώμα ενός «άλλου» ανθρώπου, της μητέρας του. Γεννιέται σ' ένα «άλλο» περιβάλλον, μεγαλώνει σ' αυτό το περιβάλλον το οποίο αλλάζει διαρκώς και σ'αυτή την πορεία καλείται ν' αναπτύξει τη δική του ταυτότητα που συχνά αποτελεί το αντίβαρο της ετερότητας και ζει σ' ένα φυσικό κόσμο διαφυλικό με το «άλλο» φύλο να βρίσκεται πάντοτε στο πεδίο της ετερότητας.

Ιστορικά η ανθρώπινη φυλή πέρασε τα στάδια του ατόμου, της ομάδας, της νομάδας, της κοινωνίας, του έθνους. Στην αρχαία Ελλάδα επικρατούσε η άποψη ότι η ανθρωπότητα αποτελούσε μεν μια κοσμική ενότητα, μια ολότητα, αλλά οι προσδοκίες από το άτομο επικεντρωνόντουσαν στις επιδόσεις στους ακόλουθους ρόλους:

- Ως πολίτη που εξυπηρετεί το κράτος του
- Ως πολεμιστή που υπερασπίζεται και προωθεί τα συμφέροντα του κράτους του
- Ως ανθρώπου που το «πρόσωπο» του υποχωρούσε μπροστά στην ιδιότητα του ως «ανθρώπου/άτομο». Γι αυτούς του λόγους οι αδύνατοι και οι ασθενείς ανήκαν στο περιθώριο ή και εθεωρούντο αναλώσιμες μονάδες.

Για να διανύσει το άτομο όλα αυτά τα στάδια αλληλο-κτυπήθηκαν τα ατομικά και ταξικο-οικονομικά συμφέροντα και πέρασε ο ανθρώπινος πολιτισμός μέσα από τις συμπληγάδες της φεουδαρχίας, του πολέμου, της κατάκτησης και δια της πολεμικής βίας, της κατοχής και προσάρτησης εδαφών. Ήταν λοιπόν φυσικό κάθε καινούργια προσέγγιση στις ανθρώπινες σχέσεις και στη διακυβέρνηση των κρατών να θεωρείται ένα βήμα μπροστά για την δυτική κοινωνία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Διαφωτισμός ο οποίος άνθισε στον 18ο και 19ο αιώνα.
Ο Διαφωτισμός καλλιέργησε τη γνώση, τις ζωντανές γλώσσες την ανεξιθρησκεία και την προσωπική αξιοπρέπεια του ατόμου, έχοντας την πρόσφατη ιστορική μνήμη της οικονομικής επιβολής της φεουδαρχίας και της μοναρχικής κυριαρχίας και καταπίεσης. Γιαυτό και σύμφωνα με πολλούς μελετητές του Διαφωτισμού, ο τρόπος αντίληψης και πρόσληψης του «Άλλου» του διαφορετικού, εκδηλωνόταν με την καταπίεση των λαών με εκφοβισμό, ομηρία,απειλές, βία και προπαγάνδα για να συμφωνήσουν με τη γενική θέληση των κυρίαρχων δυνάμεων οι οποίες ηρνούντο το σεβασμό στη διαφορά της γνώμης και της αντίληψης του Άλλου. Εξ' ου και το «Κοινωνικό Συμβόλαιο» του

Ρουσσώ το οποίο καθορίζει τις στάσεις του δυνατού, της κυρίαρχης θέλησης έναντι του κάθε πολίτη, σύμφωνα με τον Ηρακλή Περάκη:

“Το ‘Κοινωνικό Συμβόλαιο’ του Ρουσσώ αποτελρί ένα από τα έργα του Διαφωτισμού που καθορίζει τις στάσεις του δυνατού, της κυρίαρχης θέλησης, έναντι του κάθε πολίτη. Κάθε πολίτης υποχρεώνεται να ευθυγραμμισθεί ελεύθερα με τις γενικές αρχές του Συμβολαίου. Αν όμως δεν το κάνει τότε επιβάλλονται διάφορες τιμωρίες μέχρι και θάνατος. Πριν την καταδίκη ή την τιμωρία, δίνεται η ευκαιρία στον πολίτη, να δεχθεί εκουσίως τους ταπεινωτικούς όρους του κυρίαρχου υποκειμένου, προκειμένου να του ‘χαρίσουν’ την ‘ελευθερία’ να συνυπάρχει σε ένα συλλογικό σώμα, ως υπόδουλος, υπήκοος και κατακτημένος» (www.aktines.blogspot.com.cy/2012/03/blog_post_01/html)

΄Ετσι ο 18ος-19ος αιώνας ήταν οι αιώνες της εξερεύνησης των υποκειμενικών δυνατοτήτων του ατόμου στο κλίμα της καινούργιας δημοκρατίας που πρόκυπτε πια από την απελευθέρωση των κατακτημένων εθνών στην Ευρώπη και τη δημιουργία των καινούργιων δημοκρατικών εθνών-κρατών. Γιαυτό στι εποχές αυτές συναντούμε και την ανάπτυξη του Ρωμαντικού κινήματος που υπαγόρευε την καλλιέργεια και έκφραση όλων των δυνατοτήτων του ατόμου στις τέχνες και στα γράμματα. Ούτε όμως σταμάτησε ως εδώ η εξέλιξη των θεσμών και των αξιών, καθώς η εξέλιξη της ανθρώπινης φυλής δεν γνωρίζει όρια τελειότητας ακόμη.

Μέχρι και τον προχωρημένο εικοστό αιώνα η χωριστικότητα και ο αγώνας επιβολής του ενός συστήματος, της μιας ιδεολογίας, του ενός κράτους πάνω στο άλλο μέσα από τον Κομμουνισμό, το Ναζισμό, μέσα από τους δυο Παγκόσμιους Πολέμους και τους διάφορους τοπικούς πολέμους, συνέχιζαν να διαιρούν, να απομακρύνουν τους ανθρώπους και να τους περιχαρακώνουν στις δικές τους αξίες και τα δικά τους πιστεύω, μεταφέροντας τις σχέσεις τους από τα θερμά επεισόδια στους ψυχρούς πολέμους και στις υποδιαιρέσεις των εθνών σε εθνότητες. Η πορεία όμως και η ανέλιξη του ανθρώπου συμβαδίζει με τις δυνατότητες του οι οποίες όπως απέδειξε δια μέσω των αιώνων είναι πολλές και εξελισσόμενες. Έτσι στην εποχή μας παρατηρείται μια επίσπευση φαινομένων που άρχισαν από τον προηγούμενο αιώνα. Φαινομένων που αλλάζουν την προοπτική των ανθρώπινων σχέσεων, όχι μόνο στον δυτικό κόσμο αλλά σε ολόκληρο τον πλανήτη. Γιατί πια το γνωρίζουμε και ως επί το πλείστο το έχουμε εμπεδώσει: ότι επισυμβαίνει στο ένα άτομο, στο ένα κράτος στο ένα έθνος αφορά πολλούς ή και όλους συχνά γιατί η ανθρωπότητα είναι μια συλλογική οντότητα στον πλανήτη που κατοικούμε.

Τα φαινόμενα αυτά όπως ήταν φυσικό μετά από τη διαίρεση και την αποστασιοποίηση επέφεραν τη διαπροσέγγιση και καλύτερη αλληλογνωριμία των ανθρώπων. Χαρακτηριστικά και τηλεγραφικά αναφέρουμε τα ακόλουθα μεγάλα κινήματα στις δεκαετίες 60-70 που έπαιξαν το ρόλο τους σ’ αυτή την αναγκαστική διαπροσέγγιση:

- Η εξέγερση της έγχρωμης κοινότητας στην Αμερική αλλά και η επανάσταση της νεολαίας με αιτήματα για περισσότερα δικαιώματα
- Το κίνημα των φοιτητών στη Γαλλία για περισσότερα δικαιώματα στη νεολαία
- Τους αυξανόμενους αγώνες για την χειραφέτηση και την ίση μεταχείρηση των γυναικών
-

Τι συνέβαλε μαζί με τα πιο πάνω στην περαιτέρω αλλαγή στις αξίες που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις;

Η Τεχνολογία: Συχνά ακούμε επικρίσεις ή αμφιβολίες για την ανάπτυξη της τεχνολογίας η οποία είναι απλά ένα εργαλείο προς καλήν ή κακή χρήση. Ένα εργαλείο το οποίο

όμως σταδιακά γίνεται προέκταση του ίδιου του ανθρώπου για να μην πούμε ότι συχνά αποκτά και κάποιες ανθρώπινες ιδιότητες όπως συμβαίνει στην εποχή μας με τα ηλεκτρονικά ρομπότ η ιδιογένεια των οποίων μελετάται και ερμηνεύεται πια από την ίδια την επιστήμη και όχι τις μελέτες ή τα μυθουργήματα της επιστημονικής φαντασίας.

Τα μεταφορικά μέσα, τα αυξημένα ταξίδια και ο αυξημένος τουρισμός κτύπησαν ακόμη πιο δυνατά την καμπάνα για την περαιτέρω είσοδο της ετερότητας στη σκέψη, στις αξίες και στις ανθρώπινες σχέσεις. Από τα 1970 και μετά η πολυπολιτισμικότητα αναδεικνύει όλο και περισσότερο την ιδέα της ετερότητας με την συμβολή των πιο κάτω.

Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και η Τηλεόραση: Στις καλύτερες της στιγμές και στα πιο επιτυχημένα της προγράμματα και εκπομπές η Τηλεόραση δίδαξε την ετερότητα, απομυθοποίησε τους ενήλικες για τα παιδιά και αντίστροφα, τη γυναίκα για τον άντρα και αντίστροφα. Μας πληροφόρησε για καινούργιους πολιτισμούς που μας ήταν ξένοι κι' άγνωστοι και έβαλε και στο σπίτι και στη ζωή μας νέες κουλτούρες και νέα προβλήματα. Υπήρξει ίσως ο πρόδρομος της παγκοσμιοποίησης με την περιβόητη πια αναφορά του Μακλούαν στον πλανήτη ως «παγκόσμιο χωριό».

Το Διαδίκτυο με την άμεση παγκόσμια επικοινωνία με πολλά πλεονεκτήματα αλλά και κινδύνους να ανατρέπει κώδικες και συστήματα βιο-ηθικής τα τελευταία 30 περίπου χρόνια.

Η προώθηση μορφών συνεργασίας από έθνη ομάδες και θεσμούς που ενθάρρυνε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, μετα το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όλα διαδραμάτισαν το δικό τους ρόλο στην αυξημένη σημασία της ετερότητας – της γνωριμίας, του σεβασμού και της αναγνώρισης του «Άλλου» ή των «Άλλων.»

Έτσι ξεκινώντας από τον 20ο αιώνα και προχωρώντας στο δικό μας 21ο, βλέπουμε το νέο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης να απλώνεται ως ιδέα στον οικονομικό, στον πολιτικό και στον πολιτιστικό τομέα όπου κερίζει έδαφος η ιδέα της ετερότητας. Τα προβλήματα των προηγουμένων δεκαετιών υπαγορεύουν περισσότερη επικοινωνία, περισσότερη κατανόηση και βαθύτερη αντίληψη των «Άλλων». Επιβάλλεται με άλλα λόγια μια πολιτισμική αναθεώρηση στις σχέσεις ανθρώπων και πολιτισμών. Αυτό οξύνεται με τα χρόνια και η τάση αυτή περνά από τα επίπεδα της πολυπολιτισμικότητας στα πιο ενεργά και δημιουργικά επίπεδα της διαπολιτισμικότητας όπου οι άλλοι πολιτισμοί δεν καταγράφονται απλά, αλλά επιζητείται και η συνεργασία και η ανάπτυξη της αλληλοκατανόησης. 'Ολο αυτό το πλέγμα των εξελίξεων οδήγησε στα πιο πρόσφατα χρόνια στο κίνημα της παγκοσμιοποίησης, κίνημα που ενδυναμώνει το σεβασμό στην ετερότητα αλλά παρουσιάζει ταυτόχρονα διάφορες προβληματικές πτυχές. Διαβάζουμε στην διαδικτυακή εφημερίδα «Ελεύθερη Ζώνη» (1.11.17) από τον Ηρακλή Ρεράκη:

«Παγκοσμιοποίηση δεν είναι μόνο μια παγκόσμια αγορά, αλλά και μία τάση των ανθρώπων για μια παγκόσμια επικοινωνία και για έναν παγκόσμιο πολιτισμό, στον οποίο πολλά αγαθά αλλά και πολλές αξίες μοιάζουν να ενδιαφέρουν ή να εξυπηρετούν όλους τους ανθρώπους του πλανήτη. Ωστόσο η Παγκοσμιοποίηση, με την υιοθέτηση της πολυπολιτισμικότητας ως κυρίαρχου διαμεσολαβητικού μοντέλου επικοινωνίας συνετέλεσε στη σταδιακή αλλαγή των κωδίκων και των ταυτοτήτων των λαών και στην επιβολή νέων προτύπων και αξιών παγκόσμιας εμβέλειας που συνήθως διακρίνονται για το σχετικισμό και τη γενικότητα τους.» Παρόμοιος φαίνεται να ήταν και ο φόβος για τη διάβρωση της εθνικής ταυτότητας και των λαϊκών πολιτισμών που εκφραζόταν λόγω του κινήματος του Διαφωτισμού και που φαίνεται να εκφράζεται και σήμερα με την παγκοσμιοποίηση, πλάϊ στους φόβους για την οικονομική και πολιτική υποταγή των πιο αδύναμων λαών από τους πιο δυνατούς.

Παρ' όλ' αυτά το νέο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης φαίνεται να απλώνεται ως ιδέα στον οικονομικό, σον πολιτικό και στον πολιτιστικό τομέα. Και εδώ η ετερότητα κερδίζει έδαφος. Τα προβλήματα των προηγουμένων δεκαετιών υπαγορεύουν περισσότερη επικοινωνία, περισσότερη κατανόηση και βαθύτερη αντίληψη των «'Αλλων». Επιβάλλεται με άλλα λόγια μια πολιτισμικκή αναθεώρηση στις σχέσεις ανθρώπων και πολιτισμών. Βασικά έτσι θάπρεπε να δρα και να κινείται και η ίδια η παγκοσμιοποίηση. Ενδυναμώνοντας μ' αυτούς τους τρόπους το σεβασμό στην ετερότητα. Κατηγορείται όμως ακόμη για αντίθετα αποτελέσματα τα οποία καταδεικνύουν συμφέροντα στον οικονομικό τομέα. Γράφει ο Δρ. Δημήτρης Μπελάντης για τις εξουσίες που αποκτούν τα λίγα οικονομικά εύφορα κράτη πάνω στα μικρότερα έθνη:

«Η νομολογία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων έχει ως συνέπεια τη μείωση της υποχρέωσης λογοδοσίας των πολιτικών ηγετών του κράτους, έναντι του λαού τους. Οι πολιτικοί ηγέτες δεν λογοδοτουν πλέον στους εκλογείς τους αλλά κυρίως στους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους οι κυβερνήσεις τους είναι υπόλογες».

Η πολιτική και οικονομική πλευρά της παγκοσμιοποίησης παρουσιάζουν σκοτεινά ή γκρίζα σημεία λοιπόν, αν προσθέσουμε σ' αυτά και τον μαγνητισμό που ασκεί το φιλελεύθερο σύστημα στα μικρότερα κράτη στον επιχειρησιακό/επενδυτικό τομέα. Υπάρχει ωστόσο και μια πιο φωτεινή πλευρά που όσο κι' αν κρίνουμε αυστηρά το σύγχρονο φαινόμενο της πααγκοσμιοποίησης στα γενικά, πολιτικά και οικονομικά επίπεδα δεν πρέπει να την παραβλέπουμε. Μιλούμε για τη διασταύρωση των πολιτισμών την πολυπολιτισμικότητα την οποία νοιώθουμε πια να απλώνεται σε μεγάλο μέρος του πλανήτη. Η ύπαρξη πολλών πολιτισμικών ομάδων σε ένα μεγάλο κρατικό χωνευτήρι δεν είναι πια φαινόμενο στις ΗΠΑ, στην Αγγλία στον Καναδά, στην Αυστραλία. Το μωσαϊκό των πολιτισμών απλώνεται και στην δύση και στην ανατολή και στις μεγαλύτερες και στις μικρότερες χώρες, όπως , λ.χ. και στη δική μας μικρή νησιωτική Κύπρο. Και τα χαρακτηριστικα της δεν είναι μόνο πολιτισμικά αλλά και θρησεκευτικά και εθνικά. Αυτή είναι η θετική πλευρά της παγκοσμιοποίησης αν της επιτρέψουμε να αναπτυχθεί και αν στις αντιλήψεις, στις στάσεις και τις συμπεριφορές μας καλλιεργήσουμε, πιο ειδικά στα εκπαιδευτικά επίπεδα:

- Τον σεβασμό
- Την αλληλεγγύη
- Τηε ενσυναίσθηση προς τον διαφορετικό Άλλο ή Άλλους
- Τον έλεγχο των εθνικιστικών στερεοτύπων

(Λιάμτσου, Ευθαλία, στην ιστοσελίδα
(www.ikee.lib.auth.gr/record/112608/files/liamtsou.pdf)

Χαρακτηριστικά το Συμβούλιο της Ευρώπης στη διάρκεια διάσκεψης των Ευρωπαίων Υπουργών Παιδείας το2003 διατύπωσε το εξής αίτημα:

«(…) το Συμβούλιο της Ευρώπης να επικεντρώσει τον προγραμματισμό της δράσης του στην ανάδειξη της αξίας της ποιότητας της εκπαίδευσης ως απάντηση στις προκλήσεις που προκύπτουν από την πολυπολιτισμικότητα των κοινωνιών μας, καθιστώντας την εκπαίδευση για τη δημοκρατία και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση κυρίαρχες συνιστώσες των μεταρρυθμίσεων των εκπαιδευτικών πολιτικών των Ευρωπαϊκών κρατών» (…) (INRP, 2007)

https://www.google.com.cy/search?q69i57.17619j0j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Ισότητα-Δικαιοσύνη-Αλληλοσεβασμός λοιπόν και προ πάντων στην εκπαίδευση.
Πόσο εύκολη ή και πόσο δύσκολη είναι η σύγχρονη αυτή πρόκληση ή επιταγή στην εποχή μας; Πόσο επείγει η αντιμετώπιση της και πόσο θα γίνεται ακόμη πιο πιεστική στο άμεσο μέλλον;
Σήμερα η ανθρωπότητα περνά διάφορες κρίσεις οι οποίες ολόενα μετακινούν πληθυσμούς ή και αν δεν τους μετακινούν βίαια, ενώνουν έθνη και κράτη με κοινά προβλήματα, καυτά για την επιβίωση μας.

Λόγω του αυξανόμενου ρεύματος των μεταναστεύσεων και των τοπικών πολέμων οι οποίοι αντικαθιστούν τις μεγάλες διεθνείς συρράξεις, εκτοπίζονται συχνά μέσω δραματικών συνθηκών από τις πατρίδες τους χιλιάδες άτομα που αναζητούν ασφάλεια σε ξένες χώρες. Υπάρχουν σήμερα 68 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπισμένοι από τις χώρες τους, με πάνω από 51% να είναι παιδιά. Ένας άνθρωπος εκτοπίζεται στον πλανήτη μας κάθε 3 δευτερόλεπτα. Άλλες χώρες τους δέχονται, άλλες όχι. Διεξάγουν αγώνα επιβίωσης σε μια ξένη χώρα αντιμετωπίζοντας συχνά την προκατάληψη, την ανισότητα την αδιαφορία και την σκληρότητα σ' ένα άνισο πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο όχι μόνο αυξάνονται αλλά αποτελούν και ένα καίριο πλήγμα για την ανθρώπινη αντιμετώπιση της ετερότητας (πολιτικο/θρησκευτικής) αυτή τη φορά. Χαρακτηριστικά το 2016 σημειώθηκαν 13.400 τρομοκρατικές επθέσεις παγκοσμίως, τόσο στην Αφρική, στην Ασία αλλά και στον Δυτικό κόσμο.

Οι αποσχίσεις εθνοτικών ομάδων από τον κύριο κορμό κρατών αρχίζουν να αυξάνονται δημιουργώντας ρήγματα στους λαούς αντί να γεφυρώνουν τις διαφορές και τα υάρχοντα προβλήματα. Χαρακτηριστικά πρόσφατα παραδείγματα οι εξεγέρσεις στην Καταλωνία εναντίον της Ισπανικής κυβέρνησης, και οι προσπάθειες για απόσχιση από το Ιταλικό κράτος των περιφερειών της Λομβαρδίας και του Βένετο καθώς και οι προσπάθειες της δημιουργίας Κουρδικού κράτους στο Ιράκ.

Διάφοροι μελετητές όπως ο Manuel Castells (2004:2) ερμηνεύουν τα τελευταία φαινόμενα της έξαρσης του εθνοτισμού ως μια αυτοάμυνα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση.

Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι οι οποίοι απειλούν τον πλανήτη δεν εντοπίζονται και δεν περιορίζονται σε μεμονωμένες χώρες ή ηπείρους. Αφορούν οικολογικά όλο τον πλανήτη και γιαυτό τα κράτη συνέρχονται εναγώνια για να χαράξουν κοινή διεθνή πολιτική που θα προστατεύσει τον άνθρωπο και θα επιβραδύνει και παρεμποδίσει την περιβαλλοντική καταστροφή. Θέμα μέγα για την επιβίωση των μελλοντικών γενηών. Τηλεγραφικά καταγράφουμε:

- Το φαινόμενο του θερμοκηπίου
- Τη λέπτυνση του στρώματος του όζοντος
- Την καταστροφή των δασών
- Τη βιομηχανική ρύπανση
- Την τήξη των πάγων και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας
- Τέλος έχουμε επίσης τις απειλές για <u>πυρηνική σύρραξη</u> που εκτοξεύονται από τη βόρειο Κορέα και αντιμετωπίζονται με την ίδια ρητορική από την κυβέρνηση των ΗΠΑ.

Αν δε λάβουμε υπόψη και <u>την παγκόσμια οικονομία και τα προβλήματα της</u> δεν βλέπουμε πολύ λαμπρή την εικόνα του πλανήτη γενικότερα ούτε και τις σχέσεις των

ανθρώπων ειδικότερα: Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Οικονομικών Ερευνών του Μονάχου η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται στο χειρότερο σημείο τουλάχιστον των τελευταίων χρόνων. Το ήμισυ του παγκόσμιου πλούτου βρίσκεται στα χέρια μιας ελίτ που θα μπορούσε να χωρέσει στο βαγόνι ενός τραίνου. Λέγεται μάλιστα ότι 8 άτομα συγκεντρώνουν τον πλούτο που έχει ο μισός πληθυσμός της γης. Το ένα τέταρτο του πληθυσμού της Ευρώπης βρίσκεται στα πρόθυρα της φτώχειας ενώ υπάρχουν στην ήπειρο 342 δισεκατομυριούχοι. Περαιτέρω ποια η τρέχουσα αλληλοσύνδεση των ηπείρων και των λαών; Επηρεάζουν διεθνώς:

- Οι εκάστοτε τιμές του πετρελαίου
- Το Brexit
- Ο αυξανόμενος οικονομικός ρόλος της Κίνας
- Η αυξανόμενη ανισότητα ανάμεσα στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες

(http://www.newsbomb.gr./oikonomia/news/story/719885/ufi-sto-xeirotero-smeio-tin-trietia-to-klima-stin-pagkosmia-oikonomia)

Κοινά, οικουμενικά τα προβλήματα λοιπόν, κοινή και η ανάγκη για σεβασμό στη σύγχρονη μέγιστη πρόκληση:

Η Ετερότητα βρίσκεται επί Ξυρού Ακμής

Ολοένα θα αυξάνεται και θα πρέπει σε κάποια – ίσως όχι πολλά χρόνια – να συνειδητοποιήσουμε τη συλλογική οικουμενική μοίρα που μας δένει όλους και θα πρέπει να μας προωθήσει στη συνεργασία και στην ομαδική αντιμετώπιση των προβλημάτων που μπορεί να τραυματίσουν ανεπανόρθωτα τον άνθρωπο και τον πλανήτη. Η δε εντόπια ετερότητα δια μέσω της διαπολιτισμικότητας μας οδηγεί στην οικουμενική ετερότητα λόγω κοινού κλήρου στα προβλήματα της γης πολλά από τα οποία που θίξαμε πιο πάνω βρίσκονται και στη δική μας πραγματικότητα. Από πού θα πρέπει να αντλήσουμε λοιπόν τη δύναμη και τα εφόδια για να αντιμετωπίσουμε αυτή την επικίνδυνη, άμεση στροφή στα παγκόσμια δεδομένα;

Ασφαλέστατη η απάντηση: Από τα ηθικά, πνευματικά επίπεδα στα οποία μπορεί να διακινηθεί ο άνθρωπος αντλώντας από τον ορθό Λόγο και την ορθή Διδασκαλία και ασκώντας συστηματική καλή θέληση. Εξελίξεις που παρουσιάζονται μέσα από πολλά κινήματα καλής θέλησης για την ανακούφιση πολλών προβλημάτων, όπως χαρακτηριστικά το πρόβλημα της μετανάστευσης και η καταστροφή που επιφέρει σε εκατομμύρια ξεριζωμένους ανθρώπους. Τα Ηνωμένα Έθνη και πολλά κράτη συνεργάζονται σε πολλούς τομείς. Από πού όμως πρέπει να αντλήσει ο σύγχρονος άνθρωπος ως άτομο, για να αντιμετωπίσει αυτή την τεράστια πολύμορφη πρόκληση/απειλή ενάντια στον πλανήτη;

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Χριστική παράδοση μας έχει δόσει τα λαμπρότερα φώτα για τη δύσκολη αυτή διαδρομή και την επίμαχο καμπή που αντιμετωπίζουμε στην εποχή μας που πρέπει να μας ωθήσει σε μια απογείωση της συνειδητοποιημένης ευθύνης μας. Αρκούν ίσως μόνο μερικές παραινέσεις που έδωσε στους μαθητές του και στον κόσμο ο Χριστός για να δέσουμε την απάντηση μας

«Ν' αγαπήσουμε τον πλησίον μας ως «Σ'Εαυτόν»

Ή

Να αγαπήσουμε αλλήλους καθώς ο Κύριος μας ηγάπησεν

Με τις εντολές αυτές ο Θεάνθρωπος μετατρέπει τον Ανθρωπο/Ατομο σε ‘Ανθρωπο/Πρόσωπο, μια εικόνα σύνθετη, κατ’ εικόνα του Θεού/Δημιουργού ο οποίος βρέχει και για τους δίκαιους και για τους άδικους, μεριμνά για τα πετεινά του ουρανού, καλωσορίζει τα παιδιά στη βασιλεία των ουρανών, συγχωρεί τις μοιχαλίδες και τους σταυρωτές του, ευλογεί και πολλαπλασιάζει τους άρτους για το πλήθος, θεραπεύει τυφλούς, λεπρούς, παραλυτικούς, χωρίς να εξετάζει ταυτότητα ή θρήσκευμα, κοινωνεί των αχράντων στις εκκλησίες του και τους «Νηστεύσαντες και τους μη Νηστεύσαντες». Και μέσα από όλες τις μορφές της ετερότητας φτειάχνει την καινούργια ανθρώπινη ταυτότητα που μπορεί να μας μεταφέρει από τον κήπο της Γεθσθημανή στην είσοδο των Ιεροσολύμων και πέραν τούτων στη βεβαίωση της ύπαρξης του προσώπου και μετά θάνατον, όπου οι τύποι των ήλων εξακολουθούν να υπάρχουν για κάθε άπιστο Θωμά.

Μέγα δίδαγμα ηθικό/πνευματικό αλλά και σύγχρονο, πραγματιστικό: Η ταυτότητα εμπεριέχει την ετερότητα ή και αντίστροφα, πέρα και έξω από θρησκείες και δογματισμούς.

Σ’ αυτά λοιπόν τα ηθικά και πνευματικά επίπεδα, όχι στα αποκλειστικά πλαίσια της θεολογίας ή του δογματισμού αλλά στα πλαίσια μιας ετερολογικής δημοκρατίας απαιτείται από μας να μεταφέρουμε τις καθημερινές μας πράξεις στις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές μας για να ξεπεράσουμε τα καίρια, καθοριστικά προβλήματα που απειλούν ολόκληρο τούτο τον πλανήτη της Γης. Γιατί η ετερότητα δεν είναι πια μια διαπροσωπική υπόθεση αλλλά ένα πανανθρώπινο κάλεσμα σε όσους πιστεύουν στον Άνθρωπο και στη θεία προέλευση και κληρονομιά του. Σήμερα η ιδέα για τον «Παγκόσμιο Πολίτη», όχι ως σύνθημα ούτε ως κίνημα, αλλά ως παγκόσμια ιδεολογία, αποτελεί βασικά επιταγή. Γιατί, ναι, σήμερα, η παγκόσμια κρίση που ολοένα αυξάνεται τοποθετεί την ετερότητα επί ξυρού ακμής .

Ίσως ακόμη προλαβαίνουμε.

ΠΗΓΕΣ

- Λιάμτσου, Ευθαλία «Η Ετερότητα στην Εκπαίδευση Κατά την Ορθόδοξη ΧριστιανικήΑγωγή». Μεταπτυχιακή Εργασία για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης in
- ikee.lib.auth.gr/record/112608/files/liamtsou.pdf
- Νικολάου Γιώργος, Επίκουρος Καθηγητης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων «Εκπαιδευτικές Πολιτικές διαχείρισης της Πολιτισμικής Ετερότητας στην Ελλάδα και την Ευρώπη
- Castells, Manuel (2004) : “The Power of Identity” U.K. Blackwell Publishing Ltd
- Ely & Thomas, 2001: 230 in web.mit.edu>cortiz>Diversity>Ely and Thomas 2001
- Harrison, Price, Bell, 1998 in https://www.jstor.org
- https://www.google.com.cy/search?q69i57.17619j0j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- http://www.newsbomb.gr/oikonomia/news/story/719885/ifo-sto-xeirotero-simeio-tin-trietia-to-klima-stin-pagkosmia-oikonomia
- http://www.elzoni.gr/html/ent/628/ent.1628.asp
- www.ikee.lib.auth.gr/record/112608/files/liamtsou/pdf
- www.aktines.blogspot.com.cy/2012/03/blog_post_01/html

Ελληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου

Πρακτικά Τριήμερου Συνεδρίου

13ης, 15ης, 16ης Ιουνίου 2023

«Λογοτεχνία και Διεπιστημονικότητα»

Λευκωσία 2024

8. «ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΕΝΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ»

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(ΕΠΟΚ: ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ, 2023)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μυθοπλαστικό, μυθιστορηματικό έργο της Τζόαν Κάθρην Ρόουλιγκ η οποία δοκιμαζόταν στη λογοτεχνία για πρώτη φορά στη ζωή της, από το 1997 μέχρι το 2007, αποτελείται από επτά ογκώδη μυθιστορήματα χιλιάδων συνολικά σελίδων, με τους πιο κάτω τίτλους:

- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΛΙΘΟΣ» 1997
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Η ΚΑΜΑΡΑ ΜΕ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ» - 1998
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΤΟΥ ΑΖΚΑΜΠΑΝ» 1999
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΕΛΛΟ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ» 2000
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΑ» 2003
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Ο ΗΜΙΑΙΜΟΣ ΠΡΙΓΚΗΨ» 2005
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΟΙ ΚΛΗΡΟΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ» 2007

Η υποδοχή του έργου στην παγκόσμια αγορά ήταν συγκλονιστική:

- Πουλήθηκαν πάνω από 600 εκατομμύρια αντίτυπα
- Μεταφράσθηκε σε 80 γλώσσες και το βιβλίο απέφερε 8 περίπου δις. Δολάρια
- Τα μυθιστορήματα έγιναν ταινίες, έλαμψαν στην τηλεόραση και η προβολή του έργου με διάφορους σύγχρονους επικοινωνιακούς τρόπους κάλυψε και καλύπτει μια παγκόσμια κλίμακα χωρών και πολιτισμών
- Σχηματίστηκαν ουρές για να αγοραστούν τα βιβλία
- Χιλιάδες οι επιστολές στη συγγραφέα
- Πολλά και σημαντικά τα βραβεία
- Πυκνές και ποικίλες οι δημοσιεύσεις στα διαδικτυακά μέσα

Ποιος όμως και τι είναι ο Χάρι Πότερ: Σύμφωνα με τη συγγραφέα:

- «Ο Χάρι Πότερ δεν έχει ιδέα από μαγεία και ζει με τους άθλιους θείους του, τους «Ντάρσλι» και τον απαίσιο γιο τους, τον Ντάντλι, που είναι «Μαγκλ» συνηθισμένοι δηλαδή άνθρωποι, όχι Μάγοι.

- Το δωμάτιο του είναι μια μικρή αποθήκη κάτω από τη σκάλα και δεν έχει κάνει ποτέ πάρτι για τα γενέθλια του εδώ και έντεκα χρόνια

- Μια μέρα, όμως, καταφτάνει ένα μυστηριώδες γράμμα με ταχυδρομική κουκουβάγια. Είναι μια πρόσκληση σ' ένα απίστευτο μέρος με το όνομα «Σχολή Χόγκουαρτς για Μαγείες και Ξόρκια». Εκεί θα κάνει πολύτιμους φίλους, θα συμμετάσχει σε αθλητικούς αγώνες με ιπτάμενα σκουπόξυλα, θα γνωρίσει και θα ασκήσει τη μαγεία, από τα μαθήματα μέχρι τα παιγνίδια και τα σχολικά γεύματα, και θα έρθει αντιμέτωπος με το πεπρωμένο του - αν βέβαια καταφέρει να επιβιώσει.

- Οι γονείς του ήταν και οι δύο καθαρόαιμοι Μάγοι τους οποίους σκότωσε ο Λόρδος Βολντεμορτ - ημίαιμη προσωποποίηση του «Κακού» - που κυνηγά επίμονα, για να εξοντώσει και τον ίδιο τον Χάρι Πότερ, ο οποίος έχει μέσα του ένα ψείγμα της ψυχής του Βόλντεμορτ. Απώτερος στόχος του: να κερδίσει την αιωνιότητα.»

Στην όλη φαντασιακή αυτή ιστορία, ο Χάρι Πότερ γνωρίζει και ζει στη Σχολή Χόγκουαρντς, απίθανες εμπειρίες με φίλους την οικογένεια των (Μάγων) Ουέσλι και τα παιδιά τους, όπως επίσης και με συμφοιτητές όμοιους του, αλλά και με πολύτιμους και στενούς φίλους όπως την Ερμιόνη και τον Ρον, και με μέντορα και απόλυτο προστάτη του, τον Ντάμπλντορ, ο οποίος διευθύνει τη μαγική σχολή.

Με μια αξεπέραστη λογοτεχνική αλχημεία η Ρόουλιγκ μετατρέπει τη μαγεία, από μια πρακτική που πολλοί σκεφτόμαστε - στα πλαίσια ίσως μιας αστικής φιλοσοφίας - σαν σκοτεινή και απειλητική, σε ένα σκηνικό φυσικής ύπαρξης και δράσης που αντιμετωπίζει και αντιπαρατίθεται με ένα σαγηνευτικό τρόπο στην πεζότητα των καθημερινών συνηθισμένων ανθρώπων που βρίσκονται έξω από τη ζωή της Μαγείας. Χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτό τους ήρωες της που ξέρουν το κατάλληλο ξόρκι, τον κατάλληλο λόγο και την κατάλληλη κίνηση για όλες τις προσδοκούμενες αλλά και απροσδόκητες στιγμές της ζωής τους, στα πλαίσια ων δικών τους κωδικών (ή και κωδίκων).

Έτσι ξετυλίγεται το νήμα μιας πρωτόγνωρης ιστορίας που ενθουσίασε εκατομμύρια και προβλημάτισε όμως και πολλούς κριτικούς. Θα δούμε και τις κατηγορίες αλλά και την υπεράσπιση τα πλαίσια της δικής μας σύντομης προσέγγισης και μέσα από την πολυσύνθετη διακειμενικότητα που χαρακτηρίζει τη γραφή της Ρόουλιγκ.

Διαλέξαμε τον όρο «Διακειμενικότητα» αντί τον κλασικό «Διαθεματικότητα» με πλήρη επίγνωση της χρήσης του όρου στα πλαίσια των Πολιτισμικών Σπουδών. Γιατί στη δημιουργική γραφή είναι το «Κείμενο» που χαρακτηρίζει το «Θέμα» και όχι αντίστροφα, κάτι που επιβεβαιώνεται και στον «Χάρι Πότερ». Ίσως γι' αυτό τον λόγο είδαμε και τη δύναμη που εξάσκησε πάνω στο αναγνωστικό κοινό αυτό το έργο. Γιατί στον «Θάνατο του Συγγραφέα» και ο Barthe εκθρονίζει τον συγγραφέα από το ρόλο του ως ρυθμιστικής αρχής του κειμένου και στη θέση του αναδεικνύει τη δύναμη της ίδιας της Γλώσσας. Ίσως γι' αυτό Λόγος και Πολιτισμός συναιρούν την επίδραση των κειμένων στα πλαίσια των Πολιτισμικών Σπουδών που έλαμψαν περίτρανα στην περίπτωση της δημοτικότητας και παγκοσμιότητας του Χάρι Πότερ. Τα βιβλία για τον Πότερ καλύπτουν τις ακόλουθες εκφράσεις της ζωής κι όχι μόνο:

- Την Ανθρώπινη Κοινωνία
- Την Ανθρώπινη και όχι μόνο Ψυχολογία
- Τον Αθλητισμό
- Την Πολιτική Εξουσία
- Την Εκπαίδευση
- Την Χριστιανική Θρησκεία
-

“Δεν έχει σημασία τι είσαι όταν γεννιέσαι, αλλά τι γίνεσαι, μεγαλώνοντας» - Άλμπους Ντάμπλοντρ

Ας δούμε λοιπόν πολύ συνοπτικά κάποια δείγματα κειμένων στους πιο πάνω τομείς:

«Σε προειδοποιώ» του είπε, φέρνοντας το χοντρό και κατακόκκινο πρόσωπο του πολύ κοντά στο δικό του. |Σε προειδοποιώ, λέω, πως, αν κάνεις τίποτα, έστω και το παραμικρό, θα μείνεις στην αποθήκη από τώρα ως τα Χριστούγεννα»

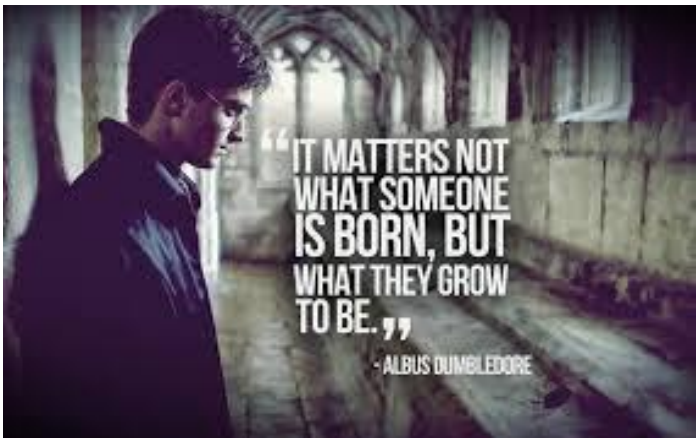

Σε αντιδιαστολή, πως εκφράζεται ο πρωταγωνιστής του έργου, σε στιγμές που πρέπει να δράσει άμεσα και δυναμικά απέναντι στο περιβάλλον του; Ξεστομίζοντας Λατινογενείς, Ελληνογενείς και άλλες «μαγικές» φράσεις με τις οποίες βάζει αμέσως τα πράγματα στη θέση τους:

- “**Expelliarmus**” λέει ο Πότερ και εκτινάσσει το ραβδί του αντιπάλου απ’ το χέρι του
- «**Incendio**” και προκαλεί φωτιά
- “**Reparo**” και επιδιορθώνει σπασμένα αντικείμενα

- «**Μαρμαρόσιους**» και πετρώνει το αντικείμενο
- «**Ύδωρ**» και σβήνει τη φωτιά

Η αντίδραση του θείου Βέρνον μπορεί βασικά να είναι πανομοιότυπα η ίδια και σήμερα και μπορεί να εκφράζει με τα ίδια ακόμη λόγια ένα θυμωμένο μεσήλικα που τον αναστατώνει ο ανεψιός του. Από την άλλη όμως μπορεί να μη χρησιμοποιούμε μαγικές λέξεις για να αμυνθούμε άμεσα ή να κατευνάσουμε το θυμό ή την πικρία και οργή μας στη συνηθισμένη κοινωνία αλλά κάποια «μεταφυσική» ενέργεια μέσα στην καθημερινή μας αστική ζωή δεν μπορεί και να αποκλείεται. Ή ίσως και να αποτελεί και μια πράξη διαδεδομένη σήμερα όπως είναι, για παράδειγμα, η χειρομαντεία, η προσωπική Αστρολογία, η τηλεπάθεια και άλλες μεταφυσικές ή μυστικιστικές αναζητήσεις. Γι' αυτό ίσως κα να κατανοούμε και να αποδεχόμαστε και τα δυο είδη του λόγου που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στο έργο της.

Η αναδρομή εξ' άλλου δεν περιορίζεται σε θέματα λόγου, δεν περιορίζεται στις μαγικές φράσεις που χρησιμοποιεί ο πρωταγωνιστής αλλά επεκτείνεται και σε άλλους ιστορικούς πολιτισμούς, ακόμη και σε ζώα της αρχαιότητας. Οι αναφορές στους Κενταύρους και στον Φοίνικα αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα.

Οι Κένταυροι, για παράδειγμα, είναι από τα πιο παράξενα τέρατα του μυθιστορήματος και ζουν στο απαγορευμένο δάσος κοντά στο Χόγκουαρτς και είναι, βέβαια άμεσοι απόγονοι των Κενταύρων της Ελληνικής μυθολογίας που ζούσαν στο Πήλιο. Ο δε Φοίνικας ήταν το πουλί που σύμφωνα με τους πρώτους Χριστιανούς συμβόλιζε το θάνατο και την ανάσταση του από την τέφρα του.

Πως κρίνεται η Εξουσία στον Πότερ;

Ο ίδιος ο Πότερ ρωτά, σε κάποιο στάδιο και επικρίνει το Υπουργείο Μαγείας για τη μη εξόντωση του Βόλντεμορτ, του Άρχοντα του Σκότους και πρέσβη του Κακού:

«Προσπάθησε ποτέ κανείς να σκοτώσει με σπαθί τον Βόλντεμορτ; Ίσως αξίζει να στείλει το Υπουργείο κάποιους να το κάνουν αντί να χάνουν το χρόνο τους κατάσχοντας αποφωτιστές ή κουκουλώνοντας αποδράσεις από το Ασκαμπάν. Αυτό κάνατε λοιπόν, κύριε Υπουργέ, κλεισμένος στο γραφείο σας; Άνθρωποι σκοτώνονται, παραλίγο να σκοτωθώ κι εγώ, ο Βόλντεμορτ με καταδίωξε σε τρεις κομητείες, σκότωσαν τον Τρελομάτη, αλλά το Υπουργείο δε βρήκε να πει ούτε μια λέξη για όλα αυτά. Και περιμένετε τώρα να συνεργαστούμε μαζί σας;»

Σήμερα, πόσο αλήθεια και ποιες είναι οι κυβερνήσεις που προσπαθούν να ανακόψουν τη σήψη, τη διαφθορά και το κακό:

Στην Εκπαίδευση η διακειμενικότητα με τους σύγχρονους διαλόγους αφθονεί αφού μάλιστα το έργο ουσιαστικά διαδραματίζεται στο Σχολείο της Μαγείας. Ο ίδιος ο Λόγος όμως μπορεί και να είναι απόλυτα καθημερινός στη δική μας σχετική επικοινωνία και θα μπορούσε να ισχύει απόλυτα στην εκπαιδευτική μας καθημερινότητα:

Λέει η καθηγήτρια Μακγκτόναγκαλ στο Νέβιλ Λονγκμπότομ:

«Εν τάξει η Βοτανολογία. Έχεις πάρει «Εύγε» και η καθηγήτρια Σπράουτ θα χαρεί να σε έχει ξανά στο μάθημα της. Εντάξει και με το μάθημα της «Άμυνας Εναντίον των Σκοτεινών Τεχνών», όπου πήρες «Υπεράνω Προσδοκιών». Το πρόβλημα είναι και οι «Μεταμορφώσεις». Λυπάμαι Λονγκμπότομ, αλλά δεν αρκεί το «Προάγεσαι» για να συνεχίσεις στις «ΕΔΕΜ». Δε θα τα βγάλεις πέρα με τις απαιτήσεις του μαθήματος.»

Τα πιο πάνω αποτελούν ίσως και μια απάντηση σε όσους είτε πιστεύουν ότι το βιβλίο δεν είναι κατάλληλο για τα παιδιά αλλά και ούτε προβάλλει σωστή καθοδήγηση τους όσον αφορά τις σχολικές τους επιδόσεις και το ενδιαφέρον τους για τα γράμματα.

Στα επτά αυτά μυθιστορήματα η επικοινωνία είναι πλούσια και ασταμάτητη.

- Τα ζώα μιλούν. Τα φίδια κλείνουν το μάτι συνεννοητικά στον Πότερ, που μιλά Ερπετικά. Τα σπιτικά ξωτικά - επικοινωνήσιμα μεν αλλά και απρόβλεπτα - πότε συνεργάζονται δωρεάν και πότε ζητούν αντιμισθία - κάτι που «Δεν Πρέπει» στον Κόσμο της Μαγείας.

- Τα Πιόνια στο Σκάκι κάνουν διάλογο. Το Σχολικό Κύπελλο επιλέγει από μόνο του τα ονόματα που θα συμμετάσχουν στους αγώνες «Κουίντιτς» - και επιλέγει τον Πότερ παρά το νεαρό της ηλικίας του.

- Στον δε έμπρακτο Αθλητισμό με τις πτήσεις πάνω στα Σκουπόξυλα, στο κυνηγητό της μπάλας, οι διάλογοι και η ψυχολογία δεν διαφέρουν πολύ από παρόμοιες σημερινές παραστάσεις στα γήπεδα:

«Χάρι, αν παρακολουθείς τον αγώνα σε αργή κίνηση θα χάσεις τις καλύτερες φάσεις» του φώναξε η Ερμιόνη. Χοροπηδούσε από τη χαρά της και κουνούσε τα χέρια καθώς ο Τρόι έκανε τον γύρο του Θριάμβου. Ο Χάρι κατέβασε γοργά τα παντοκιάλια και είδε τα Ξωτικά/Νάνους ψηλά στον αέρα, να σχηματίζουν ένα γιγάντιο λαμπερό Τριφύλλι» - γνωστό ως Σύμβολο της Νίκης.

Στην απέναντι πλευρά του γηπέδου, οι Βέλες (αντίπαλοι παίκτες προφανώς) παρακολουθούσαν βλοσυρά.

Το ίδιο το άθλημα «Κουίντιτς» εμπεριέχει ένα σημαντικό στοιχείο για την πορεία και κατάληξη της ιστορίας: Η χρυσή μπάλα η οποία αποτελεί τον στόχο στο όλο ανταγωνιστικό άθλημα πάνω στα μαγικά σκουπόξυλα που καταργούν το νόμο της βαρύτητας και αποτελούν ένα ασυνήθιστο μαγικό αγώνα στο εκπαιδευτήριο του Χόγκουαρντς, περιέχει την πέτρα της Ανάστασης. Αυτή την μπάλα κερδίζει ο Πότερ που είναι και ένας από τους τρεις κλήρους που του χαρίζουν τελικά τη νίκη πάνω στο Κακό (στον Βόλντεμορτ) και στο Θάνατο και τον ανασταίνουν φέροντας τον πίσω ξανά στη ζωή να συνεχίσει το έργο του για το Καλό των συνανθρώπων του. Ένας κλήρος μέσα από ένα σεμνό, ταπεινό και ασυνήθιστο άθλημα εξωτερικά, αλλά με κοσμογονική αξία και σημασία στην εσωτερική (μυθοπλαστική) του διάσταση.

Υπάρχουν στη μυθοπλασία της Ροόυλιγκ Καλικάντζαροι, Φαντάσματα, Λυκάνθρωποι, Βρυκόλακες, Τάγματα του Θανάτου για τον Άρχοντα του Σκότους, όπως είναι οι Θανατοφάγοι και Τάγματα για την υπεράσπιση των αθώων όπως είναι το «Τάγμα του Φοίνικα» - που ο Φοίνικας συμβολίζει εδώ τον θάνατο και την ανάσταση, παραπέμποντας διακειμενικά στο ιστορικό πτηνό που αναστήθηκε από την τέφρα του και σηματοδοτεί έτσι και το θάνατο και την ανάσταση του πρωταγωνιστή και πρωτο-ήρωα του Τάγματος του Φοίνικα.

Η Ρόουλιγκ χρησιμοποιεί τη μαγεία εντελώς εργαλειακά, κάτι που την κάνει μια ευχάριστη και διασκεδαστική πρακτική. Ή ακόμη και μια γενική πληροφοριακή απασχόληση για τους ίδιους τους μαθητές της Σχολής. Παράδειγμα η «Κιβωτός των Στοχασμών» που αποκαλύπτει ο Ντάμπλντορ στον Πότερ:

Μπαίνοντας μέσα επανακτάς ότι θέλεις από τις αρχές της παρουσίας μας στον πλανήτη, είτε αυτό αφορά άτομο ή άτομα είτε την όλη πορεία της ανθρώπινης φυλής και είτε πρόκειται για σκέψεις, μνήμες, αισθήματα, συναισθήματα, προθέσεις και γεγονότα, πράξεις, καλές η κακές.

Έτσι αναβλέπει και ο ήρωας μας τη δολοφονία των μάγων/γονιών του από τον Βόλντεμορτ και τη διαφυγή του ίδιου σαν βρέφους από τη μανία του σκοτεινού ημίαιμου διώκτη του. Την ίδια εμπειρία ζει όταν οδεύει προς το τέλος της ζωής του, λίγο πριν πεθάνει από το χέρι του μεγάλου εχθρού του για να αναστηθεί, νικητής πάνω στο Θάνατο και στο Κακό. Και τις δυο πιο πάνω αναφορές τις συναντούμε και στο σημερινό πολιτισμό μας, ως διακειμενικές σχέσεις μεταξύ του Λόγου στον «Χάρι Πότερ» και σχετικών πρακτικών στην εποχή μας με τις εξής παράλληλες αναφορές: ΤαΑιθερικά Αρχεία (The Akashic Records) που περιέχουν αποτυπωμένα ότι και η «Κιβωτός των Στοχασμών», του Ντάμπλντορ είναι όχι μόνο γνωστά στη Θεοσοφία και στην Ανθρωποσοφία σήμερα, αλλά υπάρχουν γι' αυτά ολόκληρες σχετικές σελίδες πληροφόρησης και πρακτικής ενημέρωσης στο Διαδίκτυο. Στις δε επιθανάτιες εμπειρίες για τις οποίες μιλούν όχι μόνο λογοτέχνες αλλά και ψυχολόγοι φαίνεται ότι το άτομο που πεθαίνει βλέπει συνοπτικά, λέγεται, τη ζωή του και τα κύρια γεγονότα της, στα τελευταία του λεπτά.

«Σιωπηλός καβάλησε το σκουπόξυλο του, κλότσησε δυνατά το χώμα κι άρχισε ν' ανεβαίνει ψηλά, όλο και πιο ψηλά, ενώ ο αέρας ανακάτωνε τα μαλλιά του κι ο μακρύς μανδύας του απλωνόταν πίσω του σαν ουρά…Μια άγρια χαρά πλημμύρισε την ψυχή του, όταν κατάλαβε πως είχε βρει κάτι το οποίο μπορούσε να κάνει καλά χωρίς κανείς να χρειάζεται να του το μάθει…Αυτό το πέταγμα ήταν εύκολο…ήταν υπέροχο!.....

Ο Χάρι πετούσε τώρα γρήγορα προς το έδαφος. Ξαφνικά, τον είδαν όλοι να φέρνει το χέρι του στο στόμα του. Προσγειώθηκε απότομα, σχεδόν με τα τέσσερα, έβηξε δυνατά και κάτι χρυσό λαμποκοπούσε μέσα στην παλάμη του.

«Έπιασα τη χρυσή!» φώναξε θριαμβευτικά, κουνώντας την πάνω απ' το κεφάλι του, και το ματς τελείωσε μέσα σε γενική σύγχυση.»

(«Ο Χάρι Πότερ και η Φιλοσοφική Λίθος», σελ. 170 και 218)

Ακόμη δε τόσο στην ατομική ψυχολογία και ψυχανάλυση όσο και στη γενική κλινική ψυχολογία, βρίσκουμε συστάσεις πολλών ψυχολόγων που μπορεί να μην έχουν υπόψη ή και να μη πιστεύουν στα «αιθερικά αρχεία» αλλά σίγουρα υπογραμμίζουν τη σημασία της λειτουργίας της Σκέψης στην όλη ψυχοσύσταση του ατόμου ανάλογα με την ικανότητα του να επηρεάζει και ανάλογα με το άτομο που την εκπορεύει αλλά και το άτομο ή τα άτομα στα οποία στοχεύει.

Η Ρόουλιγκ γνωρίζει τις κύριες σχολές της Ψυχολογίας που σημάδεψαν και καθόρισαν το σημερινό πολιτισμό μας. Τόσο η «Κιβωτός των Στοχασμών» όσο και τα Αιθερικά Αρχεία αποτελούν με διαφορετικούς τρόπους και ορολογία κομμάτι της ψυχολογικής πρότασης του Γιούνγκ, όσον αφορά πιο ειδικά το μέρος που αφορά το «ασυνείδητο» το οποίο και ενσωματώνουν επίσης, με διαφορετικές προσεγγίσεις στις δικές τους ψυχολογικές τους προτάσεις τόσο ο Φρόϋντ, όσο και ο Άντλερ.

Ο Γιούγκ ωστόσο γειτνιάζει περισσότερο με την εξέλιξη της μυθοπλασίας της Ρόουλιγκ:

Πιστεύει στη δεδομένη λειτουργία και του Ασυνείδητου ή της «ασυνειδήτου ψυχής» την οποία περιγράφει ως «πηγή γνώσεως» στην οποία έχουν προδιαμορφωθεί όλες οι λειτουργίες της συνειδητής ψυχής, προσθέτοντας ότι:

« Έχει προθέσεις, προαισθήματα, αισθήματα, σκέψεις και αντίληψη το ασυνείδητο, όπως και το συνειδητό…..Κλείνει μέσα του, τοποθετημένα κοντά – κοντά, τα πιο ανόμοια στοιχεία, διαθέτοντας, εκτός από μια ακαθόριστο μάζα αντιλήψεων εξιδανικευμένων και κάποιον ασύγκριτο σε αξία θησαυρό αλλεπαλλήλων ψυχικών στρωμάτων. Τα στρώματα αυτά δημιουργήθηκαν κατά την διάρκεια της ζωής των προγόνων, οι οποίοι συνέβαλαν με την απώτατη ύπαρξη τους στην κατά πολύ μεταγενέστερη διαφοροποίηση του είδους.

Με μια προσωποποίηση του ασυνειδήτου θα βλέπαμε τα εκπληκτικά χαρακτηριστικά ενός ομαδικού ανθρωπίνου όντος, που θα ζούσε πέρα και επάνω από την εξειδίκευση των φύλων, της νεότητας και των γηρατειών, της γεννήσεως και του θανάτου Κι' ολ' αυτά πλαισιωμένα από μια αθάνατη πείρα 1 – 2 εκατομμυρίων ετών.» (Δρ. ΑΧΕΛΕ (Ψυχανάλυση, σελ. 212-13)

Ένα σύστημα εμπειριών κατά τον Γιούγκ που μπορεί να βγαίνει στα όνειρα μας ή σε κρίσιμες στιγμές της νόησης μας.

Ή μήπως, ρωτούμε επί του παρόντος, στις απόλυτα δύσκολες στιγμές του πρωταγωνιστή Πότερ, βγαίνει και στην Κιβωτό των Στοχασμών που μας παραπέμπει επίσης στα Αιθερικά Αρχεία της φυλής;

Ο Άντλερ με την ατομική ψυχολογία του είναι παρών σε πολλούς από τους χαρακτήρες πιο ιδιαίτερα μάλιστα στους εκπροσώπους του «Κακού» που οι φορείς διαγράφονται ανάγλυφοι. Στον ίδιο, πρώτα απ' όλα τον «Άρχοντα του Κακού», τον Βόλντεμορτ, του οποίου το όνομα δεν πρέπει καν να προφέρεται αλλά και στις προεκτάσεις του - τα Τάγματα των Θανατοφάγων - που διακατέχονται από μίσος και εχθρότητα και δίψα για την θανάτωση όσων δεν ακολουθούν τον Βόλντεμορτ, στην ομάδα του Ντράκο Μαλφόυ και των οπαδών του και στην ομάδα των Σλίθεριν που ανταγωνίζονται και πολεμούν την ομάδα των Γκρήφιντορ οι οποίοι πιστεύουν και στηρίζουν τον Χάρι Πότερ.

Εδώ βλέπουμε στοιχεία της νεύρωσης τα οποία περιγράφει ο Άντλερ για τα προβληματικά άτομα στα οποία «ο φθόνος, η πλεονεξία, ο πόθος γι' ανωτερότητα είναι εκδηλώσεις των μαχητικών τάσεων.» Η απασχόληση εξάλλου με το αίμα και η αποστροφή και ταπεινωτική αντιμετώπιση των ημίαιμων - μη καθαρόαιμων μάγων - τόσο από τον Βόλντεμορτ, όσο και από τον Μαλφόυ παραπέμπουν στη Ναζιστική ιδεολογία που βλέπει επιθετικά όσους δεν ανήκουν στο δικό τους κίνημα και αναδεικνύει την δίψα τους για επιβολή της δικής τους (καθαρόαιμης) Ναζιστικής ανωτερότητας, όλα ψυχολογικά στοιχεία ίσως της ατομικής νεύρωσης. Η διακειμενικότητα με ψυχολογικές σχολές ή και ιστορικά πολιτικά κινήματα αποτελούν διαπλεκόμενες σχετικότητες στο πολυδιάστατο μυθιστορηματικό έργο του «Χάρι Πότερ» και είναι έξυπνα επεξεργασμένο μέρος της πλοκής και των χαρακτήρων στο όλο έργο.

Η θέση της μυθιστοριογραφίας της Ρόουλιγκ απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σε αυξανόμενο βαθμό σήμερα αποτελεί επίσης ένα άλλο κεφάλαιο συμβολής στις δυσάρεστες πραγματικότητες που ταλαιπωρούν τα κοινωνικά μας σύνολα.

Η ανισότητα, η προκατάληψη είτε για το χρώμα, είτε για τη γλώσσα, την καταγωγή, την κουλτούρα των ανθρώπων, η αποστροφή για σύνολα ανθρώπων με ιδιαιτερότητες και η έλλειψη συμπαράστασης στα σύνολα προσφύγων, μεταναστών, ή των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων, ο ρατσισμός που υπάρχει και συχνά εκδηλώνεται στις ανθρώπινες κοινωνίες μας είναι θέμα καταδίκης στα πλαίσια της φιλοσοφίας και της συμπεριφοράς της ομάδας του Χάρι Πότερ και των συνεργατών του.

Η πρόταση τους είναι η αγάπη, η συνεργασία, η ίση μεταχείριση των ανθρώπων, ανεξάρτητα από καταγωγή ή άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά για τα οποία δεν πρέπει να διώκονται ή να τιμωρούνται. Το κλίμα στη μυθιστοριογραφία είναι θεραπευτικό και διαγράφει μια κοινωνία με προηγμένους (μάγους) και συνηθισμένους ανθρώπους που πρέπει να μπορούν να συμβιώνουν χωρίς να θέλουν να ξεχωρίζουν, να υπερέχουν, να επιβάλλονται, να κυριαρχούν. Πάνω απ' όλα, θέλουν να επικοινωνούν.

Προτού όμως πάμε στα επιθανάτια στάδια του ίδιου του πρωταγωνιστή μας θα πρέπει να αναφερθούμε για λίγο στις συναρπαστικές μάχες που δίνονται ανάμεσα στον Βόλντεμορτ και δυο άλλους κύριους χαρακτήρες που έχουν σημαντική σχέση με τον Χάρι Πότερ.

Πολλοί οι φίλοι και οι παρόντες στη ζωή του. Ο Διευθυντής του Χόγκουαρντς και προστάτης του, ο Ντάμπλντορ, τον ενημερώνει για την καταγωγή, τη ζωή το έργο του και την καταδίωξη τους από τον Άρχοντα του Κακού και του παραδίδει τρία πολύτιμα αντικείμενα που θα του σταθούν στην τελική μάχη με τον σκοτεινό Άρχοντα:-

- Τον Μανδύα του πατέρα του που τον κάνει αόρατο
- Το Ραβδί της Κουφοξυλιάς με την αξεπέραστη του δύναμη
- Και την Πέτρα της Ανάστασης που βρίσκεται στη Χρυσή Μπάλα που κέρδισε στους αγώνες των Κουίντιτς με τα Σκουπόξυλα.

΄Όλα τα πιο πάνω αποτελούν και τους «Κλήρους του Θανάτου» που θα του δώσουν την τελική νίκη πάνω στο Κακό.

Μια άλλη σημαντική παρουσία είναι ο Σέβερους Σνέιπ, αντιφατικός καθηγητής των Σκοτεινών Τεχνών, ημίαιμος (Πρίγκηψ) που δρα ως διπλός πράκτορας ανάμεσα στον Πότερ και τον Βόλντεμορτ. Αγαπούσε από παιδί, ανεκπλήρωτα, τη μητέρα του Χάρι

και ζήλευε τον πατέρα του. Γι' αυτό υπηρετούσε και τον Ντάμπλντορ που προστάτευε τον Χάρι, αλλά συνεεργαζόταν και με τον Βολντεμορτ που σκότωσε τους γονείς του Χάρι για να ικανοποιεί και τις δυο πλευρές του εαυτού του, με τον δικό του σκοτεινό τρόπο.

Ο Σνέιπ λοιπόν στην τελευταία μοιραία συνάντηση των τριών - του Χάρι, του Ντάμπλντορ και του ίδιου, σκοτώνει τον Μέντορα του Πότερ, αλλά ακολουθεί ο Άρχοντας του Κακού ο οποίος σκοτώνει τον ίδιο τον Σνέιπ και διεξάγεται πια μια τελική μάχη σε μια ατμόσφαιρα αγωνίας και λογοτεχνικής μαεστρίας η μάχη ανάμεσα στον Βόλντεμορτ και τον Χάρι Πότερ.

Σύμφωνα με κάποιους αναλυτές το αφήγημα του Χάρι Πότερ:

Τέμνει και τις αλήθειες της Χριστιανικής Θρησκείας, την Αγάπη, την Χριστική Αυτοθυσία, με τον εθελούσιο θάνατο και την ανάσταση του Χριστού με την επικράτηση της Ζωής και του Καλού και του Αγαθού κι την παράλληλη καταστροφή του πεπατημένου πια Θανάτου και του Δαιμονικού Κακού. Παρά την αρνητική ωστόσο κριτική που ασκείται για την προκείμενη προσέγγιση, παραμένουν κάποιες συντεταγμένες δραματικής και ενδεικτικής σημασίας για το όλο έργο.

Στην τελική μάχη του Χάρι Πότερ με τον Βόλντεμορτ, τον Χάρι βοήθησαν όπως είδαμε οι τρεις «Κλήροι του Θανάτου»:

- Ο Μανδύας
- Η Πέτρα της Ανάστασης που του έδωσε ο Ντάμπλντορ και που τον έφερε πίσω στη ζωή μετά την εθελούσια παράδοση του στον θάνατο, για να εξοντώσει το «ψήγμα» της ψυχής του Βόλντεμορτ που είχε μέσα του.
- Και Το Ραβδί της Κουφοξυλιάς με το οποίο συνόδευσε την μοιραία, πιο καταστροφική κατάρα - «Αβάντα Κανταύρα» - που σκότωσε τον Βόλντεμορτ.

Έτσι ο Πότερ με ολόδικη του πια την ψυχή του, μετά την εξόντωση του Κακού και την εξόντωση του «ψήγματος» της ψυχής του Βόντελμορτ που είχε μέσα του, ήταν πανέτοιμος για την τελική μάχη με την προσωποποίηση του Κακού. Ο Βόλντεμορτ και ο Πότερ είχαν κοινή τη ζωή στη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή και στην κοινωνία που ζούσαν. Ο ένας εκπροσωπούσε την Αγάπη και το Καλό, ο άλλος το Μίσος και την Κακία που ο Πότερ εκαλείτο να εξαλείψει, ακόμη και από μέσα του – το ψείγμα του Βόλντεμορτ - και μετά, αφού πεθάνει από το χέρι του Σκοτεινού Άρχοντα, να αναστηθεί και να συνεχίσει το έργο του ανάμεσα στο κοινωνικό του σύνολο, ως «Πεμπτουσιαστής» - άτομο που κατανοούσε, ζούσε και προωθούσε την πεμπτουσία της Ζωής και των Ανθρώπων, ως το «Αγόρι που Επέζησε» κατά την συγγραφέα, με Προστάτη πάντοτε την Πατρική Φιγούρα του Ντάμπλντορ. Ακόμη δε ο Σνέιπ με την προδοσία του υπενθυμίζει την προδοσία του Χριστού από τον Ιούδα και την τελική εξόντωση του - στα Ευαγγέλια με αυτοχειρία.

Έτσι κάποια απ' αυτά τα στοιχεία μας υπομνήσκουν και παραπέμπουν με διακειμενικές παρομοιώσεις και παραλληλισμούς στο Μέγα Θείο Δράμα του Θεανθρώπου για το οποίο μπορεί και η θυσία του Πότερ να μην είναι παρά μια συμβολική, λογοτεχνική υπενθύμιση στα πλαίσια μιας καλά μελετημένης λογοτεχνικής ψυχαγωγίας για όλες τελικά τις ηλικίες.

Στις τελευταίες αυτές σελίδες η λογοτεχνική μαεστρία της Ρόουλιγκ συνεπαίρνει τον αναγνώστη με την εναλλαγή δράσης και σκέψης, πόνου και ελπίδας, βίας και αγάπης, ονείρου και πραγματικότητας. Δεν φτάνει μόνο τα ύψη του Λόγου, ανεβάζει επίσης τις

προσδοκίες αλλά και την ταύτιση του αναγνώστη σε επίπεδα αξιοζήλευτης αρμονίας με τους λογοτεχνικούς χειρισμούς της.

Στη δε μάχη του Πότερ με τον Βόντερμορτ, τον οποίο τελικά εξοντώνει ο πρωταγωνιστής, επιβάλλεται η ζει πάνω από τον Θάνατο και το Μίσος η Αγάπη και το Καλό πάνω από το Κακό. Μεταφέρουμε ένα μόνο σύντομο σχόλιο του Νταμπλντορ για τον Βόλντεμορτ, προτού τον σκοτώσει ο Σνέιπ:

«Για τα Σπιτικά Ξωτικά και τα Παιδικά Παραμύθια, για την Αγάπη, την Αφοσίωση και την Αθωότητα, ο Βόλντεμορτ δε σκαμπάζει και δεν καταλαβαίνει τίποτα. ΤΙΠΟΤΑ.

Το ότι όλα αυτά έχουν μια δύναμη ανώτερη από τη δική του, μια δύναμη που υπερβαίνει κάθε μαγεία, είναι μια αλήθεια που δεν έμαθε ποτέ του.»

Μήπως άραγε η σοφή αυτή μορφή να μιλά εδώ και για κάποια άλλη «Λευκή Μαγεία» που μεταφέρει τη Θεία Αγάπη» και τη «Θεία Θέληση» στις Ανθρώπινες ζωές;

Μήπως μιλά για τη δύναμη της Προσευχής στην Ανώτερη Δύναμη που διέπει τη ζωή μας;

“Μια χρυσοκόκκινη λάμψη ξεχύθηκε ξάφνου στο μαγικό ουρανό πάνω απ’ τα κεφάλια τους, καθώς η άκρη του εκτυφλωτικού ήλιου ξεπρόβαλλε πάνω από το περβάζι του πλησιέστερου παραθύρου. Το φως χτύπησε ταυτόχρονα και τα δύο πρόσωπα, έτσι που ο Βόντεμορτ έγινε ξαφνικά μια θολή φλεγόμενη σιλουέτα. Ο Χάρι άκουσε τη διαπεραστική φωνή να ουρλιάζει καθώς φώναζε κι αυτός, εναποθέτοντας τις ελπίδες του στον ουρανό, ενώ σημάδευε με το ραβδί του Ντράκο:“Αβάντα Κεντάβρα!»

«Αφοπλίσιους!» Ο κρότος ήχησε σαν κανονιά και οι χρυσαφένιες φλόγες που ξεπήδησαν ανάμεσα τους…σημάδεψαν το σημείο όπου συγκρούστηκαν τα ξόρκια τους. (ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ: ΟΙ ΚΛΗΡΟΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ, 2007, ΣΕΛ. 650)

Ίσως να είναι γι' αυτούς όλους τους πιο πάνω λόγους που τα μυθιστορήματα βρήκαν ανταπόκριση σε διαφορετικές ηλικίες. Λειτούργησε ουσιαστικά μια αλληλο-επικάλυψη των πολύ-πολιτισμικών και πολυγλωσσικών αναγνωστικών κοινών. Η συγγραφέας χρησιμοποίησε τον Λόγο ως Μέσο παραπομπής στην πραγματικότητα και ως Μέσο Επικοινωνίας που προσδιορίζει την πράξη και αναδεικνύει τη δύναμη των χαρακτήρων με την ικανότητα της συγγραφέως να τους ζωντανεύει και να τους φέρνει πιο κοντά στην ανθρώπινη ψυχοσύσταση. Δεν είναι παράξενο λοιπόν με όλη αυτή την λογοτεχνική αλχημεία με την οποία προίκισε η συγγραφέας το έργο της να το βλέπουμε με τόσες πολλές μορφές και από τόσες οπτικές γωνίες προβολής όλα αυτά τα χρόνια. Πρόκειται για έργο όχι μόνο πλούσιας διακειμενικότητας αλλά και διεπιστημονικότητας γιατί αγγίζει πλείστες όσες σφαίρες έκφρασης και δράσης στη ζωή και στον πολιτισμό εκατομμυρίων ανθρώπων.

Δεν θα ήμουν συνεπής αν δεν έκλεινα και με την διακειμενικότητα ανάμεσα στο υπό εξέταση έργο και στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας όταν λειτουργούν στις πιο εύφορες, ή τις πιο αληθινές στιγμές τους και διακρίνονται για τα εξής χαρακτηριστικά, θετικά χρησιμοποιούμενα:

- Γρήγορους ρυθμούς δράσης
- Πυκνή Εναλλαγή Εικόνας
- Πυκνά οργανωμένη Πλοκή
- Ανατροπές στην πλοκή, στη ψυχοσύνθεση και στις σχέσεις των χαρακτήρων
- Σασπένς
- Απροσδόκητες αποκαλύψεις προσώπων και γεγονότων
- Δυνατούς Χαρακτήρες/Πρότυπα/Σύμβολα
- Σάτιρα, Κριτική, Ψυχαγωγία

Πολλά από τα πιο πάνω τα βρίσκουμε στα επτά βιβλία της Ρόουλιγκ για τον Χάρι Πότερ, μ' ένα σοφά επεξεργασμένο τρόπο που αναδεικνύει τη λογοτεχνία σε μια εποχή που κυριαρχούν τα οπτικοακουστικά Μέσα.

Ο γνωστός θεωρητικός των ΜΜΕ Denis MacQuail στη θεωρία του για τη Λύτρωση ή εγώ θα έλεγα τον «εξαγνισμό» τουλάχιστο του Λαϊκισμού («The Redemption of Pop Culture) ένα λαϊκισμό που είναι διάσπαρτος στα πιο δημοφιλή μας Μέσα, αγγίζει μιαν αλήθεια τόσο δυναμική, όσο και παρήγορη για την κατάντια πολλές φορές των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Η θεωρία προτείνει τα εξής:

- Πολλά λογοτεχνικά έργα μεταφερμένα στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση εξαγνίζουν (ή «λυτρώνουν» κατά τον συγγραφέα) την σαρωτική επιμόλυνση της λαϊκής κουλτούρας που καταρρακώνει αντί να ομορφαίνει την οπτική μας ψυχαγωγία.

Ανάμεσα σ' αυτά τα εξαγνιστικά (λυτρωτικά) έργα θα μπορούσαμε να κατατάξουμε και τα μυθιστορήματα και την λογοτεχνική μυθοπλασία με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του Χάρι Πότερ που έχουν - όλα μαζί - δημιουργήσει ένα από τα πιο διάσημα λογοτεχνικά έργα, ίσως και το πιο πετυχημένο μυθιστόρημα της νέας χιλιετίας μέχρι σήμερα.

Μια έστω σύντομη καταγραφή της διακειμενικότητας που μπορούμε να επισημάνουμε ανάμεσα στο λογοτεχνικό έργο και στους καταναλωτές της κινηματογραφικής και μετέπειτα της τηλεοπτικής παραγωγής των μυθιστορημάτων είναι πιστεύω απαραίτητη στα πλαίσια της παρούσας μας προσέγγισης. Και επειδή η σύγκριση των κειμένων στον λογοτεχνικό Πότερ και στην κινηματογραφική ή τηλεοπτική του απόδοση, θα πρέπει αναγκαστικά να χρησιμοποιήσει μιαν ανάμεικτη προσέγγιση παρομοιώσεων, συγκλίσεων και παραλληλισμών αλλά και διαφορών εικόνας και λόγου, ή ακόμη και αντι-διαστολών, πράγμα δύσκολο, αν όχι αδύνατο, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα οπτικο-ακουστικά μέσα διέπονται από τους δικούς τους κανόνες και κωδικούς έκφρασης και στοχευμένης επικοινωνιακής λειτουργίας, θεωρούμε καλύτερο να χρησιμοποιήσουμε τον ίδιο τον Λόγο και πάλιν, για να δούμε, έστω και αντιπροσωπευτικά μια προσέγγιση στις οπτικο-ακουστικές αποδόσεις του μυθιστορήματος γιατί η λεπτομερής σύγκριση των λογοτεχνικών κειμένων με την κειμενική και οπτικο-ακουστική απόδοση τους , αποτελεί οπωσδήποτε ένα ιδιαίτερο και ξέχωρο τομέα έρευνας, αποτίμησης και προβληματισμού.

Ο «Economist», το 2009, έγραφε τα εξής μεταξύ άλλων για τις κινηματογραφικές μεταφορές των μυθιστορημάτων του Χάρι Πότερ, επισημαίνοντας και την επίδραση της ίδιας της λογοτεχνικής προσέγγισης της Ρόουλιγκ σε μεταγενέστερα μυθιστορήματα που έγιναν κινηματογραφικές ταινίες:

«Οι ταινίες του *Χάρι Πότερ* και η επιτυχία τους θεωρήθηκαν αναδρομικά ότι είχαν σημαντικό αντίκτυπο στη βιομηχανία του κινηματογράφου. Αναφέρεται ότι βοήθησαν στον επαναπροσδιορισμό του Hollywood blockbuster τον 21ο αιώνα, ξεκινώντας μια στροφή προς τα καθιερωμένα franchise των μέσων μαζικής ενημέρωσης που αποτελούν τη βάση επιτυχημένων ταινιών.» (https://el.wikipedia.org/wiki)

ΠΗΓΕΣ

Τζ.Κ.Ρόουλιγκ

- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΛΙΘΟΣ» - 1997
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Η ΚΑΜΑΡΑ ΜΕ ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ» - 1998
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΤΟΥ ΑΖΚΑΜΠΑΝ» - 1999
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΕΛΛΟ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ» - 2000
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΑ» - 2003
- «Ο ΧΑΡΙ ΠΟΤΕΡ ΚΑΙ ΟΙ ΚΛΗΡΟΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ» - 2007
- (Εκδόσεις Ψυχογιός)
- Δρ. ΑΧΕΛΕ «Ψυχανάλυση». Εκδότης: «Βιβλιοθήκη για Όλους»

Διαδίκτυο

- https://en.wikipedia.org/wiki/Harry_Potter#Style_and_allusions
- https://www.google.com/search?gs_ssp=eJzj4tTP1Tcwt0hLKzdg9OLJSCwqqlQoyC8pSS0CAF_WCCw&q=harry+potter&oq=&aqs=chrome.2.35i39i362l2j46i39i362j35i39i362l5.3422213j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- https://www.google.com/search?q=harry+meaning&oq=&aqs=chrome.5.46i39i362j35i39i36
- https://harrypotter.fandom.com/wiki/Gellert_Grindelwald
- wiki.net/2010/12/11/literature-commentary-harry-potter-series/

- https://www.google.com/search?q=harry+potter+literary+commentary&oq=&aqs=chrome.2.35i39i362j46i39i362j35i39i362l6.6064460j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8https://en.wikipedia.org/wiki/Harry_Potter#Style_and_allusions
- www.google.com/search?q=harry+meaning&oq=&aqs=chrome.5.46i39i362j35i39i36
- https://harrypotter.fandom.com/wiki/Gellert_Grindelwald
- wiki.net/2010/12/11/literature-commentary-harry-potter-series/
- https://www.google.com/search?q=harry+potter+literary+commentary&oq&aqs=chrome.2.35i39i362j46i39i362j35i39i362l6.6064460j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- https://el.wikipedia.org/wikipedia

Ελληνικός Πνευματικός Όμιλος Κύπρου

Πρακτικά Διήμερου Συνεδρίου 14ης και 15ης Μαΐου

«Η Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Ποίηση»

Λευκωσία 2024

9.Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ 1974:

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Δρ. ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ

(ΕΠΟΚ: ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ, 2024)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη δεν εξετάζει ως «γενιά ποιητική» την Ποίηση της Εισβολής μετά από τη «Γενιά του ‘60». Καταπιάνεται αποκλειστικά με την πλούσια ποίηση η οποία γράφτηκε τα πρώτα χρόνια γύρω από τα γεγονότα της κτηνώδους Τουρκικής Εισβολής, το 1974, στα πλαίσια των απτών Ιστορικών αποτελεσμάτων αυτής της βάρβαρης σύλησης της ανθρώπινης ελευθερίας, σε διάλογο με το μέγεθος της Τραγωδίας για τον κόσμο και τον τόπο της Κύπρου.

Ο διάλογος Τραγωδίας και Ιστορίας υπήρξε σημαντικός και δυναμικός στην ιστορία της ΚυπριακΉς ποιητικής Τέχνης σ’ αυτό το στάδιο και απέδωσε μέσα από το σύνολο της «Ποίησης της Εισβολής» μια παρακαταθήκη άξια ανάλυσης σε σχέση με το Χρόνο και τα γεγονότα που ακολούθησαν.

Η δύναμη, ο θυμός και η ποιητική αντίδραση στα τραγικά (ιστορικά τεκμηριωμένα) αποτελέσματα της Εισβολής ήταν ιδιαίτερα δυναμική και κράτησε με παραλλαγές μέχρι το τέλος περίπου του εικοστού αιώνα. Γι αυτό είναι ενδιαφέρον να δούμε πως άλλαξε η Ιστορία σ’ αυτά τα χρόνια και πως ακολούθησε ή και πως εσυμβάδισε με τις δικές της αλλαγές η Κυπριακή ποίηση. Μια μελέτη που αποτελεί δείγμα αδιαμφισβήτητο ότι η Αλήθεια δεν βρίσκεται μόνο στην Ιστορία αλλά και στην Τέχνη - την Ποίηση με την πληθωρική, δυναμική της κατάθεση.

Η επιλογή των ποιητών δεν έγινε με βάση την αναγνωσιμότητα τους, που δεν μας είναι γνωστή, αλλά με βάση τα περιεχόμενα των έργων τους, χωρίς φυσικά να αγνοηθούν τα ονόματα εκείνα που ξεχώρισαν και ίσως να ήταν και καθοριστικά όσον αφορά την επίδραση τους πάνω στην ιστορία του Ελληνοκυπριακού ποιητικού λόγου.

Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ 1974:

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία της Τέχνης αποτελεί ένα θέμα πολυπαραμετρικό, ζωντανό και εξελισσόμενο γιατί συνδέεται άμεσα με όλες τις διαφορετικές όψεις και φάσεις της ανθρώπινης ζωής και της ανάπτυξης του κοινωνικού πολιτισμού.

Ο Thomas Kuhn προτείνει τρία βασικά παραδείγματα για την ιστορία της Τέχνης:

Το Ιστορικιστικό

Το Εξηγητικό

Και το Ερμηνευτικό

Στην παρούσα μελέτη λόγω της σφοδρότητας και της ουσίας των ιστορικών γεγονότων, αλλά και της πενηντάχρονης διάρκειας που καλύπτει το θέμα μας, θα πρέπει δεοντολογικά να αναφερθούμε ευθυγραμμικά σχεδόν στη σχέση και στη διαπλοκή και των τριών πιο πάνω παραδειγμάτων για την πορεία της ποίησης του ’74.

Ας δούμε πρώτα λοιπόν τα ιστορικά αποτελέσματα της Τουρκικής Εισβολής, το 1974.

4,000 Ελληνοκύπριοι νεκροί

1619 Αγνοούμενοι

Χιλιάδες Αιχμάλωτοι στις Τουρκικές φυλακές

200,000 Έλληνες πρόσφυγες

45,000 Τουρκοκύπριοι μετακινήθηκαν από τα σπίτια τους, στα σπίτια των Ελληνοκυπρίων που προσφυγοποιήθηκαν.

Λίγο μετά την Εισβολή ο Πέτρος Στυλιανού, εκδότης του «Κυπριακού Λόγου» εκδίδει τη «Μαύρη Βίβλο» στην οποία καταγράφει όσα εγκλήματα περιήλθαν στη γνώση του, καταγραφή τεράστιας ιστορικής σημασίας. Για τη «Μαύρη Βίβλο» δε γράφει η Νάγια Ρούσου στον «Κυπριακό Λόγο, Έτος 7ον Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος, Αρ. 41-42»:

«Τώρα καταγράφει η ιστορία. Τώρα θα λέει κάποια φωνή μακρινή ύστερα από 50, ύστερα από 100 χρόνια: Θα σας πω για μιαν επιδρομή, για μια σφαγή. Τώρα θα σας πω για τα γυναικόπαιδα που τα σκοτώναν πλάϊ στις γλάστρες με τον βασιλικό, για τις κοπέλες που ατιμάζανε κάτω από τους πλατάνους του χωριάτικου πανηγυριού και για τους αστροναύτες που δίναν τα χέρια αδερφωμένα, στο άπειρο. Τώρα θα σας πω για ένα βρέφος που έψαχνε για γάλα πάνω στο ματωμένο κορμί της μάνας του και για μια στάμνα νερό που έσπασε στη Βόρεια Κύπρο πριν δροσίσει τα χείλη των νεκρών μας.»

Γράφει δε ο Πέτρος Στυλιανού στη «Μαύρη Βίβλο» (1976):

Η οικογένεια Μελή Αντώνη Μέτσιου δολοφονείται εν ψυχρώ.

(Κατάθεσις Θωμά Λευτέρη):

Κατακρεουργηθέντες με Μαχαίρια:

Μαρία Στυλλή, 50 ετών

Ρωτοκλής Γιαννακού Κκόλιαρου, 90 ετών

(Κατάθεσις Κωστή Νεοφύτου Αυγουστή)

«Αυτόπτης μάρτυς από την Λάπηθον καταθέτει διά φόνους εν ψυχρώ εις την κοινότητα»

(Κατάθεσις Νικολάου Αδάμου):

«Ο Εγκλωβισμένος στη Λάπηθο Ν. Αδάμου καταθέτει για την ταφή 23 εκτελεσθέντων από τους εισβολείς ομοχωρίων του.»

(σελ. 9, 11,13)

Η ιστορία μίλησε. Πρώτα με μοναδικούς στατιστικούς αριθμούς, μετά με ζωντανές μαρτυρίες.

Οι μεταγενέστερες περιγραφές μεταδίδουν τον παλμό της καταστροφής, της ισοπέδωσης:

«Αλλοτρίωση! Χάνει ο άνθρωπος τον τόπο που γεννήθηκε κι' έζησε' κόβεται η ίδια η ζωή του, οι ρίζες του. Ο τόπος που έζησαν και δημιούργησαν οι πατέρες και οι παππούδες δίνει την αίσθηση της συνέχειας στον ίδιο τον χώρο… Ένα ολόκληρο σύστημα αξιών κι εθίμων που λειτουργούσε γκρεμίζεται. Χώροι λατρείας ιεροί για χιλιάδες χρόνια βεβηλώνονται, λεηλατούνται, καταστρέφονται συστηματικά..Ανεπανόρθωτη η καταστροφή και στον παραδοσιακό τρόπο ζωής, την προφορική παράδοση, τα μνημεία. Η κοινωνία μέσα στους κόλπους της οποίας αναπτύχτηκαν και διαφυλάχτηκαν διαλύθηκε.»

(«Η Κατεχόμενη γη μας» - 1991, Υπουργείο Παιδείας-Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης-Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, σελ.165):

Η ιστορία όμως μιλά όχι μόνο «ιστορικιστικά» αλλά και «εξηγηματικά», ή «ερμηνευτικά» μέσα από τους ανθρώπους που χάσαν τον τόπο τους, δημιουργούς επώνυμους που ο Λόγος τους στηλίτευε την Εισβολή και την κατάλυση της ανθρωπιάς και του πολιτισμού.

Κατάθεση Μιχαήλ Κκάσιαλου:

«Ήμουν κάτοικος Άσσιας, μαζί με τη γυναίκα μου Ειρήνη. Στις 14 Αυγούστου 1974 όταν τα τουρκικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Άσσια, εγώ με τη γυναίκα μου δε φύγαμε από το χωριό και μείναμε στην Άσσια. Μέχρι τις 16.8.74 δεν μας πείραξαν οι Τούρκοι, οπότε την ημέρα αυτή ήρθαν Τούρκοι και μας απείλησαν. Δεν μας πείραξαν όμως κι έφυγαν.

Μετά, κατά το απόγευμα, επέρασε ακόμα μια περίπολος, ήρθαν στο σπίτι μας και με απείλησαν να με σκοτώσουν. Εγώ είχα μερικά χρήματα, που έκτιζα μιαν εκκλησία στο χωριό και τους τα έδωσα. Αυτοί ζητούσαν επιμόνως και άλλα χρήματα. Επειδή δεν είχα να τους δώσω, με απειλές ένας με κτύπησε με τον υποκόπανο του όπλου του στον ώμο και στα πόδια και μου έσπασαν τα πόδια. Έμεινα αβοήθητος μέσα στο χωριό μέχρι τις 18.8.74 που μας έφεραν μέχρι την Πύλα και μας απέλυσαν. Τώρα βρίσκομαι στο γηροκομείο του Αγίου Παύλου, Όπου μου περιποιούνται τα τραύματα».

(«Η Κατεχόμενη γη μας» - όπως πιο πάνω, σελ.165)

Το ίδιο «εξηγηματική» είναι και η καταξιωμένη λογοτέχνιδα Ρήνα Κατσελλή, στη νουβέλλα της «Η Γαλάζια Φάλαινα».

«Μπορούσα να πεινώ στον τόπο μου, στην Κερύνεια, και τίποτε να μη μου λείπει. Τώρα που έχω μια μπουκιά ψωμί…δεν έχω τίποτε. Είμαι ένας ξεσπιτωμένος πρόσφυγας, αδικοδιωγμένος από τον τόπο μου κι' έτσι θα μείνω, έστω και αν αξιωθώ μελλοντικά να κάμω πολύ περισσότερα από ότι είχα πριν. Πλούσιος θα ξαναγίνω μόνο σαν μου δώσουν πίσω τα ανθρώπινα δικαιώματά μου: τον τόπο μου και τους απαραίτητους όρους για να μπορώ να ζήσω σ' αυτόν ελεύθερος με αξιοπρέπεια, ασφάλεια και ειρήνη. Αλλοίμονο όμως, ξέρω πως τούτα τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα, που είχα τόσες χιλιετηρίδες προηγουμένως, πέφτουν πάρα πολλά για τον αιώνα μας».

(όπως πιο πάνω, σελ. 53)

Η εικόνα και ο χαρακτήρας του νησιού, η ίδια η γεωγραφική δομή της Κύπρου αλλοιώθηκε, όπως κατανομάζει και καταγράφει ο Γιώργος Καρούζης.

Και οι αλλαγές αυτές κάλυψαν ένα μεγάλο κατάλογο της γεωπολιτικής, της ιστορικής ταυτότητας του τόπου, με αλλοίωση που επηρέασε τα ακόλουθα:

- Έκταση της Κύπρου
- Μικροφυσιογραφικές Περιφέρειες
- Χλωρίδα
- Πανίδα
- Υδάτινοι Πόροι
- Εδάφη
- Πληθυσμός
- Πρόσφυγες
- Αστικοί και Αγροτικοί Οικισμοί
- Η Χρήση Γης
- Αλιεία
- Διακατοχή Γης
- Ορυκτός Πλούτος
- Λιμάνια
- Βιομηχανία
- Τουρισμός
- Συγκοινωνίες
- Αρχαιότητες
- Εκπαίδευση

(Γιώργου Καρούζη, «Η Τουρκικη Εισβολή και η Αντιμετώπιση της», σελ.162-168, 1976).

Η μεταμόρφωση του τόπου ήταν συντριπτική. Μέσα σ' αυτό τον όλεθρο που ενέκυψε σ' ένα μικρό, απομονωμένο νησί στα νερά της Μεσογείου, ήταν φυσικό η απώλεια ν' αγγίξει βαθειά όχι μόνο τους ανθρώπους που επηρεάστηκαν οικονομικά και χάσανε σπίτια και γή και βιός, αλλά και όλο τον ευαίσθητο κόσμο που έζησε τα γεγονότα και ένοιωθε γύρω του να καταρρέουν δομές και πορείες.

Κι' ο Θεοδόσης Πιερίδης, ερμηνεύει μέσα από τους στίχους του, τις αναλλοίωτες θέσεις των κατοίκων του τόπου:

«Ήρθαν και φύγαν, μα εμείς εμείναμε

Εμείς ο πληβείος αφέντης του τόπου,

Εμείς που θα μείνουμε - κι ας έρχονται, ας φεύγουνε, ας ορμούνε, ας παφλάζουν, ας σβήνουνε,

Ένα - ένα τα κύματα της ιστορίας». - Όπως πιο πάνω, σελ. 147 («Ποιητικά Άπαντα»,)

Ο πληθυσμός, κλονισμένος από την τραγωδία αγωνιζόταν τις επόμενες δυο-τρεις δεκαετίες να συνέλθει, να φύγει από τα αντίσκηνα των πρώτων καταυλισμών, να βρει τους ανθρώπους του που χάθηκαν, να ορθοποδήσει και να συνεχίσει όπως μπορούσε με ανοικτό το τεράστιο αυτό εθνικό τραύμα στη χαλασμέη του ζωή. Η αντανάκλαση του χαλασμού δημιούργησε απανωτές αντιδράσεις όχι μόνο από τον κόσμο της Κύπρου αλλά και από ευαίσθητους δημιουργούς του Ελλαδικού χώρου. Μια πρώτη αντίδραση από το γνωστό Έλληνα λογοτέχνη Νίκο Δήμου κατέγραψε και ένα σύνθημα που έγινε αντίσταση τα επόμενα λίγα χρόνια στον τόπο:

«Δεν Ξεχνώ»

«Πολλά λιμάνια μοιάζουν αγκαλιές μα της Κερύνειας πάνω απ' όλα. Η πιο κλειστή, η πιο ζεστή, η πιο γλυκιά αγκαλιά. Το μικρό λιμάνι της Κερύνειας. Δε θα το ξεχάσω ποτέ (….)

Λίγα πράγματα στη ζωή μου έχουν λείψει όσο αυτή η μικρή πολιτεία Αισθάνομαι εξόριστος όταν τη σκέπτομαι. Εξόριστος από μια πατρίδα, που ο ίδιος διάλεξα. Το μόνο που μπόρεσα να κάνω όταν έμαθα την καταστροφή, ήταν να γράψω δυο λέξεις: «δεν ξεχνώ», και να τις στείλω σ' όλο τον κόσμο. Γιατί αν σε ξεχάσω Κερύνεια, αν σε ξεχάσω Κύπρος, θα λιγοστέψω σαν Έλληνας, θα φτωχύνω σαν άνθρωπος, θα μικρύνω, θα μαραθώ.» (Νίκος Δήμου, 'Μικρά βήματα' στην «Κατεχόμενη Γη Μας», 1991: 53)

Πως αντέδρασε η Ποίηση:

Οι ποιητές αναζήτησαν ένα κοινό κώδικα, μια συλλογική κατάθεση που να καταγράφει τη σύληση του πολιτισμού και την καταπάτηση της δικαιοσύνης.

Ένα κώδικα οδύνης και αντίστασης.

Μόντης, Κράλης, Πλησής, Μηχανικός, Κλείτος Ιωαννίδης, Χαραλαμπίδης, Λιασίδης, σφραγίζουν την πορεία της ιστορίας με την προσωπική τους ποιητική κατάθεση για το Θάνατο, τους Πρόσφυγες, τους Αγνοούμενους, τους χαμένους τόπους, τις τραυματισμένες ταυτότητες, τις χαλασμένες εστίες. Μαζί τους ένας εντυπωσιακός αριθμός ποιητών. Μια κατάθεση που γίνεται ένα καθολικό, συνθηματικό σχεδόν χρονικό που μαρτυρεί, εκθέτει, αφυπνίζει, κατηγορεί, επιμένει.

Η πικρία σκύβει πρώτα γυμνή μπροστά στο θάνατο. Η ευαισθησία μπροστά στην απώλεια της ζωής περνά στην αθανασία των στίχων του Μάνου Κράλη σ'ένα πίνακα τραγικής καταγραφής, τραγικής μνήμης και μιας αισθητικής που διασχίζει το χρόνο και ζωντανεύει τις πληγές που δέχτηκε το άτομο, η οικογένεια, ο λαός, το έθνος:

«Εδώ σταμάτησε ο καιρός

Με την κλεψύδρα του καλοκαιριού θρυμματισμένη

Ανάμεσα στα σπασμένα μάρμαρα και τα παλιά πιθάρια.

Ένα φεγγάρι ασάλευτο άραξε μες την άμμο.

Πρόσωπα τυλιγμένα σε πανί

Κέρινα ομοιώματα νεκρών μπροστά σε εικονοστάσι

Ένα ποτάμι μάτια λυπημένα

Πλησιάζουν κι' απομακρύνονται, πλησιάζουν και χάνονται

ανάμεσα στα σπασμένα μάρμαρα και τα εντάφια πιθάρια.

Πιθάρια δίχως λάδι και κρασί, με την ηχώ των πεθαμένων…..

(«Κυπριακός Λόγος, Έτος 7ον Ιανουάριος-Φεβρουάριος, 1975 αρ. 37, σελ. 64))

Δυναμική παράλληλα, η πρώτη Αντίσταση τους πρώτους μήνες μετά την εισβολή.

Ο Παύλος Λιασίδης, πρόσφυγας στη Λάρνακα ξεσπά με τη μεγάλη πρόσκληση:

«Δώστε μας όπλα ούλλους να βκούμεν στα βουνά

Τζ' αι γέρους τζ'αι σκαπούλλους

Τζ'η η γη, ποτουντουνά!"

(«Η Σταυρωμένη Τζύπρος Μας», 1976, σελ.61)

Κι' αλλου πάλιν βάζει φρένο στην ολιγοπιστία προσβλέποντας στη νομοτέλεια της δικαιοσύνης:

«Να μεν πιστεύκετε πολλούς που σαν λαλούσιν

Πως την Τουρτζι'ιάν κανέναν κράτος εν την δέρνει,

Γιατ' ο σ'ειμώνας ο σκλερός έχουν να πούσιν

Τζ'αι καλοτζ'αίριν καψερόν πάντα 'ν' που φέρνει!....

(Όπως πιο πάνω, σελ. 13)

Ο Σταύρος Σκούρτης, τον Αύγουστο του '74:

«Τ' Άρματα, Τ Άρματα, γλήγορ' αρπάξτε

Γονιό να σώσουμε και αδερφή

Οχτρούς χτυπάτε, ως τα χαράματα.

Πέρασ' η Νύχτα, νάτη Αυγή»

(«Κυπριακός Λόγος», Έτος 7ον, αρ. 39, σελ. 230)

Ο Κυριάκος Πλησής, ανασύρει το όπλο της οδύνης, εμποτισμένο όμως με την παράδοση και την πίστη στη φυλή:

«Ευκλείδης, Ευαγόρας, Εύανδρος

Νέφος μαρτύρων, ομολογητών, οσίων.

Θεόδωρος, Θεοδόσιος, Θεόκλητος.

Αυτό το πουλί

Χιλιόχρονο, αθάνατο στόμα της αλήθειας,

Κελαηδάει.

Κι'αν λειώνει η πέτρα δεν καταλύεται

Ρίζες βαθείες έως Άδου.

Πάντα θα βρίσκει το πουλί μονή

Κι' η μνήμη ανάπαψη»

(Νάγιας Ρούσου «Η Αντίσταση στην Κυπριακή Ποίηση μετά την Εισβολή», στην εφημ. «Κύπρος», 26.7.76)

Ευθύς, καίριος, ο Άνθος Λυκαύγης, πλάι στις αιμάσσουσες πληγές:

"Μαχαίρι γίνηκε η στιγμή

Και το νησί ένα δάκρυ

Στον βράχο πάνω σφράγισε

Το κύμα μια πληγή

Να περισσεύη το κακό

Στου κόσμου εδώ την άκρη

Και το τραγούδι ατέλειωτο

Στα δόντια του κραυγή».

(Όπως πιο πάνω)

Οι ποιητές δεν είναι δυνατό να σιωπήσουν. Ζώνονται την πικρία, τον σπαραγμό, +βιώνουν το γκρέμισμα της ζωής και το μοίρασμα της ταυτότητας των εκτοπισμένων προσφύγων και χαράσουν την ιστορία στα επόμενα λίγα χρόνια με την αγωνία που δέρνει ολόκληρο ένα λαό που έχει χάσει τη γη του, τους ανθρώπους του που άλλοι διέφυγαν, άλλοι σκοτώθηκαν, και άλλοι αγνοούνται:

Ο Μιχάλης Πασιαρδής:

«Αγνοούμενος»

«Τα όνειρα μένουν όνειρα

Μα εσύ όχι

Η γωνιά ακόμη είναι ζεστή από εσένα,

Μπρος στον καθρέφτη μένει η χτένα σου

Με λίγα απ' τα μαλλιά σου

Η πόρτα μας τ'απόγιομα

Περιμένει τον ίσκιο σου να δροσιστεί

Έχω όπως πάντα, ζεστό το φαγητό

Και το παράθυρο ανοιχτό για σένα.

Τα όνειρα μένουν όνειρα

Μα εσύ όχι,

Γιαύτό πετιέμαι τα μεσάνυχτα και κλαίω

Που είσαι στ' όνειρο

Και δεν σε βρίσκω.

Γι' αυτό πετιέμαι τα μεσάνυχτα και κλαίω…

(Αυτά μονολογεί η κυρά,

Κορίτσι κοσιδυό χρονών και περιμένει

Μερόνυχτα τον ακριβό της να γυρίσει.)

(«Ο Δρόμος της Ποίησης», 1976)

Η δε άμεση, προσωπική καταγραφή των γεγονότων, συνιστά και μια υποκειμενική ερμηνεία άλλοτε δραματική, κι' άλλοτε ρωμαντική. Θλιβερή, αλλά αναπότρεπτη.

Ο Νίκος Πενταράς καταγράφει:

«Οι μέρες του Καλοκαιριού εκείνου

Κρεμάσανε τα εκμαγεία τους ανάποδα

Στα γκρεμισμένα σπίτια της πατρίδας

Αφήσανε τη στάχτη κατακάθι στην ψυχή

Σαλέψανε τη στάχτη κατακάθι στην ψυχή

Σαλέψανε τα καπνισμένα μάρμαρα του ήλιου……

Οι μέρες του Καλοκαιριού εκείνου

Ξεσχίσανε τα πλουμιστά πανιά των καϊκιών

Στα πρωινά μελτέμια

Κουβάλησαν το θάνατο σε γραφικές ακρογιαλιές

Και φίλεψαν το χάροντα με πλούσιο τραπέζι.»

(«Ώρες Πολέμου» 1975, σελ.22)

Η Νάγια Ρούσου προσφεύγει στο συνδυασμό του χαλασμού με ακαταμάχητο ιστορικό ρωμαντισμό.

«Κοσπέντε αιώνες θύμηση

Τριάντα αιώνες μάκρος.

Μ' αυτό το κοντάρι

Μετρήσαμε την ιστορία

Όταν γεμίζανε τα φρούρια μας πάθη και δόλους των εθνών.

Μ' αυτό το κοντάρι

Ακριτέψαμε στα σύνορα της γλώσσας,

Της πίστης, της φυλής, της ειρήνης

Καρτερώντας, κρατώντας τα σύνορα μας

Απροσπέλαστα, όταν ξένοι βασιληάδες

Πολεμούσανε για μια πολιτεία

Για ένα στέμμα, για ένα φρούριο της γης μας.

Η γης ετούτη ήταν δική μας και δική μας

Θα μείνει γιατί την οργώσαμε, την αγαπήσαμε

Γιατί μας γέννησε και μας και τα παιδιά μας.

Η γης ετούτη δε θα σας δεχτεί.

Θα ξεράσει τους σπόρους σας

Θα πνίξει τα δέντρα σας

Θα γεννοβολήσει όχεντρες και θ' ανοίξει

Να σας θάψει στα έγκατα, με στέρφα τα χέρια της

Από ανθούς κι' από νερό»

(«Μνήμες Πολέμου», 1975 σελ. 18-19)

Η προσφυγιά, μια από τις πιο τραγικές σελίδες της Εισβολής του 1974 άγγιξε τις ευαίσθητες χορδές των ποιητών, ανθρώπων μεγαλωμένων στη μικρή, προστατευμένη κοινωνία του Κυπριακού νησιώτικου χώρου. Καταγράφει ο Στέλιος Παπαντωνίου:

«Διωγμένοι από τις εστίες μας νιώθουμε χαραγμένο μέσα μας πως η ανεστιότητα δεν είναι μόνο το χάσιμο της γης και της περιουσίας, μα και το λύγισμα κι αδυνάτισμα των δεσμών, το ξέφτισμα των εθίμων και το ξεθώριασμα της ιδιαίτερης εκείνης συνείδησης που είχαμε ο καθένας στο σπίτι του, στη γειτονιά, στο χωριό, στην κωμόπολη, στην πόλη του.»

(«Ανεστιότητα» στην έκδοση «Η Κατεχόμενη Γη μας», 1991)

Και γράφει η Πίτσα Γαλάζη:

"Ψάχνω στο Ποίημα να κατοικήσω την Προσφυγιά μου

Πατώντας στην ξενιτιά

Περπατώντας στον Θάνατο

Πικρά στραμπουλισμένη..

Το'να μου Μάτι δακρύζει τ' άλλο στεγνό

Το'να πλευρό μου χλοϊζει, τ' άλλο νεκρό

Άνυδρος Τόπος, Κλωσσάει πικρά ποιήματα

Κι από τον ύπνο μου δεν περνάει κανείς να ονειρευτώ

Κι από της μέρας το σπασμένο τζάμι μπάζει»

(«Σηματωροί», 1983, στην Ποιητική Ανθολογία «Οργής και Οδύνης Εκατόν Φωνές, Ανθολόγηση: Μυριάνθη Παναγιώτου Παπανησιφόρου, Ανδρέας Πετρίδης, Δημήτρης Θ. Γκότσης, Εταιρεία Λογοτεχνών Πάφου, Κυπρος 2000, σελ.30)

Κάποτε η Αντίσταση σαρκώνεται εμβληματικά μέσα στο όνομα του κατακτημένου βουνού ή της σκλαβωμένης πια πόλης.

«Ένα όνομα που μόνο του κάνει αντίσταση», λέει ο Μόντης και στοιχιώνει τη φύση μ' ένα Πενταδάκτυλο που γίνεται τραγούδι, νοσταλγία, καταγγελία, αποτυπώμα ανεξίτηλα ιστορημένο, τραγικό.

Ονόματα/σταθμοί στη συνείδηση ενός ολοφυρόμενου κόσμου. Καταγράφει ο Κώστας Κλεάνθους:

«Πονεμένο νησί»

Πονεμένο νησί, στις πληγές σου αλείβω

Της στοργής μου το λάδι, αγνό, μυρωμένο

Ταπεινά προσκυνώ και μ' ευλάβεια σκύβω

Και το στίχο μου ολόλευκο επίδεσμο δένω.

Το νησί πυρωμένο του ήλιου κομμάτι

Μοιρασμένη η γης που γεννιούνται οι θρύλοι

Μες στο χρόνο ορθώνεται μνήμη φλογάτη

Και πελώρια του πόνου αιμάτινη στήλη.

Ρημαγμένη κι' αιχμάλωτη Μεσαορία

Τη μορφή της οδύνη βαθιά αυλακώνει

Στους κουρσάρους αρνιέται την ανθοφορία

Και με μίσος κι' οργή τα δεσμά της δαγκώνει.

Ω γλαυκό μου νησί, σου μαδήσαν οι ανθοί

Καρπασία κι Αμμόχωστος, Μόρφου, Κερύνια

Η καρδιά τα στολίδια σου τώρα πενθεί

Που μαραίνονται μέσα στην κίτρινη γύμνια.

Ματωμένη Πατρίδα μου, μεσ' απ' τη φρίκη

Του πολέμου προβάλλεις κι ενάντια στο φόνο

Συνεχίζεις ολόρθη για ότι σου ανήκει

Τη μεγάλη πορεία σου μέσα στο χρόνο.»

(Απόσπασμα από τη συλλογή «Σταθήκαμε Όρθιοι», στο «Κυπριακό Ανθολόγιο για τα Παιδιά του Δημοτικού, Μέρος Β΄, σελ. 159, 1991)

Το «Σπίτι» που χάθηκε παίρνει διαστάσεις μιας αγκαλιάς που συλήθηκε βορά στους ανέμους των καιρών:

«Ένα καντήλι που τρεμοσβήνει

Σ' ένα τσαντήρι προσφυγικό

Χλωμά φωτίζει, πάνω στο χώμα

Ότι έχι μείνει από το βιό»

(Νίκος Κτενάς. «Κυπριακός Λόγος», Έτος 7ον, Μάϊος – Ιούνιος, 75, Αρ. 39, σελ. 231)

Κι' Κλαίρη Αγγελίδου:

«Λες και δεν είχαμε ποτέ μας σπιτικό

Βρεθήκαμε γυμνοί

Διψασμένοι γι’ αγάπη

Με τα Μάτια φλογερά

Ν’ Αναζητούμε μεσ’ το πυκνό σκοτάδι μια Σκεπή»

(Όπως πιο πάνω, σελ. 179)

Όμως η Ελπίδα εκεί. Επιμένει, ο Λυκαύγης:

«Μα να κτυπάει μέσα στο φως

Μα να κτυπά η οργή μας

Μα να ο λυγμός μας κεραυνός

Και μια βροντή η κραυγή μας.

Φωτιά που καίει μες την πληγή

Και να η ματιά αντρειώνει

Μ’ ένα σπαθί μετράει τη γη

Μετρά και δεν τελειώνει»

Η ελπίδα εκφράζεται με πολλούς τρόπους. Μια επιμονή που προσβλέπει στη νίκη της Δικαιοσύνης και μια πίστη ότι ναι, θα σπάσουν τα σύννεφα και θα ξανάβγει ο ήλιος.

«Ήλιο, δάκρυ και θάλασσα

Πέτρα, μνήμη, βουνά,

Την πατρίδα που χάλασαν

Θα την κτίσω ξανά…

Γονατά και σηκώνεται

Και πιο χάλκινο στήθος

Την κτυπά και ματώνεται

Του πολέμου το ξίφος»

(Άνθος Λυκαύγης στη μελέτη της Νάγιας Ρούσου «Η Αντίσταση στην Κυπριακή Ποίηση μετά την Εισβολή», εφημ. «Κύπρος»,2.8.76)

Κι ο Άντης Κανάκης επικαλείται την κληρονομιά του τόπου, την ελπίδα των ανθρώπων:

«Θα Ζήσουμε»

Θα ζήσουμε

Στη λίγη στεριά

Που μας απόμεινε.

Κι’ αν στάλα

Στάλα

Το νερό

Πέφτει στα διψασμένα χείλης μας

Θα ζήσουμε

Σαν άνυδρο

Αμπέλι

Στην χαράδρα

Στην αγριελιά

Στην ρίζα

Της μαύρης πέτρας.

……

Θα ζήσουμε

με την ελπίδα

Να ξανάλθει στα στήθη

Στα κρύα μεταλλεία,

Στα εργοστάσια,

Στις παγωμένες σκαλωσιές.

Θα ζήσουμε με την ελπίδα

Αναμένο τσιγάρο

Στην χλένη,

Περιμένοντας

Με τεταμένο χέρι

Ένα άλλο χέρι

Απ' το απέναντι

Φυλάκιο»

(«Κυπριακός Λόγος», Έτος 7^{ον} , Νοέμβριος – Δεκέμβριος, Αρ. 48)

Διάσπαρτες και εμψυχωτικές επίσης στην ποίηση της Εισβολής είναι και οι αναφορές στην Ελληνική καταγωγή, στις ρίζες του Ελληνικού έθνους που φέρνει μέσα του ο Ελληνισμός της Κύπρου. Μια πρόσδεση που είναι δύσκολο να ξεχαστεί μέσα στον χαλασμό του τόπου, των ανθρώπων, του πολιτισμού και της ιστορίας. Ο Κύπρος Χρυσάνθης καταγράφει:

«Αν είναι να πεθάνης στις Κυκλάδες

Του Ελληνισμού σήκωσε την αρετή

Και στην ασπίδα σου ξεψύχησε

Κρατώντας την υακίνθινη

Στα μάτια σου του γιου σου

Που θα πάρη

Υπεύθυνα τη χαίτη αυτού του τόπου

Νυν απολύοις τον δούλον σου Πολίτην Έλληνα».

(Στη μελέτη της Νάγιας Ρούσου («Η Αντίσταση στην Κυπριακή Ποίηση μετά την Εισβολή», στην εφημ. «Κύπρος», 26.7.76)

Κι' ο Άντης Περνάρης:

«Τη σκέψη μας τη λιάνισαν οι μασέλες των αρμάτων του Αττίλα.

Σε δυο γωνιές μονάχα απόμειναν δυο σημάδια φαιάς ουσίας:

Στο ένα φωλιάζει ο Τρόμος στο άλλο μια αχτίδα Ελπίδας

Εσύ Κύριε

Εσύ Αγκαλιά με την Ελλάδα»

(«Κυπριακός Λόγος», Έτος 7^{ον} , Νοέμβριος – Δεκέμβριος, Αρ. 48)

Οι Έλληνες Κύπριοι νωρίς μετά την Εισβολή και παρενθετικά με την οδύνη και τη καυτή τους διαμαρτυρία δεν κατάθεταν την Αντίσταση και την Ελπίδα βορά στους άθλιους καιρούς και στις ορέξεις του Τούρκου Εισβολέα. Πίστευαν ακόμη, πίστευαν στον ερχομό της Ελλάδας, να πολεμήσει να τους λευτερώσει.

Η ιστορία όμως εδώ, παίζοντας μας ένα κακό παιχνίδι, επαναλαμβάνεται και παραλληλίζεται με την πτώση των Συρακουσών το 878 μ.χ.:

«¨Ηλθε προχθές στο Βασιλιά το μήνυμα ότι πέφτει σε λίγο η ένδοξη Συρακούσα:

Οι Σαρακηνοί προελαύνουν προς τα Τείχη της Σαν Θύελλα κι' εδώ ο Στόλος

Χρόνο δεν έχει για να Αρχίσει από την Κωνσταντινούπολη μια τόσο 'Μεμακρυσμένη Εκστρατεία'.»

(«Κυπριακός Λόγος», Έτος 7ον, αρ. 39, σελ. 231)

Και ο διάλογος του εικοστού αιώνα ανάμεσα στην τραγωδία και στην ιστορία δέχεται δραματικό πλήγμα γιατί ούτε και τώρα, μετά από τόσα χρόνια μπόρεσε η Ελλάδα να συντρέξει το κουρσεμένο νησί, γιατί η Κύπρος ήταν μακρυά από την Ελλάδα για μια αποτελεσματική στρατιωτική επέμβαση ενάντια στην Τουρκία, όπως και οι Συρακούσες τότε «ήταν μακρυά από τη Βυζαντινή Κωνσταντινούπολη.»

Αυτό δεν έμεινε ποιητικά ή εθνικά ασχολίαστο γιατί άγγιξε δραματικά και άμεσα την ταλαιπωρημένη γενιά της Κύπρου που άδικα περίμενε. Κι' οι στίχοι καρφώθηκαν βαθειά, ίσως ιστορικά πιια ανεξίτηλα στη ψυχή λαού και ποιητών:

«Και πραγματικά μια νύχτα έφτασε το μήνυμα πως η Ελλάδα ήρθε

Τι Νύχτα ήταν εκείνη, Μητέρα

Τι Αντίλαλος ήταν εκείνος

Τι βουητό ήταν εκείνο

Που σάρωσε το Νησί

…Ώσπου την άλλη μέρα γούρλωσαν τα μάτια οι Σόλοι και το Κούριο

Κι' οι Αγχόνες της Λευκωσίας

Γιατί η Ελλάδα δεν Ήρθε

Γιατί ήταν ψεύτικο το μήνυμα

Ψέμα η Ελληνική μεραρχία στην Πάφο…Ψέμα, όλα Ψέμα.

Είχε άλλη δουλειά η Ελλάδα

Είχε κάτι Γιορτές η Ελλάδα

Κι' είμαστε μακρυά και δεν Μπορούσε λέει

….

Κι' οι δάσκαλοι μας έσκυψαν ντροπιασμένοι,

Και τα «Εγχειρίδια» έσκυψαν ντροπιασμένα

Κι' οι δασκάλοι μας τρέμουν τώρα πια,

Και τα «Εγχειρίδια» τρέμουν τώρα πια

Όσο πλησιάζουν τα περί Θερμοπυλών και τα περί Σαλαμίνος..

Δεν κάνω ποίηση, μητέρα,

Έχω αντίγραφα».

(Κώστας Μόντης, «Τρίτο Γράμμα στη Μητέρα» στην έκδοση «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 116)

Άλλοι μιλούν κρυπτικά, με σφαδάζουσα την πληγή του τόπου, για «λωτοφάγους» και για εγκατάλειψη:

«Η Άρνηση του Πέτρου»

«….Όμως εδώ πρόκειται

Για την σφαγμένη Κύπρο

Και τους πρόσφυγες

Του ιερού Της κήπου

Στα δυτικά ακρογιάλια της πατρίδος μου»

(Κλείτου Ιωαννίδη 'Η άρνηση του Πέτρου' στην έκδοση «Θαργήλια», σελ. 23, 1975)

Ωστόσο δεν μπορούμε να μη διαχωρίζουμε ανάμεσα στην Ελληνική κυβερνητική δήλωση για την οποία πολλά έχουν γραφτεί και δεν είναι της παρούσης μελέτης να αναλύσει, δεν μπορούμε να ξεχνούμε την προσφορά της Ελλάδας στην όλη τραγωδία της Τουρκικής Εισβολής, μέσω της ΕΛΔΥΚ την 20ην Ιουλίου η οποία με αντεπίθεση κατέλαβε το τουρκοκυριακό χωρίο Κιόνελι με αποτέλεσμα να χωριστεί ο τουρκικός θύλακας της Λευκωσίας. Χαρακτηριστικά στον «Φάκελλο της Κύπρου» (ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΛΤΔ, σελ..72) η συμβολή της ΕΛΔΥΚ αποδίδεται με τη δύναμη μια μόνο

γραμμής: “Οι μάχες της ΕΛΔΥΚ – Οι πιο άνισες αλλά και οι πιο ηρωικές.» Ούτε και μπορούμε να διαγράψουμε την αποστολή των 20 πολεμικών αεροσκαφών Noratlas για να ενδυναμωθεί η στρατιωτική αντίσταση των Κυπριακών Δυνάμεων. Γνωστή ή τραγική παρεξήγηση της κατάρριψης του αεροπλάνου Νίη-4 στην οποία σκοτώθηκαν 31 επιβαίνοντες (4 αεροπόροι και 27 καταδρομείς) με μοναδικό διασωθέντα τον Θανάση Ζαφειρίου, βαρειά τραυματισμένο. Ατύχημα το οποίο ακύρωσε την όλη αποστολή των Ελλήνων καταδρομέων. (Όπως πιο πάνω, σελ. 59)

Παρ’ όλ’ αυτά και παρά τη ζεστή αγκαλιά που πρόσφερε ο λαός της Ελλάδας στον κόσμο της Κύπρου μετά την Εισβολή, η αδυναμία της Ελληνικής κυβέρνησης μπροστά στα καυτά γεγονότα να αποστείλει οργανωμένη στρατιωτική βοήθεια απετέλεσε μια πικρή διάψευση για όσους πίστευαν και προσδοκούσαν στην Ελληνική στρατιωτική συμπαράταξη. Κι’ οι Στίχοι για την Μεραρχία που δεν ήρθε όταν έπρεπε, που δεν ήρθε ποτέ, καρφώθηκαν βαθειά, ίσως ιστορικά πια ανεξίτηλα στη ψυχή λαού και ποιητών και ακόμα το θέμα συζητείται και αναλύεται δεκαετίες μετά:

Κι’ ο Μιχάλης Πασιαρδής αποκαλύπτει με ακατάβλητη κραυγή τις πληγές

του λαβωμένου κόσμου.

«Είμαστε ΄Ελληνες

Έλληνες του Πικρού Καιρού

Και της Απελπισίας.»

(Μ. Πασιαρδή «Ο Δρόμος της Ποίησης Β΄)

Και το τραύμα είναι τόσο βαθύ που και η ίδια η θρησκευτική πίστη υψώνει κραυγή πόνου και αγωνίας για τα εγκλήματα που συντελέστηκαν ανενόχλητα από τους Τούρκους εισβολείς:

Γράφει ο Άντης Περνάρης στους «Προσφυγικους Ψαλμούς»:

……“Που ήσουνα, Κύριε, σαν οι Αττίλες λεηλατήσανε,

Βρωμίσανε και κάψανε τους ναούς σου;

Που ήσουνα, Κύριε, σαν βιάζανε γρηές και νιες

Και σφάζανε το λαό σου τον απόλεμο;

‘Αραγε μάθαμε αυτή τη φορά το μάθημά μας

Κάθε που τα κρίματά μας υπεραίρουν την κεφαλή μας

Είναι ανάγκη, Κύριε, να στέλνεις Σαρακηνούς να μας το θυμίζουν:»

…….

(Από τη συλλογή «Προσφυγικοί Ψαλμοί», 1979, στην Ποιητική Ανθολογία «Οργής και Οδύνης Εκατόν Φωνές, Ανθολόγηση: Μυριάνθη Παναγιώτου Παπανησιφόρου, Ανδρέας Πετρίδης, Δημήτρης Θ. Γκότσης, Εταιρεία Λογοτεχνών Πάφου, Κυπρος 2000, σελ. 192)

Ο φόβος ωστόσο, για μια πιθανή επερχόμενη αλλοίωση των αισθημάτων, και την υποχώρηση της πρώτης αγέρωχης οργής μπροστα στην αιματηρή παρέμβαση στη μοίρα του τόπου, στα πρώτα δέκα χρόνια, υπάρχει ήδη στην ποίηση του ΄74, ως φόβος

ενός ανακόλουθου εκφυλισμού της πρώτης αντίστασης, της πρώτης γοερής καταγγελίας.

Γράφει ο Λεύκιος Ζαφειρίου στο «Σχεδόν Μηδίζοντες»:

«Κραβγή του Δώρου

Κραβγή της πατρίδας

Περιτυλιγμένη το χρέος

Την οργή περιτυλιγμένη

Αρχίσαμε να μπασταρδέβουμε

Το νόημά-σου.

Κι' εκφυλιζόμαστε υποχωρούμε…

Ένοχοι σχεδόν μηδίζοντες

Ζεσταινόμαστε πλάι σε μια ηλεχτρική θερμάστρα.»

(«Τα Τετράδια του Ρήγα, 1981, σελ.29)

Η απελπισία ζώνει τους δημιουργούς και ξεχειλίζει σε στίχους:

«Έτσι θα Ζούμε»

….

Βογγά η ψυχή μας γιατί βλέπει:

Μέσα στα ερείπια

Μέσα στη δυσοσμία των άταφων πτωμάτων

Και τα όνειρα μας.

Έτσι θα ζούμε του λοιπού.

Βιγλάτορες πικραμένοι

Μα πάντοτε πιστοί στο χρέος μας

Ετοιμάζοντας στάλα-στάλα την καθαρτήρια βροχή

Ετοιμάζοντας στάλα-στάλα την καθαρτήρια φωτιά

Που θα λυτρώσουν την ψυχή μας και τη γη μας.

Γιατί από μέσα μας θα βγει και ο άνεμος του λυτρωμού.»

(Αχιλλέα Πυλιώτη, «Προσφορά», Ποιήματα 1946-1974 στην Ποιητική Ανθολογία «Οργής και Οδύνης Εκατον Φωνές» σε. 212-213)

Κι’ η Νίκη Μαραγκού, σε πιο τρυφερούς τόνους, αλλά με σαφή «παρηγοριά» για το αδύνατο, εγκατελειμένο νησί και για το τραύμα του ΄74:

«Να μην Τελειώνεις με το Παρελθόν»

«Να μην τελειώνεις με το παρελθόν

Να το πλησιάζεις τόσο

Που να φαίνονται από μακριά οι φωτιές

Κι ύστερα πάλι ν’ απομακρύνεσαι

Μετά απ’ τον βαθύ τον ύπνο

πλάι στην ακίνητη λίμνη

το μεσημέρι

με την αραιή φιλτραρισμένη της ζωή

τη σμίκρυνση του φόβου

και τον homo ludens

και τη συκιά την άκαρπη

όπου πρωτάκουσες απόγευμα το θρόισμα του φιδιού

και μάζεψες όλες τις αμαρτίες ενώπιόν σου

η μια να σου χαϊδεύει τα μαλλιά

η άλλη να σου φτιάχνει τα ρούχα

η Τρίτη να κάθεται στα πόδια σου και να σου τραγουδάει

μη κλαις μικρή Ερμιόνη

πλάϊ στον αρχαίο ερειπιώνα

κοίτα τα λαμπερά φτερά άκου τραγούδια

ξέχασε τα σύντομα διαστήματα του θανάτου

τα πεύκα στον ανήφορο

πριν απ’ τις Τουρκικές γραμμές

τις σκοτεινές τις τρύπες τ’ ουρανού

θάρθει πάλι η μαμά σου.»

(Τα Από Κήπων, 1981, σ.14 στην έκδοση «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 159)

Η ιστορία κυλά και μας παίρνει προς το τέλος του αιώνα. Δεν είναι ίσως παράξενο που αλλάζει το κλίμα της ποίησης του ’74 από τη δεκαετία του ’90 και μετά. Κάπου δεν βρίσκουμε πια κωδικοποιημένα, καθολικοποιημένα σχεδόν τα πάθη της εισβολής. Πρέπει να τα ανιχνεύσουμε. Μια σύντομη αναδρομή στη δεκαετία μας αποκαλύπτει μια άλλη τάση στο διάλογο της τραγωδίας με την ιστορία:

Οι Ελληνοκύπριοι ποιητές, με την τεράστια προσπάθεια για την αποκατάσταση τους και πικραμένοι από την ανακύρυξη του ψευδοκράτους, το 1983, στρέφονται στα στοιχεία του Πάνδημου Ελληνισμού, όπως τα κληρονομήσανε και τα ζήσανε στην παιδεία και στον πολιτισμό τους.

Ο διάχυτος Κυπριακός Ελληνισμός με τις πηγές, τις πληγές, τις πίκρες του, ο ακαταμάχητος αυτός Ελληνισμός με τα αγάλματα με τις αρχαίες τραγωδίες του, ξεχνώντας την τελευταία ανώφελη ελπίδα για την Ελλαδική στρατιωτική αντίσταση που δεν έγινε ποτέ, πέρασε στους ευαίσθητους στίχους της ποίησης με μια οργανωμένη σχεδόν θα λέγαμε παραπομπή, μια εθνική αναφορά στα στοιχεία του Πάνδημου Ελληνισμού που διατρέχει τις γενηές και τον τόπο. Μια αναφορά που κράτησε μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 90, όταν άρχισε το ιστορικό-πολιτιστικκό πεδίο στον Κυπριακό χώρο να αλλάζει, με την Κυπριακή ποίηση συντροφιά, συνοδοιπορούσα.

Όπως σημείωνα σε ομιλία μου με τίτλο «Η ποίηση της τραγωδίας του 74 και η Εθνική μας Ταυτότητα» σε συγκέντρωση της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνων, το 2002, με υλικό που αργότερα δημοσιεύτηκε σε «Δελτίο» της Εταιρείας (2000-2001), σελ.235):

«Η ταυτότητα μεταβάλλεται σε 'ζήτημα'» όπως λέει ο Mercer, «όταν κάτι το οποίο θεωρείται σταθερό, συνεκτικό και οριστικοποιημένο, εκτοπίζεται από την αμφιβολία και την αβεβαιότητα.

Το πλήγμα το οποίο δέχτηκε η Κύπρος με την κατάκτηση των μισών σχεδόν της εδαφών, και την συνεπαγόμενη λεηλασία και καταστροφή της θρησκευτικής και πολιτιστικής της κληρονομιάς, ήταν μια άμεση απειλή για την εθνική ταυτότητα των Ελληνοκυπρίων. Γι αυτό και παρατηρείται μια τέτοια έξαρση, κατ' αρχήν, στην ποιητική γραφή. Η τέχνη του Λόγου, γενικά αποτελεί, βέβαια ένα συνδυασμό λογικής και συναισθηματικής έκφρασης. Η ποίηση, όμως πιο ειδικά, αποτελεί την έκφραση του αποστάγματος του συναισθήματος, γι' αυτό και υπήρξε ίσως, με την εισβολή και την κατοχή, μια έκρηξη αυτού του συναισθήματος. Ένας σεισμός των θεμελιωδών αξιών της εθνικότητας των Ελληνοκυπρίων. Και μια πρώτη θεμελιώδης αξία της εθνικότητας ενός λαού είναι και η ίδια η γλώσσα. Κατά τον Naisbitt, «η γλώσσα, είναι η συχνότητα για την μετάδοση του πολιτισμού».

Έτσι και οι ρίζες, οι μνήμες, οι προδομένες ελπίδες γίνονται τραγούδι σε μια άλλη συχνότητα. Αυτή της Μνήμης, της συντήρησης και της επίκλησης της ιστορικής διαδρομής, του πολιτισμού, της κληρονομιάς. Κι' οι αναφορές στον Ελληνικό πολιτισμό και στις διαδρομές του έθνους φωλιάζουν μέχρι τη δεκαετία του '90, αισθητά στην ποίηση της εισβολής. Αλλάζει μεν το χρώμα, οι συχνότητες, ο παλμός τα κύρια μοτίβα και το πάθος της έκφρασης. Ωστόσο υπάρχει η ασίγαστη παραπομπή στην εθνική κληρονομιά σε άλλους, πιο συγκρατημένους τόνους. Γιατί αυτά τα χρόνια της τελευταίας δεκαετίας του εικοστού αιώνα πραγματοποιούνται και πολλές αλλαγές στην κοινωνική ζωή του τόπου που δεν αφήνουν ανεπηρέαστη την Κυπριακή ποιητική παραγωγή.

«Και λες τι ειν' η Ταύρου

Τι Ειν' η Βουκολίδα…»

(Πολύβιος Νικολάου)

Η Έλλη Παιονίδου επανέρχεται στην «Κασσάντρα»

«Κι' είναι κι' εκείνο το κάτασπρο πούπουλο στο στήθος

Που μια μικρή Ελλάδα που καρδιοχτυπά και προσεύχεται.

Μάντισσα είμαι πικρή, δέθηκε η μοίρα μου με τη δική σας

Εγώ, η Πηνελόπη κι' η Αντιγόνη

Μοίρα μας Τριπλή, να Καρτερούμε

Να Πονάμε και να Προφητεύουμε».

Κι' ο Θεοκλής Κουγιάλης:

«Τόσος Αγώνας γίνεται ανάμεσα στους εχθρούς μας

Για ένα μινώταυτρο

Και μεις που σε κληρονομήσαμε

Που νιώθουμε εξασφαλισμένοι από άποψη μινώταυρου

Βλέπουμε τα όνειρα μας να διαψεύδονται».

Ο Μάριος Αγαθοκλέους πάει πίσω στους μυθικούς ήρωες του αρχαίου Ελληνικού έθνους:

«Το Σώμα του Αχιλλέα»

Στην προσπάθεια τους

Να καταστήσουν ολόκληρο

το σώμα του Αχιλλέα

άτρωτο

εγκατέστησαν πυρηνικά πριόνια

στη βάση Ακρωτηρίου

Καθιστώντας το πρωτοπαλλήκαρο

Των Ελλήνων

Άτρωτο μεν

Αλλά ανάπηρο σε καροτσάκι»

(Νάγιας Ρούσου «Στοιχεία του Πάνδημου Ελληνισμού Στην Κυπριακή Ποίηση Μετά το '74» - στο Συνέδριο «The Hellenic Diaspora from Antiquity to Modern Times", Vol. II, Athens, 1991)

Κι' ο Γιώργος Μολέσκης γράφει για τις «Γυναίκες της Τραγωδίας:»

«Δεν μάθαμε από τον Όμηρο

Τι απέγιναν οι Τρωαδίτισσες ύστερα από την καταστροφή.

Μάθαμε όμως πράγματα φριχτά από το Σοφοκλή

Και φριχτότερα ακόμα από τον Ευριπίδη.»

(«Ωστόσο και πάλι μάθαμε μόνο γι' αυτές

Που τις μοιράστηκαν λάφυρα οι αρχηγοί

Όχι όμως και για κείνες που ξέφυγαν

Και πήρανε άγνωστους δρόμους

Με λίγη ή και χωρίς ελπίδα»)

(Όπως πιο πάνω)

Ο Πλησής σμίγει με οδύνη τις σύγχρονες ρίμες του Νομπελίστα νεοέλληνα με την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας, με εθνική απόγνωση:

"Στις Πλάτρες τ' αηδόνια

Τραγουδάνε ακόμη

Μα το τραγούδι τους μιλάει

Για την παρθενιά των κοριτσιών

Που τους την κούρσεψαν

Και για τις μαυροφορεμένες Παναγίες που γέμισε η Κύπρος.

Ο κόσμος αυτό που δεν ήταν δικός μας μα του Ομήρου,

Τώρα ούτε δικός μας είναι ούτε του Ομήρου.»

(Όπως πιο πάνω)

Ο Μόντης επανέρχεται. Η μοίρα του Ελληνισμού της Κύπρου και η ανάκη για την ύπαρξη και την περιφρούρηση της εναπομείνασας ελευθερίας, μπαίνει από το Μόντη σε καθαρά διαλογικά επίπεδα και με το Σολωμό και με τον Καβάφη:

«Της Αυγής το δροσάτο ύστερο Αστέρι»

Πόσες ώρες ρέπει να

Το κύταξε ο Σολωμός για να

Βρει αυτό το «δροσάτο»

Πόσες ώρες πρέπει να να κύταξε

Για να βρει αυτό το ανεπανάληπτο επίθετο

Με πόσο πυρετό πρέπει

Να το κύταξε

Έπειτα από πόσο πυρετό.»

(Σολωμός: «Ημέρα της Λαμπρής;»)

Κι' αλλού θα γράψει «Κατά Καβάφη» ο ίδιος ο ποιητής:

«Γύρω απ' αυτούς τους ίδιους

Στίχους θα περιστρέφεσαι,

Αυτούς του ίδιους στίχους

Θα ξαναγράφεις,

Αυτούς τους ίδιους στίχους

Ασυναισθήτως θα ξαναγράφεις»

Τα τείχη από τα Τουρκικά στρατεύματα στο βορρά και μέσα στον ίδιο το λαό η σπασμένη συνέχεια, το ράγισμα της εθνικής πορείας, οδηγούν τον ποιητή με τα χρόνια της αναλλοίωτης αδικίας, της ασήκωτης καταστροφής, στο κλίμα του αντι-επικού, αντι-ηρωικού Σεφέρη και δηλώνει ακόμη μια φορά με πικρία στους προσωπικούς του στίχους:

«Δεν εμπαίζονται τα τείχη.

Γνωρίζουν καλά πως

Δε θ'αποπειραθείς

Να τους οφείλεις

Ευγνωμοσύνη

Που δεν σου ανοίγουν τις πύλες

Που δεν σου ανοίγουν

Διάπλατες τις πύλες».

(Όπως πιο πάνω)

Η φιλοσοφημένη διάθεση, η αυτοεξέταση αποτελούν στην τελευταία δεκαετία του αιώνα συχνή συνάντηση:

«Γράφοντας στίχους σήμερα νομίζουμε

Κάνουμε κάτι σημαντικό στη ζωή μας.

Με σκέψεις οράματα κι αισθήματα γεμίζει το χαρτί

Οι στίχοι ποτέ δεν κλείνουν πληγές

Μεγαλώνουν το κενό μέσα μας.» (Μίμης Κ. Ιακωβίδης (Νέα Εστία 1576 (1 Μαρτίου, 1993) 319

Καταγράφεται ιστορικά πια η διαφορά ανάμεσα στη δεκαετία του 1974-1984 και αυτή του 1984-1994. Η ιστορία αλλοιώνεται δεν μπορεί η τραγωδία να μένει στο στάδιο του θυμού, του οδυρμού για τα πλήγματα στην εθνική κληρονομιά και την εθνική ταυτότητα.

Στην «Ανατομία Μιας Μεταμόρφωσης» σημειώνει ο Δρ. Ανδρέας Θεοφάνους (σελ. 16):

«Κατά την περίοδο 1974 - 1984 γίνεται ουσιαστικά μια προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας, ενώ μεταξύ 1984 - 1994 η Κυπριακή Δημοκρατία εισέρχεται στην πορεία του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης. Επιπρόσθετα είναι κατά την περίοδο 1984-1994 που οι συγκρίσεις αρχίζουν να γίνονται με διαφορετικά κριτήρια, και συγκεκριμένα με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα.»

Και πιο κάτω, στην ίδια έκδοση, για την ίδια τελευταία περίοδο, σύμφωνα με τον Δρα Καίσαρα Μαυράτσα: (σελ. 66)

«Το οικονομικό ήθος των Ελληνοκυπρίων έχει αρχίσει να γίνεται ανησυχητικά νεοπλουτιστικό. Ο Ελληνοκυπριακός νεοπλουτισμός - ή θα μπορούσε να λεχθεί αρχοντοχωριατισμός -διαφαίνεται σε πολλά επίπεδα και γίνεται ιδιαίτερα έκδηλος αν ο σημερινός τρόπος ζωής των κατοίκων του νησιού συγκριθεί με το άμεσο παρελθόν. Φαινόμενα που είναι ενδεικτικά αυτής της εξέλιξης, είναι, μεταξύ άλλων, η τεράστια ποικιλία καταναλωτικών αγαθών που έχουν αρχίσει να εισάγονται στο νησί, το κτίσιμο τεράστιων και υπερπολυτελών σπιτιών, η παράδοξη άμιλλα των Ελληνοκυπρίων γύρω από το ποιός θα παραθέσει το πιο καλό, δηλαδή πλούσιο, τραπέζι, η μοδα της αλλοδαπής οικιακής βοηθού, οι νεαροί με τα πολυτελύη αυτοκίνητα, κτλ.»

Στην ίδια δεκαετία - 1974-1994 - στα πλαίσια ενός αυξανόμενου κομματισμού στην πολιτική και υπό το φως της ανακήρυξης του Τουρκοκυπριακού κράτους, το 1983, αναφαίνονται τάσεις που προσπαθούν να βρούν κοινές συνισταμένες στην Κυπριακή ταυτότητα Ελλήνων και Τούρκων (Νέο-Κυπριακός Σύνδεσμος) για να επέλθει μια άμβλυνση ίσως στο αίσθημα της Ελληνικής ταυτότητας των Ελληνοκυπρίων, ταυτότητα που τραυματίσθηκε μέσα στη μοναξιά και την ανημποριά στην οποία αφέθηκε η Κύπρος μπροστά στην καταστροφική Τουρκική μανία.

Είναι φανερό από τη αποδυνάμωση της διαμαρτυρίας, του πρώτου σπαραγμού και της απέραντης οδύνης, της ποίησης του ’74, επέρχεται μια νέα φάση στην ιστορία του τόπου, η οποία δεν αφήνει ανεπηρέαστη τη γενιά των ποιητών της Εισβολής.

Γράφει ο Γιάνης Ιωάννου για τη διαμόρφωση μιας νέας αισθητικής μέσα από ένα νέο «ιδεολογικοκοινωνικό πλαίσιο» που είχε αρχίσει να διαμορφώνεται αμέσως μετά τα γεγονότα του 1974:

«Συστατικά του στοιχεία ήταν ένα πλήθος μεμονωμένων μεν αλλά σημαντικών τάσεων, ομάδων, εντύπων και καλλιτεχνικών-ψυχαγωγικών χώρων, που δηλώνουν μια αρκετά δυναμική, εκ των ένδον αμφισβήτησης, τόσο του κυρίαρχου ιδεολογικοκοινωνικού πλαισίου, όσο και των αντίστοιχων λογοτεχνικών και καλλιτεχνκών αξιών…..

Οι ομάδες αυτές αφού προβαίνουν σε έντονη και καυστική, συχνά ακραία κριτική, επιχειρούν, μέσα από τη στάση τους να αρθρώσουν ένα δικό τους πολιτικο-ιδεολογικό λόγο και συνακόλουθα, να προωθήσουν ένα αμφισβητισιακό καλλιτεχνικό σύστημα, πέρα και έξω από το πλαίσιο παραδομένων σχημάτων και αξιών. Οι ομάδες ή τα φαινόμενα αυτά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, κατά τον συγγραφέα: (σελ. 260-61)

- *Την αριστερή πτέρυγα της ΕΔΕΚ*
- *Το πρώτο βιβλιοπωλείο του δρόμου*
- *Το Ενωτικόν Οινοπνευματικόν το Αιγαίον*
- *Το Καφεθέατρο Εναλλάξ*
- *Το Τειοποτείον*
- *Και Τα Έπεα Πτερόεντα*

Μέσα σε αυτό το ιδεολογικό πλαίσιο, ο Μιχάλης Μιχαήλ μιλά για «σύγκρουση δύο γενεών στη σύγχρονη Κυπριακή ποίηση». (σελ. 261) Και η διαφοροποίηση αυτή, σύμφωνα με τον συγγραφέα της μελέτης «εντοπίζεται στο ιδεολογικό, στο θεματολογικό αλλά και στο αισθητικό επίπεδο».

Και ο Γιάννης Ιωάννου καταλήγει για τη γενιά του ’74 σε αντιπαράθεση με τη γενιά του ’60 (της Ανεξαρτησίας). (σελ. 265)

«Η γενιά του ’74 εξέρχεται από την κρατικιστική ιδεολογία και τα παραδοσιακά φετιχιστικά συστήματα, επιτίθενται ενάντια στο μυθολογικό σύστημα της παραδοσιακής

εθνικόφρονης παράταξης ή της παραδοσιακής σοσιαλιστικής φιλολογίας, καταδύεται αυτοαναλυόμενη, επιδιώκοντας μια κάθαρση συνολική, απελευθερώνοντας μια ζωτική δύναμη που δεν πρόλαβε να δομηθεί και να εμπεδωθεί ως η συνείδηση των κυρίαρχων ιδεολογιών. Αναβλύζει ασυγκρότητη και ασυγκράτητη κατακτώντας τη δομή της μέσα στη ρέουσα πραγματικότητα αλλά την ίδια στιγμή, πλαισιώνει αυτή την πραγματικότητα με το όραμα και το μύθο της ελεύθερης και απελευθερωμένης ατομικότητας.»

(Γιάννης Ιωάννου «Το Κοινωνικό-Πολιτισμικό Πλαίσιο της Ποιητικής Παραγωγής της περιόδου 74-94» στην «Ανατομία Μιας Μεταμόρφωσης», 1995, σελ. 256-77)

Χαρακτηριστικό γεγονός με κοινωνικο-πολιτιστική σημασία και προεκτάσεις αυτά τα χρόνια, υπήρξε και ο ερχομός της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης, το 1991 με ΡΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ, και το 1992 με το Ραδιόφωνο του ΛΟΓΟΥ, με την τηλεόραση να ακολουθεί με το ΣΙΓΜΑ που λειτούργησε το 1995.

Η ροή και οι οι κανόνες της ενημέρωσης νομοθετήθηκαν το 1998 με την ίδρυση της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης. Οι αλλαγές αυτές στη σχέση του πολίτη και της Κυπριακής κοινότητας με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας που περνούσαν περίοδο σημαντικών αλλαγών, δεν αφήκαν ανεπηρέαστη ασφαλώς τη σχέση των πολιτών με την τραγωδία που έφερε την καταστροφή στον τόπο κάπου 20 χρόνια πριν. Το ΡΙΚ, ως δημόσια ραδιοτηλεόραση ήταν υποχρεωμένο να μεριμνά για τη σωστή ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία του κοινού. Η στάση του Ιδρύματος απέναντι στην τραγωδία του ’74 με την υιοθέτηση του «Δεν Ξεχνώ» του Νίκου Δήμου υπαγόρευε, σ’ αυτά τα πλαίσια, τη συνεχή υπενθύμιση στο κοινό για την καταστροφή και την αδικία που υπέστη ο τόπος.

Από την άλλη τα νέα ραδιιοτηλεοπτικά κανάλια επικεντρώθηκαν στην προσφορά της ψυχαγωγίας για λόγους οικονομικών εσόδων, εφόσον δεν είχαν τη χρηματοδότηση που είχε το ΡΙΚ από την Κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν νέες προκλήσεις, νέες προσεγγίσεις και μια σειρά ανταγωνιστικών καταστάσεων σε σχέση με τα περιεχόμενα των προγραμμάτων και τις διαφημίσεις προς τις οποίες όλα τα κανάλια - μη εξαιρουμένου και του ΡΙΚ βέβαια, προσέβλεπαν για να συνεχίσουν απρόσκοπτα και καταξιωμένα την προσφορά τους.

Η ζωή πρότεινε νέες αλλαγές και νέες προκλήσεις.

Με αυτή την απελευθερωνόμενη επικοινωνία και την αυξημένη προσφορά και σημασία στο άτομο/μέλος της κοινότητας, οι ευαίσθητοι δημιουργοί του πολιτισμού είναι πια υπόχρεοι να συμβαδίσουν και να συμπορευτούν με την Ιστορία. Έτσι, η πρώτη ποίηση της Τουρκικής Εισβολής, η ποίηση τυ ‘74 αρχίζει να προβάλλει ένα καινούργιο πρόσωπο που αντιφεγγίζει το διάλογο ανάμεσα στην τραγωδία που δεν ξεχάστηκε και την ιστορία που κυλά ασταμάτητα με άλλες βιοποριστικές και άλλες πιέσεις, προκλήσεις, προβληματισμούς αλλλά και ευχάριστες ώρες ψυχαγωγίας στη ζωή που κυλά και όλο αλλάζει.

Ένας από τους βασικούς συνδετικούς ποιητικούς κρίκους ανάμεσα στην πρώτη εικοσαετία μετά την εισβολή και το νέο αιώνα είναι ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης. Κρατά ακόμη τη ζεστασιά της θυμικής αντίδρασης μπροστά στην τραγωδία, αλλά περνά πια τα γεγονότα από μια συγκροτημένη, ελεγχόμενη αμφισβήτηση και μια ειρωνεία (ή προ-έκταση αυτό-ειρωνείας) μπροστά στην αδικία της ιστορίας και την παθητικότητα της διεθνούς κοινωνίας. Δεν μπορεί να κλάψει, σκοτεινιάζει το βλέμμα του και χαιδεύει τις μνήμες ανάλαφρα, τόσο που να μη φεύγουν σκληρές. ξεπερασμένες, υποχωρώντας μπροστά στους ανέμους των νέων καιρών. Ορθώνουν τη χλεύη μπροστά στα εγκλήματα κατά του αρχαίου πολιτισμού ενός τόπου με ιστορία χιλιάδων χρόνων. Ο

αναγνώστης δεν νοιώθει την απόλυτη ταύτιση με την οδύνη των γεγονότων, αλλά μέσα από μια λεπτή επεξεργασία, απλώς σταματά εκεί που νοιώθει το γνώριμο τσούξιμο ενός πόνου που υπήρξει και δε λέει - και δεν θέλει - να φύγει ποτέ.

Και για τη μια, μεγάλη πόλη που πέθανε αναίμακτα, εγκατελελειμένη από τους ανθρώπους που την αγάπησαν, τρέμοντας για τη ζωή τους, για τη ζωή των παιδιών τους, μια πόλη που την κλαίει μισόν αιώνα στον ύπνο και στο ξύπνιο του ο κόσμος της Κύπρου και ο κόσμος της Αμμοχώστου, ο ποιητής αφιερώνει, το 1997, τέλος του αιώνα περίπου, μια ποιητική σύνθεση μοναδική σε παλμό και ζέση κατάθεσης - την «Αμμόχωστο Βασιλεύουσα».

«Πόλη με το φεγγάρι στα μαλλιά σου τον ήλιο ξέσκεπο στην ευωδιά
Ντυμένη τα κρόσια του Μαγιού, τη θάλασσα Πλατάνι,
Εσένα θέλω, εσένα λαχταρώ,
Εσύ που κάποτε ήσουν άσπρο μεσοφόρι και αργότερα
Στου δολοφονημένου Προέδρου τη γωνιά ακίνητο κουφάρι, πατημένη
Θάλασσα.
Στις εκβολές του ποταμού
Εκεί εκαθήσαμε και βάλαμε στο μαλακό χορτάρι μέλι στις πληγές μας
Εκεί και τις κιθάρες μας κρεμάσαμε μια νύχτα
Κι' αυτή καταφυγιώτισσα και στάζουν από το λαιμό τους Αίμα και κριθάρι.»
(Από το ποίημα « Η αρχή ενός ειδυλλίου»)

(https://www.politeianet.gr/books/9789603252221-charalampidis-kuriakos-agra-ammochostos-basileuousa-197182)

Ανάμεσα έτσι στις πρώτες ποιητικές αντιδράσεις κι αυτές που συνεχίστηκαν και τη δεκαετία του '90 με το δείγμα που παραθέσαμε πιο πάνω ίσως η διαφορά να γίνεται πιο διάφανη στην αισθητική, στον παλμό στο ποιητικό ρίγος στο πιο κάτω ποίημα του Θωμά Συμεού, το 1980:

«Γράμμα Στον Νικόλα Βατσάρωφ, Βούλγαρο Ποιητή»

«Μη μου μιλάς για της Αμμόχωστος τα άστρα

Που τα χαιρόμουν κάποια άλλη εποχή

Μη μου θυμίζεις τη σιωπή μου τη χαλάστρα

Την ασυγχώρητη που επέδειξα ανοχή.

……

Ίσως, θα μου 'λεγες, η ποίηση λυτρώνει –

Μα 'γώ δε δόθηκα σ' αυτή να λυτρωθώ.

Στίχο το στίχο η τύψη με κυκλώνει

Και μες στην τύψη αυτή θα διαλυθώ.

……

Τραγούδα της Αμμόχωστος τα άστρα

Μη λυπηθείς ν' ανασκαλεύεις την πληγή,

Μπήξ' το μαχαίρι στην ησυχία μας τη χαλάστρα

Που τόσα χρόνια ευλογούσε τη σφαγή.»

((Ώρες Λευκωσίας, 2002 σελ. 250-25, από «Πέντε Νέοι Κύπριοι ποιιητές, 1980, σσ. 32-33) στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων)

Στα πρώτα πια χρόνια του νέου αιώνα το 2012 η προσωπική αισθητική του Χαραλαμπίδη που συνδυάζει τον πικρό ρεαλισμό με το ελεγχόμενο συναίσθημα καταγράφει κάποιες δυνατές ποιητικές στιγμές οδύνης, χρόνια μετά την Τουρκική Εισβολή, έτσι που να υπενθυμίζει ότι και τα παιδιά κι' ο κόσμος αρχίζει να φορά το κλάμα του και να κρατά τις φωτογραφίες των χαμένων αγαπημένων του ανάποδα - μια εικόνα σε πολλά μεγέθη και πολλούς αντικατοπτρισμούς, ανάποδα πια μέσα στην τύρβη του χρόνου και τη σκιά της της λησμονιάς κι' ανάποδα στα αισθήματα μας, βορά του χρόνου και της απαξίωσης που έριξαν οι μεγάλοι πάνω σε μια τραγική ιεροσυλία της ελευθερίας και του πολιτισμού. Κι' η εθνική ταυτότητα αιωρείται ανάμεσα στον ποιητικό σπαραγμό των πρώτων χρόνων και την πικρή κατάθεση, μπροστά στο πέρασμα της ιστορίας.

«Παιδί Με Μια Φωτογραφία»

«Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε.
Ο κόσμος γύρω του πολύς· κι αυτό είχε στα μάτια του μικρή φωτογραφία, στους ώμους του μεγάλη και αντίστροφα - στα μάτια του μεγάλη, στους ώμους πιο μικρή,
στο χέρι του ακόμα πιο μικρή.
Ήταν ανάμεσα σε κόσμο με συνθήματα και την κρατούσε ανάποδα· μου κακοφάνη.

Κοντά του πάω περνώντας πινακίδες αγαπημένων είτε αψίδες και φωνές που 'χαν παγώσει
και δε σάλευε καμιά. Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τηνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω. Όπως ο ρήγας, ο βαλές
κι η ντάμα ανάποδα ιδωμένοι βρίσκονται ίσια, έτσι κι αυτός ο άντρας ιδωμένος ίσια γυρίζει ανάποδα και σε κοιτάζει.»
(http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2710/Keimena-Neoellinikis-Logotechnias_G-Lykeiou_html-empl/extras/texts/index_a_40_01_charalambidis.html)

Η οπτική των γεγονότων, η οπτική της πρώτης οδύνης, αλλάζει. Όταν πικραίνεσαι «εν εαυτώ»
το πένθος είναι δύσκολο να μοιραστεί. Το κρατάς ακέραιο, προσωπικό, το χαρίζεις ακέραιο στο Λόγο, στην Τέχνη, και μόνο στους απόλυτα αναγκαίους ρυθμούς της ζωής. Όταν τα εξωτερικά γεγονότα, οι εξελίξεις πλακώνουν, κραυγάζουν απαιτούν υπαγορεύουν, επιβάλλονται, το πένθος περνά - επεξεργαζόμενο πια με αλλοιωμένο ένδυμα. Και Λόγος, Τέχνη, Ζωή αρχίζουν να γεμίζουν αμφισβήτηση, αμφιβολία, ανασφάλεια, ειρωνεία, απορία, ακόμη κα αυτό-σαρκασμό.
Έτσι έγινε σιγά-σιγά και με την ποίηση στον καινούργιο αιώνα, την Ποίηση της Εισβολής.

Εξάλλου ο ίδιος ο ερχομός του νέου αιώνα φέρνει ανέμους ιστορικής αλλαγής που δεν αφήνουν ανεπηρέαστη τη μοιρασμένη Κύπρο. Γι αυτό θα δούμε και πως επηρεάζεται και η ποιητική παραγωγή μέσα στα επόμενα λίγα χρόνια που κυλούν τραγωδία και ιστορία μαζί για να δώσουν νέα ψήγματα ιστορικού πολιτισμού στην Ποιητική Τέχνη του Κυπριακού χώρου.

2003: Καταργούνται τα οδοφράγματα που χώριζαν τις δυο κοινότητες

2004: Η Κύπρος μπαίνει στην Ευρώπη

2008: Υιοθετείται το Ευρώ στην Κύπρο

2010: Το Δυστύχημα στο Μαρί αναστατώνει πολιτική και κοινωνία

2013: Επέρχεται κάθετη οικονομική κρίση

Από τα πιο πάνω ουσιαστικά γεγονότα εκείνο που θα πρέπει να αγγίξουμε έστω και για λίγο είναι ίσως η προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρώπη. Ασφαλώς η κατάργηση των οδοφραγμάτων παρέπεμπε - από δικής μας πλευράς - σε ειρηνευτική πρόταση, μακριά από τις πρώτες κραυγές της οδύνης και της καταγγελίας. Και σίγουρα θέματα ασφάλειας που θίγονταν με το δυστύχημα στο Μαρί και θέματα πισωγυρίσματος στον οικονομικό τομέα υπέσκαπταν το ηθικό του λαού και δημιουργούσαν θέματα πολιτικής και οικονομικής αστάθειας, κενά στις άμεσες και στις μελλοντικές του προοπτικές.

Αντίθεται η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σήμαινε ένα διαφορετικό πολιτικο-κοινωνικό-οικονομικό αλλά και γενικά ένα νέο ιδεολογικό πλαίσιο ζωής και φιλοσοφίας.

Ένας κύριος λόγος εξάλλου προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρώπη δεν ήταν μόνο ο οικονομικός και ο γεωφυσικός με τις ελευθερίες και την ευρύτερη πολιτική συνάρτηση που υποσχόταν αυτή η σύνδεση, αλλά και η ενδυνάμωση της δυνατότητας της Κυπριακής δημοκρατίας να ανταποκριθεί σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον στο οποίο διαρκώς πλήθαιναν η αλληλοεξάρτηση των λαών και οι αλληλοπαραπομπές της παγκοσμιοποιητικής ρευστότητας. Φυσικά η πιο εξιδανικευμένη προμετωπίδα για την συσπείρωση των κρατών στο πανευρωπαϊκό μέτωπο είναι και η παρατήρηση του Jacques Delors ότι:

«Η Ευρώπη δεν αφορά μόνο υλικά αποτελέσματα. Αφορά το πνεύμα. Η Ευρώπη εκφράζει μια νοοτροπία.»

Περισσότερο ίσως ελκυστική για την Κύπρο ήταν η αποδοχή όλου του πληθυσμού της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο υποσχόμενο σύστημα επίλυσης συγκρούσεων και διαφορών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Για την Κύπρο αυτό ίσως όμως αποτελούσε και μια φαινάκη γιατί η Τουρκική Εισβολή και η μετέπειτα κατοχή, δεν προήλθαν από στρατιωτική σύγκρουση και συμπλοκή Κύπρου-Τουρκίας, αλλά από μονομερή στρατιωτική κίνηση της Τουρκίας για την κατάληψη του μισού σχεδόν Κυπριακού χώρου. Κι' έτσι ενώ το '74 αποτελούσε παραβίαση των εθνικών δικαιωμάτων και κατάλυση των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας για την Κύπρο, με την ένταξη στην Ευρώπη σταδιακά πήρε τον χαρακτήρα δικοινοτικού προβλήματος το οποίο η συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκη οικογένεια, θάπρεπε να λύσει στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού οράματος το οποίο διέβλεπε και διαβλέπει:

«…στη συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων, και στην ασφάλεια και την εγγύηση που επιδιώκουν και οι δύο πλευρές. Το ζητούμενο είναι να κατοχυρωθούν οι ελευθερίες διακίνησης, εγκατάστασης, συμβίωσης και τα ανθρώπινα δικαιώματα». (Γ. Κρανιδιώτης, «Η ΕυρωπαΪκή προοπτική της Κύπρου και το σκηνικό των κρίσιμων διαπραγματεύσεων, 'Καθημερινή'» 19.2.95)

Οι ρόλοι θύτη (Τουρκίας) και θύματος (Κυπριακής Δημοκρατίας) πολύ μοιραία εξισώνονται στην πλάστιγγα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προσφέρονται στην πανανθρώπινη Ευρώπη. Και με το πέρασμα του χρόνου, τις στρατηγικές και στρατιωτικές αδυναμίες της Κύπρου και του ωραιοποιημένου αλλά και άπιαστου για τις μικρές χώρες πανευρωπαϊκού οράματος ενός αλληλοσεβασμού και μιας συνεργασίας

σε ένα παγκοσμιοποιημενο πλαίσιο, η οργή, η οδύνη, η αγανάκτηση, η κραυγή ενός μικρού και αδύναμου λαού σιγά-σιγά μετατρέπεται λόγω ιστορικο-πολιτικών αναγκαιοτήτων η και σκοπιμοτήτων, σε μια σύγχρονη στροφή στην ατομικότητα και τις σύγχρονες αξίες που καταθέτουν το δίκηο τους έναντι μιας επίπλαστης ειρήνης σ' ένα κόσμο στον οποίο κυριαρχούν η εξουσία των όπλων, του χρήματος και των κάλπικων αξιών που επικεντρώνονται στη δικαιοσύνη των δυνατών της γης.

Οι νέες λοιπόν ιστορικές πραγματικότητες αναμοχλεύουν και αναστυντάσσουν οριστικά προσδοκίες, κοσμοθεωρίες, εθνικές οπτικές και οικονομικούς προβληματισμούς. Η ιστορία έχει γίνει πολυπλοκώτερη και τα αισθήματα, τα χρώματα, η δύναμη και το πάθος του λόγου, το πάθος εναντίον της αδικίας, περικυκλώνεται πια από τον παρατεινόμενο και διαφοροποιούμενο διάλογο Τραγωδίας και Ιστορίας. Ποια είναι η επίδραση πάνω στην ποίηση του καινούργιου 21^{ου} αιώνα, της νέας δεύτερης, μετά Χριστόν, χιλιετηρίδας;

Η καταξιωμένη έξαρση αλλά και αλήθεια του θυμοειδούς, εθνικο-πολιτικού στίχου πρέπει να περάσει νέες εγκεφαλικές ζυμώσεις και προσαρμογές λόγω ιστορικών πια αλλαγών στην τεχνολογία, στην επικοινωνία. Η ποίηση δεν σίγησε λοιπόν.

Ο Κλείτος Ιωαννίδης έκανε τη δήλωση του για όλους μας από την πρώτη εποχή της ποίησης της εισβολής, μ' ένα τραγικό - ίσως όμως και σωστικό για το '74, στίχο:

«Κι'η Ποίηση ειν' άγρυπνη, μας τρώει τα σωθικά»

(Κλείτου Ιωαννίδη 'Η άρνηση του Πέτρου' στην έκδοση «Θαργήλια», σελ. 35, 1975)

Έτσι και πάλιν ανιχνεύουμε. Γιατί και στα 23 αυτά χρόνια του νέου αιώνα η Κυπριακή ποίηση δίνει το παρόν της. Πως διαλέγονται όμως γύρω της η Τραγωδία (του 74) με την Ιστορία;

Μια νέα, σύγχρονη τώρα ιστορία που κοιτάζει τα γεγονότα στα μάτια με άλλο βλέμμα και δεν μπορεί πια να καταθέτει οδύνη, πικρία, οργή. Το άτομο ξαναντικρύζει τον εαυτό του ως νέο-βαπτισθείς Ευρωπαίος, πολίτης του Κόσμου, σε πατρίδα μισή, έρμαιο των πολιτικών πρακτικών και διαλόγων. Σμίγουν λοιπόν στο στίχο η εθνική με την παγκόσμια μοναξιά:

Γράφει η Λάρα Παρτζίλη:

«….Πολλοί με τους καιρούς μας έχουν συμβαδίσει

Και οι χαρακιές τους - ούτε μία καρπός αμφιβολίας.

Ότι τους σέρβιραν, σαν Ευαγγέλιο, το έχουν υιοθετήσει,

Μα το Θεό από τη σκέψη τους Τον έβγαλαν τελείως.

Δεν ειν' για τούτο που με τυλίγει ο καημός της μοναξιάς

Κι' η Ελπίδα μου ψυχομαχεί, πάει να σβήσει:

Πως να αντέξω το σκότος της ανθρώπινης καρδιάς;»

((Από την «Πρόσκληση στον Παντοκράτορα, 2007, σελ.77 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 220)

Και για τον επίμονο έρωτα – την υπερκφυγή της φθοράς – ο Τίτος Χριστοφίδης:

«Τις λεπίδες των αισθήσεων τροχίζει, αθυρόστομο φεγγάρι

Χαραμάδες φυλλωσιάς φωτίζει, και για τη δική σου χάρη

Υποβάλλει ήρεμα, γυμνά με δική του μουσικότητα

Την αβάσταχτη ερώτων πεισμωμένη αιωνιότητα»

(Από το «Φύλλο Απορίας. Σελ. 63, στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 218)

Κι' η ανίχνευση μας γίνεται διαρκώς και πιο δύσκολη. Η Διχοτόμηση, η Πράσινη Γραμμή για τον Δημήτρη Γκότση υποβάλλει:

«Όμως ακόμη απ' το παράθυρο μου

Φαίνεται ο δρόμος μας ένα κενό, ένα μυστήριο

Που σκέψεις μυστικές σαν αόρατοι περαστικοί

Κάπου-Κάπου τον Διαβαίνουν.»

(Από την «Διχασμένη αυγή. Μονολογώντας στην 'Πράσινη Γραμμή», 2013, στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 219

Ο Κυριάκος Ευθυμίου για τη Νεκρή Ζώνη, εύγλωττα:

«Νεκρή Ζώνη»

….΄Αφαντοι οι φρουροί που φύλαγαν κάποτε

Τη λυπημένη εικόνα της μεγάλης πληγής.

Νιώθω το φίδι της σιωπής που γλιστρά

Θωπεύοντας τα λόγια που το εκτρέφουν.

Πέρα απ' το σκοτάδι κι' άλλο σκοτάδι.

Το πένθος προσκομίζει συμβάντα ντροπής.

Μα τα ψεύδη θρηνούν τις δικές τους αλήθειες.»

(Από τον «Κυρτό Αλατοπώλη, 2015, σελ. 14 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 296)

Η ίδια η Προσφυγιά χάνει την τραγικότητα της μπροστά στη μοίρα. Εξανθρωπίζεται:

Γράφει η Ερατώ Κοζάκου-Μαρκουλλή:

«Από ποιο κόσμο προσπαθείς να ξεφύγεις

Ακουμπισμένη στη μοίρα σου

Στα υπόγεια δωμάτια της προσφυγιά

……ξέρεις το νόημα της μοίρας

Κι’ όμως το ξετυλίγεις ήρεμα και πάντα με μι’ ανθρώπινη ελπίδα

Μέχρι την άκρη,

Στοιβάζοντας κάθε μέρα στο συρτάρι

Ασπρόρουχα,

Κεντήματα,

Και άπειρες προσμονές.»

(Από «Πατρίδας Οράματα», 2021, σελ. 24 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια - Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης - Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 259)

Κι’ ο Γεώργιος Χαριτωνίδης, για την τραυματισμένη, εκπατρισμένη ταυτότητα:

«……Βιογραφικό μη μου ζητάτε

Δεν γεννήθηκα.

Πέθανα απευθείας στη Λάπηθο

(παρθενογένεσις, αντίθετη έννοια).

Ως σκόνη μόνο υπάρχω.

Μετά, που με ξεσκόνισαν

Απ’ το βορινό παράθυρο του σπιτιού μου,

Ως προσφυγόσκονη κατακαθήμενη

Ζω στην Αθήνα.

Συχνά οι νοικοκυρές με καθαρίζουν

Απ’ τα τζάμια τους.»

(«Με την κίνηση των υαλοκαθαριστήρων», 2008, σς. 48, 63 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια - Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης - Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 3)

Ο έρωτας, η αγωνία της επιβίωσης, οι προβληματισμοί και οι προκλήσεις μιας νέας εποχής, αποτελούν και συγκαλούν τις ποιητικές φωνές να ανταποκριθούν στο κάλεσμα του νέου αιώνα.

Πλάι στη γενηά του 74 που μπορεί να συνεχίζει να γράφει, πλάι σ’ αυτούς που έζησαν ή που τους διηγήθηκαν τα γεγονότα του 74, είναι κι’ αυτή η νέα γενηά που γεννήθηκε το 74 και ψάχνει ακόμη το δρόμο και την ταυτότητα της με το νέο αιώνα. Γράφει ο Παναγιώτης Νικολαΐδης:

«ΣΕΙΣΑΧΘΕΙΑ»

«Όπως έσκαβα μια μέρα έφτασα στον Σόλωνα

Φλόσοφο και ποιητή και φραπεδιά στο χέρι

Κοίτα μου λέει νεαρέ…Πλήρης συσάχθεια χρεών

Και προπαντός πλήρης σεισάχθεια της λέξης

Κοίτα του λέω Σόλωνα….χλωμό…

Αν ήσουν μάγκας και σωστός

Δεν θα ‘χαμε Πεισίστρατο

Δεν θα ‘χαμε Κλεισθένη

Και για τις λέξεις…δυστυχώς…

Πρώτα κουβαλώ

Και μετά γράφω»

(«Παραλογή», 2015, σελ 22 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγωνσελ. 377)

Κι’ όταν ακόμη ψάχνοντας, διαβάζοντας, προσδοκώντας να ξαναδούμε τους ποιητικούς παλμούς του 74, συναντούμε το όνομα ενός τόπου κατεχόμενου, εκεί που στην «Ποίηση του 74» ο τόπος ήταν ωραίος πρωταγωνιστής, και βουνά και θάλασσες είχαν πρόσωπα και ταυτότητες που καταπατήθηκαν, τώρα ένα χωριό, γίνεται απλά μνήμη ανθισμένη, ωραιόμορφη. Κι’ ο ίδιος ο πιο πάνω ποιητής στις ίδιες σελίδες γράφει για τη «Νύφη του Ιούλη» με υπότιτλο «στην Ακανθού της μάνας μου»:

«Άνοιξε δρόμο

Ανάμεσα σ’ αγκάθια κι αγριόχοτα.

Λευκά λεπτά.

Αόρατα νήματα.

Σιγή.

Κι ύστερα λέξεις ξένες

Αιχμηρές

Μαύρο σπαθί

Κι η πόρτα κλείνει αδιάφορη

Και παγωμένη.

Φεύγοντας του ψιθύρισε μια λεμονιά:

‘Μεν φύεις.

Μείνε, λαλώ σου, τζείμ’ αθθισμένη’».

(Όπως πιο πάνω, σελ. 377)

Η συγκίνηση μπροστά στη μνήμη δεν γίνεται κραυγή, απλά μετατρέπεται σε υπόμνηση που μπορεί να σκαρφαλώσει σαν ένας κόμπος λύπης, κάτι στο λαιμό και συνεχίζουμε τους διαλόγους μας με τη ζωή με τα τετράδια και τα βιβλία της Ελληνικής σχολικής μας μόρφωσης κι’ αναζητούμε κάποιες έστω, ηλιόλουστες γωνιές να καταθέσουμε τη μαρτυρία μας.

Είναι δύσκολο το ψάξιμο πια, αλλά που και που ανταμώνουμε φωνές παληές τουλάχιστο που δεν έχουν σβύσει την τραγική Αλήθεια της Ιστορίας και το θυμό της

Τραγωδίας που γέμισε τη διαδρομή του Κυπριακού ποιητικού λόγου με τα σφαγμένα όνειρα ενός αδικημένου κόσμου που κουβαλούσε μέσα του την ιστορία και τα πάθη της φυλής του.

Οι παρακαταθήκες της ματωμένης αντίστασης του ’21, επανέρχονται με ήρεμη αλλά αδιάσειστη συνέπεια στο νέο αιώνα, με κάποιους από τους ποιητές που ζήσανε το ’74 και το σφραγίσανε με τη γραφή και τον πλούτο του Λόγου τους στην ποίηση της τραγωδίας.

Γράφει ο Πέτρος Στυλιανού στο νέο αιώνα:

ΙΛΕΩΣ ΓΕΝΟΥ (Κυπριανός Προσευχόμενος)

«Ο κύβος έχει ήδη Κύριε ριφθεί

Ο καλός ποιμήν την εαυτού ψυχή»

Υπέρ του ποιμνίου του τίθησιν

Παρά το γαίμαν τους πολλούς…

Όμως…

Δεν ειν’ μπορετό και για μας

Να δούμε Θεού πρόσωπο

Άσπρη να ξημερώσει και για τη Ρωμιοσύνη μέρα;

Οι σφαγές πυκνώνουν

Η καταιγίδα ξέσπασε

Αφουγκράζομαι των δημίων τα βήματα

Που κυκλώνουν την καθέδρα σου.

Ήρθαν!

Έτοιμος είμαι από καιρό!

Γενού, όμως, ίλεως κι επίβλεψον

Επί την άμπελόν σου

Κ’ άνοιξε το μάνταλο

Τραβώντας την αγχόνη…..»

(Ώρες Λευκωσίας, 2002 σελ. 44 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 159)

Κι ο Βάσος Λυσσαρίδης επιμένει στη δική του αλήθεια, δεκαετίες μετά το μάτωμα του τόπου, μια αλήθεια που χωρίς να προσφεύγει σε ονόματα και γεγονότα του 74, μας ζεσταίνε τη ψυχή γιατί η αλήθεια της ποίησης του 74 δεν αποτελεί ξεχασμένο πια κεφάλαιο:

«Δηλών Παρών»

«Τώρα που οι αετοί αυτοκτονούν στο κάστρο της Καντάρας

Τώρα που οι λέξεις παραμένουν

Αγένητες στη μήτρα

Της Ραγισμένης γης

Με τους Θεούς να μισεύουν τρομοκρατημένοι

Και τους ενάλιους να πνίγονται

Στη γεννήτρα θάλασσα.

..

Τώρα που οι αφέντες διαφεντεύουν το σύμπαν

Ήρθα γονατιστός στο ξεχασμένο σου σπιτικό

Να δανεισθώ την οργή σου,

Να αγγίξω τους ρόζους

Που διαλύουν τις σιδερόφρακτες στρατιές.

Να ακούσω την ήρεμη φωνή σου

Που ανασταίνει την κοιμισένη επαναστάση,

Γονατιστός να παρακαλέσω,

Πάρε με μαζί σου μικρό

Στρατιώτη στην ανίκητη στρατιά

Των ανώνυμων και των αγονάτιστων.

Δηλώνω παρών.»

(Στη συλλογή 2018 «Δηλώνω Παρών» σελ 274-75. Όπως πιο πάνω, σελ. 126-127).

Ο διάλογος αλλοιώθηκε. Η ιστορία άλλαξε. Η τραγωδία έγινε μοίρα και μονιμότητα. Ουδέν καινόν. Αλλάζουν τα γεγονότα αλλάζουν και οι ανθρώπινες σκέψεις και τα αισθήματα. Η επικοινωνία δε, σύμφωνα με τις πιο σύγχονες κβαντικές θεωρίες για την ενέργεια είναι αποτέλεσμα της τυχαίας κυματοσυνάρτησης των σωματιδίων ανάμεσα σε πομπούς και δέκτες σε μια επικοινωνιακή πράξη, σε Όλες τις επικοινωνιακές πράξεις.

Ακόμη κι’ αυτή η θεωρία της «Κβαντομηχανικής» έχει περάσε στην Κυπριακή ποίηση, στα πρώτα χρόνια του νέου αιώνα που διανύουμε. Αναφέρουμε απόσπασμα από το σχετικό ποίημα του Ανδρέα Μαλόρη:

«Κβαντομηχανική»

«Πίσω από μένα

Πίσω από σένα

Πίσω από τον άλλο.

Πίσω από το μικροσκόποιο

Της ματιάς σου,

Τις μη μου άπτου απολήξεις

Της αφής σου,

Τ’ απειροελάχιστα ξύσματα

Μιας νότας,

Την πρώτη δειλή χειρονομία ενός γιασεμιού

Πίσω από το υπόλοιπο έρωτα

Στον κάλυκα μιας γλώσσας.

Κι ακόμη πιο πίσω

Πίσω-πίσω και πιο πίσω

Πίσω κι από την έκρηξη τη Μεγάλη

Βαθύτερα κι απ’ το βαθύτερο βάθος του βάθους

Εκεί όπου όλα με το τίποτα αρχινούν

Και στο τίποτα τελειώνουν.

Ναι, ναι, εκεί, εκεί

Θα υπάρχει πάντα αυτό που αγνοώ.

Κι’ όσο αγνοώ ελπίζω.»

(Κβαντομηχανική, 2019, σ. 70 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγωνσελ. σ.306)

Κι’ αλλού πάλιν η κριτική της πολιτικής απλώνεται στα μεγάλα πλάνα των πολιτικών συστημάτων, με ειρωνεία που μπορούν πάντοτε να εκτοξεύουν ίσως πιο εύκολα οι νέοι άνθρωποι που ακόμη δεν έχουν γνωρίσει το αδίσταχτο παραμορφωμένο πρόσωπο μιας εισβολής, μιας ατέλειωτης κατοχής και μιας ψεύτικης διεθνούς κοινωνίας, που άλλα πρεσβεύει και άλλα εφαρμόζει, κατά το δοκούν:

«Απόσταση»

Η Δημοκρατία βρίσκεται

Ένα τσιγάρο απόσταση από τον Φασισμό.

Κι’ ας το παραδεχτούμε:

Οι περισσότεροι μπήκαμε στον πειρασμό να καπνίσουμε

Έστω κι ένα τσιγάρο στη ζωή μας.

Άσχετα με το που οδήγησε τελικά τον καθένα

Εκείνο το ταιγάρο.

Μερικοί δεν ξαναδοκίμασαν.

Κάποιοι άλλοι εθίστηκαν στη νικοτίνη κι έγιναν καπνιστές.

Μα είναι και αυτοί που βαδίζουν την απόσταση καθημερινώς.

Με ή χωρίς τσιγάρο.

Συνειδητοποιώντας ή όχι τον φασισμό.»

(Ανδρέας Καπανδρέου, «Το Τέλος της Χιονάτης, 2017 στην «Ανθολογία «Δύο Αιώνες Επώνυμης Κυπριακής Ποίησης (1837-2021, Γενική Επιμέλεια – Εισαγωγή Λεωνίδας Γαλάζης, Ανθολόγησης – Επιμέλεια Ομάδα φιλολόγων σελ. 370)

Γι αυτό και ήταν αναπόφευκτο με τις ιστορικές αλλάγες που γνώρισε ο Τόπος και ο Κόσμος, ν' αλλάξει ο παλμός, το χρώμα, το πάθος, η αισθητική και η καθολική ποιητική αλήθεια και δύναμη της πρώτης ποίησης της εισβολής του '74. Γι αυτό και δεν είναι, πιστεύω υπερβολή να πούμε ότι η Ιστορία μπορεί (και πρέπει) να ψάχνει το πρόσωπο και την Αλήθεια της, όχι μόνο στα γεγονότα που την δημιουργούν αλλά και στους συγκερινούς της στίχους, γιατί η Τέχνη δεν είναι μοναχικό λειτούργημα, κάτι που είδαμε να επαληθεύεται στα πλαίσια της θεωρίας του Thomas Kuhn ψηλαφώντας την ιστορικότητα, την εξήγηση, και την ερμηνεία του διαλόγου της Τραγωδίας του 74 με την Ιστορία. Η ποίηση μεταποιεί, ανασυνθέτει και καθολικοποιεί το μεμονωμένο και το ειδικό, περνώντας τα γεγονότα της ιστορίας από τη γνήσια εσωτερική συγκίνηση και τον αληθινό κραδασμό του δημιουργού ποιητή.

Και για να μη ξεχνούμε, βέβαια, εν κατακλείδι τα «καθ' ημάς» και την «Ποιητική» του Αριστοτέλη, παραπέμπουμε σε απόσπασμα με άμεση σχέση στο θέμα μας:

«Η ποίηση, αναφέρει ο Αριστοτέλης, στρέφεται στο 'καθόλου' ενώ η ιστορία διηγείται το 'καθ' έκαστον'. Ο ιστορικός καταγράφει αυτό που έγινε πραγματικά - το γεγονός θα μπορούσαμε να πούμε' ενώ ο ποιητής κάτι που θα μπορούσε να γίνει. Γι αυτό η ποιητική τέχνη είναι πιο φιλοσοφική και πιο ουσιαστική ενασχόληση απ' την ιστοριογραφία.»

(Νέστωρ Μάτσας, στα πρακτικά από το «Συμπόσιο Ποίησης και Κριτικής», της Εθνικής Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών Κύπρου, 1980, σελ.75)

Όσο δε αφορά τη σύγκριση ιστορίας και ποίησης, προσθέτουμε, από το ίδιο συνέδριο και από τον Δρα. Κώστα Ε. Χατζηστεφάνου:

«Το στοιχείο που διαφοροποιεί την ποίηση από την ιστορία είναι ότι, ενώ η ιστορία ασχολείται με τα επί μέρους, η ποίηση έχει σαν αντικείμενό της τα καθόλου, αίρεται πάνω από τις συγκεκριμένες εμπειρίες και φθάνει σε μια γενίκευση αποκαλύπτοντας έτσι μια διάσταση της αλήθειας που έχει καθολικότερο και μονιμότερο χαρακτήρα για την ανθρώπινη ζωή. Αυτό ακριβώς το στοιχείο της καθολικότητας αποτελεί την ειδοποιοό διαφορά της ποίησης από την ιστορία και φέρνει την ποίηση πιο κοντά στην φιλοσοφία, χωρίς όμως και να την ταυτίζει απόλυτα μαζί της. Σε τελευταία ανάλυση, η ποίηση είναι αισθητοποίηση της φιλοσοφίας, και προβάλλει ζωντανή παρουσίαση μιας καθολικής αλήθειας με πιο συγκεκριμένα και απτά εκφραστικά μέσα.» (Όπως πιο πάνω, σελ. 25)

Αν δε η Αλήθεια της Ποίησης που διαπνέται από την ελευθερία του δημιουργού της, του ίδιου του ποιητή, αποτελεί και μια θεραπευτική διαδικασία, τόσο για τον ίδιο τον δημιουργό, όσο και για τον δέκτη - κάτι που συχνά αποτελεί παραδεχόμενη ψυχολογική διαδικασία στην Τέχνη - θα μπορούσαμε ίσως να πούμε ότι η πρώτη ποιητική παραγωγή για τα γεγονότα της τραγωδίας του '74, απετέλεσε και μια παράπλευρη παρηγοριά για τον ταλαιπωρημένο πληθυσμό του Κυπριακού χώρου, τα πρώτα χρόνια μετά την Εισβολή. Η ηδονή της δημιουργίας στην ποίηση ή και σε οποιαδήποτε μορφή Τέχνης, στην ποίηση της εισβολής μετετράπη σε διόδους οδύνης

και σπαραγμού στη ψυχή και του ποιητή και του δέκτη. Γιατί η ποιητική φαντασία χλώμιαζε μπροστά στη βάρβαρη πραγματικότητα των πράξεων του εισβολέα. Αυτή η διαδικασία της μετατροπής της οδύνης σε τέχνη κι' αυτό το μοίρασμα της ήταν ίσως και μια διαδικασία που απάλυνε τον πόνο του εθνικού τραύματος και βοήθησε με τον καθολικό ποιητικό λόγο - σκέψεις, αισθήματα, αγωνίες, καταδίκες, διαψεύσεις, ελπίδες - στη μετάβαση μας σε νέες ιστορικές πραγματικότητες. Μια διαδικασία που απετέλεσε παράλληλα και ένα καυτό αποτύπωμα στο διάλογο της τραγωδίας με την ιστορία, στην Κύπρο, μετά την Εισβολή. Ένα αποτύπωμα Αλήθειας για τον κόσμο της Κύπρου που έζησε τα γεγονότα του '74 με ποιητές και κοινό να υψώνουν κραυγή διαμαρτυρίας μπροστά στα όσα έγιναν και μπροστά στη σιωπή των εθνών.

Δεν μπορώ να μη θυμηθώ άρθρο μου στην εφημερίδα «Κύπρος» για την Παγκόσμια Ημέρα της Ποίησης, δυο χρόνια μόνο μετά την εισβολή, στις 11 Οκτωβρίου, 1976, με τίτλο «Η διαφύλαξη του Συναισθήματος Μέσα στον Στίχο.» Παραθέτω σύντομο απόσπασμα:

« Αναπνέουν οι ποιητές με τον ρυθμό ης μοίρας του περιβάλλοντος στο οποίο είναι τοποθετημένοι. Κι' όλος ο συναισθηματισμός που ξυπνάνε μέσα τους τα συμβάντα, προσωπικά και γενικά, αφού περάσει από την καθαρτήρια φωτιά της έμπνευσης και της επεξεργασίας μπαίνει στον στίχο. Παίρνει τη μορφή των διατεταγμένων ήχων και αρχίζει να λειτουργεί από τη νέα του θέση.» Πόσο λειτουργεί; Η απάντηση παραμένει πάντοτε θέμα μελέτης, ανάλυσης, ιστορικών συνθηκών και εξελίξεων.

Τι ποίηση να αναμένουμε με την βάναυση επιμονή της Τουρκίας και της Τουρκοκυπριακής πλευράς για τη λύση του «Κυπριακού προβλήματος» με την αναγνώριση δύο κρατών σε μια σταλιά γης, μετά από μια βάναυση στρατιωτική εισβολή και μια κατοχή που κλείνει φέτος μισό αιώνα;

Στα πενήντα χρόνια από την εισβολή της Τουρκίας και την αρπαγή της μισής Κύπρου, η μόνη λύση που δέχονται οι εισβολείς είναι η αναγνώριση δύο κρατών. Διερωτούμαστε ίσως όλοι τι ποίηση πια θα μπορεί ο κόσμος της Κύπρου να γράφει μπροστά σε μια διεθνή κοινότητα που προσποιείται ότι δεν καταλαβαίνει και δεν μπορεί να σταματήσει τη βουλιμία, το μίσος, την επιθετικότητα, την αρπαγή….

Προσωπικά, προτού κλείσω την παρούσα μελέτη, ως ζωντανό ποιητικό κύταρο της ποιητικής παραγωγής του '74, επιτρέψτε μου να σας μεταφέρω λίγους στίχους μου που αγαπώ ιδιαίτερα, γραμένους λίγο μετά την εισβολή.

Από την «Απομυθοποίηση» της συλλογής του '85 «Τα Κανάλια της Αριάδνης»

«…Τούτη την Χαράδρα

Που τη συντηρεί

Καμένη σάρκα και καπνός

Θα επιμένουμε να τη φωτίζουμε

Με το Καντήλι της Άνοιξης.

Και τις Μαρτιάτικες Νυχτιές

Όταν ο Απρίλης δεν αργεί

Κι' είναι τα ξόμπλια μαγικά και δεν τα ορίζουμε

Θ' αναβαστάζουμε το δισκοπότηρο

Σταυρό κι αλφάβητο
Στάμνα
Βιολί
Σιτάρι τ’ όνειρο
Και θα επιμένουμε.»

Νάγια Ρούσου

ΠΗΓΕΣ

Δήμου, Νίκος, ‘Μικρά βήματα’ στην «Κατεχόμενη Γη Μας», 1991: 53

«Η Κατεχόμενη γη μας» - 1991, Υπουργείο Παιδείας-Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης-Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων)

Ιακωβίδης, Κ. Μίμης (Νέα Εστία 1576 (1 Μαρτίου, 1993) σελ. 319

Καρούζη, Γιώργου «Η Τουρκική Εισβολή και η Αντιμετώπιση της» (1976)

Κρανιδιώτης Γ., «Η ΕυρωπαΪκή προοπτική της Κύπρου και το σκηνικό των κρίσιμων διαπραγματεύσεων, ‘Καθημερινή’» 19.2.95)

«Κυπριακό Ανθολόγιο για τα Παιδιά του Δημοτικού, Μέρος Β΄, σελ. 159, 1991

«Κυπριακός Λόγος, Έτος 7ον Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος, Αρ. 41-42»

«Κυπριακός Λόγος, Έτος 7ον Ιανουάριος-Φεβρουάριος, 1975 αρ. 37

«Κυπριακός Λόγος, Έτος 7ov, Μάϊος-Ιούνιος, 75, αρ. 39»

«Κυπριακός Λόγος», Έτος 7ov ov , Νοέμβριος – Δεκέμβριος, Αρ. 48

Ποιητική Ανθολογία «Οργής και Οδύνης Εκατόν Φωνές, Ανθολόγηση: Μυριάνθη Παναγιώτου Παπαονησιφόρου, Ανδρέας Πετρίδης, Δημήτρης Θ. Γκότσης, Εταιρεία Λογοτεχνών Πάφου, Κυπρος, 2000»

Ρούσου, Νάγια «Η Αντίσταση στην Κυπριακή Ποίηση μετά την Εισβολή», στην εφημ. «Κύπρος», 26.7.76)

Ρούσου, Νάγια «Η Διαφύλαξη του Συναισθήματος Μέσα στον Στίχο», στην εφημερ. «Κύπρος,

11 Οκτωβρίου, 1976

Ρούσου, Νάγια «Μνήμες Πολέμου», 1975 σελ. 18-19

Ρούσου, Νάγια «Τα Κανάλια της Αριάδνης», 1985, σελ. 18

«Φάκελλος της Κύπρου» (ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΛΤΔ)

Ρούσου, Νάγια «Στοιχεία του Πάνδημου Ελληνισμού Στην Κυπριακή Ποίηση Μετά το ‘74» - στο Συνέδριο «The Hellenic Diaspora from Antiquity to Modern Times”, Vol. II, Athens, 1991

«Τα Τετράδια του Ρήγα», 1981

(http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2710/Keimena-Neoellinikis-Logotechnias_G-Lykeiou_html-empl/extras/texts/index_a_40_01_charalambidis.html)

(https://www.politeianet.gr/books/9789603252221-charalampidis-kuriakos-agra-ammochostos-basileuousa-197182)

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΟΒΑΡΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ
ΔΗΓΕΙ ΤΕΛΙΚΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΠΕΔΩΣΗ
Τα πολιτιστικά προγράμματα του ΡΙΚ έχουν ελάχιστη τηλεόραση, ενώ τα ιδιωτικά κανάλια αδιαφορούν πλήρως
ΑΤΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
«Δεν στενάχ
που φεύγω από
ΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ
ΓΡΑΦΟΥΝ -
Με πολέμησαν
οι άντρες
ΟΜΩΣ ΑΛΛΟΙ ΜΕ ΒΟΗΘΗΣΑΝ
Τα σημερινά
παιδιά
βλέπουν
περισσότερη
τηλεόραση
και διαβάζουν
λιγότερο
η Νάγια Ρούσου ανέλαβε
Τμηματάρχης Δημοσίων
Σχέσεων στο ΡΙΚ,
ένα πολύ σημαντικό πόστο
για Κυπρία γυναίκα.
Στη συνέντευξη που ακολουθεί
συνομιλεί με τη Νίκη Μιλτιάδους
για την άνοδο της, και γενικά
τον αγώνα των γυναικών για
ισότητα και ανέλιξη.
Ακόμα η κ. Ρούσου μιλά
για την αναβάθμιση του Τμήματος
Δημοσίων Σχέσεων του ΡΙΚ
και τις σκέψεις της για μια
καλύτερη επαφή με το κοινό
και τους δημοσιογράφους.
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΝΙΚΗ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ
Η ισότητα
της γυναίκας
ξεκινά από
το σπίτι
ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ: Αφυπηρετεί μετά από 38 χρόνια στο ΡΙΚ
Έζησα σαν στρατιώτης

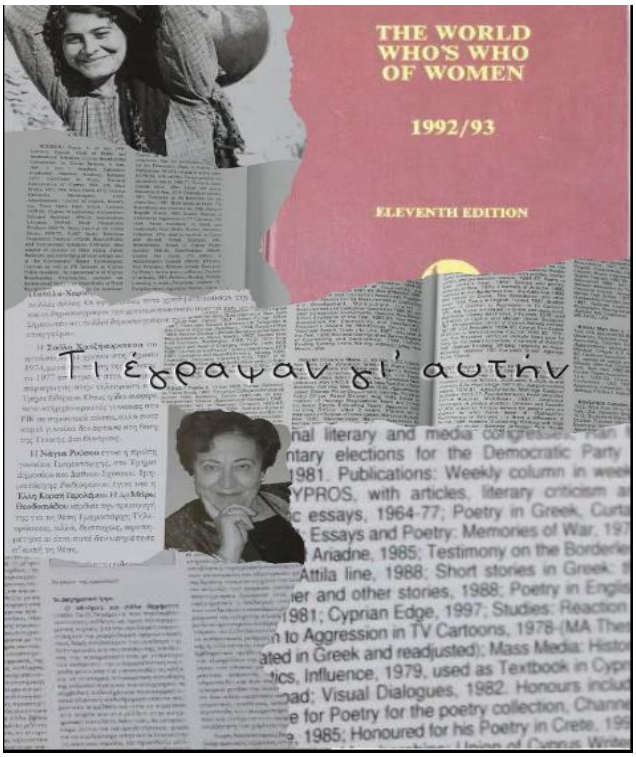
THE WORLD
WHO'S WHO
OF WOMEN
1992/93
ELEVENTH EDITION
Τι έγραψαν δι' αυτήν

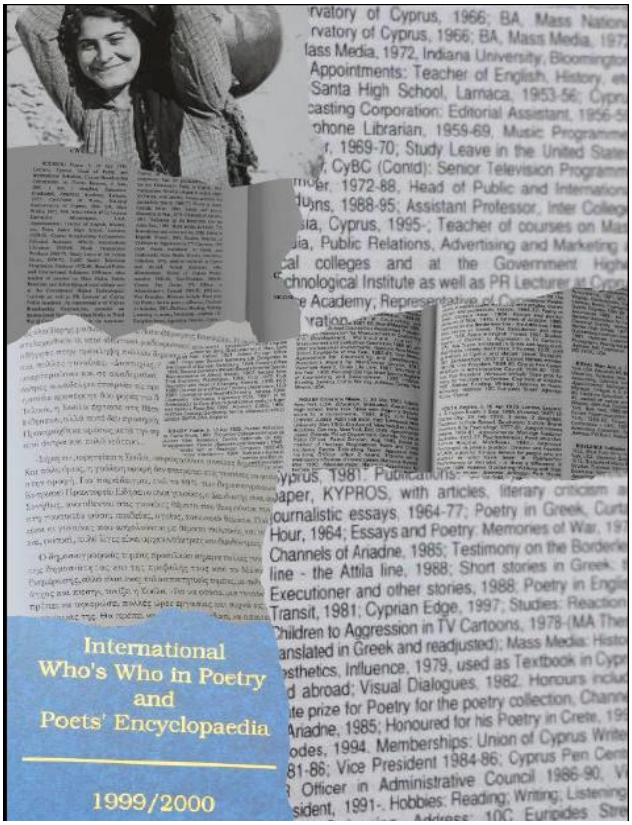
International
Who's Who in Poetry
and
Poets' Encyclopaedia
1999/2000

Εν ώρα εργασίας...

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΠΟΡΤΡΕΤΑ
κυπριοι ποιητες και πεζογραφοι
ΚΥΠΡΙΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΔΕΣ
Μελέτη
ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ
τέχνη και πολιτισμός
τομος α'
Τι έγραψαν γι' αυτήν
ΝΑΓΙΑ ΡΟΥΣΟΥ
Η

ISBN: 978-9925-628-02-5